

Hugo a S. Victore

SERMONES CENTUM

Hugo a S. Victore
SERMONES CENTUM

Index Generalis

PRAEFATIO.

SERMO PRIMUS. In Dedicacione ecclesiae historice.

SERMO II. In Dedicacione ecclesiae tropologice.

SERMO III. Dedicacione Ecclesiae anagogice.

SERMO IV. In Nativitate beatae Mariae.

SERMO V. In adventu Domini.

SERMO VI. In festo cujuslibet sancti.

SERMO VII. In festo Apostolorum.

SERMO VIII. In festivitate cujuslibet sancti.

SERMO IX. n festivitate Conceptionis B. Virginis, sed magis in desponsatione cujuslibet animae fidelis.

SERMO X. De timore Dei.

SERMO XI. De spirituali sanitate.

SERMO XII. De spiritualibus montibus et arboribus Israel.

SERMO XIII. In anno novo.

SERMO XIV. In synodo, aut in festo confessorum sacerdotum, de vestibus sacris.

SERMO XV. In LXX. De vinea Dominica.

SERMO XVI. In festo martyrum. De spirituali agricultura.

SERMO XVII. In Epiphania Domini.

SERMO XVIII. In Annuntiatione Dominica.

SERMO XIX. De uno quovis confessore.

SERMO XX. De qualibet fidei anima.

SERMO XXI. De membris humanis.

SERMO XXII. De populo et terra Domini.

SERMO XXIII. Ad sacerdotes in synodo.

SERMO XXIV. In Nativitate Domini.

SERMO XXV. In festivitate cujuslibet sancti, et praecipue Augustini.

SERMO XXVI. De antiquo Judaeorum populo, et hodiernis justis.

SERMO XXVII. In festivitate Paschali, et corporis Christi.

SERMO XXVIII. In festo Omnium Sanctorum.

SERMO XXIX. De homine a legione possessore.

SERMO XXX. In festivitate unius confessoris.

SERMO XXXI. De tabernaculis filiorum Israel.

SERMO XXXII. De apostolis, vel aliis praedicatoribus.

SERMO XXXIII. In Annuntiatione Dominica.

SERMO XXXIV. In nativitate, vel Assumptione beatae Mariae semper Virginis.

SERMO XXXV. De quolibet confessore episcopo, aut alioqui populi rectore, et de ejus officio ac doctrina illi necessaria.

SERMO XXXVI. In Epiphania Domini.

SERMO XXXVII. De sacrificiis, et holocaustis et oblationibus, et eorum differentiis.

SERMO XXXVIII. De Babylone, id est saeculari conversatione per septem crimina, fugienda.

SERMO XXXIX. De civitate sancta Jerusalem secundum sensum tropologicum.

SERMO XL. De custodibus Jerusalem civitatis sanctae.

SERMO XLI. In Purificatione beatae Mariae semper Virginis de purificatione mentis.

SERMO XLII. In purificatione B. Mariae, de purificatione Ecclesiae.

SERMO XLIII. In Septuagesima, aut alio poenitentiae tempore, de plantandis in nobis virtutum seminariis, et ejiciendis vitiorum radicibus, sumpta parabola de paradisi deliciis.

SERMO XLIV. In medio Quadragesimae, de Jerusalem pro sancta Ecclesia per allegoriam sumpta.

SERMO XLV. De cella vinaria per allegoriam accepta pro Ecclesia.

SERMO XLVI. In Assumptione beatae Mariae.

SERMO XLVII. In Assumptione beatae Mariae semper Virginis.

SERMO XLVIII. In natali Domini.

SERMO XLIX. In Circumcisione Domini.

SERMO L. De quibuslibet apostolis.

SERMO LI. In Septuagesima.

SERMO LII. Item in Septuagesima.

SERMO LIII. De confessione facienda, et votis reddendis.

SERMO LIV. In Quadragesima.

SERMO LV. In festo beatae Mariae.

SERMO LVI. De anima obediente.

SERMO LVII. De quolibet praelato, vel doctore.

SERMO LVIII. Quod significant necessaria vitae humanae.

SERMO LIX. De Absalon significante Judaeos, et de David significante Christum, hoc est de his quae passus est Christus.

SERMO LX. De omnibus sanctis.

SERMO LXI. De operibus sex dierum.

SERMO LXII. De arca Noe.

SERMO LXIII. De Gedeone in nativitate Domini.

SERMO LXIV. De apostolis Petro et Paulo.

SERMO LXV. In nativitate beatae Mariae.

SERMO LXVI. De Deo laudando, in festo cujuslibet sancti.

SERMO LXVII. De quatuor regum adversus quinque reges pugnantium allegoria.

SERMO LXVIII. De octo terris diversarum rerum plenis moraliter.

SERMO LXIX. In Ascensione Domini, de laudando Deo per omnem creaturam.

SERMO LXX. In die Pentecostes

SERMO LXXI. De apostolis et aliis praedicatoribus.

SERMO LXXII. In anno novo, vel in festo sancti Joannis Baptistae.

SERMO LXXIII. In festo sancti Joannis Baptistae.

SERMO LXXIV. In festo ejusdem sancti Joannis Baptistae.

SERMO LXXV. De Balaam, et filiis Israel in festo quorumlibet sanctorum homilia, seu sermo.

SERMO LXXVI. Ex verbis ejusdem Balaam in festo quorumlibet sanctorum.

SERMO LXXVII. In festo quorumlibet sanctorum de ejusdem Balaam verbis.

SERMO LXXVIII. In festo quorumlibet sanctorum, de tertia benedictione Balaam.

SERMO LXXIX In festo quorumlibet sanctorum. De eadem tertia benedictione.

SERMO LXXX. De eadem historia, et benedictione Balaam. In festo quorumlibet sanctorum homilia.

SERMO LXXXI. In festo S. Gregorii de candelabro, de quo Exod. XXV.

SERMO LXXXII. In festo Omnium Sanctorum. Expositio tropologica psalmi CXLIX.

SERMO LXXXIII. In festo Omnium Sanctorum. Expositio anagogica psalmi CXLIX.

SERMO LXXXIV. In festo sancti Augustini. De perfectione et gaudiis Ecclesiae militantis et triumphantis.

SERMO LXXXV. In festo sancti Michaelis primus. Ex historia libri Judith.

SERMO LXXXVI. In festo sancti Michaelis secundus. Item ex libro Judith.

SERMO LXXXVII. In festo sancti Michaelis tertius. Ex eodem libro Judith.

SERMO LXXXVIII. De mandato dilectionis.

SERMO LXXXIX. In prima Dominica Quadragesimae.

SERMO XC. In purificatione beatae Mariae.

SERMO XCI. De spirituali Christi convivio primus. Ex libro Esther.

*SERMO XCII. De spirituali Christi convivio secundus.
Ex eodem libro Esther.*

*SERMO XCIII. De spirituali Christi convivio tertius. Ex
eodem libro Esther.*

SERMO XCIV. In die sancto Paschae.

*SERMO XCV. De mensa propositionis ex libro Exodi ad
laudem sacrae Scripturae.*

SERMO XCVI. De quolibet sancto.

SERMO XCVII. In festo sancti Joannis Baptistae.

SERMO XCVIII. In Ascensione Domini.

SERMO XCIX. In festo sancti Augustini.

SERMO C. In festo sanctae Crucis.

Hugo a S. Victore

SERMONES CENTUM

PRAEFATIO.

Cum, Scriptura teste,

*lucerna sit pedibus nostris verbum Dei et lumen semitis
(Psal. CXVIII),*

modis omnibus sacrae Scripturae ver bis legendis, meditandis, audiendis, dicendis scribendisque, prout licet, studium impendere debemus, praesertim, nos fratres charissimi, sociique claustrales, qui actionis turbationibus abrenuntiavimus, et solius praestandae contemplationis quieti nos mancipavimus. Cujus virtutis evidentissimum beata Maria, soror Marthae, nobis praebet exemplum, quae, sorore circa frequens ministerium satagente, secus pedes Domini, auribus intentis, sitiendo verba loquentis, optimam partem, Domino teste, legitur elegisse: cujus laudabilem mirabilemque virtutem multi contemnunt. Ex quibus nonnullos, qui intellectu sibi caelitus dato in Scripturis gaudia capere potuissent, ad tantam audimus vitiorum et morum foeditatem enormitatemque delapsos, ut anima eorum verbum Dei nauseante et spiritalem escam abominante, usque ad portas mortis appropinquarent, et inter Aegyptios magis quam inter Israelitas, interque cives Babylonis magis quam Jerusalem viderentur reputandi. Vidimus et alios, solertia sui studii, cooperante gratia Christi, ad tantam virtutum bonitatem, honestatemque morum de pravitate pervenisse, ut in ipsis luce clarius agnosceretur impletum quod scriptum est:

“Misit Dominus verbum suum, et sanavit eos, et eripuit eos de interitionibus eorum (Psal. CVI).”

Omnes igitur ad legendum verbum Dei provocemur, sed eruditiores etiam ad loquendum, minus autem docti ad audiendum, ut et in nobis perficiatur quod scriptum est:

“In doctrinis glorificate Dominum (Isa. XXIV).”

Et quoniam quaedam vobis de florentissimo divinae Scripturae agro documenta dudum collegi, visum est mihi in hoc sermone ea vobis proponere, ut in his etiam vestrum valeatis sensum exercere. Sciendum tamen est quod non omne tempus nostrum lectionibus debemus impendere, quia secundum Salomonem

*omnia tempus habent et suis spatiis transeunt universa
(Eccle. V).*

Est ergo et tempus legendi, et est tempus meditandi. Est tempus veritatem inquirendi ut erudiatur sensus, et est tempus virtutem exercendi ut sanetur affectus; et est tempus boni operis exhibendi ut adjuvetur proximus: Est tempus orandi, et est tempus cantandi, tempus divinis officiis assistendi, et tempus cuilibet rei necessariae intendendi. Ex quibus omnibus, velut apes mel de diversis floribus, debemus internae suavitatis dulcedinem nobis colligere, mellifluumque justitiae favum sancte vivendo consummare.

SERMO PRIMUS. In Dedicatione ecclesiae historice.

Sanctificavit Dominus tabernaculum suum (Psal. XLV).

Habet, fratres charissimi, tabernaculum Domini, id est sancta Ecclesia, lapides suos; habet caementum, habet fundamentum, habet parietes, habet tectum, habet longitudinem, habet latitudinem, habet altitudinem, habet sanctuarium, habet chorum, habet navem, habet atrium, habet altare, habet turrim, habet signa sonantia, habet vitreas fenestras, habet dealbaturam interiorem et exteriorem, habet cereos duodecim, habet pontificem dedicantem. Omnia quae dicta sunt, plena sunt sacramentis et spiritualia praeferunt documenta. Singuli lapides sunt singuli fideles, quadri et firmi, quadri stabilitate fidei, firmi virtute patiendi. Caementum est charitas, quae singulos coaptat, conjungit et vivificat; et ne per aliquam discordiam invicem discrepent, uniformiter aequat. Fundamentum sunt prophetae et apostoli, sicut scriptum est:

Superaedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu (Ephes. II).

Parietes sunt contemplativi, Christi fundamento, quod superius est vicini, terrena deserentes, coelestibus adhaerentes. Tectum in hoc spirituali aedificio non sursum eminent, sed deorsum pendet: in hoc ab aedificio materiali diversum, et ab ipso talis dispositionis dissimili modo remotum. Tectum sunt activi, terrenis actionibus proximi, propter suam imperfectionem minus coelestibus intendentes, et necessitati proximorum res terrenas administrantes. Longitudo sanctae Ecclesiae consideratur secundum diuturnitatem temporum; latitudo, secundum multitudinem populorum; altitudo, secundum differentiam meritorum. In longitudine enim porrigitur, dum secundum tria tempora, tempus naturalis legis, et tempus scriptae legis, et tempus gratiae a primo justo usque ad ultimum justum

extenditur. In latitudinem distenditur, dum multorum populorum numerositate dilatatur. In altitudinem erigitur, dum per differentiam minorum et majorum elevatur. Possumus dicere etiam quod longitudo sanctae Ecclesiae est ab oriente usque ad occidentem. Latitudo a septentrione usque ad meridiem. De longitudine dictum est:

Venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac et Jacob in regno coelorum (Matth. VIII).

De latitudine dictum est:

Dicam aquiloni: Da; et austro: Noli prohibere (Isa. XLIII).

De utraque dictum est:

Filii tui de longe venient, et filiae tuae de latere surgent (Isa. LX).

Altitudo etiam secundum gradus dignitatis consideratur. In altum enim erigitur, dum super laicos ordo sacerdotalis, et super sacerdotalem episcopalis, et super hunc archiepiscopalis, et super omnes denique papa episcopus Romanorum collocatur. Sacrarium significat ordinem virginum; chorus, ordinem continentium; navis, ordinem conjugatorum. Strictius namque est sanctuarium quam chorus, et chorus quam navis, et pauciores sunt virgines quam continentes, et continentes quam conjugati. Sacratior est etiam locus sanctuarium quam chorus, et chorus quam navis. Sic dignior est chorus virginum quam ordo continentium, et dignior ordo continentium quam conjugatorum. Atrium sunt falsi Christiani, qui sunt sanctificati in eo quod baptizati; sed pleni sunt putredine cadaverum, quia sunt pleni corruptione vitiorum. De hoc atrio

scriptum est:

Atrium, quod foris est, noli metiri, quia projectum est, et datum gentibus (Apoc. XI),

quia falsi Christiani damnabuntur cum gentibus, et dabuntur ad puniendum daemonibus. Altare Christus est, super quem non solum sacrificia bonorum operum, sed etiam orationum offerimus, dicentes - Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, etc. Turris est nomen Domini, sicut scriptum est:

Turris fortissima nomen Domini; ad eam fugiet justus et salvabitur (Prov. XVIII).

Signa sunt praedicatores, qui verba Dei loquuntur. Fenestrae vitreae sunt viri spirituales, per quos nobis divina cognitio illucet. Interior dealbatura significat munditiam cordium; exterior, munditiam corporum. Duodecim cerei duodecim sunt apostoli, qui vexillum crucis, et fidem passionis Christi praedicaverunt per quatuor partes mundi. Habet ergo sancta Ecclesia singulos lapides per singulos fideles; caementum, per charitatem; fundamentum, per prophetas et apostolos; parietes per contemplativos, tectum per activos. Habet longitudinem per diuturnitatem temporum, latitudinem per multitudinem populorum, altitudinem per differentiam meritorum, sacrarium per ordinem virginum, chorum per ordinem continentium, navem per ordinem conjugatorum. Habet altare Christum; turrim per nomen Domini, signa per praedicatores. Habet vitreas fenestras per viros spirituales, interiorem dealbaturam per munditiam cordium, exteriorem per munditiam corporum, duodecim cereos per duodecim apostolos. Sequitur pontifex, qui significat Christum, qui circumvit Ecclesiam suam, primum in tempore naturalis legis admonendo eam per patriarchas; deinde in tempore legis scriptae admonendo eam per prophetas. Deinde in tempore gratiae per semetipsum eam circumvit et introivit, foris eam erudiendo per doctrinam, intus sanctificando per

gratiam. In primo circuitu dixit:

Carnem cum sanguine non comedetis (Gen. IV).

In secundo dixit:

Non occidetis (Exod. XX).

In tertio dixit:

Qui irascitur fratri suo, reus est iudicio (Matth. V).

Multi autem existimantur in hoc spirituali aedificio per sanctitatem contineri, qui longe ab ipso per pravitatem sunt remoti. Extra ipsum sunt immundi, fornicarii, concubinari, adulteri, incestuosi, ebriosi, feneratori, avari, fures, rapaces, odiosi, homicidae, mendaces, perjuri, et qui dicunt fratri suo, fatue (Matth. V). Qui vident mulierem ad concupiscendum eam (ibid). Nec ipsius sunt lapides, qui charitatis non sunt participes. Talem igitur vitam, fratres, agamus, ut Dei lapides esse possimus. Quod ipse praestare dignetur, qui vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

SERMO II. In Dedicatione ecclesiae tropologicae.

Sanctificavit Dominus tabernaculum suum (Psal. XLV).

Tabernaculum Domini secundum sensum tropologicum est anima. Habet autem ipsa anima, quae tabernaculum Domini dicitur, lapides suos, caementum suum, et caetera, quae ad constructionem Ecclesiae pertinent, sicut ea in praecedenti sermone disposuimus. Lapidus istius tabernaculi sunt singulae virtutes per exercitationem bene politae, et per immobilitatem contra vitia stabiles. Caementum est charitas, per quam caeterae virtutes complectuntur, uniuntur, aequantur et continentur. Fundamentum Christus est, sicut ait Apostolus:

Fundamentum aliud nemo ponere potest praeter id quod positum est, quod est Christus Jesus (I Cor. III).

Habet parietes per contemplationem coelestium bonorum, per quam fundamento suo, id est Christo a terrenis affectibus elongata vicinius inhaeret. Habet etiam tectum per bonam actionem, per quam indigentibus temporalia pro aeternis administrat. Habet longitudinem per fidem per quam cuncta quae Deus per se, per angelos, per homines fecit ab initio, vel facturus est usque in finem, vera esse credit. Habet altitudinem per spem, per quam erigitur a terrenis ad coelestia, a transitoriis ad aeterna, a visibilibus ad invisibilia, a corporalibus ad spiritualia. Habet latitudinem per charitatem, per quam dilatatur dextrorsum et sinistrorsum, dextrorsum ad amicos diligendos in Deo, sinistrorsum ad inimicos diligendos propter Deum. Habet sacrarium, per hoc quod facta est ad imaginem Dei. Sicut enim in aedificio Ecclesiae, sacrario nihil est dignius: sic in anima, divina imagine nihil est sanctius, nihil nobilius, aut excellentius. Habet chorum, per hoc quod facta est ad similitudinem Dei. Sicut namque in Ecclesia post sacrarium chorus primus invenitur, sic in anima post divinam imaginem divina similitudo

sublimior intelligitur. Habet navem suam per sensualitatem; sicut enim in navi Ecclesiae consistunt conjugati, sic in sensualitate continentur quinque sensus corporis nostri, qui bene dicuntur conjugati, quia in terrenis rebus habent, et per exercitationem cognitionis propagationem, et per experimentum naturale delectationis voluptatem. Habet atrium per carnem, in qua sunt quasi cadavera mortuorum originales fomites vitiorum. Habet altare cor suum, de quo scriptum est:

*Cor contritum et humiliatum, Deus, non despicias
(Psal. L).*

Habet vitreas fenestras sensus spirituales, per quos radio veri Solis illustratur, et a caecitate ignorantiae suae liberatur. Habet turrim nomen Domini de qua scriptum:

*Turris fortissima nomen Domini, ad eam confugiet justus
et salvabitur (Prov. XVII).*

Habet signa per praedicationem, per quam ad cultum Dei convocat elongatos. Habet interiorem dealbaturam per munditiam cordis, exteriorem per munditiam corporis. Habet duodecim cereos, quibus illuminatur secundum doctrinam duodecim apostolorum, per quam ad fidem per bonam operationem eruditur. Habet pontificem sanctam Trinitatem. Circuit eam Pater per potentiam, Filius per sapientiam, Spiritus sanctus per benignitatem. Pater per potentiam incutit timorem, Filius per sapientiam confert cognitionem, Spiritus sanctus per benignitatem confert consolationem. Pater dicit: Ego feci coelum et terram, mare et omnia quae in eis sunt. Ego angelis peccantibus non peperci. Ego Adam de paradiso projecci. Ego primordiale genus diluvio perdidici. Ego Sodomam et Gomorrham subverti. Ego Pharaonem cum exercitu suo submersi. Ego populum Israeliticum peccantem punivi: Mihi aperi ne sic faciam tibi. Filius dicit: Ego sum sapientia Dei, qui ex ore Altissimi provivi. Ego attingo a fine usque

ad finem fortiter. Ego sum sermo Dei vivus, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti: mihi aperi ne forte non parcam tibi. Spiritus sanctus dicit: Ego a Patre et Filio procedo, amor utriusque, lapsorum sublevator, dolentium consolator: mihi aperi, si vis spirituali gaudio laetificari. Isti tamen tres sicut sunt unus Deus, sic sunt Pontifex unus. Sanctificat itaque Trinitas Ecclesiam istam intus et foris. Intus ab inquinamento spiritus, foris ab inquinamento carnis. Habet ergo Ecclesia ista, id est anima, lapides per virtutes, caementum per charitatem, fundamentum per Christum, parietes per contemplationem, tectum per bonam actionem, longitudinem per fidem, altitudinem per spem, latitudinem per charitatem, sacrarium per hoc quod facta est ad imaginem Dei, chorum per hoc quod facta est ad Dei similitudinem, navem per sensualitatem, atrium per carnem, altare per cor contritum. Habet et vitreas fenestras per sensus spirituales, turrim per nomen, signa per praedicationem, interiorem dealbaturam per munditiam cordis, exteriorem per munditiam corporis, duodecim cereos per duodecim apostolorum doctrinam: Pontifex ejus est Trinitas sancta. Conetur igitur, fratres charissimi, unusquisque vestrum, conetur, inquam, ut, secundum ea quae supra dicta sunt, tabernaculum Dei fiat, ut in ipso dignetur Deus habitare. Magnus est enim honor, magna securitas, magna gloria Deum in se habere habitorem. Providendum itaque nobis summopere est, ut tales simus intus et foris, intus per fidem, foris per bonam operationem, ut Dominus majestatis ad nos venire, et apud nos dignetur facere mansionem. Sed quia tales sine ejus gratia esse non possumus, ipsam incessanter necesse est ut imploremus. Ipse namque dabit gratiam, et non solum gratiam, sed et gloriam: gratiam in via, gloriam in patria; gratiam in mundo, gloriam in coelo, gratiam in praesenti, gloriam in futuro; gratiam in itinere, gloriam in perventione; gratiam in tempore, gloriam in aeternitate; gratiam in justificatione, gloriam in beatitudine; gratiam in merito, gloriam in meriti praemio, in qua vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

SERMO III. Dedicacione Ecclesiae anagogice.

Lauda, Jerusalem, Dominum (Psal. CXLVII).

Jerusalem civitas sancta, et civitas Sancti, sancta Ecclesia est. quae sicut civitas aedificatur, et aedificata diversis ornamentis ornatur. Habet haec civitas sancta, id est Ecclesia, lapides suos, murum suum, turre suas, aedificia sua, portas suas. Habet lapides, scilicet fideles, qui sicut per caementum lapis jungitur lapidi, sic per charitatem junguntur sibi. Habet murum per munimen virtutum, quibus ipsa contra vitia firmatur, ne vitia irruentia auferant illi spiritualia bona. Habet turre per illos qui sunt in contemplatione sublimes. Quasi namque turre in sancta Ecclesia levantur, dum perfecti quique, relictis terrenis, ad coelestia per contemplationem sublimantur. Habet aedificia minora, habet majora, habet maxima. Minora habet aedificia per vitam conjugatorum, majora per vitam continentium, maxima per vitam virginum. Vita namque conjugatorum per terrenorum actionem et generandi voluptatem circa ima subsistit. Vita vero continentium per virtutum exercitationem, et bonorum operum exhibitionem ad altiora se subrigit. Vita vero virginum per cordis puritatem, et carnis integritatem ad coelestia se extollit. Habet aedificia lapidea, habet eburnea. Lapidea habet per illos qui sunt in fide firmi, eburnea per illos qui sunt castitate nitidi. Lapis namque per firmitatem significat fidem. Ebur vero per naturae frigiditatem significat castitatem. Habet portas diversas, per quas diversae nationis et conversationis homines a se dudum remotos inducit, et cives suos et domesticos facit. Habet portas, portam gregis, portam piscium, portam veterem, portam vallis, portam stercoris, portam fontis, portam aquarum, portam equorum, portam judicalem. Quarum mysticam significationem vobis breviter, prout Dominus dedit, adnotabo. Porta gregis erat illa, ubi erat Probatice piscina, id est ovilis piscina, quia ibi abluebantur carnes ovium, quae in sacrificio ponebantur. Porta vero gregis, eo quod ovis innocens animal est, significat innocentiam. Per hanc itaque portam inducuntur

nocentes et fiunt innocentes: nocentes per culpam, innocentes per justitiam. Per culpam foris, per justitiam intus. Foris lupi, intus oves. Lupi per rapacitatem, oves per simplicitatem. O quam bona porta, in qua talia fecit dextera Excelsi! Porta piscium vocabatur porta illa, per quam pisces de mari veniente inferebantur. Porta ista significat poenitentiam, quae quasi unam columnam habet hinc per compunctionem cordis, alteram inde per confessionem oris; tectum vero desuper satisfactionem operis. Per istam vero invehuntur inquietudine saeculi praesentis agitati, sale scilicet amaricati, fetore corrupti, undositate elati, squammis veteris hominis hispidi, coeno carnalis delectationis polluti, a luce veri Solis alieni, rete beati Petri vel ejus vicem agentium de fluctibus mundanis educti, et in sanctam Jerusalem, id est Ecclesiam, squammis peccatorum detractis, inducti. Sunt tamen quidam, qui, ad similitudinem anguillarum, pelle veteris hominis se stringentes, luto vitiorum inhaerentes, vel saepe vel semper rete Dominicum effugiunt, et sursum ad lucem veritatis non veniunt, ut ibi mortificentur sibi, vivificenturque et vivant Deo. Porta vetus charitas est. Sicut scriptum est: Charissimi, non mandatum novum scribo vobis, sed mandatum vetus, quod habuistis ab initio (I Joan. II). Per hanc portam intrant, qui se de amore saeculi transferunt ad amorem Dei. Per hanc intravit beata Maria Magdalene, quae post tot et tanta carnis scandala facta est ex lebetes phiala, de vase contumeliae in vas translata gloriae. Porta vallis, quae erat contra vallem Josaphat, significat humilitatem. Per hanc intrant illi, qui de superbia diaboli redeunt ad humilitatem Christi. Foris sublimes, intus humiles. Foris similes cedro, intus hyssopo: cedro per elationem, hyssopo per humilitatem. Per elationem aversi, per humilitatem conversi, id est a Deo aversi ad Deum conversi. Porta stercoris, quae erat in inferiori parte civitatis, per quam purgationes eliminabantur, significat excommunicationem. Per hanc non inducuntur, sed ejiciuntur profani, qui sunt stercora per culpam et projiciuntur per vindictam; stercora proprio facto, projiciuntur verbo divino. Non enim decet ut accubet haedus cum agno, peccator cum justo, immundus cum mundo, adulter cum Christo, ne forte justus,

provocatus exemplo peccatoris, extendat ad iniquitatem manus suas. Porta fontis dicta est, quia erat contra fontem Siloe. Siloe interpretatur missus, et significat Christum, quem misit Pater ad salutem generis humani. O quam bonus fons! Fons iste sapientiae Verbum Dei in excelsis, cujus rivulo potantur sitibundi, satiantur famelici, revocantur abjecti, sanantur aegroti, reconciliantur inimici, liberantur captivi, justificantur impii, beatificantur miseri. Porta ergo Siloe fides est Christi. Qui extra hanc portam sunt, sunt infideles; qui intra sunt, sunt fideles. Infideles membra diaboli, fideles membra Christi. Membra diaboli diabolo unita, cum diabolo damnanda: unita per culpam, damnanda per poenam. Membra Christi Christo unita per fidem, cum Christo beatificanda per gloriam. Porta aquarum significat compunctionem. Qui hanc ingrediuntur, in hac abluuntur. Extra hanc sordidi, intra hanc mundi; extra nigri, intra candidi; extra haedi, intra agni. Porta equorum significat vitiorum refrenationem. Qui per hanc ingrediuntur, cohibent freno temperantiae impetum irae, hiatum avaritiae, voracitatem gulae, fluxum luxuriae. Porta judicialis significat discretionem. Per hanc qui ingrediuntur, discernunt inter sanctum et profanum, mundum et immundum, verum et falsum, bonum et malum, justitiam et culpam, veritatem et mendacium, honestum et inhonestum. Habet itaque sancta Ecclesia murum per munimen virtutum, turres per illos qui sunt in contemplatione sublimes, diversa aedificia per diversa bene viventium merita, portas diversas per diversas gratiae coelestis operationes, portam gregis per innocentiam, portam piscium per poenitentiam, portam veterem per charitatem, portam vallis per humilitatem, portam stercoris per excommunicationem, portam fontis per fidem, portam aquarum per compunctionem, portam equorum per vitiorum refrenationem, portam judicialem per discretionem. Beati qui ingrediuntur per portas istas. Studeamus, fratres charissimi, studeamus tam gloriosae civitatis cives esse, et in ipsa Domino Deo nostro sacrificium laudis immolare, offerentes illi vitulos labiorum nostrorum, qui vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

SERMO IV. In Nativitate beatæ Mariæ.

Ave, maris stella.

Praesens saeculum, fratres charissimi, mare est. Ad similitudinem namque maris fatet, tumet, falsum est, et instabile. Fetet per luxuriam, tumet per superbiam, instabile est per curiositatem. Oportet itaque, fratres charissimi, habere navem, et ea quae ad navem pertinent, si tam periculosum mare sine periculo transire volumus. Oportet nos habere navem, malum, velum, et duo ligna inter quae velum extenditur, superius et inferius cherucum quem gallum ventum observantem vocare possumus. Debemus habere chordas, remos, gubernaculum, anchoram, escam nobis necessariam. Rete etiam habeamus, ut aliquem piscem extrahere valeamus. Videte quid ista significant. Navis significat fidem, quae in Abraham, qui fuit prima credendi via, quasi in uno ligno initium cepit; et adhuc in Isaac et Jacob satis aucta fuit. Coepit autem postmodum dilatari navis ista secundum propagationem decem tribuum. Numerus credentium quanto magis crevit, tanto magis navem fidei dilatavit. Deinde post transitum maris Rubri suscipientibus filiis Israel legem Dei, et in ipsis in terra promissionis postmodum multiplicatis amplius est dilatata. Deinde veniente Christo, et ipso pro genere humano passo, et in omni terra sono apostolicae praedicationis audito, postquam plenitudo gentium intrare coepit, multum navem istam dilatavit. In tempore autem Antichristi, refrigescente charitate multorum, falsis fidelibus exclusis, rursus in altum reducetur et constringetur, et sicut in Adam in prora fidei fuit primum lignum, sic ultimus justus in puppi ejus erit ultimum lignum.

Sane quicumque ab initio mare praesentis saeculi salubriter transfretaverunt, quicumque pericula ejus evaserunt, quicumque ad portum salutis pervenerunt, omnes navi fidei navigaverunt, et transierunt.

Fide gratiorem hostiam Abel obtulit Deo quam Cain, per quam testimonium consecutus est esse justus, et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide Henoch placuit Deo, et translatus est. Fide Noe aptavit arcam in salutem domus suae. Fide qui vocatus est Abraham obedivit exire in locum quem accepturus erat. Fide Sara sterilis accepit virtutem conceptionis. Fide Isaac singulos filiorum benedixit. Fide Joseph moriens de reversione in terram promissionis filiorum Israel memoratus est, et de ossibus suis illuc asportandis mandavit. Fide Moyses natus occultatus est. Fide se filium filiae Pharaonis negavit. Fide Pascha celebravit. Fide filii Israel mare Rubrum transierunt. Fide muri Jericho corruerunt. Et quid adhuc dicam? Deficiet enim meridies narrantem de sanctis antiquis, qui per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam, adepti sunt repromissiones. Quorum alii obturaverunt ora leonum ut Daniel. Alii exstinxerunt impetum ignis ut tres pueri; convaluerunt de infirmitate, ut Job, Ezechias; fortes facti sunt in bello, ut Josue, Judas Machabaeus; acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos, ut per Eliam, et per Eliseum. Alii distenti sunt, non suscipientes a morte temporali per transgressionem legis redemptionem, sicut septem fratres qui in libro Machabaeorum passi leguntur. Alii lapidati sunt ut Jeremias in Aegypto, Ezechiel in Babylone; secti sunt, ut Isaias; in occisione gladii mortui sunt, ut Urias, Josias, circuierunt in melotis, ut Elias, et alii eremicolae (Hebr. XI, 4-38).

Et ii omnes, et multi alii fide pericula praesentis saeculi transierunt, eo quod testimonio fidei probati inventi sunt. Istius navis tabulae sunt sacrae Scripturae sententiae: et ad ejus fabricationem alias tabulas nobis tradit Vetus Testamentum. Alias Novum. Clavi, quibus istae tabulae compinguntur, id est, sententiae junguntur, auctoritates sunt sanctorum, quibus concordant ea quae continentur in serie duorum Testamentorum. Iste tabulae exciduntur per lectionem, dolantur per meditationem. Malus, qui in altum dirigitur, significat spem, per quam levamur ad coelestia quaerenda et sapienda. Sicut scriptum est:

Quae sursum sunt quaerite, non quae super terram; quae sursum sunt sapite, ubi Christus est in dextera Dei Patris (Coloss. III).

Velum charitas est, quae extenditur, antorsum, dextrorsum, sinistrorsum: Antorsum per desiderium futurorum, dextrorsum per dilectionem amicorum, sinistrorsum per dilectionem inimicorum. Duo ligna superius et inferius significant, rationem et sensualitatem: rationem superius, inferius sensualitatem. Debet charitas superius firmari per rationem, et immobiliter teneri; inferius vero per sensualitatem non solum teneri, sed et moveri, quia per eam debet in bona actione exerceri. Sic etiam fit in navi materiali, quia lignum superius non movetur, et lignum inferius movetur. Galliculus significat discretionem spirituum. Ad hoc enim galliculus, vel aliud aliquid vice ejus malo superponitur, ut eo quis ventus vel unde spiret discernatur. De hoc itaque gallo, id est spirituum probatione scriptum est:

Probate spiritus utrum ex Deo sint (I Joan. IV).

Et item:

Alii datur discretio spirituum (I Cor. XII).

Chordae sunt virtutes, humilitas, patientia, compassio, modestia, castitas, continentia, constantia, mansuetudo, bonitas, prudentia, fortitudo, justitia, temperantia. Istae chordae, id est virtutes per exercitationem debent semper extendi ut per eam nostrae spei malus possit firmari. Nullum enim malus spei potest habere firmamentum, si exercitationem contingat deesse virtutum. Sequuntur remi, qui de navi emittuntur et in aquas demittuntur, per quos bona opera significantur, quae de fide procedunt, et in aquas, id est in proximos, se extendunt. Aquae enim sunt populi, qui oriuntur per nativitatem,

fluunt per mortalitatem, et effluunt per mortem. Debemus autem habere remos istos non solum a dextris, ut bona faciamus his qui nobis bene faciunt tantum, sed etiam a sinistris, ut benefaciamus et his qui nobis malefaciunt, sicut scriptum est:

Benefacite his qui vos oderunt (Matth. V);

et:

Si esurierit inimicus tuus, ciba illum. Si sitit, potum da illi (Rom. XII).

Gubernaculum quo navis dirigitur, significat discretionem, quae nos in directum ducit, ne vel a dextris dissolvamur per prospera, vel a sinistris frangamur per adversa. Anchora nostra humilitas est, quae ad ima demittitur, per quam navis nostra stabilitur, ne forte, flante vento, diabolicarum suggestionum, et turbante mare, cogitationum nostrarum navis nostra concutiatur et in profundum demergatur. Debet ergo navis fidei nostrae per humilitatem firmari et stabiliri, ut in tempore tentationis habeat firmum statum, quamvis habere non possit liberum cursum. Escam habere debemus per Scripturarum lectionem. Istam escam non appetunt mali, sicut scriptum est:

Omniem escam abominata est anima eorum, et appropinquaverunt usque ad portas mortis (Psal. CVI).

Ista bonis tribuitur, sicut scriptum est:

Misit verbum suum, et sanavit eos, et eripuit eos de interitionibus eorum (Psal. CVI).

Rete significat praedicationem. Istud rete debemus sine cessatione exercere, et eo homines praesentis saeculi fluctibus submersos extrahere, et, squamis peccatorum detractis, Domino nostro Jesu

Christo praeparare. Debemus quoque, more nautarum, celesma cantare per divinae laudis modulationem, sicut Psalmista ait:

*Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus
in ore meo (Psal. XXXIII).*

Post haec omnia necessarius est nobis ventus, qui significat Spiritus sancti aspirationem, ut per ipsam dirigamur ad portum quietis, ad medicum salutis, ad terram promissionis, ad domum aeternitatis. Debemus igitur, fratres charissimi, habere navem per fidem, malum per spem, velum per charitatem, galliculum per probationem spirituum, chordas per exercitationem virtutum, remos per exhibitionem bonorum operum, gubernaculum per discretionem, anchoram per humilitatem, escam per Scripturarum meditationem et lectionem, rete per praedicationem, et celesma debemus cantare per laudis Dei jubilationem. Dominus autem dabit ventum per sui spiritus aspirationem.

*Omne enim datum optimum, et omne donum perfectum
desursum est, descendens a Patre luminum (Jac. I).*

Lumina sunt dona; Pater luminum actor, largitor, et distributor donorum. Donum optimum significat dona naturae; donum perfectum significat dona gratiae. Ipse itaque dabit nobis ventum prosperum, id est Spiritum sanctum, qui nobis dedit caetera bona: sive illa quae sunt per naturam, sive illa quae sunt nobis data per gratiam. Ut autem, fratres charissimi, mare istud salubriter transeamus, maris stellam, id est beatam Mariam saepissime salutemus, et salutantes invocemus dicentes: Ave, maris Stella. More quoque nautarum, fundamus semper preces ad beatam Mariam, et ad ejus filium. Multa sunt enim impedimenta nostra sicut egregius versificator testatus est, dicens

*Saevit mare, fremunt venti
 Fluctus surgunt turbulenti,
 Navis currit, sed currenti
 Tot occurrunt obvia.*

*Hinc syrenae voluptatis
 Draco, canes, cum piratis
 Mortem pene desperatis,
 Haec intentant omnia.*

*Post abyssos, nunc ad coelum
 Furens unda fert phaselum,
 Nutat malus, fluit velum,
 Nautae cessat opera.*

*Contabescit in his malis
 Homo noster animalis;
 Tu nos mater spiritalis,
 Pereuntes libera.*

*Jesu, sacri ventris fructus
 Nobis inter mundi fluctus,
 Sis via, dux, et conductus:
 Liber ad coelestia.*

*Tene clavum, rege navem;
 Tu, procellam sedans gravem,
 Portum nobis det suavem
 Pro tua potentia.*

*Ex te natus nobis datus,
 Qui Deus regnat beatus,
 Per immensa saecula.
 Amen.*

SERMO V. In adventu Domini.

Paratus esto, Israel, in occursum Domini, quoniam venit. Sicut sacer est omnis, fratres charissimi, locus, inquantum est locus.: sic sacrum est omne tempus, inquantum est tempus. Dicimus tamen aliquando respectu alterius loci: Bonus aut malus est iste locus; et respectu alterius temporis: Bonum aut malum est illud tempus; quamvis propter locum et tempus non dicimus haec vel illa, sed propter loco et tempori accidentia. Sicut igitur alius locus dicitur minus sacer propter perpetrata culpam, et alius magis sacer propter operantem inibi gratiam: sic aliquod tempus minus sacrum dicitur propter factam in ipso aliquam iniquitatem, et aliquod magis sacrum nominatur propter aliquam in ipso exercendam religionem. Omne tamen sacrum est tempus inquantum est tempus, et omnis locus sacer est inquantum est locus. Est itaque, fratres, modo tempus adventus Dominici, in quo debemus per aliquam spiritualem religionem praeparari. Tempus est, in quo venit Deus homo ad hominem pro homine redimendo, liberando, justificando, beatificando: Redimendo de culpa, liberando de poena, justificando per gratiam, beatificando per gloriam. In hoc itaque tam sacro tempore debemus in bono propensius exerceri, ut per ejus gratiam mereamur abundantius visitari. Certe si rex dignaretur ad nos venire, et nobiscum facere mansionem, diligenter et nos, et nostra in ejus susceptionem praepararemus.

Studeamus ergo, fratres, qui adhuc foris forsitan servilibus operibus deservimus, studeamus domum cordis nostri intrare, fenestras ejus aperire, quid ibi deceat, et quid non deceat inspicere, telas aranearum deponere, scopis aream mundare, lutum et paleam ejicere, junco recenti, herbis odoriferis, floribus redolentibus mundatam tegere, cortinis variis parietes ornare, festivis vestibibus nos induere, solemne convivium instaurare, et jucundis deinde cantibus in occursum ejus exsultare. Si extra nos fuimus servilibus operibus, id est peccatis intenti, revertamur ad cor nostrum, sicut propheta

docet dicens:

Redite, praevaricatores ad cor (Isa., LXIV).

Fenestrae hujus domus sunt sensus spirituales, per quos divina cognitio nobis irradiat, et penetralia nostrae mentis illustrat. Has fenestras per diligentem circumspectionem aperiamus, ut quid ibi sit bonum, quid malum discernamus: bonum custodiamus, malum ejiciamus. Aranearum telae, quae tenues sunt, et in altum pendent, mentis humanae designant elationem. Alius elevatur propter nobilitatem generis, alius propter florem pulchritudinis, alius propter robur fortitudinis, alius propter cumulum possessionis, alius propter fastum potestatis, alius propter majorem sibi collatam praerogativam gratiae coelestis. Sed quisquis superbit, quasi telas aranearum inanes in altum textit. Deponamus, fratres, has telas per elationis depressionem, sicut Apostolus praecipit, dicens:

Noli altum sapere, sed time (Rom. II).

Mundemus quoque aream cordis nostri, ejicientes paleam et lutum. Lutum inquinat, palea transvolat. Ideo lutum significat immunditiam, palea vanam gloriam. Ejiciamus hoc et illam per cordis compunctionem, et oris confessionem.

Denique quasi quodam junco tegamus aream cordis per satisfactionem poenitentiae, ne quid transactae terrenae et carnalis vitae in nobis appareat, sicut David dicit:

Beati quorum remissae sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata (Psal. XXXI).

Herbas quoque odoriferas, et flores redolentes habeamus per bonam opinionem, ut cum Apostolo dicere possimus:

Christi bonus odor sumus Deo in omni loco (II Cor. II).

Variae cortinae sunt virtutes diversae. Has extendere debemus per virtutum exercitationem. Cortina alia viridis, alia hyacinthina, alia crocea, alia nigra, alia rubra, alia candida. Viridis significat fidem, quia sicut in rebus de terra nascentibus viror primum sensui occurrit, ita fides omnium virtutum prima consistit. Prima dico ordine non dignitate. Omnes enim virtutes charitas dignitate praecedit, sine qua caeterae nihil prosunt. Hyacinthina spem coelestium designat, eo quod colorem coeli et aeris purioris in se demonstrat. Per crocei coloris cortinam charitas figuratur, eo quod croceus color flammam imitatur. Cortina nigra humilitatem insinuat, quae sibi nigredinem peccatorum suorum semper repraesentat; rubra patientiam, quae nonnunquam rubescit sanguine passionis; candida designat munditiam, quae semper sine sorde candescit. Cultiores vestes, fratres, bona designant opera. Sicut namque pulchrae vestes homines foris coram hominibus decorant, sic bona opera sanctum et justum praedicant et commendant. Nihil ergo his vestibus circa nos gloriosius, nihil pretiosius, nihil laudabilius, nihil utilius. Istitis studeamus indui, si in occurso Domini volumus esse gloriosi. Cibus debemus praeparare per frequentiore et solertiore sacrae Scripturae lectionem et meditationem. Per hunc cibum anima roboratur, per hunc impinguatur, per hunc in bono opere vires accipit, et illas ad perfectum sine defectu perducit. Sed et cantibus jucunditatem cordis in ejus adventu demonstrare debemus, sicut scriptum est:

*Benedicite, gentes, Deum nostrum, et auditam facite
voce[m] laudis ejus (Psal. LXV).*

Curemus ergo, curemus fenestras hujus domus aperire per mentis circumspectionem, telas aranearum deponere per elationis depressionem, aream scopare per criminis confessionem, junco tegere per poenitentiae satisfactionem, cortinas per parietes extendere

per exercitationem virtutum, pretiosis vestibus indui per exhibitionem bonorum operum, escas praeparare per sacrae Scripturae lectionem et meditationem, cantu psallere per divinae laudis decantationem. Taliter curemus praeparari in occursum Domini, ut mereamur ab illo visitari, qui vivit et regnat Deus.

SERMO VI. In festo cujuslibet sancti.

Sacra Scriptura, laudem decantans justi in capite libri, de ipso dicit:

Erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo (Psal. I).

Quaerendum est nobis, fratres charissimi, quae sunt istae aquae, quis decursus aquarum, quae radix ligni, quis stipes, qui rami, quis cortex, quae medulla, quae folia, qui flores, qui fructus. Aquae istae dona sunt gratiae, quibus Deus justum irrigat, ut crescat et fructum faciat. Decursus aquarum vices sunt aspirationum. Scriptum est enim: Spiritus ubi vult spirat, et nescis unde veniat et quo vadat (Joan. III). Affluit nobis itaque Spiritus sanctus et defluit, accedit et recedit. Affluit ad nostram justificationem, defluit ad nostram humiliationem. Accedit ut crescamus, recedit ne superbiamus; ut crescamus virtute, ne superbiamus de virtute propter gratiam abundantem. Fons Christus, flumina dona, quibus justus vegetatur, augmentatur, consummatur per perfectionem. Radix arboris hujus est fides, quae est origo et fundamentum aliarum virtutum, et radix bonorum operum. Per istam radicem justus in Deo plantatur, sine qua nullum fructum bonum profert. Sicut Apostolus ait:

Sine fide enim impossibile est placere Deo (Hebr. II).

O quam bona radix ista, quam sumit initium boni, vita justi. Stipes designat spem supernorum bonorum, per quam erigimur et roboramur a transitoriis ad aeterna conscendentes. Rami charitatem insinuant, quae sursum erigitur per dilectionem Dei, et in latum extenditur per dilectionem proximi. Medulla, quae intrinsecus latet occultam significat cordis intentionem; cortex qui patet, manifestam bonae conversationis superficiem. Intentio cordis ad solam spectat

conscientiam; superficies vero conversationis etiam ad famam. Istam iudicat solus Deus, illam etiam proximus. Propterea ista prodest tantum tibi, illa vero prodesse potest et alteri, si te tamen velit imitari. Folia quibus vestitur significant bonam actionem, per quam justus circumdatur et ornatur. Viror foliorum exprimit ejusdem actionis perseverantiam et perpetuitatem. Flores, propter suam redolentiam, significant bonam famam. Istos flores arbor illa frondosa et fructifera, quae in coelum comas extulit, dicens:

Nostra conversatio in coelis est (Phil. III).

Istos, inquam, flores illa habebat et redolebat quando dicebat:

Christi bonus odor sumus Deo in omni loco: (II Cor. II).

De his floribus scriptum est:

Melius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa (Eccle. VII).

De malis autem:

Nomen impiorum putrescet (Prov. X).

Habet quoque fructum lignum istud, habet fructum extra, fructum intra, fructum supra. Intra in animo, extra coram proximo, supra in Deo. In animo per bonam conscientiam, coram proximo per doctrinam, in Deo per gloriam. Habet igitur lignum istud, justus videlicet secus salutarium decursus aquarum plantatus radicem per fidem, stipitem per spem, ramos per charitatem, medullam per intentionem, corticem per conversationis speciem, folia per bonam actionem, flores per bonam opinionem; fructum, sicut superius dictum est, intus per conscientiam, foris per doctrinam, supra per gloriam. Talis fuit, fratres charissimi, justus iste. Beatus enim hic

cujus hodie festa celebramus, cujus virtutes recitamus, cujus sanctitatem commendamus, cujus suffragium imploramus, illuminamur verbo, formamur exemplo, munimur patrocínio. Tales esse, fratres, laboremus, et imitemur Patrem filii, magistrum discipuli, dominum servi, milites ducis, oves pastoris. Sed quia nostris viribus talia facere non valemus, Dominum exoremus qui omnibus dat affluenter et non improperat (Jac. I), ut flumine sapientiae suae, cujus impetus laetificat civitatem ejus (Psal. XLVII), nostri cordis ariditatem irrigare dignetur, ut fluant de ventre mentis nostrae flumina aquae vivae salientis in vitam aeternam (Joan. VII).

Per hanc enim aquam, si nostri cordis hortum irrigaverit, vegetabitur in nobis radix fidei, roborabitur stipes spei, erigentur et extendentur rami charitatis, producentur folia boni operis, flores bonae opinionis, fructus justificationis et glorificationis: justificationis in via, glorificationis in patria. Ad cujus patriae ingressum absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum suorum (Apoc. XXI). Et dabit quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae scilicet praeparavit Deus diligentibus se (I Cor. II), qui vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

SERMO VII. In festo Apostolorum.

Qui sunt isti qui ut nubes volant, et quasi columbae ad fenestras? (Isa. LX.)

Beatorum, fratres, apostolorum solemnia celebramus, in quorum praeconium, et laudem, et admirationem eorum dignitatem et excellentiam admiratus propheta, divinitus inspiratus, oraculo tali proclamavit, dicens: Qui sunt isti, etc. Hujus igitur oraculi verba tam praeclara tamque divina ad laudem et honorem et gloriam eorum de quibus dicta sunt, et ad vestram utilitatem quibus dicenda sunt, exponenda, prout Deus scientiarum Dominus dederit prompta devotione aggredimur, spe consummationem promittimus. Qui sunt isti, inquit, qui ut nubes volant, quia pulchre et convenienter, fratres charissimi, sancti apostoli nubibus comparantur, et per nubes significantur. Sicut namque non solum ex sensu nostro, sed et ex verbis sanctorum colligimus, quatuor habent nubes proprietates, per quas beatorum apostolorum quatuor designantur principales virtutes. Nubes enim pluunt et protegunt, coruscant et volant. Sic apostoli pluunt et protegunt, coruscant et volant. Pluerunt quando in omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terrarum verba eorum (Psal. XVIII). Pluunt per praedicationem, protegunt per intercessionem, per miracula coruscant, per contemplationem volant. Unusquisque pluit ubi praedicavit; pluit Thomas in India majori, Bartholomaeus in India minori, Simon et Judas in Perside, Philippus in Seythia, Matthaeus in Aethiopia, Marcus in Alexandria, Joannes in Asia, Andreas in Achaia, Petrus in Cappadocia, Paulus in Graecia, Petrus et Paulus demum in Italia. Sic in principio gratiae multo sono praedicationis salutarium verborum pluviam effuderunt. Istam pluviam desiderabat Psalmista quando dicebat:

Anima mea sicut terra sine aqua tibi (Psal. CXLII).

Suscepit itaque terra, id est genus humanum terrenis intentum

supervenientem imbrem istum, et fecit fructum: fructum de quo scriptum est,

fructum vero vitae aeternae (Joan. IV).

O quam bonae nubes istae, quarum imber terram sic inebriat, ut talem fructum faciat! Adhuc nubium istarum stillicidiis irrigamur salutaribus, quando eorum scripta legimus aut meditamur. Protegunt per intercessionem. Ipsi etenim se medios inter Deum et nos ponunt, ne Deus facinora nostra per iram videat, et nos per districti iudicii fervorem puniat. Sic Paulus nubes fuit, et gentes per eum conversas sibi commissas protexit, quando pro eis gratias agebat, et sine intermissione orabat. Adhuc quoque et ipse, et alii nos protegunt, quando pro salute nostra preces ad Deum fundunt. Miraculis coruscant, mortuos suscitando, leprosos mundando, caecos illuminando, et alios infirmos curando non solum in carne viventes, sed et nunc cum Christo regnantes. Volatus significat contemplationem. Nunquid non ille volaverat, qui dicebat:

Nostra autem conversatio in coelis est? (Philipp. III.)

Vere volaverunt qui usque ad coeli palatium cum Christo regnantes conscenderunt. Nubes igitur sunt apostoli pluentes per praedicationem, protegentes per orationem, coruscantes per virtutem, volantes per contemplationem.

Et quasi columbae ad fenestras suas. Columba avis simplex est, nec intus habet iracundiam fellis, nec foris simulationem operis. Simplicitatem ergo veram significat. Fenestrae sensus corporis sunt, per quos egrediuntur interiora, et ingrediuntur exteriora. Sancti itaque apostoli quasi columbae ad fenestras suas esse dicuntur, quia columbinam simplicitatem in suis sensibus habuisse dignoscuntur. Sequitur versus de laude eorum:

Candidiores nive, nitidiores lacte, etc. (Thren. IV).

Possumus per nivem, quae de coelo venit, et super omne candidum albet, virgines, et per lae, quod de fecunditate carnis nascitur, conjugatos novi testamenti accipere; per ebur vero antiquum, eo quod elephas animal est castissimum, continentes veteris testamenti. Per sapphirum, eo quod coeli praetendat colorem, spirituales ejusdem testamenti viros recte possumus designare. Sancti autem apostoli candidiores sunt nive: nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores, quia et virgines novi testamenti, angelicam vitam honestate castitatis imitantes, et conjugatos legitime conviventes mirabili dignitate praecellunt; et continentes veteris testamenti, etiam martyrio rubentes, et spirituales viros, sive prophetas, excellentia singulari transcendunt:

Multi, namque prophetae et reges veteris testamenti voluerunt videre quae ipsi viderunt, et non viderunt: et audire quae illi audierunt, et non audierunt (Matth. XIII).

Unde Isaias, in spiritum contemplatus Christum colaphis caesum, spinis coronatum, cruce suspensum, ait:

Vidimus eum, et non erat aspectus; desideravimus eum despectum et novissimum virorum, virum dolorum scientem infirmitatem (Isa. XXXIII).

In novo quoque testamento, martyres, confessores, virgines, et omnes denique sancti alii libenter Christum in carne vidissent, et ejus doctrinam salutarem audissent, si potuissent. Sed hoc privilegium apostolicae dignitati concessum est. Omnes ergo sanctos beati apostoli praecedunt, qui Christum in carne viderunt, et Spiritus sancti coelitus missi primitias acceperunt. Istos studeamus dignis praeconiis venerari, istos bonis operibus imitari. Istorum exoremus regimine gubernari, istorum interventu patrocinari. Desideremus denique jungi

eorum consortio, et eorum frui gaudio, praestante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre, etc.

SERMO VIII. In festivitate cujuslibet sancti.

Israel germinabit quasi lilium. Unde canimus:

*Justus germinabit sicut lilium, et florebit in aeternum
ante Dominum (Ose. XIV).*

In rebus visibilibus si sit qui quaerat, tot possunt reperiri spiritualium rerum et invisibilium significationes, quot in ipsis videlicet visibilibus et corporalibus rebus inveniuntur proprietates, sive intus in natura, sive foris in forma. Non solum namque ipsae res nobis sunt quasi ad cognoscendum et expetendum summum et aeternum bonum directiones et exhortationes; sed naturales earum qualitates et formales dispositiones. Homo quippe, quem Dominus docet scientiam, revocatur ad verum et immutabile bonum, non tantum intus per rationem et aspirationem, sed foris quoque per scripturam et creaturam. Prima lilii proprietas, quae sensibus nostris occurrit, viror est. Cernimus etiam lilium in erectum crescere, nec huc aut illuc erectionis suae statum inclinare. Medicinale est, et habet fibras in radice aptissime sibi conjunctas. Vestitur hasta baculi ejus foliis suis. Invenitur per ramusculos suos sursum, quando ad plenitudinem incrementi sui pertingit pluraliter discretum. Habet florem sexifidum candidum, intus quibusdam granulis croceum, suave redolentem. Est etiam non solum erectum, sed et rectum. Haec omnia spiritualiter justo conveniunt. Viret justus, et crescit in erectum, et caetera quae jam disposuimus in ipso spiritualiter inveniuntur. Viror designat fidem, eo quod fides prima sit in virtutibus, sicut viror primum cernitur in rebus germinantibus, quod in superiori quodam sermone ostendimus. Erectio significat spem, per quam erigimur a praesenti saeculo nequam ad supernorum spirituum societatem, ad verae beatitudinis plenitudinem, ad aeterni Dei contemplationem sperandam, amandam, desiderandam, quaerendam et inveniendam. Medicinalis est per praedicationem; sicut namque medicinae diversis antidotis et medicamentis diverse curantur aegritudines et

infirmittates corporum: sic multiplici modo praedicationes aegritudines curantur animarum. Pharmaca et medicamenta sanant apostemata, verbum praedicationis expellit peccata. Habet quoque justus fibras [dossas] et radices intus unitas, dum concordat in ipso cogitatio cogitationi, sensus sensui, voluntas voluntati, affectio affectioni. Sic sibi concordat, nec de alio in aliud se transmutat, sicut econverso de stulto scriptum est:

Stultus sicut luna mutatur (Eccli. XXVII).

Sicut enim luna modo est prima, modo secunda, modo tertia, et sine intermissione de uno statu transfertur in alium: ita stultus per carnalia desideria raptus alteratur, ut nunquam nec sibi nec alteri conveniens sed semper dissidens inveniatur.

Et notandum quod folia lilii eriguntur, quia quidquid justus exterius exercet per actionem, sursum levatur per intentionem. Rectus, per justitiam, tribuit enim unicuique quod suum est, tribuit fidei quod fidelis est, infidei quod infidelis est, justo quod justus est, injusto quod injustus est, amico quod debet amico, inimico quod inimico, quae sunt Caesaris, Caesari, quae sunt Dei Deo (Matth. XXII). Pluraliter ramusculos dividit per multiplicem Spiritus sancti gratiam. Dum enim diversis donis multipliciter perfunditur, ramos dividere non inconvenienter dicitur. Candidus est per munditiam: dum namque ab omni inquinamento mentis et spiritus purgatur; lilii candorem per munditiae decorem imitatur. Sexifidus est per perfectionem: senarius etenim eo quod constat et perficitur ex partibus suis perfectionem significat. Partes senarii sunt unum, duo, tria, quae simul constituunt sex, et sive dicas sexies unum, sive ter duo, sive bis tria, senarium consummabis. Grana in flore croceum colorem praetendentia charitatem figurant. Croceus namque color rutilum flammae splendorem videtur prae se ferre, sicut jam alibi demonstravimus. Redolentia quoque bonam exprimit famam, sicut in aliis sermonibus dictum est. Ad formam itaque lilii justus viret per

fidem, erigitur per spem, medetur per praedicationem, conjungitur sibi per unanimatem, vestitur foliis suis per bonam actionem, rectus est per justitiam, multiformiter discretus per multiplicem Spiritus sancti gratiam, candidus per munditiam, sexifidus per perfectionem, croceus per charitatem, redolens per bonam opinionem. Sunt et aliae lilii proprietates, sicut quod frigidae naturae esse dignoscitur, vitiorum extinctionem insinuat, et quaedam aliae per quas virtutes et bona opera possunt figurari. Sed haec modo de proprietatibus lilii dixisse sufficiat. Notanda sunt quoque quatuor verba quae dicta sunt, germinabit, florebit in aeternum ante Dominum. In lilio, fratres, primum est germinare, extremum florere. Significat ergo germinare bonam inchoationem, florere consummationem. Quod vero ait in aeternum exprimit perpetuam justii in bono perseverantiam; quod dixit ante Dominum, intentionem bonam. Germinat igitur justus bona inchoando, floret consummando, in aeternum perseverando, ante Dominum recta intentione bona sua faciendo. Studeamus, fratres, sic germinare, sic florere per merita et intercessionem justii, cujus hodie solemnia celebramus, ut in gloriam regni coelestis transferri mereamur, praestante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat, etc.

***SERMO IX. In festivitate Conceptionis B. Virginis,
sed magis in desponsatione cujuslibet animae fidelis.***

*Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te
(Cant. IV).*

Quis est, fratres, qui loquitur, et quae est ad quam loquitur? Loquitur amicus ad amicam, sponsus ad sponsam, immaculatus ad castam, incorruptus ad integram, Deus ad animam et ad talem, qualis ista fuit cujus hodie solemnia celebramus, cujus castitatis irradiamur exemplis. Tota pulchra es. Pulchra es intus, pulchra foris. Intus in corde, foris in corpore. Intus rubicunda, foris candida, utrobique composita. Rubicunda per charitatem, candida per castitatem, composita per humilitatem. Tota ergo pulchra es, amica mea, et macula non est in te. Totum quod in te est pulchrum est, et nihil inest tibi quod sit sordidum. In toto grata, in nullo ingrata, in toto places, in nullo displices. Tota pulchra es. Pulchra per naturam, pulchrior per gratiam, pulcherrima fies per gloriam. Quae et qualia putatis, fratres, ornamenta esse, quibus sponsa Dei, anima justi, sic possit decorari, ut sic debeat decor ejus commendari? Legimus quod Assuerus rex fecerit puellas ad thalamum suum deductas ingenti diligentia praeparari, balneis lavari, unguentis deliniri, et omnibus quae decori conveniunt adornari (Esther. II). Sic Deus imo multo amplius sponsam suam sibi praeparat, et omnibus quae spiritualem formam decorant ditat. Primum dat ei lavacrum per compunctionem et fletum peccaminum ut a sorde scelerum velut hyssopo aspersa mundificetur, et lota super nivem dealbetur. Unguenta sunt dona spiritualia, quibus post fletum delibuta a moeroris asperitate lenificatur. Sequuntur ornamenta, vestes, zona, annulus, muronula, pecten, peplum, inaures, diadema, speculum, calceamenta. Vestes designant virtutum et bonorum operum varietatem, quibus anima intus et foris coram Deo et proximo decoratur et honestatur. De hac multiplici varietate scriptum est:

*Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato,
circumamicta varietate (Psal. XLIV).*

Zona, qua lumbi praecinguntur, castitatem significat, qua fluxa luxuria carnis humanae refrenatur, sicut scriptum est:

Sint lumbi vestri praecincti (Luc. XII).

Annulus exprimit fidem integram, per quam sponsa sponsum absentem diligit, et ad ejus speciem jugi desiderio pervenire concupiscit. Murenula, quae pectori affligitur, ne adulter manum inserat, castam praetendit dilectionem, quam diabolus violare non permittitur per aliquam pravam delectationem. Pecten, quia capillos ab invicem discernit, virtutem figurat discretionis. Peplum, quod capillos ne fluant conservat, cogitationum sobrietatem et quietem insinuat. Inaures eo quod aurium ornamentum sunt, obedientiam exprimunt. Diadema figurat gloriam conscientiae, de qua scriptum est:

*Gloria nostra est testimonium conscientiae nostrae
(I Cor. I).*

Speculum significat Scripturarum lectionem, in qua anima quid in se bonum sit, quidve malum, quid honestum, quid inhonestum contemplatur. Calceamenta, quae munimenta sunt pedum, quibus per diversa loca movemur, praedicationem circumquaque delatam figurant.

Habet itaque sponsa ista lavacrum per compunctionem, unguenta per spiritualium donorum susceptionem, vestes per bonam actionem, zonam per castitatem, annulum per fidem, murenulam per castam dilectionem, pectinem per discretionem, peplum per cogitationum quietem et sobrietatem, inaures per obedientiam, diadema per gloriam, speculum per lectionem, calceamenta per

praedicationem. His omnibus adduntur plerumque lapides pretiosi, qui, propter suum fulgorem, miracula longe lateque coruscantia designant. O felix sponsa Dei, anima justae, quae talibus ornamentis decoratur, et ad thalamum aeterni regis praeparatur! Multa potest anima talis uti fiducia. Nonnunquam tamen contingit, ut donis ditata divinis, magno terrore divina contemplando judicium concutiatur, et multo motu formidinis afficiatur. Cujus exemplum rei nobis Esther historia tribuit: Legimus namque quod Esther regem Assuerum contra basilicam in throno suo sedentem, virgam tenentem, ardentibus oculis furorem pectoris indicantem contemplata pene examinata sit, in tantum ut rege et ministris ejus coram consolantibus vix potuerit se levare (Esther. V). Quid, fratres, in hac re Assuerus rex significat, nisi Deum? quid Esther, nisi animam? quid basilica, nisi divinitatem? quid thronus, nisi majestatem? quid virga, nisi potestatem? quid ardor oculorum nisi superni judicii figurat terrorem? Esther, regem supradicto modo intuita, expavescens cecidit; et anima, Deum et districta Dei judicium contemplando, coram divina majestate contremiscit. Sed resumat vires, dona sibi collata, et consolationes factas consideret et dicat: Etiam si occiderit me, in ipsum sperabo. Bonus enim est Dominus sperantibus in eum, animae quaerenti illum. Qui vivit et regnat, etc.

SERMO X. De timore Dei.

*Deum time, et mandata ejus observa, hoc est omnis homo
(Eccli. XII).*

Multas et praeclaras, dilectissimi fratres, auctoritates in divinis invenimus Scripturis de timore Domini. Scriptum est enim:

Beatus vir qui timet Dominum (Psal. CXI);

et iterum:

Initium sapientiae timor Domini (Psal. CX);

et:

Qui sine timore est non potest justificari (Eccli. I);

et:

*Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam, sed
non super timentem Dominum (Eccli. XXV).*

Sapientia dicitur cogitatio de coelestibus et divinis; scientia de terrenis et humanis; et magnus praedicatur qui invenit vel alteram vel utramque. Quando namque, ut de inventore scientiae primum loquamur, et de minoribus ad majora conscendamus, quemlibet in logica peritum cernimus, magnum praedicamus. Certe si aliquem videremus doctum in grammatica sicut Priscianum, dialectica sicut Aristotelem, rhetorica sicut Tullium, diceremus: Magnus est iste. Si autem videremus eum doctum in mechanica, diceremus similiter: Magnus est iste. Si vero videremus eum eruditum in arithmetica, musica, geometria, astronomia sicut Boetium, vel quemlibet inventorem, vel translatores artium, multo magis clamarem:

Magnus est iste. Si autem sciremus illum etiam in physica sapientem, ut Hippocratem vel Galenum, et provectum in theorica saeculari ut Platonem, et Socratem, omnino clamarem: Magnus est iste. Si quoque videremus istum taliter scientia saeculari doctum, sapientia divinae Scripturae peritissimum, doctum scilicet in Veteri et Novo Testamento, historia, allegoria, tropologia, anagoge, litterarum triplici sermone sicut Hieronymum, in ratiocinatione disertum sicut Augustinum, in moralitate sicut Gregorium, sapientem denique sicut Salomonem, omnibus modis proclamarem: Magnus iste. Non tamen, fratres, major timente Dominum. Magnus namque qui invenit sapientiam et scientiam, sed non super timentem Dominum. Sapientia hic accipitur pro cognitione, quae facit quidem doctum sed et justum, de qua scriptum est:

Beatus homo qui invenit sapientiam (Prov. III).

Beatus namque qui sapientiam non tantum cognitione, sed etiam sapore justitiae invenit, quia per talem inventionem bonum internum sapere incipit. Sed et si iste talis inventor sapientiae pulcher esset ut Absalon, fortis ut Samson, velox ut Asael, probus ut Alexander, dives ut Croesus, potens ut Octavius Augustus, longaevus ut Henoch, nihil illi vel totum conferret nisi Deum timeret. Scriptum est enim de pulchritudine:

Fallax gratia et vana est pulchritudo; mulier timens Deum ipsa laudabitur (Prov. XXXI).

De Sapientia autem et fortitudine et divitiis dicit Dominus talibus verbis per Hieremiam:

Non glorietur sapiens in sapientia sua, nec fortis in fortitudine sua, nec dives in divitiis suis, sed in hoc glorietur, si noscat quod ego sum Dominus (Jer. IX).

Omnia denique quaecunque in praesenti saeculo percipi possunt, quam inutilia quam transitoria sint, ex multis Scripturarum locis colligimus. Solus ergo timens Deum ad beatitudinem festinat, si tamen sic timeat, ut a malo recedat, et faciat bonum. Sane duo sunt timores, unus servilis, alter filialis. Servilis servorum, filialis filiorum. Servilis habet formidinem, filialis amorem. Servilis de peccato perpetrato, filialis de dono accepto. Servilis de tormento sustinendo, filialis de praemio accipiendo. Servilis inchoantium, filialis perfectorum. Verum octo sunt, per quae excitamur et informamur ad timorem Dei, per tria prima ad timorem servilem, per tria ultima ad timorem filialem, per duo media ad utrumque. Sunt autem haec: culpa, sententia, poena, creatura, scriptura, natura, gratia, gloria. Per culpam, sententiam et poenam incitatur ad timorem servilem. Per naturam, gratiam et gloriam ad timorem filialem; per creaturam et scripturam ad utrumque. Servilis habet formidinem poenae. Filialis habet amorem justitiae. Servilis aliquando cito transit; filialis, qui dicitur sanctus, permanet in saeculum saeculi. Excitamur itaque ad timorem servilem per culpam ex consideratione divinae sententiae; per sententiam vero excitamur ex aestimatione sequentis poenae. Dum enim timemus puniri per poenam, timemus etiam judicari per sententiam: et dum judicari per sententiam timemus, culpam, quae causa est malorum perhorrescimus. Erit namque in damnatis secundum magnitudinem culpae pondus sententiae, miseria sequentis poenae.

Sic abyssus abyssum invocat (Psal. XLI).

Abyssus culpae invocatur abyssum sententiae, et abyssus sententiae invocatur abyssum poenae. Et hoc in voce cataractarum tuarum, Domine (ibid.), id est in testimonio praedicatorum tuorum. O quam profundae, quam latae, quam horrendae sunt abyssi istae. Profunditatem facit magnitudo, latitudinem multitudo, horrorem utriusque contemplatio. Poenam autem propter semetipsam formidamus. Sed quam pauci, qui oculos divertunt ad

contemplationem timoris, et quam multi sunt, qui eos vertunt ad spectacula vanitatis! De istis scriptum est:

Cor sapientium ubi tristitia (Eccle. VII);

de illis autem:

Cor stultorum, ubi laetitia (ibid.).

Per tria quoque ultima naturam, gratiam, gloriam informamur ad timorem filialem. Est autem timor filialis, ut quem amas nolis offendere propter gloriam; sicut timor est servilis, ut quem times non audeas offendere propter poenam. Per naturam vocamur ad timorem filialem, quia dum naturae nostrae dignitatem consideramus ex magna dilectione timemus Deum offendere per culpam, qui nobis ex dilectione imprimere dignatus est imaginem et similitudinem suam.

Magnus namque honor, magna dignitas humanae conditionis, cui naturaliter indita est forma creatricis deitatis. Ad hunc eundem quoque timorem per considerationem gratiae ducimur, quia dum quod nobis impiis absque merito per gratiam contulit perpendimus, eum peccando ad iram provocare dedignamur. Sed et ex gloria futura, quae revelabitur in nobis, ad hunc timorem provocamur, quia dum audimus quod nobis promisit, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (I Cor. II), prae nimia dilectione jam timemus illum offendere, qui tanta voluit nobis promittere, et potest dare. Per duo etiam media, per creaturam et scripturam, ad utrumque timorem nonnunquam pervenimus. Ad timorem namque servilem per creaturam cogimur, quia dum ejus magnitudinem consideramus, immensam Creatoris majestatem formidamus; nec ignoramus omnipotentem poenam inferre, si nos invenerit legis suae transgressores esse. Sic etiam ad hunc ipsum timorem per Scripturam impellimur, quia dum divinas comminationes in ipsa frequenter audimus, Dei praecepta transgredi pertimescimus. Per creaturam vero

ad timorem filialem attingimus, quia dum tantam molem cernimus, Creatorem mirabilem, laudabilem, amabilem, et ex amore timendum judicamus. Sic quoque per Scripturam ad hunc castum timorem provehimur, dum in ea divina promissa meritum humanum transcendentia legimus, et promissorem amando timemus ne offendamus. Sunt igitur ista octo, quibus ad timorem Dei ascendamus, a minoribus incipientes, ad majora pervenientes: Culpa, sententia, poena, creatura, scriptura, natura, gratia, gloria. Timeamus Deum, fratres, unusquisque secundum quod in se conspicit. Si in malo sumus, corrigamus errata; si in bono, melioremus incepta, et mandata ejus observemus. Quae sunt ista mandata? Dilectio Dei et proximi. Quantum debemus diligere Deum? Super omnia. Quantum proximum? Sicut nosmetipsos: beneficio, verbo, voto. In beneficio est opus bonum, in verbo sanum consilium, in voto pium desiderium. Timeamus ergo Deum, et mandata ejus observemus. Per haec igitur ad gloriam, sine his itur ad poenam. Hoc est, inquit, omnis homo. Si omnis homo est qui Deum timet, et mandata ejus observat, constat quod ille homo non est qui hoc non facit. Si enim cognoscit Deum et mandata ejus, et non timet nec observat, contemptor est, et magis esse diabolus dicendus est quam homo. Si vero non cognoscit Deum et mandata ejus, caecus est, et magis bestia dicendus est quam homo. Si autem cognoscit, et timet et custodit, vere homo est, et tali nomine dignus appellari. Timeamus ergo Dominum et mandata ejus observemus, ut per talem viam perveniamus ad supernam patriam, praestante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat.

SERMO XI. De spirituali sanitate.

Sana me, Domine, et sanabor, salvum me fac, et salvus ero, quoniam laus mea tu es (Jer. XVII).

Fratres, qui sanari rogat, infirmum se esse demonstrat. Sed quis est iste infirmus? Genus humanum, in cuius voce ista dicuntur infirmum: per peccatum originale et per multa actualia erat, et medicum quaerebat. Venit medicus, et sanatus est aegrotus. Duodecim autem sunt quae de sanatione humani generis nobis exponere proposuimus. Aegrotus, medicus, vulnera, medicina, vasa, antidota, diaeta, dispensatores, locus, tempus, sanitates, gaudia de ipsis sanitatibus recuperatis. Aegrotus iste genus est humanum, de cuius aegritudine Isaias testatus est dicens:

Omne caput languidum, et omne cor moerens; a planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas (Isa. I).

Vulnus, et livor, et plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo. Alius etiam alibi clamat: Caput meum doleo. Alius: Ventrem meum doleo. Alius:

Lumbi mei impleti sunt illusionibus (Psal. XXXVII).

Sic membra generis humani clamabant, et dolorem suae aegritudinis insinuabant. Sed, ut dictum est, venit medicus, et sanatus est aegrotus. Quis est iste medicus? Deus qui sanat contritos corde, et alligat contritiones eorum (Psal. CXLVI). Vulnera sunt peccata originalia, quae quisque contraxit per ignorantiam in mente, per concupiscentiam in carne luxuriose vivendo, et actualia, quae commisit prave vivendo. Illa habet ex parentibus, ista ex propriis operibus. Illa habet ex alieno, ista ex suo. Medicina est gratia, quae duobus modis vulneribus nostris infunditur. Uno amaro, et altero

dulci. Amaro per increpationem, dolci per consolationem. Increpatio vinum, consolatio oleum. Vasa sunt sacramenta, in quibus, et per quae gratia spiritualis continetur et infertur, sicut aqua baptismi, oleum, chrisma, aqua benedicta, et caetera talia. Antidota sunt septem dona Spiritus sancti, spiritus sapientiae et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiae et pietatis, spiritus timoris Domini, ut simus per timorem humiles, per pietatem misericordes, per scientiam discreti, per fortitudinem invicti, per consilium providi, per intellectum cauti, per sapientiam maturi. Timor expellit elationem, pietas crudelitatem, scientia indiscretionem, fortitudo debilitatem, consilium improvidentiam, intellectus incautelam, sapientia stultitiam. O quam bona antidota, quibus tam mala curantur apostemata! Diaeta est sacra Scriptura, quae diverso modo nobis apponitur, dum secundum diversam capacitatem audientium praedicatur. Nunc apponitur audientibus vel legentibus per historiam, nunc per allegoriam, nunc per tropologiam, nunc per anagogen, nunc quoque per auctoritatem Veteris Testamenti, nunc per auctoritatem Novi, nunc mysticis velaminibus involuta, nunc pura, nuda et aperta.

Talibus ergo modis et multis aliis nobis cibus iste spiritualis apponitur, ut per eum aeger noster confortetur et ad sanitatem reformetur. Recte autem Scriptura diaeta esse dicitur, quando quae in ea esse facienda legimus, facimus; quae cavenda cavemus. Sic enim in cibo praecepta medicorum facimus, quia alia comedimus, alia vitamus. Dispensatores sunt sacerdotes, qui divina sacramenta tractant, et divinam nobis gratiam arcana summi largitoris distributione mirabiliter administrant. Qui servi summi medici sunt, et ad ejus arbitrium vasa et medicamenta illius tractare debent. Locus est mundus iste, in quem, quasi in quamdam infirmariam, de paradiso homo, post peccatum, delatus est, ut hic infirmitatem suam curare studeat, et sanitatem recipiat. Tempus quod Deus concessit homini, ut in eo sanitati restituatur, raesens saeculum est, quod in tria tempora dividitur, tempus naturalis legis, tempus scriptae legis, tempus gratiae. Tempus naturalis legis fuit ab Adam usque ad Moysen;

tempus scriptae legis a Moyse usque ad Christum; tempus gratiae a nativitate Christi usque ad finem mundi. Et notandum quod locus iste, in quo aeger sanatur, est asper, tempus longum, remedium efficax. Locus est asper ut praevaricator castigetur, tempus longum ne sanandus praeoccupetur, remedium efficax ut infirmus curetur. Sanitates sunt virtutes. Quando etenim homo per virtutes exercetur, et pelluntur vitia et ipse sanatur. Virtutes namque expellunt vitia, humilitas superbiam, charitas invidiam, pax iracundiam, laetitia acediam, largitas avaritiam, abstinencia gastrimargiam, castitas luxuriam. Virtutes itaque locum possidentes vitiorum sanitates sunt aegritudinum. Gaudia de sanitatibus recuperatis sunt beatitudines. Contristatur homo quando infirmatur, gaudet quando sanatur. Sic in praesenti saeculo de infirmitate nostrae corruptionis dolemus; quando autem in resurrectione ad veram sanitatem consurgemus, in aeterna beatitudine adepta sanitate gaudebimus.

Homo igitur est aegrotus, Deus medicus, vitia vulnera, medicina gratia, vasa sacramenta, antidota Spiritus sancti dona, diaeta Scriptura, dispensatores sacerdotes, locus mundus, tempus praesens saeculum, virtutes sanitates, gaudia beatitudines: Sana me itaque, Domine, et sanabor; salvum me fac et salvus ero, quoniam laus mea tu es. Sana me de infirmitate, salvum me fac de perditione. Sana me de culpa, salvum me fac de poena. Sana me in tempore, salvum me fac in aeternitate, quia laus mea tu es in utroque, qui vivis et regnas.

SERMO XII. De spiritualibus montibus et arboribus Israel.

Montes Israel ramos vestros expandite, florete et fructum facite (Ezech. XXXVI).

Habent, fratres charissimi, loca suas significationes sicut tempora. Sicut enim per mane accipimus cognitionem veritatis, per meridiem amorem virtutis, per vesperam ignorantiam, per mediam noctem malitiam, per lucem justitiam, per tenebras culpam: sic accipimus per campum libertatem, per collem bonam actionem, per montem contemplationem, per coelum beatitudinem, per vallem vero iniquitatem, per abyssum desperationem, per infernum damnationem. Campus, in aequalitate constitutus tria habet supra loca significantia: collem, montem, coelum; tria subtus: vallem, abyssum, infernum. Campus significat libertatem, quia sicut ille, qui in campo est, habet facultatem sine alicujus tumuli obviantia ante vel retro, dextrorsum vel sinistrorsum, vel quo placet divertendi: sic ille, qui vere liber est, habet potentiam quod magis placet faciendi. Collis, qui a planitie terrae modicum consurgit, bonam actionem exprimit, per quam a terrenis elevamur. Mons qui nubibus magis approximat, contemplationem designat, quae nos sursum levans ad visionem coelestium bonorum exaltat. Coelum autem, quia locus beatitudinis est, beatitudinem ipsam non inconvenienter insinuat. Vallis, quia ad inferiora se deprimit, significat iniquitatem, quae malos ad ima trahit. Abyssus desperationem significat, in quam niqui de valle iniquitatis descendunt. Unde scriptum est:

Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit (Prov. XVIII).

Infernus autem, quia locus est damnationis, damnationem significat. Montes Israel, etc. Montes Israel sunt justii contemplativi, qui, ramos suos, id est sanctas et fructuosas cogitationes, de radice fidei et stipe bonae voluntatis procedentes, expandunt per proximi dilectionem, et

florent per bonam inchoationem, et fructum faciunt per consummationem, et folia producunt per bonam actionem.

Sane tria principaliter arborum genera mihi videntur in montibus Israel nasci, crescere, ramos expandere, florere, fructum facere, folia producere. Prima olea sive oliva, secunda vitis, tertia ficulnea. Oliva significat misericordiam, quia sicut oleum alios excedit liquores: ita misericordia alias praecedit virtutes. Vitis significat sapientiam, quia vinum, modice sumptum, acuit ingenium. Ficulnea, quia dulces habet fructus, dulcedinem designat internam. Solet autem Patri assignari misericordia, Filio sapientia, Spiritui sancto dulcedo. Plantat itaque Pater olivam, Filius vitem, Spiritus sanctus ficulneam. Sciendum est tamen quod, licet faciamus talem discretionem in hujusmodi assignatione trium virtutum, nulla tamen est intelligenda divisio in operatione trium personarum. Istarum autem trium virtutum infructuositatem in reprobis propheta deplorans, dixit:

Ficus non florebit, et non erit germen in vineis. Mentietur opus olivae (Habac. III).

Significat itaque oliva misericordiam, vitis sapientiam, ficulnea dulcedinem internam. Sunt et aliae forsitan arbores in montibus Israel, per quas diversae figurantur virtutes, sicut per buxum propter virorem fides, per cedrum propter altitudinem spes, per pinum propter pinguedinem charitas, per spinam recta increpatio, per myrtum temperantia figuratur. Expandamus, fratres, ramos, floreamus, et fructum faciamus, ne Dominus nos infructuosos inveniat, et nos succidat et succendat.

Jam enim securis ad radicem arboris posita est (Matth. III).

Fructificemus sicut oliva, vitis, ficulnea. Sunt namque quidam qui

fructum faciunt amarissimum de quibus scriptum est:

*Fel draconum vinum eorum, et venenum aspidum
insanabile (Deut. XXXII).*

Nos autem sicut oliva fructifera in domo Domini speremus in
misericordia Dei (Psal. LI). Qui vivit et regnat.

SERMO XIII. In anno novo.

*Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit
(Psal. XCVII).*

Fecit Dominus mirabilia in creatione mundi, fecit mirabilia in redemptione generis humani. Fecit mirabilia in creatione mundi creando terrestria et coelestia, infima et summa, visibilia et invisibilia, corporalia et spiritualia. Fecit quoque mirabilia in rebus conditis. In elementis et elementatis, simplicibus et compositis, in causis et efficientiis, in naturis et formis, in figuris et coloribus, in vegetatione germinantium, et fecunditate generantium. Fecit mirabilia in redemptione generis humani carnem assumendo, esuriendo, sitiendo, miracula faciendo, patiendo, moriendo, resurgendo, ascendendo, Spiritus sancti gratiam tribuendo, culpas condonando, impios justificando, miseros beatificando. Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit. Canticum est vita. Canticum novum, vita nova. Canticum vetus, vita vetus. Nova vita justitia, vetus vita culpa. Porro tribus modis distinguitur cantus, gravi, acuto, superacuto. Gravis significat vitam conjugatorum, acutus continentium, superacutus virginum. Qui bene vivit, bene cantat, qui male vivit male cantat, quia discordat. Ab hoc cantico discordant avari, fures, rapaces, immundi, fornicatores, adulteri, molles, masculorum concubitores, perjuri, mendaces, homicidae. Ab hoc cantico discordant etiam multi qui sacris ordinibus sunt sublimati, qui in domibus eburneis debent habitare, id est castitatem servare sicut sunt subdiaconi, diaconi, praesbyteri, episcopi, archiepiscopi, et viri forsitan apostolici, canonici regulares, monachi, eremitae, reclusi Horum omnium nonnulli a laude divina discordant, quia, quamvis Christiani sint nomine, pagani tamen sunt conversatione; et quamvis rectam habeant de Deo fidem, tamen mortua est, quia non habent operationem. Discordant ergo a cantico laudis Dei, quia non est speciosa laus in ore peccatoris (Eccli. XV). Omnes tales canticum vetus cantant, quod magis significat tristitiam

quam gaudium.

De hujusmodi laudatoribus scriptum est: Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus? Plenus sum. Holocausta arietum, et adipem pinguium, et sanguinem vitulorum et agnorum et hircorum nolui. Cum veniretis ante conspectum meum, quis quaesivit haec de manibus vestris, ut ambularetis in atriis meis? Ne afferatis ultra sacrificium frustra. Incensum abominatio est mihi. Neomeniam, et sabbatum, et festivitates alias non feram. Iniqui sunt coetus vestri. Kalendas vestras, et solemnitates vestras odivit anima mea; facta sunt mihi molesta; laboravi sustinens. Et cum extenderitis manus vestras avertam oculos meos a vobis; et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam; manus enim vestrae sanguine plenae sunt, id est, peccato (Isa. I). Et per Malachiam prophetam:

Ecce ego projiciam vobis brachium, et dispergam super vultum vestrum stercus solemnitatum vestrarum, et assumet vos secum dixit Dominus (Malac. II).

Per alium quoque prophetam de talibus dicitur:

Putabant se habere vasa cantici sicut David (Amos. VI).

Dum etenim subtilibus vocibus verba divinae laudis sibilant, et duplici aut triplici modulatione cantica sonant, vasa cantici se habere sicut David putant, quia se vere laudatores esse Dei existimant. Sed non placet vox, quia vita displicet. Nos ergo, fratres, cantemus Domino sicut praecepit Psalmista:

Rex omnis terrae Deus, psallite sapienter (Psal. XLVI).

Quid sapienter? Non simus pravis operibus dediti, non in psallendo verbis otiosis intenti, non vanis aspectibus curiosi, non risu dissoluti, non excursu et discursu vagi. Cantemus sicut quidam versificator dicit:

*Omnibus his horis eadem vox cordis et oris.
Vox est grata chori, quando cor concinit ori.*

Cantemus igitur Domino canticum novum, quia mirabilia fecit, et non solum quia fecit, sed etiam quia mirabilia facturus est. Fecit duo praecipua mirabilia: unum in creatione mundi, alterum in redemptione generis humani. Et facturus est duo: unum in renovatione creati, alterum in glorificatione redempti. In fine namque saeculi, quando nova faciet omnia, tunc faciet mirabilia in renovatione creati. Quando autem dicet electis:

*Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis
paratum est ab origine mundi (Matth. XXV),*

tunc faciet mirabilia in glorificatione redempti. Ad quam glorificationem nos perducere dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat.

***SERMO XIV. In synodo, aut in festo confessorum sacerdotum,
de vestibus sacris.***

*Sacerdotes tui, Domine, induantur justitiam
(Psal. CXXXI).*

Oportet, fratres charissimi, ut nos qui in domo Dei sacerdotio fungimur, dignam sacerdotio justitiam ducamus, et honestis in officio vestibus induamur, imo virtutes, quae per vestes sacerdotales designantur, exerceamus. Quid namque prodest ornari vestibus, nisi ornemur virtutibus? Certe si videremus sacerdotem sine sacerdotalibus vestimentis missam celebrare, sine alba, sine stola, sine infula, multum miraremur, et cum horrore nimio ministrum talem detestaremur. Si ergo detestandus esset qui accederet ad altare sine vestibus, quam detestandus, quam horrendus est, qui accedere praesumit cum vitiis et sine virtutibus? Quantum distat inter vas quodlibet et cibum, tantum distat inter significans et significatum. Vestes significant, virtutes significantur. Vestes foris coram populo decorant, virtutes intus coram Domino ministrum commendant. Sicut igitur non audemus accedere ad altare sine vestibus, sic non praesumamus accedere sine virtutibus. Videamus denique quae sunt istae vestes, et quae per eas significantur virtutes. Sunt ergo vestimenta, interior linea, exterior scilicet alba, amictus super humeros, quod nos super humerale dicere possumus, zona, stola, manipula, infula. Ante omnia debet sacerdos quotidiana vestimenta deponere, deinde manus abluere, et sic candida vestimenta sumere. Depositio quotidianorum vestimentorum significat veteris hominis depositionem, ablutio manuum criminum confessionem, assumptio novorum vestimentorum virtutum exercitationem. Linea interior interius est, exterior exterius. Ista est in occulto, illa in manifesto. Ista latet, illa patet. Propterea interior significat munditiam cordis, exterior munditiam corporis. Super humerale, quod supra humeros ponitur, ubi onera solent imponi, tolerantiam praesentium significat laborum, quae nobis necessaria est, si veri sacerdotes volumus esse.

Unde de illis qui eam perdiderunt scriptum est:

Vae his qui perdiderunt sustinentiam! (Eccle. II.)

Et Dominus de laude patientiae in Evangelio ait:

*In patientia vestra possidebitis animas vestras
(Luc. XXI).*

Sustineamus ergo, fratres, quidquid nobis acciderit adversum, ut sicut bona suscepimus de manu Domini, ita et mala sustineamus (Job II). Zona, quae lumbos circumdat et vestimenta constringit ne diffluant, virtutem continentiae insinuat, quae fluxam luxuriae nostrae lasciviam refrenat. Stola, quae collo imponitur, jugum suave Domini exprimit, de quo Dominus in Evangelio ait:

*Jugum enim meum suave est, et onus meum leve
(Matth. XI).*

Sequitur manipula, quae in brachio sinistro dependet, quae nihil aliud denotat sacramenti, nisi quod pro cautela ibi ponitur, ne sacerdos aliquid in officio suo incaute et negligenter agat, sed omnia diligenter, sicut qui in conspectu Domini et sanctorum angelorum consistit, perficiat. Significat ergo cautelam, per quam cavenda cavemus, et facienda facimus. His omnibus minister Domini indutus, his omnibus adornatus, nondum est aptus officio sacerdotali, nec illud implere praesumit, nisi septimum, quod infula dicitur, caeteris addatur et superponatur. Istud vestimentum excellentius est caeteris, eminetque universis. Quam igitur virtutem per hoc significari dicimus, nisi charitatem de qua dicit Apostolus:

*Adhuc vobis excellentiorem viam demonstro. Si linguis
hominum loquar et angelorum, etc. (I Cor. XII XIII),*

quae bene novit fraternitas vestra. Qui cum alia dona spiritualia et virtutes demonstrasset, tandem de charitate intulit dicens: Si linguis, etc. O beata virtus charitas! et beatus solus, qui in ipsa usque in finem perseverat! Qui ergo cum aliis virtutibus charitatem habet, sacerdos est. Et qui etiam alias sine ista habet, sacerdos non est. Habeamus itaque, si veri sacerdotes volumus esse, quod esse debemus, habeamus interiorem lineam per munditiam cordis, exteriorem per munditiam corporis. Super humerale per patientiam, zonam per continentiam, stolam per obedientiam, manipulum per cautelam, infulam per charitatem fraternam. His etenim omnibus armati sancte et religiose perficiemus holocaustum Domini, et dicetur de nobis quod scriptum est:

Vos estis genus electum, regale sacerdotium (I Petr. II).

Tales fuerunt sancti, quorum hodie solemnia celebramus. Tales, fratres charissimi, esse studeamus, ut et nos induamur justitiam, et facti cum ipsis participes meritorum, fieri mereamur socii praemiorum. Quod per merita et intercessionem eorum nobis praestare dignetur qui vivit et regnat, etc.

SERMO XV. In LXX. De vinea Dominica.

Ite et vos in vineam meam: et quod justum fuerit dabo vobis (Matth. XX).

De vinea Dominica, fratres, ad quam nos invitat sermo divinus, brevem vobis exhortationem faciemus, ne vestram dilectionem verbis prolixioribus oneremus. Primum itaque videamus quis sit ager in quo plantatio fit, quae vinea, quae fossio, quae binatio, quae tertiatio, qui palmites, quae putatio, quae plicatio, quae folia, qui flores, quis fructus, quis denarius qui promittitur. Ager iste cor humanum est, quod debemus jugi compunctionum ligone scindere, et in ipso per gratiam divinam vineam sive vites per bonas voluntates plantare, ut in bono crescant, et palmites, folia, flores, fructumque producant. Debemus vineam istam fodere per compunctionem, quae nascitur scrutatione peccatorum nostrorum; binare per compunctionem, quae nascitur de consideratione donorum nobis coelitus collatorum; tertiare per compunctionem, quae oritur de praegustatione futurorum bonorum. Sunt autem palmites bonae cogitationes de bona voluntate multipliciter procedentes. Istam vineam putamus, quando cogitationes minus utiles resecamus, et utilioribus propagandis vacamus. Palmites plicamus, quando cogitationes nostras humiliamus, et quasi baculum in terram figimus, quando mortalitatis nostrae recordamur, et quod terra sumus et in terram ibimus reminiscimur. Sic plicuit vitem suam Abraham, quando dixit:

Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis et cinis (Gen. XVIII).

Sic Jacob quando dixit:

Minor sum cunctis miserationibus tuis (Gen. XXXII).

David quoque dixit:

Unicus et pauper sum ego (Psal. XXIV).

Beata Maria plicuit suam vitem, et ait:

Ecce ancilla Domini (Luc. I).

Sed B. Paulus palmitem suum plicuerat, quando dicebat:

*Non sum dignus vocari apostolus, quia persecutus sum
Ecclesiam Dei (I Cor. XV).*

Folia designant bonam actionem, quae nos circumdat et ornat, sicut in aliis sermonibus saepe jam diximus. Flores, eo quod redoleant et suum longe spargant odorem, bonam famam insinuant, per quam sive prope sive longe proximo redolemus. Fructus bonam designat conscientiam de justitia consummata. Ad hoc enim laboramus ut bonam conscientiam habeamus, sicut ille qui in vinea colenda desudat, ad hoc tendit ut fructum percipiat. Habemus itaque, fratres, agrum cor nostrum, Dominicam vitem bonam voluntatem, palmites bonas cogitationes. Fodiamus, binemus, tertiemus eam, sicut scriptum est, per triplicem compunctionem. Putemus eam per superfluarum et minus utilium cogitationum resecationem. Plicemus eam per mentis humiliationem, ut producat folia per bona actionem, flores per bonam famam, fructus per bonam conscientiam. Si sic, fratres charissimi, in vinea Dominica laboraverimus, promissum denarium percipiemus. Quid est iste denarius? Denarius iste est vita aeterna. Denarius iste est quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus diligentibus se (I Cor. II). Denarius iste est summum bonum, in quo omne bonum, et a quo omne bonum. In quo omne bonum per plenitudinem, a quo omne bonum per largitionem. Denarius iste est Deum videre, et eum gustare. Videre per contemplationem, gustare per dilectionem. In hac vinea nos laborantes adjuvare, et isto denario nos dignetur remunerare Jesus Christus, qui vivit et regnat, etc.

SERMO XVI. In festo martyrum. De spirituali agricultura.

*Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent
(Psal. CXXV).*

Fratres, qui parce seminat, parce et metet; et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet (II Cor. IX). Bonum igitur et multum seminemus, si bonum et multum metere desideramus. Seminemus in merito, prout metere desideramus in praemio. Quaeramus aratrum et utensilia aratri, longum lignum quod rustici hagam vocant, lignum bifidum per quod aratrum manibus tenetur, et caetera quae, causa brevitatis, praetereo exponendo ponemus. Pes aratri, super quem caetera fabrica consistit, fides est quae aliarum est origo virtutum. Lignum longum, quod in longum extenditur, quod hagam voce rustica nominamus, spem significat, de cuius longitudine scriptum est:

*Sperastis in Domino in saeculis aeternis, in Domino Deo
forti in perpetuum (Isa. XXVI).*

Manubrium, quod bifurcum est, et utraque manu tenetur, charitatem demonstrat, quam dextera tenemus dum benefacimus amicis, sinistra dum benefacimus inimicis. Aures aratri virtutem significant obedientiae, quia auribus audimus, et obedimus. Rotae scientiam duorum Testamentorum designant. Recte namque per rotas Testamenta figurantur, quae quasi deorsum tangunt terram per historiam, et sursum levantur per allegoriam, deorsum deponuntur per sensum carnalem, sursum levantur per sensum spirituales, deorsum per significantia, sursum per significata. Vomer et culter, quibus scinditur terra et aperitur, rationem et intellectum designant, quae per occulta creaturarum, et obscura Scripturarum rimamur et volvimus. Jugum, quod cervices premit, pondus divini timoris exprimit, quod mentibus nostris imponitur, ne noster sensus per elationem contra Deum erigatur. Vincula, quibus jugum ligatur,

praecepta divinae legis sunt. De contemptore hujus jugi et horum vinculorum scriptum est:

A saeculo confregisti jugum, ruvisti vincula; dixisti: Non serviam (Jer. II).

Boves, qui arando laborant, sensus corporales, qui, propter utrumque sexum duplicati, decem fiunt. Qui bene dicuntur esse boves per maturitatem, non tauri per dissolutionem; boves per continentiam, non tauri per lasciviam. Stimulus, quo punguntur, afflictio corporis est in vigiliis, et jejuniis, et caeteris hujusmodi. Terram, quam debemus arare, nosmetipsi sumus, quos debemus arare per compunctionem, quae nascitur de scrutatione peccatorum nostrorum; binare per compunctionem, quae oritur de consideratione coelestium donorum nobis collatorum; tertiare quoque per compunctionem, quae oritur ex praegustatione futurorum bonorum. Debemus etiam fimare terram istam per memoriam antiquarum et iniquarum conversationum nostrarum. Quasi namque de singulis mansiunculis animalium nostrorum fimum super terram nostram ducimus, dum quaecunque quae in conversationibus praeteritis carnaliter et bestialiter egimus, ad memoriam plangendo revocamus. Et quasi per partes spargimus, dum singula male acta pro loco et tempore, pro qualitate et quantitate discutimus.

Habemus itaque, fratres, per fidem pedem aratri, hagian per spem, manubrium per charitatem, dexterum cornu ejus per dilectionem amicorum, sinistrum per dilectionem inimicorum, aures aratri per obedientiam, rotellas per utriusque Testamenti scientiam, cultrum et vomerem per sanam rationem et sanum intellectum, jugum per timorem divinum, corrigias per praecepta legis, boves per quinque sensus corporis, stimulum per afflictionem carnis, araturam triplicem per triplicem compunctionem, fimaturam per peccatorum recordationem. Semina autem nostra sunt dona divina; vas in quo ea servamus intellectus et sensus spiritualis est. Ista semina terrae

mandamus, quando ea affectui et effectui mancipamus: affectui per dilectionem, effectui per operationem. In lacrymis seminamus, in exsultatione metemus. Seminamus in lacrymis, quia omnes qui volunt pie vivere in Christo persecutionem patientur (II Tim. III); metemus in exsultatione, quia gaudebimus in retributione. Quod ipse praestare dignetur qui vivit et regnat, etc.

SERMO XVII. In Epiphania Domini.

Vivet, et dabitur ei de auro Arabiae (Psal. LXXI).

Quis est qui vivet, et cui dabitur de auro Arabiae? Puer qui natus est nobis, et filius qui datus est nobis, cujus nomen Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri saeculi, Princeps pacis (Isa. IX). Admirabilis gloria, consiliarius sapientia, Dens natura, fortis potentia, pater misericordia, princeps justitia. Admirabilis gloria, quia et angeli, prae nimia admiratione gloriae ejus, in ipsum prospicientes deficiunt, et cantant dicentes: Pleni sunt coeli et terra majestatis gloriae tuae. Consiliarius sapientia, quia est Angelus magni consilii, qui hominem in invio infidelitatis et iniquitatis errantem reduxit. Deus natura, quia deitatem habet per naturam, et aliis tribuit esse deos per gratiam. Fortis potentia, quia principem hujus mundi custodientem atrium suum, id est mundum, debellavit, et vasa ejus, id est animas, in quibus iniquitatem posuerat, ad vitam tamen praedestinata diripuit, et ipsum dejecit, et alligavit (Luc. II), ne more antiquo in homine dominetur, donec in tempore Antichristi ad modicum ipsius permissione solvatur, et postea cum suis in die judicii in infernum redigatur. Pater misericordia, quia paterna pietate ad nos venit, et nos redemit, et justificavit et beatificavit. Venit per humanitatem, redemit per passionem, justificavit per gratiam, beatificavit per gloriam. Princeps justitia, quia reddet unicuique quod suum est, bona bonis, mala malis, bonis gloriam, malis poenam. Admirabilis ergo est gloria, consiliarius sapientia, Deus natura, fortis potentia, pater misericordia, princeps justitia. Vivet et dabitur ei. Quid dabitur ei? De auro Arabiae, non solum de auro, sed et de thure, et de myrrha. Aurum, propter fulgorem divinae cognitionis, significat claritatem, id est fidem; thus, propter suam redolentiam, significat bonam opinionem; myrrha, quae corpora servat incorrupta, designat carnis incorruptionem. Possumus autem de myrrha, propter ejus amaritudinem, multiplices trahere significationes. Est etenim myrrha doloris, est et myrrha timoris, est et myrrha compunctionis, est et

myrrha confessionis, est et myrrha satisfactionis, est et myrrha exercitationis, est et myrrha laboris, est et myrrha subjectionis, est et myrrha compassionis; est myrrha quoque passionis. Myrrha doloris est, quando transacta mala recogitamus, et inde dolemus. Myrrha timoris est, quando pro malis, quae commisimus, futuram poenam timemus. Myrrha compunctionis est, quando, cogente dolore et timore, de malis perpetratis compungimur. Myrrha confessionis est, quando mala, quae egimus confitendo erubescimus. Myrrha laboris, satisfactionis, quando, post confessionem de transgressione divinae legis, Deo per afflictionem poenitentiae pro modulo nostro satisfacimus. Myrrha laboris est, quando in sex operibus misericordiae proximo exhibendis laboramus. Myrrha exercitationis est, quando, vitiis expulsis, per diuturnum exercitium ad virtutes pervenimus. Myrrha subjectionis est, quando sublimiori propter Deum subdimur, et inde nonnunquam amaritudinem toleramus. Myrrha autem compassionis est, quando alienis malis compatimur. Myrrha vero passionis est, quando mala nostra patimur.

Habemus itaque decem species myrrhae: primam per dolorem, secundam per timorem, tertiam per compunctionem, quartam per confessionem, quintam per satisfactionem, sextam per exercitationem virtutum, septimam per exhibitionem bonorum operum, octavam per subjectionem, nonam per compassionem, decimam per passionem. Offeramus et nos, fratres, nato Domino, aurum, thus et myrrham. Aurum per fidem, thus per bonam opinionem, myrrham per carnis nostrae incorruptionem, et secundum multiplicem superiorem myrrhae divisionem. Et quia nihil sine divina gratia possumus, ipsam semper imploremus, ut per ejus auxilium valeamus hanc offerre oblationem et ad aeternam pervenire retributionem. Quod nobis praestare didignetur qui vivit et regnat, etc.

SERMO XVIII. In Annuntiatione Dominica.

Ecce concipies, et paries filium (Luc. I).

In Annuntiatione Dominica, fratres charissimi, locuturi, compendiosum vobis sermonem faciemus, ne vestram dilectionem oneremus. Et quia modum sacratissimae conceptionis, multis Scripturis exponentibus, nostis, placet ipsum modum illibatum praeterire, et aliquid quod vestros mores aedificet proferre. Debemus, fratres, nosmetipsi mater esse Christi, si volumus esse justi, si volumus esse beati: justus per gratiam, beatus per gloriam. Debemus Christum concipere, Christum parturire, Christum parere, Christum natum possidere. In generatione carnali prima est conceptio, secunda parturitio, tertia partus, quarta nati possessio in qua est gaudium, quia natus est homo in mundum, nec meminit pressurae mater transactae (Joan. XVI).

In spirituali autem hac generatione prima est fides, secunda bona voluntas, tertia bona actio, quarta aeterna beatitudo. In carnali generatione prima est commistio maris et feminae quando femina, retento semine, fecundatur. Deinde parturitio, id est partus paratio, fetus videlicet concepti augmentatio, vegetatio, membrorum formatio et dispositio, sensificatio hominis atque perfectio. Denique igitur sequitur partus, id est fetus editio, in qua est maximus matri dolor, angustia, labor et clamor. Ad ultimum sequitur nati filii possessio, in qua prae nimio gaudio quod natus est homo in mundum, mater praeteritae pressurae non recordatur. Sic in spirituali generatione, in qua Deus masculus est, anima femina. Quando ipse Deus animae conjungitur, concipit anima Christum per fidem. Fides namque prima est omnium bonorum, sine qua impossibile est placere Deo, sicut impossibile est naturae ut sine semine generetur homo. Deinde sequitur parturitio, quando concepti cognitio boni per bonam voluntatem augmentatur, et per affectionem sensificatur, et quasi membratim per desiderium operandi disponitur. Sequitur partus,

quando foris bonum per actionem manifestatur, quod prius intus in bona voluntate continebatur; in qua est labor et clamor matris, quia gravatur tunc anima propter infirmitatem et murmurationem carnis. Sed quandiu durat partus iste, quandiu vivitur, semper fetus iste editur, quia quandiu est tempus vivendi, semper est tempus bene agendi. Quando vero homo moritur, tunc perfecte puer nascitur, quia in solo die mortis perfecte declaratur virtus et meritum operis. Nati filii possessio, aeterna est beatitudo, in qua videbimus Christum et gustabimus: videbimus per contemplationem, gustabimus per dilectionem. De hujus nativitatis gaudio et fructu scriptum est:

Cum dederit dilectis suis somnum, ecce haereditas Domini, filii merces, fructus ventris (Psal. CXXVIII).

Concipimus ergo Christum per fidem, parturimus per bonam voluntatem, parimus per bonam actionem, gaudebimus de nato filio per aeternam retributionem.

Sciendum autem est quod carnaïis anima non potest suscipere Christum, sicut lignea fenestra non potest suscipere in se solarem radium. Et sicut vitrea fenestra in se suscipit radium solis, et ipse radius eam intrat et penetrat: sic anima spiritualis, sordibus vitiorum purificata et sole virtutum clarificata, Christum concipit. Quid est namque in fenestra lignum, nisi corpus? Quid vitrum, nisi spiritus? Ferrum autem quod pannellos ligat, eo quod ferro domantur omnia, significat rigorem severitatis, et plumbum, propter ponderositatem, virtutem gravitatis; diversae laminae diversi sunt sensus animae, quorum alii disponuntur sursum per contemplationem Dei, alii deorsum per curam sui, alii dextrorsum per dilectionem amicorum, alii sinistrorsum per dilectionem inimicorum, alii in circuitum per circumspectionem motuum. Naturalis puritas vitri significat virtutes nobis datas per naturam; colores superadditi, virtutes nobis collatas per gratiam; picturae imaginum exempla significant sanctorum, quae diligenter in nobis pingere debemus, virtutes eorum cogitando:

innocentiam Abel, justitiam Noe, fidem Abrahae, perseverantiam Isaac, tolerantiam Jacob, castitatem Joseph, mansuetudinem Moysi, constantiam Josue, charitatem Samuelis, humilitatem David, zelum Eliae, abstinentiam Danielis, praecipuam S. Joannis Baptistae humilitatem, et castitatem B. Mariae. Sed et crucem in nobis pingimus, cogitando continue passionem Domini, quam pro nobis sustinuit. Sic pingamus in nobis aliorum imagines sanctorum, cogitando et imitando virtutes et exempla eorum

In hac itaque, fratres, mystica significatione vitreae fenestrae lignum est corpus, vitrum spiritus, ferrum severitas, plumbum gravitas, singulae laminae singuli sensus animae, puritas vitri virtutes nobis datae per naturam, colores additi, virtutes nobis collatae, per gratiam, picturae imaginum exempla sanctorum. Simus igitur, fratres charissimi, spirituales ut irradiemur radio solis justitiae, et spiritualiter concipiamus et pariamus Christum filium virginis Mariae, ut sic perveniamus ad gaudium retributionis aeternae, ipso praestante qui venit et regnat, etc.

SERMO XIX. De uno quovis confessore.

Ecce sacerdos magnus (ex Epist. Com. conf. pont.).

Magnus officio, magnus merito, magnus praemio, magnus suffragio. Magnus officio, quia episcopus: magnus merito, quia dignus coelo; magnus praemio, quia beatus; magnus suffragio, quia noster patronus. De cujus magnitudine Scriptura adjungit dicens: Quasi stella, quasi luna, quasi sol, quasi iris, quasi cedrus, quasi cypressus, quasi rosa, quasi liliū, quasi thus, quasi ignis, quasi vas auri solidum. Stella est luminare in coelo, et minor aliis, sole scilicet et luna, et significat inchoationem bonam: inchoationem, quia minima; bonam, quia luminare. Luna, quia ab inchoatione sui per momenta, horas, dies, hebdomadas ad perfectionem profecit, perfectionem de bono ad melius, de inchoatione ad perfectionem figurat. Sol autem, quia perfectus est in quantitate sua et in circulo plenus, nec aliquando crescit, recte perfectionem designat. Iris, id est coelestis arcus, quia pluviosus est, et aquas ante se ducit, praedicationem exprimit, quae nos, qui sine ipsa, terra sine aqua sumus, irrigat, ut steriles inveniens fructuosos faciat. Cedrus arbor est Libani montis. Libanus interpretatur dealbatio, et figurat illum qui est hyssopo gratiae aspersus et super nivem dealbatus. Cedrus autem arbor Libani, quae in altum se surgit, et ad sublimia se extollit, spem designat justi, qui se a terrenis ad coelestia speranda sublimiter extendit. Cypressus est arbor odorifera, et exprimit bonam opinionem, quae rumore boni odoris circumquaque non solum per vicina, sed etiam per remota suaviter se diffundit. Rosa, propter suum ruborem, figurat martyrium. Martyrium aliud intus, aliud foris. Intus compassione, foris passione. Lilia, propter mirabilem sui candorem, castitatem carnis apte designant. Thus, quia cum oratione sacrificii offerri solet, orationem ad divinas aures ascendentem insinuat. Ignis charitatem significat, de quo igne scriptum est:

Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut ardeat?
(*Luc. XII*)

Iste est ignis perpetuus, qui in Veteri Testamento in altari jussus est ardere (Levit. VI). Semper enim charitas in ara cordis debet perseverare, quia sine ejus flamma non potest sacrificium aliquod cogitationis, locutionis, aut operationis consecrari, aut acceptabile fieri in conspectu Domini. Quasi vas auri solidum, quod dicit vas significat mensuram, quod dicit auri significat sapientiam, quod dicit solidum significat constantiam. Fuit itaque, fratres charissimi, sacerdos iste, cujus hodie solemnia celebramus, quasi stella matutina per bonam inchoationem, quasi luna per meliorem perfectionem, quasi sol per optimam perfectionem, quasi iris per praedicationem, quasi cedrus per spem, quasi cypressus per bonam opinionem, quasi rosa per compassionem, quasi lilium per castitatem, quasi thus per orationem, quasi ignis per charitatem, quasi vas auri solidum, vas per mensuram, auri per sapientiam, solidum, per constantiam. Simus, et nos fratres sacerdotes, sanctum istum pro modulo nostro imitantes, virtutibus superioribus adornati, divinis officiis implicati, ut et nobis possit dici quod scriptum est:

*Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta
(I Petr. II);*

et item:

*Sacerdotes Domini vocabimini, ministri Dei nostri
(Isa. LXII).*

Sacrificium nostrum anima nostra est, quam debemus semper in manibus habere et immaculatam Deo offerre, sicut Psalmista ait:

Anima mea in manibus meis semper (Psal. CXVII).

Istud sacrificium causa est omnium sacrificiorum, quia caetera omnia propter istud facta sunt. Etiam passio Christi causa fuit aliorum sacrificiorum ipsam praecedentium. Istud primum offeramus, quia caetera sine isto nihil prosunt, quamvis et ipsa magna sunt. Quod nos implere perficiat qui vivit et regnat, etc.

SERMO XX. De qualibet fideli anima.

Brevis in volatilibus apis, et initium dulcoris habet fructus ejus (Eccli. XI).

Sicut multa et magna nobis satis documenta praestant quaelibet minima gesta sanctorum in Scripturis, ita nonnunquam praecipua virtutis exempla nobis praebent ea quae minima videntur in creaturis. Apis etenim quamvis in volatilibus brevis sit, magna nobis tamen hortamenta justitiae natura et actione sua proponit. Apis namque quod et praesens nobis Scriptura sonat, in volatilibus brevis est, id est parva. Affert aquas ad operis sui compositionem. Habet naturaliter iram. Habet aculeum, per quem exercet vindictam; sine coitu est, operatur ceram, operatur mel. Habet pedes, habet pennas, promit susurrum. Ducem imitatur, et in suo volatu velox invenitur. Haec autem omnia, quae de ape diximus, spiritualiter de qualibet fideli anima convenienter intelligimus. Ipsa namque brevis sive parva est per humilitatem, dum non vult altum sapere, sed timere; et quanto se sentit per justitiam sublimiorem, tanto magis se satagit humiliare. Sumit quoque in opus suum aquam, dum compungitur sive pro peccato suo, sive pro praemio futuro. Habet iram, dum erga malos juste irascitur. Habet aculeum quo pungit, dum mala non solum in se, verum et in aliis, in quantum potest, punit. Sine coitu est, dum semetipsam ab illicita voluptate cohibet. Ceram vero operatur, dum aliis per suam sanctitatem justitiae modos demonstrat. Mel etiam congregat, dum dulcedinem charitatis in penetralibus cordis accumulat. Habet pedes, dum de virtute in virtutem de bona actione in bonam actionem intrat. Habet pennas, dum ab imis ad summa per contemplationem volat. Susurrum promit, dum in omnibus Creatori gratias agit. Ducem sequitur, dum majorem quamlibet humiliter imitatur. Velox denique est, quia in omni exercitatione virtutis et exhibitione boni operis expedita est. Habet itaque fidelis anima, sicut apis, brevitatem, id est parvitatem per humilitatem, aquam in opus suum per compunctionem, iram per justitiam, aculeum per

vindictam; caret coitu per continentiam; habet ceram, per boni operis demonstrationem, mel per charitatem, pedes per bonam actionem, pennas per contemplationem, susurrum per gratiarum actionem; sequitur ducem per majoris imitationem; velox est per cujuslibet virtutis et operis expeditionem. Imitemur, fratres, apem, ut mereamur habere initium dulcoris per medullam charitatis, et per dulcedinem supernae beatitudinis, ipso praestante qui vivit et regnat, etc.

SERMO XXI. De membris humanis.

Sana me, Domine, et sanabor (Jer. XVII).

Homo quandiu injustitia perstitit, sanus fuit; sed postquam per culpam corrui, gravem languorem incidit. Et qui ante culpam in omnibus spiritualibus membris suis habuit sanitatem, post culpam in omnibus patitur infirmitatem. Clamet igitur necesse est: Sana me, Domine, et sanabor. Sed nunquid est dicendus homo habere membra spiritualia? Habet membra spiritualia, scilicet virtutes. Sicut enim exterius membris sibi convenientibus formatur, sic interius virtutibus sibi concordantibus mirabiliter disponitur et ordinatur; et ipsa membra corporis virtutes figurant substantiae spiritualis. Caput significat mentem. Quemadmodum namque caput summum obtinet locum inter membra, ita mens inter virtutes animae principalis esse videtur et summa. Et sicut de capite capilli surgunt varii, citrini, rufi, candidi, nigri, sic de mente cogitationes procedunt variae, benignae, malitiosae, mundaе, immundaе. Oculi designant contemplationem. Quomodo namque oculis corporis foris visibilia cernimus, sic radiis contemplationis invisibilia speculamur. Per nares discretionem accipimus. Naribus etenim odores ac fetores discernimus, et ideo per nares virtutem discretionis non inconvenienter significamus. Aures expriment obedientiam, eo quod audiendi obediendique sunt instrumentum. Os insinuat intelligentiam. Sicut enim cibum ore recipimus, ita virtute intelligentiae pastum divinae lectionis captamus. Dentes vero significant meditationem, quia sicut dentibus receptum cibum comminuimus, ita meditationis officio panem lectionis acceptum subtilius discutimus ac dividimus. Lingua quoque, quia ipsa sermonem format, eloquentiae pulchritudinem non inconvenienter designat. Per collum, humeros et dorsum, eo quod ipsis onera soleant imponi, recte patientiam intelligimus. Per brachia autem, quia in ipsis est magna fortitudo, virtutem fortitudinis accipimus. Manus, eo quod ipsis operamur, significat operationem. Sic pectus, quia per ipsum reluctando resistimus adversario,

constantiam figurat. Cor quoque, quia in ipso sapientia continetur, sapientiam designat. Mamillae doctrinam exprimunt. Sicut enim mater duabus mamillis filios suos enutrit, sic quilibet pius doctor doctrina dilectionis Dei et proximi imperfectos quosque ad perfectionem justitiae provehit. Per ventrem memoriam intelligamus. Sicut namque corporalem cibum ore acceptum, dentibus comminutum, in ventrem trajicimus, ut ibi decoquatur et membris omnibus distribuatur, ut ex ipso membra corroborentur; sic spiritualem cibum intelligentia cognitum, meditatione discussum et subtiliatum intra memoriam condimus, ut illic amoris igne coctus virtutibus omnibus administretur et dividatur, ut ex eo confortentur. Sed quemadmodum quibusdam corporeus cibus in ventrem acceptus non prodest, quia propter nimietatem ejus, aut debilitatem virtutis digestivae non bene digeritur, sed quasi integer emittitur; sic quibusdam cibus spiritualis in mentem acceptus non prodest, quia ipsis per nimiam negligentiam resolutis de memoria subito lapsus amittitur. Qui autem cibum talem acceptum per memoriam retinet, et per dilectionem decoquit, confortatur et ad devitanda mala et peragenda bona roboratur. Inferiora membra, crura videlicet et pedes, quibus corpus velociter fertur, significant virtutum et bonorum operum perfectionem, et in ipsa perfectione velocitatem. Cruribus namque et pedibus non solum movemur, sed et velociter quandoque currimus. Digni pedum et manuum, eo quod sint extremitates membrorum, virtutum et bonorum operum figurant perfectionem. Ungues, quia digitorum sunt munimen perfectionis significant soliditatem. Itaque qui habet digitos per perfectionem, unguis habere diligat per perfectionis soliditatem.

Itaque qui habet digitos, caveat ne aliquando a perfectione dissolvatur, et paulatim diffluendo ad nihilum redigatur. Membra igitur hominis exterioris virtutes designant hominis interioris. Caput designat mentem, capilli cogitationes, oculi contemplationem, nares discretionem, aures obedientiam, os intelligentiam, lingua eloquentiam, collum humilitatem, dorsum patientiam et

longanimitatem, brachia fortitudinem, manus operationem, pectus constantiam, cor sapientiam, mamillae doctrinam, venter memoriam. Inferiora membra, quibus corpus movetur, virtutum et bonorum operum perfectionem, et in ipsa perfectione velocitatem. Digiti pedum et manuum, qui sunt extremitates membrorum, bonorum omnium designant perfectionem. Ungues, qui sunt digitorum munimen, perfectionis designant soliditatem. Interiora membra virtutes occultas, exteriora manifestas. Ossa boni operis internum vigorem, cutis ejusdem operis superficiem. Si quis autem istorum integritatem et sanitatem adipiscitur membrorum, ut videlicet caput habeat sanum per incorruptionem mentis, capillos candidos per munditiam cogitationis, faciem rubicundam per fervorem charitatis, oculos claros per fulgorem supernae contemplationis, et caeterorum, sicut supra dictum est. possideat decorem membrorum, is vere sanus est. Sic ubi autem alicujus vitii contagio laeditur, ibi protinus decor internae pulchritudinis violatur. Reparemus in nobis, fratres, spiritualis formae decorem, divinam imaginem. Sed quia nec spiritualem in nobis languorem sanare, nec sanitatem sine summi ope medici possumus obtinere, ad ipsum singuli proclamemus: Sana me, Domine, et sanabor. Quod, etc., qui vivit et regnat, etc.

SERMO XXII. De populo et terra Domini.

Legimus in cantico Moysi, quod scripsit de populo antiquo, de populo Israelitico, ipsum de eodem populo dixisse quod eum Deus constituit super excelsam terram, ut comederet fructus agrorum, ut sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo (Deut. XXXII).

Quemadmodum enim Deus, primum hominem condens, dedit illi paradisum voluptatis, ut per illud bonum sperare sciret bonum gloriae coelestis; ita populum suum post culpam reducere volens ad gloriam, illis quibus commisit sacramenta redemptionis, dedit terram promissionis, ut per bonum acceptum in tempore discerent sperare bonum accipiendum in aeternitate. Quae terra dicitur excelsa, id est montuosa, sicut alibi ait Moyses loquens cum Israel:

Terra ad quam ingredieris possidendam, non est sicut terra Aegypti de qua existi, ubi aquae ducuntur irriguae, sed montuosa est, de coelo exspectans pluvias, quam Dominus Deus tuus invisit semper, et oculi illius in ea sunt a principio anni usque ad finem ejus (Deut. XI).

Terra Aegypti dicitur esse plana, quia caecitas vitae praesentis quaecunque suggerit mundus, caro, diabolus, prorsus existimat licita. Nullum obstaculum sibi scelestus in peragendo malo opponit; sed totum quod libet, quasi liceret, delectatione pravae voluntatis et perpetratione operis percurrit. Quae irrigatur fluminibus suis, quia perfunditur vitiis. Terra autem Israel dicitur excelsa, quia vita spiritualis per virtutum eminentiam ad coelestia bona contemplanda similiter sublimer est exaltata. Quae exspectat pluviam de coelo, id est gratiam a Deo. Quam quoque Dominus Deus promisit et semper invisit, quia quid in ipsa agatur diligenter attendit, et ei gratiam ad majora bona peragenda misericorditer tribuit. Et oculi illius in ea sunt a principio anni usque ad finem ejus. Quidquid enim in tempore gratiae (quod est annus benignitatis ejus) in spirituali conversatione

boni fiat, semper inspicit; et coronae ejus, ut in ipso terra ista fructum ampliorem faciat, in stillicidiis doni coelestis benedicit. Super istam autem terram excelsam constituit Deus populum suum, non veterem sed novum, non Judaicum, sed Christianum, ut comedat fructus agrorum, ut sugat mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Super istam terram Paulus apostolus mansionem constituerat, quando de se sibi que similibus dicebat:

Nostra conversatio in coelis est (Philipp. III).

Quid est enim terra excelsa nisi vita spiritualis, vita sancta, vita honesta. Sunt quidam qui gloriantur in civitate, in clivo alicujus ardui loci posita, quia civitas talis cadentibus pluviis lavatur sordibus suis, et habet inde non solum vias mundiores, sed et auram salubriorem. Vituperant quoque civitates in imo positas, propter sordes et sordium fetores, et aeris exinde corruptiones, quia civitates, inquit, tales per fetores suos devorant habitatores suos. Sed quid prodest tibi corporali habitatione manere in sublimitate locorum, si prava conversatione verseris in profundo vitiorum? Praeterit namque figura mundi, nec aliquid permanet, sed totum et cito defluit bonum, malumque praesentis saeculi. Non est ergo magnipendendum ubi maneat, sed totis viribus contende, ut vitam Deo dignam ducas.

Constituit, ait, eum super excelsam terram, ut comederet fructus agrorum. Qui sunt agri isti nisi sacri libri? Qui sunt fructus agrorum nisi sensus sententiaeque librorum? Singuli libri sunt singuli agri, scilicet Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteromium, et caeteri libri Veteris Testamenti: Matthaeus, Marcus, Lucas, Joannes, et alii libri Novi Testamenti. Illi namque proferunt hordeum propter asperitatem et duritiam litterae; isti, frumentum propter lenitatem et teneritudinem spiritualis intelligentiae. Si displicet tibi fructum legendo colligere de illis, saltem placeat colligere de istis, id est si libros Veteris Testamenti legere detrectas, saltem libros Novi Testamenti legere et scire contendas; si despicias hordeum, mete

frumentum. Scias agros istos scilicet libros divinos ab optimis agricolis per multos labores bene cultos, id est a perfectis doctoribus per multas afflictiones, vigiliis, lectiones, meditationes, disputationes emendatos, bene glossatos et expositos. Alii laboraverunt et tu, intra labores eorum mete fructus agrorum, lege sententias librorum. Si verbis meis acquiescere volueris, Dominus reget te, et nihil tibi deerit, quia in loco pascuae te collocabit (Psal. XXII). Si vero nolueris,

*appropinquabit usque ad portas mortis anima tua,
omnem escam abominata (Psal. CVI).*

Cave quoque ne comedas siliquas porcorum, ne videlicet delecteris in figmentis poetarum, sive sordibus vitiorum. Divinorum librorum fructus collige, et ex illis impinguare et dilatare. Illic invenies fructum, ut alio in loco jam diximus, honestae occupationis, fructum intimae devotionis, fructum supernae contemplationis. Sunt et alii libri spiritualium bonorum fertiles, fructus praebentes uberes, fructus salutare. Universitas namque creaturae quasi quoddam corpus est bibliothecae. Sed quemadmodum si laicus bibliothecam novam bene compositam, bene scriptam, auro diversisque coloribus pictam et illuminatam inveniat, aperiat, inspiciat, et litteras laudet, aurum coloresque commendat, sed tamen quid in ipsa sapientiae contineatur minime cognoscit; sic homo bestialis tenebris ignorantiae caecatus, mundum istum specie tenus considerans, laudat altitudinem coeli, latitudinem terrae, claritatem coelestium luminarium, viriditatem germinum, diversitatem quorumlibet animantium, moles montium, tractus fluminum, sed tamen quid in ipso divinae cognitionis lateat non advertit:

*Vir enim insipiens non cognoscet, et stultus non intelliget
haec (Psal. XCI).*

Non agnoscit in creaturis omnipotentiam Creatoris, quae tot et tanta de nihilo fecit, nec sapientiam, quae tam pulchre facta disponit, nec

benignitatem, quae tam utilia dedit. Nos autem, fratres, delectemur, in factura Dei, et in operibus manuum ejus exsulemus. Cum autem dicit, ut sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo, duo ponit petram et mel, et iterum duo saxum et oleum. Petra secundum traditiones Doctorum nostrorum saxo est minor, saxoque fragilior, et saxum petra majus, petraque durius. Petra et saxum Christum significant. Sed petra significat Christum in sinu matris, saxum vero significat Christum in dextera Dei Patris. Petra Christus in mundo, saxum Christus in coelo. Vis videre Christum petram parvam? vide eum in cunis latitantem, vel in sola Judaea praedicantem. Vis videre Christum saxum magnum? vide eum ad dexteram Patris sublimatum, ad terminos terrae per fidem in cordibus credentium dilatatum. Hic est lapis, de quo scriptum est:

Lapis abscissus de monte sine manu hominis factus est mons magnus, et implevit terram (Dan. II).

Vis videre Christum petram fragilem? vide vagientem, esurientem, sitientem, lassescentem, algentem, lacrymantem, flagellatum, mortificatum. Vis videre Christum saxum durissimum? Vide quod Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illa ultra non dominabitur; quod enim vivit, vivit Deo (Rom. VI). Mel de petra significat gratiam redemptionis. Oleum autem de saxo durissimo gloriam beatitudinis. Sicut namque mel prae omnibus, quae comeduntur palato dulcius sapit, sic gratia redemptionis prae omnibus, quae in praesenti saeculo possunt homini in cordibus electorum dulcescit. Et quomodo oleum cunctos liquores excellit, sic gloria beatitudinis, quae summum est bonum, bona cuncta superat et excedit. Debemus itaque, fratres, esse constituti super excelsam petram per eminentiam virtutum, comedere fructus agrorum lectionem Scripturarum, et per contemplationem creaturarum sugere mel de petra, suscipiendo gratiam redemptionis oleumque de saxo durissimo, sperando gloriam beatitudinis. Ad quam nos perducere dignetur qui vivit et regnat, etc.

SERMO XXIII. Ad sacerdotes in synodo.

Ite angeli veloces, ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem, post quem non est alius, gentem exspectantem et conculcatam, cujus diripuerunt flumina terram ejus (Isa. XVIII).

Ecce, fratres charissimi, divinum nobis officium injunctum: ecce cura, sollicitudo laborque sacerdotum. Ecce pium, sed periculosum onus illis impositum. Ite, angeli veloces. Admonet nos hoc in loco sermo propheticus, imo divinus, ne ministerium nobis divinitus injunctum contemnamus, ne sanctum onus dejiciamus, ne gentem ad imaginem et similitudinem Dei formatam, pretioso sanguine Christi redemptam, nobis commissam negligamus, ne per culpam temporalem ad aeternam defluat damnationem, ne (quod absit!) non solum in illa fiat peccatum propter ipsius delicta propria, sed et in nobis fiat supra modum peccans peccatum propter delicta aliena. Reddaturi namque sumus rationem non solum de nobis, sed etiam de animabus nobis commissis, nisi illis instanter annuntiaverimus verbum salutis. Audiamus igitur attentius quod nobis divinitus dicitur: Ite, angeli veloces, ad gentem convulsam. Sacerdotes sunt angeli, sicut quodam loco Scriptura innuit dicens:

Labia sacerdotis custodiunt sapientiam, et legem requirent ex ore ejus, quia angelus Domini exercituum est (Malac. II).

Ergo si sacerdotes Domini sumus, etiam ex ipso officio angeli, id est nuntii sumus, et populo ea quae Dei sunt nuntiare debemus. Ite, angeli veloces, ad gentem convulsam. Duobus modis probatur humana natura Deo inhaerere, et in ipso radicem habere, secundum hoc videlicet quod facta est, ut alio loco jam diximus, ad imaginem Dei, in eo quod verum potest cognoscere; et secundum hoc quod facta est ad similitudinem Dei in eo quod potest bonum diligere. His

enim modis non solum humana, verum et angelica creatura Creatori conjuncta dignoscitur, dum et cognitione ejus sapientiam contemplatur, et dilectione beatitudine ejus jugiter fruitur. His duobus modis vitat malum, quia et per cognitionem veritatis, quam habet in divina sibi originaliter insita imagine, pellit errorem; et per amorem virtutis, quam habet in divina similitudine, odit iniquitatem. Subintravit autem in naturam humanam per suggestionem diabolicam ignorantia, et evellit in homine radicem divinae cognitionis, et venit concupiscentia, et eradicavit plantam dilectionis.

Gens itaque quaelibet impia a divinis et coelestibus bonis per culpam elongata, duobus praecedentibus bonis in bono primum plantata, duobus succedentibus malis deinceps recte monstratur et vocatur a bono convulsa. Ite ergo, angeli veloces, ad gentem convulsam, et non solum convulsam, sed et dilaceratam. Convulsam a bono, dilaceratam in malo. Humana namque natura postquam a bono vellitur, statim in malo dilaceratur multipliciter, dum diversis vitiis et peccatis ad damnationem pertrabuntur diversi: alii per superbiam, alii per invidiam, alii per iram, alii per acediam, alii per avaritiam, alii per gulam, alii per luxuriam, alii per usuram, alii per rapinam, alii per furtum, alii per falsum testimonium, alii per perjurium, alii per homicidium, alii videndo mulierem ad concupiscendum eam, alii dicendo fratri fatue, et per alia si qua sunt vitia sive peccata, intus vel foris, quae propter praesens compendium nec volumus nec valemus dinumerare. Ite igitur, angeli veloces, ad gentem convulsam et dilaceratam, ut per vestram praedicationem in malo dilaceratam coadunetis, et a bono convulsam replantetis. Ite, angeli, ite veloces, ite ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius. Quandiu, fratres charissimi, homo nobilitatem, elegantiam, ac pulchritudinem suae conditionis per justitiam conservat, speciosus esse forma comprobatur. Quando vero decorem pulchritudinis in semetipso per culpam foedat, statim deformis et horribilis invenitur, dissimilis Deo, etiam similis factus diabolo. Heu! quam turpis, quam terribilis est

populus iste! Alii in populo isto sunt deformiter nigri per cogitationem immundam, alii caeci sunt per ignorantiam, alii carent naribus per indiscretionem, alii lingua vel labiis per noxiam taciturnitatem, in aliis retroversus est vultus per transacti criminis recordationem et delectationem, aliis solus remansit corporis truncus capite praeciso per mentis alienationem, alii quoque carent brachiis perditio fortitudinis rigore, alii carent pedibus amissa virtutum perfectione, alii (quod gravius est, quod turpius est, quod horribilius est, quod terribilius est) dissipatis omnibus membris, id est virtutibus, operibusque bonis dilaceratis pervenerunt usque ad portas mortis, sicut Psalmista ait:

Dissipata sunt ossa nostra secus infernum (Psal. CXL).

Quid igitur, fratres? Si quis videret populum corporaliter in hunc modum deformatum catervatim coram se transire, alios cernens nigros, alios, ut supra dictum est, sine auribus, sine naribus, sine labiis, alios versis retro vultibus, aut amputatis capitibus, manibus, brachiis, pedibus ac cruribus, solos truncos coram se rotantes, sive dissipata singillatim membra humana unum post aliud sequentia, si quis, inquam, vestrum haec videret, nonne quam citius se signo crucis praemuniret aut fugeret, et clamaret nec se nec alium unquam vidisse talia? Quid ergo? Diebus Dominicis ac solemnibus populus vobis commissus a vobis curandus ad ecclesiam confluit, formam corporis componit, cultioribus ac diversis coloribus tinctis vestibus se induit, et vos viros ac mulieres in tanto fulgore contemplantes, forsitan gloriamini tales vobis subjectos, talibusque vos esse praelatos. Non est bona gloriatio vestra si in hoc gloriemini, et populus vobis commissus a bono convulsus, in malo dilaceratus, diversis vitiis atque peccatis terribilis inveniatur, fratres. Vitam itaque diligenter attendite, mores considerate, et pulchritudinem ejus, secundum ea quae ad interiorem hominem, non secundum ea quae ad exteriorem pertinent judicate; et erubescite, et dolete de ipso qui vobis est subjectus populo, si talem videritis quem hic auditis,

gentem scilicet convulsam et dilaceratam, populum terribilem post quem non est alius, quia vestra forsitan est culpa, vestra negligentia, vestra desidia; qui talis est, eo quod non annuntiastis ei peccata sua, scelera sua. Ite igitur, angeli veloces, ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius. Ite, angeli, quia vestrum officium, ite, veloces, ne mora vestra generet periculum. Ite ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius, ut per vestram praedicationem adipiscatur remedium:

Nolite sedere cum consilio vanitatis, nolite cum iniqua gerentibus introire. Odite Ecclesiam malignantium, et cum impiis nolite sedere (Psal. XXV).

Quid igitur? Potest etenim aliquis vestrum tacitus cogitare, vel manifestius respondere dicens: Tu prohibes nos, exemplo Psalmistae posito, ad tales ire, et nonne Dominus ad tales nos dirigit ubi dicit: Ite, veloces, ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius. Intendite, ubi Dominus ait: Ite, angeli veloces ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius: ibi vobis officium injungitur, et praeceptum datur impiis praedicandi. Hic vero ubi dicimus, nolite sedere cum consilio vanitatis, nolite cum iniqua gerentibus introire. Odite Ecclesiam malignantium; cum impiis nolite sedere. Hic, inquam, vobis continuo prohibetur licentia cum impiis peccandi.

Ite igitur, angeli, praedicando, nolite ire peccando. Ite ad populum terribilem, ut verbo salutis illum speciosum forma faciatis; nolite ire, ut deformitate peccati illius vosmetipsos illi similes efficiatis. Christus cum peccatoribus manducavit, ut illos in bono sibi conjungeret, sed non manducavit cum eis, ut illis in malo semetipsum sociaret. Sicut Christus fecit, ita facite, sicut non fecit, nolite facere. Ite, angeli, ite, veloces. Quam veloces? tam veloces ut in via neminem salutaveritis (Luc. X), et si quis vos salutaverit, non

respondeatis illi (IV Reg. IV). Non quod salus omnibus non oranda, sed ut his verbis Spiritus sanctus innuat quam veloces, quam expeditos esse sacerdotes in praedicatione salutis oporteat: Quasi dicat:

*Praedicate verbum, instate opportune,
importune, arguite, obsecrate, increpate in omni
patientia (II Tim. IV),*

et nolite differre verbum de die in diem, de Dominica in Dominicam, de festo in festum, sed diebus saltem Dominicis et festivis populo pro consuetudine in ecclesia congregato non sufficiat vobis tantum missas celebrare, non sufficiat pro domino apostolico, et singulis ordinibus generalem orationem facere, vel festa sequentis hebdomadae nuntiare, sed magis populum castigate de malo, erudite et informate in bono, poenam peccatoribus venturam, et gloriam justis reservatam illis declarete.

Ite, angeli. Ite, veloces. Quis enim si verbum salutis populo praedicare de Dominica in Dominicam distuleritis, quis, inquam, scivit an tunc viventes, an sani, an praesentes eritis? Sed et si vos viventes sanos ac praesentes esse contingat, quis scit an aliquis tunc aberit qui prius praesens fuit, et amplius consilium animae suae non audiens, morte inopinata et subita praeventus, non abluens culpam rapiatur ad poenam? Nonne Deus juste sanguinem hujusmodi hominis de manibus vestris requiret? Ite ergo, angeli veloces, ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius. Quid est quod dicitur post quem non est alius? Nunquid post hunc populus non est nasciturus, victurus, bona malaque facturus? Est utique. Quid est ergo quod dicitur, post quem non est alius? Id est nullus ante judicem summum illo deterior, nullus per culpam turpior, nullus terribilior. Tres sunt populi: Christianus, Judaicus, gentilis. Qui utcunque igitur in populo Christiano nomine tenus Christiani sunt, sed per injustitiam diabolo serviunt, Judaeis

sive paganis sunt terribiliores, ex quo per iniquitatem sunt deteriores. Quanto namque per gratiam adjuti facilius, si vellent, possent in justitia permanere, tanto gravius offendunt, dum a culpa nolunt abstinere, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur; et quanto gradus altior, tanto casus gravior; et plus peccavit diabolus in coelo, quam homo in paradiso:

Et servus, sciens voluntatem domini sui et non facit, plagis vapulabit multis; servus autem nesciens eam vapulabit paucis (Luc. XII).

Igitur sicut Dominus civitatibus, in quibus plurimas virtutes fecerat, eo quod poenitentiam non egissent, exprobravit dicens:

Vae tibi Corozain! vae tibi Bethsaida! quia si in Tyro et Sidone factae essent virtutes quae factae sunt in vobis, olim in cilicio et cinere poenitentiam egissent. Verumtamen dico vobis, Tyro et Sidoni remissius erit in die judicii quam vobis. Et tu, Capharnaum, nunquid usque ad coelum exaltaberis? Usque ad infernum descendes, quia si in Sidoniis factae fuissent virtutes quae factae sunt in te, forte mansissent usque in hunc diem. Verumtamen dico tibi quia terrae Sidoniorum remissius erit in die judicii quam tibi (Matth. XI).

Sic et huic falsorum Christianorum populo per diversas impietates depravato, terribili facto, longe a divina similitudine quodammodo secundum suam nequitiam remoto, sic, inquam, ei potest exprobrari ut dicatur ei: Vae tibi, popule nequam, popule mendax, popule apostata, qui male vivendo Filium Dei conculcas, qui sanguinem testamenti pollutum ducis in quo sanctificatus es, et Spiritui gratiae contumeliam facis! Melius enim erat illis non cognoscere viam justitiae, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato (II Petr. II). Contigit enim eis et illud

veri Proverbii: Canis reversus ad suum vomitum, et sus lota in volutabro luti (ibid.).

Sed et quomodo populus iste seipso deterior vel terribior esse possit, aut populo malo post nos futuro minime videmus? Nam et in ipsum pondus malorum, ore prophetico prolatum, videtur esse profusum quo dicitur: Vae qui dicitis malum bonum, et bonum malum, ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum! Vae qui sapientes estis in oculis vestris, et coram vobismetipsis prudentes! Vae qui potentes estis ad bibendum vinum, et viri fortes ad miscendam ebrietatem.

Qui justificatis impium pro muneribus, et justitiam justi aufertis ab eo (Isai. V).

Multa, fratres charissimi, sunt, quae causa brevitatis praetermittimus, quae de his omnibus adhuc dici possent. Ite, angeli veloces, ad populum terribilem, post quem non est alius. Sequitur ad gentem exspectantem et conculcatam. Quid exspectat? Vestrum verbum, vestrum exemplum, vestrum patrocinium, et divinum per vestram sollicitudinem et administrationem auxilium et donum. Vestrum exspectat verbum, ut erudiat; vestrum exemplum, ut informetur; vestrum patrocinium, ut defendatur; divinum per vestram sollicitudinem et administrationem auxilium et donum, ut a malo liberetur et in bono justificetur. Et conculcatam. Quis conculcavit eam? Universi daemones, qui jugiter animae ejus dicunt: Incurvare ut transeamus per te. Pravi etenim, et qui coelestia spernunt, et ad terrena se deflectunt, daemonibus iter se conculcandi et pertranseundi tribuunt.

Sequitur:

Cujus diripuerunt flumina terram ejus.

Quae sunt ista flumina terram male viventium diripientia? Ubi vitia cum impetu sunt fluentia, et malos ad tormenta trahentia. Quae est terrae direptio, nisi virtutis cujuslibet dissipatio? Flumina ergo malorum terram diripiunt, cum vitia virtutes eorum auferunt. Aufert enim superbia humilitatem, ira pacem, invidia charitatem, acedia spirituales exultationem, avaritia largitatem, luxuria continentiam. Ite, angeli veloces, ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem, post quem non est alius, ad gentem exspectantem et conculcatam, cujus diripuerunt flumina terram ejus.

In tempore illo deferetur munus Domino exercituum a populo divulso et dilacerato: a populo terribili post quem non fuit alius; a gente exspectante et conculcata, cujus diripuerunt flumina terram ejus. In illo, inquit, tempore deferetur munus Domino (Isa. XVIII). In quo tempore? Cum videlicet ieritis ad populum istum ad quem mittimini, et illum a supradictis malis per vestram praedicationem curaveritis. Quod munus deferetur? Munus gratum, holocaustum medullatum, votum internum, et deferetur ad locum nominis Domini ad montem Sion, id est in sanctam Ecclesiam. Ite igitur, angeli veloces, et populo terribili praedicate, ministerium vestrum implete. Quod si feceritis, bonum gradum vobis acquiretis. Det vobis et nobis hujus rei gratiam, qui promittit gloriam Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat, per omnia saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXIV. In Nativitate Domini.

Domine, miserere nostri; te enim expectavimus. Esto brachium nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis (Isa. XXXIII).

Deus fons et origo boni totius, sine cuius suffragio nec bonum possumus habere, nec malum valemus evadere, nec consequi iustitiam vel gloriam, nec culpam vitare nec poenam; ipse jugiter a nobis est exorandus, ipse jugiter reclamandus, ut ipsius suffragante gratia et a malo liberemur, et in bono confirmemur. Legimus in verbis Isaiae prophetae quod ipse Isaias pro populo Judaico, exigentibus peccatis, a Sennacherib intra muros Jerusalem obsessio oravit dicens: Domine, miserere nostri; te enim expectavimus; esto brachium nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis. Timebant enim Judaei, ut, illucescente mane, ipse Sennacherib urbem aggrediretur, et sic civitas caperetur. Populus Judaicus in Jerusalem constitutus electorum significat populum in divinae pacis visione collocatum. Sennacherib et ejus exercitus, populo Dei dirus inimicus, diabolum designat, multitudinemque daemonum ac pravorum hominum. Venit Sennacherib cum exercitu suo, et Judaeos in Jerusalem consistentes expugnare conatur, dum diabolus cum multitudine malignorum spirituum, et perversorum hominum veros divini nominis confessores in divinae pacis visione quiescentes per multas tentationes aggreditur, et eos per quamlibet culpam a securitate suae quietis, et a statu rectitudinis subvertere molitur. Erant duo muri in Jerusalem, murus superior sive interior, murus inferior vel exterior. Sic in spirituali conversatione fidelium duo sunt praecipua munimenta quasi duo muri, dilectio scilicet et actio: dilectio murus interior, actio murus exterior; sed nihil valet ad salutem murus exterior, nisi interior diligenter custodiatur. Quid namque prodest operis exhibitio, si desit cordis dilectio? Quid valet panem esurienti porrigere, potum sitiendi dare, hospitem colligere, nudum operire, infirmum visitare, ad inclusum carcere ire,

diversarum orationum verba fundere, laudibus divinis os aperire, missas celebrare, quaelibet sacramenta Dei tractare et eis communicare, et quaelibet hujusmodi facere, si negligas vel contempnas mandatum dilectionis observare? Sunt qui multa pauperibus erogant, multa sanctorum loca, sub obtentu redimendae propriae pravitatis et promerendae beatae retributionis, peregrinando visitant et alia bona multa faciunt, sed semetipsos nihilominus male vivendo sceleribus involvunt. Isti frustra sua pro Deo tribuunt, quandiu Deo semetipsos auferunt. Nam si tua das Deo, teipsum diabolo, non est aequa partitio. Deus hominem fecit et redemit et ideo debet totum hominem possidere, et ab ipso fructum bonae cogitationis, locutionis, et actionis colligere, et propterea non debes dare diabolo quod debes Deo.

Quilibet ergo pravi, sicut temporalia bona Christo in suis membris student dare, sic semetipsos Christo, Christum super omnia, et proximum sicut seipsos diligendo debent offerre; et sic civitas eorum, duplici muro muniatur: muro interiori per dilectionem, exteriori per operationem. Si vero interiorem, id est dilectionem contingat deesse, exterior, id est operatio hostium impetum non valet sustinere. Domine, miserere nostri. Miseretur Deus hominis, quando hominem a malo liberat, et in bono confirmat; et sic a malo liberando, et in bono confirmando justificat. Miserere igitur, Domine, nostri per justificationem. Non enim possumus habere justitiam, nisi nobis illam dones per gratiam. Te enim exspectavimus. Qui in Deum sperat, Deum per spem exspectat. Qui enim minime sperat, minime exspectat; sed per miseram conscientiam divinam fugit praesentiam. Nec Deo quaerit praesentari, dum ab eo timet condemnari. Domine, miserere nostri per justificationem, te enim exspectavimus per spem. Esto brachium nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis. Unum sensum habet quod praemittit brachium, et quod subjunxit salus: et unum sensum habet quod dicit in mane, et quod addit in tempore tribulationis. Esto, Domine, brachium nostrum, et salus nostra, ut nos liberes a malo, et confirmes in bono. Si tu fueris

brachium nostrum, si salus nostra, ab hostibus nos impugnantibus liberabimur, et in conversatione bona sicut illi antiqui in urbe Jerosolymitana salvabimur. In mane, in tempore tribulationis. Possumus tribus modis distinguere quod dicit mane, sive tempus tribulationis. Primum mane sive tempus tribulationis est post discessum noctis hodiernae solemnitatis; secundum post horam mortis; tertium post cursum saeculi praesentis. Sed mane hodiernae festivitatis, mane Dominici natalis quomodo dici potest tempus tribulationis, cum omnibus videatur esse tempus exultationis? Sed si subtiliter perspiciatur, est quibusdam tempus tribulationis, quia tempus tentationis, dum diabolus per spectacula vanitatis; et superfluitatem comestionis et potationis et multiplicis dissolutionis multis tendit laqueos praecipitationis. Quanto igitur diabolus in diebus solemnibus instantius quaerit occasionem, et facilius invenit tentandi facultatem, tanto quisque ad resistendum debet semetipsum praeparare cautioem et fortioem, ne cum filii Dei congregati fuerint in unum, superveniens Satan aliquem eorum per culpam corrumpat, et filium damnationis faciat. Quemadmodum ergo diximus, quando est tempus festivitatis, tunc est tempus tentationis, et quandiu est tentationis tempus, tandiu est tempus tribulationis. Esto igitur brachium nostrum, Domine, et salus nostra in die tribulationis, ne diabolus civitatem sanctam per tentationem frangat, fideles tuos per iniquitates captos abducat. Secundum mane sive tempus tribulationis est post horam sive etiam in ipsa hora mortis. Quandiu homo vivit quodammodo in nocte est, quia non cognoscit multa, quae post mortem cogniturus est. Sicut namque dicit Salomon:

Sunt justi, atque sapientes, et opera eorum in manu Dei sunt. Et tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod universa aequae eveniant justo et injusto, bono et malo, immolanti victimas, et sacrificia contemnenti. Sicut bonus sic et peccator, ut perjurus, ita et ille, qui verum dejerat (Eccl. IX).

Et item:

Nescit homo finem suum; sed sicut pisces capiuntur hamo, sic homines capiuntur in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit (ibid.).

Et apostolus Paulus:

*Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.
Qui autem iudicat me, Dominus est (I Cor. IV).*

Tegitur ergo homo, nocte magnae ignorantiae omnibus diebus vitae suae. In morte vero dies illi cognitionis oritur, quia recedente anima de corpore et praemium et meritum suum simul et clare contemplatur. In istius diei matutino multum est timendum humano spiritui, ne a crudeli Sennacherib impetatur, et pro peccatis suis ad terram ultimam, ad infernum videlicet abducatur. In morte namque solet diabolus miseram animam cum suis satellitibus circumdare, et undique coangustare, et si licentia sibi detur, ad istam terram prosternere. Domine, esto brachium nostrum in hoc mane, salus nostra in tempore tantae tribulationis. Tertium mane sive tempus tribulationis est dies universalis resurrectionis. Quandiu namque genus humanum in praesenti saeculo demoratur, magna nocte ignorantiae tegitur. Nondum enim scire potest quandiu mundus subsistat, vel quando finem accipiat; nondum novit qui sint salvandi, qui damnandi; nec videt praemia bonorum, nec poenas malorum; nec concio sanctae Ecclesiae contemplatur per speciem quod credit per fidem; nec adhuc videt rem ad quam tendit per spem; sed in generali resurrectione recedente nocte praesentis ignorantiae illucescet dies cognitionis perfectae, quando, congregatis omnibus creaturis rationalibus, Deum videbit omnis oculus, quando Deus illuminabit abscondita cordis nostri. Tunc veniente Domino cum omnibus sanctis suis erit lux magna, quia erit lux lunae sicut lux solis, et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum, in die qua colligaverit

Dominus vulnus populi sui, et percussuram plagae ejus sanaverit (Isa. XXX).

*Vox dici illius reprobis amara, tribulabitur ibi fortis
(Soph. I).*

Dies irae damnandis erit dies illa, dies tribulationis et angustiae, dies calamitatis et miseriae, dies tenebrarum et caliginis, dies nebulae et turbis, dies tubae et clangoris. In die illa interficiet et disperdet de civitate sancta David, Rex noster, Salvator noster omnes peccatores terrae, quando videlicet dicet eis:

*Discedite a me, maledicti, in ignem aeternum, qui
paratus est diabolo et angelis ejus (Matth. XXV).*

Ab hac auditione mala, qua usque ad illam horam nulla unquam impiis pejor fuit, nec deinceps erit, ab hac, inquam, justis non timebunt quibus dicetur:

*Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis
paratum est ab origine mundi (ibid.).*

In die illa Salvator noster, cujus nomen terribile est impiis, sanctum sanctis, misericordiam et judicium cantabit (Psal. C), misericordiam bonos salvando, judicium malos condemnando. Et honor regis, quo bonos salvabit, judicium diliget (Psal. XCVIII), quo malos condemnabit, et duo quae Deus uno et aeterno verbo locutus est semel complebuntur (Psal. LXI), quia potestas Dei erit ad reprobos puniendos, et tibi, Domine, misericordia (ibid.), ad justos glorificandos, quia tu reddes unicuique juxta opera sua (Rom. II).

Tunc cum tradiderit Filius regnum Patri finis erit, id est consummatio omnium (I Cor. XV), cum evacuaverit omnem principatum, et potestatem, et virtutem (ibid.), ut amplius non

dominetur spiritus spiritui, angelus angelo, vel homo homini. Esto, Domine, brachium nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis. In primo mane, id est in die solemnitatis hodiernae nos libera a diabolica tentatione; in secundo, id est in hora mortis, nos libera a diabolica infestatione; in tertio, id est in die resurrectionis, nos libera a perpetua damnatione. Esto ubique brachium nostrum, salus nostra, ut nos a malo liberes, et in bono salves, et largiendo nobis gloriam, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (I Cor. II), quam praeparasti diligentibus te, in qua vivis et regnas Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

***SERMO XXV. In festiuitate cuiuslibet sancti,
et praecipue Augustini.***

Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor (Psal. L).

David rex et propheta tribus gravibus maculatus peccatis: adulterio, quando peccavit cum Bersabee; traditione, quando Uriae dedit litteras mortis suae: homicidio, quando Joab, praedictum Uriam secundum praeceptum regis in loco ubi bellum erat fortissimum posuit, et ipse Urias percussus occubuit. Ipse, inquam, David postquam se peccasse intellexit, psalmum poenitentialem in quo versiculus iste continetur composuit, et in ipso de transgressione se a Deo mundari suppliciter supplicavit: Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor. Herba hyssopus, de qua in testamento veteri aspersorium componebatur, quo res quaelibet mundanda aspergebatur et mundabatur, quot in se habet proprietates, tot spiritualium rerum prae se fert significationes. Aliquot igitur ejus proprietates decrevimus secundum ordinem disponere, et sic mysticas earum significationes exponere. Scimus hyssopum in occulto terrae radicem figere, foras de terra exire, sursum crescere, ramos multiplicare, folia producere, virescere, calidum natura, paruum, et purgativum esse, grana seminis, et hyacinthini coloris flosculos, et ex ipsis flosculis redolentiam habere. Haec omnia spiritualiter justo isti sancto, videlicet Augustino, cujus hodierna die solemnia celebramus conveniunt. Radix, quae principium est rei crescentis, fidem significat cordis, quae est origo cuiuslibet virtutis, vel boni operis ex ipsa nascentis. Egressio germinis confessionem significat oris. Sic radix significat fidem cordis, exitus germinis confessionem oris.

*Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit
ad salutem (Rom. X).*

Quod vero hyssopus crescit sursum, figurat spem supernorum bonorum, per quam superna sapimus bona, et quaerimus, et ad ea per desiderium properamus. Multiplicatio ramusculorum

multiplicationem exprimit virtutum ex un fide quasi ex una radice prodeuntium. Folia quae foris ipsam rem de qua crescunt vestiunt, bona opera designant, quae justum extrinsecus honeste et decenter tegunt. Viror hyssopi perpetuam significat in justo justitiae conservationem, sive coelestis aeternitatis amorem. Naturalis hyssopi calor dilectionem Dei et proximi, qua justus Deum super omnia et proximum sicut semetipsum diligit, figurat. Quasi quodam namque calore calet, dum utraque fervet dilectione. Parvitas hyssopi humilitatem exprimit justii. Justus etenim humilitatem imitatur hyssopi, dum altiora se quaerere non praesumit, sed humilibus consentit. Purgativam habet virtutem per praedicationem. Sicut enim hyssopus ipso utentium purgat pectora, sic praedicator adjuvante manu summi Medici audientium se mundificat corda. Habet etiam grana per sanae doctrinae verba, quae in cordibus audientium seminata producunt, cooperante gratia germen justitiae, et reddunt fructum gloriae. Habet flosculos hyacintini coloris, dum exercet virtutes, et exhibet opera conversationis coelestis vitae. Spargit odorem, dum per bonam famam bonus odor est Christi in omni loco. Habet itaque justus noster patronus noster, cujus hodie solemnia celebramus, admodum hyssopi radicem per fidem, germen egrediens per fidei confessionem, erectionem per spem, plures ramos per virtutum multipliciter, folia per bonam actionem, virorem per perseverantem conservationem justitiae, et perpetuum amorem aeternae patriae. Calidus est per dilectionem, parvus est per humilitatem, purgativus per praedicationem. Hyacinthinum habet colorem per coelestem vitam, grana per sanam doctrinam, redolentiam per bonam famam. Hoc hyssopo quasi quodam aspersorio toties nos Deus aspergit, quoties doctrina et exemplo illius nos instruit et accendit. Et nos mundamur, lavamur, et super nivem dealbamur, dum ejus eruditione et imitatione ab omni inquinamento carnis et spiritus purificati ad caeleste praemium sublevamur. Aspersorium igitur hyssopi vita est justii, aqua gratia, aspersio imitatio, mundatio justificatio. Aspergat nos Deus hoc hyssope in tempore, ut cum ipso gloriemur in aeternitate, qui vivit et regnat, etc.

SERMO XXVI. De antiquo Judaeorum populo, et hodiernis justis.

Beatus Paulus apostolus in Epistola sua loquens de populo Israelitico, scilicet quae bona, vel quae mala eidem populo contigerint taliter subjunxit:

Omnia in figura contingebant illis, scripta sunt autem ad correctionem nostram, in quos fines saeculorum devenerunt (I Cor. X).

Multa, fratres charissimi, dedit Deus bona populo illi, multa contulit beneficia. Patres eorum absque meritis elegit, eos in signis et prodigiis multis et magnis de Aegypto, de fornace ferrea, de domo servitutis eduxit. Praecessit eos in columna nubis et ignis per desertum longo tempore, in quo non sunt attrita vestimenta eorum. Pane coelesti pavit eos, aqua de petra potavit, circumduxit, et docuit, et custodivit ut pupillam oculi sui. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, et super illos volitans expandit alas suas, sic assumpsit populum illum, et portavit eum in humeris suis. Dominus solus dux ejus fuit, et non erat cum eo Deus alienus. Percussit coram eis reges magnos, et occidit reges fortes, Sehon regem Amorrhaeorum, et Og regem Basan. Et dedit terram eorum haereditatem, haereditatem Israel populo suo, ut comederet fructus agrorum, et sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Butyrum de armento, et lac de ovibus cum adipe agnorum et arietum filiorum Basan, et hircos cum medulla tritici, et sanguinem uvae biberent meracissimum.

Non fecit taliter omni nationi, et judicia sua non manifestavit eis (Deut. XXXII; Psal. CXXXIV).

Deinde progressu temporis cum praedictus populus legis praecepta contemneret aspirando, excitavit Deus sanctos viros qui in ipso erant, et prophetas constituit ut praevaricatores a culpa castigarent, et ad

justitiam revocarent, et eidem populo adventum dilecti Filii sui praeunntiant. Denique cum advenisset sacri plenitudo temporis, misit Deus Filium suum in terras ad oves quae perierant domus Israel: ut ipse pastor gregem suum pasceret, in brachio suo congregaret agnos, et in sinu suo levaret, fetas ipse portaret (Gal. IV).

Ista magnalia, et multa alia, quae dinumerare nec volumus, nec valemus, fecit illis Deus, quae, sicut jam dictum est,

in figura contingebant illis; scripta sunt autem ad correctionem nostram, in quos fines saeculorum devenerunt (I Cor. X).

Quaecunque enim scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus (Rom. XV).

Secundum hujus figurae typum, fratres charissimi, non merito humano, sed gratuito dono elegit Deus Patres nostros in fide, sanctos videlicet apostolos, quos voluntarie genuit verbo veritatis, ut essent aliquod initium creaturae ejus (Jac. I). Eduxit nos de Aegypto, quando eduxit de paganismo, quando nos eduxit de tenebris gentilis infidelitatis in admirabile lumen suum, ut qui aliquando non eramus populus, nunc simus populus Dei; et qui non consecuti misericordiam; nunc misericordiam consecuti (I Petr. II). Qui pascit, et qui portat nos in via et vita praesentis saeculi sacramento corporis et sanguinis sui.

In hac vita praecedit nos columna nubis et ignis, quia proponit ad confirmationem fidei claritatem et miracula suae divinitatis, et ad exemplar bonae operationis blandimentum et humilitatem humanitatis. In hac via non atteruntur vestimenta nostra, quia virtutes, et bona opera nostra usque in finem, si volumus, per gratiam ejus nobis custodiuntur illaesa. In hac via circumduxit nos Deus per

bonam actionem, et docet per Scripturarum lectionem, et custodit per gratiae suae protectionem. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, et super eos volitans expandit alas suas, et assumpsit eos atque portavit in humeris suis. Quando enim expandit in cruce manus,

*ipse languores nostros tulit, et dolores nostros portavit
(Isa. LIII),*

et exemplum patiendi monstravit, ut, per passionem quae est in tempore, ad gloriam volare discamus quae est in aeternitate. In hac via solus Deus dux noster est, et non est nobiscum Deus alienus, quia ipse solus per passionem suam torcular redemptionis humanae calcavit, et de gentibus non fuit vir cum eo, quia sacerdos et levita spoliatum et vulneratum praeterierunt, et solus Samaritanus misericordia motus appropriavit, vulnera ejus alligavit infundens oleum et vinum, et imponens super jumentum duxit in stabulum, et curam ejus egit (Luc. X). Subversis hostibus multis et magnis, dedit terram nobis optimam, quia liberatos de potestate tenebrarum transtulit in regnum Filii dilectionis suae (Col. I), regenerans nos in spem vivam per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis in haereditatem incorruptibilem, et incontaminatam, et immarcessibilem, conservatam in coelis nobis, qui in virtute Dei custodimur per fidem in salutem paratam revelari in tempore novissimo, quando fides nostra multo pretiosior auro, quod per ignem probatur, invenietur in laudem, et gloriam et honorem in revelatione Jesu Christi (I Petr. I); quando exsultabimus laetitia inenarrabili et glorificata. Sed et si legem aliquando praevaricemur, constituti sunt per Ecclesias rectores et doctores, qui de malo nos castigant, et in bono reformat. Venit et ipse filius frequenter ad nos, ut ad suum ovile, si in aliquo deviamus reducat, et ibi sua protectione custodiat. Ecce quomodo consonant exemplaria veritatis. Ecce qualia bona illis Deus contulit, qualia nobis, illis magna, nobis majora.

Sed quid dicit de illis Scriptura divina? Multis modis enarrat praevaricationes eorum in Aegypto, in deserto, in terra promissionis, duritiam cordis eorum, et incredulitatem, contentiones et murmurationes eorum contra Dominum, et Moysen servum ejus, et alios multos qui post eum populum illum docuerunt. Cum enim persequeretur eos Pharaos, levaverunt filii Israel oculos suos, et viderunt Aegyptios post se, et dixerunt ad Moysen: Forsitan non erant sepulcra in Aegypto, ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine. Quid hoc facere voluisti, ut educeres nos ex Aegypto? Nonne iste est sermo quem loquebamur ad te in Aegypto, dicentes:

Recede a nobis, ut serviamus Aegyptiis: Multo enim melius est servire eis quam mori in solitudine (Exod. XIV).

In deserto quoque Sin murmuravit omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen et Aaron, et dixerunt:

Utinam mortui essemus per manum Domini in terra Aegypti, quando sedebamus super ollas carnum, et comedebamus panem in saturitate. Cur induxistis nos in desertum istud, ut occideretis omnem multitudinem fame? (Exod. XVI)

In Rapnidim, ubi non erat aqua ad bibendum, jurgatus populus contra Moysen ait:

Da nobis aquam ut bibamus. Cur exire nos fecisti de Aegypto, ut occideres et nos, et liberos nostros, ac jumenta siti? (Exod. XVII)

In Horeb fecerunt vitulum, et adoraverunt sculptile, et mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum; obliti sunt Deum qui salvavit eos, qui fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in

terra Cham, terribilia in mari Rubro (Exod. XXXII; Psal. CV). Postquam autem profecti sunt de deserto Sinai, ortum est murmur populi quasi dolentium pro labore contra Dominum. Vulgus quippe promiscuum, quod descenderat cum eis, flagravat desiderio carnum, sedensque ac flens, junctis sibi filiis Israel ait:

Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Recordamur piscium quos comedebamus in Aegypto gratis. In mentem nobis veniunt cucumeres et pepones, porri quoque, et caepae, et allia. Anima nostra arida est, nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi man (Num. XI).

Sed et decem exploratores ex illis duodecim, quos direxit Moyses ad explorandam terram promissionis, detraxerunt terrae apud filios Israel quam inspexerant, dicentes: Terra quam lustravimus devorat habitatores suos. Populus quem aspeximus, procerae staturae est. Ibi vidimus monstra quaedam filiorum Enac de genere giganteo, quibus comparati quasi locustae videbamus. Fleverunt igitur filii Israel, et murmurati sunt contra Moysen et Aaron, dicentes:

Utinam mortui essemus in Aegypto, et non in hac vasta solitudine! Utinam pereamus, et non inducat nos Dominus in terram istam, ne cadamus gladio, et uxores ac liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in Aegyptum? Constituamus nobis ducem et revertamur in Aegyptum (Num XIII, XIV).

Core quoque, et concilium ejus irritaverunt Moysen in castris Aaron sanctum (Num. XVI).

Ad aquas contradictionis vexatus est Moyses propter eos, quia exacerbaverunt spiritum ejus (Psal. CV).

In Setim fornicatus est populus cum filiabus Moab, et initiatus est Israel Beelphegor (Num. XXV).

Denique terram bonam ingressi contaminaverunt eam in idolis suis, et in cunctis abominationibus suis. Incrassatus est enim dilectus, et recalcitavit: incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, et recessit a Deo salutari suo: Provocaverunt eum in diis alienis, et in abominationibus ad iracundiam concitaverunt. Immolaverunt daemoniis et non Deo; diis, quos ignorabant. Novi recentesque venerunt, quos non coluerunt patres eorum. Dederunt Deo scapulam recedentes, et transgressi sunt leges ejus pessime (Zach. VII). Fornicata est super me Oolla, id est Samaria, et insanivit in amatores suos, in Assyrios propinquantes, vestitos hyacintho. Principes et magistratus, juvenes cupidinis; et in immunditiis eorum polluta est. Quod cum vidisset soror ejus Oliba, quae est Jerusalem,

insanivit et ipsa in amatores suos, et denudavit fornicationem suam in tantum ut plus esset impia quam gentes (Ezech. XXIII).

Omnes itaque declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum (Psal. XIII),

excepto semine sancto, quod perstitit in gente illa, quod non est excussum, quia benedictio Domini erat. Cumque mitteret Dominus servos suos prophetas, ut fructus istius vineae acciperent, agricolae, apprehensis servis ejus, alium ceciderunt, alium occiderunt, alium vero lapidaverunt. Iterum misit alios servos plures prioribus, et fecerunt illis similiter. Novissime autem misit ad eos Filium suum dicens: Verebuntur Filium meum. Agricolae autem videntes Filium dixerunt intra se:

Hic est haeres. Venite, occidamus eum, et habebimus haereditatem. Et apprehensum eum ejecerunt extra vineam, et occiderunt (Matth. XXI).

Et quomodo contra supradicta beneficia reddidit mala generatio prava et perversa, populus stultus et insipiens, videamus, fratres, et caveamus ne praecepta Salvatoris transgrediendo illis configuremur, assimilemur, conformemur. Sunt multi vocati in sancta Ecclesia, pauci electi; multi sunt, qui exemplum illorum male vivendo sequuntur, ambulantes in comessationibus et ebrietatibus, in cubilibus et impudiciis, in contentione et aemulatione, configurantur se, sicut ait beatus Petrus apostolus, prioribus ignorantiae suae desideriiis (I Petr. I), qui post carnem in concupiscentia immunditiae ambulant, damnationemque contemnunt, audaces, sibi placentes, sectas non metuunt introducere blasphemantes (II Petr. II). Sed vae illis, ut ait Judas apostolus, qui in via Cain abierunt, et errore Balaam mercede effusi sunt, et in contradictione Core perierunt. Hi sunt in epulis suis mane convivantes sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quae a ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuosae, bis mortuae, eradicatae, fluctus feri maris, despumantes suas confusiones, sidera errantia, quibus procella tenebrarum reservata est in aeternum (Jud. 11-13). Isti sunt, secundum beatum Petrum apostolum, existimantes voluptatem diei delicias coinquinationis et maculae, deliciis affluentes, in conviviis luxuriantes, oculos plenos habentes adulterio et incessabili delicto, pellicientes animas instabiles, cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii (II Petr. II). De quibus Paulus terribiliter intonat dicens:

Impossibile est eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum coeleste, et participes sunt facti Spiritus sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque venturi saeculi, et prolapsi sunt, renovari rursus ad poenitentiam, rursus crucifigentes sibimetipsis Filium Dei et ostentui habentes (Hebr. VI).

Per perpetrationem etenim culpae amittunt donum gratiae, et tales se faciunt, ut rursus quantum ad illos, non quantum ad misericordiam

divinam atque potentiam, ut inquam illis necessarium videatur, rursus Filium Dei pro redemptione ipsorum crucifigi, et ostentui haberi. Voluntarie enim nobis peccantibus post acceptam notitiae veritatem jam non relinquitur pro peccatis hostia. Terribilis namque est quaedam exspectatio iudicii et ignis aemulatio, quae consumptura est adversarios (Hebr. X). Non relinquitur, ait, hostia pro peccatis voluntarie nobis peccantibus post acceptam notitiam veritatis. Una est enim vera, et perfecta, et sola hostia, caro Christi semel in passione oblata pro peccato generis humani; quae amplius pro nullius peccato crucifigetur, aut patietur, quia

*Christus resurgens ex mortuis jam non moritur
(Rom. VI).*

Quicumque igitur criminaliter aut damnabiliter peccant post acceptam gratiam baptismatis, pretium amittunt humanae redemptionis, nec habent quid offerant pro peccato redemptionis jam factae, nec amplius faciendae pretio amisso. Sicut nec genus humanum habuisset post peccatum parentis primi originale hostiam, quam pro ipso peccato originali vel pro suo actuali obtulisset, nisi illi Pater summae pietatis dilecti Filii sui assumptam humanitatem ab omni peccati macula per divinam potentiam mundificata ad offerendum gratis dedisset. Quae videlicet humanitas Christi in cruce semel oblata omnes tam praecedentes quam sequentes ad vitam aeternam praedestinos effusione sui sanguinis culpa lavit, et aeterno Patri, Adae debitum solvens, reconciliavit. Una est ergo redemptionis hostia, qua amissa non relinquitur nobis altera. Sed quamvis ista tam gravia et terribilia sunt peccantibus, non est tamen impossibile apud Deum omne verbum (Luc. I). Potest etenim misereri, et miseretur labentis, et ad eum poenitendo revertentibus in hoc etiam tempore post amissam baptismi gratiam remittit culpam. Sed licet peccantibus poenitentibus nunquam longinqua sit divina miseratio; omnibus tamen formidanda est post acceptam gratiam culpa, quia terribilis imminet sententia contemptoribus gratiae, sicut ex ejusdem verbis

Apostoli intelligi potest. Ait enim: Irritam quis faciens legem Moysi sine miseratione duobus vel tribus testibus moritur. Quanto magis deteriora putatis mereri supplicia qui Filium Dei conculcaverit, et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est, et spiritui gratiae contumeliam fecerit? (Hebr. X.) Si sermo Veteris Testamenti, qui per angelos dictus est, factus est firmus, et omnis praevaricatio accepit justam mercedis retributionem: quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salutem? (Hebr. II.) Non igitur nos configuremus illis in praevaricatione, ne similes illis efficiamur in damnatione, sicut quidam in hoc tempore pravitatem illorum imitantes, et correptionem Scripturarum contemnentes, tot et tantis sceleribus se involvunt, ut merito de ipsis dici possit, quod ipsi sint in quos non solum devenerunt fines saeculorum, sed etiam vitiorum, non quod post eos non erunt vitia, sed quod minime valeat unquam gravius aut deterius ebullire vitiositas humana. Nec intelligunt quam districte, quam diligenter servanda sit sanctimonia, cum scriptum sit quod etiam in cogitatione impii erit interrogatio, nec sit allata pax in nativitate Salvatoris, nisi hominibus bonae voluntatis (Luc. II). Non solum enim in conspectu Dei purificandus est rivulus operis vel sermonis, sed et fons intimae cogitationis. Si autem neglexerimus secundum ea quae propter nostri scripta sunt correptionem corrigi, timeamus cum illis antiquis contemptoribus condemnari. Scitis, fratres, multiplices poenas illis propter iniquitatem eorum fuisse illatas. Alii gladiis sunt occisi, alii coelesti igne combusti, alii terra glutiente absorpti, alii morsibus serpentum necati, alii Domino aliis modis percutiente mortui. In terra promissionis praecepta Dei transredientes a gentibus saepe sunt servituti subjecti. Denique de terra sua penitus evulsi, dispersi sunt per multas regiones, et continuae servituti subditi, et (quod omnibus gravius est) a fide Salvatoris exclusi et perpetuae damnationi deputati sunt. Non igitur efficiamur similes in culpa, ne simul cum illis cruciemur in poena. Timeamus Dominum Deum nostrum, qui eduxit nos de Aegypto infidelitatis, et dedit nobis jucunditatem aeternae dulcedinis, et dedit nobis domos per bonam conservationem, hortos, vineta, oliveta per

virtutum et bonorum operum fructificationem, et satiat nos per spiritalis gratiae refectionem. Ipsi soli serviamus, ut per ipsius gratiam mereamur gloriam, in qua vivit et regnat Deus in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXVII. In festivitate Paschali, et corporis Christi.

In sunt dies quos observare debetis. Quarta decima die ad vesperam Pascha Domini est, et in quinta decima solemnitatem celebrabit Altissimo Domino (Levit. XXIII).

Divina providentia, genus humanum ad amissam beatitudinem revocare disponens, multiplices sacrae legis institutiones proposuit hominibus Veteris Testamenti, quibus venturae sacramenta redemptionis commisit; et qualiter quaeque observare deberent patenter edocuit. Unde inter caetera sacramenta legalia quando Paschalem solemnitatem celebrarent, quae speciale et praecipuum, quia redemptionis humanae sacramentum erat, ostendit dicens: Quarta decima die ad vesperam Pascha Domini est. Nos igitur, fratres, quibus jam non sunt tenenda carnalia legis scripta, sed ea, quae per illa sunt significata, nos, inquam, debemus altius fodere, et latentis boni fontem quaerere, sub umbra veritatem, sub figura rem, sub duritia corticis medullae teneritudinem, sub littera intelligentiam spiritualem, sub tegmine paleae internam grani refectionem diligenter investigare. In agro namque legis divinae thesaurus sapientiae latet occultus, quem qui invenit, invenit vitam, et haurit salutem a Domino. Quarta decima die ad vesperam Pascha Domini est. Magnum et evidens sacramentum habet numerus iste, qui ex denario et quaternario constat. Denarius namque significat completionem et finem legis, quaternarius exhibitionem et perfectionem evangelicae praedicationis. Lex etenim decem praeceptis comprehenditur. Et Evangelium quatuor libris continetur. Christus itaque veniens in carne, qui est finis legis, denarium legis complevit, et per assumptam humanitatem lucem evangelicae doctrinae declarans quasi quatuor dies consummavit. Et in consummatione praedicationis quatuor Evangeliorum, quasi in fine vel in vespera quatuor dierum, ipsemet Christus Phase celebravit, quia per nostrae fragilitatis naturam pro nobis in cruce moriens de

mundo ad Patrem transitum fecit.

Debemus, charissimi, hoc Phase, id est hunc transitum Domini, in quo Aegyptios, videlicet daemones tenebrosos subegit, et nos de potestate eorum liberavit, hunc, inquam, debemus semper cogitare, et ea, quae in Veteri Testamento secundum litteram de hac solemnitate scripta sunt, in Novo spiritualiter observare. Debemus carnes agni comedere, caput ejus cum pedibus in intestinis vorare (Exod. XII). Fit autem ibi mentio non solum agni, sed et haedi. Christus agnus est, Christus haedus; agnus justis, haedus peccatoribus, caput divinitas, pedes humanitas. Caput ejus voramus, quando cum sana fide et summa devotione cogitamus ejus divinitatem. Pedes voramus, quando cum eadem fide et devotione cogitamus ejus humanitatem. Caput ejus volamus, quando cogitamus ejus immensitatem sine dimensione, aeternitatem sine tempore, simplicitatem sine diminutione. Caput voramus, quando eum cogitamus veraciter in omni essentia, in omni loco, in omni tempore: sed in omni essentia sine sui definitione; in omni loco sine comprehensione; in omni tempore sine mutabilitate. Caput voramus, quando cogitamus quod non potest loco mutari qui ubique est, nec tempore qui aeternus est, nec sensu qui sapientissimus est, nec affectu qui optimus est, nec augeri qui immensus est, nec minui qui simplex est, nec dividi qui unus est. Caput voramus, quando cogitamus ejus potentiam, sapientiam ac bonitatem. Potentiam, qua cuncta creat; sapientiam, qua cuncta gubernat; bonitatem, qua creata et gubernata conservat. Caput voramus, quando cogitamus eum supra omnia, subter omnia, extra omnia, intra omnia. Supra non elatum, subter non substratum, extra non exclusum, intra non inclusum. Supra praesidendo, subter sustentando, extra continendo, intra penetrando. Caput voramus, quando de ubertate domus Dei inebriati, et de torrente voluptatis ejus potati, cogitamus eum fontem vitae esse, a quo bona cuncta procedunt, et lumen verum, in lumine et de lumine vero, non tamen duo luminaria, sed unum lumen. Caput voramus, quando beatorum angelorum concentum, et sanctorum per primam

stolam jam glorificatorum laudes summae divinitati libatas cogitamus, et coelestia bona, in quantum divina largiente bonitate possibile est, praegustamus. Pedes voramus, quando humanitatem ejus cogitamus. Pedes voramus, quando cogitamus Filium Dei pro nobis incarnatum, pannis involutum, in cunis vagientem, ubera lactentem, esurientem, sitientem, lassescentem, lacrymantem, captum, ligatum, colaphizatum, crucifixum, mortuum, sepultum, resurrexisse a mortuis, ascendisse in coelum, sedere ad dexteram Patris, in die judicii venturum, et redditurum unicuique secundum opera sua. Intestina ejus voramus, quando ipsius occulta et profunda sacramenta fideliter et devote cogitamus, quibus videlicet sacramentis ipse Christus est ab initio praesignatus, sicut multis oraculis est prophetatus. Istius agni carnis nocte comedimus, quia modo in sacramento Dominicum corpus accipimus, quando adhuc invicem conscientias nostras non videmus. Sed non comedamus quidquam ex eo crudum, nec credamus esse hominem purum; sed coquamus eum per divinitatis intelligentiam, non tamen aqua, ne praesumamus ejus mysteria discutere per humanam sapientiam, sed assum per Spiritus sancti gratiam. Si quid residui fuerit, quod vestram excedat intelligentiam, debet igni comburi, id est Spiritui sancto fideliter committi. Accingamus renes nostros per castitatem. Habeamus calceamenta in pedibus per defunctorum Patrum imitationem, baculos in manibus per vigilantiam pastorem. Comedamus panes azymos per simplicem doctrinam, lactucas agrestes per amaram poenitentiam. Comedamus festinanter ut mandata Dei, mysteria redemptionis, gaudia patriae coelestis cum festinatione cognoscamus, et praecepta vitae impleamus, quia et si hodie quod licet nobis bene agere scimus, utrum cras liceat ignoramus. Festinanter ergo comedamus, id est ad solemnitatem patriae coelestis anhelemus. Nemo in hujus vitae itinere torpeat, ne in patria locum perdat.

Haec de spirituali intelligentia breviter perstrinximus, ut de tanto sacramento, quantum possumus, colligamus. Comedamus,

fratres, Phase, et non solum comedamus, sed et faciamus. Faciamus Phase, faciamus transitum. Transeamus de tenebris ad lucem, de mendacio ad veritatem, de vitio ad virtutem. Transeamus, in quantum possumus, de superbia ad humilitatem, de invidia ad charitatem, de ira ad tranquillitatem, de acedia ad exultationem, de avaritia ad largitatem, de ebrietate ad sobrietatem, de luxuria ad castitatem. Transeamus de malo ad bonum, de mundo ad Deum, ut moriamur mundo, vivamus Deo. Imitemur servi Dominum, discipuli Magistrum, ut sicut Christus de mundo ad Patrem transivit, ita et nos de impietate transeamus ad pietatem. Et in quinta decima die solemnitatem celebrabitis altissimo Domino. Quinta decima dies totum tempus gratiae, quod ab ascensione Domini Jesu Christi et missione Spiritus sancti protenditur, designat, in quo solemnitatem Domino celebramus, quia per gratiam ipsius debemus quinarium sensuum nostrorum per culpam corruptum, ad integritatem revocare, et denarium legis bene vivendo complere. Quindecim etiam per septem et octo dividuntur, quia nos debemus in hac solemnitate gratiae taliter vivere, ut per septiformem gratiam Spiritus sancti mereamur adipisci octo beatitudines coeli. Isti sunt dies, dies videlicet humanae redemptionis, dies gratiae divinae, quos observare debemus cessando ab opere servili, id est ab opere peccati, et non solum ab opere peccati, sed etiam a voluntate peccandi. Voluntas enim pro facto computatur. Quicumque autem dies istos voluerit observare (velle autem debemus omnes) semetipsum a malo studeat conservare, quia intantum quisque dies istos solemniter observat, inquantum a malo semetipsum conservat. Et tanto festiviores laudes divinitati immolat, quanto jucunditatem gratiae defaecata mente tranquillius degustat.

Est et alius transitus in morte justis, quando anima, de ergastulo et vinculis carnis egrediens, liberata de tentationibus saeculi, transit ad gloriam libertatis filiorum Dei. Felix ille transitus, quo justus post actionem bonam recipit stolam primam; et evadens miseriam intrat gloriam; et post laborem invenit requiem. Beati

namque mortui qui in Domino moriuntur. Amodo jam, dicit Spiritus, id est Deus, ut requiescant a laboribus suis (Apoc. XIV). Hoc etenim legis denario et Evangelii quaternario quasi quatuordecim dierum numero completo agunt ibi quintam decimam diem solemnem cum angelis coram Altissimo Domino. Ibi gaudentes cum beatis spiritibus in gaudio solemnitatis illius glorificationem suorum corporum feliciter exspectant. Ibi habitantes in excelso vident Regem in decore suo. Est et aliud Pascha sive transitus, quando in die iudicii in resurrectione generali sancta universalis Ecclesia de aerumna mundi transibit ad beatitudinem coeli, de mutabilitate temporis ad statum aeternitatis. In hoc transitu induet hoc corruptibile incorruptionem, et mortale hoc induet immortalitatem, et absorbebitur mors in victoriam, et auferetur mors et stimulus mortis (I Cor. XV).

Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum suorum, et non erit amplius neque luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor, quoniam priora transierunt (Apoc. XXI).

Igitur quinque differentiis distinguere possumus Pascha, sive Phase, sive transitum dicamus. Primum fuit in percussione Aegypti, secundum in passione Domini, tertium in justificatione impii, quartum in morte iusti, quintum in assumptione et glorificatione totius Ecclesiae, quae est corpus Christi mysticum. In primo liberati sunt filii Israel de servitute Pharaonis, in secundo liberati sunt electi de iugo diabolicae potestatis, in tertio liberatur justificandus de dominio iniquitatis, in quarto liberatur iustus de vinculo carnis, in quinto liberabitur sancta Ecclesia in omnibus filiis suis de corruptione mortalitatis. Tunc sancta mater Ecclesia prius in hoc saeculo lege per opera iustitiae consummata et Evangelio perfecto, veluti quatuordecim dierum circulo decurso, in quinta decima aeternitatis celebrabit solemnitatem Altissimo Domino. Ibi enim sine termino Dei vacabit laudibus, et erit ei Deus omnia in omnibus. Nos autem, fratres, celebremus interim et observemus dies istos, dies

redemptionis humanae, dies gratiae divinae, secundum ea, quae supradicta sunt, ut per praesens meritum veniamus ad futurum praemium, praestante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat, per omnia saecula saeculorum Amen.

SERMO XXVIII. In festo Omnium Sanctorum.

Videns Jesus turbas, ascendit in montem, etc. (Matth. V).

Quod Dominus octonarium, per quam ad octo beatitudines pervenitur, discipulos docturus in montem ascendit, hoc nobis insinuat, quod qui sacrae doctrinae verbum dispensat, non in valle pravi operis, non in campo effrenatae dissolutionis consistere debeat, sed montem spiritualis conversationis per exercitia virtutum, et exhibitionem operum bonorum ascendat. Sicut etiam scriptum est:

*Super montem excelsum ascende, tu qui evangelizas
Sion (Isa. XL).*

Ascensio ergo in montem, sublimem designat conversationem, sessio Domini auctoritatem magisterii, apertio oris effectum praedicationis. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum coelorum. Alii sunt spiritu divites, alii quodammodo de spiritu nihil habentes, alii spiritu pauperes. Spiritu divites sunt superbientes, de spiritu nihil habentes, nimis pusillanimes. Spiritu pauperes humiles. Superbientes faciunt non facienda per elationem, pusillanimes facienda praetermittunt, et humiles facienda faciunt per humilitatem. Paupertas itaque spiritus nihil habens defectionis, nihil superfluitatis per viam regiam ducit ad beatitudinem supernam. Beati mites. Mites sunt lenes et patientes, qui neminem laedunt, et improbis cedunt. Sunt autem quidam, qui ita volunt esse mites, ut nihil curent de vita aliena, neminem de bono admoneant, neminem de malo corripiant. Sed talis lenitas non est multum laudanda, quia patitur defectum, ubi deberet exercere virtutis effectum. Tales igitur debent esse mites, ut neminem laedant, mala illata patienter sustineant, et non solum suam, sed nec alienam negligant vitam, ut, si opus fuerit, et bonis ad meliora exhibeant exhortationem, et malis de malo correptionem. Est etenim modus in rebus, quia sicut homo non debet esse nimiae asperitatis, sic nec debet esse nimiae lenitatis, ut inter dexteram et

sinistram per discretam mansuetudinem ad beatitudinis perveniat terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Luctus solet esse pro amissione charorum, sicut quando aliquis amittit charos suos, patrem, matrem, filium, aut aliquem propinquum. Heu! quam multi lugent charos suos, qui nequaquam lugent semetipsos! Quam multi lugent damna corporalia, qui lugere contemnunt damna spiritualia? Quando aliquis infirmatur aut moritur, lugent amici. Quando autem peccat damnabiliter, quando fornicatur, quando dicit fratri fatue, quando videt mulierem ad concupiscendum eam, nemo luget. O sanitas insana! o visio caeca! o vita mortua! De his quae non lugenda sunt lugent, et quae parum lugenda graviter lugent; et graviter lugenda spiritualia, scilicet damna, non lugent, vel etiam de ipsis rident. De istis, inquam, prophetavit Isaias dicens:

Vae qui dicitis bonum malum et malum bonum, ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum (Isa. V).

Lugeamus, fratres, amissionem charorum, sed plus lugeamus amissionem bonorum operum, amissionem virtutum. Lugeat corruptus amissionem virginalis integritatis. Lugeat superbus amissionem humilitatis. Lugeat iracundus amissionem internae tranquillitatis. Lugeat avarus amissionem largitatis. Lugeat ebriosus amissionem sobrietatis. Lugeat acediosus amissionem spiritualis exsultationis. Lugeat invidus amissionem charitatis. Beati, namque qui lugent modo per poenitentiam, quia consolabuntur per indulgentiam, deinde per justitiam, postremo autem per gloriam. Possumus autem dicere tria esse genera spiritualiter et fructuose coram oculis Creatoris lugentium. Alii namque lugent pro indulgentia culpa, alii lugent ex suavitate gratiae divinitus sibi collatae, alii ampliori fervore accensi lugent ex desiderio futurae gloriae. Et in his omnibus beati qui lugent, quia qui seminant in lacrymis, in exsultatione metent (Psal. CXXV). Absterget enim Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum suorum, et non erit amplius neque

luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor, quoniam priora transierunt (Apoc. XXI).

Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Omnes homines esuriunt et sitiunt, sed alii esuriunt et sitiunt malum, alii esuriunt et sitiunt bonum. Alii etenim esuriunt et sitiunt aurum, argentum, vestes pretiosas, praedia, terras, vineas, domos, equos, et possessiones innumeras. Ista tamen omnia bona sunt in se; sed in hoc quodammodo mala esse dicuntur, quod a malis male esuriuntur et sitiuntur. Sic et Dominus iniquum dixit mammona, id est divitias, non quod res divitiarum essent iniquae, sed per iniquitatem acquisitae. Alii esuriunt et sitiunt potestates et honores, alii voluptates, alii salutationes in foro, primos recubitus in coenis, et primas cathedras in synagogis, et vocari ab hominibus Rabbi. Sed tales non possunt fieri beati, quia non possunt saturari. Totus enim mundus nequaquam homini sufficeret, qui est dominus mundi. Non enim impletur oculus visu, nec auris impletur auditu, nec in caeteris sensibus potest homo saturari ex eorum delectationibus. Quod rex David bene consideravit, qui quamvis haberet ad comedendum et bibendum non solum ad necessitatem, sed etiam si vellet ad superfluitatem, tamen dixit:

Satiabor cum apparuerit gloria tua (Psal. XVI).

Esuriamus et sitiamus non transitoria, non terrena, sed justitiam, quia per esuriam et sitim justitiae pervenimus ad satietatem aeternae gloriae. Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur. Si ergo vis misericordiam accipere, misericordiam exhibe: Dimittite, inquit, et dimitemini. Secundum enim mensuram qua mensi fueritis, remetietur vobis.

Beati quoque misericordes, qui aliis in miseriis suis assistunt, et eos secundum possibilitatem suam protegent et defendunt Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Mundo corde sunt illi,

qui nec pulvere inutilis cogitationis, nec luto fedantur pravae delectationis. Mundo corde sunt, quos non tegit nebula terrae ignorantiae, nec corrumpit ardor concupiscentiae. Mundemus igitur corda nostra ab omni ignorantia per inquisitionem veritatis, et ab omni perversa concupiscentia per amorem virtutis, ut mereamur Deum videre in gloria regni coelestis. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Pacifici sunt, qui in semetipsis pacem facere et custodire volunt, qui vitia adversantia subigunt, virtutes erigunt, et quidquid in se perversae cogitationis, locutionis, operisve deprehenderint, prudenter et potenter expellunt, nec aliquid perturbationis in regno suae dominationis esse permittunt; et si quid eis adversitatis contigerit, pacem tamen suam servant, et cuncta cum cordis sui tranquillitate judicant. Pacifici qui non tantum in se pacem custodiunt, verum etiam alios discordantes ad unitatem pacis reducunt. Pacifici sunt, qui dum eis a malis mala inferuntur, mala minime retribuunt, sed cum his qui oderunt pacem, pacifici sunt (Psal. CXIX). Isti filii Dei vocabuntur, quia Deus summa pax est, et omnia cum tranquillitate judicat, filii Dei, fratres Christi. Isti filii per gratiam, Christus Filius per naturam. Haeredes Dei, cohaeredes autem Christi.

Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum coelorum. Multi patiuntur persecutionem, sed alii patiuntur propter culpam, alii patiuntur propter justitiam et innocentiam. Sed dicet aliquis: Nemo potest modo per persecutionem attingere ad beatitudinem quia nunc in pace consistunt omnia, et sancta Ecclesia fere de nulla parte patitur adversa. Et ego dico quod ubique persecutiones sunt, quia quotidie in penetralibus sanctae Ecclesiae persequitur Cain Abel, Ismael Isaac, Esau Jacob, id est impius justum; et si quis persecutionem non patitur ab extraneis, patitur tamen a falsis fratribus. Omnes enim, qui pie volunt in Christo vivere, persecutionem patiuntur (II Tim. III). Quia igitur non cessant persecutiones, patientia nobis necessaria est, ut reportemus quae promissiones (Hebr. X). Vae autem iis qui perdunt patientiam, quia

perdunt et patientiae coronam. Non ergo murmuremus si in paucis vexemur, quia in multis bene disponemur (Sap. III). Igitur per paupertatem spiritus pertingitur ad regnum coelorum, per mansuetudinem sive lenitatem ad terram viventium, per luctum ad veram consolationem, per justitiae sitim et esuriam ad supernae jucunditatis satietatem, per misericordiam temporaliter factam ad misericordiam aeternam, per cordis munditiam ad Dei visionem, per pacem ad Dei filiationem, per praesentem persecutionem ad aeternam coelestis regni tranquillitatem et requiem.

Beati namque pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum coelorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum coelorum. Beati estis cum maledixerint vobis homines, et persecuti vos fuerint, etc. Superius locutus est omnibus electis, modo apostropham facit ad apostolos, quamvis et haec et aliis electis conveniant, ostendens apostolis in his verbis quanta pro ejus nomine passuri essent. O quam pauci sunt, qui his verbis Domini oculos cordis intendant, et per eorum admonitionem beatitudinem quaerant. Quam multi sunt, qui, pro parva verborum injuria, reddunt si possunt verbera, et si id perficere non valent quod conantur, hoc tamen et majora conantur. Quam bene apostoli sancti verba ista suis cordibus impresserunt, qui ibant a conspectu consilii gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati (Act. V). Notandum autem quod ait mentientes et propter me. Si enim homines quando nobis maledicunt, juste nobis maledicunt, jam non habemus meritum. Gaudete et exsultate. In multis decipimur, fratres. Quando nobis arrident saecularia, quando vulgus vanis laudibus nos attollit, gaudemus et exsultamus cum magis dolere magisque flere deberemus, quia magis periculum habent prospera quam adversa,

laudes quam vituperationes. Sed audiamus quod apostolis salubre gaudium, quae salubris exsultatio demonstratur, cum eis in contumeliis et persecutionibus gaudendum esse et exsultandum denuntiatur. Subjuxit autem causam dicens: Merces enim vestra multa est in coelo. Merces ista, fratres, multa est, magna est, pretiosa est, diuturna est: Tam multa est, quod non potest numerari; tam magna est, quod non potest comprehendi; tam pretiosa est, quod non potest aestimari; tam diuturna, quod non potest finiri, Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO XXIX. De homine a legione possesso.

Exeunti Jesu de navi occurrit de monumentis homo in spiritu immundo, qui domicilium habebat in monumentis, etc. (Marc. V)

Daemoniacus iste, quem legio possidebat, populum gentium ab universitate daemonum diu possessum designat. Populus namque gentilis tandiu ab omnibus daemonibus possessus tenebatur, quandiu per multiplicem idololatriae cultum illis omnibus famulabatur. Gentiles etenim, sicut ait Apostolus,

mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentium. Qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium, et coluerunt et servierunt creaturae potius quam Creatori qui est benedictus in saecula. Amen (Rom. I).

Catenae vel compedes, quibus ligabatur quasque frangebat, sunt naturalis legis praecepta, sive gentilium legum decreta quibus a malo refrenari debuerat, significant. Sed catenas et compedes daemoniacus ligatus frangebat, quia gentilis populus quanto amplius his aut illis praeceptis ligabatur per malorum prohibitionem, tanto furiosius ea rumpebat per transgressionem. Et habitabat in monumentis, quia conversabatur in fetidis et mortuis operibus. De hac ruptione catenarum et compedum hoc modo Paulus intulit dicens:

Feminae eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum, qui est contra naturam. Similiter et masculi, relicto naturali usu feminae, exarserunt in desideriis suis invicem masculi in masculos turpitudinem operantes, et mercedem (quam oportuit) erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probaverunt Deum habere in

notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant quae non conveniunt. Repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, susurrone, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, absque foedere, sine misericordia (ibid.).

Ecce quomodo legio hominem possidebat, quomodo catenas et compedes rumpebat, quomodo in monumentis habitabat. Qui bene nocte et die in monumentis, et in montibus clamasse, et lapidibus se conscidisse dicitur, quia et in adversis et in prosperis populus gentium in foeda actione, et vana elatione impudenter se esse propalabat, et lapideorum idolorum cultura semetipsum lacerabat. Grex porcorum, qui juxta montem pascebat, et quem legio de homine pulsa intravit, et in mare praecipitavit, multitudinem infidelium et quorumlibet immundorum exprimit hominum. Qui recte juxta montem pascuntur, dum per superbiam elati, porcorum similitudine ad ima curvi, superna nesciunt, et solis se transitoriis bestialiter immergunt. Et dum se inquinamento carnis aut spiritus polluunt, more porcorum in luto pastum quaerunt. Heu quam multiplex est multitudo ista porcorum, hominum scilicet bestialiter et turpiter viventium, et porcos, qui in infimis tantum bonum suum quaerunt, imitantium! Ut enim de paganis et Judaeis taceamus, quis numerare posset multitudines falsorum Christianorum, qui, quamvis baptisma perceperint, spiritui gratiae tamen contumeliam facientes, male vivendo de semetipsis eum expulerunt, et horrendis se sceleribus polluerunt? Qui tamen duo millia figuraliter esse dici possunt: duo, quia divisi sunt a bono; millia, quia perfecti sunt in malo. Legio ergo ab homine pulsa porcos ingreditur, quia daemones ab illis, qui ad vitam aeternam praedestinati sunt, per gratiam Redemptoris fugati, malis male viventibus et terrenis intendentibus dominantur. Quod tamen non faciunt, nisi Jesus prius concedat, quia nec malos tentare

praesumunt, nisi potentia divina permittat. Grex vero porcorum a legione in mare praecipitatur, dum per daemones malorum universitas ad infernalem amaritudinem perducitur.

Viderunt homines civitatis illius a legione liberatum sedere ad pedes Jesu vestitum et sanae mentis, et timuerunt. Sessio ad pedes Domini significat humilitatem, et bonorum operum imitationem, vestitus bonam actionem, sanitas mentis justificationem. Et rogaverunt Jesum, ut discederet de finibus eorum. Sicut Petrus memor fragilitatis suae dixit:

Exi a me, Domine, quia homo peccator sum (Luc. V).

Sic et isti adhuc infirmi timuerunt, et eum ut de finibus eorum discederet rogaverunt. Ait Jesus liberato:

Vade in domum tuam ad tuos, et annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit, et misertus sit tui.

Hoc exemplo docetur quisque, suis primum salutem sibi factam praedicare, et eos ad salutem percipiendam provocare, quia et ipse eis propter cognationem carnis magis debitor esse videtur, et ipsi forsitan illi citius credent quam alieno. Sed quam multi intra ambitum sanctae Ecclesiae continentur, qui hoc exemplum minime sequuntur? Quam multi sunt, qui de suis parentibus inquirunt utrum corpore sani sint, utrum habeant victum, utrum vestitum, domos, agros, equos, greges, sarmenta, aurum, argentum, pacem temporalem, utrum gratiam potentum et divitum possideant, et sic de iis quae ad corpora pertinent circa amicos suos solliciti sunt; de iis vero, quae ad salutem animarum necessaria sunt, sollicitudinem nullam gerunt! Timendum est autem, ne tales ad antiqua vitia relapsi sunt, et quod ipsi jam salute careant, quam nec suis praedicare curant. Qui namque spirituales sunt, et qui ea quae sunt spiritus sentiunt, de suis diligenter inquirunt, an sint a vitiis puri, a peccatis liberi, virtutibus

ditati, bonis operibus pleni, utrum pacem Dei habeant cum omnibus, utrum bonum operentur ad omnes, maxime ad domesticos fidei. Isti etenim liberatum istum imitantur qui ad vocem Domini salutem sibi factam aliis studuit nuntiare, et per Decapolim praedicare. Decapolis quae est regio decem civitatum. sanctam Ecclesiam designat, quae Decalogum legis servat. Et in Decapoli salutem sibi factam praedicat, qui sanctae Ecclesiae fidelibus a diabolo se liberatum esse verbis et operibus bonis demonstrat. Studeamus et nos, si nondum liberati sumus, a diabolo liberari, et si jam nos liberatos cognoscimus, salutem aliis praedicemus, quam nos obtinuisse gaudemus, memores ejus quod scriptum est:

Qui non est mecum, contra me est, et qui non colligit mecum, dispergit (Matth. XII; Luc. XI).

Et item:

Qui audit, dicat: Veni (Apoc. XXII).

Nunc ergo sic audiamus, et sic dicamus in via, ut remunerari mereamur in patria. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula.

SERMO XXX. In festivitate unius confessoris.

*Homo quidam peregre proficiscens vocavit servos suos,
et dedit illis bona sua (Matth. XXV).*

Homo iste est Christus, servi Christiani, profectio ascensio, bona dona, quinque talenta exterior scientia quinque sensibus acquisita, duo talenta intellectus et operatio bona, unum talentum intellectus tantum, multiplicatio talentorum, exercitatio virtutum et exhibitio bonorum operum ad justificationem propriam et ad utilitatem alienam. Servus, qui pecuniam Domini in terram abscondit, significat falsos Christianos, qui acceptum ingenium in rebus terrenis et transitoriis expendunt, arctioris vitae vias ingredi metuunt, acceptam divinitus scientiam aliis praedicando multiplicare parvipendunt, erubescunt et contemnunt. Meto ubi non seminavi, congreco ubi non sparsi. Quasi dicat: Non solum ab illis quibus gratiam operandi et praedicandi tribui fructum operis et praedicationis requiro, sed et illos, quibus nihil gratiae tribui, pro infructuositate et sterilitate condemno. Serve male, et piger. Serve, quia mihi servire debuisses operando et praedicando, male malum faciendo, piger a bono cessando. Oportuit te committere pecuniam meam nummulariis, et veniens ego cepissem quod meum est cum usura. Nummularii sunt, qui audita praedicatione, facto et verbo, ea quae audierunt multiplicare satagunt. Ac si diceret: Accepta gratia mea bonae operationi et praedicationi intendere debuisses. Quod si fecisses, non solum te, sed et alios multos exemplo et verbo tuo mihi lucrifecisses. Sed quia per pigritiam tuam, qua a bono cessasti; et per malitiam tuam, qua malum fecisti, damnum mihi non solum justificationis tuae, sed et alienae intulisti; et ideo de malitia et pigritia tua juste te arguo et condemno. Tollite ab eo talentum, et date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur et abundabit, ei autem, etc. Habenti meritum dabitur praemium. Dabitur quantum ad remunerationem, abundabit quantum ad beatitudinem. Ei autem, qui non habet etiam id, quod habere videbatur auferetur ab eo; quia

falsus quisque Christianus in damnatione nec nomen Christianitatis permittetur habere: et sicut nunc nudus est a sacramentorum interiori veritate, sic tunc foris nudabitur exteriori obumbratione. Provideat itaque sibi humana conscientia nunc in tempore, ut postmodum de praemio gaudeat in aeternitate. Sic et talentum doni coelestis expendat, ut non damnationem, sed salvationem in fine recipiat. Nemo dicat: Sufficit mihiipsi intendere, mihi soli providere. De me redditurus sum rationem, nolo salutem alterius quaerens periclitari. Non sum eruditus in Scripturis, nec facundus in verbis, modicum scio, nunquam pro tantillo si non praedicetur, Deus quemquam accusabit aut damnabit. Quot etenim hominibus quisque quantum ad se pertinet prodesse potest verbo, de tot Deo damnum facit ex silentio, et de tot non injuste redditurus es rationem in iudicio.

Qui igitur multa novit, multa dicat; qui pauca novit, pauca dicat, et quantum quisque novit, tantum dicat. Qui scit vel unum Evangelium vel unum virtutis exemplum, quidquid habet per cognitionem aliis tribuat per praedicationem. Non consideret sexum, aetatem, personam, tempus, locum, sed praedicet omnibus, semper, ubique, masculis, feminis, senibus, juvenibus, divitibus, pauperibus, in prosperitate, in adversitate, die, nocte, mane, meridie, vespere; in Ecclesia, in platea, in via, in agro, in terra, in mari, omnibus semper, ubique bonum quod novit dicat, si adsit qui audire possit. Sunt namque multi, qui in his omnibus spectabiliora semper considerant, et his oppositis praedicare recusant, quasi Deus superiora prospiceret, et inferiora non curaret, cum nonnunquam quae hominibus videntur infima, apud Deum habeantur summa. Sunt etiam quidam, qui numerosiori populo aliquando praedicant, paucis vero loqui nunquam curant. Et qui majori culpa apud Deum se obligant, quia verbum Dei sive prae pudore, sive prae superbia et pompa divitiarum penitus proferre recusant. Qui igitur talentum cogniti boni praedicando expendit, largitori talentum lucrifacit, etsi non in alio, tamen in semetipso, quia quamvis ille qui audit, malum non derelinquat, bonum non faciat, ille tamen, qui loquitur, in eo tamen quod loquitur,

animam suam liberat, et audientem ignorantia non excusat, et ideo illum divina sententia justius damnat. Nemo autem est qui possit se ab hac talenti erogatione excusare, quia nemo est qui non valeat aliquem verbo suo ad meliora provocare. Quod autem multi qui ad ministerium praedicationis signati sunt, et ejusdem ministerii sumptus sumunt, et de eis delicate et luxuriose vivunt, quod inquam divinas Scripturas nesciunt, de torpore et ignavia sive contemptu arguendi sunt, quia Ecclesiae ubique bibliothecis, homiliariis, expositionibus, tractatibus repletae sunt et ipsi lectioni et meditationi Scripturarum studium nullum impendunt. Erubescant ergo quarumdam Ecclesiarum ministri inutiles, inscii et ignavi, torporem excutiant, libros legant, talentum expendant, tempus redimant, quoniam dies mali sunt. Omnibus denique modis quibus possumus nosmetipsos emendare vel alios adjuvare debemus, talentum Dominicum erogare, et erogando multiplicare, utpote de quo in districto iudicio reddaturi sumus rationem. Sic, fratres, talentum expendamus in mundo, ut in gaudio Domini gloriari mereamur in coelo. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO XXXI. De tabernaculis filiorum Israel.

Legimus in pagina Veteris Testamenti (Levit. CXXIII) Dominum per Moysen filiis Israel praecepisse, ut mense septimo solemnitatem Tabernaculorum septem diebus diligenter celebrarent, quatenus posterius per hanc observationem patres suos de Aegyptiaca servitute liberatos in deserto quadraginta annis in tabernaculis habitasse reminiscerentur, et Deo liberatori suo per hanc recordationem propensius gratias referrent. Quem videlicet sacrae solemnitatis ritum postmodum observantes, ob omni opere servili cessabant, in montem conscendebant, ramos arboris pulcherrimae olivae, myrti, spatulas palmarum, salices de torrente, et ramos ligni numerosi ac densarum frondium caedebant, et in domatibus suis, id est tectis domorum, quae videlicet tecta Palestini aequalia facere solebant, sive etiam in atriis mansionum suarum tabernacula erigebant, victimas Domino immolabant, tubis clangebant, magno ac diverso epularum apparatu reficiebantur, et coram Domino Deo suo laetabantur. Nos autem qui non figuras, sed veritatem tenere debemus, non litteram occidentem, sed spiritum vivificantem inquiramus; et quid nobis antiquorum exemplo non carnaliter, sed spiritualiter sit servandum, subtiliter attendamus. Quis est ergo iste mensis septimus, in quo in tabernaculis praecipimur habitare, nisi tempus gratiae, in quo septiformis Spiritus per universum mundum tribuitur fidelibus? Qui sunt septem dies, nisi praesentis temporis, quod septem dierum circulo et curriculo volvitur, series? Quae sunt tabernacula, nisi sanctae et honestae conversationis exempla diversis virtutibus et operibus bonis, quasi diversis ramis et ramorum frondibus constructa?

Mense itaque septimo septem diebus in tabernaculis debemus habitare, qui in hoc tempore gratiae in dono septiformi Spiritus sancti, et in omni vita nostra, quae septenario dierum agitur, debemus virtutes exercere, bona opera exhibere. Patres nostri, scilicet Apostoli, quorum sumus filii, in sanguine agni de Aegyptiaca

servitute liberati, annis quadraginta per eremum in tabernaculis habitaverunt, quia in passione Christi de tenebrosa mundi dominatione redempti, in vita spirituali, quae per eremum figuratur, ab omni illicita delectatione abstinendo, et Decalogum legis, et quaternarium Evangelii observando, quasi quadragenarium complendo, virtutes exercuerunt, bona opera exhibuerunt et in his omnibus se non hic manentem civitatem habere, sed futuram inquirere monstraverunt. Ipsis quoque debemus assimilari, vitam ipsorum imitari, peregrinationis reminisci, et in spiritualibus habitando tabernaculis continuas grates agere Deo omnium suorum liberatori. Sed ut congrua et digna sacratissimae solemnitati valeamus tabernacula construere, studeamus carnales affectiones, terrenas cupiditates, mundanas vanitates, saeculares actiones deserere; ac generalium cogitationum consuetudinem transcendentem, in montem, id est altiorem Scripturarum meditationem, et coelestis boni sublimem speculationem aggrediamur, et virtutum et bonorum operum frondosos ramos decerpere, et tabernacula honestae conversationis festinemus erigere, quibus in tantae solemnitatis observatione contra aestum vitiorum, ventum tentationum, imbrem persecutionum muniamur. Praecipitur autem nobis ut cessemus ab omni opere servili, quia prohibetur nobis consensus et affectus peccati. Qui enim facit peccatum, servus est peccati (Joan. VIII). Nec solum foris in opere, sed intus in corde peccatum perpetratur, sicut scriptum est:

*Etenim in corde iniquitates operamini in terra
(Psal. LVII).*

Et alibi:

In cogitationibus impii erit interrogatio (Sap. I).

Sed et pax non est annuntiata in nativitate Salvatoris nisi hominibus bonae voluntatis (Luc. II). Hinc ergo perpendite quantum jubemur

cessare ab opere servili, in quibus non tantum reprehenditur actus, sed etiam consensus peccati. Inter spirituales vero arbores, scilicet virtutes, est charitas pulcherrima, quae et in coelum erigitur per dilectionem Dei, et usque ad terminos terrae dilatatur per dilectionem proximi. De cujus laude et pulchritudine scriptum est:

Si linguis hominum loquar et angelorum, si habuero omnem fidem et omnem scientiam, et si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, et si tradidero corpus meum ita ut ardeam, et caetera quae ibi continentur, charitatem autem non habeam, nihil sum, nihil mihi prodest (I Cor. XIII).

Hujus igitur pulcherrimi ligni ramos debemus habere, quia charitatis intimae cogitationibus et affectibus nos debemus obumbrare. Oliva etiam fundit oleum quod cunctos excedit liquores, recte misericordiam exprimit, quae multas alias virtutes transcendit. Myrtus bonum habet odorem, et significat bonam opinionem, longe lateque redolentem. Hanc habere debemus in constructione nostri tabernaculi, quia in omni loco debemus esse bonus odor Christi. Aliter: Myrtus temperativae virtutis est, ita ut dissoluta membra temperando restringat et ideo temperantiam recte designat. Palma, quae victorum manum adornat, victoriam non inconvenienter figurat. Hanc debemus habere, ostendentes nos carnem, mundum, diabolum vicisse. Habeamus quoque salices de torrente, ut in hac mortali vita, quae modo torrentis decurrit, casto corde et corpore Domino valeamus deservire. Salices quippe, quae sine fructu sunt et steriles, castas cogitationes et officia carnis ab illicita delectatione propter regnum coelorum castrata figurare possunt. Salices ergo ex nomine habere praecipimur quia sine munditia solemnitatem Domini digne celebrare non valemus. Quaeramus et ramos ligni nemorosi sive densarum frondium, ut videlicet habeamus aliarum multiplicationem virtutum, ex quibus omnibus scilicet virtutibus et foliis ex ipsis procedentibus, id est bonis operibus erigere debemus tabernacula, id

est sanctae conversationis exempla, quibus nos advenas in hoc mundo et peregrinos sicut omnes Patres nostros demonstramus, non hic habere manentem civitatem, sed futuram inquirere patenter ostendamus.

Quae denique tabernacula in domatibus et in atriis nostris antiquorum exemplo debemus figere, et in ipsis manere, quia debemus omnem miserae carnis hujus delectationem coelestis boni desiderio transcendere, et ipsum quoque mundum, qui circa nos est, dilatatione cordis egredi, ut superna et immensa bona sublimius et perfectius possimus contemplari. Offeramus etiam sacrificium Domino, non sanguinem vitulorum, sed fructum labiorum confitentium nomini ejus. Sacrificium namque laudis honorificat eum, et illic iter quo ostendit salutare suum. Sed et hoc facientes implebimus quod psalmus ait:

Cantabiles mihi erant justificationes tuae in loco peregrinationis meae (Psal. CXVIII).

Clangamus tubis per officium praedicationis, ut et aliis recta praedicemus, et ad observantiam tantae solemnitatis eos convocemus. Scriptum quippe est:

Qui audit, dicat: Veni (Apoc. XXII).

Et Psalmista:

Labia mea non prohibebo, Domine, tu scisti. Justitiam meam non abscondi in corde meo, veritatem tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam a concilio multo (Psal. XXXIX).

Epularum apparatu nos reficiamus, ut corporis et sanguinis Christi communione, et spiritualium charismatum participatione

nosmetipsos dignos pro viribus efficiamus. Talibus enim epulis interior homo noster impinguntur, tali epulatione ejus Deus delectatur. Gaudeamus non in mundo, sed in Domino, quemadmodum Apostolus nos admonet, dicens:

Gaudete in Domino semper, iterum dico: Gaudete (Philipp, IV).

Si in Domino gaudemus, vox exsultationis et salutis erit in tabernaculis nostris, non vox exsultationis et perdicionis, quae est in tabernaculis impiorum, quorum praestolatio et exsultatio furor, qui laetantur cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis (Prov. II).

Si ergo solemnitatem tabernaculorum digne celebrare volumus, haec omnia non carnaliter, sed spiritualiter observemus. Cessemus ab opere servili abrenuntiantes affectibus peccati. Ascendamus in montem per meditationem sacri eloquii, et speculationem boni superni. Colligamus ramos arboris pulcherrimae per charitatem fraternam, olivae per misericordiam, myrti per temperantiam, palmarum per victoriam, salicum per castitatem, ramos densarum frondium per aliarum virtutum multiplicem exercitationem. Et erigamus tabernacula per honestam conversationem, in domatibus nostris corruptionem carnis nostrae devotione mentis transcendendo, et in atriis nostris ipsum mundum dilatatione cordis exeundo. Immolemus, sed hostiam laudis; clangamus, sed tuba praedicationis; epulemur, sed participatione sacramentorum Christi, et dulcedine gratiae coelestis; exsultemus, sed gaudio laetitiae spiritualis. Quae cuncta septem diebus facimus, si per omnem vitam nostram, quae septem dierum circulo volvitur, haec agere non cessamus. Istam denique solemnitatem secundum praeceptum legis in die octavo consummabimus, quando in die resurrectionis absorpta morte in victoriam a corruptione ad incorruptionem, a mortalitate ad immortalitatem pertingemus, quia si nunc septem dies perficimus in itinere, octavum tunc celebrabimus in

perventione, quando videlicet gaudium et laetitiam tenebimus, quando fugiet dolor et gemitus, quando absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum suorum, quando timentibus se multitudinem dulcedinis suae revelabit, quam adhuc illis abscondit, quam oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quam praeparavit Deus diligentibus se. Quam nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXXII. De apostolis, vel aliis praedicatoribus.

Fulgebunt justi, et tanquam scintillae in arundineto discurrunt. Judicabunt nationes, et regnabunt in aeternum (Sap. III).

Magna, mirabilis, et pretiosa est, charissimi fratres, in his verbis laus sanctorum, magnum praeclarum et sublime refulget in eis meritum, et praemium eorum. De quibus omnibus sermo propositus quatuor ponit verba, dicens quod fulgebunt, discurrunt, judicabunt, et regnabunt. Fulgere pertinet ad virtutem, discurrere ad praedicationem, judicare ad resurrectionem, regnare ad beatitudinem. Fulgent ergo justi virtute, discurrunt praedicatione, judicabunt in resurrectione, regnabunt in beatitudine. Fulgebunt justi; diversos justos diversis virtutibus novimus fulsisse. Fulsit namque Abel per innocentiam, Noe per justitiam, Abraham per fidem, Isaac per longanimitatem, Jacob per tolerantiam laboris, Joseph per continentiam carnis, Moyses per mansuetudinem, Josue per fortitudinem, Samuel per charitatem, David per humilitatem, Elias per zelum justitiae, Daniel per virtutem abstinentiae, sanctus Joannes Baptista per sanctitatem eximiam, beata et intemerata virgo Maria per specialem humilitatis et integritatis gratiam. Alios denique sequentibus temporibus fulsisse similiter per fidem, alios per spem, alios per charitatem, alios per humilitatem, alios candore castitatis, alios effusione sanguinis, alios quarumlibet aliarum exercitatione virtutum, alios multorum bonorum exhibitione operum. Sed (unde graviter dolendum est, et quod sine magno gemitu dicendum non est), nos cernimus multos, in ordine et professione sanctitatis constitutos, habitu clericali vel religioso palliatis, a sancto proposito apostatare, et in exercendis operibus justitiae torpere, ad honores saeculares anhelare, terrenarum rerum cupiditatibus inhiare, ad mundanae curiositatis instabilitatem suspirare, et sanctae quietis et internae contemplationis penitus oblitos, exterioribus negotiis tractandis absque omni bona intentione impudenter ac turbulenter se

inferre: et qui praedictarum virtutum deberent fulgore splendere, contingit nonnunquam vitiorum nigredine sordere, intantum ut prophetica admiratione cogamur proclamare:

Quomodo obscuratum est aurum? mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum (Thren. IV).

Videmus Isaiae prophetiam in quibusdam impleri, videlicet pueros deficere in labore, et juvenes in infirmitatem cadere, id est quosdam conversos, nuper tramitem boni propositi ingressos, qui quasi necdum viribus exhaustis alacriter deberent currere, viriliter agere, et portando pondus diei et aestus rubiginem peccatorum suorum studiose purgare, videmus, inquam, eos multiplices pigritandi et evagandi occasiones impudenter quaerere, et concepti spiritus fervorem in fructu boni operis non ostendere, sed per teporem resolutos steriles permanere. Nec ista tam mordaciter dicentes, piam illorum sollicitudinem qui fraternae necessitatis curis inserviunt imprudenter culpamus, sed quorundam, qui in via suae professionis non recte incedunt, pravitatem reprehendimus. Nec solum ad praedictarum virtutum fulgorem consequendum, debemus horrere, detestari, et cavere mala, sed etiam de bonis eligere meliora, ut qui necessitatibus proximi per charitatem ministrat, si se ad internae contemplationis secretam sublimitatem pertingere posse conspicit, ut, secundum vocem propheticam, sedens solitarius et se levans super se fiat ex Jacob Israel, ex Lia fiat Rachel, ex Phenenna fiat Anna, ex Martha fiat Maria. Cujus rei hortamenta, ut videlicet actioni contemplationem praeferamus, nobis praebet non tantum Jacob, qui magis Rachel dilexit quam Liam, sed et Elcana, qui plus amavit Annam quam Phenennam, et Maria, quae optimam partem elegerit dicitur, et verus Caleb filium Jephone, de quo legitur quod nec senio fractus, nec labore fatigatus petierit sibi a Josue montem dari, ut gigantes illic habitantes expugnaret, et montem quem sibi Deus promiserat possideret (Jos. XIV). Qui etiam testatus est quod eadem

fortitudo in se perseveraverit, quam habuerat in multis annis transactis, quando ad ipsam terram explorandam missus fuit.

Sed (quod sine magno moerore proferendum non est) pauci sunt, qui istius viri exemplo in eodem virtutis vigore perseverent, et infimis contemptis, expugnatisque daemonibus ad sublimia conscendere tentent. Sed nos, fratres charissimi, eximia Patrum exempla spiritaliter mente colligamus, et meliora bonis praeferentes potiora semper eligamus, ut ad praedictarum virtutum fulgorem quoquomodo pertingamus, Nemo contra consilium vel voluntatem sui praelati exteriora negotia tractare praesumat, ne laqueo diaboli deceptus, et hostili gladio caesus cadat. Sic enim quemadmodum in Machabaeorum libro legitur:

In illa die sacerdotes ceciderunt in praelio, dum volunt fortiter agere, dum sine consilio exeunt in praelium (I Mach. V).

Sic et filii Israel, resistente Moyse, et ipso cum arca Domini in castris remanente, contenebrati per ignorantiam, ascenderunt in montem per superbiam; et Chananaeus et Amalecites, per quos carnalia et spiritualia vitia figurantur, persecuti sunt eos usque in Horma, quod interpretatur anathema. In quibus omnibus manifeste designatur quod quisquis contra discretionem majorum terrena negotia tractare praesumit, hostilis suggestionis gladio trucidatur. Sed et ipsi praelati subjectorum possibilitatem diligenti consideratione librare debent, ne, si ultra scientiam vel vires suas agere tentent, oneri succumbant: quod ferre non valent. Utantur exemplo, et verbo Moysi, qui, Domino promittente quod ante filio Israel mitteret angelum suum, respondit, dicens:

Obsecro, Domine, si inveni gratiam coram te, ut gradiaris nobiscum (Exod. XXXIV).

Et item:

*Si non veneris nobiscum, ne educas nos de loco hoc
(Exod. XXXIII).*

Moyses enim cum populo Israel ad terram promissionis tendit, cum quilibet praelatus sibi subjectos ad ministeria cujuspiam boni operis exsequendi provehit. Qui recte Dominum rogat, ut non tantum angelum praemittat, sed ipsemet gradiatur, dum non tam alicujus sapientis consilio, qui nonnunquam fallitur, quam divina providentia, quae sola perfecte quae sunt hominibus utilia novit, hoc fieri vel dimitti constanter precatur. Obsecro, inquit, ut non educas nos de loco isto, nisi tu gradiaris nobiscum. Melius est enim quemlibet in sua simplicitate vivere et mori, quam ad negotia, in quibus animae suae scandalum sumat tractanda sine Deo duce et cooperante, promoveri. Haec omnia dico, fratres, ut videatis quomodo caute ambuletis, et non sitis vobismetipsis sapientes; et dum virtutum fulgorem non sapienter quaeritis, obscenam vitiorum et peccatorum tenebrositatem incidatis. Sequitur:

Et tanquam scintillae in arundineto discurrent.

Scintilla in sua quantitate modica est, et habet splendorem et calorem. Scintillarum ergo nomine sancti apostoli et apostolorum successores praedicatores recte signantur, qui sunt parvi per virtutem humilitatis, splendidi per cognitionem veritatis, calidi per amorem virtutis. Ipsi vero tanquam scintillae in arundineto discurrere recte dicuntur, quia ipsi per gentilitatem ad similitudinem arundinum ab omni veritate vacuam, omni vanitate repletam, ab omni bono opere sterilem et infructuosam, omni vento doctrinae agitatum, per ipsam inquam discurrentes, eam sua praedicatione a superbia defecerunt, et ei quod cinis et in cinerem reversura esset ostendentes, quodammodo ut in bonam segetem resurgeret, in favillam redegerunt. Hunc discursum fecit S. Thomas per Indiam majorem, Bartholomaeus per

Indiam minorem, Simon et Judas per Persidem, Joannes per Asiam, Andreas per Achaiam, Matthaeus per Aethiopiam, Petrus per Cappadociam, Paulus per Illyricum et Italiam, et caeteri apostoli apostolorumque discipuli per caetera loca sibi divinitus delegata. Sic videmus pastores animalium in nemoribus aridas herbas impositis ignibus comburere, et illis combustis virides et in pastum animalium aptas alias surgere. Sed (quod sine moerore dici non debet) ecce in locis, in quibus labore apostolorum et eorum successorum arundineto succenso fructiferae segetes surrexerant, in eisdem, inquam, locis per desidiam nostram arundineta iterum succreverunt, et agrum Dominicum jam pene repleverunt. Quid sunt enim immundi, fornicarii, avari, fures, rapaces, et quicumque aliis quibuslibet pravitatibus a Deo sunt divisi, diabolo conjuncti? quid, quaeso, sunt et ipsi nisi arundines steriles infructuosae, daemonum suggestionibus et quasi quibusdam ventis in omnem partem impietatis agitatae? quid ergo otio torpemus? cur praedicando discurremus? cur malos quoslibet nostra doctrina non succendimus, ut bonos efficiamus? Sed vae nobis miseris, quia multi sumus discursores, pauci praedicatores! Civitates, castella, vicos percurrimus, sed in arguendis peccatoribus et animabus convertendis parum laboramus. Mundus sacerdotibus plenus est, et si sit qui bonum audiat, non est qui dicat. Legimus in libro Dialogorum quemdam sanctum virum libros, in quibus sacra verba continebantur; semper secum detulisse. Qui quocumque pergebat ex eisdem libris rigabat prata mentium. Erubescamus, fratres, de nostra pigritia, sanctorum Patrum attendamus studia; quorum enim debemus esse filii, eorum debemus vitam imitari. Arundineta succendamus, malos a suis pravitatibus corrigamus. Et bene prius dixit. Fulgebunt, deinde discurrent, quia primum debemus virtutibus fulgere, deinde eas alios docere, sicut scriptum est:

Quia coepit Jesus facere et docere (Act. I).

Sequitur:

Judicabunt nationes.

Quantum ad judicium sunt quatuor species hominum, videlicet judicati et salvati, judicandi et salvandi, judicati et damnati, judicandi et damnandi. Judicati et salvati sunt quorum salvatio jam certa est; judicandi et salvandi sunt quorum salvatio adhuc incerta est; judicati et damnati sunt quorum damnatio jam certa est; judicandi et damnandi quorum damnatio nondum certa est. Cum igitur in fine mundi, in die judicii, in resurrectione generali, istae quatuor species hominum erunt, constat tamen illos solummodo nationes judicatuos quorum salvatio propter eminentioris vitae meritum tunc evidens et manifesta erit, quorum hic laus canitur cum dicitur: *Judicabunt nationes*. Quas nationes judicabunt? Illos utique judicabunt, quorum salvatio sive damnatio nondum certa erit, quorum judicio alii transferentur ad gloriam, alii transferentur ad poenam. Nam diabolus et perfecte mali utpote jam judicati sine omni examinatione in tormenta detrudentur. Studeamus, charissimi, ut simus in illa die saltem de judicandis et salvandis, tametsi de judicatis et salvatis, qui alios judicaturi sunt, esse nequeamus. Magna tamen et omnibus modis exoptanda et quaerenda sanctorum est perfectorum in illa die gloria, qui cum ipso iudice sedebunt, et mundum cum ipso judicabunt. Et laudabile quidem est virtute fulgere, praedicatione discurrere, in iudicio judicare, sed ineffabiliter laudabilius, excellentius, atque sublimius est quod sequitur, quod scilicet regnabunt in aeternum. In aeternum regnabunt, quia regnanti divinitati aeternaliter inhaerebunt. Cujus regni gloriam, quam oculus non vidit, et auris non audivit, et quae in cor hominis non ascendit, idcirco vos totis praecordiis desiderare, et promereri perpauca suademus, quia eam verbis prolixioribus explanare, sicut vellemus, non valemus. Eam tamen promereri nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO XXXIII. In Annuntiatione Dominica.

Pauca sunt, fratres, et parva, quae de Deo scimus; pauca et parva, quae proferimus. Quae etenim vel quanta possumus dicere de illo, quem nemo vidit, vel potest videre? Quando namque aliquis de Deo loquitur, tale est ac si caecus natus de lumine loquatur:

Deum enim nemo vidit unquam (Joan. I; I Joan. IV).

Et:

Non videbit me homo et vivet (Exod. XXXIII).

Unde et Dominus ad ipsum Moysen, ad quem ista verba prolata sunt, ait:

Veniam ad te in caligine nubis (Exod. XIX).

Et deinceps:

Moyses accessit ad caliginem, in qua erat Deus (Exod. XX).

Et Salomon:

Dominus, inquit, dixit ut habitaret in nebula (III Reg. VIII).

Psalmista quoque ait:

Nubes et caligo in circuitu ejus (Psal. XCVI).

Et item:

Caligo sub pedibus ejus (Psal. XVII).

Pedes Dei sancti doctores et praedicatores sunt, qui eum ad auditorum corda circumquaque vehunt, qui nonnunquam coelestia sacramenta nobis in suis scriptis tam obscure loquuntur, ut a nobis vix intelligantur. Unde bene in Psalmo scriptum est:

Tenebrosa aqua in nubibus aeris (Psal. XVII),

quia obscura est scientia in prophetis (Dan. VII). Daniel etiam visionem divinam in visione noctis vidit, et Eliphaz quemdam coram se stantem, cujus non agnoscebat vultum, et horrorem visionis nocturnae conspexit (Job IV). Sed et rex Balthasar non corpus, non brachium, non manum, sed articulos manus scribentis contemplatus est (Dan. V), quia minima sunt quae nobis manifestantur de Sacramento invisibilis deitatis. Deus nimirum lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest (I Tim. VI). Si quid etiam de coelestibus videmus, videmus, sicut ait Salomon, per foramina (Eccles. XII). Et sicut dicit Apostolus:

*Per speculum, et in aenigmate, non facie ad faciem
(I Cor. XIII).*

Quia ergo minima sunt quae cognoscimus, idcirco modica sunt quae praedicamus: sicut exploratores terrae promissionis multa et magna bona contemplatae terrae post tergum reliquerunt et unum tantummodo botrum et de malogranatis, et ficis, et de aliis bonis ejus ad filios Israel in desertum revertentes detulerunt. Sic et nos, fratres, stillam modicam de plenitudine boni spiritualis, de dulcedine scilicet divinae laudis, quae in sacra solemnitate Dominicae Annuntiationis hac nocte decantata est, hausimus, quam vobis propinare disposuimus.

Audivimus itaque Psalmistam dicentem:

*Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime
(Psal. XLIV).*

Vox ista vox est antiquorum justorum patriarcharum et prophetarum, et omnium recte viventium, et incarnationem Verbi, adventum Christi, expulsionem hostis antiqui, redemptionem generis humani, votis omnibus exoptantium, continuis precibus postulantium, et tandem impetrantium. Ipse nimirum eos exaudivit, et gladio suo super femur suum se accinxit, quando suae divinitatis potentiam humanitatis nostrae fragilitati conjunxit. Et accinctus potentia suae divinitatis super femur assumptae humanitatis venit in mundum, ut expugnaret fortem armatum custodientem atrium suum (Luc. II). Fortis armatus diabolus, fortior superveniens Christus, atrium mundus, vasa corda humana. Quae Christus de manu diaboli rapuit, evacuavit et implevit; evacuavit culpa, implevit gratia. Hunc fortissimum bellatorem, videlicet generis humani Redemptorem, Samson, ille Israelitici populi princeps, in multis figuravit. Per angelum enim annuntiata est conceptio et nativitas Samsonis: et per angelum annuntiata est conceptio et nativitas Salvatoris. Samson fortitudinem habuit in capillis suis; Christus in donis gratiae spiritalis. Samson vinum et omne quod inebriare potest non bibit; et calix Babylonis Christum non inebriavit. Novacula super caput Samsonis non ascendit; et in mentem Christi malitia non incidit. Samson leonem occidit et de fauce ejus favum mellis extraxit; et Christus diabolum vicit, et de ore ejus humanum genus eripuit. Samson accepit mulierem alienigenam; et Christus gentium Ecclesiam. Samson stravit Allophylos; et Christus spiritalis et corporales inimicos. Samson fractis portis Gazae ascendit montis supercilium; et Christus confractis portis inferni conscendit in coelum. Samson multo plures de inimicis suis moriens quam vivens contrivit; et Christus diabolum et ejus satellites multo amplius moriens quam vivens devicit. Sic Redemptor noster non solum oraculis prophetatus, sed et figuris praesignatus, accinctus gladio

divinae potentiae super femur humanitatis suae in mundum venit, et fortem, id est hostem antiquum debellavit, et nobis exemplum debellandi monstravit, et officium injunxit, dicens: Estote fortes in bello, et pugnate cum antiquo serpente, et accipietis regnum aeternum.

Sumamus ergo

*armaturam Dei, ut possimus omnia tela nequissimi ignea
exstinguere (Ephes. VI).*

Habentes scutum per fidem, galeam per spem, loricam et ocreas per charitatem. Quae duo, lorica scilicet et ocreae, sicut sunt unius texturae, sic possunt esse unius figurae. Quae etiam in nexione multorum annulorum complexionem multarum figurant virtutem. Habeamus quoque lanceam, quae sursum ad Deum erigatur, et in hostem dirigatur per orationem, arcum et sagittas per praedicationem, gladium spiritus per divinum sermonem, qui est vivus, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animae et spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor est cogitationum et intentionum cordis, et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus. Omnia autem nuda et aperta sunt oculis ejus (Hebr. IV). Gladius iste gladius est justitiae. Istum gladium debet miles Christi habere, et evaginare, et ipso hostiles acies trucidare. Est et alius gladius militiae, quem evaginant peccatores. Exacuunt enim ut gladium linguas suas, et lingua eorum gladius acutus (Psal. LXIII). Isto gladio vivit Esau (Gen. XXVII). Isto saeviunt Simeon et Levi fratres, qui sunt vasa iniquitatis bellantia; in quorum consilium non veniat anima mea, et in coetu illorum non sit gloria mea. Ipsi enim in furore suo occiderunt virum, et in voluntate sua suffoderunt murum. Maledictus furor eorum quia pertinax, et indignatio eorum, quia dura:

*dividam eos in Jacob, et dispergam eos in Israel
(Gen. XLIX).*

Gladius iste, fratres, non educatur, sed contineatur in vagina.

*Omnes enim, qui gladium acceperint, gladio peribunt
(Matth. XXVI).*

Iste igitur relinquatur, et supradictus assumatur. Ipse est enim, quem Dominus venit mittere in terram (Luc. XII). Istum in manu tenent sancti, qui habent exaltationes Dei in gutture suo, ad faciendum justitiam in nationibus, increpationes in populis, ut faciant in eis iudicium conscriptum; et haec est gloria omnibus sanctis ejus (Psal. CXLIX). De hoc gladio ait Moyses, cum populus Isrealiticus faciendo vitulum aureum deliquisset, dicens: Si quis, inquit, Domini est, jungatur mihi. Et congregatis ad eum omnibus filiis Levi ait. Haec dicit Dominus Deus Israel. Ponat vir gladium super femur suum. Ite, et redite de porta usque ad portam per medium castrorum, et occidat unusquisque fratrem, et amicum, et proximum suum. Fecerunt ita, et ceciderunt illo die quasi viginti tria millia hominum. Et ait Moyses:

*Consecrastis manus vestras hodie Domino unusquisque
in filio, et in fratre suo, ut detur vobis benedictio (Exod.
XXXII).*

Moyses significat quemlibet praelatum, coetus Israel populum subjectum, vitulus peccatum. Moyses ascendit in montem, quando praelatus quivis relictis infimis ad internam coelestium conscendit contemplationem. Sed populus Israel vitulum facit, quando subjectorum cuneos male vivendo delinquit. Moyses descendit, cum praelatus ad subditorum vitam considerandam a contemplatione coelestium mentem ad inferiora reducit. Vitulum aureum comminuit, cum pravam actionem per prudentiam carnis vel sapientiam mundi perpetrata pro loco et tempore, causa, persona, et modo subtiliter discernit. In aquam projicit, cum ex auctoritate sacri eloquii ipsam actionem perversam fuisse reprehendit. Ex hac aqua potatus populus in barbibus aurum habet, quando in eo quod sapienter se egisse

gloriatuſ est, ſtulte eum agiſſe patenter liquet. Et praevaricator populuſ gladiiſ tranſverberatur, cum ſeveriſſima increpatione a malo mortificatur et in bono vivificatur, ut mortuſ mundo vivat Deo. Si quiſ, inquit Moyleſ, eſt Domini jungatur mihi. Sicut dicit beatuſ Gregoriuſ: Qui non jungitur Moysi in ulciſcendo peccato populi, non eſt Domini. Ponat vir gladium ſuper femur ſuum. Et item: Ite, et redite a porta uſque ad portam. Primum debemus gladium ſuper femur noſtrum ponere; deinde ire et redire et reoſ occidere, quia primum debemus punire vitia propria, deinde aliena. A porta uſque ad portam imuſ et redimuſ, quando a maximo uſque ad minimum quid ſinguli deliquerint diligenter perſcrutamur. Vel a porta uſque ad portam pergimuſ, dum ponduſ pravae actioniſ ab ipſa inchoatione uſque ad exitum contemplantur. Per medium quoque incedimuſ, quando non ſolum alienoſ vel minus dilectoſ, ſed amicoſ quoque et familiares juſtae reprehendiſioniſ increpatione tranſverberamuſ. Et quaſi viginti tria millia caedimuſ, dum reproboſ legem ſacram, vel in dilectione Dei vel proximi tranſgredienteſ, vel integram ſanctae Trinitatiſ fidem non habenteſ ſeveriſſimae animadverſioniſ gladio punimuſ.

De hac divina et ſpirituali ultione in Ezechiele ſcriptum eſt quod Viro, qui habebat atramentarium ſcriptoriſ ad reneſ ſuoſ, per medium Jeruſalem praecedente, et ſuper frontem virorum gementium et dolentium ſuper cunctiſ abominationibuſ, quae fiebant in medio ejuſ, Thau ſignante, ſcriptum eſt, inquam, quod Dominuſ praecepit ſex viriſ, quorum unuſquiſque habuit vaſ interfectioniſ in manu ſua, dicens:

Transite per medium civitatiſ ſequentes eum et percutite, non parcat oculus veſter, neque miſereamini. Senem, adoleſcentulum, et virginem, et parvulum, et muliereſ interficite uſque ad interneccionem. Omnem autem, ſuper quem videritiſ Thau, ne occidatiſ, et a ſanctuario meo incipite (Ezech. IX).

Vir, qui atramentarium scriptoris habuit, Christus est, qui divinitatis suae sapientiam humanitatis suae naturae conjunxit. Qui in Jerusalem viros gementes et dolentes super cunctis abominationibus, quae in ea fiunt, Thau littera signat, quia suos electos intra sanctam Ecclesiam de falsorum Christianorum pravitate moerentes fide suae passionis ad veram salutem confirmat. Sex viri ipsum sequentes non signatos occidunt, quia perfecti quinque sanctae civitatis praelati sui Redemptoris imitatores effecti, omnes reprobos acceptam fidem pravis operibus abnegantes, et in praesenti per culpam mortuos ostendunt, et in futuro aeternae damnationis poena mortificandos esse praedicunt. Qui a sanctuario Domini incipiunt, dum etiam multos ex illis, qui in sancta Ecclesia gradum habent sanctiorem, damnabiliter peccare convincunt. Senem, inquit, adolescentulum, et virginem, et parvulum, et mulieres interficite. Senex est inveteratus dierum malorum, qui longa consuetudine pollutus, et obvolutus est sordibus peccatorum suorum. Adolescens illum significat, qui malitiam pridem inchoatam diuturnis incrementis augmentat. Virgo est, qui a fecunditate virtutum et bonorum operum sterilis manet. Parvulus autem eum exprimit qui suam nequitiam recenter inchoavit. Mulierum vero nomine illi congrue figurantur qui mollioribus vitiis muliebriter deserviunt. Quos omnes sex viri vasis interfectionis jugulant, dum ipsis poenam damnationis futurae insinuant. Quorum nonnulli taliter percussi vivificantur, quia de suis pravitatibus conversi justificantur.

Jeremias quoque propheta ab hac percussione torpentes in sermone prophetico terribiliter maledicit, dicens:

Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter et desidiose, et maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine (Jer. XLVIII).

Ecce, fratres, quomodo maledicitur qui divinam injuriam pro posse suo non ulciscitur. Comedat ergo nos zelus domus Domini, nec

prohibeamus gladium oris ablutione peccati. Et non ut nostris, sed egregii doctoris videlicet Bedae presbyteri verbis utamur:

“Zelemus domum Dei, et quantum possumus, ne quid in ea pravum agatur, insistamus.”

Si viderimus fratrem, qui ad domum Dei pertinet, superbia tumidum, si detractionibus assuetum, si ebrietati servientem, si luxuria enervatum, si iracundia turbidum, si alio quovis vitio sustratum, studeamus in quantum facultas suppetit, castigare polluta, ac corrigere perversa. Et si quid de talibus emendare nequimus, non sine acerrimo mentis sustinere dolore, et maxime in ipsa domo orationis, ubi corpus Domini consecratur, ubi angelorum praesentia semper adesse non dubitatur, ne quid ineptum fiat, ne quid, quod nostram fraternam orationem impediatur, totis viribus agamus. Haec igitur sacrosancta verba auribus intentis audire curemus; et quae vel in nobismetipsis, vel in aliis emendanda sunt, non negligenter emendemus. Hanc secandorum vitiorum solertiam se habuisse Psalmista gloriatur, dicens:

Feci iudicium et iustitiam; non tradas me calumniantibus me (Psal. CXVIII).

Calumniantur nos daemones, quando de corpore eximus: sicut etiam legimus in vita sancti Martini quod diabolus in hora mortis ejus ad calumniandam animam ejus accessit. Si ergo hanc calumniam evadere volumus, iudicium et iustitiam faciamus. Beati enim qui custodiunt iudicium, et faciunt iustitiam in omni tempore (Psal. CV). Exitus aquarum deduxerunt oculi nostri (Psal. CXVIII), dum videmus malos non custodire legem Domini. Tabescere nos faciat zelus noster, quoniam obliviscuntur inimici nostri verba illius (ibid.). Simus strenui in pugna, ut esse gloriosi mereamur in victoria, et beati in gloria. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

**SERMO XXXIV. In nativitate, vel Assumptione
beatae Mariae semper Virginis.**

*Quae est ista quae progreditur quasi aurora consurgens?
(Cant. VI)*

Beata Virgo Maria, fratres charissimi, aurora fuit, quia et praecedentis temporis quod quasi nox fuerat, finis exstitit, et vera lucis gratiae, solisque justitiae, qui ex ipsa progenitus est, praeventrix et antelucanum sidus fuit. Totum namque tempus, quod ab Adam usque ad ejus ortum praecessit, quasi nox exstitit, nox longa, obscura, frigida, otiosa, torpida, somniculosa, tacita, imo muta fuit. Nox absentia verae lucis, longa diuturnitate temporis, obscura tenebrositate infidelitatis, frigida defectu charitatis, torpida ab exhibitione boni operis, somniculosa oblivione beatitudinis, tacita a voce verae confessionis, muta a cantico divinae laudis. Exceptis quippe paucis personis, quae praecedenti tempore populum illum antiquum de suis pravitatibus castigabant, et mysteria futuri salvatoris Ecclesiaeque, more gallorum diem nocte praecinientium praenuntiabant, totus pene mundus silentio somnoque premebatur. Sicut in Sapientiae libro scriptum est:

*Dum medium, id est, summum silentium tenerent omnia,
et nox in suo cursu iter ageret, omnipotens sermo tuus
Domine a regalibus sedibus venit (Sap. XVIII).*

Quaedam tamen astra suis radiis tempus illud irradiabant, quia sancti patriarchae et prophetae suis virtutibus ignorantiam populi illius illustrabant. Quorum radii aurora apparente quodammodo offuscati sunt, quia in comparisonem B. Mariae praecedentes sancti parvam claritatem habuerunt. Quid enim fuit innocentia Abel, justitia Noe, fides Abrahae, longanimitas Isaac, tolerantia Jacob, continentia Joseph, mansuetudo Moysi, fortitudo Josue, charitas Samuelis, humilitas David, zelus Eliae, abstinentia Danielis, eximia sanctitas B.

Joannis, aliorumque virtutes sanctorum in comparationem B. Mariae? Beata igitur virgo Maria vere aurora clarissima fuit, quae suo magnifico jubare praecedentium Patrum claritatem minoravit. Sane quaecunque in Scripturis vel in creaturis sunt laudabilia, ejus sunt laudi convenientia. Sicut ergo est aurora verae lucis praeventione; sic est flos pulchritudine, favus dulcedine, viola humilitate, rosa charitate vel compassione, suavitate lilium, vitis fructificatione, quodlibet aroma bona opinione, castrum securitate, murus vel turris fortitudine, clipeus aut propugnaculum defensione. columna rectitudine, sponsa fide, amica dilectione, mater fecunditate, virgo integritate, domina dignitate, regina majestate, ovis innocentia, agna munditia, columba simplicitate, turtur castitate, quodlibet mundum et domesticum animal, munda et mansuetuda conversatione, nubes protectione, stella cujuslibet virtutis aut boni operis incoatione, luna ejusdem augmentatione, sol consummatione, coelestis denique paradisi coelestis boni plenitudine.

Sed ut ad id quod incoepimus revertamur, postquam ipsa beata Maria orta est, in mundo velut aurora splendiflua, statim post ejus ortum, ortus est ex ipsa sol justitiae Christus Deus noster, qui pulsis tenebris totum mundum illuminavit, intantum ut

populus gentium, qui ambulaverat in tenebris, videret lucem magnam (Isa. IX).

Illuminavit enim Christus mundum sua nativitate, sua praedicatione, miraculorum suorum operatione, sua passione, resurrectione, apparitione, ascensione, Spiritus sancti missione, apostolorum per mundum divisione, et eorum praedicatione, et coelestis gratiae in sancta Ecclesia distributione. Quia ergo fratres charissimi nox praeteriit, et dies illuxit nobis, sicut in die honeste ambulemus (Rom. XIII). Non ambulemus sicut Patres nostri gentiles (Rom. I). De quibus dicit apostolus:

Qui cum cognovissent Deum non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, et coluerunt et servierunt creaturae potius quam Creatori, qui est Deus benedictus in saecula. Propter quod tradidit illos in reprobum sensum, ut facerent quae non conveniunt; repleti omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia (Rom. I),

caeterisque vitiis ac peccatis detestandis, quae ibidem subscribuntur:

Sed nos fratres abjicientes vitia et peccata, quae sunt opera tenebrarum, induamur arma lucis, quae sunt virtutes et bona opera, et sicut in die gratiae honeste ambulemus (Rom. XIII).

Omnia autem vitia et peccata vel carnalia, vel spiritualia sunt. Quae cuncta nobis prohibet Apostolus aut re, aut significatione, ubi dicit:

Non in comessionibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudiciis, non in contentione et aemulatione (ibid.).

Universa namque carnalia peccata, vel ad gulam pertinent, et prohibentur nobis, ubi dicitur, non in comessionibus et ebrietatibus; aut pertinent ad luxuriam, et prohibentur, ubi additur, in cubilibus et impudiciis. Spiritualia vero, aut exterius fiunt, et prohibentur, ubi dicitur, non in contentione. Aut interius committuntur, et prohibentur, ubi subjungitur, non in aemulatione. Contentio nempe foris est in ore, aemulatio intus in corde. Bona denique sive spiritualia sive corporalia praecipuntur, ubi subinfertur:

Induimini Dominum Jesum Christum (ibid.).

Christum quippe induere est in Christo sancte et honeste vivere. Ergo charissimi diabolus cum ejus operibus tenebrosis abjiciamus malum

odio habendo; et induamur Christum bonum diligendo, virtutes exercendo, bona opera exhibendo; et sic velut in die gratiae honeste ambulabimus, et ad supernae patriae gloriam perveniemus. Oremus autem pariter ut meritis et precibus sanctae Mariae virginis Sol justitiae nobis semper illuceat, semper stet, nunquam occumbat, ut exemplo Josue, cui sol stetit ad Gabaon donec ulcisceretur se de inimicis suis (Jos. X), nobiscum sit, ut suis fidelibus promisit usque ad consummationem saeculi donec et nos, interfectis nostris hostibus, supernis donemur sedibus. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO XXXV. De quolibet confessore episcopo, aut alioqui populi rectore, et de ejus officio ac doctrina illi necessaria.

Salomon sapientissimus regum antiquorum, fratres charissimi, et filius David regis, quem elegit Dominus ecclesiasticum praelatum doctoremque, ut se de periculo, in quo ex animarum cura, quas erudiendas suscepit, quotidie versabatur, easdem vigilanter corripiendo et docendo liberare festinet, quodam in loco figurative sic admonet, dicens:

Fili, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam. Illaqueatus es verbis oris tui, et captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico, fili mi, et temetipsum libera, quia incidisti in manum proximi tui, discurre, festina, suscita amicum tuum, ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebrae tuae. Eruere quasi damnula de manu, et quasi avis de insidiis aucupis (Prov. VI).

Amicus noster proximus noster est, quem, secundum divinum praeceptum, sicut nos diligere debemus. Extraneus iste, Christus est, qui extraneus nobis est et secundum humanitatem et secundum divinitatem. Secundum humanitatem nobis extraneus est, quia nos non vidimus eum in carne; secundum divinitatem vero, quia Deum nemo vidit unquam. Extraneus nobis est, quia ipse justus et beatus, nos autem peccatores et miseri. Extraneus omnibus est, quia, quamvis sint justis atque sapientibus, et opera eorum in manu Dei sint, tamen nescit homo utrum odio an amore dignus sit, sed omnia in futurum reservantur incerta (Eccles. IX). Apud hunc ergo extraneum ille revera pro amico spondet, et velut fidejussor de reddendo debito responsurus manum defigit, verbis oris sui illaqueatur, et propriis sermonibus capitur, qui aliorum animas in curam suae providentiae suscipit. Discurret ergo necesse est, et festinet, suscitet amicum suum. Discurret et festinet exemplo, suscitet verbo. Discurret a

dextris et a sinistris, in prosperis et adversis, et benefaciat amicis et inimicis, bonis et malis, modestis et dyscolis. Suscitet amicum suum admonendo, ut malum caveat, bonum faciat. Non dormiat cavendo negligentiam majorem, non dormiat cavendo negligentiam minorem. Eruatur quasi dammula, et quasi avis. Dammula est animal mundum et acerrimum visu, et avis alta petit volatu. Eruatur praelatus sive doctor quasi dammula; ut sit mundus per honestam conversationem, et acer visu per discretionem. Eruatur quasi avis, ut alta petat per contemplationem. Non solum enim praelati bona actio, verum etiam contemplatio, subditis confert. Unde apostolus:

*Sive mente excedimus Deo, sive sobrii sumus vobis
(II Cor. V).*

Aliquando ergo debet rector sumere sibi pennas milvi per rapacitatem, non corvi per laniationem, sed columbae per simplicitatem, et volare per contemplationem, et requiescere per actionis intermissionem a pusillanimitate spiritus et tempestate; id est a curae pastoralis anxietate:

*Sic Moyses minato grege ad interiora deserti, perrexit
videre visionem magnam (Exod. III).*

Sed Dominus, fatigatis apostolis et occupatis accessu populi ita ut non haberent tempus manducandi, dixit:

*Venite seorsum in desertum et requiescite pusillum
(Marc. VI).*

Et (ut ait beatus Gregorius):

*“Rector non debet propter curam proximi, postponere
contemplationem Dei: nec propter contemplationem Dei
negligere curam proximi.”*

Ut igitur se liberet rector, discurrat necesse est per bonam actionem, festinet per ejusdem actionis expeditionem, suscitet amicum suum per exhortationem, eruatur ut dammula per munditiam honestae conversationis et acumen discretionis, et ut avis per sublimitatem contemplationis. Sane duo sunt, per quae praecipue debet praelatus semetipsum liberare, exemplum scilicet et verbum. Exemplum operis, verbum praedicationis. Primo exemplum, deinde verbum, ut Domini sit imitator, de quo scriptum est:

Coepit Jesus facere et docere (Act. I).

Sed quia constans est de opere, quod videlicet bene operari necesse sit ei, etsi non proximo tamen pro semetipso, et quia cernimus multos pastores, qui, quamvis ut creditur ipsi bene vivant, a verbo tamen cessant, vel quia loqui nesciunt, vel quia negligunt, praetermittamus de exemplo operis, et dicamus de verbo praedicationis.

Quadripartitam doctrinam debet omnis praelatus animabus sibi commissis. Primo namque debet subjectos docere fidem sanctae individuae Trinitatis; secundo quomodo praesideant et imperent quinque sensibus corporis; tertio, ut sex opera misericordiae exhibeant; quarto, ut septem virtutes principales exercent. Singula singillatim prosequamur, primumque de fide dicamus. Tria quidem erant, corpus, et spiritus, et Deus; et corpus quidem mundus erat, anima spiritus, et ipsa anima quasi in medio quodam erat habens extra se mundum, intra se Deum; et acceperat oculum, quo extra se mundum videret, et ea, quae in mundo erant, et hic erat oculus carnis. Alium oculum acceperat, quo seipsam videret et ea quae in ipsa erant, hic est oculus rationis. Alium rursum oculum acceperat, quo intra se Deum videret, et ea, quae in Deo erant, et hic est oculus contemplationis. Hos igitur oculos quandiu anima apertos et revelatos habebat, clare videbat et recte discernebat. Postquam autem tenebrae peccati intraverunt in illam, oculus contemplationis quidem in se exstinctus est ut nihil videret, oculus vero rationis lippus

effectus ut dubie videret. Solus ille oculus, qui exterius fuit, in sua claritate permansit; qui, quandiu lumen clarum habet, iudicium dubium non habet. Oculus vero rationis, quandiu lumen ejus nubilum est, iudicium certum habere non potest; quia clare non videt, discernit ambigue. Hinc est quod corda hominum facilius sibi consentiunt in his quae oculo carnis percipiunt quam in his quae acie mentis et sensu rationis attingunt, quia ubi in videndo non caligant, in iudicando non discrepant. Homo ergo qui oculum carnis habet mundum videre potest et ea quae in mundo sunt. Item quia oculum rationis ex parte habet, animum similiter ex parte videt et ea quae in animo sunt. Quia vero oculum contemplationis non habet, Deum et quae in Deo sunt videre non valet. Fides ergo necessaria est, qua credantur quae non videntur, et subsistant in nobis per fidem quae nondum praesentia nobis sunt per speciem.

Sic itaque substantia illorum est fides, quia per solam fidem probantur a nobis. Non enim aliud majus argumentum de illis dubitantibus proferre possumus, quam quod illa creduntur fide quae ratione non comprehenduntur. Fides origo est in nobis ac fundamentum virtutum et bonorum operum. Unde ut ait Apostolus:

Sine fide impossibile est placere Deo (Hebr. XI).

Fides si in sola cognitione sit non sufficit, nisi per dilectionem vivificetur et ex dilectione, si possit, operetur. Si non potest operari, si habeat dilectionem, ipsa dilectio ei est operatio. Sunt multi qui multa opera faciunt, sed quia dilectionem Dei et proximi non habent, regnum Dei ex suo opere non consequuntur. Sola ergo fides, illa fides dicenda est cui comes est dilectio, et quae per dilectionem, si tamen potest, operatur. Duo itaque sunt in quibus constat fides, cognitio scilicet et affectus. Quorumdam fides cognitione magna est, affectu parva; quorumdam vero affectu magna, cognitione parva. Alii fidem et cognitionem et affectum magnam, alii cognitionem et affectum parvam habent. Verum affectum magnum in fide magis laudabilem esse

quam cognitionem magnam Dominus manifeste ostendit, ubi fidem grano sinapis comparavit (Matth. XIII), quod quantitate quidem parvum est, sed non fervore. Hinc mulieri Chananaeae parum quidem scienti adhuc, sed multum confidenti, dictum est:

Mulier, magna est fides tua (Matth. XV).

Illa namque fides apud Deum magna reputatur, quae etsi minus vigeat scientia, per constantiam tamen fortis ostenditur. Cum ergo fides cognitione crescit, adjuvatur. Cum vero affectu fides crescit, promeretur. Igitur fides non de cognitione sola, sed de affectu et operatione laudatur et remuneratur. Haec est enim quae justificat, quae, secundum Apostolum, per dilectionem operatur (Gal. V). Altera vero daemonum est, de quibus scriptum est quod daemones credunt et contremiscunt (Isa. II); sive cujuslibet impii fidem tantum secundum cognitionem, non etiam secundum dilectionem habentis. De quo scriptum est quia quod timet impius veniet ei (Prov. X).

Nos autem, fratres, per dilectionem operemur, ut pro dilectione remuneremur. Sensus corporis quinque sunt; visus, auditus, olfactus, gustus et tactus; per quos anima sicut intus per rationem et contemplationem ad invisibilia, ita foris ad visibilia suo modo progreditur, et quae corpori sunt grata, commoda, utilia et necessaria operatur. Sicut enim homo ex duabus naturis, spirituali scilicet et corporea, est factus, et duobus bonis, id est spirituali et corporali est ditatus, ita duplici sensus virtute est munitus et ornatus, intus videlicet rationalitate ad invisibilia, foris sensualitate ad visibilia contemplanda. Habet autem rationalitas in bonis invisibilibus suum fructum ac jucunditatem, quemadmodum sensualitas in visibilibus. In invisibilibus quippe bonis species est virtus, forma, justitia, dulcedo, amor, canticum, gaudium, contactus amati, et quae siti boni inventio. In sensualitate visus caeteris sensibus praecellentior est et efficacior, sed longe inferior discretiva et contemplativa virtute rationis. Corporalis namque visio, quia

angusta est, maxima non comprehendit, et quia hebes est, minima non discernit; et quia pigra est, non attingit remota; et quia perspicax non est, non penetrat occulta. In rebus quoque visibilibus, in quibus semper quaerere debet visus utilia. specie fallente corruptus nonnunquam capit noxia; et dum in eis inordinate delectatur, infelix animus intrinsecus innumerabilium delectationum et cogitationum pulvere foedatur. Quia enim res mundanae, quas extrinsecus appetimus, infinitae sunt, cogitationes quas ex ipsarum rerum delectatione vel memoria intrinsecus trahimus, finitae esse non possunt. Et sicut oculus pascitur ex specie, sic animus pascitur ex cogitatione. Verum quantum ad res pertinet, nulla res est, quae cogitari non possit sine peccato; quantum autem ad pravos affectus, nulla res est in qua peccare non possumus cogitando. Quia igitur huic sensui, id est visui, tantus inest defectus ad bonum, tantus affectus ad malum, omnibus modis necesse est custodiatur, quia per ejus corruptionem animus maxime foedatur. Custodiatur inquam ne, secundum Jeremiam,

*oculus noster depraedetur animas nostras in cunctis
filiabus urbis nostrae (Thren. III),*

vel ut in Job legitur, oculus noster sequatur cor nostrum (Job XXXI), sed potius avertatur ne videat vanitatem (Psal. CXVIII). Auditus etiam diversis modis corrumpitur: quapropter oportet ut caute custodiatur. Aliquando corrumpitur vanis sermonibus, aliquando adulationibus, aliquando obscenis carminibus, aliquando detractionibus. Unde scriptum est:

Corrumpunt bonos mores colloquia mala (I Cor. XV).

Olfactus vero corrumpitur, quoties variis odoribus inordinate delectatur. Iste sensus purior ac mundior aliis sensibus esse videtur, unde et per illum anima minus corrumpi probatur. Hunc gustus sequitur, per quem infelix gula suos illicitos appetitus experitur. Iste

postquam corrumpitur, variis ciborum ac potuum apparatus insatiabiliter oblectatur. Inde est quod beatus Hieronymus sub persona sui quorundam impudentem superfluitatem reprehendit, ita dicens:

“Natus in paupere domo et in tugurio rusticano, qui vix milio et cibario pane rugientem satiare ventrem poteram, nunc similam et mella fastidio. Novi et nomina, et genera piscium, in quo littore concha lecta sit calleo. Saporibus avium discerno provincias, et ciborum me raritas ac novissime damna ipsa delectant.”

Nobis autem, fratres, secundum eundem doctorem sit pauper, vilis, et vespertinus cibus, olus et legumina, et interdum paucos pisciculos pro summis ducamus deliciis. Ultimus est tactus, qui diversarum vestium mollitie, et variarum obscenitatum immunditia multoties contaminatur.

Longum est, fratres, omnia assequi per quae constat miseram animam ex suis sensibus infirmari. Isti sunt enim quinque porticus piscinae, qui in Evangelio commemorantur, in quibus jacebat multitudo magna languentium (Joan. V) Unusquisque etenim sensus tot servat languentes, quot appetituum patitur corruptiones. Sed quoties Spiritus sanctus descendit in nos, et in nobis excitat gratiam compunctionis, toties sanatur noster sensus a quacunque defineatur infirmitate corruptionis. Custodiamus, charissimi, sensus nostros, ne forte (quod absit!) ingrediatur per fenestras nostras mors ad animas nostras. Quis sit autem fructus istius custodiae, Isaias brevi sermone comprehendit, ubi dicit:

*Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante?
(Isa. XXXIII).*

Aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?

Qui ambulat in justitiis et loquitur veritatem; qui projicit avaritiam ex calumnia, et excutit manus suas ab omni munere; qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne videat malum. Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas ejus. Panis ei datus est, aquae ejus fideles sunt. Regem in decore suo videbunt oculi ejus, cernent terram de longe. Cor tuum meditabitur timorem (Isa. XXXIII).

Sex sunt opera misericordiae: primum est esurientem pascere, secundum sitientem potare, tertium hospitem colligere, quartum nudum vestire, quintum infirmum visitare, sextum ad incarceratum et inclusum venire. Qui his intendit in tempore, beatus erit in aeternitate.

Beatus enim qui intelligit super egenum et pauperem; in die mala liberabit eum Dominus (Psal. XL).

In die mala, id est in die judicii. Et animadvertite (quod est mirabile dictu) quod in Evangelio non dicitur quod alia peccata damnandis commemorentur vel improperebantur in die judicii, nisi hoc tantum quod misericordiae opera neglexerunt; et econtrario salvandi non laudantur de quibuslibet virtutibus, nisi de hoc solum quod ea exhibuerunt. Unde Petrus Ravennas in libro Sermonum suorum, sermone 14:

“In regno, inquit, coeli coram omnibus angelis in conventum resurgentium quod Abel passus sit, quod Abraham fidem incoepit, quod Moyses legem tulit, quod Petrus crucem resupinus ascendit, Deus tacet, et clamat solum quod comedit pauper (Luc. XI).”

Demus ergo, fratres, eleemosynam, et omnia munda erunt nobis (Luc. VI). Demus ut detur nobis. Demus ut ii, quibus damus recipiant nos in aeterna tabernacula (Luc. XVI). Demus gratis, quia nos

maxime, qui de eleemosyna vivimus, gratis accepimus. Mittamus panem super transeuntes aquas (Eccle. XI), id est populos, quia post multa tempora inveniemus eum. Haec dicimus, fratres, quia nos etiam, qui in religione vivimus, ad clamorem pauperis aures, imo viscera nostra nonnunquam inhumaniter claudimus. Sed qui habuerit substantiam mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, etc., quomodo charitas Dei manet in eo? (I Joan. III.) Anima autem, quae benedicit impinguabitur, et qui inebriat ipse quoque inebriabitur (Prov. XI). Sacra volumina, charissimi, talibus plena sunt, nec ista dicimus, ut vos velut ignorantes instruamus, sed haec memorasse fortasse non erat inutile, sed quia bonorum operum exhibitio, sive virtutum exercitatio salutem confert aeternam. Dicto de operibus, dicamus de virtutibus.

Virtutes in Scripturis plures numerantur, sed eas modo commemorabimus quae in Evangelio sub septenario disponuntur. Prima est humilitas, secunda mansuetudo, tertia mentis compunctio, quarta desiderium justitiae, quinta misericordia, sexta cordis munditia, septima pax mentis aeterna. Humilitatem Abraham habuit quando dixit:

Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis et cinis
(Gen. XVIII).

Sic et Jacob humilitatem habuit, quando Domino loquens dixit:

Minor sum cunctis miserationibus tuis (Gen. XXXII).

Beata quoque Maria hanc eandem virtutem habuit quae cum ab angelo diceretur Mater Dei, se dixit ancillam Domini (Luc. I). Mansuetudinem David habuit, qui dixit:

Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum.
Tenuisti manum dexteram meam, et ex voluntate tua
deduxisti me (Psal. LXXII).

Dicitur enim mansuetus quasi ad manum venire vel manu duci suetus, ut sunt domestica animalia. Talis homo velut jumentum non solum ad prospera, sed etiam ad adversa paratus est. Unde idem ait:

Ego in flagella paratus sum (Psal. XXXVII).

Tertia est mentis compunctio. Hanc quoque habuit sicut alibi ait:

Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo (Psal. VI).

Quarta est desiderium justitiae. Istam etiam idem habuit sicut quodam in loco dixit:

Mei pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei, quia zelavi super iniquos pacem peccatorum videns (Psal. LXXII).

Et item:

In matutino interficiebam omnes peccatores terrae, ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem (Psal. C).

Quinta est misericordia. Sed quia ad ipsam pertinent, quae superius de operibus misericordiae diximus, idcirco ea hic non replicamus. Haec in beato Job excellenter enituit. Unde et ait:

Si comedi buccellam meam panis solus, et non comedit pupillus ex ea, etc. (Job XXXI).

Sexta est cordis munditia, quam et idem vir sanctus perfecte habuit. Unde et dixit:

Pepigi foedus cum oculis meis, ut nec cogitarem quidem de virgine (Job XXXI).

Septima est pax mentis aeterna. Et istam David quasi specialiter habuit. Dixit enim:

Cum his qui oderunt pacem eram pacificus (Psal. CXIX).

Quamplurima sunt quae de ternario fidei, de quinario sensuum, de senario operum, de septenario virtutum dicere possemus; sed leviter singula tangamus, ne verbis prolixioribus vos oneremus. Qui autem doctrinam fidei tantum sufficere putant, multum errant. Quos bene Eliseus typice reprehendit, ubi regi Israel loquens ait:

Percute jaculo terram. Cumque eam tribus vicibus percussisset, et stetisset, iratus est contra eum vir Dei, dicens: Quia si percussisses eam quinquies, aut sexies, aut septies, percussisses Syriam usque ad consummationem. Nunc autem tribus vicibus percuties eam (IV Reg. XIII).

Terram autem ter percutere et stare, est terrena corda tantum de fide sanctae Trinitatis erudire, et nihil de sanctitate bonae conversationis adducere. Ergo, charissimi, nos loquendo, vos audiendo, utrique faciendo, percutiamus terram, id est terrenitatem in nobis ter, in sanctam Trinitatem fideliter credendo. Percutiamus eam quinquies, nostris sensibus potenter praesidendo. Percutiamus eam sexies, sex supradicta opera misericorditer exhibendo. Percutiamus eam septies, septem praedictas virtutes viriliter exercendo. Quod si fecerimus percutiemus spirituales hostes usque ad interneccionem, pacemque possidebimus in mundo per gratiam, in coelo per gloriam. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus. Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen

SERMO XXXVI. In Epiphania Domini.

*Obtulerunt magi Domino aurum, thus, et myrrham
(Matth. II).*

Aurum sacrae fidei significat claritatem, thus devotam orationem, mirrha carnalis affectus mortificationem. Aurum offerimus, dum divina sapientia per fidem intus elucemus. Cujus oblationis pretium, ut quantum sit quamve magnificum demonstramus, alienis verbis declarabimus. Sunt duo quaedam, et haec duo in uno sunt, et unum sunt duo haec. Creator et Salvator; duo sunt nomina, et res una. Tamen aliud notat Creator, aliud Salvator. Creator, quia fecit nos; Redemptor et Salvator, quia redemit nos. Primum non eramus et facti sumus; postea perieramus et redempti sumus, et ab uno utrumque factum est, ut bonum nostrum totum esset ab uno, et totum in uno et unum. Creatori debemus quod sumus, Salvatori quod reparati sumus. Haec sunt ergo duo, quae fidei proposita sunt credenda, Creator et Salvator, et quae pertinent ad Creatorem, et quae pertinent ad Salvatorem similiter. Creator, et quae pertinent ad Creatorem, haec est una pars fidei; Salvator, et quae pertinent ad Salvatorem, haec est altera. In prima parte discernit fides inter Creatorem et opera ejus. In secunda parte discernit fides inter Salvatorem et sacramenta ejus. Ad Creatorem pertinent opera conditionis quae sex diebus facta sunt; ad Salvatorem pertinent opera restorationis, quae complentur sex aetatibus. In prima parte ad fidem pertinet confiteri Creatorem, et ab eo facta esse omnia quae habent esse. In secunda parte ad fidem pertinet venerari Salvatorem unum, et ab eo reparata esse perdita quibus datum est vel dandum beatum esse. In prima parte recta fides in Creatorem et creaturam ita discernere debet, ut et unicuique horum quod suum est tribuat, et vicissim alterius proprietatem in alterum non transfundat, id est ut nec creaturae attribuat Creatoris majestatem, nec Creatori ascribat creaturae infirmitatem; nec Deum concludat tempore, nec creaturam extendat aeternitate. Ita fides, si unicuique quod suum est tribuit, recte offert; si inter utrumque bene

discernit, recte dividit, et non peccat. Si vero in quolibet horum delinquitur, fides sana necesse est detrimentum patiatur. Nam illi qui, creaturam pro Deo colentes gemino errore decepti, vel creaturam aeternam vel Deum temporalem esse credunt, quid inde aliud fecisse dicendi sunt quam excellentiam Factoris operi, et infirmitatem facturae seu creaturae tribuisse Creaturi? Rursus philosophi gentilium, quamvis inter Creatorem et opus suum recte discernent, nequaquam fideles tamen appellantur, quia fidem de Salvatore non habuerunt.

Sequuntur ergo deinde ea quae in secunda parte posuimus, ubi primum in Salvatore agnoscimus redemptionem, in sacramentis ejus redemptionis praeparationem. Prima pars fidei spectat ad debitum naturae. Secunda pars fidei spectat ad debitum gratiae. Illa credere debemus, quia per naturam conditi sumus; ista credere debemus, quia per gratiam reparati sumus. Offeramus fratres, sacramenta, sanamque fidem; quia ipsa placet Deo super aurum et topazion. Thus devotam significat orationem. Sicut enim thus in thuribulo igne crematum odorifera fumositatem sursum ascendit, ita devota oratio in corde flamma charitatis accensa intima suavitate ad aures Divinitatis pertingit. Thuribulum namque est cor, ignis charitas, thus oratio. Istius spiritalis thuris diversae sunt species. Quot enim sunt animae Christianae, bonae et devotae vel modo quolibet utiles illi, et fructuosae affectiones, tot non inconvenienter offerre probantur orationes. Aliquando nimirum oramus, poenam quam pro peccatis nostris meruimus timendo. Aliquando oramus, eadem peccata deflendo. Aliquando oramus, ea confitendo. Aliquando oramus, de venia magna nimitur praesumendo. Aliquando oramus, judici nos humiliando. Aliquando oramus, ejus benevolentiam captando. Aliquando oramus ejus potentiam exaltando. Aliquando oramus, preces nostras exaggerando. Aliquando oramus, inimicis nostris mala imprecando. Aliquando oramus, nostram necessitatem insinuando. Aliquando oramus, nostram tribulationem pronuntiando. Aliquando oramus, malitiam hostium nostrorum accusando. Aliquando oramus,

auxilium divinum instanter postulando Aliquando oramus, eleemosynas erogando.

Poenam etenim timendo oramus, quando dicimus:

Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me (Psal. VI).

Eadem flendo oramus, quando orantes.

Lavamus per singulas noctes lectum nostrum, et lacrymis nostris lectum nostrum rigamus (ibid.).

Ea quoque confitendo oramus, quando secundum eundem Prophetam:

Iniquitatem nostram annuntiamus, et cogitamus pro peccato nostro (Psal. XXVII).

De venia bene praesumendo oramus, secundum illud:

Judica me, Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum. Et in Domino sperans non infirmabor (Psal. XXV).

Et item:

Quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi (Psal. XLII).

Nos Deo humiliando oramus, ut est illud:

Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meam, sed tantum dic verbo, et sanabitur puer meus (Matth. VIII).

Et alibi:

*Peccavi super numerum arenae maris, et non sum dignus
videre altitudinem coeli prae multitudine iniquitatis meae
(II Par. XXXVII).*

Ejus benevolentiam captando oramus, quando ejus misericordiam
laudantes, mitem, benignum, longanimum praedicamus, ut est illud:

*Misericors et miserator Dominus, longanimis et multum
misericors. Non in perpetuum irascetur (Psal. CII),*

et caetera quae sequuntur.

Potentiam ejus exaltando oramus, cum dicimus:

*Tua est potentia, tuum regnum, Domine. Da pacem,
Domine, in diebus nostris (Off. Eccl.).*

Aliquando oramus preces nostras in conspectu Dei exaggerando,
secundum illud:

Exaudi, Domine, placare, Domine, attende et fac.

Mala inimicis nostris imprecando oramus, cum dicimus:

*Confundantur et deficiant detrahentes animae meae
(Psal. LXX).*

Necessitatem nostram insinuando tantum oramus, secundum illud:

*Domine, si hic fuisses, frater meus non fuisset mortuus
(Joan. XI).*

Et ut beata Maria in nuptiis Dominum orans dixit:

Vinum non habent (Joan. II).

Tribulationem nostram pronuntiando oramus quoties illud Davidicum dicimus:

Effundo in conspectu ejus orationem meam, et tribulationem meam ante ipsum pronuntio (Psal. CLXI).

Hostium nostrorum malitiam accusando oramus, ut est illud:

Respice inimicos nostros, quoniam multiplicati sunt, et odio iniquo oderunt me (Psal. XXIV).

Divinum auxilium instanter postulando oramus, quando dicimus:

Deus, in adjutorium meum intende; Domine, ad adjuvandum me festina (Psal. LXIX).

Eleemosynam denique erogando oramus quando quod scriptum est adimplemus:

Abscondite eleemosynam in sinu pauperis et ipsa orabit pro vobis ad Dominum, etc. (Eccli. XXIX).

Sunt et alii modi multi, quibus orare solemus, quos hic causa vitandae prolixitatis describere nec volumus nec valemus. Est et alia species incensi, thymiama videlicet rusticanum, quod in pauperioribus ecclesiis circa corpora mortuorum, vel causa honoris, vel etiam causa reprimendi fetoris cremari solet, gravem et ingratum habens odorem. Hoc convenienter orationem peccatorum significat, de quibus scriptum est:

Deus peccatores non exaudit (Joan. IX).

Et David:

Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus (Psal. LXV).

Oratio enim quae ad Deum funditur, debet esse munda ut sit accepta. Munda autem est illorum oratio qui vera compunctione et confessione a sordibus vitiorum mundati secure dicere possunt:

Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Matth. VI).

Myrrha, quae amara est, carnis et carnalis affectionis designat mortificationem. Hujus quoque, ut in alio quodam sermone digessimus, diversae sunt species. Alia est enim myrrha doloris, alia timoris, alia compunctionis, alia confessionis, alia satisfactionis, alia etiam myrrha compassionis. Alia est myrrha cujuslibet virtutis, alia boni operis alia est myrrha abstinentiae, alia praelationis vel potius administrationis. Omnis enim praelatus, qui praeest in sollicitudine, multiplicis curae amaritudine repletur. Unde et beatus Paulus, de seipso quodam in loco, sic ait: Praeter alia quae extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum.

Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror? (II Cor. XI)

Et in Job legitur quod gigantes gemunt sub aquis (Job XXVI). Et Dominus in Evangelio:

Martha, Martha, sollicita es, et turbaris erga plurima (Luc. X).

Quae turbatio operante gratia Dei plus credenda est habere meriti

quam detrimenti, dum secundum Salomonem per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis (Eccle. VII). Tam multiplex est ergo spiritalis thuris et myrrhae diversitas, quam est diversa sanctae orationis et fructuosae amaritudinis utilitas. Itaque, fratres, quod magi pagani obtulerunt corporaliter, et nos offeramus spiritaliter, ut per hujus oblationis gratiam pervenire mereamur ad gloriam. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

**SERMO XXXVII. De sacrificiis, et holocaustis
et oblationibus, et eorum differentiis.**

Anima mea in manibus meis semper (Psal. CXVIII).

Omne quod pretiosum habemus, quod magis diligimus, quod magis amittere pertimescimus, semper vel saepius in manibus habemus, vel prae manibus habere solemus. Nihil est autem quod homini debeat esse charius aut pretiosius anima sua:

Quid enim prodest homini si universum mundum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur? Aut quam commutationem dabit homo pro anima sua? (Matth. XVI)

Pellem ergo pro pelle et cuncta quae habet homo dabit pro anima sua (Job II).

Inde est, charissimi, quod Psalmista sanctus suam animam in manibus non saepe, sed semper se habere dixit, velut oblationem sanctam dignam Deo continue offerendam, quam modis omnibus custodire, et super Christum, qui est altare nostrum, patri volebat offerre. Cujus exemplo informati nostras debemus animas in manibus tenere, easque semper Deo sacrificare et offerre. Sacrificium in Veteri Testamento dicebatur, quando de animalibus fiebat oblatio. Oblatio autem aliarum quarumlibet rerum vocabatur. Sacrificiorum autem secundum Veteris Testamenti consuetudinem tria sunt genera. Alia enim sunt holocausta, alia simplicia sacrificia, alia pacifica. Holocaustum vocabatur quod vel ex debito vel sponte oblatum totum incendebatur. Sacrificium simplex vocabatur quod, pro debito institutionis oblatum, partim cremabatur, partim reservabatur. Pacifica dicebantur quae sponte offerebantur, sive per gratiarum actionem, sive pro praecedentis voti adimplerione, sive pro voluntaria et spontanea devotione. Holocaustum aliquando fiebat de armentis, aliquando de pecoribus, aliquando de volatilibus. Oblatio aliquando

fiebat de simila, quae dicebatur sacrificium crudum, aliquando de clibano, aliquando de sartagine, aliquando de craticula, et dicebatur sacrificium coctum. Sacrificia alia erant pro peccato, alia pro delicto. Delictum est, quando non fit quod fieri debet. Peccatum, quando fit quod fieri non debet. In sacrificium autem vel holocaustum aliquando offerebatur taurus, aliquando vitula, aliquando hircus, aliquando capra, aliquando haedus, aliquando vitulus, aliquando vacca, aliquando bos, aliquando ovis, aliquando agnus, aliquando aries, aliquando turtur, aliquando columba, aliquando passer. Oblatio vero aliquando fiebat ex simila, aliquando ex oleo, aliquando ex aceto, aliquando ex vino, aliquando ex thure, aliquando ex thymiamate, aliquando ex calamo, qui aromaticus appellabatur. Unde Dominus per Isaiam ad populum Israel:

Non emisti mihi argento tuo calamum (Isa. XLIII).

Videamus nunc quid ista significant, ut ex eorum significationibus valeamus intelligere quod multis modis Deo nostras animas possimus offerre. Taurus significat superbiam. Unde in Ecclesiastico dicitur:

Non te extollas in cogitatione animae tuae velut taurus (Eccli. VI).

Quoties ergo superbiam nostram deprimimus et conterimus, toties Deo taurum immolamus. Vitula significat luxuriam. Unde in libro Sapientiae de luxuriosis et immunde viventibus dicitur:

Spuria vitulamina non dabunt radices altas, nec stabile fundamentum collocabunt (Sap. IV).

Dum ergo nostram luxuriam pro Deo coercemus, Deo quasi vitulum sacrificamus. Hircus, capra, haedus, peccata vel peccatorum poenitentiam solent figurare. Peccata alia criminalia, alia venialia. Criminalia alia majora, alia minora. Majora, ut homicidium, incestus,

adulterium, sacrilegium; minora, ut furtum, fornicatio; venialia, ut risus, ira levis et transitoria, verbum aliquando otiosum. Hircum itaque offerimus, dum de majoribus criminibus; capram, dum de minoribus; haedum, dum de venialibus peccatis poenitemus. Sic in vitulo, propter suam teneritudinem, boni operis inchoationem; in vacca, quia in majus robur excrevit, ejusdem operis perfectionem; in bove, propter ejus perfectam fortitudinem, operis boni intelligimus perfectam, ac robustam consummationem; in ove quoque, quia innocens est animal, intelligimus bonae actionis innocentiam; in agno, quia in principio vitae mundissimam habet pellem, cordis munditiam; in ariete, quia dux est gregis, rationalis intellectus, per quem adjuvante gratia omnia nostra bona debent regi, robustam accipiamus potentiam.

Immolemus igitur, fratres, animas nostras Deo: in tauro, nostram superbiam propter ipsum deprimendo; in vitula, nostram luxuriam coercendo; in hirco, capra, haedo, poenitentiam de nostris peccatis agendo; in vitulo, bonum opus inchoando; in vacca, in eo proficiendo; in bove, ipsum perfecte consummando. Possumus quoque dicere quod quaelibet hostia designat bonam conversationem. Pellis hostiae ejusdem conversationis superficiem, caput initium, cauda finem intestina occultam virtutem, ablutio hostiae munditiam vitae honestae. Pellem hostiae detrahimus, et hostiam membratim dividimus, cum derelicta conversationis nostrae exterius specie, interius ratione discernente singula opera nostra pro loco, tempore, modo, intentione, diligenter discutimus, ne nos vitium fallat sub specie virtutis, aut culpa sub specie rectae operationis. Sacrificia autem nostrae bonae conversationis imperfectionem designant. Et holocausta ejus perfectionem figurant. Voluntaria denique sacrificia vel holocausta, de quibus scriptum est:

Voluntarie sacrificabo tibi (Psal. LIII),

aut bonae voluntatis significant devotionem, aut spontanei operis

exhibitionem. Sed et quasi feminini generis est quod offerimus, quando in aliqua virtute vel leviter infirmamur. Masculum vero offerimus, quando viriliter agimus, quando confortatur cor nostrum, quando deficientibus pueris, et laborantibus, et juvenibus in infirmitatem cadentibus speramus in Domino, assumimus pennas sicut aquilae, currimus et non laboramus, ambulamus et non deficimus. Turtur post primum parem, secundum fertur non requirere, et ideo castitatem debet significare. Columba quoque, quae felle caret, et rostro non laniat, simplicitatem et concordiam designat. Passer, qui in tecto nidificat, coelestem contemplationem figurat. Ille velut passer in tecto nidificaverat qui dicebat:

Nostra conversatio in coelis est (Philipp. III).

Offeramus, fratres, nostras animas in turture per castitatem, in columba per simplicitatem, in passere per contemplationem. Simila quoque, quae absque fermento offerebatur, simplicem doctrinam significabat. Oleum exprimit misericordiam. Sicut enim oleum super omnes liquores quibus miscetur ascendit, sic opus misericordiae omnium operum effectus transcendit. Unde quemadmodum alibi diximus, praetermissis aliis sola misericordiae opera in die iudicii commemorabuntur. Acetum et vinum duplicem exprimunt compunctionem, unam videlicet quae nascitur ex dolore peccatorum et timore tormentorum, alteram quae nascitur ex perceptione coelestium donorum et praegustatione futurorum bonorum. Nam acetum significat primam, vinum secundam. Thus, ut saepius diximus, significat orationem. Thymiana vero non illud rusticantum, de quo supradiximus, sed illud, quod est boni odoris propter suam fragrantiam, bonam significat opinionem. Unde Paulus:

Christi bonus odor sumus in omni loco (II Cor. II).

Calamus denique, eo quod calamo cantica soleant fieri, divinam laudem significat vel gratiarum actionem. Offeramus etiam in his

animas nostras, in similia videlicet per simplicem doctrinam, in oleo per misericordiam, in aceto vel vino per compunctionem, in thure per orationem, in thymiamate bono per bonam opinionem, in calamo per divinae laudis decantationem et gratiarum actionem.

Sciendum est autem quod quando aves, scilicet turtures, aut columbae offerebantur, caput earum ad collum retorquebatur, et per vulneris locum sanguis effundebatur, vesicula gutturis extrahebatur, pluma detrahebatur, et sic earum caro cremabatur. Capitis retortio significat mentis humiliationem, sanguinis effusio peccati confessionem, extractio vesiculae et detractio plumae, inflatae elationis et dissolutae levitatis ablationem. Sic ergo nostram hostiam necesse est praeparemus, si eam Deo placabilem fore desideramus. Fermentum et mel super altare Domini non offerebantur, quae et nos spiritaliter vitare debemus. Fermentum enim significat haeticam pravitatem, mel dulcedinem saecularem. Haeresis corrumpit fidem, dulcedo saeculi corrumpit bonam operationem. Sal in omni oblatione offerebatur. Sic enim in Levitico scriptum est:

Quidquid obtuleris sacrificii, sale condies, nec auferes sal foederis Dei tui de sacrificio tuo; in omni oblatione offeres sal (Levit. II).

Sal significat sapientiam. Quidquid ergo boni cogitamus, loquimur, aut operamur, totum sapienter agere debemus. Unde et in psalmo, qui specialiter de oblatione divinae laudis canitur, scriptum est:

Psallite sapienter (Psal. XLVI).

Istud quoque sal in libro Sapientiae commendatur, ubi dicitur:

Si quis erit consummatus inter filios hominum, si abfuerit ab illo sapientia tua, in nihilum computabitur (Sap. IX).

Ergo quia non omnia possumus omnes, et unusquisque habet suum donum a Deo, et in via Dei alius sic ambulat, alius autem sic, idcirco unusquisque nostrum in suo sensu abundet. Et sicut dicit B. Petrus:

Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiae Dei. Si quis loquitur, quasi sermones Dei. Si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus, ut in omnibus honorificetur Deus (I Petr. IV).

Qui ergo non habet bovem perfectionis, non assistat ante Deum sine vitulo inchoationis; et qui non abundat simila doctrinae, offerat oleum misericordiae. Et quisque in dono sibi quasi singulariter dato excellenter praepolleat, et in eo non sibi singulariter, sed et aliis communiter vivat, ut per gratiam bene dispensatam in tempore, gloriam mereamur in aeternitate. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula Amen.

***SERMO XXXVIII. De Babylone, id est saeculari
conversazione per septem crimina, fugienda.***

Egredimini de Babylone, fugite a Chaldaeis (Isa. XLVIII).

Babylon illa gloriosa in regnis, incluta in superbia Chaldaeorum, quae ab antiquo in solitudinem sempiternam ob civium suorum scelera redacta est, et nominis sui interpretatione, et principum suorum crudeli elatione, et habitatorum suorum perversa conversazione praesens saeculum significat. Quod videlicet saeculum, tum propter culpam, tum propter poenam, tum propter utramque, perversae, impiaeque Babyloni rectissime comparatur. Habet enim ad modum civitatis alicujus secundum sensum tropologicum portas suas, murum suum, plateas suas, aedificia sua minora et majora. Porta per quam introitur est nativitas; via per quam transitur est mortalitas; porta per quam exitur est mors. Quidquid nimirum nativitas misera subjicit, totum infelix mortalitas secum trahit, et quidquid mortalitas trahit, totum insatiabilis mors deglutit. Murus ejus est orbis istius ambitus, quem intramus quidem nascendo, sed exire non valemus nisi moriendo. Inter utramque vero portam, id est nativitatem per quam introimus, et mortem per quam eximus per viam, id est mortalitatem per quam transimus quotidie horis, et momentis, et in corruptione, et in poenalitate versamur, et fluctuamus, donec secundum arbitrium judicis interni et aeterni post meritum ad praemium veniamus. Plateae istius spiritalis Babylonis septem vitia principalia sunt. Istae plateae longae sunt et latae. Longae per consuetudinem diuturnam, latae, per dissolutam licentiam. Prima est superbia, secunda invidia, tertia ira, quarta acedia, quinta avaritia, sexta gula, septima luxuria. Superbia ad unam partem, sive ad unam manum habet elationem cordis, ad alteram autem ostentationem operis. Intus enim superbia, foris jactantia. Superbia in elatione cordis, jactantia in ostentatione operis. Superbia magis in occulto coram Deo, jactantia magis in manifesto coram proximo. Ad hanc plateam instruendam primum posuit lapidem

diabolus, quando sedem suam ponere voluit ad aquilonem, et similis esse Altissimo (Isa. XIV). Ipse rex est hujus Babylonis, ipse tunc et hoc modo ipsam civitatem, plateamque primam ejus coepit aedificare. Secundo loco primi parentes nostri plateam eamdem urbis Babylonicae aedificaverunt, quando pomum vetitum comedentes domum scientiae superbe quaesierunt. In hac platea unusquisque elatus tanto altius sibi domum construit, quanto amplius prae caeteris inflatus superbit. Et sic de aliis vitiis intelligendum est, quod qui in vitiis inveniendis et exercendis primi exstiterunt, ipsi in aedificandis plateis Babylonis primum laboraverunt. Et quanto se quisque vitiosus quolibet vitio gravius corrumpit, tanto sublimiorem aulam sibi in Babylone componit. In hac platea prima, quae est superbia, varii sunt apparatus, varii ornatus, et magis in ea quaeruntur quae pertinent ad laudem, quam quae pertinent ad voluptatem. Plus in ea affectantur quae spectant ad mundi gloriam, quam quae ad carnis concupiscentiam. Omnia enim sunt composita, circumornata ut similitudo templi. In ipsa purpura, et byssus, vestes holosericae, et tapetia de Aegypto, ornamenta calceamentorum, et lunulae, et torques, et monilia, et armillae, et mitrae, et discriminalia, et periscelides, et murenulae, et olfactoria, et inaures, et annuli, et gemmae, et mutatoria, et pallia, et linteamina, et acus, et specula, et suidones, et theristra. Habitatores ejus ingrediuntur pompose, et extento collo, et nutibus oculorum plaudentes, pedibus suis composito gradu incedentes. Repleta est terra ejus equis, et innumerabiles sunt quadrigae ejus.

Secunda Babylonis platea, quae est invidia, altissima paupertate constringitur et arctatur. Nam et si qua quandoque possident bona, dum pompam divitias et gloriam, quae in prima ei vicina platea superabundant, livido aspectu perpendit, se pauperrimam, et quasi omni felicitate destitutam credens, inconsolabiter gemit et tabescit. Habitatores ejus tortiones et dolores tenebunt, et quasi parturientes dolebunt. Haec habet ex una parte proprium decrementum, ex altera alienum incrementum. Inter

propriam quippe minorationem et alterius augmentationem, vel etiam inter propriam ignominiam et alterius gloriam omnis mundus, quasi per suae plateae medium, cruciatus agitur. In hac quoque platea diabolus princeps est:

*Quia Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum
(Sap. II).*

Habet autem multos, sed omnes perditos cives, Cain, Scribas, et Pharisaeos, et principes sacerdotum, quos sciebat Pilatus per invidiam tradidisse Christum.

Tertia platea urbis reprobae ira est. Haec ad unam manum habent iram levem et transitoriam, ad alteram odium, id est, iram gravem et continuam. Hic videbis festucam, illic trabem. In hanc miseram plateam concurrunt omnes impetus universarum tempestatum. In hac etenim se agitant turbines dissensionum, strepunt fragores comminationum, fremunt venti contentionum, ruunt imbres et grandines persecutionum, micant fulgura armorum, sonant tonitrua percussionum et interfectionum. Quarta platea urbis nefandae est acedia. Haec habet ex una parte tristitiam, ex altera desperationem. Haec magis horrenda et amplius timenda prae caeteris videtur. Cum enim grave sit peccare, gravius est tamen irrationabiliter in tristitiam decidere; gravissimum autem per tristitiam in desperationem se praecipitare. In hac platea Cain infelix primus sibi domum erexit, cum dixit:

*Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear
(Gen. IV).*

Sed et Judas negotiator pessimus in hac eadem platea mansionem sibi constituit, dum de venia desperans laqueo se suspendit. Ab ejus se habitatione liberari petiit Psalmista cum ait:

*Non me demergat tempestas aquae, neque absorbeat
me profundum, neque urgeat super me puteus os
suum (Psal. LXVIII).*

Quinta autem platea est avaritia. Hanc ex una parte constituit cupiditas, ex altera tenacitas. Quae, quamvis repleta sit argento et auro, et non sit finis thesaurorum ejus, satiari tamen non potest; quia avarus (quantum ad ardorem sitis ejus spectat) non implebitur pecunia (Eccles. V). Sed quanto plus acquirit, tanto amplius habere concupiscit. Unde est illud.

*Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.
(JUVEN., Sat. XIV, vers. 138.)*

In hac insignem habet arcem dives ille avarus sepultus in inferno (Luc. XVI).

Sexta platea est gula. Cujus unam partem facit edacitas, alteram ebrietas. Ab hujus plateae mansionem nos prohibuit Dominus ubi dixit:

*Videte ne graventur corda vestra in crapula, et ebrietate
(Luc. XXI).*

Et Apostolus:

Non in comessionibus et ebrietatibus (Rom. XIV).

Et in ea quidem parte, quae est edacitas, sunt omnia genera panum, quae fiunt arte pistoria, et obsoniorum quae fiunt arte coquinaria, genera diversa carnum quadrupedum et volucrum, piscium marinarum et fluvialium, piper et allium et cyminum ad conficiendos sapes et condimenta. In altera parte, quae est ebrietas, sunt vina diversi coloris et saporis, et vigoris, et odoris confecta diversis herbis

et aromatibus, ad opus eorum, qui consurgunt mane ad ebrietatem sectandam et ad potandum usque ad vesperum (Isa. V). Quorum impudentiam idem propheta, cujus haec sunt verba, alibi redarguit, dicens:

Prae vino, inquit, nescierunt, et prae ebrietate erraverunt (Isa. XXVIII).

Sacerdos et propheta nescierunt prae ebrietate, absorpti sunt a vino. Eraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt iudicium.

Omnes enim mensae eorum repletae sunt vomitu sordiumque, ita ut non sit ultra locus (Isa. XXVIII).

Et item alibi in persona eorum:

Venite, sumamus vinum, et impleamur ebrietate, et erit hodie sicut et cras, et multo amplius (Isa. LVI).

Et si tales fuerunt propheta, et sacerdos, et speculatores populi, qui ab eodem propheta vocantur canes impudentissimi, nescientes saturitatem; quale putatis fuit vulgus promiscui sexus et ignobile? Sed et apostolus Paulus de gulosis loquens ait:

Multi ambulat, quos saepe dicebam vobis, nunc autem et flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum deus venter est, et gloria in confusionem eorum, qui terrena sapiunt (Philip. III).

Septima platea est luxuria. Haec ex una parte habet immunditiam cogitationis, ex altera immunditiam actionis. Haec est ultima et infima omnium platearum Babylonis, et in ipsam confluere videntur immunditiae totius civitatis, et tamen iniquationis suae pro fluvio non potest saturari:

Os etenim vulvae, ut sacra Scriptura testatur est insatiabile (Prov. XXX).

Multa sunt, fratres quae de his omnibus possent dici, quae nunc necesse est praetermitti. Nam tota die fere aliis rebus intendimus, et ob hoc ad nostrum libitum scribendi tempus non habemus. Quae ergo nostram possibilitatem superant, vobis scrutanda relinquimus, vobis colligenda reservamus.

Et nunc charissimi, nobis, horreamus et abominemur plateas, et detestemur habitacula Babylonis, id est, omnia scelera vitae saecularis. Egrediamur de Babylone, fugiamus de Chaldaeis, revertamur Jerusalem. Egrediamur mala nostra relinquendo, fugiamus poenitendo, revertamur bene vivendo. In aversione vel descensione de Jerusalem in Babylonem primo loco fit tentatio; secundo delectatio; tertio consensus; quarto operatio; quinto consuetudo; sexto desperatio. Per tentationem namque movemur, per delectationem descendimus vel potius labimur, per consensum portas Babylonis ingredimur, per operationem habitaculum nobis construimus, per consuetudinem servituti adducimur, per desperationem in carcerem trudemur et vinculis ligamur. In reversione autem de Babylone in Jerusalem, prima est per divinam aspirationem peccati cognitio; secunda cordis compunctio; tertia oris confessio; quarta poenitentiae satisfactio; quinta virtutis exercitatio; sexta boni operis exhibitio. Et notandum quod ait: Fugiamus a Chaldaeis. Melius enim quaedam peccata, maxime quae dulcescunt nobis, fugiendo vincimus, quam resistendo. Unde Apostolus de fornicatione:

Fugite, inquit, fornicationem (I Cor. VI).

Hoc etiam exprimit quod nuntius, qui venit ad Heli, dixit:

Ego sum, qui veni de praelio, et ego, qui de acie fugi hodie (I Reg. IV).

Melius est enim fugere, vitamque salvare quam in bello occumbere. Egrediamur, fratres et fugiamus. Brevis autem est via et facilis, quae est de Jerusalem in Babylonem, et e contrario (quod est mirabile dictu) grandis et difficilis est via, quae est de Babylone in Jerusalem. Facile nimirum de bano in malum, de virtute in vitium, de spiritu in carnem labimur; sed non aequè de inferioribus ad superiora, corpore quod corrumpitur et aggravat animam pressi, facile resurgimus. Inde est illud poeticum:

. . . *Facilis descensus Averni,
Sed revocare gradum,
superasque evadere ad auras
Hoc opus, hic tabor est.*

*(VIRGIL. Aeneid., lib. VI,
vers. 126, 128, 129.)*

Quia spiritus et caro magno sibi confinio vicina sunt, facile et cito per culpam labimur, sed quia post quam peccavimus peccati consuetudine premimur difficile per justiam relevamur. Unde et ista spiritualis reversio longum, arduum, et difficilem ascensum recte habere dicitur. Hinc est quod Salvator ait:

Arcta et ardua est via, quae ducit ad vitam (Matth. VII).

Si ergo sumus in hac reversionis via per poenitentiam, vel in ipsa Jerusalem per bonam et perfectam conscientiam, teneamus quod habemus ne alius nostram accipiat coronam. Si stamus, videamus ne cadamus (I Cor. I), semper suspicantes de insidiis et incursibus hostium nostrorum, qui nos abduxerunt, et captivaverunt, et de canticis Sion interrogaverunt (Psal. CXXXVI).

Qui secundum sententiam Jeremiae,

*velociores sunt aquilis coeli, super montes persequuntur
nos, in deserto insidiantur nobis (Thren. IV).*

Aquillae coeli facti sunt praelati, qui ad coelestia bona sublimiter volant, et supernae claritatis radios contemplantur. Montes designant altitudinem contemplationis. Desertum significat secretum vitae spiritalis. Sed persecutores nostri velociores aquilis coeli sunt, quia crudeles spiritus acrius ad nos persequendum quam nostri praelati ad defendendum multoties insistunt. Et licet in alta supernae contemplationis ascendamus, vel in abscondita conversationis intimae recedamus, nunquam tamen desinunt nos persequi, nunquam nobis desistunt insidiari. Unde necesse est, charissimi, ut non solum fortiter, sed et sapienter gradiamur. Contra persecutionem etenim debemus esse fortes, contra insidias sapientes. Si ergo fortiter et sapienter ambulemus, hostes evademus, in Sion cum salute pervenimus, et laetitia sempiterna erit in Christo. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in saecula. Amen.

**SERMO XXXIX. De civitate sancta Jerusalem
secundum sensum tropologicum.**

*Jerusalem civitas sancta (Apoc. XXI), et civitas sancti
(Isa. LII).*

Secundum historiam civitas est terrena, secundum allegoriam sancta est Ecclesia; secundum tropologiam vita spiritalis, secundum anagogen patria coelestis. Praetermissis igitur aliis de illa quae tropologiam spectant dicamus; et ex ejus descriptione mores bonos aedificare satagamus. Quemadmodum ergo Babylon, id est vita saecularis habet suas plateas, et caetera, quae descripsimus superius, sic et sancta Jerusalem, id est vita spiritalis habet suae aedificationis dispositionem in bono, scilicet, murum suum, plateas suas, aedificia sua, portas suas. Habet etenim murum extrinsecus in circuitu undique, quo circumdatur per bonorum morum districtam, continuam, et perfectam disciplinam. Habet et septem plateas contra septem plateas Babylonis per quasdam septem virtutes septem vitiis supra descriptis contrarias. Habet nimirum sancta et spiritalis vita humilitatem, quae est contraria superbiae, habet charitatem, quae est contraria invidiae, habet pacem quae est contraria irae, habet spiritualem laetitiam, quae est contraria accidiae, habet largitatem, quae est contraria avaritiae, habet abstinentiam, quae est contraria gulae, habet continentiam, quae est contraria luxuriae. Quarum platearum partes, sive illas, quae ad unam manum sunt, sive illas, quae ad alteram describere fortasse non erit inutile. Prima platea civitatis sanctae, quam humilitatem diximus, hinc habet humilitatem illam quam homo habet, et exhibet intus soli Deo in occulto; illinc habet humilitatem illam, quam habet et exhibet homo foris propter Deum proximo in manifesto. Cujus virtutis fructus vel plateae bonum Dominus demonstrat, ubi dicit:

Omnis qui se humiliat exaltabitur (Luc. XIV).

Quanto nimirum in praesenti quilibet se magis humiliat propter Deum, tanto in futuro sublimior erit apud Deum.

Secunda platea est charitas, quae ex una parte habet dilectionem Dei, ex altera dilectionem proximi. Hinc enim jubemur diligere Deum ex toto corde, anima, viribus, et memoria; illinc jubemur proximum diligere sicut nosmetipsos. Charitatis fructus, atque bonum quantum sit, Dominus per semetipsum notificat ubi dicit, quod in his duobus mandatis tota lex pendet et prophetae (Matth. XXII). Sed inde est quod Apostolus ait:

Plenitudo legis est dilectio (Rom. XIII).

Tertia platea hujus spiritualis Jerusalem pax est. Hujus unam partem facit intus concordia cum Deo, alteram facit foris concordia cum proximo. Istam hinc et inde nos habitare, eamque inter nos mediam esse Dominus praecepit, ubi ait:

Sal habete in vobis et pacem habete inter vos (Marc. IX).

Cujus fructus quantus sit alibi ostendit, ubi ait:

Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur (Matth. V).

Magnus est hic fructus, magnum bonum.

Nam si filii et haeredes, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi (Rom. VIII).

Quarta platea ejus spiritualis laetitia est. Cujus partem unam facit exultatio illa quae intus solum sentitur in affectione, alteram facit illa quae etiam foris apparet in sensualitate. Aliquando quippe tanta laetitia coelitus infunditur animae, ut non solum intus sentiatur, sed et foris agnoscat, in vultu, in voce, in gestu, in motu. Unde Psalmista:

*Cor meum et caro mea exsultaverunt in Deum vivum
(Psal. LXXXIII).*

Hinc est quod sacra Scriptura refert, quod laetante populo Dei et laudante Deum vox audiebatur procul. Quid enim mirum, si intus laetante patre de filio, qui post praevagationem rediit ad cor, symphonia laetitiae, chorusque simul foris audiantur (Luc. XV). Inde est etiam quod in sacris solemnibus diebus prohibemur contristari, Scriptura testante, quae dicit: Dies sanctificatus est Domino Deo vestro. Nolite lugere, et nolite flere. Ite, et comedite pingua; et bibite mulsum, et mittite partes eis, qui non praeparaverunt sibi. Sanctus enim dies Domini est. Nolite contristari (II Esdr. VIII). Gaudium etenim Domini est fortitudo nostra. Hinc est quod Salvator ait:

*Nunquid possunt filii sponsi jejunare, quandiu cum ipsis
est sponsus? (Luc. V)*

Ipsa namque laetitia, quae in sacris solemnibus diebus in victu vel in vestitu a credentibus habetur vel exhibetur, bona bene ea utentibus est, quia sicut eis ex dono Dei, sic ab eis fit ad honorem Dei. Hujus virtutis utilitas, quae vel quanta sit Paulus declarat, ubi Corinthiis de collectis scribens dixit:

*Unusquisque prout destinavit in corde suo non ex
tristitia vel ex necessitate; hilarem enim datorem
diligit Deus (II Cor. IX).*

Quinta platea civitatis sanctae est largitas, quam ex una parte constituit justa acquisitio, ex altera discreta distributio. Ex una parte facit eam justa acquisitio, quia religiosa et honesta largitas dedignatur vivere vel dare ex rapto, ex turpi, ex fraude, ex furto, vel quolibet modo alio injusto acquisita substantia, dedignatur de fermentato sacrificare laudem. Ex parte altera construit eam discreta distributio. Si enim minus justo daret, jam fieret ipsamet avaritia; si plus justo,

jam non esset largitas, sed prodigalitas. Quantus sit fructus largitatis Salvator in Evangelio ostendit dicens:

Date, et dabitur vobis. Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superfluentem dabunt in sinum vestrum (Luc. VI).

Sexta platea istius Jerusalem abstinentia est, quae ex una parte habet parcimoniam, ex altera sobrietatem. Parcimonia est contraria edacitati, sobrietas ebrietati. Jejuniorum et abstinentiae exempla multa reperiuntur in Scripturis, ex quibus praecipua sunt jejunia Moysi et Eliae et Domini Salvatoris. Jejunii et abstinentiae fructus quantus sit in Ninivitis elucet, qui per triduanam abstinentiam divinam placaverunt iracundiam, et de subversione sibi comminata meruerunt indulgentiam (Jon. III).

Septima platea sanctae civitatis est continentia sive castitas. Haec ex una parte habet munditiam cordis, ex altera munditiam corporis. Vel ex una parte habet munditiam cogitationis, ex altera munditiam actionis. Cujus virtutis quantus sit fructus atque bonum, in viduis et virginibus enitescit, ex quibus viduae sexagesimum, virgines centesimum possident fructum. Has, charissimi, virtutes recte plateas nominamus, id est vias latas ad inhabitandum, spiritualiter ambulandum, et currendum et ad omne spirituale negotium habiles, quia omnis via, quae ducit ad vitam licet inchoantibus vel etiam proficientibus arcta et ardua videatur, profectis tamen et perfectis lata et plana esse probatur. Unde Psalmista:

Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum (Psal. CXVIII).

Et item:

Omnis consummationis vidi finem latum mandatum tuum nimis (Ibid.).

Nam quicumque perfectam habet charitatem, quae foras mittit timorem (I Joan. IV), dulce habet, imo reputat quidquid sibi tentationum vel adversitatum occurrerit, dicens cum Apostolo:

Non sunt condignae passiones hujus temporis ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis (Rom. VIII).

Hinc in Canticis canticorum de charitate scriptum est, quod

fortis est ut mors dilectio, dura ut infernus aemulatio. Lampades ejus lampades ignis atque flammarum. Aquae multae non poterunt exstinguere charitatem, neque flumina obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus suae, pro dilectione, quasi nihil despiciet eam (Cant. VIII).

In hac civitate spirituali turris quoque fortissima est, de qua scriptum est:

Turris fortissima nomen Domini; ad ipsum confluet justus et salvabitur (Prov. XVIII).

Scitis, charissimi, quia hominibus quibuslibet suam urbem defendentibus non in equis, armis, portis, muris, aut etiam viribus suis tanta fiducia est, quanta in turri suae civitatis. Fugatis enim et retroactis unicum refugium, solumque tutamen est turris. Sic, sic fidelibus contra spirituales hostes dimicantibus unica spes est, atque tutela non solum in adversis verum et in prosperis, invocatio divini nominis. Non enim ignorant quod quicumque invocaverit nomen Domini salvus erit (Joel. II). Inde est etiam quod sancta universalis Ecclesia in suis habet institutionibus primum invocare nomen

Domini in divinis obsequiis inchoandis, fideliter et fiducialiter proclamando:

Deus, in adjutorium meum intende (Psal. LXIX).

Habet quoque portas duas Jerusalem ista spiritualis, quarum prima et inferior est fides Catholica. Secunda et superior est contemplatio divina. De his duabus portis scriptum est:

Ingredietur et egredietur, et pascua inveniet (Joan. X).

In prima porta inveniet pascua gratiae, in secunda pascua gloriae. Ut autem diversis ex locis Scripturae, et ex assertionibus quorundam potest intelligi, ipsa terrena Jerusalem secundum antiquum situm in clivo posita fuit. Sic et in clivo posita est civitas ista, quae est vita spiritualis et habet gradus suos a porta usque ad portam, per quos ascenditur ab inferioribus ad superiora, ut qui ascendunt per singulos gradus a terrenis elongentur, ut coelestibus appropinquent. Sancte enim vivere volentibus primum intrandum est per fidem, deinde per incrementa justitiae ad contemplationem coelestium conscendendum. Est itaque primus gradus in prima porta, vel potius ipsa porta est primus gradus sive scala ascensionis. A terrenis enim elevati, primo loco pedem ponere debemus in primam scalam, id est fidem. Secundo ex fide debemus ascendere in spem. Tertio debemus ascendere ex spe in charitatem. Quarto ascendere debemus ex charitate in aliarum virtutum exercitationem, maxime in septenarium principalium virtutum quae in Evangelio describuntur, qui septenarius incipit, ubi dicitur:

Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum coelorum (Matth. V).

Quinto debemus ascendere ex septenario principalium virtutum in senarium bonorum operum, qui incipit, ubi dicitur:

Esurivi, et dedistis mihi manducare (Matth. XXV).

Sexto ascendere debemus ex senario bonorum operum in praedicationem. Justum enim et idoneum probatur, ut qui bonum operatur, ipse hoc aliis loquatur, ut sit imitator Salvatoris, de quo scriptum est:

Quae coepit Jesus facere et docere (Act. I).

Praedicatio autem duobus aliquando modis expletur, verbis scilicet et miraculis. Unde de primis et summis praedicatoribus scriptum est:

Illi autem profecti praedicaverunt ubique Domino cooperante, et sermonem confirmante sequentibus signis (Marc. XVI).

Septimo loco debemus ascendere ex praedicatione in contemplationem. De his scalis sive gradibus ascensionis scriptum est:

Illuc ascenderunt tribus, tribus Domini, testimonium Israel, ad confitendum nomini Domini (Psal. CXXI).

Et alibi:

Beatus vir cujus est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarum in loco quem posuit (Psal. LXXXIII).

Qui autem per istos gradus usque in portam contemplationis, quae in summo, et quasi in exitu civitatis hujus posita est, conscenderit, ipse semetipsum spiritualiter egredietur, et supergredietur, ut fiat ex Jacob Israel, ex Lia Rachel, ex Phenenna fiat Anna, et ex Martha fiat Maria. Et qui fuit boni operis exhibitor, fiat divinitatis contemplator. Hinc

est quod Jeremias ait:

Bonum est viro cum portaverit jugum ab adolescentia sua (Thren. III).

Sedebit solitarius, quia levabit se super se. Hinc in Canticis canticorum scriptum est:

Egredimini, filiae Sion, et videte regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua in die desponsationis ejus, et in laetitia cordis illius (Cant. III).

Hinc Psalmographus ait:

Ibi Benjamin adolescentulus in mentis excessu (Psal. LXVII).

Festinemus, fratres, post labores operis ad quietem et libertatem contemplationis egredi, ut nos regem in decore suo, et terram nostram licet adhuc de longe valeamus intueri. Ascendamus in virtutem de virtute sicut decet pro salute, ut perpraedictum ascensionis septenarium pervenire valeamus ad octonarium beatitudinum. Quod nobis praestare dignetur, etc.

SERMO XL. De custodibus Jerusalem civitatis sanctae.

Super muros tuos, Jerusalem, constitui custodes; tota die et nocte in perpetuum non tacebunt. Qui reminiscimini Domini, ne taceatis, et ne detis silentium ei, donec stabiliat, et donec ponat Jerusalem laudem in terra (Isai. LXII).

Jerusalem civitas sancta et civitas sancti, sancta Ecclesia est, cujus rex ei peregre proficiens praeposuit custodes ac speculatores, qui eam die ac nocte custodiant, et a malo defendant. Sunt ergo diversae speculae et diversi speculatores, imo speculorum ordines, qui in diversis locis sanctae civitatis praesideant, hostes arceant, cives custodiant. In prima specula residet dominus apostolicus, qui sicut omnibus praesidet, ita omnibus providere debet; in secunda specula sunt patriarchae, in tertia archiepiscopi, in quarta episcopi, in quinta archidiaconi, in sexta archipresbyteri, sive, ut in quibusdam locis appellantur, decani, in septima presbyteri, et in his omnibus quicumque sunt dignitate sublimiores, ipsi sunt civitatem custodiendi magis debitores. Officium singulorum speculae sunt eorum. Verbi gratia: Specula presbyterorum presbyteratus est eorum; specula archipresbyterorum archipresbyteratus est eorum; specula archidiaconorum archidiaconatus eorum. Et sic de caeteris. Verum, fratres, secundum sacri eloquii testimonium, exigentibus populi peccatis, nonnunquam hypocrita speculam sacri regiminis ascendit, populum premit, non custodit. Unde graviter dolendum graviterque gemendum. Quae enim, charissimi, pulchritudo vel quis est honor dicendus si simia pinnaculum templi Dei conscendat, et in ipso resideat? nonne ad tam monstruosum spectaculum tota civitas concurreret, agens super hoc manibus plausum, ore cachinnum? Simia, eo quod humanae formae quaedam habeat similia, ut aiunt, dicta, animal est parvum et pilosum absque voce, agile, deforme, petulcum, et alta montium sive aedificiorum libenter conscendens. Quae licet vilissimum et turpissimum et horrendum sit animal, tamen homines

saeculares suis erroribus decepti, qui in avibus coeli ludunt, et in bestiis terrae, et heu maxime clerici in suis domibus hanc habere, et in suis fenestris ponere solent, ut apud stultos qui pertranseunt, per ejus aspectum gloriam suarum divitiarum jactitent. Per hanc autem monstruosam bestiolam hypocrita speculator rectissime figuratur. Ipse etenim est simia per simulationem, parvus per despectionem, pilosus per superfluitatem, absque voce per noxiam taciturnitatem, agilis per levitatem, deformis per turpem conversationem, petulans ac petulcus per luxuriam, alta petens per superbiam. Alta petit per superbiam, quia si in hoc honore est, ad illum, id est ad superiorem semper anhelat. Verbi gratia, si in presbyteratu residet, concupiscit archipresbyteratum; si in archipresbyteratu, archidiaconatum; si in archidiaconatu, episcopatum; si in archiepiscopatu, patriarchatum, quem honorem vocamus etiam primatum; si in patriarchatu est, apostolicatum mallet habere. Sed quia hoc honore in ecclesiasticis dignitatibus nihil est excellentius, hic posuit Deus terminum mari, id est humanae cogitationi fluctuanti et tumentis, et hic confringit tumentes fluctus ejus. Impii enim quasi mare fervens quod quiescere non potest. Et de hujusmodi speculatores venerabilis et laudabilis Bernardus Clarevallensis in libro De consideratione ita scribit, dicens:

“Simia in tecto rex fatuus in solio. Monstruosa res, gradus summus et animus infimus, sedes prima et vita ima, lingua magniloqua et manus otiosa, sermo multus et fructus nullus, vultus gravis, actus levis, ingens auctoritas et nutans stabilitas.”

Hinc est quod Dominus per Osee dicit:

Isti regnaverunt et non ex me. Principes exstiterunt, et non cognovi (Ose. VIII).

Hinc per Isaiam de talibus conqueritur dicens:

Speculatores ejus caeci omnes, nescierunt universi, canes muti, non valentes latrare, videntes vana, dormientes et amantes somnia. Et canes imprudentissimi nescierunt saturitatem. Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam. Omnes in viam suam declinaverunt unusquisque ad avaritiam suam, a summo usque ad novissimum. Venite, sumamus vinum, et impleamur ebrietate, et erit hodie sicut et cras et multo amplius (Isai. LVI).

Nunc his dimissis quos non misit, sed dimisit Dominus, vertamus nos ad eos qui bene praesunt, et videamus quales debeant esse, qualiter praeesse vel prodesse. Sed quomodo inveniemus, fratres, speculatorem idoneum, cum ipse Dominus vix inveniatur dicens:

Quem mittam, et quis ibit nobis? (Isa. VI)

Et item in Evangelio:

Quis putas est fidelis servus et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam? (Luc. XII)

Sed ipse Dominus, in Apostolo loquens, per Apostolum docet nos qualis esse debeat speculator, dicens:

Oportet, ait, episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, suae domui bene praepositum, filios habentem bene subditos cum omni castitate. Si quis autem suae domui praeesse nescit, quomodo Ecclesiae Dei diligentiam habebit? Non neophytum, id est novitium, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli (I Tim. III).

Quod autem ait unius uxoris virum, vel quod ait filios habentem illius temporis fuit, non istius est, nec esse debet. Si autem speculator, quem pastorem vel praelatum dicere possumus, si inquam est vitiosus, a suis subditis minime reprehendendus est. Unde Isidorus:

“Sunt inquit qui praepositos suos perverse judicant, dum terrenis studiis eos plus viderint esse intentos, si vel parum jam ipsi de spiritualibus cognoverunt.”

Rectores a Deo ergo judicandi sunt, a suis autem subditis indicandi non sunt, exemplo Domini qui per se vendentes columbas et nummulariorum mensas proprio evertit flagello. Vel etiam sicut dicitur:

Deus stetit in Synagoga deorum, in medio autem deos dijudicat (Psal. LXXXI).

Quod si a fide exorbitaverit rector, tunc erit arguendus a subditis. Pro moribus vero reprobis tolerandus magis quam distringendus a plebe est. Sciendum est etiam quod sicut pro moribus reprobis a subditis non est arguendus, sic in his quae bene docet, et praecipit non est contemnendus. Hinc Dominus in Evangelio dicit:

Super cathedram Moysi sederunt Scribae et Pharisei: Quae dicunt servate, quae faciunt facere nolite (Matth. XXIII).

Sed jam, charissimi, quae terrenarum, et mundanarum civitatum custodes in suis custodiis agere soleant videamus, et tunc forsitan quod spiritualibus sanctae Ecclesiae custodibus faciendum sit clarius videre valebimus. Solent autem civitatum custodes ac speculatores maxime tempore bellorum in alto sedere, vigilare, per totam civitatem praecipue noctibus circumire, tubis clangere, fistulas inflare,

citharizare, et cantare.

Sic, sic, dilectissimi, facere debent speculatores civitatis nostrae. Debent in alto sedere, per spiritualem conversationem, ut eorum conversatio non sit in terra, sed in coelo, non in carne, sed in spiritu, quatenus eorum anima in pulvere non humilietur, et venter eorum terrae non conglutinetur, sed super montem excelsum ascendant illi, qui Evangelizant Sion, et pedes sint speciosi super montes annuntiantium pacem, praedicantium salutem, dicentium:

Sion, regnabit Deus tuus (Isai. LII).

Debent vigilare per circumspectionem, ut intuitum vertant a dextris, ne prosperis fallantur; a sinistris, ne adversis frangantur, retro per praeteritorum utilem memoriam, ante per futurorum providentiam. Debent vigilando circumspicere, ne ex improvise hostis adveniat, portas frangat, vel murum irrumpat, domos accendat, turres evertat, cives occidat, spolia detrahat, civitatem destruat, populum in Babyloniam abducat. Debent circuire totam civitatem, id est gentem sibi commissam, et scrutari ne lapide cujuslibet virtutis dilapso, murus diciplinæ vel ad modicum infirmetur, et, si id contigerit invenire, quanto citius fieri potest resarcire. Quod ille bene adimplevit qui ait:

Praeter illa, quae extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum (II Cor. II).

Debent tubis clangere per terribilem praedicationem. Tubarum alia lignea, alia terrea, alia cornea, alia aenea. Tuba lignea appposito igne facile aduritur; tuba cornea percussione facile frangitur; tuba cornea de carne procedit, sed carnem excedit; tuba aenea fortis est, et percussione non facile cedit. Propterea tuba lignea bene significat praedicationem illorum qui facile vincuntur tentationibus; terrea, illorum praedicationem qui franguntur adversitatibus; tuba cornea,

illorum praedicationem qui tentationes superant; tuba aenea, praedicationem illorum qui in adversitatibus invincibiles perdurant. Fistulas debent inflare per blandam consolationem. Aptum est enim ut asperitatem et duritiam terroris, blandimentum consolationis sequatur, ut per sequentem suavitatem praecedens asperitas temperetur. Has fistulas habere iubentur praedicatores, ubi scriptum est:

Dicite pusillanimis: Confortamini (Isa. XXXIII).

Citharizare debent per bonam operationem. Cithara namque quae digitis tangitur ut sonum reddat, bonam operationem recte figurat. Haec cithara sex habet chordas, sex videlicet opera misericordiae.

Esurivi, et dedistis mihi manducare, etc. (Matth. XXV).

Cantare debent per laudem, et gratiarum actionem. Semper enim gratias debent agere Domino bonorum omnium largitori.

Debent ergo sancti speculatores in alto sedere per spiritualem conversationem, vigilare per circumspectionem, circuire per sollicitudinem, tubis clangere per praedicationem, fistulas inflare per consolationem, citharizare per bonam operationem, cantare per gratiarum actionem. Et haec omnia facere debent die et nocte, id est in prosperis et adversis. Unde et ipse Isaias, cujus haec sunt verba quae praeposuimus, de seipso dixit:

Super speculam Domini ego sum stans jugiter per diem, et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. Donec, inquit, stabiliat et donec ponat Jerusalem laudem in terram (Isa. XXI).

Primum ponit Deus laudem Ecclesiae sanctae in mundo per gratiam, deinde ponit ei laudem in coelo per gloriam. Sed donec ponat ei laudem in coelo necesse est sancti speculatores ejus ut ad

custodiam vigilant in mundo. Sed quia nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam (Psal. CVI), deprecemur Dominum, ut per semetipsum nos custodiat ut pupillam oculi, quatenus per gratiam nobis impensam in tempore, cum ipso regnare valeamus in aeternitate. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus.

**SERMO XLI. In Purificatione beatæ Mariæ
semper Virginis de purificatione mentis.**

*Veniet ad templum suum Dominator, quem vos quaeritis:
et Angelus testamenti, quem vos vultis (Malac. III).*

Templum Dei, fratres, sanctum est, quod estis vos (I Cor. III). Ad hoc templum venit Dominus diversis modis. Venit etenim per creaturarum contemplationem, venit per Scripturarum lectionem, venit per miraculorum operationem, venit per praeceptorum suorum praedicationem, venit per internam aspirationem, venit per adversitatem, venit per prosperitatem, venit comminando mala, venit promittendo bona, venit mala auferendo, venit bona conferendo, venit per cognitionem veritatis, venit per amorem virtutis. Et est quidem in templo suo per gratiam, sed venit ad idem templum per majorem gratiam, ut det gratiam pro gratia, ut justus justitiam faciat adhuc, et sanctus sanctificetur adhuc. Quia omni habenti dabitur, et abundabit (Luc. XIX). Nobis autem post acceptam gratiam voluntarie peccantibus relinquitur, ut ipse Dominus ait judaeis, domus non jam ejus, sed nostra deserta (Matth. XXIII). Et, ut per Jeremiam ait,

*Fit ei hereditas ejus sicut spelunca hyaenae [quasi leo in
silva] (Jer. XII),*

et domus ejus, quae nos fuimus, quae domus orationis esse debet, quia in cordibus nostris eum debemus adorare et timere, fit spelunca latronum (Matth. XXI), id est, habitatio daemoniorum, qui per furtivas suggestiones nos profanant et pertrahunt ad illicitas delectationes. Cum autem Dominus iterum exsurgit ad miserandum Sion, quia tempus miserendi ejus, quia venit tempus (Psal. CI), tunc mittit strenuum suae clientelae famulum, qui praeparet viam ejus ante eum, ut, mundificato et sanctificato templo, quod fuerat contaminatum et profanatum, statim ad ipsum veniat Dominator, quem nos quaerimus, et Angelus testamenti, quem nos volumus.

Dominator potentia, Angelus gratia: Dominator in eo quod nos dignatus creare, Angelus in eo quod dignatus est nos redimere.

Praemittitur ergo ex omnibus coelestis curiae servientibus et officialibus quasi custos et procuratrix et imperatrix prima atque mundatrix templi Domini consideratio culpae, ut illud a cunctis sordibus emundet, ac velut vere coelestis regis thalamum per emundationem decenter adornet. Ingressa igitur consideratio, seu cognitio culpae videt gentes ingressas in sanctuarium Dei, de quibus praeceperat ut non intrarent Ecclesiam ejus. Videt templum et omnia utensilia ejus polluta et obvoluta, contaminata et profanata, tectum ejus de super cum trabibus, et tignis, et laqueariis, telis aranearum undique palliatum, id est mentem cum suis sensibus, affectionibus, et virtutibus velatam per totum vanitate turgentis superbiae; aream vero deorsum, id est carnem stratam luto luxuriae, medios parietes, id est sermones et actiones vitiorum sordibus a summo usque ad imum stercoreatos et foedatos. Ibi requiescunt bestiae, habitant struthiones, et pilosi saltant ubi et respondebunt. Ibi ululae in aedibus ejus, et Sirenae in delubris voluptatis (Isai. XIII). Ortae sunt spinae et urticae, et paliurus in munitioibus ejus. Et facta est domus Domini cubile draconum et pascua struthionum. Unicornes descendunt cum eis, et tauri cum potentibus. Non est transiens per eam, quia onocrotalus et ericius et ibis, et corvus habitant ibi. Occurrunt daemonia onocentauris, et pilosus clamat alter ad alterum. Ibi cubat lamia, et invenit sibi requiem, ibi habet foveam ericius, et enutrit catulos, et circumfodit, et fovet in umbra ejus. Illuc congregati sunt milvi alter ad alterum. Ibi corvus in superliminari, et lappa et tribulus super aras ejus (Isai. XXXIV. Soph. II).

His omnibus nihil aliud innuitur, nisi peccatorem Christianum, sive crudelium suggestionibus daemonum, sive reproborum consiliis hominum interius exteriusque corruptum et non jam Dominicae, sed daemoniacae magis habitationi mancipatunt. Haec attendens cognitio, seu consideratio culpae ingemiscit, et

tabescit, non habens consolatorem, nec inveniens consolationem. Nec praesumit sola subire sarcinam tanti negotii reminiscens verborum Salomonis, ubi dicit: Melius est duos esse simul quam unum, habent enim emolumentum societatis suae; si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Vae soli, quia cum ceciderit non habet sublevantem se: Et si dormierint duo fovebuntur mutuo. Unus quomodo calescet? Et si quispiam praevaluerit contra unum, duo resistent ei (Eccle. IV). Pro his omnibus ista prima virtus aliis praemissa, quam considerationem culpae nominamus, omnium invocat rectorem Deum, ut sibi praestare dignetur auxilium ad tantum obsequium exsequendum. Mittitur ergo ei coelitus quaedam pedisequa ejus, quae dum hujusmodi res bene geritur, eam semper solet comitari, consideratio videlicet poenae, et praecipitur ei, ut opus acceleret, et domum Domini circa ejus adventum praeparare festinet. Quae cor humanum coelitus illapsa, videt peccatoris stipendium quod promeruit, jam jamque persolvendum (stipendium autem peccati est mors et mors aeterna); videt crudelia tormenta, calores ignium, et frigora nivium, famem et sitim, terrores et tortores, tenebras, vermes, et si qua sunt similia. Dum ergo consideratio culpae hinc, consideratio poenae inde rebus ubique agendis unaquaque pro suo officio solerter intendit, nequaquam vires suas ad hoc negotium rite peragendum solas sufficere prudenter attendunt. Mittuntur ergo eis duo satellites curiae coelestis streuui, et virtute pleni, dolor scilicet et timor, eas in hoc labore perficiendo non solum sequi, sed etiam eis obsequi consueti, et indicit consideratio culpae dolorem de peccato praeterito, consideratio vero poenae timorem de tormento futuro. Qui gravem sibi laborem instare cognoscentes, perticis et scopis opus arripiunt, et tanta (si fas est dicere) vesania inter parietes debacchantur, ut nisi moderatrix et gubernatrix omnium quam ocissime accurrat temperata discretio, domum totam non jam solum evertant ad quaerendum quod erat perditum, sed potius subvertant ad perdendum quod substiterat adhuc salvatum. Dum enim debent operari peccatoris emendationem, ipse eorum impetum ferre non praevalens, aliquando pene praecipitatur in desperationem. Mittitur ergo discretio, quae dicto

citius advolans freno sui moderaminis furentes cohibet, moderatur, dirigit, et gubernat.

His igitur omnibus simul laborantibus et sese vicissim adjuvantibus, tota domus Domini spurcitia quae vel per cogitationem, vel per locutionem, aut per operationem facta fuerat, in unum coacta sterquilinum in medium cordis congeritur, ut adhuc accepto consilio et auxilio divino modo quolibet egeratur. Tunc renovante Deo antiqua miracula, percutitur petra cordis, et fluunt aquae in abundantia. Mittitur enim sexto loco ad praesignificandam perfectionem operis in cor humanum compunctio. Quae ab imo cordis exurgens suo impetu detestabilem illam, et horrendam massam subleuat, et dissolvit; et aliis manum apponentibus totis omnium viribus ad ostium pellitur ut expellatur. Tunc denique ut septiformis sancti Spiritus gratia adesse monstretur, septimo loco dirigitur ostiaria, id est confessio, qua veniente et os diu mutum, et per diabolum obseratum, aperiente, tota illa nefanda congeries eliminatur. His itaque peractis, id est vitiis et peccatis expulsis, jure haereditario virtutes et bona opera succedunt. Quibus omnibus domus Domini adornatur, et contra ejus ingressum emundata, et ornata decentissime praeparatur. Et statim venit ad templum sanctum suum Dominator, quem nos quaerimus, et Angelus testamenti, quem desideramus. Celebratur ergo solemnitas sancta Purificationis tanto gaudio, ut non solum hominibus, verum et angelis Dei gaudium sit in coelo super uno peccatore poenitentiam agente plusquam super nonaginta novem justis, qui non indigent poenitentia (Luc. XV). Eia, charissimi, emundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, ut simus sine macula et sine ruga, quatenus per nostram bonam conversationem, et per meliorem conversionis conversationem ea geramus in tempore de quibus laetemur in aeternitate. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

**SERMO XLII. In purificatione B. Mariae,
de purificatione Ecclesiae.**

Ipse est quasi ignis conflans, quasi herbae fullonum. Et sedebit conflans, et emundans argentum; et purgabit filios Levi. Et colabit quasi aurum, et quasi argentum, et erunt Domino offerentes sacrificia in justitia (Malac. III).

Salvator noster, dilectissimi nobis, ad templum suum veniens, id est sanctam Ecclesiam visitans per suae dispensationem incarnationis, ut eam sibi exhiberet sine macula luxuriae, et sine ruga malitiae, emundavit eam ab omni inquinamento carnis et spiritus per gratiam redemptionis et affectum justificationis. Quae gratia vel effectus hic manifestissime designatur, comprehenditur, exprimitur, ubi per Prophetam praedicitur: Sedebit conflans et emundans filios Levi. Ubi namque dicitur sedebit, demonstratur ejus diligens intentio nos salvantis. Ubi vero subditur conflans, angustia nostrae tribulationis; ubi autem deinde infertur purgabit filios Levi, effectus nostrae justificationis. Ipse est quasi ignis conflans, quasi herba fullonum. Dominus quasi ignis est consumens lignum, foenum, stipulam, quia gravia peccata graviter punit. Est etiam quasi herba fullonum, quia leviora levius puniens, lotis munditiam restituit. Et purgabit filios Levi, et colabit eos quasi aurum et quasi argentum. Per filios Levi sacerdotalis dignitas intelligitur. Et si sacerdotes colandi sunt et purgandi, quid de caeteris est dicendum, cum judicium incipiat a domo Dei, et colabit eos? Metallum postquam conflatum est in fornace, ut saepe videmus, ad exemplar terreum quod lingua vulgari coclear dicere possumus, cui et per quod in vas vel in aliud quodlibet instrumentum infundendum est et informandum ab artifice vice colarii, quolibet instrumento, ne carbones simul transeant interposito, traducitur et transfertur. Quod totum in hac spirituali purgatione perfectus completur. De spirituali namque conflatione scriptum est:

*Tribulatio patientiam operatur, patientia probationem
(Rom V).*

Et Dominus in Evangelio:

In mundo pressuram habebitis (Joan. XVI).

Ad colationem autem pertinet quod ait:

Arcta est via quae ducit ad vitam (Matth. VII).

Et item:

Contendite intrare per angustam portam (Luc. XIII).

Non enim ad modicum arctatur qui ex una parte audit:

Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris (Tob. IV),

et ex altera:

Quaecunque vultis ut feceris (Tob. IV),

et ex altera:

Quaecunque vultis ut faciant vobis homines, et vos eadem facite illis (Matth. VII).

Per arctam autem viam ducitur, et per strictum foramen colatur, cui, omne quod delectat, nisi secundum Deum sit, etiam cogitare prohibetur. De informatione vel conformatione sic dicit Apostolus:

Nos omnes relevata facie gloriam Domini specularantes in eadem imaginem transformamur a claritate in claritatem tanquam a Domini Spiritu (II Cor. III).

Per tribulationem quippe conflati, et per districtam disciplinam, quae

in praesenti non videtur esse gaudii sed moeroris, colati, integritatem et pulchritudinem, divinae imaginis in nobis recipimus, qui eam in nobis prave vivendo miserabiliter corrueramus; et nostrae conditionis dignitas ex vase contumeliae in vas transfertur gloriae.

Colabit, inquit, eos quasi aurum, et quasi argentum. Quidquid in auro, id est sensu nostro et argento, id est eloquio, commistum est aere, stanno, plumbo, camino Dei excoquitur, et per distractionem disciplinae colatur (Psal. XI), ut sit igne examinatum, probatum terrae, purgatum septulum (Ezech. XXVII). Contingit autem, charissimi, saepenumero, ut qui in fornacem sanctae purgationis mittuntur ut probentur, non probentur, sed reprobentur. Hinc Isaias populo Israel ait:

Argentum tuum versum est in scoriam (Isa. I).

Hinc Ezechiel ait:

Fili hominis, versa est mihi domus Israel in scoriam (Ezech. XXII).

Omnes isti, aes et stannum, et ferrum, plumbum, in medio fornacis scoria argenti facti sunt. Hinc Dominus ad Jeremiam ait:

Probatores dedi te in populo meo robustum, et scies et probabis viam illorum. Omnes isti principes declinantes, ambulantes fraudulentem, aes, et ferrum, universi corrupti sunt. Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator, malitiae enim eorum non sunt consumptae. Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus projecit illos (Jer. VI).

Possunt tamen aes et ferrum et stannum et plumbum in bona aliquando significatione accipi. Aes etenim, quia sonorum est, apte

significat sonum praedicationis. Ferrum autem, quia per illud justitia solet exerceri, virtutem significat severitatis. Stannum, etsi argentum non est, tamen quia a longe argenti suo colore vel fulgore prae se ferre videtur similitudinem, potest figurare cujuslibet virtutis, vel boni operis imitationem. Dum enim aliquis in altero videt alicujus virtutis fulgorem splendescere, etsi non potest illi in eadem virtute coaequari, tamen quia studet illum in quantum potest, imitari, videtur velut stannum, quantumvis argenti longa similitudine, aliqua tamen ejus imitatione decorari. Plumbum, quia ponderosum est, significat gravitatem. Sed in hoc loco omnia ista non in bona, sed in mala significatione accipi possunt. Aes itaque propter tinnitus sui melodiam, placentem significare potest adulationem. Ferrum, quia ipso crudelia et injusta homicidia multoties fiunt, figurat crudelitatem. Plumbum per suam ponderositatem designat segnitiem. Stannum exprimit virtutis simulationem. Scoria, quae est metalli purgamentum, quamlibet significat vitiositatem.

Fratres, ne simus aes per adulationem, nec ferrum per crudelitatem, nec plumbum per segnitiem, aut stannum per simulationem, sed nec scoria per quamlibet vitiositatem; formidabiliter timeamus quod dicitur: Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator, malitiae enim eorum non sunt consumptae. Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus projecit illos. Haec omnia nobis terribiliter sunt formidanda. Nos etenim qui in religione sumus, nos maxime in conflatorio fornacis sumus. Conflatorium nempe claustrum nobis est, in quo velut aurum in fornace, taedio, silentio, lectione, meditatione, oratione, jejuniis, vigiliis, rigore disciplinae, debemus a nostris peccatis purgari et probari. Conflator praelatus noster est, qui ad nos emendandos continue laborat. Sufflatorium, verbum ejus est et exemplum. Timeamus, charissimi, ejus in nobis laborem frustrari, dum incorrigibiles existentes per eum contemnimus emendari, timeamus argentum reprobum vocari. Timeamus a Domino projici. Hinc est quod de reprobis et superbo dicitur:

Dedit ei Deus locum poenitentiae, et ipse abutitur eo in superbiam (Job XXIV).

Timeamus ergo in loco humilitatis superbire, quia initium omnis peccati superbia (Eccli. X). Ponamus ante mentis oculos verba hodiernae propheticae lectionis, quae superius continentur, ubi de Domino dicitur:

Quis poterit cogitare diem adventus ejus. Et quis stabit ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflans, et quasi herba fullonum (Malach. III).

Qui enim venit et conflatur et purgat electos suos per misericordiam in tempore, in fine temporis veniet et conflabit minus purgatos per iudicium. Unde scriptum est:

Misericordiam et iudicium cantabo tibi, Domine (Psal C),

nunc misericordiam, tunc iudicium. Nam electi imperfecti minus purgati ante iudicium, in iudicio perfecte purgabuntur. Hinc Apostolus ait:

Fundamentum aliud nemo potest ponere praeter id quod positum est (I Cor. III).

Si quis autem supraedificat super hoc fundamentum, aurum et argentum, lapides pretiosos, ut videlicet cogitet ea tantum quae Dei sunt, sicut faciunt perfecti, aut lignum, fenum, stipulam, dum divisus cogitat ea quae sunt mundi, quibus sine dolore carere non potest, ut faciunt imperfecti, unusquisque opus manifestum erit. Quando? In die iudicii. Dies enim Domini, id est dies iudicii, declarabit, quia in igne revelabitur et uniuscujusque opus quale sit ignis probabit. Si cuius opus manserit (subaudi integrum), mercedem accipiet perfectionis. Si cuius opus arserit, in eo videlicet quod in parte

cogitavit quae sunt mundi, detrimentum patietur, scilicet et imperfectionis et ardoris.

*Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem
(I Cor. III).*

Studeamus, charissimi, et satagamus pro viribus nunc a Domino per misericordiam perfecte corrigi, ne iudex venturus et saeculum per ignem iudicaturus, sua iudicialia sententia, per quam etiam quidam electi sunt transituri et purgandi, et colandi, inveniatur quod debeat cremari; sed ut pro perfecto merito, perfecto praemio ab ipso mereamur tunc coronari. Quod nobis praestare dignetur, etc.

SERMO XLIII. In Septuagesima, aut alio poenitentiae tempore, de plantandis in nobis virtutum seminariis, et ejiciendis vitiorum radicibus, sumpta parabola de paradisi deliciis.

Tulit Dominus Deus hominem, quem formaverat et posuit eum in paradisum voluptatis (Gen. II).

Tropologice, id est moraliter haec disserentes, charissimi, dicimus quod homo a Deo formatur quando justificatur, et in paradisum ponitur, dum in segura jucunditate, sive jucunda securitate bonae conscientiae collocatur. Quid enim melius intelligimus per paradisum plenum voluptate quam mentem humanam ex confidentia bonae conscientiae plenam securitate? Secura enim mens quasi jube convivium (Prov. XV). Nihil ergo rectius accipimus per illam terrestrem paradisi gloriam quam bonam justae conscientiam. De qua et Apostolus ait:

Gloria nostra est testimonium conscientiae nostrae (II Cor. I).

Quid quoque aptius figurari dixerim per illius quietem optimam, quam tranquillitatem mentis, et pacem internam? De hac pace populo non in via Dei ambulanti, sed in invio diaboli erranti Baruch ait:

Si in via Dei ambulasses, habitasses utique in pace super terram (Baruch. III).

Nam si parentes primi in paradiso praeceptum Creatoris tenuissent, in habitatione pacis ejus perpetuo quievisset. Ita et nunc quicumque mandata Dei corde perfecto custodiunt, in pacis intimae securitate malorum timore sublato requiescunt. Non solum autem paradisus terrestris sua voluptate, securitate, pace, gloria, bonae conscientiae nostrae spiritalia bona significat, verum et fontis sui, fluviorumque manatione, atque natatiliis, ambulatiliis, et volatiliis ad alta

volantium, suave canentium multitudine, ac diversarum arborum multiplici fructificatione, omnium quoque florum vernantium pulchritudine convenienter illa figurat. Significat enim in nobis fons paradisi gratiam spiritualem, quatuor flumina quatuor principalium virtutum exercitationem; natatilia, eo quod pisces in aquis hinc inde fluctibus quassati natando laborant, laboriosam boni operis exhibitionem; ambulatilia, nostrae justitiae incrementum et perfectionem; volatilia, per volatum divinam contemplationem, per cantum laudem et gratiarum actionem. Arbores quoque multiplici fructificatione, et flores varia pulchritudine virtutum in nobis figurant utilem decorem et opinionem. Olea misericordiam significat, ut ex diversis sacrae Scripturae paginis potest intelligi. Est autem olea nomen ipsius arboris, cujus fructus oliva vocatur. Inde est distichon cujusdam versificatoris:

*Arboris est olea, fructus est nomen oliva.
Hinc oleum liquor expressus, faex cujus amurca.*

Vitis significat sapientiam. Christus etenim, qui est Dei sapientia, dixit:

Ego sum vitis vera (Joan. XV).

Sed et vinum modice sumptum acuit ingenium. Ficulnea propter dulcorem et suavitatem sui fructus, dulcorem et suavitatem designat internam. De qua scriptum est:

O quam bonus et suavis est, Domine, spiritus tuus in omnibus (Sap. XII).

Et Sapientia:

Spiritus meus super mel dulcis, et haereditas mea super mel et favum (Eccli. XXIV).

Et Psalmista de suavitate:

*Memoriam abundantiae suavitatis tuae eructabunt
(Psal. XLIV).*

Et de dulcedine:

*Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori
meo (Psal. CXVIII).*

Lignum scientiae boni et mali exprimit obedientiam. In ipsa nempe, si eam servamus, bonum experimur; si transgredimur, malum. Lignum vero vitae charitas est. Lignum etenim vitae vitam hominis sanam, incolumem et immortalem semper conservasset, si de ipso semper homo comedere potuisset. Inde etiam quod postquam peccavit Adam de eo scriptum est:

*Ne forte mittat manum suam, et sumat etiam de ligno
vitae, et comedat, et vivat in aeternum. Emisit eum
Dominus Deus de paradiso voluptatis (Gen. III).*

Quemadmodum ergo lignum vitae ut supra dictum est, immortale conservasset corpus humanum, ita et charitas, dum possidetur, immunem a morte peccati humanum custodit spiritum. Palma manibus victorum ferri solebat, et ideo victoriam significat. Quaelibet autem arbor aromata sua redolentia bonam famam designat. Sic et rosa per ruborem passionem vel compassionem. Liliū per candorem castitatem. Viola per deflexionem flosculi et capitis sui ad ima humilitatem figurat. Non mireris, si supradictae arbores in paradiso terrestri, vel etiam quaelibet animalia, aut volatilia esse dicantur. Nam de arboribus scriptum est:

*Plantaverat autem Dominus Deus paradysum voluptatis a
principio, in quo posuit hominem, quem formaverat.*

Produxitque Dominus Deus de humo, scilicet paradisi, omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave, lignum etiam vitae in medio paradisi, lignum scientiae boni et mali (Gen. II).

Ubi enim omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave in paradiso fuisse dicitur, nullum lignum defuisse videtur. Et de animalibus et volatilibus postquam Dominus Adam posuit in paradisum, ita scriptum est:

Formatis Dominus Deus cunctis animantibus terrae, et volatilibus coeli adduxit ea ad Adam, ut videret quid vocaret ea (ibid.).

Nec enim credendum videtur ea Adam extra paradisum longe quaesiturum, si eorum uti ministerio voluisset, sed de prope accepturum. Mysticis ergo divitiis atque deliciis supra descriptis mens justorum conserta, conferta et redimita dignoscitur. Cui mens impiorum sine conscientia valde dissimilis est. Nam ut Paulus dicit:

Inquinatae sunt eorum mens et conscientia (Tit. I).

Hinc Salomon ait:

Per agrum hominis pigri transivi, et per vineam viri stulti; et ecce totum repleverant urticae, et operuerant superficiem ejus spinae, et maceria lapidum destructa erat (Prov. XXIV).

Quasi diceret: Vitam negligentis hominis consideravi et mentem ejus, quam urticae et spinae replent, quia in corde negligentis prurientia terrena desideria, et punctiones pullulant vitiorum, et munimina virtutum perdidit. Non solum autem in agro pigri, in vinea stulti urticae et spinae, quae hic describuntur oriuntur, sed multae inutiles

arbusculae, et herbae noxiae, videlicet tribuli, vepres, rubi, lappae, cicutae, et multa similia, Tribuli ergo, eo quod minus duros aculeos habeant, et non valde vulnerando laedant, cujuslibet amaritudinis pravae tribulationem recte designant. Spinae, quae duriores habent stimulos et acrius pungunt, graviolem cordis rancorem congrue figurant. Vepres quoque, quia lacerando vulnerant, rixarum et contentionum exacerbationem scissionemque apte significant. Rubi etiam, qui durissimos habent aculeos ac gravissime vulnerant et cruentant, crudelitatis immanitatem exprimunt. Urtica, quia digitos tangentis saepe perurit, significat libidinem. Lappa, quia dum vestibis aut capillis injicitur tenaciter eis inhaeret, figurat tenacitem. Cicuta denique quia intus est inanis et vacua, et foris odore foetida, inanem gloriam et malam exprimit opinionem. Per urticas autem et spinas, quas Salomon superius solas et nominatim posuit, omnia vitia carnis et cordis significantur. Nam libido, quae per urticas exprimitur, significare potest omnia vitia carnis: rancor vero, qui per spinas intelligitur, omnia vitia cordis.

Non sint, charissimi, nobis in nostrarum horto deliciarum; non sint, inquam, tribuli per quamlibet vel levissimam pravae amaritudinis tribulationem, non spinae per rancorem, non vepres per exasperationem, non rubi, quos quidam etiam scorpiones vocant, per crudelitatem. Non sint urticae per libidinem, non lappae per tenacitatem, non cicutae per foetidam opinionem, non denique quaelibet arbuscula inutilis, aut herba noxia per quamlibet vitiositatem. Enimvero sit in nostro paradiso olea per misericordiam, vitis per sapientiam, ficulnea per dulcedinem internam, lignum scientiae boni et mali per obedientiam, lignum vitae per charitatem fraternam, palma per victoriam, quaelibet arbor aromatica per bonam famam. Sit in eo rosa per passionem vel certe compassionem, lilium per castitatem, viola per humilitatem, omnis denique arbor bona, flosque pulcherrimus per cujuslibet virtutis fructificationem, pulchritudinem et opinionem. Hunc paradisum, charissimi, totis viribus exerceamus, omni diligentia custodiamus. Exerceamus

operatione, custodiamus circumspectione, quia scriptum est:

Ut operaretur, et custodiret illum (Gen. II).

Timendum quippe est nobis ne serpens veniat, pomum protendat, Evam in nobis seducat, Adam corrumpat, et de paradiso ejici faciat. Hinc Apostolus ait:

Timeo ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, et excidant a simplicitate quae est in Christo (II Cor. XI).

Serpens diabolus, Eva caro, pomum delectatio terrenorum. Quemadmodum autem serpens Evam pomo decepit, sic diabolus insensatam carnem terrena delectatione illicit et seducit. Et sicut Eva Adam induxit ad esum pomi, sic nonnunquam caro spiritum trahit ad consensum peccati; et sic uterque de paradiso, id est de statu boni sui ejicitur, quia et spiritus affligitur per malam conscientiam, et caro punitur per poenam. Mentem ergo nostram et conscientiam, dilectissimi, non solum exerceamus, sed et custodiamus. Non enim deerit tentator, non deerit tentatio. Operemur igitur, et custodiamus in tempore, unde gloriemur in aeternitate. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO XLIV. In medio Quadragesimae, de Jerusalem pro sancta Ecclesia per allegoriam sumpta.

Laetare Jerusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam (In introitu).

Jerusalem, charissimi, civitas sancta, et civitas sancti sancta Ecclesia est, quae sponsa Dei est, sicut sacra Scriptura testatur, dicens in Apocalypsi angelo sancto Joanni loquente:

Veni, ostendam tibi sponsam uxorem Agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum et altum, et ostendit mihi civitatem sanctum Jerusalem descendentem de coelo a Deo, habentem claritatem Dei (Apoc. XXI).

Et Apostolus:

Viri diligite uxores vestras sicut et Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae in verbo vitae, ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta et immaculata. Ita et viri debent diligere uxores suas, ut corpora sua (Ephes. V).

Et post pauca:

Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo, et in Ecclesia (ibid.).

Sancta autem Ecclesia recte de coelo descendere dicitur, quia omne datum optimum et omne donum perfectum, quo eam sponsus ipsius Christus ab omni macula et ruga sanctificando justificat, desursum est descendens a Patre luminum (Jacob. I). Quae et claritatem Dei

habere perhibetur, quia claritatem, quam habet sponsus ejus per naturam, dat ei habere per gratiam, non per plenitudinem, sed per plenitudinis participationem. Et ipsa quidem sancta Ecclesia est in coelo, partim in mundo. Ibi velut in patria, hic ut in exilio. Ibi regnans, hic peregrinans. Et celebrantur nuptiae utrobique; hic in fide, ibi in contemplatione. Hic in spe, ibi in re. Videmus enim nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem.

Nunc cognoscimus ex parte, tunc cognoscemus sicut et cogniti sumus; cum enim venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est (I Cor. XIII).

Hic in nuptiis propinatur vinum gratiae, ibi propinatur vinum gloriae: vinum gratiae ad justificationem, vinum gloriae ad beatitudinem. Et licet sanctam Ecclesiam ita secundum status diversos, credulitatis scilicet et visionis, spei et rei, justificationis et beatitudinis, gratiae et gloriae, distinguamus, ut in exilio sit filia, in regno mater, quemadmodum scriptum est:

Illa autem Jerusalem, quae sursum est, libera videlicet a tentationibus, tribulationibus, et mortalitate, quae est mater omnium nostrum (Gal. VI),

licet, inquam, sic distinguamus, una est tamen uxor Agni, sponsa Christi, sicut scriptum est:

Una est columba mea, perfecta mea (Cant. VI).

Una praedestinatione, nondum una glorificatione. Columba puritate simplicitatis, perfecta consummatione virtutis. Haec igitur verba, quae in principio posuimus, laetare, Jerusalem, et conventum facite, omnes qui diligitis eam, quae sunt verba consolatoria, non illi dicta videntur, quae sursum in regno cum sponso jam gloriatur, sed ei, quae adhuc ab ejus visione in aerumna saeculi praesentis longe

peregrinatur.

Laetare, Jerusalem. Quasi per consolationem peregrinanti diceretur: Jerusalem, quae adhuc in mundo peregrinaris, tentationibus fatigaris, adversitatibus probaris, persecutionibus exercearis, mortalitate premeris, laetare in adversis quasi sciens, quia licet is, qui foris est homo corrumpatur, tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem (II Cor. IV). Id enim, quod in praesenti est momentaneum et leve tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quae videntur, sed quae non videntur (ibid.). Laetare, quia non sunt condignae passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis (Rom. VIII). Laetare ergo pro diebus, quibus humiliaris, annis quibus vides mala, quia quanto gravior pugna, tanto major est corona. Et conventum facite, omnes qui diligitis eam. Conventus, fratres, quoties pro bono et bene fit, materia est exsultationis, occasio gaudii et incitamentum laetitiae, maxime, hoc in loco sive negotio, quo filiis suadet, ut convenient, matri congaudeant, matri, inquam, quae eos in baptismo genuit, ac divinorum testamentorum doctrina suavi velut uberum suorum lacte nutrit. Ubi autem ad malum perpetrandum fit conventus, multorum multoties malorum causa fit effectus. Et de hujusmodi conventu Paulus sic dicit:

Convenientibus vobis in unum, jam non est Dominicam coenam manducare. Unusquisque enim suam coenam praesumit ad manducandum et alius quidem esurit, alius autem ebrius est (I Cor. II).

Et post pauca:

Laudo vos in hoc? non laudo (ibid.).

Hinc Dominus per psalmistam de inique convenientibus dicit:

*Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus
(Psal. XV).*

Iniquorum est segregare a conventu justorum, et facere de se conventiculum, vel conventicula, ut bini, ut terni congregati nihil aliud studeant nisi dictis absentium rodere vitam, vel in alios, vel etiam in suimet perniciem aliqua prava machinari. Hujusmodi autem conventicula multis modis fiunt, vel potius multimoda sunt hujusmodi conventicula. Alia namque sunt vanitatis, ut conventicula ludentium; alia loquacitatis, ut verba otiosa, et superflua et scurrilia et turpia proferentium. Sunt etiam alia conventicula detractionis, alia contentionis, alia seditionis, alia commensationis et potationis, alia luxuriae et turpitudinis, alia denique cujuslibet pravitatis; nos ergo, charissimi, nequaquam conventicula velut iniqui faciamus, quia si conventicula de sanguinibus, id est de peccatis perpetrandis facimus, a Domino sicut auditis non congregamur. Faciamus autem conventum, ut secundum Apostolum consideremus invicem in provocationem charitatis et bonorum operum, non deserentes collectionem nostram, sicut consuetudinis est quibusdam (Hebr. X). Faciamus conventum, ut simus omnes pariter in una fide, in una dilectione, in una exercitatione virtutum, in una exhibitione bonorum operum. Sed quoniam hujusmodi conventus ab omnibus Christianis etiam laicis et conjugatis, generaliter exiguntur aliquo modo, nos qui in congregatione consistimus, conventum diligentius et specialius faciamus, unde eorum meritum (ut justum est) transcendamus et excellentius a Domino praemium percipiamus.

Sex itaque sunt loca, in quibus conventum debemus facere conventumque tenere, scilicet in refectorio, in labore, in claustro, in choro, in dormitorio, in capitulo. In refectorio, dum conventum facimus, duplicem fructum acquirimus, quia ibi reficitur corpus et spiritus; corpus cibo, spiritus divino eloquio. In labore triplicem fructum acquirimus. Ibi et enim fructum habemus honestae occupationis, fructum exercitationis, fructum utilitatis: fructum

occupationis habemus, quia dum labori intendimus ad nulla inutilia vagamur, fructum exercitationis ibidem percipimus, quo saniores efficiamur. Habemus fructum utilitatis, quia labor noster in Domino non est inanis. In claustro fructum accipimus pacis et silentii. De quo scriptum est:

Erit opus justitiae pax, et cultus justitiae silentium, et securitas usque in sempiternum: et sedebit populus meus in pulchritudine pacis; et in tabernaculis fiduciae, et in requie opulenta (Isa. XXXII).

Habemus quoque in claustro fructum lectionis et meditationis, fructum devotionis et orationis, fructum contemplationis et compunctionis. Ibi praeceptis majorum instruimur, exemplis informamur, incitatur monitis. In choro autem habemus per recitationem lectionum fructum eruditionis. In psalmis vero et hymnis, et canticis spiritualibus fructum divinae laudationis. Sane fructu divinae laudis sociamur angelis, dum officium, quod illi complent in coelis, nos exercemus in terris, et impletur per illos pariter et nos quod scriptum est:

Confessio ejus super coelum et terram (Psal. CXLVIII).

In dormitorio vero fructum capimus quietis corporalis. Sunt quoque qui illic percipiunt non tantum quietem corporis, sed et gustam boni spiritualis. Aliquando quippe mens eorum dulcedinem internam ibi sentit dormiendo quam sentire non potest vigilando. Quidam etiam alios fructus et utilitatem ibidem accipiunt vigilando, orando, peccata sua plorando, et impletur in eis Davidicum illud:

Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo (Psal. VI).

In capitulo denique conventum facimus, ut nostras negligentias et

transgressionem emendemus.

Capitulo igitur omnes debent interesse quicumque correctioni et emendationi volunt subesse. Sed sunt quidam in religione, qui in morem equorum emissariorum incrassatorum, lascivientium et manum stabularii fimum tergentis, et eos procurantis non sustinentium, vel de minimis leviter increpari non patiuntur; sed velut equi indomabiles in magistros qui eos castigare et emendare, vel a peccatis emundare debent, effrenate nimis insaniunt. Furoribus etenim impatientiae arrepti, minarum et contumeliarum morsibus in eos debacchantur. Quid autem de talibus agere debeat sanctus praelatus, qui stabularius Domini est, Psalmista declarat ubi dixit:

In camo et freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te (Psal. XXXI).

Per camum et frenum minora et majora Dei praecepta figurantur. Qui ergo rationabilibus castigationibus rationabiliter et voluntarie non acquiescunt, divinatorum praeceptorum auctoritatibus velut equi et muli camo et freno arctius constringendi sunt. Omnis enim Scriptura divinitus inspirata utilis est, ait Apostolus,

ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus (II Tim. III).

Sunt autem equi tantae feritatis quidam et impatientiae, ut dum ferrantur vel curantur, camo vel freno nequaquam possint teneri. Hujusmodi equorum labium broie, id est ferramento constrictorum inducitur, ut ejus distractione quieti teneantur. Quod bene in quibusdam typice geritur, quia propter nimiam eorum insolentiam cibus aut potus eis minuitur, vel silentium eis continuum imponitur. Superborum etenim contumacia et gravi sententia ferienda est, ne si misereamur impio, non discat facere justitiam, et in terra sanctorum

inique gerens non videat gloriam Domini (Isai. XXVI), si non magis tradatur Satanae in interitum carnis (I Cor. V), id est asperrimae sententiae ejus carnaliter adversanti et contrariae, ut vel sola vexatione intellectum dante auditui, spiritus salvus fiat in die Domini (ibid.). Quam videlicet sententiam si ferre recusaverit, etiamsi non abscesserit, de societate projiciatur. Nec hoc fit crudeliter, sed misericorditer, ne contagione pestifera plurimos perdat. Nec ista dicimus, fratres, ut minus perfectorum imbecillitatem tolerandam esse denegemus, sed in domo Dei sic exercendum est iudicium, sic exercenda justitia, ne insolentium superbia modo quo libet toleretur, neve imperfectorum imbecillitas illo modo praegravetur.

Sunt et alii per gratiam Dei in religione velut roncini aut asini oneriferi et laboriosi, qui ab aliis clamati vel etiam voluntarie prostrati de suis negligentibus sponte veniam postulant, et humiliter ac patienter eas emendant. Sunt et alii in domo Dei coelesti gratia ditati, qui etiam injuste clamati laetanter se prosternunt, et injurias tacite pro Christo suscipiunt. Tam autem culpas sponte emendantibus, quam injurias patienter suscipientibus vox illa Psalmistae convenit, ubi dicit:

Ego autem in flagella paratus (Psal. XXXVII),

et alibi:

*Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum.
Tenuisti manum dexteram meam, et in voluntate tua
deduxisti me (Psal. LXXII).*

Soli tamen apud Deum gloriam acquirunt qui injuste flagellati injurias tacite suscipiunt. Unde Petrus:

*Haec est, inquit, gratia, si propter conscientiam Dei
sustinet quis tristitias, patiens injuste. Quae enim gratia*

est, si peccantes, et colaphizati suffertis? sed si beneficientes patienter sustinetis, haec est gratia apud Deum. In hoc enim vocati estis, quia et Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Qui cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur. Tradebat autem se judicanti injuste. (I Pet. II).

Primi ergo, quandiu incorrupti persistunt, pendent in cruce latronis blasphemantis; secundi, dum corriguntur, in cruce latronis veniam postulant; tertii, qui propter Deum tantum sustinent, in cruce Christi innocenter patientis. Primis, si nolint corrigi, propter superbiam imputatur culpa: secundis propter humilitatem datur indulgentia; tertiis propter innocentiam augetur gratia. Igitur in capitulo, charissimi, conventum faciamus, ut culpas nostras corrigamus, imo injuriam accipiamus. Vitemus conventicula, faciamus conventum. Faciamus conventum ut simus unanimes in fide, charitate, operatione, recte credendo, sincere diligendo, sancte vivendo. Faciamus conventum in refectorio, simul comedendo, in labore quae ad ipsum pertinent simul exercendo, in claustro simul sedendo, in choro simul canendo, in dormitorio simul quiescendo, in capitulo nostras culpas corrigendo. Faciamus conventum in tempore, ut superno beatorum conventui jungi mereamur in aeternitate. Quod nobis praestare dignetur, etc.

**SERMO XLV. De cella vinaria per allegoriam
accepta pro Ecclesia.**

*Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me
charitatem (Cant. II).*

Cella vinaria, charissimi, nobis sancta Ecclesia est, singulae fideles animae singula dolia. Cella a celando dici videtur. In ea quippe celantur quaelibet necessaria sive utilia ab oculis et a tractu alienorum sive furum. Sancta igitur Ecclesia recte cella vocatur, quia in ipsa et per ipsam divinum arcanum et coeleste sacramentum ab immunda multitudine celatur, sicut scriptum est:

*Nolite sanctum dare canibus, et nolite spargere
margaritas ante porcos (Matth VII).*

Dolium quoque a dolando recte vocatur. Dolium ergo quaelibet fidelis anima congrue nominatur, quae tentationum et persecutionum dolationibus ad continendum gratiae coelestis liquorem paratur et aptatur. Sed et asseres aut tabulae illae, in quibus dolium construitur, bene virtutes nobis datas per naturam figurant; et circuli superadditi, quibus tabulae constringuntur, virtutes nobis datas per gratiam apte significant. Quemadmodum enim illae tabulae, nisi circulis constringuntur, vinum non continent, sic virtutes naturales, nisi virtutibus quae per gratiam nobis superadduntur adjuvantur, coelestia dona continere non valent. Duo etiam fundi anterior et posterior sensualitatem et rationalitatem designant. Anterior quippe, qui versus lumen est et patet, sensualitatem; posterior vero, qui versus parietem esse solet et latet, absconditam et latentem significat rationalitatem. Porro superior apertura, per quam vinum infunditur, convenienter intelligitur mentis intelligentia; vinum quod extrahitur, gratia. Denique duciculus, id est foramen, per quod vinum educitur ut dispensetur et propinetur, est eloquentia vel operatio bona. Sicut autem sunt quaedam dolia continentia vina dura et austera, quaedam

vero dulcia et suavia, sic quaedam fideles et sanctae animae sunt in verbo et facto severiores et fortiores, quaedam vero mitiores et remissiores.

Sane quatuor sunt, quae specialiter in vino discerni possunt, videlicet sapor, odor, pulchritudo sive color, et vigor. Spiritalis itaque vini, de quo loquimur, sapor percipitur et cognoscitur in doctrina, odor in fama, pulchritudo in decore boni exempli, vigor in rigore recti iudicii. Ad saporem pertinet quod Psalmista dicit:

Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo! (Psal. CXVIII.)

Ad odorem, quod Paulus ait:

Christi bonus odor sumus in omni loco (II Cor. II).

Ad pulchritudinem spectat quod idem alibi dicit:

Nox praecessit, dies autem appropinquavit; sicut in die honeste ambulemus (Rom. XIII).

Ad vigorem, quod Psalmista canit dicens:

Feci iudicium et iustitiam, non tradas me calumniantibus me (Psal. CXVIII).

Vinum autem nonnunquam quanto est fortius, tanto accessit facilius et melius. Sic et viri sancti quanto sunt in bonitate fortiores, tanto fiunt contra delinquentes mordaciores. Bonum itaque est vinum, sed carius est acetum, quia bona est lenitas mansuetudinis, sed salubrior est aliquoties vigor severitatis. Hinc per sapientiam dicitur:

Qui arguunt laudabuntur (Prov. XXIV).

Et alibi:

Verba sapientium sicut stimuli et quasi clavi in altum defixi (Eccl. XII).

Hinc est quoque quod propheta postquam eum spiritus Dei in altum levavit, amatus (sic) indagazione spiritus sui abiit, quia quanto quisque per spiritum Dei sublimius attollitur, tanto amplius contra delinquentes indignatur. Hinc est denique quod in tabernaculo Domini fuisse describuntur acetabula (Exod. XXXIV), quia propter delinquentes, increpatio modis omnibus est necessaria. Quae si subtrahunt, tinea peccati totum corpus bonitatis paulatim corrumpit et demolitur. Per mustum autem, quod in dolio fervet, donec paretur et purgetur, quid rectius accipimus quam gratiam vel vitam neophytorum ac poenitentium, qui diversarum cogitationum et affectionum aestibus agitantur, donec conscientia purificata et clarificata, et pacificata quiescant? Quamvis enim gratia coelestis velut dulce vinum dolio humanae menti suaviter divinitus infundatur, et ab ipsa mente gratanter ac jucunde suscipiatur, mirabiliter tamen ipsam gratia suscepta gravat, dum eam vel per memoriam peccatorum amaricat, vel ad satisfaciendum et ad bene vivendum stimulat, urget et sollicitat, quemadmodum de beato Joanne legimus quod liber, quem ad comedendum coelitus accepit, in ejus ore sicut mel dulcis fuit: sed ventrem ejus amaricavit (Apoc. X). Nam, ut ait Salomon:

In multa sapientia multa est indignatio, et qui addit scientiam addit et dolorem (Eccle. I).

Recte ergo per fervorem musti bullientis designatur angor et fervor animae poenitentis, et ad emendationem totis viribus enitentis. Per dolia vero vel vasa ferrata, quid convenientius intelligimus, quam illorum vitam aut conversationem, qui post conversionem, claustralis disciplinae vinculis manciantur, ut ejus rigore constricti virtute et

opere fortiores in posterum efficiantur? Qui inibi clausi velut mustum absque spiraculo constringuntur, quia ad ea quae secundum carnem placere possunt, ne ad modicum quidem exire permittuntur. Quid enim habere potest spiraculi, cui etiam cogitare prohibetur quae sunt mundi? Quorum quidam (quod sine dolore dicendum non est) suis peccatis exigentibus, vincula rumpunt et vinum effundunt, quia per suam impatientiam gratiam amittunt. Unde bene Dominus per prophetam Judaico populo dixit:

*Excussisti jugum, rupisti vincula, dixisti: Non serviam
(Jer. II).*

Alii vero non minori dementia vexati, tot et tantis jejuniis student atque vigiliis se macerare, ut inceptum propositum disciplinae non valeant tenere, et con fractis viribus tam animi quam corporis nulla bona opera, nullas virtutes queant exercere; et dum semetipsos indiscrete affligunt, gratiae coelestis jucunditatem et fructum amittunt. Audivimus et etiam vidimus quosdam post talem abstinentiam ad tantam ingluviem delapsos, ut non possent satiari. Qui autem inter utrumque volant, et per regiam viam ambulant; qui disciplinae vincula non rumpunt, nec se irrationabiliter affligendo destruunt, ad summae culmen perfectionis plerumque pertingunt. Unde et ex sua fortitudine nonnunquam verbo vel exemplo vigorem bonitatis conferunt.

Aliquando vina herbis pigmentariis aut aromatibus conficiuntur, ut gratiora potantibus efficiantur. Quod in electis veraciter tunc peragitur, dum eorum sanctitas donis quibusdam specialibus et excellentibus conditur et roboratur, ut calix eorum salutaris misto sit plenus (Psal. VII), et inebrians, et praeclarus (Psal. XXII). Quaedam etiam sunt dolia vina debilia continentia, quae videlicet vina, quia ad vigorem fortium non consurgunt, recte vitam infirmorum minusque perfectorum significant. Talia quoque; vina quorundam accidentium impulsibus facile deteriorantur, adeo ut

multoties projiciamur, quia infirmi quique et imperfecti cito persecutionibus ac tentationibus franguntur et vincuntur, intantum nonnunquam ut non probentur, sed reprobentur. Et tamen illud imputandum non est gratiae divinae, sed malitiae humanae. Denique faex, quae sub vino in imo residet dolii, fomitem designat peccati, qui licet in hac mortalitate penitus nequeat exinaniri; debet tamen semper deorsum premi, ne sursum ascendat, animique virtutes sua foeditate corrumpat. Sane quemadmodum justi sunt dolia Dei gratiam Dei continentia, sic injusti sunt dolia diaboli in semetipsis culpam habentia. Et de his sic Scriptura clamat:

Fel draconum vinum eorum, et venenum aspidum insanabile (Deut. XXXII).

Nonne tibi dolia diaboli fuisse videntur filii Jacob, Simeon et Levi? De quibus ipse Jacob testatur dicens:

Simeon et Levi fratres, vasa iniquitatis bellantia; in concilium eorum non veniat anima mea, et in coetu eorum non sit gloria mea, quia in furore suo occiderunt virum, et in voluntate sua suffoderunt murum. Maledictus furor eorum, quia pertinax; et indignatio eorum, quia dura. Dividam eos in Jacob, et dispergam eos in Israel (Gen. XLIX).

Quidam etenim sunt pestilentes, qui sibi quaedam malitiae germanitate conjuncti totam turbant aliquando civitatem Dei, et furore suae iracundiae fortiter arrepti virum occidunt, quia praelatum viriliter agentem, perfecte loquentem, in quantum valent, subvertunt. Vtro denique occiso, murum suffodiunt, quia malignitatis suae gladiis praelato represso munimenta virtutum et bonorum operum in sancta congregatione funditus pro viribus destruunt.

Fratres, in consilium eorum non veniat anima nostra, et in

coetu eorum non sit gloria nostra. Sit maledictus furor eorum, quia pertinax, et indignatio eorum, quia dura. Quid autem de talibus sit agendum ad periculum evadendum ipse Jacob insinuat dicens: Dividam eos in Jacob, et dispergam eos in Israel. Nihil enim melius de talibus agitur, ut periculum evadatur, quam ut separentur ab invicem, ne manus eorum implere possint conceptam et incoeptam iniquitatem. Sed et diligenter attendendum est quod caedem, quam Simeon et Levi per audaciam compleverunt, per fraudulentiam incepterunt. Primum enim cum Hemor et Sichem filii Jacob in dolo de circumcissione locuti sunt, et circumcissione facta tertia die, quando gravissimus vulnerum dolor est, illis resistere non valentibus, Simeon et Levi caedem peregerunt (Gen. XXXIV). Sic, sic, charissimi nobis, quidam malignantes praelatis Ecclesiae, vel etiam amicis et fratribus, fraudulenta consilia saepe tribuunt, quibus eos postmodum nequiter involvunt. Sed quae merces fraudulenta consilia dantibus debeatur aut reddatur Habacuc propheta testatur dicens:

Vae qui potum dat amico suo mittens fel suum et inebrians, ut aspiciat nuditatem ejus. Repletus est ignominia pro gloria (Habac. II).

Bibe tu quoque et consopire. Circumdabit te calix dexteræ Domini, et vomitus ignominiae super gloriam tuam. Hinc Salomon de fraudulentis ait:

Ipsi contra sanguinem suum insidiantur, et moliuntur fraudes contra animas suas (Prov. I).

Captio namque, quam abscondunt, apprehendit eos, et in laqueum, quem absconderunt, cadunt ipsi (Psal. XXXIV). Talium ergo non solum audacia est frangenda, sed et fallacia prudenter est cavenda. Habet quoque diabolus alia dolia, alia vinorum genera continentia. Non solum etenim malignantes replet nequitia, sed et luxuriantes replet immunditia. Inde est quod meretrix illa famosa Babylon

aureum poculum in manu legitur tenere, per quod inebriat reges et gentes terrae (Jer. LI). Non enim sufficit diabolo, ut quosdam impleat vitiis spiritalibus, nisi et alios impleat vitiis carnalibus. Aliquando vero ut mistum faciat, quosdam vitiis utrisque foedat. Non simus, fratres, dolia diaboli vitiis repleta. Simus autem dolia continentia vinum Dei, vinum per veram sanctitatem, acetum per justam increpationem, ferratum per rigorem et disciplinam justitiae, pigmentatum vel mellitum per suavitatem dulcedinis internae, vel certe vinum debile per mediocritatem imperfectionis humanae. Haec idcirco, fratres, ita diximus, quia vita exterior manifestat quale vinum unusquisque intra semetipsum contineat. Scriptum quippe est quod amictus corporis, et risus dentium, et ingressus hominis enuntiant de illo (Eccl. XIX). Cella igitur vinaria sancta est Ecclesia; quodlibet dolium quaelibet fidelis ac perfecta anima; tabulae quibus dolia construuntur. virtutes, quas habemus per gratiam; fundus posterior rationalitas, anterior sensualitas; apertura per quam vinum infunditur, mentis intelligentia, vinum gratia, foramen duciculi seu fonticuli per quod exit, eloquentia vel operatio bona.

Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem (Cant. II).

Verba ista, charissimi, cujuslibet fidelis sunt animae, que se Christo duce in sanctam Ecclesiam gaudet introductam et coelesti gratia per verba et exempla perfectorum sanctorum, qualis iste fuit, cujus hodie solennia celebramus, gratulantur imbutam. Ingrediamur, fratres, et nos in sanctam Ecclesiam, ingrediamur, inquam, non tantum fide, sed et dilectione, id est non solum credulitate, sed etiam operatione, non solum visibili sacramentorum participatione, sed etiam invisibili, spiritualium donorum perceptione. Ordinavit in me charitatem. Habent quaelibet virtutes vel bona opera ordinem suum. Ordo nimirum est eleemosynae, ut primum temetipsum des Deo, deinde tua des pro eo. Nam si tua des Deo et teipsum zabulo, non est aequa partitio. Primo ergo miserere animae tuae placens Deo (Eccli. XXX).

Nam qui sibi nequam est, cui bonus erit? (Eccli. XIV.) Primum veste bonis operibus, deinde indue pauperem vestibus. Primum recipe Christum corde tuo, deinde pauperem hospicio tuo. Dum vis peregrinari primum elongare a vitio tuo, deinde a vico tuo, sic et charitas secundum divinum praeceptum suum habet ordinem, ut primum diligas et quantum potes, Deum, deinde proximum tuum sicut teipsum. Intremus, fratrem in cellam hanc vinariam, et accedamus ad majora dolia, fortiora vina continentia, id est ad sanctos perfectiores coelesti gratia perfectius abundantes, ut per ipsos inebriemur ab ubertate domus Dei, et de torrente voluptatis ejus potemus (Psal. XXXV), et per ipsos hauriamus salutem a Domino (Prov. VIII). Intremus, inquam, ut modo inebriet per gratiam, et ordinata divinitus in nobis charitate postea mereamur inebriari per gloriam. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO XLVI. In Assumptione beatæ Mariæ.

Inter caetera, dilectissimi, gloriosa miracula, quae in Assumptione beatissimæ Virginis Mariæ legendo vel canendo ad ipsius laudem saeculis omnibus attollendam et recolendam recitamus, purpuream ut violam ipsam esse devotissime cantare solemus. Quemadmodum autem in superiori quodam sermone breviter insinuavimus, quaecunque in Scripturis, quaecunque in creaturis sunt amabilia, quaecunque suavia, quaecunque dulcia, quaecunque pulchra, quaecunque redolentia, quaecunque jucunda, quaecunque pretiosa, quaecunque sunt laudabilia, ejus laudibus sunt convenientia. Sed praetermissis omnibus aliis de sola viola dicamus, ut qualiter beatissimam Virginem non solum purpureo colore, verum et aliis quibusdam proprietatibus suis evidenter significet ostendamus. Physici suis in libris affirmant, et medici in suis confectionibus probant violam naturam habere frigidam, et idcirco contra calidos morbos esse bonam. Significat ergo recte carnalium extinctionem vitiorum. Carnalia quippe vitia quasi calidi morbi sunt, quia miseram animam, quam tenent, suis fervoribus incendunt. Quasi ergo viola membris male calentibus apponitur, ut sanentur, quoties gratia coelestis nobis infunditur, ut fervores vitiorum in nobis mitigentur. Habet viola colores duos, viridem scilicet et purpureum. Solent doctores per virorem coelestium et immarcessibilem bonorum operum spem intelligere. Coelestia namque bona quasi semper virent, et nunquam marcescunt, dum a perpetuo suae bonitatis ac pulchritudinis statu nulla mutabilitatis ariditate decidunt. Quae dum firmiter, constanter et indesinenter speramus, quasi eorum immarcessibili virore nos coloramus. Possumus quoque per virorem cujuslibet virtutis aut boni operis inchoationem intelligere. In germinantibus enim de occulto sinu terrae prodeuntibus viror primum apparet. Quasi ergo novelli germinis virorem in nobis proferimus, dum nascentis in nobis et ex nobis virtutis vel boni operis nostra pulchritudine decoramus. Possumus etiam per virorem virtutum et bonorum operum immarcessibilem intelligere

perpetuitatem. Quasi enim semper in nobis virescunt, dum in nobis absque defectu subsistunt. Purpura autem regum est. Hinc est quod Alexander rex Syriae misit Jonathae purpuram et auream coronam, velut regio munere honorando. Sed et cum idem Jonathas praefato regi et Ptolomaeo rege Aegypti apud Ptolomaidem occurrisset, jussit eum praefatus rex suis vestibus spoliari et purpura indui, volens eum regio ornamento glorificare. Bene ergo purpura regalem significat dignitatem. Beata itaque virgo Maria vere purpura fuit, quae super omnes sanctos regali dignitate velut domina mundi, et regina coeli, effulsit; quae se prae omnibus regaliter egit et rexit, vitia depressit, virtutes erexit. Depressit enim in semetipsa superbiam, erexit humilitatem depressit iram, erexit pacem, depressit invidiam, erexit charitatem, depressit tristitiam saeculi, erexit exultationem Dei, depressit tenacitatem, erexit largitatem, depressit gastrimargiam, erexit parcimoniam, depressit luxuriam, erexit castitatem, imo virginitatem eximiam. Quia ergo mala depressit, et bona erexit; vel quia, secundum prophetae sententiam, illa evellit et destruxit, ista aedificavit et plantavit (Jer. I), vere fuit purpura, vere regia dignitate decorata. Habet etiam viola bonum odorem, per quem bonam designat opinionem. Non solum enim bona conscientia, sed et bona opinio est necessaria. Hinc est quod chrisma duos in se habet liquores. Chrisma autem Graece, unctio dicitur Latine. Estque chrisma oleum cum balsamo mistum, quo ununtur capita regum et pontificum, quo etiam baptizatos sacerdos ungit in vertice, sicut eodem pontifex per impositionem manus confirmandos ungit in fronte. In chrismate vero principaliter Spiritus paracletus datur. Unde et per abundantiam gratiae duos liquores mistos habet, oleum et balsamum; oleum conscientiae, balsamum famae: oleum quo intus conscientiae perungitur, balsamum cujus odore foris proximi resperguntur, oleum intus ad pacem cum Deo, balsamum foris ad exemplum cum proximo. Habuit igitur beatissima Virgo non solum intus sanctitatem ad conscientiam, sed et foris sanctitatis opinionem ad famam. Novit enim quod quemadmodum quidam ait:

Criminis est formam componere, spernere famam.

Novit, quod melius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa (Eccle. VII). Novit, quod memoria justi cum laudibus, et nomen impiorum putrescet (Prov. X). Novit secundum Apostolum quod Christi bonus odor est in omni loco (II Cor. II). Vere ergo ut viola odorifera fuit, cujus odor non tantum homines respersit, sed et angelos in admirationem sui convertit. Vere odorifera fuit, cujus odor non solum terram, sed et coelum implevit. Omnis denique viola naturaliter caput, id est flosculum suum ad ima deflectit, ac per hoc humilitatem convenienter exprimit. Quam virtutem in beata Maria excellenter fuisse quis dubitet? Cum enim ab angelo pronuntiaretur mater Dei, et per hoc vere domina mundi et regina coeli, humiliter respondit:

Ecce ancilla Domini (Luc. I).

Vere ergo et in hac viola fuit, quod vere caput ad ima deflexit, dum in eo quod major exstitit semetipsam amplius humiliavit, eligens non alta de se sapere, sed magis humilibus consentire (Rom. XII). Habebat quippe jam scriptum in corde suo, quod omnis, qui se humiliat, exaltabitur; et qui se exultat, humiliabitur (Luc. XIV), et illud:

Ante ruinam exaltatur spiritus, et ante gloriam humiliabitur (Prov. XVI).

Recte ergo beata Maria, secundum omnia quae supra dicta sunt, viola fuit, dum omnia, quae mystice sunt dicta, veraciter exercuit. Et nos, charissimi, nos inquam viola simus, nos beatam Virginem imitemur, quantum valemus. Simus quasi naturaliter frigidi per incendii carnalis extinctionem, simus virides per justitiae inchoationem, et per ipsius perpetuitatem, vel coelestium bonorum spem immarcessibilem et expectionem. Simus purpurei nosmetipsos

bene regendo. Odoriferi apud omnes nomen bonum obtinendo, caput ad ima deponamus de nobis humillima semper sentiendo. Conformemur beatæ Virgini pro viribus in sanctitate, ut consortes illi fieri mereamur in beatitudine. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XLVII. In Assumptione beatæ Mariæ semper Virginis.

Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion. Quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rosæ in Jericho (Eccli. XXIV).

Ista verba, dilectissimi, quæ proposuimus vobis in Ecclesiastico in laudem sapientiae velut ipsa loquente describuntur, et in laudem et gloriam beatissimæ virginis Mariæ, cujus Assumptionis diem celebramus, in persona ipsius quasi ipsa se decenter commendante in Ecclesiis hodie rectissime recitantur. Ista quippe recte cedrus, cypressus, palma, etc. Quæ ibidem subsequuntur, existit, quæ cunctis quæ per ea figurantur virtutibus referta refulsit. Cedrus arbor est Libani alta et valde imputribilis. Per Libanum autem, qui dealbatio interpretatur, præsens sæculum, quod qualicumque candore temporaliter splendet, multoties significatur. Recte igitur beata Dei Genitrix arbor Libani fuit, quia de sæculo præsentis carnis originem habuit. Sed ipsius Libani altitudinem se ad alta subrigens excessit, quia cunctam mundi gloriam suarum sublimitate virtutum inæstimabiliter transcendit. Quæ imputribilis quoque fuit, dum virgo incorrupta permanens mater existit. Bene denique se sicut cedrum exaltatam dixit, dum inviolata semper existens, et primum per gratiam et postmodum per gloriam præ omnibus creaturis se sublimatam vidit. Et quasi cypressus in monte Sion. Cypressi lignum fortissimum cedro pene proximam habet virtutem, templorum trabibus aptum, impenetrabili soliditate nunquam oneri cedens, sed in ea, quæ primum fuerit, soliditate perseverans, fortitudinem quoque congrue significat. Sion etiam, quæ specula interpretatur, sancta Ecclesia bene intelligitur, quæ coelestis boni pulchritudinem sublimiter speculatur. Beata itaque Maria apte quasi cypressus in monte Sion exaltata dicitur, quæ dum in mundo viveret, cunctis quæ mundi sunt potenter subactis, virtutum gradibus ad coelestia fortiter scandens, divinitatis gloriam præ cunctis Ecclesiae fidelibus speculabatur; et nunc eam præ cunctis spiritibus coelestibus

contemplatur.

Quasi palma exaltata sum in Cades. Legimus in Veteri Testamento populum Israel bis in deserto potatum aqua de petra producta, primo in Raphidim, secundo in Cades. Quae duo loca duplicem in nobis compunctionem apte significant: unam, quae nascitur ex memoria vel dolore peccatorum; alteram, quae surgit ex desiderio futurorum praemiorum. Quod etiam ex interpretatione eorundem locorum recte colligitur. Nam Raphidim, qui primam significat, interpretatur sanitas iudicii vel visio oris sufficiens eis. Cades autem sanctus. In Raphidim ergo aqua potamur, dum nosmetipsos intrinsecus sane de nostris peccatis dijudicando compungimur, et provida oris confessione de iisdem sufficienter abluimur. In Cades vero potamur, dum desiderio coelestium bonorum devote et sancte accensi et liquefacti, jucundo potum nostrum cum fletu miscentes inebriamur. Palma autem victoriam significat. Bene igitur beata Dei genitrix se velut palmam in Cades exaltatam gloriatur, quia spiritualibus hostibus potenter et victoriose subactis non dolore criminum, sed amore praemiorum coelestium compuncta suavissime potabatur. Potest quoque per aquam, quae in Raphidim populo data est, donum sancti Spiritus intelligi, quod fidelibus ad justitiam datur in mundo; per aquam vero, quae data est in Cades, superni fontis aqua, quae glorificatis ad gloriam datur in coelo, ut ista detur in merito, illa detur in praemio. Et de prima quidem scriptum est:

Effundam super vos aquam mundum, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris (Ezech. XXXVI).

Ad secundam autem pertinet quod Joannes in persona Christi dicit:

Ego sitienti dabo de fonte aquae vitae gratis (Apoc. XXI).

Qui enim sitit justitiam, reficietur per gloriam.

Beata itaque Maria se velut palmam in Cades exaltatam recte perhibet, quia superni fontis dulcedinem omnibus spiritibus excellentius possidet. Et quasi plantatio rosae in Jericho. Rosa quae rubet, apte designat passionem. Et si rosa in eo quod rubet exprimit passionem, ergo in eo quod plantatur congrue designat compassionem. Compassio in corde, passio in corpore. Compassio latet, passio patet. Rosa itaque plantatur, quando compassio cordi infigitur; florem rubentem producit quando in effectum passionis procedit. Jericho luna interpretatur, et pro defectu carnis aut defectu saeculi praesentis ponitur. Patet itaque quod Dei Genitrix quasi plantatio rosae in Jericho exstitit, quia in defectu saeculi praesentis virtute compassionis excellenter et singulariter enituit. Nam et ipsius animam pertransivit gladius (Luc. II). Et quis digne perpendere possit qualem doloris gladium sustinuit, dum suum filium unigenitum in cruce pendere morique vidit?

Quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus juxta aquas. Oliva figurat misericordiam. Fuit ergo beata Maria oliva per misericordiam, et tanto pretiosior per misericordiam, quanto excellentior per gratiam. Et bene in campis, quia in planitie saeculi praesentis, quia in latitudine sanctae Ecclesiae ubique terrarum diffusae, ut omnes peccatores ad ipsam libere et absque impedimento respiciant, ad ipsam confugiant, ab ipsa consilium quaerant, auxilium percipiant, per ipsam Deo reconciliati, venia laetificati, gratia locupletati, fide illuminati, spe confortati; charitate justificati, aliis virtutibus exercitati, bonis operibus adornati, et tandem gloria beatificati. Et quasi platanus juxta aquas in plateis. Sed prior finis, quem posuimus, melior videtur, ut dicatur quasi platanus juxta aquas. Platanus a latitudine foliorum dicta est, vel quod ipsa arbor patula sit et ampla. Nam Graeci "*platys*" latus vocatur. Folia autem bona opera significant. Quemadmodum enim vestitur et ornatur suis foliis, sic et justus operibus bonis. Bene ergo beata Dei Genitrix velut platanum juxta aquas se exstitisse dicit, quia donis irrigata divinis in bonis operibus dilatata semper fuit. Hinc est quod postquam nuntium

angelicum quod Dei mater esset, accepit (Luc. I), illico in montana Judaeae ad Elisabeth, quam concepisce audierat, perrexit, non ut verbum angeli mulieris attestacione probaret, sed ut mulieri provectae aetatis virgo juvencula ministerium sedula impenderet.

In plateis sicut cinnamomum et balsamum aromotisans odorem dedi. Venditores aromatum in nudinis sedentes in plateis, diversas aromatum species exponunt, et ipsa aromata odoris sui suavitatibus plateas respergunt. Sic spiritualium aromatum possessores virtutum et bonorum operum fragrantissimi per lata vitiorum gradientes suaviter afficiunt, et eos odore suae famae ab itinere pravitatis reducunt. Cinnamomum autem licet bonum odorem habeat, et per hoc famam sacrae virginis figurare queat, ex eo tamen quod corticem suum in modum cannae format, laudem et gratiarum actionem recte designat. Quod beatae Virgini congrue convenit, quae dum ab Elisabeth audivit quod verba angeli in ipsa complerentur, statim in laudem et gratiarum actionem prorupit, dicens:

Magnificat anima mea Dominum (Luc. I).

Balsamum vero per suum odorem B. Mariae bonam famam exprimit. Unde et de ipsa canimus, quod ejus odor inestimabilis erat in vestimentis ejus, et sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum et lilia convallium (Eccli. L). Hoc enim beatae Virgini Mariae maxime convenit, quae mundum universum opinionis optimae redolentia inestimabiliter adimplevit.

Et quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris. Myrrha propter suam amaritudinem significat mortificationem carnis. Quae virtus in B. Maria singulariter enituit, eo quod singulariter casta fuit. Unde convenienter non odorem, sed odoris se dedisse pronuntiat suavitatem. His, dilectissimi, virtutibus beata Dei genitrix exaltata fuit in mundo per meritum, et nunc exaltata est in coelo per praemium. Solemnitatem ergo sacratissimae Virginis devotissime

celebremus ut eam pro viribus imitemur, ut et nos qualicumque modulo simus, quasi cedrus per incorruptionem, quasi cypressus per fortitudinem, quasi palma per victoriam, quasi plantatio rosae per compassionem fraternam, quasi oliva per misericordiam, quasi platanus per operationem bonam, quasi cinnamomum per laudem et gratiarum actionem, quasi balsamum per bonam opinionem, quasi myrrha per carnis nostrae mortificationem. Imitemur eam in bona conversatione, ut ejus meritis et precibus ei sociari mereamur in beatitudine. Quod nobis praestare dignetur, etc.

SERMO XLVIII. In natali Domini.

In sole posuit tabernaculum suum, et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo (Psal. XVIII).

Tabernaculorum vel in tabernaculis commorantium diversa genera sunt, sicut audiendo, videndo, legendo cognovimus. In tabernaculis enim solent commorari pastores, custodes, negotiatores, milites, exsules, peregrini, viatores, pauperes. Sunt etiam tabernacula impiorum, et sunt tabernacula justorum. Haec omnia Christus exstitit, excepto solo quod impius non fuit. Quamvis enim secundum prophetam cum impiis reputatus sit (Isa. LIII), et secundum apostolum Paulum maledictum pro nobis factus fuerit (Galat. III), peccatum tamen non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus (I Petr. I). Christus itaque pastor, custos, negotiator, miles, exsul, peregrinus, viator, pauper, justus exstitit, imo justitia fuit semper et erit. Pastores autem in tabernaculis habitare Ezechiae regis canticum nobis notificat ubi dicit:

Generatio mea ablata est, et convoluta est a me, quasi tabernaculum pastorum (Isa. XXXVIII).

Christus vero pastor fuit, sicut ipse primum per prophetam, deinde per seipsum de se dixit. Per prophetam etenim ait:

Pascam gregem meum sicut pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum (Ezech. XXXIV),

et post pauca:

In pascuis uberrimis pascam eas, et in montibus excelsis Israel erunt pascua earum (ibid.).

Et Isaias de ipso dicit:

Sicut pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos, et in sinu suo levabit, fetas ipse portabit (Isa. IV).

Et ipse de seipso:

Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis (Joan. X).

Sed et custodum esse tabernacula Isaias nobis innuit, ubi dicit:

Derelinquetur filia Sion sicut umbraculum in vinea, et sicut tugurium in cucumerario (Isa. I).

Et Christus custos exstitit, sicut Psalmista ait:

Non dormit neque dormitat, qui custodit Israel (Psal. CXX),

id est virum videntem Dominum, si tamen eum videat utroque oculo, scilicet oculo cognitionis, et oculo dilectionis. Sunt nempe quidam spiritualiter unoculi, qui Deum vident oculo tantum cognitionis, non etiam oculo dilectionis. Isti de genere non sunt Israel, nisi forte sic, ut dicantur privigni, et ad haereditatem Israel non pertineant. Verus etenim Israelita, quamvis more paterno uno pede salubriter claudicet, utroque tamen oculo clare videt.

Tu ergo, si vis a Christo custodiri, esto Israel, ut utroque oculo Deum videas, oculo videlicet cognitionis et oculo dilectionis, oculo fidei et oculo operationis, oculo rationis et oculo bonae voluntatis, oculo scientiae et oculo sapientiae, oculo iudicii et oculo justitiae, oculo intellectus, et oculo affectus. Istos duos oculos,

oculum scilicet cognitionis, fidei, rationis, scientiae, iudicii, intellectus; oculum quoque dilectionis, operationis, bonae voluntatis, sapientiae, iustitiae, affectus, Christus in te videat, si vis ut te custodiat. Istos duos oculos Psalmista exprimit, ubi dicit:

Dominus de coelo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens aut requirens Deum (Psal. XIII).

Nam ubi dicit intelligens, exprimit oculum primum, id est cognitionem, fidem, rationem, scientiam, iudicium, intellectum, quae omnia sub una significatione debent accipi. Ubi vero dixit requirens, designat alterum, id est dilectionem, operationem, bonam voluntatem, sapientiam, iustitiam, affectum, quae et ipsa cuncta sub una significatione debent comprehendi. Quae enim primo loco descripsimus, cognitio et caetera, pertinent ad eam quae in nobis est veritatem. Quae vero loco secundo posuimus, dilectio, etc. spectant ad bonitatem. Per illa lucemus; per ista calemus. Per illa secundum magistrorum nostrorum assertionem in nobis divina reformatur imago; per ista divina similitudo. Christus itaque vere illius est custos qui, sicut dictum est, vere Israel est. Quidam autem habebant utrumque oculum, id est cognitionem et dilectionem quidam alterum tantum, id est cognitionem, quidam neutrum, quia neque cognitionem neque dilectionem. Primi sunt boni Christiani, secundi Christiani mali, tertii penitus infideles. Negotiatores in tabernaculis commorari in nundinis saepe videmus. Christus autem negotiator fuit. Vis audire qualis negotiator? Dedit vitam suam, ut reciperet tuam. Dedit se Dominum, ut te liberaret servum. Dedit se naturalem filium, ut te faceret adoptivum. Dedit se ignominiae, ut te reformaret gloriae. Dedit se temporali poenae, ut te restauraret felicitati aeternae. Ad hujus negotiationem mercatoris spectat quod Paulus Corinthiis scribens dicit:

Empti estis pretio magno, glorificate et portate Deum in corpore vestro (I Cor. VI).

Et B. Petrus:

Scientes, inquit, quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternae traditionis, sed pretioso sanguine quasi Agni incontaminati, et immaculati Jesu Christi (I Petr. I).

Milites aut militantes in tabernaculis manere, officium militare compellit. Christus autem miles fuit, miles strenuus, miles fortis. Ipse est enim fortis, ille imo fortior, qui fortem armatum atrium suum custodientem, et sua omnia in pace possidentem vicit, universa arma ejus, in quibus confidebat, abstulit et spolia ejus distribuit (Luc. II). Hinc ipse dixit:

Nunc judicium est mundi. Nunc princeps mundi ejicietur foras (Joan. XII).

Hujus fortitudo militis pugnatoris et victoris in Scriptura declaratur, ubi dicitur:

Cornua in manibus ejus. Ibi abscondita est fortitudo ejus, ante faciem ejus ibit mors (Habac. III).

Vere ergo fortis exstitit, qui per crucem diabolum et omnes aeras potestates debellavit, mundum, peccatum, mortemque superavit, et fractis portis inferi captivitatem nostram captivam eduxit (Ephes. IV), ac coelestis portas patriae Rex gloriae et Dominus fortis et potens in praelio (Psal. XXIII), manifestatus victor intravit. Exsules, peregrinos, viatores, pauperes in tabernaculis habitare necessitas saepe constringit. Christus autem exsul fuit, quia nostrum exsilium subiit, non tamen dignus, sed dignatus, non coactus, sed spontaneus, non amittendo propria, sed aliena colligendo. Exsul ergo exstitit in eo quod nostrum exsilium, tametsi libens, intravit. Ambulavit, inquit, Verbum, et exivit in campum.

Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (Joan. I).

Exivit a Patre, et venit in mundum, non ut judicaret mundum, sed ut salvaretur mundus per ipsum (Joan. XVI). Peregrinus quoque fuit; de peregrinatione etenim ejus et actu peregrinationis ejus scriptum est:

Ut faciat opus suum, alienum opus ejus, ut operetur opus suum, peregrinum est opus ab eo (Isai. XXVIII).

Opus etenim Dei est animas, quas creavit colligere, et ad aeternae lucis gaudia revocare. Flagellari autem, atque sputis liniri, crucifigi, mori, ac sepeliri non hoc in sua substantia opus Dei est; sed opus hominis peccatoris, qui haec omnia meruit per peccatum, sed peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum: et qui in natura sua manet semper incomprehensibilis, in natura nostra comprehendendi dignatus est ac flagellari, quia nisi ea, quae infirmitatis nostrae sunt susciperet, nunquam nos ad suae fortitudinis potentiam sublevaret.

Ut ergo faciat opus suum, alienum opus ejus, ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo, quia incarnatus Deus, ut nos ad suam justitiam colligeret, dignatus est pro nobis tanquam peccator homo vapulare. Et alienum opus fecit, ut faceret suum, quia per hoc quod infirmans mala nostra sustinuit; nos qui creatura illius sumus, ad fortitudinis suae gloriam produxit. Itinerantes vel viatores in tabernaculis habitare sacra Scriptura declarat, ubi Jacob patriarcham, cum a Laban discessit, in monte Galaad sua tabernacula fixisse testatur; sed et filii Israel per desertum gradientes, et ad terram promissionis tendentes in tabernaculis habitasse leguntur. Christus autem viator fuit, David attestante, qui ait:

De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput (Psal. CLX).

Et item:

Exsultabit ut gigas ad currendam viam, a summo coelo egressio ejus, et occursus ejus usque ad summum ejus. Hinc Salomon cursum ejus, imo saltum describens in persona sanctae Ecclesiae, sic ait: Ecce hic venit saliens in montibus, transiliens colles (Cant. II).

Quosdam etenim saltus dedit, dum de coelo in uterum, de utero in praesepe, de praesepe in crucem, de cruce in sepulcrum venit, de sepulcro in coelum rediit. Quos saltus in montibus saliens et colles transiliens fecit, quia sanctorum omnium tam majorum quam minorum, altitudines solus et singulariter excessit. Pauper etiam fuit Christus. Cum enim dives esset, pauper fieri dignatus est pro nobis ut nos sua paupertate simul et humanitate divitiarum et divinitatis suae donaret esse participes, et de sua paupertate ipse sic ait:

Vulpes foveas habent, et volucres coeli nidos. Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet (Matth. VI; Luc. II).

Ad hoc etiam pertinet quod beata mater ejus Virgo Maria non agnum, qui erat oblatio divitum mulierum, sed per turturum, aut duos pullos columbarum, id est oblationem pauperum, completis purgationis suae diebus ad templum pro ipso venit offerre (Luc. II). Sed et malorum esse tabernacula sermo divinus sic testatur. Abundant tabernacula praedonum, et audacter provocant Deum, cum ipse dederit omnia in manibus eorum (Job XII). Justos denique tabernacula habere Psalmista canit, dicens:

Vox exultationis et salutis in tabernaculis justorum (Psal. XI).

Hinc est quod antiqui justii. Abraham scilicet, Isaac et Jacob in terris promissionis in casulis habitaverunt. Non enim hoc fecerunt causa paupertatis, sed typicae significationis. Justii etenim erant, et in

casulis habitando non hic manentem civitatem, sed futuram se desiderare et inquirere demonstrabant. Hinc est etiam, quod Jonabad filius Rechab ad augmentum et exemplum justitiae praecepit filiis suis dicens:

Non bibetis vinum vos et filii vestri usque in sempiternum, et domum non aedificabitis, et sementem non seretis, et vineas non plantabitis nec habebitis, sed habitabitis in tabernaculis cunctis diebus vestris (Jer. XXXV).

Haec praecepit Jonabad filiis suis, ut discerent rebus terrenis stabiliter non inhaerere, nec calice Babylonis semetipsos inebriare, sed ad Jerusalem coelestem passibus virtutum et bonorum operum tendere, ac toto desiderio justitiam dulcedinemque supernam sitire, ubi pro tanto merito exemploque justitiae condignam mercedem reciperent gloriae. Unde et in figuram retributionis aeternae audire meruerunt: Haec dicit Dominus Deus Israel; pro eo quod obedistis praecepto Jonadab patris vestri, et custodistis omnia mandata ejus, non deficiet vir de stirpe Jonadab filii Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus (ibid). Tale nobis exemplum sanctae conversationis, fratres charissimi, patres antiqui tradiderunt. Sed nos, tanto exemplo penitus oblito, non jam tabernacula, sed nec domos, verum palatia et aulas regias aedificamus. Quod tamen propter necessitatem, utilitatem, et quietem posterorum multis videtur esse tolerabile, si tamen propter hanc exteriorum et perituram aedificationem interior et permanens animarum structura non negligatur.

Christus autem vere justus fuit. Unde Deus Pater voce Esaiae de ipso ait:

In scientia sua justificabit ipse justos servos meos multos, et iniquitates eorum ipse portabit (Isai. LIII).

Christus ergo pastor, custos, negociator, miles, exsul, peregrinus, viator, pauper. Justus in tabernaculo mansit, et in sole suum tabernaculum collocavit. Tabernaculum ejus, humana conversatio ejus. De hoc tabernaculo, id est conversatione ejus Baruch ait: Hic est Deus noster, non aestimabitur alius adversus illum. Hic adinvenit omnem viam disciplinae, et tradidit illam Jacob puero suo, et Israel dilecto suo. Post haec in terris visus est, et cum hominibus conversatus est (Baruch. III). Posuit autem tabernaculum suum in sole (Psal. XVIII), quia in manifesta hominum cognitione, in fervore persecutionis et afflictionis, famis et sitis, blasphemiae et percussione, passionis et mortis. Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo (ibid.). Sponsus est Christus, sponsa est Ecclesia, sex hydriae, sex aetates, aqua littera, vinum spiritualis intelligentia. Citharoedi prophetae, paranymphus Joannes Baptista vel ordo apostolicus, filii nuptiarum singuli quique fidelium, thalamus quidem nuptiarum incorruptae Genitricis uterus fuit, in quo Deus humanae naturae conjunctus est, et ex quo ad sociandam sibi Ecclesiam tanquam sponsus processit. Primus nuptiarum locus in Judaea exstitit, in qua Filius Dei homo fieri, et Ecclesiam sui corporis participatione consecrare, sui Spiritus pignore confirmare dignatus est. Sed vocatis ad fidem gentibus usque ad fines orbis terrae earumdem nuptiarum votiva gaudia pervenerunt. Tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Consuetudo sponsis est, dum primum de thalamo nuptiarum exeunt, vestibus candidatis et rubro vel alio colore coloratis procedere. Christus autem candidus fuit et rubicundus, candidatus virginitate, rubicundus passione. Unde et sponsa ejus sancta Ecclesia in Canticis canticorum de ipso dicit:

Dilectus meus candidus et rubicundus (Cant. V).

Candidus videlicet per munditiam virginitatis, rubicundus per effusionem sanguinis.

Fratres, imitemur discipuli magistrum, servi dominum, milites

regem. Simus pastores, nosmetipsos et alios pascuis sacrae doctrinae studiose pascendo. Simus custodes, nos et alios, in quantum possumus, vigilanter custodiendo. Simus negotiatores, terrena pro coelestibus sagaciter commutando. Simus milites, spiritualia bona nostra viriliter defendendo. Simus exsules et peregrini, nos exsules et peregrinos esse veraciter cognoscendo. Simus viatores, ad supernam patriam virtutum et bonorum operum passibus de die in diem tendendo. Simus pauperes, victum et vestitum tantummodo possidendo. Simus denique justii, coram Deo et hominibus recte vivendo. Commoremur in tabernaculis, sed ex virtutum et bonorum operum ramis ac decenter compositis. Ponat unusquisque nostrum in sole cum Christo tabernaculum suum, ut exeamus cum Christo extra portam, improperium ejus cum ipso portantes (Hebr. XIII). Vel certe in sole, ut simus pro amore ejus sicut Apostolus de se ait:

In labore et aerumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in jejuniis multis, in frigore et nuditate (II Cor. XI),

et caeteris omnibus quae supra vel infra dinumerat. Procedamus et nos pro modulo nostro velut sponsus de thalamo, ut simus etsi non virginitate, saltem castitate candidi, passione vel certe compassione rubicundi. In his omnibus, quae dicta sunt, Christum pro viribus imitemur, si cum ipso regnare desideramus. Qui enim se dicit in Christo manere, debet, sicut ille ambulavit, et ipse ambulare. Sancte ergo vivendo Christum sequamur in tempore, ut ipsum sequamur in aeternitate. Quod nobis praestare dignetur idem Jesus Christus, etc.

SERMO XLIX. In Circumcisione Domini.

Transeamus usque Bethlehem, et videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit Dominus, et ostendit nobis (Luc. II).

Fratres, nos et pastores, et filii pastorum esse debemus, filii scilicet Patrum antiquorum, qui pastores fuerunt, et nobis in fide Patres exstiterunt. Qui et ipsi ad videndum Dominum transierunt, quia in casulis habitando non hic manentem civitatem, sed futuram se inquirere monstraverunt, et nobis eam inquirendi formam et exemplum reliquerunt. Debemus ergo nosipsi pastores esse, greges nostros pascere et custodire. Sunt autem greges nostri cogitationes et affectiones nostrae, sensus et appetitus nostri, locutiones et actiones nostrae. Et habemus in gregibus istis agnos per munditiam, oves per innocentiam, verveces, id est castratos per continentiam. Habemus arietem, omnium gregum ducem, intellectum rationalem, habentem duo cornua sibi divinitus insita et eminentia, duo scilicet Testamenta. Istos greges debemus pascere pascuis divinae paginae, et custodire tota nocte saeculi praesentis ab insidiis fraudulentis furis, ab incursu lupi rapacis. Absit, fratres, a nostris gregibus porcus sordentis immunditiae, hircus fetentis infamiae! Si ergo filii pastorum et pastores sumus, et si Hebraei sumus, transeamus, et videamus Christum non solum natum, sed et circumcisum: et forte in die nativitatis ejus transivimus et natum vidimus; sed adhuc transeamus, et circumcisum videamus. Videamus, inquam, et diligamus. Videamus veritatem, et diligamus bonitatem. Duo sunt veritas et bonitas, quae si utraque habemus, nihil amplius quaerere deberemus. Quaerite, inquit, primum regnum Dei, et justitiam ejus (Matth. VI). Regnum Dei est veritas, justitia ejus bonitas. Si haec duo quaesieris, sicut debes, caetera apponentur tibi. Quare haec quaerere labores, non illa quae gratis habere potes. Duo itaque sunt, quae principaliter quaerenda sunt, veritas et bonitas. Sed utinam tam studiosi essent homines ad quaerendam bonitatem, quantum ad veritatem

quaerendam inveniuntur curiosi! Nescio quo pacto familiare hominibus est veritatem quaerere etiam his qui bonitatem non amant. In tantum enim omnes veritatem scire volunt, ut nemo sit qui falli velit. Sed non venit libenter sine bonitate veritas, aut si venit, non venit de partibus illis, et de regione illa, ubi salus est.

Nos, charissimi, utramque quaeramus, ut per utramque Christum invenire, et in ipso renovari valeamus, quemadmodum nos hortatur Apostolus dicens:

Renovamini in spiritu mentis vestrae (Ephes. IV),

id est, mente vestra, quae spiritus est, vel quae res spiritualis est. Decet enim nos renovari, quia vetera transierunt, et ecce nova facta sunt omnia (II Cor. V; Apoc. XXI). Nova mater, novus filius, novum gaudium, novum canticum, novus puer, nova cunabula, nova circumcisio, novum nomen, novum signum, novi adoratores, nova munera, novus thalamus, novus sponsus, nova sponsa, novae nuptiae, novum miraculum, novi paranymphe, novi convivae, novi citharoedi, nova progenies, novus princeps, nova respublica, nova pugna, nova victoria, nova pax, justitia nova, novum sacrificium, novum testamentum, nova haereditas, novus populus, novus ritus, novus annus. Haec omnia novitatem referunt, et novitati congruunt, ut in novitate vitae ambulemus. Nova mater, mater Virgo; novus filius, Deus homo; novum gaudium, gaudium angelorum de salute hominum; novum canticum:

Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis (Luc. II).

Novus puer, quia verus utpote purus, quia peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus (I Per. II); nova cunabula, animalium praesepia; nova circumcisio, quia in carne sine peccato; novum nomen Jesus, eo quod ipse salvum facit populum suum a peccatis

eorum (Matth. I); novum nomen, eo quod non sit aliud nomen datum sub coelo hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri (Act. IV); novum nomen, eo quod in nomine Jesu omne genu flectatur coelestium, terrestrium, et infernorum (Philipp. II); novum quoque nomen Christus, a quo Christiani vocantur; novum inquam nomen Christus, quia non materiali unctus est oleo ut caeteri, sed spiritali oleo laetitiae prae consortibus suis (Psal. XLIV), in quo nomine, qui benedictus in terra, benedicetur in Deo, Amen; novum signum, nova stella, novi adoratores, Magi gentiles; nova munera, aurum, thus, et myrrha; novus uterus, Virginis uterus; novus sponsus, Christus; nova sponsa, Ecclesia; novae nuptiae, conjunctio Christi et Ecclesiae; novum miraculum, aqua vinum factum; novi paranympsi, angeli; novi convivae, apostoli; novi citharoedi, prophetae; nova progenies, animae spiritales; novus princeps, princeps pacis, qui regnabit in domo Jacob in aeternum, et regni ejus non erit finis (Luc. I); nova respublica, coelum et terra. Ipse nimirum fecit utraque unum (Ephes. II), quia soli polique patriam unam fecit rempublicam; nova pugna, quia, ut scriptum est: Nova bella elegit Dominus, ut sapientia aggredereetur malitiam, humilitas Christi superbiam diaboli; nova victoria, quia fortis armatus custos atrii sui, princeps mundi, rector tenebrarum ejectus est foras, et tota potestas aerea cum ipso prostrata; nova quoque justitia, et nova pax, quia orta est in diebus ejus justitia et abundantia pacis, donec auferatur luna (Psal. LXXI); novum sacrificium, passio Christi; novum testamentum, verbum Evangelii; nova haereditas, regnum coelorum; novus populus, populus Christianus; novus ritus, Christianismus; novus annus, annus benignitatis divinae, tempus videlicet gratiae. Renovamini ergo spiritu mentis vestrae.

Quod autem per Apostolum dicitur: Renovamini spiritu mentis vestrae, hoc antiquitus per Jeremiam dictum est, ubi ait:

Circumcidimini Domino, et auferte praeputia cordium vestrorum, viri Juda, et habitatores Jerusalem (Jer. IV).

Ipsa enim spiritualis circumcisio ipsa est vera renovatio. Sed quemadmodum alii erant viri Israel, alii viri Juda, sive habitatores Jerusalem, secundum litteram, sic intelligendum est alios istos, et alios illos, secundum spiritalem intelligentiam. Viri ergo Israel omnes carnales sunt et carnaliter se habentes, viri autem Juda sive habitatores Jerusalem sancti et spiritales sunt spiritualiter viventes. Quod nos, fratres, maxime esse debemus, qui in congregatione vivimus, et communionem, castitatem, obedientiam, et emendationem morum nostrorum professi sumus. Virorum itaque Israel praepudia valde turpia et enormia sunt, ipsa enim sunt opera carnis. Quae sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiae, contentiones, aemulationes, irae, rixae, dissensiones, sectae, invidiae, homicidia, ebrietates, commessiones, et his similia, quae praedico vobis sicut praedixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur (Gal. V). Sed in hoc die, quem annum novum vocant, enormitatibus praepudiorum suorum viri Israel turpiter inveterascunt. Hodie namque sortilegiis et divinationibus, vanitatibus et insaniis falsis prae caeteris anni diebus intendunt. Hodie donis ad invicem vanae et superstitiosae intentionis observatione se praeveniunt; hodie debacchationis suae furiis rapti, et instigationis diabolicae flammis accensi ad ecclesiam convolant, et vaniloquiis ac stultiloquiis, quibus peccatum non deerit imo aderit rhythmicis quoque dictis nefariis, risibus, et cachinnis domum Dei profanant. Et qui malum melius dixerit, ille plus laudatur in desideriis animae suae (Psal. X). Hodie etiam quidam clerici, de quibus scriptum esse videtur, quod clerici eorum non proderunt eis, prophetant in Baal (Jer. II), et divinant mendacium (Ezech. XIII), et nonnulli sacerdotum plaudunt manu (Thren. II), et populus diligit talia. Immolant daemoniis et non Deo, diis quos ignorant. Novi recentesque venerunt, quos non coluerunt patres eorum (Deut. XXXII). Talia sunt praepudia virorum Israel, longa, enormia, deformia, absque his, quae intrinsecus latent. Nam quae occulto fiunt ab eis, turpe est etiam dicere (Ephes. V). Sed quare sunt talia? Forsitan quia caligavit oculus Heli, nec potest videre lucernam Dei;

peccant filii ejus, et non corripit, mortemque merentur (I Reg. III, IV). Tardat quoque Sephora mater circumcidere primogenitum suum, timendumque ne Dominus veniat, et eum interficiat (Exod. IV), Sephora Ecclesia, primogenitus ejus clerus, secundus natu populus, petra acutissima fides Christiana, sponsus sanguinum Christus, qui non venit pacem mittere in terram, sed gladium (Matth. X). Sed quoniam haec ad episcopos presbyterosque qui curam habent animarum, pertinent, ad nosmetipsos verba vertamus, qui comparatione saecularium viri Juda, et habitatores Jerusalem esse debemus, id est devotissimi Dei laudatores, ac perfectissimi summae pacis inspectores.

Hominibus itaque saecularibus et carnaliter viventibus dimissis, nostrorum enormitates praeputorum inspiciamus, abscindamus, projiciamus. In quibusdam etenim, qui religionem habitu praetendunt, praeputia turpia, foeda, longaue nonnunquam succrescunt. Unde ad Jerusalem, per quam illi, qui in professione religionis vivunt, praecipue significantur, a Domino dictum est:

Quando natus es, in die ortus tui non est praecisus umbilicus tuus (Ezech. XVI).

Et item:

Fornicata es super eis sicut non est factum neque futurum est (ibid.).

Et iterum:

Vicisti sorores tuas Sodomam et Samariam peccatis tuis, sceleriora agens ab eis. Sanctificatae sunt enim a te (ibid.).

Et iterum de ipsa:

*Contempsit judicia mea, ut plus esset impia quam gentes
(Ezech. V).*

Et item:

Justificavit animam suam, praevaricatrix Juda (Jer. III).

Huic sisimile est quod Isaias ait:

Erubescere Sidon, ait mare (Isa. XXIII).

Sed et publicanus ascendit in domum suam justificatus a Pharisaeo (Luc. XVIII). Quod enim sine gravi moerore dicendum non est, illi qui religionem Deo voverunt, nonnunquam tanta vesania etiam in ipso religionis habitu constituti ad suum vomitum relabuntur, ut eorum comparatione saeculares justi videantur. Denique quae nequitia pejor nequitia Pharisaeorum? Quae irae, quae rixae, quae dissensiones acerbiores, periculosiores iis quae hodie in congregationibus fratrum diabolo concitante desaeiunt? Jam omnino delictum in quibusdam videtur esse, eo quod judicia habent inter se (I Cor. VI). Timendum, ne regina austri, quae venit a finibus terrae audire sapientiam Salomonis, et ne viri Ninivitae, qui egerunt poenitentiam in praedicatione Jonae, surgant in judicio cum generatione hac, et condemnent eam (Luc. XI), quia dedit Deus eis locum poenitentiae, et ipsi abutuntur eo in superbiam. Timendum ne Tyro, et Sidoni, terraeque Sodomorum remissius sit in die judicii quam istis, quia si tantam divinitatis ac divinorum praeceptorum cognitionem habuissent, quantam isti, olim in cinere et cilicio poenitentiam egissent (ibid.). Nunc autem nequitiae in habitaculis eorum in medio eorum. Quare non magis injuriam accipiunt, non magis fraudem patiuntur? Sed exercent judicia, non tantum inter se, vel apud religiosos, sed sicut Corinthii apud iniquos fideles, ita isti apud potestates saeculares. Nec ista dicimus, fratres, ut illos reprehendamus, qui pro Deo et cum Deo ultionem zelo justitiae in congregationibus libere agunt, redduntque retributionem superbis;

qui consurgunt adversus malignantes, et stant adversus operantes iniquitatem (Psal. XCXIII); qui jubente Moyse amicis non parcunt in ore gladii, abscindentes idololatriam, qui cum Phinees fornicantes trucidant (Num. XXV), carnis punientes luxuriam, qui cum Samuele regem Amalec in frustra concidunt (I Reg. XV), omnem terrenam necantes concupiscentiam. Sed sunt carnales quidam in Ecclesia, quibus ista conveniunt; in quibus dum sua desideria pertinaciter perficere volunt, talia praepudia facile succrescunt. Absint a nobis, charissimi, talia praepudia, qualia commemoravimus! Absit a nobis, ut simus in comessionibus et ebrietatibus, in cubilibus et impudicitiiis, in contentione et aemulatione (Rom. XIII).

Sunt praeter alia eorum qui in ordine vivunt, praepudia, praedictis minora, ut officialium aliquando extrinsecus ambulando vel equitatio superflua, claustralium intrinsecus excursus de claustro et discursus dissolutus, habitus et gestus uterque superbus, actio vel locutio inordinata, cogitatio sive affectio terrena. Videmus namque multoties non solum seniores ad negotia domus exire, sed et juniores per vicos et plateas circuire. Videmus claustrales de claustris ex levitate prosilire, et omnes officinas priusquam redeant perlustrare, qui videntur facere velut ursus ad stipitem ligatus, qui dum non potest longius gressum tendere, satagit circa ipsum stipitem gyrare. Videmus multos ex his et illis parvas coronas, longos crines longasque vestes affectare, et in ipsis eorum vestibibus manicas usque ad terram dependere, ipsos quidem pedibus velut homines ambulare, sed brachiis velut aves volare, scapulis impingere, digito loqui, oculis annuere, vultum in diversa vertere, cachinnos crispare. Videmus etiam multos hujus modi multa inordinata agere, levia loqui, et non tantum levia, sed et turpia et pernicioosa. De cogitationibus et affectionibus talium, quae intrinsecus latent, nihil scire possumus, nisi quantum talibus indiciis deprehendimus. Scriptum quippe est:

Amictus hominis et ingressus ejus et risus dentium haec enuntiant de illo (Eccli. XIX).

Tales omnes, quia nec frigidi, nec calidi videntur esse, timeant ne evomantur ex ore Dei (Apoc. III). Omnia, quae praepudia sunt, quae supradicta sunt, abscindenda sunt, projicienda sunt, sive exterioris sive interioris hominis sunt. Sit autem perfecta nostra circumcisio, qualis decet viros Juda, et habitatores Jerusalem, non illius Juda, cujus peccatum scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino (Jer. XVII), sed illius, de quo Dominus dicit:

Juda rex meus (Psal. LIX).

Nec illius Jerusalem, cujus umbilicus non est praecisus (Ezech. XVI), sed illius, cujus os Domini nomen novum nominavit (Isai. LXII). Sit nostra circumcisio, ut omnis amaritudo, et ira, et indignatio, et blasphemia tollatur a nobis cum omni malitia (Ephes. IV, V), fornicatio et omnis immunditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos (Ephes. V). Sed ecce nos, qui magisterium circumcisionis habemus, cultrumque circumcidendi tenemus, dum intendimus facere circumcisionem, timemus efficere occisionem. Nam infirmi fratres dum increpantur, tanto dolore nonnunquam vulnerantur, ut de increpatione, de qua incrementum justitiae deberent accipere, eos contingat detrimentum subire. Nam calamus quassatus facile conteritur, lignumque fumigans leviter exstinguitur, et vas infirmum dum durius fricatur, cito frangitur, vasque leve parvoque fundo dum impellitur, cito evertitur et quod intus est, facile effunditur. Nam

Vas leve vas vanum, vas futile, vas male sanum. Effundit temere sibi quae commissa fuere.

Semper tamen debemus, ubi necesse est, increpare quia omnia cooperantur in bonum iis qui secundum propositum vocati sunt sancti (Rom. VIII). Emundemus nos, inquam, et cum anno novo renovemur spiritu mentis nostrae et induamus novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia, et sanctitate veritatis (Ephes. IV).

Renovemur in novo homine per novam circumcissionem, in hoc novo anno in hoc mundo, ut in ipso renovari mereamur in coelo. Quod nobis praestare dignetur Dominus noster Jesus Christus.

SERMO L. De quibuslibet apostolis.

Ponam in eis signum, et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes in mare, in Africam, Lydiam tenentes sagittam; in Italiam et Graeciam, ad insulas, longe, ad eos qui non audierunt de me, et non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus, et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus, donum Domino in equis, et in quadrigis, et in lecticis, et in mulis, et in carrucis ad montem sanctum meum Jerusalem, dicit Dominus, quomodo si inferant filii Israel munus in vase mundo in domum Domini, et assumam ex eis in sacerdotes et levitas, dicit Dominus (Isai. LXVI).

Loquitur Dominus Judaeis per prophetam in his verbis, declarans manifeste quod ex illis, quos de genere eorum per gratiam redemptionis ad fidem vocaret, apostolos eligeret, imo praeeligeret, et quadam praerogativa gratiae coelestis insignitos ad gentes mitteret, et electos ex ipsis eorum ministerio Judaeis in fide sociaret. Sic enim divina providentia praedestinavit, ut Judaeis gentiles in fide jungerentur, ut esset unus Deus et una cultura, unus pontifex et una Ecclesia, una fides et unum baptisma, unus lapis angularis et domus una, unus paterfamilias et una familia, unus doctor et una schola, unus imperator et una respublica, unus dux et una militia, unus testator et una haereditas, unus agricola et vitis una, unus rex praeceptor et unus populus assecla, unus pastor et unum ovile. Ipsi autem sancti apostoli, in omnem terram ad praedicandum mittendi, exceptis illis bonis spiritalibus, quae doctrinam Christi audiendo, ejus miracula videndo, passionem, resurrectionem, apparitionem, ascensionemque intuendo percipere meruerunt, quibusdam aliis gratiae coelestis donis sive singulariter, sive excellenter prae caeteris mortalibus insigniti sunt, ut fuere primitiae spiritus, scientia linguarum, et intelligentia secretorum coelestium, sicut quod beatus Joannes intellexit, quod in principio erat Verbum (Joan. I), gratia

miraculorum et prodigiorum, potestas calcandi super virtutem malignorum spirituum, sapientia ad destruenda dogmata philosophorum. Unde de apostolicae dignitatis gloria beatus Paulus sic dicit:

Secundum revelationem notum factum est mihi sacramentum, quod aliis generationibus non est agnitum filiis hominum, sicut nunc revelatum est sanctis apostolis ejus et prophetis scilicet novis in spiritum, esse gentes cohaereditas et concorporales et comparticipes promissionis ejus in Christo Jesu (Ephes. III).

In his omnibus posuit Deus signum in apostolis, ut essent gentibus ministri et dispensatores evangelicae praedicationis.

Et mittam ex eis, inquit, ad gentes in mare, in Africam, in Lydiam tenentes sagittam, in Italiam et Graeciam, ad insulas longe. Sex sunt quae ponit et nominatim distinguit, videlicet mare, Africa, Lydia, Italia, Graecia, insulae, ut plenitudinem gentium per praedicationem apostolicam et evangelicam per universum mundum propalendam perfecte in fidem Christianam senarii perfectione significaret intraturam. Mare, quod primo, et insulae, quas in ultimo loco posuit, quod sibi sint positione locali vicina, simul et non separatim videntur exponenda. Mare itaque, quod nunquam in eodem statu permanet, sed semper fluctuat, illos qui per diversorum culturam idolorum, vel per diversa vitia fluctuabant, recte significat. Insulae autem, quae immobiles inter fluctus stant, illos qui in fide veri Dei, bonaque conversatione vivebant, apte figurant. Job etenim velut insula erat, qui homo gentilis homo sine lege inter incredulos, inter peccatores recte credebat, sancte vivebat. Et de talibus Apostolus ait:

Cum gentes, quae legem non habent, naturaliter quae sunt legis faciunt, ejusmodi legem habentes ipsi sibi sunt

lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis testimonium illis reddente conscientia ipsorum, et inter se invicem cogitationum accusantium, aut etiam defendentium, in die cum judicabit Dominus occulta hominum secundum Evangelium meum per Jesum Christum (Rom. II).

Vel certe insularum nomine ipsos gentiles, qui in unius alicujus simulacri adoratione, vel in unius cujuslibet vitii delectatione perseverabant, nec per diversa fluctuabant, convenienter intelligamus, in Africam, in Lydiam, in Italiam, in Graeciam. Et de his quatuor regionibus est Lydia ad orientem, Italia ad occidentem, Graecia ad aquilonem, Africa ad meridiem. Recte igitur per istas quatuor, quatuor climata designantur, et apostolica praedicatio per mundum uuiversum dilatanda figuratur. Aliter. Lydia, quae est ad orientem, ubi jubar solis primum effulget, significat astutiam. Italia, quae est ad occidentem, ubi solis claritas deficit, significat ignorantiam. Astutiam dico in malo, ignorantiam de bono. Et notandum quod cum dixisset in Lydiam, addit tenentes sagittam. Lydi etenim sapientes sagittarii sunt Filii quoque saeculi hujus in malo callidi sapientiores filiis lucis in generatione sua sunt (Luc. XVI.) Quorum cor machinans malum est pharetra, arcus os eorum et lingua, sermo sagitta, audientis assentatio prava, cordisque ejus delectatio, plaga. Corruptunt enim bonos mores colloquia mala (I Cor. XV). Graecia, quae se ad aquilonem extendit, ubi solis calor tepescit, frigidam cordis humani malitiam exprimit. Hinc est quod propheta Jeremias de Jerusalem ait:

Sicut cisterna facit frigidam aquam suam, sic frigidam facit militiam suam (Jer. VI).

Africa quae est ad meridiem, ubi sol fervet, libidinem luxuriamque significat.

Dominus itaque quasi ad omnia loca ista ad vocandos electos suos mittit, quoniam de vitiis, quae per ea significari diximus, per praedicationem sanctam eos ad veritatis justitiaeque viam educit. Alii ergo de mari, alii de insulis, alii de Lydia, alii de Italia, alii de Graecia, alii de Africa vocantur, quia alii de noxia vitiositatis fluctuatione, alii de pertinaci stabilitate, alii de calliditate saeculi praesentis, alii de caecitate mentis, alii de malitia, alii de luxuria per gratiam Dei conversi iusti fiantur. Mittam inquit, ad eos, qui non audierunt de me, et non viderunt gloriam meam et annuntiabunt gloriam meam gentibus. Hinc est illud:

Quibus non est annuntiatum de eo, videbunt (Isa. LXVI).

Jesus enim mortuus est pro gente, et non solum, scilicet pro gente Judaeorum sed ut filios Dei, qui erant dispersi, id est praedestinos ex gentibus ad vitam aeternam congregaret in unum (Joan. XI), id est in unitatem fidei cum electis Judaeis. Et adducent fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino. Fratres vestros semper praedestinatione, tunc etiam fide, interim autem inimicos cultura idololatriae. Donum Domino: Apostoli qui prope gentium animas, quas suis praedicationibus acquisierunt, Domino velut fructum laborum suorum obtulerunt. In equis, et in quadrigis et in lecticis, et in mulis, et in carrucis. Equus animal est doctum freno, aptum bello, velox pedibus, utile ac necessarium oneribus portandis sive trahendis. In eo itaque quod infrenatur, vitiorum significat cohibitionem; in eo quod aptum est bello, daemonum subactionem; in eo quod velox pedibus, expeditionem boni operis, in eo quod onera trahit vel portat, obedientiam ac tolerantiam cujuslibet fructuosi laboris. Quadrigae propter quatuor Evangeliorum completionem, vel quatuor principalium virtutum, id est prudentiae, fortitudinis, justitiae, temperantiae, exercitationem figurant. Lectica quoddam genus dicitur esse vehiculi, in quo qui portatur velut in lecto quiescit. Unde et apte contemplationis internae quietem designat. Mulus infecundum est animal et ideo continentiam illorum,

qui se castraverunt propter regnum coelorum exprimit. Carruca duas habet rotas, et per hoc sapientiam et doctrinam significat. Qui ergo vitia sua fortiter refrenant, qui daemones potenter superant, qui bona opera non segniter exhibent, qui injunctos sibi labores obedienter sustinent, adducuntur in equis. Qui praecepta quatuor Evangeliorum opere complent, qui quatuor principales virtutes viriliter exercent, adducuntur in quadrigis. Qui activae vitae negotia relinquunt, et in divinae contemplationis pace quiescunt, adducuntur in lecticis. Qui, spreto illecebris carnalibus nuptiisque postpositis, munditiamque diligunt castitatis, adducuntur in mulis. Qui studio sapientiae vacant, qui verbo doctrinae invigilant, adducuntur in carrucis.

Ad montem sanctum meum Jerusalem. Mons sanctus Christus, Jerusalem Ecclesia. Jerusalem super montem aedificat, Ecclesia super Christum fundata. Quomodo ei inferant filii Israel munus in vase mundo in domum Domini. Munus dilectio maxime intelligitur; sine qua caetera apud Deum vitam non merentur. Vas mundum, cor mundum, corpus mundum, opus mundum. Et assumam ex eis sacerdotes et levitas. Hoc, charissimi, specialiter ad nos pertinet, qui officio sacerdotali et Levitico in domo Dei fungimur, et in consecratione Dominici corporis et sanguinis altari ministramus. Haec est enim nostra dignitas salutaris et praeclara, si tamen eam condigne pro viribus humanae fragilitatis serviendo conservemus. De hujus dignitatis ac ministerii sublimitate beatus Gregorius in libro Dialogorum sic scribens: Quis, inquit, fidelium dubium habere possit in ipsa immolationis horae ad sacerdotis vocem coelos aperiri in illo Jesu Christi mysterio angelorum choros adesse, summis ima sociari, terrena coelestibus jungi, unumque ex visibilibus et invisibilibus fieri? Sed necesse est ut cum hoc agimus nosmetipsos Deo in cordis contritione mactemus. Quia qui passionis Dominicae mysteria celebramus, debemus imitari quod agimus Tunc ergo vera pro nobis hostia erit; cum nosmetipsos hostiam fecerimus. Ex his verbis, fratres, perpendere possumus, quales in nostro ministerio esse debeamus.

Sed ut idem ministerium cum majori adhuc reverentia agatis, rem vobis recentem scribimus, quam abbate nostro nobis narrante, et scribente certissime scimus. Ait itaque presbyter quidam in Senonensi provincia, baptismalis Ecclesiae curam gerens, parochialia ministrabat. Hic in desideria carnis pronus, membra quae sacramentorum debebat usibus, femineo polluebat attactu. Turpes et illicitos amplexus sacris praeponebat studiis, et continentiam, quam promiserat voto, non servabat officio. Unam prae caeteris mulierculam frequentare consueverat, cujus immundo contubernio corruerat intus conscientiam, foris famam. Jam consueverat in sordibus suis, et tamen nequitia erat quae non sinebat eum esse senem. Huic saepenumero post foeda et illicita commercia turpitudinis suae, cum imprudenter et impudenter accederet ad sacramenta Dominica, mirabilis ac miserabilis occurrebat visio qua vel corripereetur immeritus, vel arceretur indignus. Videbatur in ipso calice quasi venenosi bufonis imago reptans natansque per sacri liquoris latices, et horrore sui aspectus miseram fornicatoris presbyteri conscientiam flagellabat. Tanquam veris indiciis et oculata fide clamabat ei Apostolus:

Qui manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit (I Cor. X).

Sumebat tamen timens, et inter haec supplicia perficiebat sacrificia. Id sibi plusquam centies accidisse archiepiscopo suo confessus est, et non nisi post noctem, qua membra Christi fecerat membra meretricis. Compunctus tandem, et patientiae Dei, quae eum ad poenitentiam adducebat, memor, coram archiepiscopo suo cum magna lacrymarum effusione prostratus, rem ex ordine refert, pristinam immunditiam suam profitetur, et abdicat, modum correptionis suae per ea, quae supra diximus, exponit; curae parochiali renuntiat, et ordinem Cistercensium in monasterio suscipiens dignos (ut credo) poenitentiae fructus agit. Aderam ego ubi soli archiepiscopo solus ille quae dicta sunt exposuit, et in timore dedi laudem Deo, qui vocat

ea quae non sunt tanquam ea quae sunt (Rom. IV). Talibus dictis vitam nostram discutiamus, et utrum in regionibus praedictorum vitiorum, vel vehiculis virtutum, aut in ordine sacerdotum ac levitarum simus consideremus. Si in malo sumus, a malo declinemus; si in bono, de bono in melius proficere studeamus, ut meritis et precibus apostolorum, quorum hodie solemnia celebramus adjuti, ad eorum gaudia pervenire mereamur. Quod nobis, etc.

SERMO LI. In Septuagesima.

Super flumina Babylonis illic sedimus et flevimus, dum recordaremur tui, Sion (Psal. CXXXVI).

Cives fuimus Jerusalem, et facti sumus cives Babylonis. Jerusalem paradisus, Babylon mundus. Translati sumus in primo parente, in quo peccavimus, de Jerusalem in Babylonem, de paradiso in mundum, de patria in exilium, de Jubilo in luctum, de requie in laborem, de gaudio in moerorem, de libertate in servitutem, de gloria in ignominiam, de voluptate in aerumnam, de felicitate in miseriam, de deliciis in esuriam, de integritate in corruptionem, de vita in mortem. Merito igitur sedemus, merito flemus super flumina Babylonis: flumina Babylonis decursus nostrae corruptionis, decursus nostrae mortalitatis. Merito sedemus, merito flemus, dum recordamur Sion, dum divinae contemplationis, quam in Adam peccante perdidimus, reminiscimur. Merito sedemus, merito flemus, eo quod canticum Domini jucundum ac perfectum, illud scilicet merum ac verum alleluia quod Adam adhuc innocens ore mundissimo cantabat, et quod ipso peccante amisimus, in terra aliena digne cantare non valemus. Non enim est speciosa laus in ore peccatoris (Eccli. XV). Quis enim omnium nostrum, imo quis mortalium, quantumlibet justus, sit illius innocentiae, quam ante peccatum habuit, se comparare praesumat? Scriptura namque teste:

In multis offendimus omnes (Jac. III);

et

quasi pannus menstruatae universae justitiae nostrae (Isai. LXIV);

Et:

Infans unius diei non est sine peccato super terram (Job XV, juxt. LXX).

Et:

*Non justificabitur in conspectu Dei omnis vivens
(Psal. CXLII).*

In quantum ergo peccatores sumus, in tantum minus digni illo, qui tantum justus, non etiam vel in minimo peccator exstitit, canticum Domini cantamus. Sedeamus igitur et fleamus. Sedeamus nos humiliando, fleamus de nostro exsilio dolendo. Sedeamus, quia vanum est nobis, qui manducamus panem doloris ante lucem surgere (ibid.). Quando ergo surgemus? Cum dederit Deus dilectis suis somnum et manifestata fuerit haereditas Domini, filii merces fructus ventris (ibid.), ventris scilicet Ecclesiae filios suos per multas nunc tribulationes parientis. De hac sessione et resurrectione B. Petrus sic ait:

*Humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in
tempore visitationis (I Petr. V).*

Fleamus quoque ut postea rideamus, quia secundum Salomonem:

Tempus est flendi, et tempus ridendi (Eccle. III).

Tempus flendi in mundo, tempus ridendi in coelo. Cum enim Dominus converterit captivitatem nostram, implebitur gaudio os nostrum, et erimus facti laetantes (Psal. CXXXV), quia cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem (I Cor. XIII), intrabimus supernam Jerusalem, quae est mater omnium nostrum, alleluia cantantes, et gaudentes.

Sane Septuagesimae tempus, quod nunc ingredimur, totum tempus saeculi praesentis quod septem diebus volvitur significant, in quo nostrae corruptibilitatis et mortalitatis aerumna detinemur. Unde congrue nunc, ob significandam miseriam gemitusque nostros,

quibus in hac vita premimur, intermittimus alleluia, et Gloria in excelsis Deo, quae sunt coelica et angelica cantica, et cantamus longos Tractus, qui significant longos labores et dolores vitae praesentis. Alleluia namque coeleste canticum esse Joannes in Apocalypsi testatur, ubi dicit:

*Audivi vocem turbarum multarum in coelo dicentium
Alleluia (Apoc. XIX).*

Gloria in excelsis Deo (Luc. II), canticum angelorum esse fidelium nullus ignorat. Septuagesima vero computatur secundum inscriptionem sacramentarii et antiphonarii novem hebdomadibus ante Pascha Domini, et finitur post Pascha Domini in septima die, id est, Sabbato. Die Dominica, qua canitur, Circunderunt me gemitus mortis, habet initium, et in septima die Paschalis hebdomadae, id est, in Sabbato habet finem. Habemus autem formam et exemplum institutionis et observationis hujus sanctae, annos septuaginta, quibus antiquus populus Dei suis peccatis exigentibus in Babylonem ductus in servitute fuit; super flumina Babylonis sedit et flevit, dum recordaretur Sion. Dictator itaque Septuagesimae septuaginta dies istos annis septuaginta conformavit, ut et nos sedeamus in his diebus et lugeamus, quia priori populo in quibusdam peccatis communicamus. Illi tamen, quia servierant, afflictionem inviti sustinuerunt; nos autem, quia liberi sumus, voluntariam afflictionem sustinemus. Septuagenarius vero numerus non solum his diebus abstinendum nobis et legendum significat, verum et omni tempore vitae nostrae, quod septem diebus volvitur, et quo a coelesti Jerusalem peregrinamur, nos in poenitentia et luctu esse debere, et maxime si in criminalia post baptismum lapsi sumus, demonstrat.

Porro in propheta Zacharia legimus quod, imminente tempore quo captivitas populi Dei solvenda erat, angelus, qui in propheta ipso loquebatur, Dominum deprecatus, dixerat: Domine exercituum, usquequo tu non misereberis Jerusalem, et urbium Juda, quibus iratus

es? Iste septuagesimus annus est. Et respondet Dominus angelo verba bona et consolatoria (Zach. I). Et nos, charissimi, habemus verba bona, verba consolatoria, resurrectionem, scilicet, primam, per quam exspectamus secundam. Habemus justificationem, per quam speramus immortalitatem. Ista duo, quorum unum habemus in re, alterum in spe, declarat Apostolus, ubi dixit:

Si Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero vivit propter justificationem. Quod si spiritus ejus qui suscitavit Jesum Christum a mortuis vivificabit et mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum ejus in vobis (Rom. VIII).

Resurgimus, nunc catechumeni quidem per gratiam baptismi, et non per poenitentiam; resurgimus, inquam, nunc ad justitiam, in die vero judicii resurgemus ad gloriam. Primam resurrectionem hanc significat nobis alleluia, quod in sex paschalibus feriis ad missam quotidie cantamus. Utamque simul nobis exprimunt duo alleluia, quae in Sabbato Paschalis hebdomadae concinimus, quod videlicet Sabbatum completionem nostrae Septuagesimae, id est totius temporalitatis nostrae figurat. Nunc enim quasi unum simplex alleluia canimus quia adhuc sola fruimur justificatione, sed tunc duplex alleluia concinemus, dum fruemur et immortalitate. Sex autem dies paschales in populo antiquo significant de Babylone reversionem in Jerusalem, Sabbatum autem perventionem, in nobis vero senarium bonorum operum, quo tendere debemus ad supernam beatitudinem. Porro Sabbatum ejusdem ingressionem. Vel certe per unum alleluia, quod in sex feriis paschalibus quotidie cantamus, possumus intelligere sanctorum stolam primam; per duplex alleluia, quod in Sabbato canimus, possumus intelligere primam pariter et secundam. Habemus itaque verba bona, verba consolatoria. Bonum est quod habemus, melius quod exspectamus. Ex parte enim cognoscimus, et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. Videmus nunc per

speculum in enigmate, tunc autem facie adfaciem.

Nunc cognosco ex parte tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum (I Cor. XIII).

Excepto itaque quod his verbis bonis et consolatoriis semper in Domino gaudere debemus, quandiu vivimus, semper est nobis sedendum, semper flendum; Sion recordandum, ad Jerusalem supernam suspirandum et cum Psalmista dicendum:

Si oblitus fuero tui, Jerusalem, etc. (Psal. CXXXVI).

Quandiu enim vivimus, exsules, captivi, peregrini sumus. Miseri ergo si simus, et lugeamus et ploremus. Risus noster in luctum convertatur, et gaudium in moerorem. Memores simus semper illius sententiae Salomonis, qua dicitur:

Melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii (Eccle. VII).

Et item:

Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat (Prov. XIV).

Sed, proh dolor! ad tantum detrimentum est devolutus rigor ordinis, et lapsa censura disciplinae, religionis honestas, gravitas, maturitatis, et modestia sanctitatis redacta, ut apud plurimos ii qui abhorrent proferre faceta verba vel risum moventia, vel qui nolunt crispere cachinnum, hypocritae judicentur, et quia non rident, derideantur. Verum apud eos quisquis in semetipso resolutus, risu, joco semetipsum effundit, is facetus, curialis, ac boni solatii frater nominatur. Sed nunquid Christum risum in orbem attulisse vel risisse uspiam legimus? Absit! Sed contristatum et plorasse comperimus.

Unde et ait:

Vae vobis qui ridetis, quoniam plorabitis! (Luc. VI)

Eligamus ergo, charissimi, nobis flere ut postea rideamus; et contristari ut laetemur. Quod enim risum ineptae laetitiae penitus exhorreere debemus, edocet nos perfecte paucis verbis quidam sanctorum Patrum, qui dum quemdam fratrem ridere vidisset, ait illi:

“Coram coelo et terra Deo rationem totius vitae nostrae reddituri sumus, et tu rides?”

Nos itaque, fratres, qui sanctitatem non solo verbo, verum et tonsura vesteque profitemur, nos, inquam, omittamus vocem inutilis gaudii vanaeque laetitiae, et renuntiantes verbis nugatoriis, risibus, jocis, mollitiei vitiorum, asperitatem virtutum praeferamus, quia per amaritudinem et asperitatem virtutum et bonorum operum pervenimus ad regna coelorum. Si enim seminemus in lacrymis, in gaudio metemus. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster.

SERMO LII. Item in Septuagesima.

Super flumina Babylonis illic sedimus et flevimus, dum recordaremur tui, Sion (Psal. CXXXVI).

Hostis antiquus, charissimi, qui sua calliditate de paradiso primos parentes nostros ejecit, et miseriae vitae praesentis obnoxios reddidit; ipse nobis in spirituali Jerusalem, id est in visione supernae pacis constitutis incessanter insidiatur, ut de ejus nos amoenitatis gaudiis extrahat, et in Babylonem, id est confusionem vitiorum abductos, suae servituti subjiciat. Jerusalem enim congrue vitam significat spiritalem, Babylon vitam carnalem; Nabuchodonosor diabolum, captivitas peccatum. Habent autem viri spiritales, in spirituali Jerusalem conversantes, spiritales domos diversas, et in ipsis diversas spiritales divitias. Habent domos per bonam conversationem. Domus enim apte significant conversationem, quia in ipsis conversamur. Domus minores significant bonae conversationis inchoationem, majores ejusdem conversationis perfectionem, maximae consummationem. Domus autem spiritualis conversationis bene fundata est super firmam petram per fidem, alta est per spem, lata per charitatem, longa per futurorum bonorum longanimum expectationem. Domus ista spiritualis justi, et maxime perfecti viri plena est bonis et donis, sicut scriptum est:

Gloria et divitiae in domo ejus, et justitia ejus manet, etc. (Psal. CXI).

Et sapientia, cum qua justus inhabitat, quodam loco dicit:

Mecum sunt divitiae et gloria, opes supernae [superbae] et justitia (Prov. VIII).

Habet itaque justus perfectus habitator Jerusalem, id est spiritualis, habet inquam, in domo conversationis suae aurum sapientiae,

argentum eloquentiae, frumentum doctrinae, vinum sanctae laetitiae, oleum misericordiae, lapides pretiosos per fulgorem virtutum, ornamenta diversarum vestium per exhibitionem bonorum operum. Vasorum quoque diversa genera, omne vas parvulum a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum (Isa. XXII). Per crateras, quibus vinum quod laetificat cor hominis propinatur, recte designatur gratia conferendae consolationis; per vasa musica gratia divinae laudationis. Habet denique et aromata multa, per quae figuratur gratia bonae opinionis. Sed his omnibus divitiis explanandis propterea non immoramur, quia scientibus legem loquimur, et res hujusmodi in aliis sermonibus saepius quid mystice significant exposuimus.

Igitur his ita compositis, id est justis in pulchritudine pacis et in requie opulenta constitutis, malignus adest cum exercitu daemonum tentantium ac vitiorum blandientium, et urbem sanctam acriter impugnat, et in quibusdam saepius expugnat, et subversis domibus bonae conversationis eorum bonis spiritalibus eos privat et captivat. Qui si prudenter ac viriliter caput hostis antiqui, id est initium tentationis calcarent, non superarentur, sed superarent; nec esset illis pugna tentationis ad culpam, sed ad coronam. Unde et Jacobus dicit:

Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam repromisit Deus diligentibus se (Jac. I).

Et in praecedentibus:

Omne gaudium existimate, fratres, cum in varias tentationes incideritis, scientes quod probatio fidei vestrae patientiam operatur. Patientia autem perfectum opus habeat, ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes (ibid.).

Justus etenim, qui se cognoscit cum apostolo misericordiam Dei consecutum (I Tim. I), et in tentationibus et adversis laetatur et benedicit Deum in omni tempore, et scit quoniam:

Qui perseverat usque in finem hic salvus erit (Matth. X).

Et gloriatur in labore et dolore, et cum Psalmista dicit:

Tribulationem et miseriam inveni, et nomen Domini invocabo (Psal. CXIV).

Ut quando alius invocat Deum, sic sanctus vir et bellator invictus ad exercendum se et probandum tribulationem et miseriam venire desideret. Quod intelligens Psalmista dixit Domino:

Proba me, Domine, et tenta me; ure renes meos et cor meum (Psal. XXV).

Non igitur obesse, sed prodesse videtur tentatio, nisi admittatur delectatio. Quod si delectatio admittitur, nisi citius repellatur, quasi jam accepto vulnere fortitudo militis Christi debilitatur, et quasi in exitu suae civitatis stat, ut se hosti deforis impugnanti et jaculanti devictus reddat. Quod si consentit, jam se reddit, et solo consensu peccatum perpetravit, sicut scriptum est:

In corde iniquitates operamini in terra (Psal. LVII).

Voluntas enim pro facto computatur, et non est a Deo pax hominibus, nisi hominibus bonae voluntatis (Luc. II).

Prima ergo videtur esse in hac transmigratione delectatio, secunda deliberatio, tertia operatio, quarta consuetudo. Quibus quatuor iter conficitur totius miserae transmigrationis usque in urbem detestandae confusionis. Per haec enim quatuor humana mens a

supernae visione pacis tamen nonnunquam alienatur, ut universitate septem principalium vitiorum polluta et obvoluta, quasi septuagenario numero annorum in confusione captiva teneatur. Et miserabilis quidem est in nobis septuagenarius, id est universitatis praesentium laborum, sed multo miserabilior est, et omnino detestabilior est septuagenarius iste, id est universitas vitiorum. Per illum sumus miseri, per istum etiam iniqui. Denique divina dispensante gratia talis etiam anima postquam universis vitiis est foedata, universorum daemonum ludibrium facta, verbo vitae munita convalescit, consurgit super flumina Babylonis, id est fluxum suae vitiositatis sedet et deflet quod amisit gratiam, quod commisit culpam, et praecepto Christi regis potentissimi computrescit jugum a facie olei, solvitur captivitas, donatur libertas per compunctionem, confessionem, et satisfactionem; Jerusalem redditur, honestae conversationis domus ex lapidibus et lignis virtutum et bonorum operum reaedificatur, et spiritalibus bonis anima redempta a Domino mirabiliter locupletatur, et fiunt novissima ejus pejora prioribus:

Benedicitque Dominus novissimis ejus magis quam primis (Job XLII).

Pro eo namque quod fuit derelicta et odio habita, ponitur in superbiam saeculorum gaudium in generatione et generationem (Isa. LX). Gaudium et laetitiam tenet, fugit dolor et gemitus, pro confusione ejus duplici et rubore, laudabunt Patrem ejus. Et fit gaudium angelis Dei in coelo super uno peccatore poenitentiam agente, plusquam super nonaginta novem justis, qui non indigent poenitentia (Luc. XV). Invento nimirum filio qui perierat, Pater laetatur, et prolata stola prima datur annulus in manu ejus, et calciamenta in pedibus, et occiso vitulo saginato, convivium celebratur. Symphonia et chorus foris auditur (ibid.), et est deinceps in voce exultationis et confessionis sonus epulantis (Psal. XLI). Nunc ergo, charissimi, ubi simus attendamus, et si extra Jerusalem sumus, ad eam quamprimum revertamur. Si vero nos in ipsa

consistere cernimus, quod habemus teneamus, ut de ipsa, in qua nunc vivimus, ad supernam transire mereamur. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LIII. De confessione facienda, et votis reddendis.

Ecce super montes pedes evangelizantis, et annuntiantis pacem. Celebra, Juda, festivitates tuas, et redde vota tua, quia non adjiciet ultra, ut transeat in te Belial, universus interit (Nahum I).

Legitur in libro Paralipomenon quod Sennacherib obsidente Jerusalem primo mense non potuit Pascha fieri, sed caeso exercitu et annuntiata morte Sennacherib, mense secundo Pascha celebratum est (II Par. XXXII). Unde propheta Nahum, populum Dei alloquens, consolando dicit: Ecce super montes pedes evangelizantis, annuntiantis pacem, etc. Quasi diceret: O Juda, ne sis sollicitus; occiso enim hoste tuo in templo Dei sui venit tibi nuntius transcurrens montes, et quasi de specula nuntians tibi, mortuo Sennacherib, urbem liberatam. Celebra ergo, Juda, festivitates tuas, et vota quae pollicitus es, redde Deo pro nece inimici, quia Belial, id est praevaricator non transibit in te, quia totus interiit. Exercitus, rex et imperium Assyriorum penitus conciderunt. Ista, fratres charissimi, verba prophetica, secundum hoc quod dictum est, ad historiam pertinentia firma fide sunt credenda, omni devotione complectenda. Verum nos, qui non secundum litteram sed secundum spiritum militamus, ea quae sunt litterae relinquamus, et quae in eis spiritualis intelligentiae lateant, ad nostram aedificationem requiramus. Possumus itaque congrue per Sennacherib intelligere diabolum; per exercitum ejus, universitatem daemonum et pravorum hominum; per Jerusalem civitatem sanctam, universalem Ecclesiam; per obsidionem, tentationem, vel persecutionem; per regis et exercitus ejus interfectionem, spiritualium hostium subversionem; per montes, virtutes; per nuntium, doctores; per populum Judaicum, populum fidelium; per pacem divinitus collatam, quietem internam; per celebrationem Paschae vel cujuslibet festivitatis, honestatem sanctae conversationis ex exhibitionem boni operis.

Sed nunc per singula recurrentes latius singula describamus. Sennacherib rex significat diabolum. Ipse est enim rex super omnes filios superbiae, et rector tenebrarum harum, id est spiritualium nequitiarum in coelestibus. Jerusalem, quae est civitas sancta, et visio pacis interpretatur, sanctam Ecclesiam recte figurat, quae ut civitas aedificatur, et internae, supernae aeternaeque pacis gaudia sublimiter contempletur. Sennacherib ergo cum suo exercitu urbem Jerusalem cingit et oppugnat, dum hostis antiquus sanctam Ecclesiam cum suis complicitibus, daemonibus vel reprobis hominibus, per tentationes et persecutiones angit et fatigat. Sed per supernam gratiam velut amisso exercitu fugit et occiditur, dum ejus conatus universus annihilatur. Montes in sacra Scriptura virtutes exprimere possunt, quae nos a terrenis elevatos ad coelestia erigunt. Unus mons est prudentia, unus mons est fortitudo, unus mons est justitia, unus mons est temperantia. Vel certe secundum evangelicam descriptionem unus mons est humilitas, unus mons est mansuetudo, unus mons est mentis compunctio, unus mons est desiderium justitiae, unus mons est misericordia, unus mons est cordis munditia, unus mons pax mentis interna. Nuntius vel evangelista pacis universalis ordo praedicatorum est. Nuntius iste prophetarum est numerus, apostolorum chorus, exercitus martyrum, coetus confessorum. Pedes istius nuntii sunt principaliter intellectus et affectus. Per intellectum si bene ponitur, error vitatur. Per affectum corruptio cavetur. Intellectus procedit et incedit per cognitionem veritatis, affectus per amorem virtutis. De istis montibus, et istius nuntii pedibus super ipsos montes mundissime gradientis Isaias sic refert dicens:

Quam pulchri super montes pedes evangelizantis et praedicantis pacem, annuntiantis bonum, praedicantis salutem, dicentis: Sion, regnabit Deus tuus (Isa. LII).

Regnabit Deus tuas, non Sennacherib, non diabolum. Per populum Judaicum intelligimus populum fidelium Deum confitentium. Judas enim confitens interpretatur. Populus ergo ille per Judam bene

intelligitur, qui Deum non tantum labiis, sed et opere et veritate confitetur. Qui autem labiis Deum honorant, sed cor eorum longe est ab eo (Marc. VII); et dum confitentur se nosse Deum, factis negant eum (Tit. I): semen sunt Chanaan, et non Juda.

Confessio alia criminis, alia laudis. Sane quam sit perniciosum, quam periculosum homini peccatori peccata sua celare; et quam sit fructuosum, imo necessarium ea confiteri multis auctoritatibus in sacra pagina declaratur. Unde est illud in psalmo:

Quoniam tacui inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die. Die ac nocte gravata super me manus tua, conversus sum in aerumna mea, dum configitur spina (Psal. XXXI).

Hoc pertinet ad perniciem taciturnitatis.

Delictum meum cognitum tibi feci, et injustitiam meam non abscondi. Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei (ibid.).

Hoc pertinet ad utilitatem confessionis. Et Salomon in Proverbiis dicit:

Qui abscondit scelera sua, non dirigitur; qui autem confessus fuerit, et dereliquerit ea, misericordiam consequetur (Prov. XXVIII).

Quod dicit qui abscondit scelera sua, non dirigitur demonstrat perniciem taciturnitatis; quod autem addit qui confessus fuerit, etc. utilitatem confessionis. Quam utilitatem etiam in Novo Testamento beatus Jacobus ostendit dicens:

Confitemini alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salvemini (Jac. III).

Antiqua quoque lex confiteri jubet, et homines ad sacerdotes mittit, ut confiteantur peccata sua ut indulgentiam accipiant. Si ergo tunc praevaricatio oblatione et confessione debebatur, quando adhuc umbra fuit, et confessio criminis poenam potius timere debuit quam misericordiam exspectare, quanto magis nunc sub gratia facienda est confessio, quando non tam poena timenda est quam venia speranda? Beatus denique Augustinus confessionem peccatori prorsus necessariam esse testatur dicens:

“Non potest quis justificari a peccato, nisi confessus fuerit ante peccatum.”

Item Beda in Epistolam Jacobi:

“Sine confessione, inquit, nequeunt peccata dimitti.”

Talibus et tantis auctoritatibus erudimur, charissimi, non solum utilem, sed et necessariam esse peccatori confessionem. Quod si forte peccator vere poeniteat, sed intercurrentis necessitatis articulo ad confessionem venire non possit, firmiter est credendum quod in eo summus Sacerdos complet quod mortalis non potuit; et apud Deum jam factum constat quod homo quidem vere voluit, sed non valuit adimplere quia confessionem non contemptus exclusit, sed impedit necessitas. Quacunque enim hora ingemuerit peccator salvus erit (Ezech. XXXIII). Et Psalmus ait:

Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei (Psal. XXXI).

Et leprosi dum irent sacerdotibus se ostendere mundati sunt (Luc. XVII). Tunc enim salus peccatoris incipit, quando veraciter pro dilectis suis ingemiscit. Quae tamen salus tunc perficitur, quando id unde ingemuit ore confitetur. Quae salutis perfectio et si, ut dictum

est, necessitatis articulo impediatur, per summum tamen Sacerdotem, cui omnia possibilis sunt, adimpletur. In facienda autem confessione talis discretio esse debet, ut quotidiana levissimaque peccata alterutrum coaequalibus confiteamur, ut orationibus pro invicem factis salvemur. Porro gravioris leprae immunditiam sacerdoti, id est nostro summo praelato, scilicet abbati, pandere debemus, ut ad ejus arbitrium justificari curemus. Est enim quaedam communis in Ecclesia confessio et poenitentia, quam quotidie ad invicem facimus, in qua oratione fusa pro invicem pro quotidianis et levibus peccatis indulgentiam et remissionem consequimur. Gravioris autem culpae reatum singulari confessione sacerdoti aperimus, et secundum ejus consilium munere satisfactionis oblato indulgentiam peccati obtinemus. Sunt autem quaedam, quae levissima putarentur peccata, nisi in Scripturis demonstrarentur opinione graviora. Quis enim dicentem fratri suo, fatue! reum gehennae putaret, nisi Veritas hoc diceret? (Matth. V.) Cui tamen vulnere subjecit continuo medicinam praeceptum fraternae reconciliationis dicens: Si offers munus tuum ante altare, et recordatus fueris quia frater tuus aliquid habet adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum (ibid.). Aut quis existimaret quam magnum peccatum sit dies observare, et menses, et annos, sicut observant, qui certis diebus, sive mensibus, sive annis volunt vel nolunt aliquid inchoare eo quod secundum vanas doctrinas hominum fausta, vel infausta existimant tempora, nisi hujus mali magnitudinem ex timore Apostoli pensaremus, qui talibus ait:

*Timeo vobis, ne forte sine causa laboraverim in vobis
(Gal. IV).*

Sunt et alia quaedam peccata, quae quibusdam nulla viderentur, nisi sacrae Scripturae testimoniis declararentur. Hominem enim misceri suae conjugii non filiorum procreandorum causa, sed carnalis solum voluptatis atque libidinis posset putari non esse peccatum, nisi

Apostolus de hoc officio loquens: Nolite fraudari invicem, nisi forte ad tempus ex consensu, ut vacetis orationis, et iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram, adjunxisset: Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium. Quis enim neget esse peccatum, cum dari veniam facientibus apostolica auctoritas fateatur? Posset etiam putari non esse peccatum, si frater cum fratre non extra Ecclesiam, sed intra, nec apud iniquos, quos Apostolus terribiliter reprehendit, sed apud fideles de negotio suo contenderet dicens se iniquitatem pati, quam a se vellet judicum sententia removeri: posset inquam hoc putari non esse peccatum, nisi Apostolus adjungens diceret:

Jam omnino delictum est in vobis, quod judicia habetis inter vos (I Cor. VI).

Et ne quis sibi blandiens justumque negotium se habere dicens se vellet super hoc excusare, occurrit continuo talibus cogitationibus dicens:

Quare non magis injuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? (ibid.)

Dicit autem Dominus in Evangelio:

Si quis voluerit tunicam tuam tollere, et judicio tecum contendere, dimitte illi et pallium (Matth. V).

Et alio loco:

Qui abstulerit tua, noli repetere (Luc. VI).

Prohibuit itaque suos de negotiis saecularibus habere judicium cum aliis, et ex hac doctrina dicit Apostolus esse delictum inter contententes. Tamen cum fieri sinat in Ecclesia inter fratres fratribus

judicantibus, extra Ecclesiam vero terribiliter vetet, manifestum est quod secundum veniam concedatur infirmis. Hoc etiam infirmis concedi posse innuit, ubi superius per increpationem dixit:

Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit judicare inter fratrem suum, sed frater cum fratre judicio contendit, et hoc apud infideles? (I Cor. VI.)

Propter haec et hujusmodi peccata et alia licet his minora, quae fiunt, verborum et cogitationum offensionibus. Apostolo Jacobo confitente et dicente: In multis enim offendimus omnes (Jac. III), oportet ut quotidie crebroque oremus Dominum, et dicamus: Dimitte nobis debita nostra, etc. (Matth. VI), nec in eo quod sequitur mentiamur: Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Ibid.). Quae ergo sint levia, quae gravia peccata non humano, sed divino pensanda sunt judicio.

De diligentia vero confessionis beatus Augustinus sic scribit dicens:

“Consideret peccator qualitatem criminis in loco, in tempore, in perseverantia, in varietate personae, et quali hoc fecerit tentatione, et in ipsius vitii multiplici executione.”

Oportet enim poenitere fornicantem secundum excellentiam sui status, vel officii, vel secundum modum meretricis et modum operis sui, et qualiter turpitudinem egit, si in loco sacrato, si in tempore orationi constituto, ut sunt festivitates et tempora jejunii. Consideret quantum perseveravit, et defleat quod tam perseveranter peccavit, et in tanta perseverantia quanta victus fuerit impugnatione; sunt enim qui non solum non vincuntur, sed ultro se peccato offerunt, nec exspectant tentationem, sed praeveniunt voluptatem. Et pertractet secum quam multiplici actione vitii delectabiliter peccavit. Omnis

ista varietas confitenda est et deflenda, ut, cum cognoverit quod peccatum est, cito inveniat Deum propitium. In cognoscendo peccati augmentum inveniat cujus aetatis fuerit, cujus sapientiae, et ordinis. Immoretur in singulis istis, et sentiat modum criminis purgans lacrymis omnem qualitatem vitii. Defleat virtutem, quia interim caruit. Dolendum est enim non solum quod peccavit, sed etiam quod se virtute privavit. Defleat etiam, quoniam offendens in uno factus sit omnium reus (Jac. II). Ingratus enim exstitit, qui plenus virtutibus Deum omnino non timuit. In hoc enim peccator quisque fit culpabilior, quo est Deo acceptior. Ideo enim Adam plus peccavit, quia omni bono abundavit. Alio enim modo offendens in uno factus est omnium reus, quia omnis virtus patitur detrimentum ab uno vitio. Ponat enim omnino in iudicio et potestate sacerdotis, nihil sui reservans sibi, ut omnia eo jubente paratus sit facere pro recipienda vita animae, quae faceret pro evitanda corporis morte, et hoc cum desiderio, quia vitam recuperat infinitam. Cum gaudio enim facere debet immortalis futurus, quae faceret pro differenda morte moriturus. Semper deprecetur Deum, offerat Deo mentem et cordis contritionem, deinde et quod potest de possessione sua securus offerat. Respexit enim Deus ad Abel, et ad munera ejus (Gen. IV). Prius dixit ad Abel, quam ad munera ejus. Idcirco igitur cordis conferenda est eleemosyna tribuentis. Nec consideranda est quantum, sed qua mente, qua affectione dat quod potest. Qui igitur sua peccata redimere vult temporalium oblatione, prius offerat mentem. Caveat ne ductus verecundia dividat apud se confessionem, ut diversa diversis velit sacerdotibus manifestare. Quidam enim uni occultant quae alteri manifestanda conservant: quod est se laudare et ad hypocrisis tendere, et semper venia carere, ad quam frustra se putat pervenire. Caveat etiam, ne prius ad Dominicum corpus accedat, quam confortetur bona conscientia, et doleat, quod nondum audeat sumere, quem multum desiderat, cibum salutarem. Cohibeat etiam se a ludis, spectaculis saeculi qui perfectam vult consequi remissionis gratiam. Isti sunt digni fructus poenitentiae animam captivam elaqueantes, et in libertatem asserentes. Confiteamur, charissimi,

secundum ea, quae dicta sunt, cuncta, quae in nobis sunt peccati et criminis, ut digne cantare valeamus in confessione quae sunt divinae laudis, quia non est speciosa laus in ore peccatoris (Eccli. XV). Qui enim vetera fatendo non detegit, novae vitae opera non producit. Qui nescit lugere quod gravat, non valet proferre quod sublevat.

Peccata igitur nostra, in quibus inveterati sumus, confiteamur et lugeamus, ut in confessione divinae laudis proferre nova cantica valeamus. De hac confessione scriptum est:

Confessio ejus super coelum et terram (Psal. CXLVIII).

Super coelum videlicet per angelos, super terram per homines sanctos. Item Dominus per Psalmistam:

Sacrificium laudis honorificabit me, et illic iter quo ostendam illi salutare Dei (Psal. XLIX).

Perpendat qui potest, quantum sit donum, quantum bonum digne laudare Deum. Ille pro humano modo digne Deum laudat qui ejus laudem mundo corde et ore decantat. Ille bene laudat qui quod profert ore, versat in corde. Ille bene laudat qui in corde habet rectitudinem et in ore laudationem. Rectos namque decet laudatio (Psal. XXXII). Ille ergo solus vere laudat qui quod ore clamat, vita demonstrat. Sunt qui Deum satis, imo nimis in ore laudant, quia in composito gestu semetipsos agitant ejus laudem inordinatis vocibus indecenter clamant, sed male vivendo per contemptum ejus praecepta blasphemant. Et dum sola voce Deum laudant, quem factis negant, vasa tamen cantici se habere putant, non animadvertentes quod in Malachia scriptum est:

Ecce projiciam vobis brachium, et dispergam super vultum vestrum stercus solemnitatum vestrarum (Malach. II).

Sed nos, charissimi, emundemus nos ab omni inquinamento carnis ac spiritus, et sine macula et ruga existentes acceptabiliter laudem nostri Creatoris personemus, quia illic iter quo ostenditur et videtur salutare Dei. Est quidem notus in Judaea Deus, sed in Israel magnum nomen ejus (Psal. LXXV). Per Judaeam intelligitur confessio; per Israel, contemplatio. Notus est ergo Deus in confessione criminis, sed notior in confessione laudis. Notissimus autem et magnum nomen ejus in contemplatione suae majestatis. Confessio criminis est inchoantium, confessio laudis proficientium, contemplatio divinitatis perfectorum. Populus igitur ille Judaicus jure nominatur qui non solum voce sed et moribus Deum confitetur. Sed et tali populo extinctis hostibus pax donatur, dum, repressis daemonum tentationibus et pravorum hominum persecutionibus, illi quies interna ad vacandum Deo divinitus conceditur. Ipse denique Dominicas festivitates celebrat, dum bene vivendo pro accepto pacis beneficio pro viribus Deum honorat.

Et redde, inquit, vota tua. Votum est attestatio quaedam promissionis spontaneae, quae ad solum Deum, et ad ea, quae Dei sunt, magis proprie refertur. Vovere siquidem est testificatione promissionis spontaneae Deo se obligatum, ac debitorem statuere. Nam qui promittit simpliciter spondet se facturum aliquid; qui vero vovet contestatur promissioni suae, et affirmat promissionem suam. Scriptura autem docente didicimus quod quaedam vota sunt quae tenenda non sunt. Scriptum est enim:

Vota stultorum frangenda sunt.

Vota stultorum intelligimus ea, quae vel de malo fiunt, vel de bono male. Verbi gratia, si quis voveret quempiam interficere; sive quodlibet aliud, in quo constaret culpa, se facturum, votum de malo esset, et malum esset, et idcirco solvendum non esset: in quo prima culpa fuit vovere, secunda in opere, si compleretur. Similiter votum de bono factum, si bene non fiat, inter vota stultorum quae frangenda

sunt deputatur. Bene autem non fit, etiam si de bono fit, illud votum in quo vovetur quod non licet, vel quod non expedit. Non licet ut mulier, si non consentiente vel potius contradicente viro suo, continentiam voveat. Non expedit, ut si quispiam in jejunio vel quolibet alio opere supra vires et possibilitatem aliquid se facturum esse voto promittat. Haec omnia inter vota stultorum deputantur quae vel perversa et illicita, vel indiscreta sunt. Item quaedam vota commutationem admittunt, quaedam non. Vovisti aurum, argentum, reddere potes, quia quod pretio minus est, in pondere majus esse potest. Vovisti peregrinationem tuam Domino, commutationem admittit, si forte expediat magis (quod contingere potest) ut permanear in patria tua, et in domo tua. Nam si illic persolvere potes aliud tantum valens, sive ad laborem operis, sive ad devotionem virtutis, sive ad utilitatem administrationis, commutationem admittit. Vovisti jejunium, et hic commutatio esse potest, si forte hoc non expediat (quod contingere potest). Aliud adhuc dico: Vovisti Deo servire in aliquo loco, vel in habitu, vel in societate aliqua, dico quod hoc totum commutationem habere potest, quia potest et locus dirui, et homines mori, et habitus mutari. Nunquid, putas, ideo perdis animam tuam, si locus aliquis vastatur, aut si homines moriuntur? Tantum ex te non fiat quod in illis fit, nec in te remaneat quod in te fieri debuit. Non est periculum tuum, ubi non est culpa tua, fac quod potes tu, et quantum potes, et sufficit tibi. A bona voluntate non amplius exigitur, nisi quantum potest. Si autem horum aliquid voveris, vel aliquid similia, quae vel invitis auferri possunt, vel a volentibus commutari, et implere quidem vales, quod vovisti, non est in tuo arbitrio commutatio voti tui, etsi majus aliquid videris, vel melius faciendum quod facias. Potest quidem dispensatio fieri in te, sed non debet fieri a te. Nam tu quidem, quantum in te est, hoc debes quod vovisti, ipsum et non aliud. Non tibi licet aliud pro alio commutare, sed dispensatori magistro tuo, si voluerit expedire noverit, licet aliud accipere. Si idem a te datur, debitum est. Si aliud ab alio accipitur, indulgentia est.

Item, vovisti Deo virginitatem tuam, et post votum perdidisti. Virginitas autem semel amissa reparari, aut recuperari non potest. Quid ergo reddes Deo pro eo quod vovisti et irrecuperabiliter perdidisti? Audi: Redde poenitentiam tuam, redde contritionem, redde humilitatem. Pro virginitate carnis redde humilitatem cordis. Pro carne fracta frange cor. Humilitatem per se debueras, etiamsi virginitatem habueras; et tamen si virginitatem reddere non potes, redde pro illa humilitatem, et satisfaciet tam pro se quam pro illa. Vide quanta virtus est humilitatis. Socia est humilitatis virginitas, et socia est virginitatis humilitas; non tamen potest, si abest humilitas, satisfacere virginitas; potest autem, etsi abest virginitas, satisfacere, si habeatur, vera humilitas. Est autem aliquod votum quod nullam commutationem admittit. Audi Veritatem dicentem:

*Quam dabit homo commutationem pro anima sua?
(Matth. XVI.)*

Quasi diceret nullam. Vides ergo, quod unum est, quod commutationem non recipit, neque dispensationem admittit. Hoc si voves, imo quia voves, non enim bonus esse potes si hoc non voveris, redde quod vovisti, et ipsum redde quod vovisti, quia si aliud reddere volueris pro isto, ille non accipit quodcumque fuerit illud. Vovete, inquit, et reddite Domino Deo vestro omnes, qui in circuitu ejus affertis munera, terribili, et ei qui aufert spiritum principum terribili apud omnes reges terrae (Psal. LXXV). Vove ergo, et redde Deo spiritum tuum. Si voves et reddis, accipiet. Si non voves, vel post votum reddere nolueris, tollet. Si spiritum principum aufert, auferre non poterit spiritum tuum? Si ergo reddis, pro dato remunerabit; si non reddis, pro non dato condemnabit. Si voves animam tuam, redde animam tuam. Noli putare quod possis reddere pecuniam tuam pro anima tua. Hoc enim esset plus vovere et minus reddere, et non esset aequa recompensatio. Si tua das Deo, teipsum zabulo, non est aequa partitio. Cum anima tua dare potes pecuniam tuam, pro anima non potes, nisi forte pro anima tua pecuniam tuam

dare volueris, ut anima tua data pecunia acceptabilior fiat pro illa. Hoc ergo unum est scilicet anima, quod commutationem non accipit. Votorum denique aliud occultum est et coram Deo tantum, aliud manifestum etiam coram homine. Occultum votum fractum peccatum est; manifestum fractum peccatum et scandalum. In illo Deus offenditur, in isto in proximum peccatur. Melius est autem non vovere quam vovere et non reddere. Quemadmodum secundum sententiam beati Petri:

Melius est non cognoscere veritatem, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod traditum est, sancto mandato (II Petr. II).

Celebra, inquit, festivitates tuas, et redde vota tua, quia non adjiciet ultra ut pertranseat in te Belial: universus interiit. Si per Belial, quod interpretatur absque jugo, diabolus convenienter accipimus, per universum Belial diabolus et universitatem daemonum, et reproborum hominum non inconvenienter intelligimus. Universus ergo Belial nobis interiit, quando diabolus cum universis malignis spiritibus, et reprobis hominibus potestatem nos persequendi ac tentandi divinitus refrenatus amittit. Et regnat Deus noster, quia dum in nobis concidit regnum diaboli, oritur et manet regnum Christi. Nunc itaque, charissimi nobis, si non semen Chanaan, sed Juda sumus, illius, inquam, Juda, de quo scriptum est:

Juda, te laudabunt fratres tui (Gen. XLIX).

Confiteamur primum peccata nostra, et sic immolemus sacrificium laudis Domino, et reddamus Altissimo vota nostra in tempore, ut cum ipso regnemus in aeternitate. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LIV. In Quadragesima.

*Super aspidem et basiliscum ambulabis et conculcabis
leonem et draconem (Psal. XC).*

Hoc sacro maxime tempore, charissimi nobis, ut sacra consuetudo annuatim repraesentat, in castris Ecclesiae tuba coelestis auditur, exercitus Christianus convocatur, stipendium doctrinae spiritualis tribuitur, Christi miles accingitur, campum sacrae abstinentiae cum diabolo bellaturus ingreditur, et armis virtutum et bonorum operum munitus aggreditur, pugna committitur, victoria speratur, hostis vincitur, triumphus revehitur, corona donatur, pax bello quaesita securius possidetur. Non debet miles Christi, sonante buccina coelestis exhortationis, ad occursum hostis validi trepidare, cum evangelica docente historia ducem suum fortem armatum cognoscit dudum superasse. Fortis armatus diabolus, atrium ejus mundus, arma doli spirituales et astutiae, vasa homines, fortior superveniens Christus, direptio vasorum, redemptio hominum (Luc. XI). Venit itaque Christus in mundum, ut liberaret genus humanum, et ut in terram mitteret non pacem, sed gladium (Matth. X). Maledictus ergo qui facit opus Dei negligenter, et qui prohibet gladium suum a sanguine (Jer. XLVIII). Et, ut ait Salomon, primo tempus belli, et postea tempus pacis (Eccle. III). Tempus belli in mundo, tempus pacis in coelo. Pro viribus ergo pugnemus, ut adepta victoria in pace laetemur. Quod si pugnare et superare negligimus, expugnabimur et superabimur. Hostis etenim noster non dormit neque dormitat (Psal. CXX), sed tanquam leo rugiens circuit, quaerens quem devoret (I Petr. V). In hujus expositione sententiae non nostra, verum beati Cypriani verba capiamus.

“Circuit, inquit, ille nos singulos, et tanquam hostis clausos obsidens, muros explorat, et tentat an sit pars aliqua membrorum minus stabilis et minus fida, cujus aditu ad interiora penetretur.”

Offert oculis formas illices, et faces voluptatis [faces voluntatis], ut visu destruat castitatem. Aures per canora musica tentat, ut soni dulcioris auditu, solvat et molliat Christianum vigorem. Linguam vitio provocat, manum injuriis lacescentibus ad petulantiam cordis instigat. Ut fraudatorem faciat, lucra opponit injusta. Ut animam pecunia capiat, ingerit pernicioosa compendia, honores terrenos promittit, ut coelestes auferat. Ostentat falsa, ut vera subripiat. Et cum latenter non potest fallere, exerte atque aperte minatur. Terrorem turbidae persecutionis intentat ad debellandos servos Dei, inquietus semper et semper infestus; in pace subdolos et in persecutione violentus. Quamobrem contra omnes diaboli, vel fallaces insidias, vel apertas minas stare debet instructus animus et armatus, tam paratus ad repugnandum, quam est semper ad impugnandum paratus inimicus.

Sane quatuor sunt, aspis, basiliscus, leo, draco, quae in principio sermonis posuimus, per quae universalem diaboli malitiam intelligere possumus et debemus. Ferunt de aspide quod cum coeperit pati incantatorem, qui eam quibusdam carminibus propriis provocat, ut eam de caverna educat, illa cum exire noluerit, unam aurem in terram premit, alteram cauda obturat et operit, sicque voces illas magicas non audiens non exit. Aspis igitur, quae suas aures obturando contra vocem incantantis se pertinaciter servat, ne exeat, surdam et insensibilem contra nos diaboli pertinaciam recte figurat. Hinc est quod de illis quos vitio suae malignitatis obduratos, in malo pertinaces facit, dicitur in psalmo:

Furor illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspis surdae et obturantis aures suas; quae non exaudiet vocem incantantium, et venefici incantantis sapienter (Psal. LVII).

Veneficus sapienter incantat, dum doctor eruditus sapienter praedicat, et totis viribus studet, ut peccatorem de suae pravitatis abditis ad

lucem veritatis abducat. Sed aspis terra caudaque suas aures obturat, ne vocem incantantis audiat et exeat, dum peccator hinc amore terrenorum victus, illinc de spe futurae emendationis, quam circa vitae finem vel in fine quidam consequi creduntur, sibi blandiens modis omnibus elaborat, ne justus monitis ad praesens obediat. Aspis itaque diabolium congrue figurat qui in sua malignitate contra nos velut surdus et insensibilis pertinaciter perseverat. Peccatorem quoque recte significat qui in pravam consuetudinem suam trusus pertinaciter renititur, ne justis monitis acquiescat.

Sed nos, charissimi, diabolium, quem hoc loco per aspidem principaliter designari diximus, toties et tandiu fuis ad Deum precibus et sacris monitis ad alterutrum factis, incantemus, donec illum de sua pertinacia qua contra nos saevit, et ejus pestiferum virus de nostris fraternisque cordibus potenter ejiciamus. Basiliscus Graece, Latine regulus interpretatur eo quod rex serpentium sit, adeo ut eum videntes fugiant, quia flatu suo serpentes necat, mustelis tamen vincitur. Mustela dicitur quasi mus longus. Nam "*telon*" longum dicitur. Mustela itaque est animal longum, parvum et prudens. Per basiliscum ergo, quia inter sui generis animantia rex est, recte superbiam diaboli intelligimus. Ipse est enim rex super omnes filios superbiae (Job XLI). Qui et suo flatu serpentes necat, dum multoties nonnullos, qui deberent esse prudentes sicut serpentes, pravis suggestionibus aspirans per culpam mortificat. Qui tamen a mustelis vincitur, dum ab illis qui sunt parvi humilitate cordis, et longi vel potius longanimes perseverantia boni operis, prudentes acumine discretionis, superatur. Leo, qui fortiter in alias bestias furit, recte per suam ferocitatem et saevitiam, saevam diaboli crudelitatem designat. Draco denique non in dentibus, sed in cauda suam virtutem habet, et magis insidiando, et delitescendo, quam aperte saeviendo nocet; ab eo nec elephas sui corporis magnitudine tutus est. Nam circa semitas, per quas solito gradiuntur, delitescens crura eorum nodis illigat, ac suffocatos perimit. Sicut ergo leo manifestam diaboli crudelitatem exprimit, ita draco congrue designat ejus occultam

calliditatem. Diabolus itaque, sicut supra monstratum est, aspis est insensibili pertinacia, basiliscus elata superbia, leo manifesta saevitia, draco occulta malitia. Sed miles Christi aspidem, basiliscum, leonem, et draconem vincit et conculcat, dum universam e us nequitiam, quae per haec quatuor figuratur, prudenter et potenter debellat.

Ad hujus vero victoriae palmam obtinendam etiam ipsius Salvatoris verbis animamur, ubi apostolis loquens dicit:

Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones, et supra omnem virtutem inimici, et nihil vobis nocebit (Luc. X).

Non enim solum apostolis, verum et universis fidelibus suis dedit potestatem adversarias potestates superandi, qui non tantum illis, sed et omnibus in se credentibus dare dignatus est exemplum contra eas dimicandi. Hinc est etiam quod recumbentibus undecim apostolis ait:

Signa autem eos qui crediderint haec sequentur: In nomine meo daemonia ejicient (Marc. XVI).

Et iterum post pauca:

Serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit (ibid.).

Sed nunquid, fratres, quia ista corporaliter et visibilter non facimus, ideo minime credimus? Absit! Sancta nimirum Ecclesia, sicut dicit beatus Gregorius, nunc quotidie spiritaliter facit, quod tunc per apostolos corporaliter faciebat. Nam sacerdotes ejus, cum exorcismi gratiam manum credentibus imponunt, et habitare malignos spiritus in eorum mente contradicunt, quid aliud faciunt quam quod daemonia ejiciunt? Dumque bonis suis exhortationibus malitiam de alienis cordibus auferunt, serpentes tollunt. Et dum pestiferas

suasiones audiunt, sed tamen ad operationem pravam minime pertrahuntur, mortiferum quidem est quod bibunt, sed non eis nocet. His omnibus edocemur, fratres, non tam corporalia signa, quae cum reprobis possunt haberi communia, quam spiritualia, quae diximus amare; quae tanto securiora sunt, quanto occultiora, et de quibus apud Deum eo major retributio, quo apud homines minor est gloria. Hinc est quoque quod discipulis de eo quod eis immundi spiritus subijciebantur gaudentibus Dominus ait:

Nolite gaudere quia spiritus subjiciuntur vobis. Gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in coelis (Luc. X).

Nos itaque, charissimi nobis, contra spiritualem hostem dimicaturi spiritualibus armis induamur, ut habeamus scutum per fidem, galeam per spem, lorica per charitatem, gladium spiritus quod est verbum Dei, per praedicationem, et lanceam longam, quae ad Deum erigatur, et in hostem dirigatur, per devotam et impraetermissam orationem. Super nostrum jumentum sedeamus, ut lasciviam nostrae carnis deprimamus, frenum temperantiae et discretionis illi imponamus, ut ab illicitis illud cohibeamus et per viam aequitatis dirigamus. Urgeamus illud calcaribus jejuniorum et vigiliarum, ne torpescat in exercitatione virtutum et exhibitione bonorum operum. Simus fortes in bello, et pugnemus cum antiquo serpente, ut regnum aeternum percipiamus. Nemo nostrum in castris vitae praesentis contra hostes dimicando torpeat, ne regnum aeternum superatus amittat. Non enim segniter, sed viriliter et legitime certanti regni coelestis corona reservatur. Unde pulchre quidam versificator ait:

*Excute torporem, qui coeli quaeris honorem Non dabitur
segni coelestis gloria regni.*

Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LV. In festo beatæ Mariæ.

Quasi storax, et galbanus, et unguia, et gutta, et quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mistum odor meus. Et quasi Terebinthus extendi ramos meos, et rami mei honoris et gratiæ. Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, et flores mei fructus honoris et honestatis (Eccli. XXIV).

Haec sacrosancta verba, charissimi, quæ per Jesum, filium Sirach, in Ecclesiastico de sapientiæ laudibus elegantissime describuntur, beatæ et intemeratæ virginis Mariæ præconiis magnificisque virtutibus convenienter attribuuntur. Ipsa nimirum coelesti sapientiæ præ caeteris mortalibus plenissime sibi donata per virtutes rebus hic descriptis figuratas vicit malitiam, obtinuit palmam, habet coronam. Cujus revera fortitudo et laus Dominus, et factus est ei in salutem, fortitudo in pugna, laus in victoria, salus in gloria. Unde rectissime beata virgo Maria per omnium ora fidelium laudibus sapientiæ suas potest virtutes attollere, et suæ dignitatis gloriam per universam Ecclesiam commendare. Dicat ergo, dicat, inquam, præ cunctis mortalibus singulariter, dicat excellenter: Quasi storax, et galbanus, et unguia, et gutta: et quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam. Et quasi balsamum non mistum odor meus, etc. Storax, ut physicorum libri narrant, in potu sumptus raucitatem aufert, vocem clarificat. Unde congrue gratiam divinæ laudationis figurat. Quam gratiam beata Maria luculenter habuit, quia per Elizabeth de sua credulitate beatificata laudes Deo decantans ait:

Magnificat anima mea Dominum (Luc. I).

Quasi storax itaque fuit, quia voce a peccati raucitate per supernam gratiam clarificata laudem Dei dignissime decantavit. Galbani quoque fumigatio, sicut eorumdem libri attestantur, reptilia fugat. Reptilia vero turpium cogitationum in humanis cordibus irreptionem

apte significant. Quasi galbanus, ergo beata Dei Genitrix veraciter exstitit, quia de sui cordis aditu, omnis immundae cogitationis irreptionem propulsavit. Ungula, quemadmodum physici tradunt, herba quaedam est sicut ungula caballi formata, et ab ipsis ungula caballina nominata. Quae, quia frigidae naturae est, concupiscentiae carnalis male blandientis extinctionem designare potest. Quamobrem beata Maria fuisse velut ungula bene creditur, quae concupiscentiae carnalis incendium rore gratiae coelestis in se potenter exstinxisse non dubitatur. Gutta omnes inflaturas et tumores pellit, et ob hoc perfectae humilitatis virtutem convenienter exprimit. Quam virtutem sancta Dei Genitrix excellenter habuit, quae dum Dei mater ab angelo nominaretur humiliter respondit:

*Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum tuum
(Luc. I).*

Et quasi Libanus non incisus. Libanus dealbatio interpretatur. Beata ergo Maria velut Libanus fuit per candorem castitatis, non incisus per integritatem virginitatis. Quidam dicunt non incensus, fuit etenim velut Libanus non incensus, quia flos castitatis ejus candidissimus incendio libidinis non est adustus.

Quasi storax, inquit, et galbanus, et ungula, et gutta, quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam. Talibus quippe aromatibus gloriosa, et saepe nominata, semperque nominanda, et nulla oblivione tacenda virgo Maria suam habitationem vaporavit, quia talibus virtutibus ad pellendum malitiae frigus suam sanctam conversationem inflammavit. Et quasi balsamum non mistum odor meus. Arbor balsamus stipite similis est viti, foliis similis est rutae albidioribus semperque manentibus. Arbor autem balsamus, lignum vero xylobalsamum dicitur, fructus sive semen carpobalsamum. Percussus autem cortex balsami ferreis uncinulis guttam eximii odoris emittit. Quam adulterant oleo cypressino admisto, vel melle. Quae si pura fuerit, tantam habet vim, ut cum sol excanduerit, teneri

in manu non possit. Odor autem beatæ Mariæ virginis quasi balsamum non mistum existit, quia ejus sanctam et sinceram opinionem, qua terram et coelum adimplevit, nullius infamiae fetor corrumpit. Ego quasi terebinthus extendi ramos meos; et rami mei honoris et gratiæ. Terebinthus est arbor habens resinam omnibus resinis præstantiorem. Unde congrue significat charitatem, de qua dicitur:

Adhuc vobis excellentiorem viam demonstro. Si linguis hominum loquar et angelorum, etc. (I Cor. XII, XIII).

Et post pauca:

Nunc manent tria hæc, fides, spes, charitas. Major autem horum est charitas.

Terebinthus ista erigitur in coelum per dilectionem Dei, et dilatat ramos suos in universum mundum per dilectionem proximi. Rami ejus sunt aliarum exercitatio virtutum, et exhibitio bonorum operum. Qui sunt honoris quia venerationis, et gratiæ quia pulchritudinis? Honoris aliis, gratiæ in semetipsis; fructus ejus jucunditas bonæ conscientiæ intus coram Deo, folia decor boni exempli foris coram proximo. Beata itaque Maria quasi terebinthus ramos suos extendit, quia charitate plena fuit, Deum super omnia et proximum sicut semetipsam dilexit.

Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris. Vitis florendo fructificat, et ejus fructus inebriat. Sic beata Maria per florem suæ virginitatis fructificavit Christum botrum nostræ redemptionis, qui suos electos inebriat in mundo vino gratiæ, in coelo vino gloriæ. Hujus vitis fructum sive botrum, id est Christum, botrus ille quem duo viri exploratores filii Israel attulerunt in desertum in vecte bene significat. Ipse namque nobis est fructus vitæ, quo pascimur, et fundit nobis, sicut jam dictum est, primo vinum gratiæ, deinde

gloriae quo inebriamur. Duo autem viri exploratores prophetas et apostolos figurant, qui secreta patriae coelestis Spiritu sancto duce exploraverunt, et Christum nobis per Scripturas suas in hunc mundum attulerunt. Lignum autem vectis lignum designat crucis; et sicut ille qui praecedebat ex duobus viris botrum portantibus botrum post tergum pendentem non vidit in vecte, sic praecedens prophetarum cuneus Christum non vidit in cruce; ille autem qui sequebatur botrum vidit, quia chorus apostolorum, qui post ipsum in mundo remansit, et post ipsum de mundo recessit, et praesentem eum in carne patientem in cruce conspexit. Decem exploratores qui pravis sermonibus corda filiorum Israel ab ingressu terrae promissionis averterunt, infideles Judaeos sub Decalogo legis positos designant, qui coelestia promissa per fidem Christi quaerere detrectant. Duo autem exploratores, qui populum ad ejusdem terrae introitum fideliter exhortati sunt, electos Christianos sub duobus praeceptis charitatis positos exprimunt, qui coelestis patriae jucunditatem introire totis visceribus concupiscunt. Istius vitis fructus congrue suavitas odoris appellatur, quia per ejus aspirationem et praedicationem, quia suavis in coelis est, a nobis e terra odoratur. Sed is qui nobis nunc est suavitas odoris in mundo, postmodum nobis erit suavitas saporis in coelo, qui nunc est suavitas odoris in fide, tunc erit suavitas saporis in contemplatione; qui nunc est suavitas odoris in spe, tunc erit suavitas saporis in re. Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem videbimus facie ad faciem (I Cor. XIII).

Et flores, inquit, mei fructus honoris et honestatis. Flores beatae Virginis, id est virtutes ejus, castitas, charitas, humilitas, immarcessibiliter florentes, flores sunt honoris et honestatis, quia Christus fructus ejus, qui de Virgine his floribus ornata processit, suis electis honorem et honestatem tribuit in terris, et eisdem se daturum spondet in coelis. Beata itaque Dei Genitrix quasi vitis fructificavit, quia Christum verum botrum, qui nos vino gratiae et gloriae inebriare non desinit, generavit. Sed (quod est mirabile dictu) hic fructus est solus, qui suae matri florem non abstulit, sed conservavit et

venustavit. Ergo beata et intemerata virgo Maria prae caeteris mortalibus sapientiae coelestis aromatibus referta fuit quasi storax per clarissimam, id est dignissimam divinae laudis decantationem, quasi galbanus per cujuslibet immundae cogitationis fugationem, quasi ungula per concupiscentiae carnalis exstinctionem, quasi gutta per totius elationis depressionem, quasi Libanus non incisus per candidissimae castitatis integritatem, quasi balsamum non mistum per sinceram opinionem, quasi terebinthus per veram charitatem, quasi vitis per singularem fecunditatem. Quam plurima sunt, fratres, quae de his omnibus ad laudem sacrae virginis Mariae dici possent, imo deberent, sed brevitatis temporis, et proluxa celebritas divinae laudis diutius his immorari nos prohibent. Sed nec debemus detinere sermone diem, quia sicut sermo opportunus est optimus, sic qui moderatur labia sua, prudentissimus est. Nunc igitur ad nosmetipsos redeamus, et in iis, quae dicta sunt beatam Mariam pro viribus imitari studeamus, ut ejus meritis et precibus cum ipsa glorificari valeamus. Simus et nos quasi storax, clarificata voce cordium laudem Deo celebrando; quasi galbanus, reptilia cogitationum inutilium devotis orationibus effumigando; quasi ungula, libidinem carnis exstinguendo; quasi gutta, superbiam cordis subigendo; quasi Libanus, castitatem corporis custodiendo, quasi balsamum, bonam famam circumquaque diffundendo; quasi terebinthus, Deum super omnia, et proximum sicut nosipsos diligendo. In his omnibus imitemur beatam Mariam sub brevitatis temporis, ut cum ipsa gloriari mereamur in diuturnitate aeternitatis. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LVI. De anima obediente.

Legimus in Veteris Testamenti pagina de Ruth Moabitide, quod Noemi suae socruī adhaerens, ejusque praeceptis obediens, Booz viro potenti et diviti meruit conjugio copulari (Ruth. I). Noemi, quae interpretatur pulchra, significat doctorem ac pastorem ecclesiasticum variis coelestis gratiae donis non solum exterius, sed et interius decoratum, occulta dedecoris, secundum Apostolum, abdicantem, non ambulantem in astutia, non verbum Dei adulterantem. Quem propterea femina figurat, quia spiritualem prolem Deo per suam praedicationem parere ac nutrire non cessat. Hinc est quod ad Galatas Apostolus scribens ait:

*Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur
Christus in vobis (Gal. IV).*

Ruth, quae interpretatur festinans, designat animam sui praelati sanctis monitis festinanter obedientem, nec in ejus praeceptis exsequendis moras ullas innectentem: scit quod Dominus non tam holocausta vult vel victimas, quam ut obediatur voci ejus: et quod melior est obedientia quam victima, et auscultare magis quam offerre adipem arietum, quoniam quasi peccatum est ariolandi repugnare, et quasi scelus idololatriae nolle acquiescere (I Reg. XV). Ruth ergo veraciter et bene festinat, dum obediens anima ad cuncta, quae sibi imperantur, sive honorabilia videantur sive turpia, festinanter aurem inclinat. Sciendum est autem quod obedientia aliquando, si de suo aliquid habet, nulla est; aliquando vero minima, etiamsi suum aliquid non habet. Cum enim locus superior imperatur, obedientiae sibi virtutem evacuat, qui ad hunc proprio desiderio anhelat. Cum autem propria contumeliae imperantur, nisi haec ex semetipso animus appetat, obedientia sibi meritum minuit, quia ad haec invitus descendit. Hinc Moyses principatum populi humiliter recusat (Exod. III). Paulus audacter dicit:

Ego non solum alligari in Jerusalem, sed etiam mori paratus sum (Act. XXI).

Ruth itaque propter Noemi terram deosque suos reliquit, dum veraciter obediens anima doctoris ecclesiastici verbo vel exemplo provocata, cuncta terrena et oblectamenta per daemones oblata penitus postponit. Et inseparabiliter illi adhaeret, dum illius doctrinae praeceptis amicabiliter assensum praebet. Ipsaque per omnem viam, qua incedit sequitur, dum illum in vitiis declinandis, exercendisque virtutibus imitatur. Denique cum illo in Bethlehem commoratur, dum intra sanctam Ecclesiam sub ejus consilio vel regimine sancte et honeste conversatur. Booz, qui interpretatur fortitudo Dei, et erat vir potens, et magnarum opum, qui habebat mes ores, et cujus erat ager, in quo Ruth collegit spicas (Ruth. II), Christum significat. Christum enim credimus et confitemur cum Apostolo Dei virtutem, et Dei sapientiam (I Cor. I), qui est vir potens, quia data est ei omnis potestas in coelo et in terra (Matth. XXVIII). Qui est etiam magnarum opum, quia in ipso sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi (Coloss. II). Ager ejus sancta Scriptura est. Qui ager hinc habet hordeum per Vetus Testamentum, illic frumentum per Testamentum Novum. Messores sunt praedicatores, qui in hoc agro quotidie sententias metunt, unde fideles animas epulentur, et splendide pascantur. Imperfecti vero et infirmi non manipulos metunt, sed spicas colligunt, quia non maxima, sed minima capiunt. Qui bene a mane usque ad vesperam, quemadmodum Ruth, in agro stant, quia viriliter laborant, ut ab ipsa inchoatione ad perfectionem perveniant. Unde et Booz suis messoribus praecepit, ut, si velint cum eis metere, id est majora investigare et capere, non prohibeant, imo et de suis manipulis ex industria tribuant, ut videlicet etiam de suis sententiis eos non negligenter instruant. Praecepit quoque suis messoribus, ut nemo Ruth colligenti spicas molestiam inferret, quia modis omnibus est cavendum ne quis animae bonum incipienti, id est ad fidem, vel ad bonam conversationem recenter venienti, scandalum ponat. Hinc est enim quod Salvator ait:

Qui susceperit unum parvulum in nomine meo, me suscipit (Matth. XVIII).

Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et demergatur in profundum maris (ibid.). Et post pauca:

Videte ne contemnatis unum ex his pusillis. Dico autem vobis quoniam angeli eorum semper vident faciem Patris mei; qui in coelis est (Rom. XIV).

Pusillus est, qui bonum incipit, et qui necdum in robur virtutis aut altitudinem perfectionis ascendit. Beatus quoque Paulus de molestia scandali fratribus infirmis non inferenda sic dicit:

Hoc judicate magis, ne ponatis offendiculum fratribus aut scandalum.

Et item:

Noli cibo tuo perdere illum, pro quo Christus mortuus est (ibid.).

Hinc iterum dicit:

Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in aeternum (I Cor. VIII).

Et deinceps:

Sine offensione estote Judaeis, et gentibus, et Ecclesiae Dei, sicut ego per omnia omnibus placeo, non quaerens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant (I Cor. X).

Concessit Booz Ruth, ut cum pueris suis panem comederet, buccellam suam in aceto intingeret, et de aqua quae erat ad sarcinulas, dum sitiret, biberet; quia Christus, qui est clementissimus paterfamilias bene tribuit animae recenter conversae cum suis electis panem sanae doctrinae, ne deficiat in via virtutis et boni operis, et acetum timoris acriter pungentis, de quo scriptum est:

Confige timore tuo carnes meas, a iudiciis enim tuis timui (Psal. CXVIII),

ne dissolvatur in prosperis, et aquam refrigerantis consolationis, ne frangatur in adversis. Panis enim sustentat, acetum pungit, aqua refrigerat.

Si sitieris, inquit, vade ad sarcinulas, et bibe aquas, de quibus pueri bibunt. Notandum de aqua, quod ad sarcinulas requiri iubetur, quia qui sarcinae virtutis exercendae et boni operis exhibendi humerum libenter supponit, ipsae divinae consolationis refrigerium promeretur. Hinc est quod Psalmista dicit:

Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuae laetificaverunt animam meam (Psal. XCIII).

Et item:

In die tribulationis meae Deum exquisivi manibus meis nocte contra eum, et non sum deceptus. Renuit consolari anima mea, consolatione scilicet terrena, memor fui Dei et delectatus sum (Psal. LXXVI),

accepta videlicet consolatione divina. Quisquis autem a pio onere virtutis et boni operis se elongat, refrigerio supernae consolationis se defraudat. Unde bene de Sapientia dicitur, quod non invenitur in terra suaviter viventium (Job XXVIII). Ad sarcinulas itaque, id est ad

exercitium laboremque virtutis et boni operis, pergat quisquis aqua sapientiae salutaris potari desiderat. Quod autem non sarcinas, sed sarcinulas Booz dicit, concordare videtur verbo Dominico, ubi ait:

Jugum meum suave est, et onus meum leve (Matth. XI).

Et beatus Joannes:

Mandata ejus gravia non sunt (I Joan. V).

Mandata namque divina, quae a reprobis importabilia dicuntur, incipientibus quidem et infirmis aliquantulum gravia sunt, sed perfectis esse levia comprobantur. Perfecte nempe Deum diligentibus esse ea levia Psalmista demonstrat, dicens:

Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum (Psal CXVIII).

Habet itaque Ruth cum pueris Booz panem acetum, et aquam, quia vere poenitens anima habe cum puris et electis animabus in Christum credentibus panem in eruditione, acetum in increpatione, aquam in visitatione. Panis iste confert virtutem sustentationis, acetum salubritatem timoris, aqua refrigerium consolationis. Reliquiae ciborum, quas Ruth colligebat, possunt intelligi quaedam sacrae doctrinae verba minora, quae post se perfecti relinquunt, dum majora et in semetipsis exercent, et aliis distribuunt. Quae minora Ruth libenter colligit quia animae esurienti quaelibet minima vel etiam amara, magna et dulcia videntur.

Non vadas, inquit, ad colligendum in alterum agrum, nec recedas ab hoc loco, sed jungere puellis meis, et ubi messuerint, sequere. Ager alter et alienus est omnis liber haereticorum, in quo Booz dissuadet Ruth spicas colligere, quia Christus admonet animam ad se conversam pravas haereticorum assertiones non recipere. Quae

tunc vere puellis ejus jungitur, et eas in metendo sequitur, dum sanctis animabus fideliter adhaerens eas in sacris lectionibus imitatur. Ruth igitur alienigena in agro Booz spicas colligit, dum, peccatrix, sed conversa, anima verba Dei studiose legit; et collecta virga caedit et excutit, dum quae legit per solertem meditationem, verum a falso, vel spiritualem intellectum a littera recte discernit. Collecta denique et excussa in domum portat, dum quae legit et meditatatur intra sanctam conversationem suam effectui boni operis mancipat. Domus enim, in qua quis conversatur, conversationem recte significat. Unde et per quemdam Sapientem dicitur:

Si non in timore Domini tenueris te. cito subvertetur domus tua (Eccli. XXVII),

id est bona conversatio tua. Vel certe collectam et excussam messem in domum ferre est lectione et meditatione cognita, probataque bona, per affectum et effectum virtutis et boni operis intra conscientiam collocare. His itaque peractis cernens Noemi nurum suam magnam apud Booz gratiam invenisse, dat consilium quo possit adhuc majorem invenire, quia unusquisque pastor bonus, dum in anima sibi credita convaluisse Christi gratiam animadvertit, ut majorem adhuc apud eum habere gratiam possit, studium impendit. Dicit ergo:

Filia mi, quaeram tibi requiem, et providebo tibi, ut bene sit tibi. Booz iste cujus puellis in agro junctae es, propinquus noster est, etiam hac nocte aream hordei ventilat. Lavare igitur, et ungere, et indue te cultioribus indumentis, et descende in aream. Non te videat homo, donec escam, potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum, nota locum, in quo dormiat veniesque, et discooperies pallium quo operitur a parte pedum, et projicies te, et ibi jacebis. Ipse autem dicet tibi quid debeas facere (Ruth. III).

Noemi pastor ecclesiasticus, Ruth subjectus, Booz Christus, propinquitus bonitas. Hanc etenim propinquitatem non facit cognatio sanguinis, sed affinitas sanctitatis. Hinc Salvator ait:

Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, ipse meus frater, soror, et mater est (Matth. XII).

Et beatus Joannes:

Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt (Joan. I).

Nox est vita praesens, dum sub velamine sacramentorum percepimus coelestium gratiam donorum. Nox est, dum nostras conscientias alter alterius non videmus, sed quid alter de altero cogitet ignoramus. Nox est, quia videmus per speculum et in enigmate, nondum facie ad faciem, et ambulamus per fidem, nondum per speciem (I Cor. XIII). In hac nocte Booz suam aream ventilat, quia Christus non tantum Ecclesiam sanctam ab ipsius persecutoribus vel male viventibus hominibus, verum etiam unamquamque fidelem animam a pravis cogitationibus, et a falsa carnalique intelligentia in sacra Scriptura diligenter purgat. Sane anima fidelis et obediens lavatur, dum crebris fletibus a culpae veteris sordibus emundatur. Hinc Jeremias admonet, dicens:

Deduc quasi torrentem lacrymas per diem et noctem, non des tibi requiem, et non taceat pupilla oculi tui (Thren. II).

Unguenta sunt dona spiritalia, quia sicut unguentis vulnera sive dolores corporum, sic sacris donis sanantur ac mitigantur vulnera sive dolores animorum. De his donis Apostolus sic dicit:

Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem (I Cor. XII).

Alii quidem per spiritum datur sermo sapientiae, alii sermo scientiae, alteri fides, alii gratia sanitarum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum (ibid.).

Et Isaias:

Requiescet super eum spiritus sapientiae et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiae et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini (Is. II).

Haec dona, fratres, vera sunt unguenta, et eorum perceptio vera est unctio. Sed et virtutes, quae de ipsis donis oriuntur, unguenta non inconvenienter appellantur, quia eorum exercitatio perfecta est unctio, quae et vermes in nobis vitiorum consumit, et affectiones peccatis vulneratas sanitati restituit. Vestimenta sunt opera. Vestimenta cultiora opera praecipua, ut sunt sex opera misericordiae, dare panem esurienti, potum sitiendi, etc. Et si quis istis circumdatur, quasi mundis vestibus et pretiosis ordonatur.

Ruth igitur post spicarum collectionem et excussionem, lavatur, ungitur, et vestitur, quia fidelis anima, post acceptam in Scripturis per lectionem et meditationem veritatis cognitionem, et lavatur per compunctionem, et ungitur per spiritualium charismatum aemulationem, et virtutum exercitationem, et vestitur per bonam actionem. His ita compositis in aream descendere, est intra cordis planitiem quemlibet, post accepta beneficia, semetipsum humiliare. Quasi enim supra se est homo per elationem, sed ad se redit, et in se descendit per humiliationem. Est et alia humiliatio, quae praecedit

istam, sed altera est ad beneficii perceptionem. Ista autem est ad beneficii augmentationem. A parte denique pedum pallium discooperire, et ibi se projicere sive jacere, est sacramentum nostrae redemptionis humiliter investigando, considerare, et Christi perpetuam conjunctionem per ipsius incarnationis fidem humiliter et indesinenter postulare. Sed tantam accessionem et familiaritatem nullatenus anima praesumat, nisi eum cibo et potu exhilaratum, et in lectum pacis ac quietis collocatum videat. Cibus Christi sive potus est, ut fiat voluntas Patris ejus. Hinc est quod discipulis suis ait:

Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Meus cibus est ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus (Joan. IV).

Non igitur anima quaelibet Christi sacramentum discutere, tractare, percipere, vel ab ipso grandia postulare ullatenus audeat, nisi, prius exhibitis sanctis operibus, illum erga se laetificatum et pacatum agnoscat. Quid enim communicabit cacabus ad ollam (Eccli. XIII)? Quando enim se colligerint, confringetur. Et Apostolus:

Qui manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit (I Cor. XI).

Hinc cum Moyses post mortem Nadab et Abiu argueret Eleazar et Ithamar de hirco, quem exustum reperit, quod eum non comedissent, respondit ei Aaron:

Oblata est hodie victima pro peccato, et holocaustum coram Domino. Mihi autem accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam, aut quomodo placare Dominum, vel sicut quidam legunt, placere Domino in caeremoniis mente lugubri? (Levit. XX).

Sed et de oratione scriptum est, quod qui avertit aurem suam ne

audiat legem, oratio ejus erit execrabilis (Prov. XXVIII). Quisquis ergo quoquo modo vult ad Deum accedere, vel ab eo quidquam postulare, studeat prius necesse est suam conscientiam coram eo bene operando, et semetipsum humiliando serenare, et per hoc Christum quasi cibo reficere, ac potu exhilarare, et quietum erga se reddere. Cibus tamen et potus, quem Booz sumpsit, non Ruth dantis, sed facultatis ipsius Booz fuit, quia nostra actio Christi est donatio, nec est nostrae facultatis, sed gratiae coelestis; non enim volentis neque currentis, sed miserentis est Dei (Rom. IX). Ipse, inquit, dicet tibi quid debeas facere. Si enim quod noster praelatus praecipit nobis, obedenter facimus, unctio Christi de caetero docet nos de omnibus (I Joan. II). Laudat denique Booz Ruth quod non est secuta juvenes, et Christus laudat animam sibi fideliter appropinquantem, quod non sequitur daemones, vel reprobos homines ad pravitatem agiles et leves.

Nunc itaque, charissime nobis, ad nosmetipsos revertentes, ex his omnibus studeamus ad agnitionem veritatis erudiri, ad amorem bonitatis inflammari, ad exercitium virtutis incitari, ad effectum boni operis informari, ad promerendum salutis praemium provocari. Relinquamus terram deosque nostros, nostris antiquis pravitatibus daemonumque suggestionibus abrenuntiando; sequamur pastorem nostrum, eum in iis quae recte gerit imitando; adhaereamus ei, eum veraciter amando. Obediamus ei, cuncta quae praecepit solerter operando. Habitemus cum ipso in Bethlehem, cum ipso in sancta Ecclesia honeste conversando. In agro Booz spicas colligamus et excutiamus, et in domum nostram feramus, nostri Salvatoris verba legendo, meditando, et in memoriam, vel nostram conscientiam, ut supra dictum est recondendo; nec in alieno colligamus agro, pravas haereticorum assertiones respuendo. Lavemur deinde nostra crimina deplorando; ungamur dona spiritualia aemulando, virtutesque praesertim charitatem secundum Apostolum sectando; vestiamur, sex opera misericordiae effectui mancipando. Descendamus denique in aream, nos intra cor nostrum humiliando; discooperiamus a parte

pedum pallium quo operitur, sacramentum nostrae redemptionis humili consideratione investigando; et illic nos projiciamus et jaceamus, per finem passionis ejus, illi copulari humiliter et absque intermissione postulando. Talibus etenim insistentes promerebimur ab eo, velut Ruth a Booz, accipere primum quidem tres annonae modios per fidem sanctae et individuae Trinitatis, deinde sex modios per perfectionem totius sanctitatis, tandemque illi copulari nuptiali thalamo in mundo per gustum internae dulcedinis, et in coelo per gloriam beatitudinis. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LVII. De quolibet praelato, vel doctore.

Dixit Booz ad Ruth:

*Non me abnuo propinquum, sed est alius me propinquior.
Si ille voluerit te jure propinquitatis retinere, bene res
acta est. Sin autem ille noluerit, ego te absque
dubitatione suscipiam (Ruth. III).*

Ruth, quae interpretatur festinans, sanctam Ecclesiam recte figurat, quae praecepta coelitus sibi data tota devotione complere festinat. Cujus maritus non inconvenienter intelligitur Christus, de quo scriptum est:

Qui habet sponsam, sponsus est (Joan. III).

Et beatus Apostolus ait:

*Christus dilexit Ecclesiam, et semetipsum tradidit pro ea,
ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquae in
verbo, ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non
habentem maculam aut rugam, sed ut sit, sancta et
immaculata (Ephes. V).*

Cui sponsae idem sponsus ex eo quodam modo quasi mortuus exstitit ex quo ut homo inter homines vivere et conversari desiit. Ex quo, ut ait Apostolus:

*Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem,
mortem autem crucis (Philipp. II).*

*Christus etenim, licet resurgens ex mortuis, jam non
moriatur; et mors illi ultra non dominetur; quod enim
vivit, vivit Deo (Rom. VI).*

In eo tamen quod in longinquam regionem accipere sibi regnum peregre profectus est, et corporaliter absens est, illi quodam modo mortuus est. Cujus propinquus, imo propinquior Ecclesiasticorum praelatorum coetus est. Quamvis namque cuncti vere Christiani Christi propinqui recte dicantur, sicut ipse testatur, dicens:

Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, ipse meus frater, soror, et mater est (Matth. XXII),

tamen ecclesiastici pastores, ad quorum ministerium pertinet docendo, baptizando, caeterisque sacramentis imbuendo, et confirmando credentes, spirituale semen Christo generare, maxime propinquiores illi existunt. De hoc semine Christi Isaias sic ait:

Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longaevum, et voluntas Domini in manu ejus dirigetur (Isa. LIII).

Quod semen ne quolibet tempore deficeret, Christi propinquus, id est sanctorum praelatorum chorus, modis omnibus debet praedicando praecavere. Dum autem sancti doctores praedicant, non sibi sed Domino generant, quia in eo quod docendo spiritalem prolem gignunt, non suam, sed Christi laudem quaerunt. Et quoniam cuncta quae agunt, in gloriam Dei faciunt, veraciter dicere possunt:

Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam (Psal. CXIII).

Qui videlicet praelati, sive doctores sancti, quasi intus duas habent caligas: per cognitionem veritatis et amorem virtutis et duo calceamenta foris apparentia: per verbum praedicationis et exemplum boni operis. Quorum calceamentorum, cui alterum vel utrumque deest, ad suscitandum Christo semen idoneus non est. Ut enim non nostris, sed sanctorum Patrum utamur verbis, tam vita quam doctrina

clarere debet doctor ecclesiasticus. Nam doctrina sine vita arrogantem reddit, vita sine doctrina inutilem facit. Sacerdotis praedicatio operibus confirmanda est, ut quod docet verbo demonstret exemplo. Vera est enim illa doctrina quam vivendi sequitur forma. Nam nihil turpius est, quam si bonum quod quisque praedicat, explere opere negligat. Tunc enim praedicatio utiliter profertur, quanto efficaciter adimpletur.

Unusquisque ergo doctor et bonae actionis et bonae praedicationis habere debet studium; nam alterum sine altero non facit profectum. Nam sicut nec doctrina sine vita, sic nec vita sufficit absque doctrina. Sancte nimirum debet quisque praelatus vivere propter exemplum, et pie docere propter suae administrationis officium, certus quod ipsi sua justitia non suffragetur, de cujus manu anima subditi penitus exigitur. Quid enim proderit non puniri de suo qui puniendus est de peccato alieno? Mentior, si hoc Dominus per prophetam sub cujusdam terroris denuntiatione non loquitur, dicens:

Fili hominis, si me dicente ad impium: Morte morieris, non fueris locutus, ut se custodiat impius a via sua, ipse in iniquitate sua morietur; sanguinem vero ejus de manu tua requiram. Sed et si conversus justus fecerit iniquitatem, morietur; quia non annuntiasti ei, sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris justo, ut non peccet et ille non peccaverit, vivens vivet, quia annuntiasti ei et animam tuam liberasti (Ezech. III).

Liquet ergo quod nec doctrina sine vita, nec vita sine doctrina praelato sufficit, ut spiritualem Christo prolem gignere possit. Quod si alterum deesse contigerit, melius est e duobus imperfectis rusticitatem habere sanctam quam eloquentiam peccatricem. Quod si utrumque defuerit, non solum ad suscitandum Christo semen inutilis, sed velut arbor infructuosa terram occupans, sibi quoque commissis

noxius erit. Unde sancta Ecclesia talem pastorem qui solo nomine non etiam re, potestate non utilitate praeest, merito propinquum Christo non agnoscit. Et coram Booz, id est quolibet ecclesiastico doctore verbo sapientiae et scientiae divite, et virtutum vigore potente, suscitationem spirituales seminis ad conservandam perennitatem Christiani nominis humiliter requirit. Est enim doctor ecclesiasticus propinquus Christo gratia doctrinae, sed pastor, cui animarum cura commissa est, propinquior est debito et obligatione pastoralis curae. Quo coram senioribus Bethlehem, id est perfectioribus sanctae Ecclesiae viris, reverenter admonito, ut cura curam sibi injunctam satagat, dum ille id implere recusat, divina saepe dispensante gratia, quasi utrumque calceamentum amittit, dum curam regiminis, per quam sanctam Ecclesiam spirituali prole fecundare debuerat, dimittit, et ecclesiasticus doctor utrumque calceamentum accipit, dum ejus loco subrogatus, verbo et exemplo sanctam Ecclesiam, ut ad honorem Christi spirituali semine fecundetur, incessanter instruit. Sic Iogo Judae, Mathiam apostolorum senatus substituit, et loco Judaeorum plenitudo gentium subintravit, sicut ipse Dominus Judaeis ait:

Auferetur a vobis regnum Dei, et dabitur genti facienti fructus ejus (Matth. XXI).

Hinc est quod episcopo Philadelphiae dicitur:

Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam (Apoc. III).

Hinc est etiam quod episcopo Ephesi dicitur:

Habeo adversum te pauca, quod charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto unde excideris, et age poenitentiam, et prima opera fac. Sin autem, veniam tibi cibo et movebo candelabrum tuum de loco suo (Apoc. II).

Candelabrum namque cujuslibet reprobis pastoris de loco suo movetur, dum ecclesiastica dignitas illi collata, exigentibus peccatis ejus velut inutili et indigno aufertur, et ad alterum transfertur, et illi velut digno te fructuoso confertur. Quod crebro fieri videmus, ut videlicet, reprobis de sua statione propulsatis, alii loco eorum substituuntur, per quos ecclesiastica jura secundum debitum exercentur.

Talis denique pastor merito discalceatus vocatur, dum munimento verbi et exempli, quantum ad ecclesiasticum spectat ministerium, spoliatur, et utriusque merito praemioque denudatur. Qui dum suae vitiositatis familiam generare et protelare diligit, calceamenta praedicationis et operationis, quibus suos in preparationem Evangelii pacis munire debuit, alteri relinquit. Sed, utinam! secundum imprecationem Psalmistae:

Fiant nati ejus in interitum, in generatione una deleatur nomen ejus (Psal. CVIII).

Cuncta vero, quae fuerunt defuncti, in possessionem privilegio ejus utentis transeunt, quia praesertim sancti et perfecti rectores animarum opera quae Christus fecit, et ipsi faciunt, et majora horum faciunt. Quae tamen omnia, secundum quod de parte agri Elimelech vendenda datur intelligi, emunt, dum suis rebus ac voluntatibus abrenuntiant, ut divinae voluntati obediant. Hinc est quod beatus Petrus Domino dixit:

Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te.

Sic et negotiator prudens inventa una pretiosa margarita, dedit omnia sua, et comparavit eam (Matth. XIII). Dixerunt majores natu Bethlehem ad Booz:

Faciat Deus hanc mulierem, quae ingreditur domum tuam, sicut Rachel et Liam, quae aedificaverunt domum Israel (Ruth. XIV).

Seniores Bethlehem pro Ruth Booz orant, quia perfecti quique in sancta Ecclesia praelatum ecclesiasticum et totam congregationem illi commissam continuis orationibus adjuvant. Et quemadmodum Rachel et Lia aedificaverunt domum Israel, ita Ruth domum Booz aedificat, dum sancta congregatio fideli commissa praelato, et ejus ministerio spiritali semine fecundata, spiritalem illi sobolem, viros scilicet spiritales, alios in contemplatione quietos, alios in actione laboriosos, multiplicat. Et est in exemplum virtutis in Ephrata, dum ejus obedientia claret in universali Ecclesia. Et habet celebre nomen in Bethlehem, dum per universam Ecclesiam celebrem aspergit opinionem. Domus denique Booz de semine, quod illi Dominus ex ea dat, fit sicut domus Phares, quem Thamar peperit Judae; dum plerique ex ea ejus praedicatione geniti, a peccatis pristinis amaritudine saluberrimae confessionis purgati, ac deinde dono praecipue scientiae et virtutis a multis aliis divisi, culmine nonnunquam ecclesiastici regiminis merentur exaltari. Thamar enim interpretatur amaritudo, Judas confitens, Phares divisio. Et in hoc progenies Phares, quem Thamar peperit, inde longe ab aliis tribubus filiorum Israel divisa exstitit, quod ex ea regalis dignitas processit, sicut et in libro Ruth declaratur, ubi scriptum est: Phares genuit Eson, Eson genuit Aram, Aram genuit Aminadab, Aminadab genuit Naasson, Naasson genuit Salmon, Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed, scilicet ex Ruth, Obed genuit Isai [Jesse], Isai [Jesse] genuit David regem.

Nunc ergo, charissimi, ad nosmetipsos revertentes istum spiritualem Booz semper nobis praeesse desideremus, et illum inutilem propinquum super nos regnare formidemus. Quando bonus pastor Ecclesiae datur, ex dono Dei est. Quando autem reprobus praeest, peccatis hominum exigentibus est, quia Deus super gentem et super omnes homines regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi (Job XXXIV). Non est ergo judicandus a plebe rector inordinatus, dum magis noverint populi sui fuisse meriti perversi regimen suscepisse pontificis. Nam pro meritis plebium disponitur a

Deo vita rectorum, exemplo David peccantis, ad comparationem principum qui ex merito plebis praevaricantur. Quod si a fide exorbitaverit rector, tunc a subditis arguendus est. Pro moribus vero reprobis tolerandus, magis quam dstringendus a plebe est. Nunc ergo, charissimi nobis, hujusmodi praelatos in his quae inordinate gerunt, temere lacerare non praesumamus. Et secundum beati Gregorii sententiam, nemo nostrum, etiam injuste ligatus, sui pastoris sententiam temere reprehendat, ne, etsi injuste ligatus sit, tumidae reprehensionis superbia, culpa, quae non erat, fiat. Si autem verum Booz viderimus spiritale semen ad propagandum nomen Christi verbo praedicationis, et exemplo boni operis sollicite suscitare, gaudeamus. Et nos ipsi bene vivendo, et alter alterum admonendo, consortes illi esse in merito studeamus, ut illi consortes in praemio fieri mereamur. Quod nobis praestare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui est secundum omnia Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LVIII. Quod significant necessaria vitae humanae.

In Ecclesiastico legimus quod ejusdem libri auctor, de necessariis humanae vitae rebus faciens mentionem, dicit:

Initium necessariae rei vitae hominis, aqua, ignis, et ferrum, lac et panis similagineus, et mel, et botrus uvae, et oleum, et vestimentum (Eccli. XXXIX),

et sicut alibi, quibusdam ex his positus, addit, domus protegens turpitudinem; superius quippe quodam loco dixerat:

Initium vitae hominis aqua, et panis, et vestimentum, et domus protegens turpitudinem (Eccli. XXIX).

Hic nunc addit plura alia, et quaedam prioribus dulciora et suaviora, et gratiora, ut est lac, mel, botrus, oleum, quia multiplicata secundum incrementum temporis infirmitatis humanae miseria, oportuit etiam ut multiplicarentur ejus necessaria. Et dum crevit infirmitas, crevit consequenter et necessitas. Est autem necessitas, sine qua quid esse non potest; sed quia haec fecit, deinde secundum ea quae carni sunt necessaria, nos ea tunc ad spiritum vertamus, et, ad nostrae mortalitatis informationem, quomodo spiritaliter intelligi possint requiramus. Aqua in sacra Scriptura gratiam compunctionis, fletuumque quandoque significat. Sunt autem duo compunctionis genera, per aquam in deserto de petra bis productam figurata: unum, quod ex dolore culpae et timore poenae nascitur; alterum, quod ex consideratione perceptorum coelestium donorum et amore divino generatur. Quae duo compunctionis genera per Isaiam prophetam manifeste distinguuntur, ubi ait:

Et erit omnis, qui relictus fuerit in Sion, et residuus in Jerusalem, sanctus vocabitur, qui scriptus est in vita in Jerusalem: Si abluerit Dominus sordem filiarum Sion, et sanguinem Jerusalem laverit spiritu iudicii et spiritu ardoris (Isa. IV).

Per spiritum enim iudicii designatur compunctio, quae nascitur ex timore; per spiritum ardoris, compunctio, quae nascitur ex amore. Divinum quippe iudicium infert timorem, divinus autem ardor confert amorem. Sicut autem compunctionis, sic et peccati duo videntur esse genera; unum in carne, alterum in spiritu; id est unum carnale, alterum spirituale. In carne luxuria, in spiritu malitia. Luxuria est macula, malitia ruga. Per sordem exprimitur macula luxuriae. Per sanguinem ruga malitiae. Quod vero per sanguinem malitia cordis exprimitur, aperte monstratur, ubi dicitur de remedio ejus. Hinc Jeremias ait:

*Lava a malitia cor tuum, Jerusalem, ut salva fias.
Usquequo morabuntur in te cogitationes noxiae?
(Jer. IV)*

Sane spiritus iudicii, lavat sordem, dum homo in his quae illi secundum luxuriam dulcia fuerant, timore divini percussus iudicii sibimet amarescit. Et spiritus ardoris abluit sanguinem, dum in his, in quibus erga proximum amarus exstiterat, coelestis amoris ardore tactus, intrinsecus erga eundem suaviter edulcescit. Gratia ergo compunctionis omnia peccata sive carnalia sive spiritualia lavat, quia spiritus iudicii sordem, et spiritus ardoris sanguinem emundat.

Quamvis autem haec ita distinguamus, ut spiritu iudicii sordem, spiritu ardoris sanguinem lavari dicamus, utrumque tamen utrobique operari, id est sordem sanguinemque mundare intelligere debemus. Timor quippe et amor, qui justificandis peccatoribus per Spiritum sanctum infunduntur, ita sibi cooperantur, ut sive sint carnalia sive spiritualia peccata, timore praecedente, amore sequente efficaciter abluantur. Et quia veram compunctionem manifestum est comitari veram confessionem, congrue postquam aquam necessariam dixit, statim et ignem esse necessarium adjunxit. Ignis nempe confessionem significat, quia ignis rubet, et confessio verecundiae ruborem habet. Unde Paulus ait:

Quem fructum habuistis tunc in his in quibus nunc erubescitis? (Rom. VI)

Possumus quoque per ignem satisfactionis laborem, ut sunt jejunia et caetera talia, figurare. Cujus laboris ignis quoscunque in praesenti saeculo perfecte cremando purgat, eos in sequenti saeculo infernalis vel purgatorius ignis minime cruciat. Hujus ignis et hujus aquae Psalmista luculenter fructum exprimit, ubi dicit:

Transivimus per ignem et eduxisti nos in refrigerium (Psal. LXV).

Per aquam enim et ignem transimus, et in refrigerium ducimur, cum, per compunctionem et confessionem sive etiam satisfactionem purgati, ab angustia doloris et timoris, quam pro peccatis nostris patiebamur, requiescimus. Cujus refrigerii jucunditatem ille solus veraciter novit, qui hanc experiri gratia largiente divina promeruit.

Et ferrum.

Per ferrum, quando in bona significatione ponitur, recte virtus severitatis intelligitur. Post aquam ergo et ignem, ferrum nobis dicit necessarium, quia postquam flendo, confitendo, vel etiam satisfaciendo malis perpetratis abrenuntiamus, nisi magnae severitatis gladio tentationum blandimentis per hostem antiquum gravius solito contra nos saevientibus resistamus, ad mala, quae reliqueramus, vel certe ad graviora peccata, visco illecebrarum rapti, cito reducimur, et fiunt tunc novissima nostra pejora prioribus (Luc. XI), septem spiritibus illo, qui prius nos possederat, spiritu nequioribus in nos cum illo ingressis et inhabitantibus. Unde necesse est ut magnae severitatis animadversione caput hostis antiqui in his assultibus conteramus, et ad petram ejus parvulos allidamus. Et lac et panis. Sicut ex diversis Scripturarum locis intelligimus, per lac doctrinam inchoantibus, per panem doctrinam perfectis exhibenda convenienter

accipimus. Unde de hoc lacte B. Petrus ad eos qui nuper crediderant ait:

Sicut modo geniti infantes rationabiles, sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem (I Petr. II).

Et B. Paulus ad Corinthios:

Non potui vobis loqui tanquam spiritalibus, sed quasi carnalibus; tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam (I Cor. III).

Hinc Hebraeos redarguens, ait:

Cum deberetis magistri esse propter tempus, rursus indigetis ut doceamini quae sint elementa exordii sermonum Dei, et facti estis, quibus lacte opus sit, non solido cibo. Omnis enim, qui lactis particeps, expers est sermonis justitiae. Parvulus enim est (Hebr. V).

De pane autem statim subjunxit:

Perfectorum autem est solidus cibus, qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali (ibid.).

Et idem ad Corinthios dicit:

Sapientiam autem loquimur inter perfectos (I Cor. II).

Simplex ergo doctrina incipientibus velut lac parvulis, et profunda et multiplex necessaria est perfectis quasi panis adultis. Et notandum quod, cum dixisset panis, addidit similagineus, quia, ablato furfure litterae, dispensatur perfectis similia spiritalis intelligentiae. Post

aquam ergo, ignem et ferrum, lac cum pane dicit esse necessarium, ut athletam Christi, quem aqua et ignis a culpa praeterita exhibent mundum ac purgatum, quemque ferrum armat contra hostis antiqui mortiferum blandimentum, hunc lac cum pane ad exercitium virtutum, et bonorum effectum operum reddat robustum.

Et mel et botrus uvae. Solet divina pietas de infidelitate ad fidem, sive de culpa ad poenitentiam conversis, antequam, accepta veritatis cognitione, laboriosum virtutum et bonorum operum exercitium ingrediantur, aliquid internae dulcedinis et consolationis dispensare, ac per hoc ad spiritale meritum meritique praemium eos efficaciter provocare. Hinc est quod B. Petrus, dum nuper conversos ad fidem ad salutem obtinendam crescere commoneret, ait:

*Si tamen gustastis quoniam suavis est Dominus
(I Petr. II).*

Hinc per Job ad Dominum de homine per divinam gratiam magnificando dicitur:

Visitas eum diluculo, et subito probas illum (Job. VII).

Diluculo quippe Dominus hominem visitat, et subito illum probat, dum in principio conversionis vel conversationis ejus, quid sit internae dulcedinis sapor ac supernae consolationis gustus misericorditer illi demonstrat; ac statim illum fornace perfectionis vitae, velut figulus fictile vas, tentat, ut per hoc homini innotescat quantum proficiat. De hac tentatione sive probatione scriptum est:

*Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio
tribulationis (Eccli. XXVII).*

Tribulatio autem justorum in exercendis virtutibus et exhibendis bonis operibus consistit. De hac tentatione vel probatione justorum

scriptum est:

Deus tentavit eos, et invenit illos dignos se. Tanquam aurum in fornace probavit, et quasi holocausta hostiae accepit eos (Sap. III).

Dominus ergo diluculo suum electum, sicut diximus, visitat per consolationem, sed subito probat per exercitationem. Et hinc item scriptum est:

Exitus matutini, et vespere delectabis (Psal. LXIV).

Exitus etenim matutini et vespere Dominus delectat, quia principium bonae conversationis consolatione, et finem retributione laetificat. Medium autem diei, non tam delectationi quam fervido accommodat aestui, dum medium meriti non tam consolationi quam districtae mancipat probationi. Quia ergo Dominus, ante distractionem probationis, nonnunquam infundit animae suavitatem suae consolationis, recte post illa quae superius posuit, mel et botrum ad necessitatem pertinere dixit: Mel nimirum, quod dulcem saporem habet, et botrus, qui vinum, quod inebriat, continet, internam dulcedinem, spiritualemque consolationem figurare possunt. Sed diligenter est attendendum quod non ait favus, sed mel, et quod non dixit vinum, sed botrus et ipsum uvae. Duo namque videntur esse consolationum genera: unum scilicet quod absque integumentis nobis infunditur, alterum quod quasi quibusdam involumentis atque folliculis, ut ita dicam, sacratarum rerum aut aliorum hujusmodi quodammodo mediantibus donatur. Primum ergo per mel, secundum per botrum figurari potest. Aliter: per mel possumus intelligere quamlibet etiam minimam spiritualem dulcedinem intrinsecus suaviter sapientem; per botrum majorem consolationem mentem fortiter inebriantem. Qui botrus apte dicitur uvae, quae ad bonos, non labruscae, quae ad malos pertinet, de quorum uva, sive botro, vel etiam vino scriptum est:

Uva eorum uva fellis, et botrus amarissimus. Fel draconum vinum eorum, et venenum aspidum insanabile (Deut. XXXII).

Sicut ergo per aquam compunctionis, et ignem confessionis, vel etiam satisfactionis unusquisque conversus a culpa emundatur et purgatur, et sicut ferrum severitatis contra daemonum per carnis desideria male blandientium impetum armatur, et quemadmodum lacte et pane doctrinae ad exercitium virtutum et bonorum operum enutritur et roboratur, sic melle et botro internae dulcedinis et consolationis ad coeleste gaudium etiam per tristitiam et amaritudinem promerendum mirabiliter provocatur. Nec dubitat per amarum praesentis mali poculum ad superni jucunditatem boni pertransire, dum illi datum est ejusdem botri vel tenues guttas praegustare.

Et oleum, et vestimentum.

Quid per oleum, nisi virtutem charitatis? et quid per vestimentum melius quam necessitatem boni operis intelligimus? Olei nempe natura cunctis, quibus immiscetur, solet supernatare liquoribus. Et Apostolus de charitate locutus:

Adhuc, inquit, excellentiorem vobis viam demonstro. Si linguis hominum loquar et angelorum, etc. (I Cor. XII, XIII).

Per oleum ergo recte charitas, et non tantum charitas verum et aliarum virtutum comprehenditur et significatur universitas. Lege verba Apostoli quae sequuntur id quod supra posuimus, et invenies quod charitas alias virtutes continet, et quidquid sine charitate est, ad obtinendam aeternam vitam minime valet. Bene igitur auctor iste hoc in loco de virtutibus locutus posuit per oleum quod charitas significatur, quia per eam caeterarum virtutum universitas figuratur.

Ipsa ergo vere est oleum, quia in aliis virtutibus, id est humilitate, patientia, abstinencia, continentia, aliquid nonnunquam per asperitatem nos terret, charitas vero per suam suavitatem nos demulcet; ipsa enim totum sua dulcedine mitigat, condit, et lenit. Per vestimentum designatur opus bonum, quia sicut necessarium est corpori vestimentum, sic necessarium est animae opus bonum; et quemadmodum foris vestimentum nos circumdat, sic opus bonum coram proximo nos honestat. Et domus, inquit, protegens turpitudinem. Per domum, ut alibi diximus, conversatio designatur, eo quod in illa quisque conversatur. Domus autem turpitudinem protegit, dum bona conversatio culpam ab oculis divinis abscondit. Ad hujus constructionem domus pertinet omnis exercitatio virtutum, exhibitio bonorum operum, disciplina morum. Ad ultimum ergo domum posuit, postquam totum laboris nostri fructum perfecte comprehendit.

Necessarium nobis est itaque, charissimi, ut habeamus aquam per compunctionem, ignem per confessionem et satisfactionem ferrum per severitatem, lac et panem per sanam doctrinam, mel et botrum per consolationem divinam, oleum et vestimentum per virtutem et operationem, domum per bonam conversationem. Duo autem quaedam sunt omnibus cum his necessaria, justitia et gloria. Justitia in mundo, gloria in coelo; justitia in merito, gloria in praemio. Justitia spiritalis vitae facit inchoationem, gloria consummationem. Qui ergo principium habere negligit, finem quomodo habebit? Per justitiam itur, per gloriam pervenitur. Laboremus igitur, fratres, justitiam habere, ut per ipsam mereamur gloriam possidere. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est benedictus Deus in saecula. Amen.

SERMO LIX. De Absalon significante Judaeos, et de David significante Christum, hoc est de his quae passus est Christus.

In libro Regum secundo legimus Absalon David, patrem suum, crudeliter persecutum esse, ipsumque David, trans Jordanem fugatum, a tribus viris regionis illius cibo potuque sustentatum ac muneribus honoratum (II Reg. XV et seq.) Significat autem Absalon pulcher et nobilis populum Judaicum, legalibus praeceptis et caeremoniis decoratum, regno, sacerdotio, templo nobilitum, et propter hoc per nimiam superbiam super semetipsum elevatum. David vero, qui erat rufus, pulcher, fortis, Christum significat, qui est rufus per passionem carnis, pulcher per gloriam divinitatis, fortis per potentiam majestatis. Quem propheta quoque jussu divino in regem quondam unxerat, quia Deus per hunc unguendum ab antiquo voce prophetica praenuntiaverat. David a grege pecorum translatus est ad regimen hominum, et Christus ab ovili Judaeorum translatus ad regnum gentium. David interfecit Goliath Philisthaeum, Christus diabolum. David persecutorem habuit Saul, regem reprobum; Christus diabolum. Absalon itaque significat populum Judaicum; David, Christum. Absalon persecutus est David patrem suum, populus Judaicus, Christum. Hinc est quod Isaias ait:

*Filios enutrivi et exaltavi, ipsi autem spreverunt me
(Isai. I).*

Semei David maledixit, sed David ei non respondit; et Christus, cum malediceretur, non comminabatur. Siba, derelicto Miphiboseth domino suo claudo, David cum cibo et potu secutus est, ut ejus homines reficeret; et Paulus, universitate Pharisaeorum, quae a semitis justitiae claudicabat, derelicta, cui in persecutione sanctorum servierat, Christum secutus est, ut ejus fideles doctrina et consolatione satiaret. Tua sunt, inquit David Sibae, omnia quae fuerant Miphiboseth; et Christus plenitudinem sapientiae, quam perfidis Pharisaeis abstulit, Paulo concessit. Absalon concubinas

David ab ipso relictas violavit; et Judaicorum coetus doctorum, qui regimen populi specialiter usurpavit, animas a Christo derelictas, legem carnaliter docendo, corrumpere non desinit. Jonathas et Achimaas, qui David, ut Jordanem transiret, nuntiaverunt, patriarchas et prophetas significant, qui figuris et oraculis Christum Judaeam relicturum, et ad gentes transiturum praedixerunt. David, Absalone se persequente, Judaeam deseruit et ad gentes trans Jordanem fugit; et Christus, Judaeis ejus apostolos persequentibus, derelicta Judaea, in apostolis ad gentes transivit. Et hoc est quod Paulus ipsis Judaeis ait:

Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed quoniam repellitis illud, et indignos vos judicatis aeternae vitae, ecce convertimur ad gentes (Act. XIII).

David trans Jordanem plures ex filiis Israel secuti sunt; et postquam Evangelium coepit praedicari gentibus, multi ex Judaeis in Christum crediderunt. Achitophel, qui interpretatur fratris ruina, Judam exprimit, qui de ruina Christi egit, et Judaeis adversus Christum consilium dedit, et uterque suspendio interiit. Absalon David trans Jordanem persequitur; et judaica perfidia non tantum in se, verum etiam in gentibus fidem Christi destruere conatur. David trans Jordanem a tribus viris honoratur diversis muneribus; et Christus in gentibus fidem sanctae Trinitatis suscipientibus glorificatur diversis virtutibus et bonis operibus. David namque trans Jordanem muneribus honoratum libri Regum historia refert, dicens:

Cum venisset David in castra, Sobi filius Naas de Rabbath filiorum Ammon, et Machir filius Ammihel de Lodabar, et Berzellai Galaadites de Rogelim, obtulerunt ei stratoria, et tapetia, et vasa fictilia, frumentum, et hordeum, et farinam polentam, et fabam; et lentem, et frixum oleo cicer, et mel, et butyrum, oves et pingues vitulos; dederuntque David et populo qui cum eo erat ad vescendum.

In his omnibus operosa devotio conversae gentilitatis declaratur. Verum in his, quae ad cibum pertinent, sacrae doctrinae pastus et consolatio praesertim exprimitur. In vasis autem fictilibus bona opera, et quaedam virtutes figurantur, quae in fine cum venerit quod perfectum est, et evacuabitur quod ex parte est, frangentur ac destruentur, Apostolo testante, qui ait:

*Sive prophetiae evacuabuntur; sive linguae cessabunt,
sive scientia destruetur (I Cor. XIII).*

In cujus rei consideratione Psalmista admirando videtur exclamare, dicens:

*Venite, et videte opera Domini, quae posuit prodigia
super terram (Psal. XLV),*

id est naturam humanam, quam constat esse terrenam.

*Auferens bella usque ad finem terrae, arcum conteret, et
confringet arma, et scuta comburet igni (ibid.).*

Dominus etenim bella usque ad finem terrae auferet, quando in fine vitae omnes tentationes usquequaque cessare faciet; arcum quoque conteret et confringet arma, et scuta comburet igni, quando praedicationem, sacramenta, opera, virtutes quasdam, scilicet fidem, spem, prophetiam, linguas, scientiam immediata claritate suae visionis et plenissima perfectione charitatis evacuabit. In stratoriis vero et tapetibus, quae ad ornatum pertinent, ecclesiastici ornatus decor congrue significatur. Illi itaque qui David trans Jordanem suis muneribus honoraverunt, designant eos qui ex gentibus, fidem Christi habentes, fidele servitium illi quotidie impendunt. Qui autem David ex Judaea sequi contempserunt, Judaeos qui, fidem Christi spernentes, ab ejus semitis per infidelitatem exorbitaverunt, patenter exprimunt. Quorum typum Miphiboseth claudus solus tunc gessit,

quem David a suo comitatu remansisse solum redarguit. Hinc est quod Christus ipse per Psalmistam cecinit, dicens:

Eripies me de contradictionibus populi, constitues me in caput gentium. Populus, quem non cognovi, servivit mihi; in auditu auris obedivit mihi. Filii alieni mentiti sunt mihi, filii alieni inveterati sunt, et claudicaverunt a semitis suis (Psal. XVII).

Sane qui cum David exierunt, et cum eo Jordanem transierunt, apostolos et primitivae Ecclesiae ex Judaeis conversae fideles expriment, qui, judaica persecutione de Judaea pulsati, ad gentes transire sunt coacti.

Igitur considerato David populo suo constituit super eum tribunos, et centuriones, et dedit tertiam partem populi sub manu Joab, et tertiam partem sub manu Abisai, et tertiam partem sub manu Ethai, qui erat de Geth.

David trans Jordanem populum suum consideravit, quia Christus suos fideles in mentibus multiplicari vidit. Tribunos autem et centuriones super eum constituit, quia

primum in Ecclesia posuit apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum (I Cor. XII).

Est diligenter attendendum quod nec plus, nec minus quam tres principes super populum Dei constituuntur. Et unaquaeque pars populi tertia nominatur, ut quod praelati et subjecti sanctae Trinitatis cultores esse debeant manifeste significetur. David in hoc bello suis in urbe est praesidio, nec cum eis exiens corporaliter pugnat, quia Christus nunc cum suis fidelibus ore proprio contra perfidos minime

disputat, sed in urbe coelesti residens Patrem pro suis interpellat. In hoc bello et Absalon et multi, qui cum eo sunt, moriuntur, quia et perfidus Judaeorum populus, et quicumque cum illo regnum Christi expugnare conantur, nisi respiscant, aeterna morte puniuntur. Et id apertissime designatur, ubi Absalon interfectus in foveam grandem projectus memoratur: fovea quippe grandis infernus est. Absalon autem inter coelum et terram in quercu pendet, quia populus Judaicus, contra Christum elevatus, nec terram antiquitus sibi concessam, nec coelum habet. Quercus etenim, quae est arbor ardua et inflexibilis, superbiam recte significat. Quae quercus grandis ibidem et condensa fuisse dicitur, quia Judaeorum superbia et grandis per sui aestimationem, et condensa per caecitatem comprobatur. Mulus vero, cui Absalon insidebat, carnalem et infructuosam legis observantiam figurat. Qui vero pertransiit Absalon suspensus, quia, Judaico populo in sua superbia perseverante, lex per gratiam finem accepit. Cujus superflua caesaries capitis superstitionem recte designat Judaicae aestimationis. Tribus denique lanceis Absalon perimitur, quia ex fide sanctae Trinitatis, quam odit et respuit populus ille, damnatur. Per Joab quilibet perfectus doctor designatur. Per decem juvenes armigeros ejus, qui post illum Absalon percusserunt, coetus discipulorum ejus in scientia Decalogi robustus exprimitur. Omnes ergo Absalon ad mortem vulnerant, qui praedictum populum pro sua infidelitate morte perpetua feriendum denuntiant. Porro quicumque ex populo Israel evaserunt, et David regi suo postea reconciliati sunt, reliquias, quae postquam plenitudine gentium intraverit, salvae fient, patenter expriment. David mortem Absalon deploravit, et Christus super gentem illam, quam pro sua perfidia perituram agnovit, flevit, dicens: Quia si cognovisses et tu, etc. (Luc. XIX). David suum filium sibi reservari voluit; et Christus praesertim Judaeos, ad quos primum specialiter missus est, ad agnitionem veritatis venire concupivit.

His itaque secundum allegoriam discussis, ad tropologiam redeamus, ut sicut quae nos ad scientiam instruant diximus, ita

deinceps quae informent ad justitiam requiramus. Scientia quippe minime prodest, cui justitia comes non est. Modis igitur omnibus caveamus, ne cum perfidis vel non bene credendo vel male agendo pereamus, sed cum Sobi, Machir, Berzellai, id est, cum vere fidelibus Christo fidele servitium exhibeamus. Offeramus illi stratoria, tapetia, etc. Per stratoria, quae Spiritus sanctus hoc in loco primum posuit, quietem contemplationis internae nobis significavit. Primum ergo posuit, quod prae caeteris diligit. Unde Psalmista:

*Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula
Jacob (Psal. LXXXVI).*

Dominus etenim portas Sion super omnia tabernacula Jacob diligit, quia etiam ipsum initium supernae contemplationis omnibus operibus bonae conversationis justii amando anteponit; per Sion, namque intelligitur superna contemplatio, per portas Sion ejusdem contemplationis inchoatio. Per Jacob effector boni operis; per tabernacula, quaelibet fabrica bonae conversationis. Sic et tapetia, quia domum, in qua extenduntur ornatum reddunt, sanctae conversationis honestatem figurare possunt. Vasa fictilia nostra fragilia significant corpora, quae tunc Christo offerimus, cum ejus obsequiis ea mancipamus.

Fru mentum, et hordeum, et farinam polentam,

id est puram farinam. Per frumentum Testamentum Novum, per hordeum Vetus Testamentum intelligitur. Per farinam polentam, spiritalis utriusque intelligentia patenter exprimitur. Frumentum itaque, hordeum, farinam polentam Christo offerimus, dum utrumque Testamentum, et secundum litteram et secundum spiritalem intelligentiam legendo, meditando, loquendo, operando fideliter pro amore ejus, dispensamus.

Et fabam, et lentem, et frixum cicer.

Quod in Evangelio post panes pisces, hoc in loco post frumentum, hordeum et farinam praedicta legumina possunt intelligi. Per frumentum nempe, hordeum, et farinam, sicut ibi per panes, sacrae Scripturae praecepta; et per fabam, lentem, cicer in hoc loco, sicut ibi per pisces, sanctorum Patrum designari possunt exempla. Et apte, sive in Evangelio post panes pisces, sive in hoc loco post frumentum hordeum et farinam, legumina ponuntur, quia sicut illa utraque corporalia sumimus ad sustentationem corporum, sic cum sacrae Scripturae verbis etiam justorum exemplis utimur ad nostrarum justificationem animarum. Praeceptis pascimur obedenter ea operando; exemplis pascimur ea humiliter imitando. Et fabam, inquit, et lentem, et frixum cicer. Fabam lente majorem, et lentem faba minorem non ignoramus. Per fabam ergo exempla majora. Per lentem vero exempla sanctorum minora convenienter intelligimus. Per frixum autem cicer, sola sanctorum martyrum passio debere figurari videtur: humana quippe caro tunc frigitur, cum passionis angustia cruciatur. Frumentum ergo, hordeum, farinam Christo damus, cum praecepta ejus, quae in Scripturis continentur operamur. Fabam, lentem, cicer frixum, illi damus, cum exempla sanctorum ejus imitamur.

Et mel, et butyrum, et oves, et pingues vitulos.

Mel est dulce, butyrum pingue, ovis animal innocens, vitulus obediens. Vitulus enim quandiu vitulus est, agitur facile quamvis secundum nutum minantis. Per mel itaque intelligimus dulcedinem cordis internam, per butyrum charitatem fraternam, per oves innocentiam, per vitulos pingues obedientiam affectuosam. Mel ergo, butyrum, oves, vitulos Christo damus, cum per virtutes his designatas illi veraciter servimus. Demus, charissimi nobis, munera mystica, quae dicta sunt: demus, inquam, Christo, illi fideliter serviendo in mundo, ut ab ipso remunerari mereamur in coelo. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LX. De omnibus sanctis.

Christus Jesus Salvator noster, dilectissimi, sanctae universalis Ecclesiae sponsus, ejusdem sponsae suae varium multiplicemque fructum in Canticis canticorum eleganter laudat, ut eam ad potiora per laudem provocet et accendat. Dicit ergo quodam loco sic:

Hortus conclusus es, soror mea sponsa, hortus conclusus fons signatus. Emissiones tuae, paradus malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cyperi cum nardo, nardus cum croco, fistula et cinnamomum cum universis lignis Libani. Myrrha et aloe cum universis primis unguentis (Cant. IV).

In his enim omnibus per sponsum sponsae bonum eleganter commendatur, et sponsae sponsus congaudet et congratulatur. Ipsa vero sancta Ecclesia in ipsis Canticis canticorum diversis nominibus appellatur. Aliquando quippe vocatur sponsa, aliquando amica, aliquando soror, aliquando columba, aliquando pulchra sive formosa. Ipsa nimirum sponsa est fide, amica dilectione, soror coelestis haereditatis participatione, columba simplicitate, formosa decore justitiae. Hortus conclusus es, soror mea sponsa, hortus conclusus. Per hortum sanctae Ecclesiae sanctam ejus conversationem intelligimus, ex qua virtutum et bonorum operum germina indesinenter oriri videmus. Qui hortus apte conclusus dicitur, quia forti munimine disciplinae undique munitur, ne fraudulentus hostis uspiam irrumpat, et justitiae plantationem avellat, et auferat. Qui et aperte bis nominatur, ut per hoc duplex fructus ejus, fides scilicet et operatio, sive conjugium et continentia, aut etiam distinctio Dei et populi, vel certe vita activa et contemplativa patenter exprimatur. Dicitur ergo:

Hortus conclusus es, soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus.

Per fontem autem hujus horti sapientia coelestis intelligitur. Qui fons velut ad irrigandum paradisum in quatuor flumina dividitur, dum divina sapientia quatuor Evangeliorum praedicatione per universam Ecclesiam derivatur. Qui etiam signatus esse congrue perhibetur, quia sapientia Dei multis ac diversis aenigmatibus in sacra Scriptura velatur. Hinc est, quod Paulus ait:

Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quae abscondita est, quam Deus praedestinavit in gloriam nostram (I Cor. II).

Hic est liber ille signatus, de quo Isaias ait:

Quem cum dederint scienti litteras dicent: lege. Et respondebit: Non possum: signatus est enim (Isa. XXIX).

Hic est idem liber vitae, quem beatus Joannes in dextera sedentis super thronum vidit signatum sigillis septem,

quem nemo in coelo, neque in terra, neque subtus terram, quivit aperire, nisi solus leo de tribu Juda, qui vicit, qui est tanquam agnus occisus habens cornua septem, et oculos septem, qui sunt spiritus Dei missi in omnem terram (Apoc. V).

Unde quia solus potest fontem hunc sive librum aperire, jure potuit discipulis suis dicere:

Vobis datum est nosse mysterium regni Dei (Matth. XIII).

Hinc alibi de ipso et de ipsis discipulis scriptum est:

Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas (Luc. XXIV).

Nullus igitur potest hujus fontis salutarem gustum haurire, nisi cui Salvator, qui solus aperit et claudit, signaculum ejus dignatur aperire. Sed et germen hujus horti habere minime valet cui fons iste salutaris irrigationem non praebet. Quod autem Salvator fontis hujus rivulum aliis aperiat, aliis claudat, demonstrat ipse, ubi discipulis suis ait:

Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, caeteris autem in parabolis, ut videntes non videant, et audientes non intelligant (Matth. XIII).

Et alibi ad Patrem dicit:

Confiteor tibi, Pater Domine coeli et terrae, qui abscondisti naec a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis (Matth. XI).

Hortus itaque est conclusus, et fons signatus. Hortus conclusus est per disciplinam, fons signatus per figuram. Hortus conclusus, ne fraudulentus hostis irrumpat; fons signatus, ne alienus de illo bibat. Hortus est justitia, fons sapientia. Primum autem hortum germinantem, et fontem irrigantem sponsus ponit. Deinde fructum germinationis et irrigationis latius exprimit, dicens:

Emissiones tuae paradisi malorum punicorum, cum pomorum fructibus, etc.

Emissiones sanctae matris Ecclesiae sunt partus ejus spirituales, praesertim hoc in loco martyres, qui malorum punicorum nomine designantur, quos sancta Ecclesia de mundo emittit, et coelo immittit, nec tamen amittit, quos Christo mittit et committit. Mala punica sunt intus succo acria, granis rubentia, et per hoc martyres figurant, qui non solum exterius, sed etiam interius rubere dici recte possunt, quia cum sint duo martyrii genera, unum interius, alterum exterius, unum in corde, alterum in carne, nil valet id quod est exterius, si desit, quod

esse debet interius, quia non prodest carnis passio cui deest cordis compassio. Omnis denique gloria filiae regis, sicut scriptum est, ab intus (Psal. XLIV). Emissiones autem istae malorum puniceorum paradiso comparantur, quia, sicut paradisos diversis arboribus, sic sancta Ecclesia stipatur, densatur, et ornatur innumeris martyribus. Quis enim calculatorum peritissimus sola saltem centenaria vel millenaria martyrum numero queat comprehendere? Quorum alii, ut quaedam Scriptura clamat (Hebr. XI.), ferro perempti, alii flammis exusti, alii flagris verberati, alii pelagi demersi periculo, alii vivi decoriati, alii naribus perforati, alii cruciati patibulo, alii vinculis mancipati, alii linguis privati, alii lapidibus obruti, alii frigore afflicti, alii fame macerati, alii vero truncatis manibus sive caeteris caesis membris, spectaculum contumeliae in populis nudi propter nomen Domini portantes. Sed potest videri mirum, quomodo martyrium paradiso comparetur, cum martyrium amaritudinem, paradisos autem habeat jucunditatem. Sed si subtilius rem perpenderit, non videbitur mirum, quia sanctis martyribus omnia tormentorum genera jucunda fuerunt; et totum eis dulce, imo parum fuit quidquid eis potestas adversa pro nomine Christianitatis inferre potuit. Unde et de apostolis scriptum est:

Ibant apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati (Act. III).

Et apostolus Paulus, pro magno reputans dono pati pro Christo, Philippensibus scribens, ait:

Vobis donatum pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro ipso patiamini (Philipp. I).

Cum pomorum fructibus.

Habent sancti martyres fructus in mundo, fructus in coelo. In mundo

fructus justitiae, in coelo fructus gloriae. In mundo fructus meriti, in coelo fructus praemii. Cyperi cum nardo, nardus cum croco. Cyperus dicitur esse herba aromatica in Aegypto semine candido et odore, quod coquitur in oleo, et exprimitur. Inde unguentum paratur, quod regale dicitur. Cyperus ergo donum regiminis, id est discretionem, vel certe ipsos rectores animarum convenienter significat. Nardus herba humilis est. Unde et humiles subjectos significat. Crocus est aurei coloris, et propterea doctores coelesti sapientia claros recte designat. Cyperi, ut arbitror, propterea plurali numero proferuntur, cum caetera quae sequuntur singulari ter scribantur, ut per hoc valeamus agnoscere quod quisque praelatus prae caeteris omnibus virtutibus et bonis operibus debeat abundare. Hinc est quod beatus Augustinus de praelato praecipit, dicens:

“Circa omnes seipsum bonorum operum praebeat exemplum, corripiat inquietos, consoletur pusillanimes, suscipiat infirmos, patiens sit ad omnes; disciplinam libens habeat, hanc metuendus imponat. Et quamvis utrumque sit necessarium, tamen plus amari appetat, quam timeri.”

Talibus verbis beati Augustini edoctus, quisque praelatus omni bonitate sibi commissos transcendere necesse est satagat ut his gravis, his fractus, suarum plenitudine virtutum omnibus omnia factus omnes lucrifaciat. Cyperi autem cum nardo sunt, dum praelati cum sibi subjectis divinis se praeceptis humiliter subdunt. Hinc etenim scriptum est:

Rectorem te constituerunt, noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis (Eccli. XXXII).

Cum enim sancti rectores recta, sicut debent, dicunt, et quae dicunt cum sibi subjectis humiliter faciunt, vere cyperi cum nardo sunt. Nardus cum croco est, dum subjectorum humilium multitudines

sanctorum doctorum, claritate coelestis sapientiae fulgentium pedibus appropinquantes, doctrinam salutarem ab ipsis libenter audiunt, et eorum verbis credendo et operando fideliter acquiescunt, implentes praeceptum Jacobi, quo dicitur:

Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, et tardus ad iram (Jac. I).

In talibus etiam impletur testimonium Moysi, quo dicit:

Qui appropinquant pedibus ejus, accipient de doctrina ejus (Deut. XXXIII).

Pedes enim Domini sancti doctores sunt, qui eum ad audientium corda sua praedicatione veliunt. Ad quos pedes qui humiliter accedunt, de doctrina ejus per ipsos accipiunt, quia sicut scriptum est:

Qui cum sapientibus graditur sapiens erit. Et amicus stultorum efficietur similis (Prov. XIII).

Fistula et cinnamomum.

Fistula arbor aromatica est, parva, robusti, corticis et purpurei, quae ad curandas viscerum molestias utilis est, et per hoc omnes de peccatis suis timore Dei, qui est principium sapientiae, compunctos, et viscera cordium spiritalia de turpium cogitationum molesta congerie vera confessione purgantes, significare potest. Quasi namque, molestia viscerum fistula curatur, dum in universis vere poenitentibus perfecta confessione occulta conscientiae de sua pravitate purgantur. Fistula ergo sunt quicumque vel in se vel in aliis, peccatorum intrinsecus latentium molestias per gratiam compunctionis, confessionis, vel etiam efficacioris admonitionis expellunt. Cinnamomum est arbor brevis, odorifera, dulcis, cinerei coloris, ad usum medicinae fistula duplo praestantior. Dictum est

autem cinnamomum, quod cortex ejus in modum cannae sit formatus. Et quia per cannam a pueris ad hoc incisam solet eorum ore sonus formari, potest per cinnamomum sanctorum sacerdotum, videlicet Hieronymi, Gregorii, Augustini, et Ambrosii, et universorum talium confessio designari. Dum enim non solum corde credunt ad justitiam, verum et ore confitentur ad salutem, pro soni salutaris prolatione, cinnamomo, cujus cortex in modum sonabilis cannae circumflexus formatur, possunt sancti confessores significari. Sicut ergo per fistulam poenitentes et vera confessione molestias peccatorum de suis cordibus egredientes, intelligimus; ita per cinnamomum sanctos confessores intelligamus.

Cum universis lignis Libani.

Libanus interpretatur dealbatio. Ligna vero Libani in altum praeter caeteris arboribus crescunt. Unde et in Ezechiele ad describendum sublimitatem, vel potius superbiam Assur dictum est:

Ecce Assur quasi cedrus in Libano pulcher ramis, et frondibus nemorosus, excelsusque altitudine, et inter condensas frondes elevatum est cacumen ejus (Ezech. XXXI).

Per ligna itaque Libani congrue sanctarum chorum virginum accipimus, quae de celsitudine suae munditiae in altum se elevant, et coelestibus bonis donis suae puritatis altius caeteris appropinquant. Perfectio namque virginalis non tam terrena quam coelestis, non tam humana quam angelica vita est, quia semper est angelis cognata virginitas. Ligna igitur Libani sanctae virgines sunt: Agnes, Caecilia, Agatha, Lucia, et omnes aliae, quarum nomina hic recenseri non possunt. Sancta itaque mater Ecclesia cum his, quae praecedunt, etiam ligna Libani habet, quia cum praedictis sanctis sacras virgines per altam munditiam albentes, et ad coelestia bona se sublimer erigentes possidet.

Myrrha et aloë.

Istae duae species amaritudinem habent, et propterea contra putredinem corporum si eis inungantur, valent. Habet autem myrrha, majorem vim quam aloë, propterea per myrrham continentiam, per aloen abstinentiam intelligamus. Grave est abstinere, gravius continere. Myrrha et aloë repellunt vermes et putredines corporum; continentia vero et abstinentia a corde et carne corruptiones vitiorum. Vel certe per myrrham et aloen hoc in loco intelligimus melius continentes et abstinentes per has virtutes semetipsos exercentes. Cum universis primis unguentis. Prima unguenta praecipua dona sunt, ut est charitas, prophetia. Unde Paulus, enumeratis donis spiritalibus, ait:

Et adhuc excellentiorem vobis viam demonstro. Si linguis hominum loquar et angelorum, etc. (I Cor. XII, XIII).

Et post pauca:

Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria haec: major autem horum est charitas (ibid. XIII).

Sectamini charitatem, aemulamini spiritalia, id est diligere dona divina. Magis autem ut prophetetis, id est praedicetis. Primum itaque commendavit charitatem, deinde prophetiam, id est praedicationem, quia praedicatio magis circa fructum charitatis versatur.

Habet ergo sancta mater Ecclesia hortum per conversationem bonam, clausum per disciplinam, fontem per sapientiam, signatum per figuram. Habet paradisum malorum punicorum in passis martyribus, cyperos in praelatis rectoribus, nardum in subjectis humilibus, crocum in eruditis doctoribus, fistulam in compunctis poenitentibus. Habet cinnamomum in confessoribus, ligna Libani in virginibus, myrrham in continentibus, aloen in abstinentibus,

universa prima unguenta in praecipuis donis spiritalibus. Et istae sunt spiritales sanctae matris Ecclesiae divitiae. Iste germinantis horti, et fontis irrigantis divitiae. Matrem Ecclesiam, charissimi nobis, in his omnibus imitemur, ut cum ipsa sponsum in decore suo videre mereamur, et cum sponsa in coelis gloriemur. Habeamus et nos paradisum malorum punicorum, adversa pro Christo saepius patiendo, et oppressis quotidie compatiendo cyperos, discrete nos regendo; nardum, nostris praelatis humiliter nos subdendo; crocum, luce sapientiae effulgendo; fistulam, peccata nostra de nostris cordibus confessione et luctu expellendo; cinnamomum, pro acceptis beneficiis gratias concinendo; ligna Libani, opera munditiae exhibendo; myrrham, ab illecebris carnis continendo; aloen, ab escis etiam licitis abstinendo; omnia prima unguenta, dona praecipua possidendo. Haec est via, per hanc eamus, ut ad gaudium quod sanctorum millia possident perveniamus. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LXI. De operibus sex dierum.

In principio creavit Deus coelum et terram (Gen. I).

Prima die fecit lucem primariam, secunda die firmamentum, tertia die congregavit aquas inferiores in locum unum, quarta die fecit luminaria, quinta die volucres et pisces, sexta bestias. Mundo igitur creato, disposito et ornato, et omni quod esset humano corpori necessarium, commodum, gratum primum praeparato, fecit Deus hominem eadem sexta die, dominum omnium, possessorem universorum; qui quamvis posterior tempore conditur, causa tamen prior dignitate superior caeteris invenitur. Causa quippe hominis fecit Deus hunc sensibilem mundum ut mundus humano corpori, corpus spiritui, spiritus subjectus esset Creatori. Nam quia homo ex duplici natura factus est, duo illi bona ipsius conditor praeparavit: Unum visibile, alterum invisibile; unum corporale, alterum spirituale; unum transitorium, alterum aeternum; utrumque plenum, et utrumque in suo genere perfectum; unum carni, alterum spiritui, ut in uno sensus carnis ad jucunditatem foveretur, in altero sensus mentis ad felicitatem repleretur. Carni visibilia, spiritui invisibilia; carni ad solatium, spiritui ad gaudium. Ex his bonis unum dedit, alterum promisit. Unum ut gratis possideretur, alterum per meritum quaereretur. Quod visibile erat bonum gratis dedit; quod autem invisibile erat merito quaerendum proposuit, ut ex dono gratuito probaretur et excellentia promissionis et fides promittentis. Postquam autem homo, peccati caligine tenebratus, oculum contemplationis amisit, non solum illi universitas ista rerum visibilium praebet corporeae suffragium sustentationis, verum et adminiculum percipiendae divinae cognitionis. Scriptum namque est:

Invisibilia ipsius a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur (Rom. I).

Tria sunt invisibilia Dei: potentia, sapientia, benignitas. Ab his tribus

procedunt omnia. Potentia creat, sapientia gubernat, benignitas conservat. Quae tamen tria sicut in Deo ineffabiliter unum sunt, ita in operatione separari non possunt. Potentia per benignitatem sapienter creat, sapientia per potentiam benigne gubernat, benignitas per sapientiam potenter conservat. Potentiam manifestat creaturarum immensitas, sapientiam decor, bonitatem utilitas. Magnum est igitur donum Dei, et bonum hominis rerum visibilium conditio, dum per eas corpus humanum sustentatur, et mens earum contemplatione illuminata ad conditoris sui cognitionem, admirationem, et amorem mirabiliter sublimatur. Sane quatuor modis Deus occultus ad notitiam hominum venit, duobus modis intus, duobus modis foris. Intus per rationem et aspirationem, foris per creaturam et doctrinam. Ratio et creatura pertinent ad naturam, aspiratio et doctrina pertinent ad gratiam.

His itaque compositis, et de operibus sex dierum breviter prosecutis, quid in his doctrinae moralis lateat videamus, et quae nostrae aedificationi prosint diligenter inquiramus.

In principio creavit Deus coelum et terram.

Coelum spiritus, terra corpus. Per coelum enim convenienter intelligimus spiritum humanum ad imaginem et similitudinem Dei formatum, ad bona coelestia cognoscenda, amanda, quaerenda ac possidenda creatum. Per terram accipimus corpus humanum, quod est terreum, et in terram brevi reversurum. Sicut scriptum est:

Terra es, et in terram reverteris (Gen. III).

Coelum spiritus, quia celat et occultat nobis ad libitum suum, quae in ipso sunt, sicut scriptum est:

Quis enim scit hominum quae hominis sunt, nisi spiritus hominis qui in ipso est? (I Cor. II)

Terra corpus, quia quotidie teritur, donec in terram revertatur. Coelum itaque spiritus, terra corpus, quia sicut coelum terra est sublimius atque solidius, sic est excellentior corpore spiritus. Mundus in prima confusione est homo in iniquitate sua. Sicut enim mundo primordiali adhuc confuso non inerat lux aut futurus ordo, sic homini iniquitati subjecto nec lux lucet per cognitionem veritatis, nec ordo inest per dispositionem aequitatis. Et Deus quasi in media confusione lucem primariam creat, quando peccatorem diversis sceleribus confusum lucis intimae radiis illustrat, ut quid sit, quid esse debeat agnoscat, et ad normam recte vivendi semetipsum disponat. Significat itaque lux primaria peccati cognitionem. Firmamentum inter aquas superiores et aquas inferiores, discretio est inter vitia et virtutes. Aquae namque inferiores designant vitia, aquae superiores virtutes. Et quasi firmamentum inter utrasque aquas ponitur, quando per virtutem discretionis virtutes a vitiis, et vitia a virtutibus dirimuntur. Deinde congregatio aquarum quae erant sub firmamento. Congregatio aquarum cohibitionem exprimit vitiorum. Vitia namque, quia penitus in hac vita de naturae humanae penetralibus evacuari vel eliminari non possunt propter eorum fomites naturaliter nobis insitos, debent, quantum per divinam gratiam possibile est, cohiberi, coarctari et in unum redigi, ne per totum effluent, totum occupent, et corrumpant, et sensus nostros ab inquisitione veritatis, affectus nostros ab exercitatione virtutis, membra nostra ab exhibitione boni operis impediunt. Sicut enim terra aquis occupata non potuit germinare, sic nos vitiis implicati nec sensibus veritatem inquirere, nec affectibus virtutes exercere, nec membris opera bona valemus exhibere. Aquis igitur in unum congregatis, aer clarescit et calefit, et terra germinat, quia, vitiis cohibitis, anima nostra lucet per cognitionem, et calet per dilectionem, et caro fructificat per bonam actionem. Conditio luminarium significat perfectam, nebulosa ignorantiae caecitate seposita, veritatis inspectionem. Et potest sol significare cognitionem eorum quae pertinent ad sanctam Ecclesiam; stellae cognitionem eorum quae pertinent ad unamquamque creaturam, sive ad

unamquamque fidelem animam. Pisces, qui laborant in imo, id est in aquis, sollicitudinem actionis bonae designant, quae vitae labentis fluctibus agitur. Volucres, quae ad alta volant, significant contemplationem coelestium, per quam ab infimis ad summa sublevamur. Animalia terrestria figurant sensus corporis nostri, eo quod ipsa participant cum sensibus humanis, quasi etenim animalia in nobis creantur, cum sensus corporis nostri per vanitatem prius corrupti, per divinam gratiam redintegrantur.

His ita compositis novissime fit homo ad imaginem et similitudinem Dei, quia taliter in nobis virtutibus et bonis operibus dispositis, fit peccator conformis et consimilis Deo per justitiam, qui prius fuit informis et dissimilis per culpam. Homo denique formatus in paradysum voluptatis transfertur, quia peccator regeneratus in mundo per gratiam sublimatur in coelum per gloriam. Coelum itaque, spiritus; terra, corpus; lucis primariae conditio, cognitio; firmamentum inter aquas inferiores et aquas superiores, discretio inter vitia et virtutes; aquarum inferiorum congregatio vitiorum est cohibitio; productio germinum, exhibitio bonorum operum; luminarium conditio, perfecta veritatis agnitio; pisces, bona actio; volucres, contemplatio; animalium creatio, sensuum corporalium redintegratio; Adae formatio, justus perfectio; Adam in paradiso, justus in coelo.

Ecce, fratres, alius mundus. Mundus iste major, mundus iste sensibilis, ante omnem diem est creatus, in primis tribus diebus dispositus, in tribus sequentibus ornatus. Videamus, charissimi, utrum sicut habemus per creationem existentiam, sic etiam habeamus dispositionem per justitiam, et ornatum per conversationem bonam. Videamus, si in nobis sit lux primaria per nostrorum cognitionem peccatorum, firmamentum per discretionem vitiorum et virtutum, aquarum congregatio per vitiorum cohibitionem, germina arborum vel herbarum per virtutum exercitationem. Videamus an sint luminaria per cognitionem veritatis, pisces per exhibitionem boni

operis, volucres per volatum contemplationis, animalia terrestria per incorruptionem sensualitatis. Videamus an sit in nobis humana dignitas reformata per justitiam, quae fuit deformata per culpam, et an cuncta, quae fecimus, esse viderimus valde bona, cum Deo et in Deo sabbatizemus nunc per bonam conscientiam, et tunc sabbatizabimus in ipsis per gloriam, ut impleatur in nobis, quod scriptum est:

Erit Sabbatum ex Sabbato (Isa. LXVI).

Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LXII. De arca Noe.

Omnis caro corruerat per illicitum conjugium viam suam, et invenit Noe gratiam coram Domino. Et ait Dominus ad Noe:

Fac tibi arcam de lignis laevigatis, et intrabis in eam tu, et tres filii tui, uxor tua, et uxores filiorum tuorum, et de cunctis animantibus et volucris mundis septena et septena, de immundis vero bina et bina. Adducam enim aquas diluvii, et delebo hominem, et cuncta quae feci propter hominem, in quibus est spiritus vitae, etc. (Gen. VI).

Quia scientibus legem loquor, fratres, visum est mihi sententiam de arca succincte transcurrere, vestrae manui latiora colligenda relinquere. Corruptio viae perpetratio est culpae; arca, Ecclesia; Noe, praelati; familiae ejus, subjecti; inundatio diluvii, tentationes saeculi. Singula ligna, singulae animae; laevigatio lignorum, justificatio animarum; linitio interior, charitas in affectu cordium; exterior linitio, charitas in exhibitione operum; mansiunculae et tristega, diversi ordines et diversa merita; bicameratio, bona actio et contemplatio; tricameratio, conjugium; continentia, castitas. Longitudo arcae est cognitio perfecta per tria tempora sanctae Trinitatis; latitudo, effectus in proximum boni operis; altitudo, excellentia trium principalium virtutum: fidei, spei, charitatis; animalia, sunt activi; volucres, contemplativi; esca, Scriptura; quadraginta dies, vita praesens; montes Armeniae, sublimitas vitae aeternae; recessus aquarum, ablatio tentationum et persecutionum.

Nunc igitur, fratres, quia per fidem et baptismum in arca sumus, videamus si sumus quales esse debemus; si videlicet non de immundis, sed de mundis animantibus et volucris simus. Quamvis etenim in Ecclesia praesenti secundum quorumdam effectum operum aut perceptionem sacramentorum utraque videantur esse permista, in

coelestem tamen patriam nihil intrabit immundum aut inquinatum. Nullus ergo in nobis in his, qui actioni bonae deserviunt, imitetur lupum per rapacitatem, leporem per inutilem timiditatem, vulpem per calliditatem, ursum per murmurationem, canem per rixam, leonem per saevitiam, asinum per stultitiam, suem per immunditiam. Aquila caeteris avibus altius volat, et ideo elationem congrue significat. Vultur avis a tardo volatu nominata putatur, quia pro magnitudine corporis praepetes volatus non habet, pigritiam ergo recte figurat. Milvus quoque, quia rapax est, rapacitatem exprimit. Per corvum, quia rostro laniat, intelligimus detractionem. Ulula cum clamat, fletum aut gemitum imitatur, significat ergo tristitiam. Noctua dicitur eo quod nocte circumvolat, et per diem non possit videre. Unde et per eam accipitur ignorantia. Pica verba in discrimine vocis exprimit ut homo, quae etsi linguam in sermone nequeat explicare, sonum tamen humanae vocis imitatur. De hac quidam congrue dixit:

*Pica loquax, certa dominum te voce saluto.
Si me non videas, esse negabis avem.*

(MARTIAL. Epigram. lib. XIV, 76.)

Pica itaque designat garrulitatem. Upupa avis spurcissima in stercore humano commorans, et fimo vescens immundo, carnis humanae foeditatem vel malae opinionis fetorem figurat. Nemo itaque in nobis ex his, qui contemplationi vacare proposuerunt, sit aquila per superbiam, vulfur per pigritiam milvus per rapacitatem, corvus per detractionem, ulula per noxiam tristitiam, noctua per ignorantiam, pica per garrulitatem, upupa per foeditatem, et sinistram opinionem. Et de huiusmodi hominibus, non quae sanae rationis, sed quae corruptae sensualitatis sunt, sequentibus, Boetius in libro De consolatione philosophiae sic ait:

*“Evenit, ut quod transformatum vitiis videas, hominem
existimare non possis. Avaritia fervet, alienarum*

violentus ereptor, lupi similem dices. Ferox atque iniquus linguam litigiis exercet, cani comparabis. Insidiator occultus, subripuisse fraudibus gaudet, vulpeculis exaequetur. Irae intemperans fremit, leonis animum gestare credatur. Pavidus ac fugax non metuenda formidat, cervi similis habeatur. Segnis ac stupidus asinum vivit. Levis atque inconstans studia permutat, nihil ab avibus differt. Foedis immundisque libidinibus immergitur, sordide suis voluptatibus detinetur. Ita fit ut qui probitate deserta homo esse desierit, cum in divinam conditionem transire non possit, vertatur in belluam.”

Sed quia per animalia gressibilia activos, per volatilia contemplativos superius significari diximus, ad sententiam nostram redeamus, et videamus ne in nobis sint aliqui, qui immundum aliquid secum deferant, per quod ab ingressu patriae coelestis alieni fiant. Quamvis etenim in arca Noe, id est in universali Ecclesia Christi nunquam desint peccatores et immundi, semper tamen desiderare, et, in quantum valemus cavere debemus, ne in nostro tristego sive coenaculo, id est domo nostra sint aliqui, qui per suam culpam cogitatione vel operatione, effectu aut affectu superna sanctorum societate sint indigni. In omni quippe conditione et gradu hujus vitae optimis mista sunt pessima, et dum praesens currit saeculum, sunt zizania cum spicis triticeis, paleae cum granis, colubri cum piscibus, haedi cum agnis. Sed licet peccatorum societas justis sit valde gravis et molesta, minime tamen est infructuosa: quia quamvis ab eis bene vivendi non habeant exemplum, habent tamen per eos exercitium. Abel namque non est, quem Cain malitia non exercet.

Unde Dominus in Evangelio, ut scilicet malorum malitiam bonis utilem monstraret, dum de zizaniis et bono semine parabolam proferret, dominum agri dixisse retulit:

Sinite utraque crescere usque ad messem (Matth. XIII).

Hinc et per Psalmistam dicit:

*Ne occidas eos, nequando obliviscantur populi mei
(Psal. LVIII).*

Hinc est etiam, quod per Salomonem dicitur:

*Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias
(Cant. II).*

Modis tamen omnibus, charissimi, laboremus fratres illos qui remissius agunt corripere, admonere, emendare, ne, cum venerit Judex mundos et immundos separare, contingat eos non cum mundis gloriam, sed cum immundis poenam intrare. Magis autem pariter satagamus, ut omnes cum benedictis ad dexteram ejus constituendis patriam coelestem ingredi, et regem in decore suo contemplari mereamur. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen

SERMO LXIII. De Gedeone in nativitate Domini.

Jugum oneris ejus et virgam humeri ejus, et sceptrum exactoris ejus superasti sicut in die Madian (Isai. IX).

Ista verba prophetica principaliter ad Christum referuntur. Unde paucissimis interjectis idem propheta, Isaias scilicet, cujus haec sunt verba manifeste de eo prophetat, dicens:

Parvulus natus est nobis, filius datus est nobis, et factus est principatus ejus super humerum ejus, et vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri saeculi, Princeps pacis. Multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis. Super solium David, et super regnum ejus sedebit, ut confirmet illud et corroboret in judicio et justitia amodo et usque in sempiternum. Zelus Domini exercituum faciet hoc (ibid.).

Jugum oneris ejus, et virgam humeri ejus, et sceptrum exactoris ejus superasti. Jugum culpa, virga poena, sceptrum damnatio aeterna. Jugo praemebamur, virga caedebamur, sceptro damnabamur. Exactor diabolus, victor Christus. Christus etenim ut per nostrae carnis assumptionem mundum intravit:

Fortem armatum custodientem atrium suum velut fortior superveniens exturbavit, et vasa ejus diripuit (Luc. II).

Fortis armatus diabolus, atrium mundus, fortior superveniens Christus, vasa animae, direptio vasorum redemptio animarum, propulsatio fortis armati religatio diaboli. Exactore igitur nostro superato, et jugo ejus, virga ejus et sceptro ejus contritis, sumenda nobis est parabola prophetica, sicut praedictus propheta nobis mystice praecepit, dicens:

Et erit in die illa, cum requiem tibi dederit Dominus a labore tuo, et a concussione tui, et a servitute dura qua ante servisti, sumes parabolam istam contra regem Babylonis, et dices: Quomodo cessavit exactor, quievit tributum? Contrivit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium, coedentem populos, in indignatione plaga insanabili, subjicientem in furore gentes, persequentem crudeliter. Conquievit et siluit omnis terra, gavisata est et exsultavit. Abietes quoque laetatae sunt super te, et cedri Libani; ex quo dormisti, non ascendit qui succidat nos (Isai. XIV).

Quia igitur computruit jugum a facie olei, et comminuta est virga percussoris nostri, et sceptrum exactoris nostri confractum, merito victo debemus insultare, victorem laudare. Sed jam attendamus quomodo spiritale bellum gestum sit, quomodo victoria peracta.

Sicut in die Madian.

Legimus in libro Judicum quod post mortem Debborae peccaverunt filii Israel Domino qui tradidit eos in manum Madian septem annis, et oppressi sunt ab eis valde. Pugnavit autem Gedeon contra eos, jubente Domino, et superavit eos, et populum Israel liberavit, etc. (Judic. VI). Quia nota est historia, et scientibus legem loquor, longumque et superfluum videtur totam historiam replicare; historiae narratione praetermissa, iis quae ad spiritalem intellectum pertinent intendamus, et qualiter Christus pugnator noster, Salvator noster, jugum oneris nostri, virgam humeri nostri, sceptrum exactoris nostri, sicut in die Madian superavit videamus. Madian interpretatur iniquitas. Significat ergo congrue populus Madian universitatem daemonum, qui nunquam aequitatem, sed semper iniquitatem operantur. Quatuor principes Madian, Oreb, Zeb, Zebee, Salmana, universos daemonum principes apte figurant. Qui propterea quaternario designari possunt, quia per quatuor partes mundi nobis incurrunt, et bellum nobis inferunt; vel certe quia ad quatuor vitia,

quae per quatuor partes mundi designantur, nos detrahunt. Oriens enim, ubi lux oritur, astutiam exprimit, quia filii hujus saeculi prudentiores sunt filiis lucis in generatione sua (Luc. XVI). Occidens, quia in ipso sol occidit, et pars terrae superior lucem amittit, figurat ignorantiam. Sic meridies, quia calescit, luxuriam; et septentrio, quia frigescit, significat malitiam. Principes ergo daemonum generaliter quatuor sunt, dum per haec quatuor vitia nos dissipantes, quasi in quatuor principales ventos distrahunt ac disperdunt.

Istos etiam arbitror esse quatuor angelos, qui in Apocalypsi nocere terrae, et mari, et arboribus prohibiti leguntur, ubi sic dicitur:

Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi, et clamavit voce magna quatuor angelis, quibus datum est nocere terrae et mari, dicens: Nolite nocere terrae, et mari, neque arboribus, quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum (Apoc. VII).

Terra sunt qui in sanctae vitae conversatione stabiliter et firmiter habitant. Mare sunt qui in actionibus exterioribus necessitate vitae praesentis moti fluctuant. Arbores sunt qui in alto divinae contemplationis succrescentes fructificant. Quibus omnibus malignorum spirituum principes nocere prohibentur, dum a laesione ipsorum occulta divina dispositione coercentur. Quibus etiam mirabilem et miserabilem laesionem inferunt, quoties, exigentibus peccatis, eadem dispositione relaxati suis tentationibus, cum illis praevalere possunt. Unde et apte in libro Judicum dicitur quia oppressi sunt filii Israel a Madianitis valde:

Ipsi enim et universi greges eorum veniebant cum tabernaculis suis, et instar locustarum, universa complebant innumera multitudo hominum et camelorum, quidquid tetigerant devastantes (Jud. VI).

Qui, sicut locustae, terram eorum operiunt, quia leves et circumvolantes sunt, et carnales eorum sensus et affectus suis pravitatibus opprimunt. Qui, sicut eadem historia refert, in valle jacent, per desperationis scilicet profunditatem, ad aquilonem per malitiae frigiditatem, juxta montem per elationis societatem. Semper est enim daemonibus conjuncta elatio. Quorum cameli, quibus invehuntur, sunt homines reprobis, ad terrena curvati, gibbo peccatorum enormes et onusti. Qui videlicet cameli sicut arena maris innumerabiles sunt, quia stultorum in bono opere sterilius infinitus est numerus (Eccle. I)

Et Madianitae cum camelis omnia sata filiorum Israel, dum adhuc in herba sunt, vastant, dum daemones per reprobos homines persecutionibus concitatis in his qui videbantur recte vivere, teneritudinem virtutum et bonorum operum dissipant. Qui denique nihil ad vitam pertinens eis relinquunt, dum in eis principales virtutes occidunt, non boves, non oves, non asinos, quia continentiam, innocentiam, patientiam eis auferunt. Madianitis itaque spiritalibus spiritales Israelitae septem annis serviunt, id est toto tempore quo Deum deserunt, vitiis se subdunt, peccatis involvunt, virtutibus carent, opera bona non habent. Et quamvis secundum quod in historia illa scriptum est, faciant sibi antra, et speluncas in montibus, et munitissima ad pugnandum loca, nequaquam tamen possunt hostibus resistere, et manus hostiles evadere, quia ex quo Deum dereliquimus, et ab ipso dereliquimur, fiunt hostes nostri, secundum Jeremiam,

*velociores aquilis coeli; super montes persequuntur nos,
in deserto insidiantur nobis (Thren. IV).*

Veniat necesse est purgator tritici strenuus, virorum fortissimus, ille, inquam Gedeon, qui in mundo destruat aram idololatriae, succidat lucum ignorantiae, qui taurum, id est vitulum saginatum, scilicet semetipsum Deo Patri offerat, nec in vellere, nec in rore signum

quaerat, sed quod per utrumque significatum est, patenter exhibeat, hostes superet, et populum suum liberet, et salvet eum. Quomodo? In sono tubarum, in fractione lagenarum, in accensione lampadum. Christus quippe tubam sonare fecit, dum Evangelium praedicavit. Lagenam fregit, dum passionem sustinuit, lampadem accendit, dum miracula fecit, tuba quoque sonuit, dum Patrem laudavit, dicens:

Confitebor tibi, Domine coeli et terrae, quoniam abscondisti haec a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis (Matth. XI).

Nam sicut est tuba praedicationis, sic est et tuba laudationis, quemadmodum scriptum est:

Buccinatae in neomenia tuba (Psal. LXXX).

Et item:

Laudate Dominum in sono tubae (Psal. CL).

Lagunculam suam confregit, sicut hoc Propheta pronuntiaverat dicens:

Ecce Dominator Dominus exercituum confringet lagunculam in terrore, et excelsi statura succidentur. (Isa. X).

Laguncula est caro humana. Dominus autem lagunculam confregit in terrore, quia in morte Christi territi sunt homines, territi sunt et daemones. Territi sunt homines, quia qui ad spectaculum illud convenerant, videntes terrae motum et caetera quae fiebant, percutientes pectora sua revertebantur (Luc. XXIII). Daemones quoque sunt territi, quia viderunt eum statim diabolum religare, barathri repagula confringere, mortis profunda penetrare, suos electos

velut captivam captivitatem potenter educere. Et excelsi statura sunt succisi, quia superbi homines antiqua dominatione sunt privati. Sed et lampadem Christus accendit, dum in mundo bonum opus multipliciter exhibuit. Unde et Judaeis ait:

Multa bona opera ostendi vobis ex Patre meo (Joan. X).

Gedeon ad pugnam suam ad triginta millia hominum vocavit, sed in trecentis superavit (Judic. VII), et in exercitu Christi multi sunt vocati, pauci electi (Matth. XX). Significant autem illi trecenti viri omnes electos qui vere armati sunt fide sanctae et individuae Trinitatis, sive munimine trium principalium virtutum, fidei, spei, et charitatis. Qui nequaquam flexo poplite, vel ore fluminis aquis immerso bibunt, quia in rebus transeuntibus non superflua, sed necessaria tantum quaerunt. Reprobi vero flexo poplite, et ore lymphis immerso torrentis aquas bibunt, quia fluxis rerum transeuntium delectationibus se totos immergunt. Gedeon non solum citra, sed et ultra Jordanem hostes superavit, Christus non tantum in Judaea, verum etiam in Gentibus daemones expugnavit. Sic Gedeon, sic Christus pugnavit et superavit. Nos igitur, fratres, consideremus quomodo pugnemus, ut superemus.

Quod me videritis facere,

dixit Gedeon hominibus suis,

*hoc facite; et conclamate Domino et Gedeoni
(Judic. VII).*

Sic vult Christus ut illi compugnemus, conclamemus et superemus. Exemplum enim dedit nobis: ut sicut ipse fecit, ita et nos faciamus. Ad hoc spectare videtur quod ait:

*Qui in me credunt, opera quae ego facio, ipsi facient, et
majora horum facient (Joan. XIV).*

Habemus autem non tantum Christum propugnatorem et Salvatorem, verum etiam praelatum nostrum, qui vice ejus fungitur, qui nos debet in bello praecedere, et nobis exemplum pugnandi monstrare. Qui utinam sit Gedeon, non Abimelech. Abimelech enim significat praelatum reprobum et iniquum, qui quae sua sunt quaerit, non quae Jesu Christi. Abimelech fratres suos super unum lapidem trucidavit. Iniquus praelatus suos fratres per duritiam suam destruit. Abimelech urbis suae homines occidit, et sal in ea dispersit, et reprobus praelatus in Ecclesia sua commissa sibi subjectos verbo et exemplo interimit, nec sapientem nec sapientiam in ipsa inquantum ejus pravitati permittitur, derelinquit. Habeant ergo viri Sichem Abimelech, nos utinam habeamus Gedeonem.

Ierunt, inquit,

ligna silvarum ut constituerent super se regem, venerunt ad oleam, vitem, ficum, quae omnes renuerunt super ea regnare, et inter ea promoveri. Dixeruntque ligna ad rhamnum, impera tu nobis. Quae respondit: Si vere me regem vobis constituitis, venite, et sub umbra mea requiescite. Si autem non vultis, egrediatur ignis de rhamno, et devoret cedros Libani (Jud. IX).

Ligna silvarum secundum parabolam Jonathae sunt viri Sichem, rhamnus Abimelech. Secundum mysticam autem significationem quid rectius per ligna silvarum accipimus, quam nationes vel congregationes quaslibet infructuosas, et homines in peccatis annosos et veteranos, et aeternis incendiis aptos? Per oleum autem possumus intelligere fidelem aliquem virum excellentem virtute misericordiae. Per vitem vero, eo quod Christus, qui est sapientia Dei, ait:

Ego sum vitis (Joan. XV).

Et quia scriptum est:

Vinum modice sumptum acuit ingenium,

accipimus quemlibet justum eximium virtute sapientiae. Per ficum denique accipimus alium praepollentem gratia dulcedinis internae. Ficus enim dulcem habet fructum. Ligna enim silvestria ad oleam, vitem, ficum, ut ex eis regem accipiant, veniunt, cum quaelibet infructuosae cogitationes aliquem virum misericordem, aut sapientem, vel mitem, aut dulcem in praelatum requirunt. Sed olea, vitis, ficulnea, regnum tale respuunt, quia electi per pravorum malitiam, si eorum regimine constituentur, proprio fructu privari et illis nil prodesse pertimescunt. Deinde ligna rhamnum super se regem levant, cum iniqui alium iniquum spinis peccatorum obsitum in rectorem expostulant. Isti quoque igne alterno devorantur, dum perversi subjecti et perversus eorum praelatus alterutro furore et ita conturbantur. Et talibus hominibus de tali igne ac devoratione propheta sic ait:

Spiritus vester ut ignis vorabit vos (Isa. XXXIII).

Cum enim invicem invident, invicem mordent, invicem consumuntur. Sed jam ad nostram materiam revertamur.

Christus itaque jugum oneris nostri et sceptrum exactoris nostri, sicut in die Madian superavit, quia tuba suae praedicationis, et passione mortis, et exhibitione bonae actionis daemones debellavit, et nos ab eorum dominatione liberavit. Habemus autem et alium Gedeonem, id est Christi propugnatoris et salvatoris in hoc bello vicem gerentem, praelatum scilicet nostrum, illius auxilio hostes nostros quotidie debellantem. Hic offerat necesse est cum Gedeone panes azymos per simplicem videlicet doctrinam, haedum per poenitentiam, et ipsum coctum per dilectionem, et desuper thus fundat per compunctionem. Offerat et taurum, scilicet semetipsum, ut licet mori pro populo suo non contingat opere, mori tamen pro ipso paratus sit semper voluntate.

Ingrediar,

inquit Gedeon,

partem castrorum, et quod fecero sectamini (Judic. VII).

Sic omnis praelatus sibi subjectis bene vivendi formam debet exhibere, ne de illorum esse numero comprobetur qui dicunt et non faciunt, et qui alligant onera gravia et importabilia, et imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere (Matth. XXIII). Ingrediatur ergo castra hostilia, non solum ea quae sunt utilia, necessaria, vel in malis cavendis aut in bonis exercendis providendo, disponendo, sed et faciendo. Ingrediatur partem castrorum, ministerium suum implendo. Ingrediatur castrorum partem; non enim omnia potest solus, quia manus Moysi graves sunt, et indigent aliorum auxilio sustentari. Clangat tuba sua praedicando et cantando, frangat lagenam jejunando et vigilando, accendat faculam virtutes exercendo, bona opera exhibendo. Et nos Domino et Gedeoni conclamemus, ipsum in his omnibus imitando. Sed sunt quidam carnales, etiam religionis habitu palliati, quorum buccinatio tota carnalis est. Nunquam enim de religione, nunquam de emendatione ordinis loquuntur, quia secundum apostolicam sententiam non quae sunt spiritus, sed quae carnis sunt sapiunt (Rom. VIII). Parum, inquiunt, dormimus, parum comedimus, pauperrime vivimus. Isti si non fuerint saturati, saepius non tantum murmurant, sed et litigant. Qui utinam saturati pacem habeant. Nec tamen ista dicentes de necessariis corporis loqui reprehendimus. Sed quod isti semper de carnalibus, nunquam de spiritualibus loquuntur, mirabile est in oculis nostris. De necessariis quippe corporis humani, prout oportet, loqui laudabile est, quia nemo unquam odio carnem suam habuit, sed nutrit et fovet eam. Verum loqui de his quae ad spiritum pertinent, est prorsus necessarium, cum spiritus humanus potior pars hominis, vel certe, ut quidam philosophus ait, ipse homo sit.

“Mens, inquit, cujuscunque is est quisque.”

Alii in refectorio buccam suam ad comedendum et bibendum satis aperiant, in choro ad legendum et canendum saepe vel semper claudunt. Alii non minori culpa, sed majori dementia confitentes Domino, parum in corde, nimis in ore, caput exagitant, voces falsificant, cantum effeminant, et laudem divinam spiritu vanae gloriae capti magis strident, sibilant quam cantant.

Nunc ergo, charissimi, de his omnibus nos invicem fraterne corripiamus et corrigamus, ut buccina nostra bene sonante hostium castra terreamus. Sane sermo divinus, quem sive praedicatum sive cantatum per tubam figurari dicimus, in hac eadem historia per panem vel gladium intelligitur. Referens, inquit, aliquis somnium proximo suo dixit:

Vidi somnium, et videbatur quasi subcinericius panis ex hordeo volvi, et in castra Madian descendere; cumque pervenisset ad tabernaculum percussit illud, et subvertit, et terrae funditus coaequavit. Respondit is cui loquebatur. Non est hoc aliud nisi gladius Gedeonis. Tradidit enim Deus in manus ejus Madian, et omnia castra ejus. (Judic. VII)

Sermo itaque Dei tuba est, panis gladius est. Tuba est, quia auribus insonat. Panis est, quia esurientium justitiam mente sanat. Gladius est, quia cordium secreta penetrat. Unde Apostolus:

Vivus est, inquit, sermo Dei et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis, et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus (Hebr. IV).

Non solum autem oportet nos tuba clangere, sicut dictum est, praedicando, cantando vel canendo, verum et lagenam frangere, carnem nostram cum vitiis et concupiscentiis crucifigendo. Sed sunt in ordine multi, qui religionem professi, salubrem ejus asperitatem abhorrent, semper in requie opulenta vivere cupientes, et quod Deus nullam ab escis carnis molestiam requirat asserentes. Nos vero, charissimi, frangamus hanc lagunculam in fame et siti, in frigore et nuditate, in labore et aerumna, et caeteris hujusmodi. Accendamus nostras lampades, ut virtutes exerceamus, opera bona exhibeamus. Talibus armis hostes superabimus, victoriam obtinebimus, palmam possidebimus, palmam, inquam; auream. Sic et Gedeon, de quo sermo est, palmam auream obtinuit, dum in aures aureas de praeda hostium ab exercitu suo postulavit et accepit. Sic et nos, fratres, si legitime certemus, palmam auream, id est supernam gloriam possidebimus. Quam nobis praestare dignetur Jesus Christus. Amen.

SERMO LXIV. De apostolis Petro et Paulo.

Fecit Deus duo magna luminaria: luminare majus ut praeesset diei, et luminare minus ut praeesset nocti, et stellas (Gen. I).

Forsitan miramini, fratres, quod in solemnitate sanctorum apostolorum Petri et Pauli, sermonem vobis facturi, de iis, quae in operibus sex dierum continentur ejusdem sermonis fundamentum ponimus. Sed hoc sine ratione minime facimus, dum per creationem mundi regenerationem generis humani; et per ornatum coeli et terrae, decorem et pulchritudinem universalis Ecclesiae convenienter intelligimus. Coelum significat ea quae in sancta Ecclesia sunt summa, terra significat ima. Coelum significat praelatos, perfectos, contemplativos; terra, subjectos, imperfectos, activos. Praelati namque, perfecti, contemplativi, sive auctoritate nominis, sive differentia dignitatis, sive merito virtutis, subjectis, imperfectis, activis sunt superiores. Subjecti vero imperfecti, activi, praelatis perfectis contemplativis sunt inferiores. Ornatus coelorum virtutes exprimit perfectorum, ornatus terrae virtutes imperfectorum. Illos velut coelos excellenter elevatos ornat divina contemplatio, istos quasi terram adhuc in imo residentem decorat bona actio. Illi per continuas preces protegunt, isti proteguntur. Illis gratia coelestis confertur, et per illos istis defertur. Unde et Dominus per prophetam ait:

Exaudiam coelos, et ipsi exaudient terram (Ose., II).

Et alibi scriptum est:

Aperiet Dominus thesaurum suum optimum, coelum, ut pluviam tribuat terrae tuae in tempore suo (Deut. XXVIII).

Cum igitur per creationem mundi restaurationem generis humani, et per dispositionem et ornatum coeli et terrae ordinem et pulchritudinem universalis Ecclesiae convenienter intelligamus, quid per duo magna luminaria, solem videlicet et lunam, rectius quam sanctos apostolos; quorum solemnia celebramus, id est Petrum et Paulum accipere debemus, qui vere sunt luminaria per gratiam, magna per excellentiam? Petrus enim caeteris eminet excellentia potestatis, Paulus excellentia praedicationis; Petrus sol, Paulus luna; Petrus sol per collatam sibi divinitus potentiam, Paulus luna per collatam sibi coelitus sapientiam. Luminare majus fecit Deus, dum Petro dixit:

*Caro et sanguis, fidei sacramentum, tibi non revelavit,
sed Pater meus, qui est in coelis (Matth. XVI),*

et illum tunc lucere in coelo praecepit, dum illi claves regni coelorum contradidit. Luminare minus fecit, dum Saulum stravit, et Paulum erexit, et in illo corporale lumen ad tempus exstinxit, sed spirituale in perpetuum accendit.

Sed jam videamus, quomodo luminare majus jussit praeesse dici, et luminare minus praeesse nocti. Per diem Judaea congrue significatur, quae doctrina legis et prophetarum quasi claritate quadam luminis coelestis illustrabatur. In hoc quippe non mediocriter gentibus prae lucebat, quod non tantum naturalem, sed et scriptam legem habebat. Unde et Apostolus cum de Judaeis et gentibus disputaret ait:

*Quid ergo amplius est Judaeo; aut quae utilitas
circumcisionis? Multum per omnem modum. Primum
quidem, quia credita sunt illis eloquia Dei (Rom. III).*

Per noctem gentilitas recte figuratur, quae suae caecitatis tenebris antiquitus tegebatur. An non tenebrosa nox fuit gentilitas, cujus etiam

sapientes,

cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentum (Rom. I).

Cum enim cognovissent Deum, ipsum naturaliter intelligendo, non sicut Deum glorificaverunt, ipsum per justitiam colendo, aut gratias egerunt, eum pro accepto beneficio laudando, sed evanuerunt in cogitationibus suis, per superbiam. Et obscuratum est insipiens cor eorum, per ignorantiam. Superbia namque, dum mentem infumigat, proprii luminis claritate privatos obscurat. Dicentes enim per superbiam et jactantiam se esse sapientes per acceptam scientiam, stulti facti sunt operante superbia per caecam et excaecantem ignorantiam. In quantam stultitiam corruerint ostenditur, cum de idololatria statim infertur:

Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum, et quadrupedum, et serpentum. Et post pauca: Tradidit illos Deus in passiones ignominiae; nam feminae exarserunt in desideriis suis invicem, et sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut facerent quae non conveniunt; repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos invidia, homicidiis, contentione, dolo, malignitate, susurrones, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, sine foedere, sine misericordia (Ibid.).

Quod sub unius persona hominis Paulus, cujus haec sunt verba, acriter redarguens ait:

Secundum duritiam autem tuam, et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die irae, et revelationis justi iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera ejus (Rom. II).

Sic abyssus abyssum invocat, dum culpa culpam generat. Culpa namque superbiae genuit in eis caecitatem ignorantiae, et caecitas ignorantiae genuit impietatem idololatriae, et impietas idololatriae genuit maculam luxuriae, et macula luxuriae cooperantibus supradictis genuit enormitatem omnis injustitiae, quae tandem genuit contemptum et duritiam impenitentiae. Ecce quomodo gentilitas fuit nox tenebrosa. Luminare vero majus diei, et luminare minus nocti praefuit, dum Petrus Judaeis, Paulus gentibus praedicavit. Quod manifeste Paulus in Epistola ad Galatas declarans:

Cum vidissent inquit quod creditum est mihi Evangelium praeputii, sicut Petro circumcisionis. Qui enim operatus est Petro in apostolatam circumcisionis, operatus est et mihi inter gentes, etc. (Gal.II).

Dies itaque Judaea, non gentilitas, luminare majus Petrus, luminare minus Paulus. Quamvis autem Paulus praedicator fuerit gentium, quamvis electionis vas, quamvis omnibus plus laboraverit, quamvis nihil minus a magnis apostolis fecerit, quamvis ad tertium coelum et in paradisum Dei raptus, arcana ibi verba, quae non licet homini loqui, audierit, non me tamen arbitror sublimitati ejus in aliquo derogare, in eo quod ipsum minori luminari, id est lunae, Petrum vero majori, id est soli comparo, cum Petro soli dictum esse constet:

Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. Et tibi dabo claves regni coelorum, et

quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in coelis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in coelis (Matth. XVI),

et cum soli Petro, jubente Domino, eum super aquas maris ambulare concessum sit, Petroque soli inter caeteros, et prae caeteris a Domino cura pastoralis principaliter et specialiter injuncta sit, ubi dicit:

Pasce agnos meos (Joan. XXI).

Ambo tamen magni, ambo mirabiles, ambo laudabiles sunt et praedicabiles, ambo passione germani, ambo una die, uno loco, unius sententiam toleravere tyranni. Unde licet eos ad commodum sententiae nostrae secundum praedicta luminaria superius eos discernamus, uter tamen utri praeponatur non est certum, quia possunt existimari meritis non dispares qui sunt in passione aequales. Et licet in Petro fides emineat, in Paulo doctrina praecellat, magisterium tamen Pauli fidei plenitudo est, et credulitas Petri doctrinae est fundamentum. Isti sunt duae principales in Ecclesia turres, duo propugnacula, duo duces, duo praecones, duae columnae, duae olivae, duo candelabra: Turres eminendo, propugnacula muniendo, duces pugnando, praecones praedicando; columnae sustinendo, olivae miserando, candelabra lucendo. Sane sciendum est quod potestas solvendi, et ligandi quamvis soli Petro data videatur a Domino, absque ulla tamen dubietate caeteris apostolis data est, ipso teste qui post passionis suae, resurrectionisque suae triumphum apprensus eis, et insufflavit, et dixit omnibus:

Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt (Joan. XX).

Necnon etiam nunc in episcopis ac presbyteris omni Ecclesiae idem officium committitur, ut videlicet agnitis peccantium causis

quoscunque humiles, ac vere poenitentes aspexerit, hos jam a timore perpetuae mortis miserans absolvat. Sic quoque, licet Paulus specialis doctrinae donum excellenter acceperit, noscendum tamen est alios apostolos ejus doctrinae gratia perfecte donatos, ipso Domino docendi ministerium illis injungente, dum ait:

Euntes, docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quaecunque mandavi vobis (Matth. XXVIII).

Fecit itaque Deus duo magna luminaria, ut luminare majus praeesset diei, et luminare minus praeesset nocti. Et sint, inquit,

in signa et tempora, et dies, et annos, et luceant in firmamento coeli, et illuminent terram (Genes. I).

Quantum ad sensum litterae spectat, corporalia luminaria coeli esse scimus in signa tempestatis ac serenitatis, in signa navigandi, et ita de caeteris hujusmodi pluribus. Sunt et in tempora, quia eorum cursu, ascensu et descensu quatuor anni tempora determinantur et complentur. Sunt in dies et annos, quia eorum et praecipue solis ortu, cursu et occasu consummantur. Sic et spiritualia luminaria ista in signa nobis sunt, dum malum vitandi, bonumque faciendi nobis exempla tribuunt. In tempora quoque nobis sunt, dum in incerto divitiarum, quae cum temporibus defluunt neminem sperare debere patenter nos erudiunt. Unde et beatus Paulus ait:

Reliquum est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint; et qui flent, tanquam non flentes; et qui gaudent, tanquam non gaudentes; et qui emunt, tanquam non possidentes; et qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur: praeterit enim figura hujus mundi (I Cor. VII).

Et ad Timotheum:

Divitibus hujus saeculi praecipe, non superbe sapere, nec sperare in incerto divitiarum (I Tim. VI).

In tempora nobis sunt, dum, ut in temporibus aeterna quaeramus, nos instruunt. Hinc et idem Paulus ait:

Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis (II Cor. VI).

Per dies autem bonorum operum inchoationem, per annos vero eorum intelligimus consummationem. Sancta ergo haec coelestia luminaria dies et annos nobis ministrant, et determinant, dum ad bonorum operum inchoationem, et perfectionem rationabiliter et discrete suis praeceptis nos illustrant, quemadmodum et praefatus apostolus admonet dicens:

Obsecro, fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum (Rom. XII).

Haec denique luminaria in firmamento coeli lucent, et terram illuminant, quia et perfectis in coelesti conversatione firmatis mirabiliter coruscant, et inferioribus ac imperfectis eos verbis erudiendo, et exemplis accendendo lumen justitiae praestant. Sancti quippe perfecti in coelesti conversatione firmantur in via per gratiam, in patria per gloriam. Hic per justitiam, ibi per stolam primam, donec accipiant et secundam. Unde et praedictus Apostolus ait:

Nostra autem conversatio in coelis est (Philipp. III).

Imperfecti vero adhuc velut in terra habitant, dum terrenis laboribus saepius insudant. Quapropter et illi nomine firmamenti, et isti nomine terrae congrue designantur. Haec de sanctis apostolis Petro et Paulo diximus, et eorum magnam claritatem secundum duo majora coeli

luminaria non sicut voluimus, sed sicut valuimus, declaravimus.

Et stellas.

Sicut per duo majora coeli luminaria Petrum et Paulum secundum praedictam rationem accipimus, ita per stellas caeteros apostolos accipere debemus. Licet enim omnes apostoli sint magni, et omnes pariter et communiter gratia coelesti sint donati, nescio tamen quo pacto Petrus et Paulus prae caeteris peculiari quadam in coelo fidei virtute videntur praecellere, dum Petro quasi bono dispensatori claves regni coelestis dedit, et Paulo tanquam idoneo doctore magisterium ecclesiasticae institutionis injunxit. Unde ista duo maxima luminaria, velut sol et luna, uno in loco non videntur fixa, dum Petro universalis ecclesiae cura injungitur, et Paulo omnium gentium doctrina committitur. Caeteri omnes velut stellae in firmamento, uno singuli fixi videntur in loco, dum eorum unusquisque uno praedicavit in regno. Praedicavit enim Joannes in Asia, Andreas in Achaia, Matthaeus in Aethiopia, Jacobus major et Jacobus minor in Judaea, Philippus in Scythia, Thomas in India majore, Bartholomaeus in India minore, Simon et Judas in Perside. At non ita Petrus et Paulus, dum Petrus, caeteris in navi relictis, super maris aquas ambulans totius ecclesiasticae dignitatis se principem fore signum accepit; et Paulus, qui ab Jerusalem, per circuitum, usque ad Illyricum implevit Evangelium Christi. Quamvis itaque simul omnes coelitus nobis luceant, lumenque veritatis in tenebris vitae praesentis praebeant, et qualiter de Babylone in Jerusalem supernam ascendere valeamus, nos doceant, beati tamen Petrus et Paulus quorum solemnities celebramus, speciali quodam fulgore coelestis justitiae nos irradiant. Nunc igitur charissimi nobis, tantorum luminarium splendore lustrati,

omnes filii lucis, et filii diei sumus, non noctis, neque tenebrarum (Thess. V).

*Abjiciamus opera tenebrarum, et induamur arma lucis
(Rom. XIII).*

Sed non hoc tantum, sed et transformemur a claritate in claritatem, tanquam a Domini spiritu, id est non solum relictis malis acquiramus bona, sed etiam inter bona sectemur semper potiora, ut de virtute in virtutem conscendentes, meritis et precibus beatorum apostolorum, Deum deorum in Sion videre mereamur. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus, Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LXV. In nativitate beatæ Mariæ.

Sicut spina rosam genuit Judæa Mariam. Plebs antiqua, fratres, plebs Israelitica quasi arbor quaedam fuit, quæ in Abraham radicem habuit, et in Isaac et Jacob stipitem produxit, et se erexit, ac in duodecim patriarchis et filiis eorum ramos ac ramusculos multiplicavit. Quæ quidem propter pinguedinem fidei, ac justitiæ Abraham, Isaac et Jacob, et quorundam, qui ex ipsis sunt geniti, olea vel vitis in quibusdam Scripturæ locis meruit appellari; sed ob quorundam, imo multorum, ex eis procedentium pravitatem spinæ potissimum potest comparari. Unde ad demonstrandam præcedentem ejus bonitatem et sequentem ejus pravitatem, Dominus per Jeremiam dicit:

*Ego plantavi te vineam electam omne semen verum,
quomodo conversa es in pravum vinea aliena? (Jer. II.)*

Et post pauca Jeremias ipse:

*Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam
vocavit Dominus nomen tuum (Jer. XI).*

Ad vocem loquelæ grandis exarsit ignis in ea. Abraham quippe Isaac, et Jacob, et plerosque ex eorum stirpe progenitos Domino placuisse, et cum ipsis sive per ipsos Dominum locutum esse Scriptura teste didicimus, ac per hoc viti sive vineæ vel olivæ aut etiam ficulneæ gentem illam merito comparari agnoscimus. Sed et nunc videamus quomodo et quare spinæ, quæ stimulos acutos producit, et crudeliter pungit, eadem gens propter multorum filiorum suorum impietatem jure debeat comparari, et inveniemus quod multi crudelitatis ejus aculei e sacri eloquii testimoniis possint dinumerari. Primum itaque legimus de crudelitatis gentis illius stimulis Joseph a suis fratribus injuste odio habitum, tunica talari nudatum, in cisterna positum, ac tandem Ismaelitis negociatoribus crudeliter venditum, ad

exteras et ignotas gentes ducendum. In Aegypto quoque a Pharaone afflicti, dum patientiam in adversis habere debuissent, adversus Moysen et Aaron turbati dixerunt:

Fetere fecistis odorem nostrum coram Pharaone et servis ejus, et praebuistis ei gladium ut interficeret nos (Exod. V).

Postquam autem egressi sunt de Aegypto ante transitum maris Rubri, dum Aegyptios se vidissent sequentes, saevientes contra Moysen dixerunt:

Forsitan non erant sepulchra in Aegypto, ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine. Quid hoc facere voluisti, ut educeres nos de Aegypto? Nonne iste est sermo quem loquebamur ad te in Aegypto, dicentes: Recede a nobis ut serviamus Aegyptiis: multo enim melius est servire eis quam mori in solitudine? (Exod. XIV)

Post transitum vero maris Rubri in deserto Sin furentes adversus Moysen et Aaron dixerunt:

Utinam mortui essemus per manum Domini in terra Aegypti, quando sedebamus super ollas carniū, et comedebamus panem in saturitate. Cur eduxistis nos in desertum istud, ut interficeretis omnem multitudinem fame? (Exod. XVI.)

Sed cum Psalmographus propter multiplicem pravitatis eorum nequitiam non interrogando, sed admirando et stupendo proclamet dicens:

Quoties exacerbaverunt eum in deserto, in iram converterunt Excelsum in iniquo? (Psal. CV)

Quid necesse est sigillatim eorum contentiones describendo laborare et varias eorum rixas dinumerare, quibus Dominum et Moysen irritaverunt in castris, Aaronque sanctum Domini? Sic et in terra promissionis positi immolaverunt daemoneis et non Deo; diis, quos ignorabant; et Deum qui eos genuerat dereliquerunt, et oblitum sunt Domini creatoris sui. Altaria ejus destruxerunt et prophetas occiderunt. Ad ultimum vero, ut cumulum damnationis suae consummarent, auctorem vitae cruci configentes interemerunt. His et hujusmodi perversitatibus velut crudelissimis spinarum stimulis gens illa perfidu semperhispida fuit, et flores ex se procedentes, id est prophetas, et alios justos ex se natos lacerare, et cruentare non desiit. Ex quibus alii ab eis secti sunt, ut Isaias; alii lapidati, ut Jeremias in Aegypto, Ezechiel in Babylone; alii in occisione gladii mortificati, ut Urias, Josias; alii minis eorum fugati circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, ut Elias,

egentes, angustiati, afflicti, quorum dignus non erat mundus (Heb. II).

Sed et principes eorum

viduam et advenam interfecerunt, et pupillos occiderunt et dixerunt, Non videbit Dominus (Psal. XCIII).

Nam et de hujusmodi crudelissimis punitionibus Scribis et pharisaeis Dominus exprobrans ait:

Vae vobis, Scribae et Pharisei hypocritae, qui aedificatis sepulchra prophetarum, et ornatis monumenta justorum, et dicitis: Si fuissetis in diebus patrum nostrorum, non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. Itaque in testimonio estis vobismetipsis, quod filii estis eorum, qui prophetas occiderunt (Matth. XXIII).

Et post pauca:

Jerusalem Jerusalem, quae occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt (ibid.).

Habuit etiam arbor ista folia non semper mansura, sed quandoque casura, carnales scilicet legis observantias, quarum defluentiam Paulus insinuat, dum ad eas dicit parabolam temporis instantis:

Juxta quam munera et hostias offerebant, quae non valebant, juxta conscientiam, perfectum facere servientem, solummodo in cibis, et potibus, et variis baptismatibus, et justitiis carnis usque ad tempus correctionis impositis (Hebr. IX).

Et alibi:

Reprobatio fit praecedentis mandati propter infirmitatem ejus et inutilitatem. Nihil enim ad perfectum adduxit lex (Hebr. VII).

Umbram enim habebat lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum. Intelligimus itaque in Abraham arboris nostrae radicem: in Isaac et Jacob stipitem; in duodecim patriarchis ramos; in filiis eorum, multiplices ramusculos; in carnalibus observantiis, folia; in justis antiquis, praecipue prophetis, flores; in pravitatibus ejusdem populi, spinales stimulos. Inter quos videlicet flores beata virgo Maria caeteris gloriosius rutilat, quae non solum antiquos, verum et universos justos sua pulchritudine superat.

Sed quia diximus quomodo gens Judaica spinae comparetur, dicamus quomodo beata Maria per rosam, id est ipsum florem significetur. In rosa quatuor discerni posse videntur, scilicet natura, forma, color et odor. Natura est rosa frigida, forma lata, colore alba

aut rubra, odore grata. Per naturam ergo significat vitiorum extinctionem, per formam charitatem, per colorem puritatem et passionem, vel certe compassionem. Per odorem bonam opinionem. Quae cuncta, excepta corporali passione, beatæ Mariae, cujus hodie nativitatem celebramus, rectissime congruunt. Nam, ut caetera. quae satis nota sunt, taceam, virtutem compassionis beata Maria habuit, quia ejus animam, sicut scriptum est,

doloris gladius pertransivit (Luc. II).

Igitur, sicut supra dictum est, Judaea est spina, Maria rosa. Et sicut spina rosam, sic Judaea Mariam genuit, dum illa crudelis hanc misericordiam edidit. Quid enim crudelius gente Judaica? de qua scriptum est quod

Lamiae nudaverunt mammam. Filia populi mei crudelis quasi struthio in deserto? (Thren. IV)

Et item:

Major effecta est iniquitas filiae populi mei peccato Sodomorum, quae subversa est in momento, et non coeperunt in ea manus.

Quid autem misericordius beata Maria, quae a cunctis fidelibus misericordiae mater appellatur, et a cunctis vera fide eam invocantibus misericordiae esse mater comprobatur? Sed quia Judaeae nequitiam, et beatæ Mariae bonitatem semper laudandam describere non sufficimus, ad nosmetipsos stylum vertamus et qualiter ab illa declinare, et istam debeamus imitari diligenter videamus. Non ergo imitemur impiam Judaeam, ut simus spinae; spinae inquam illae, de quibus ait David:

Praevaricatores quasi spinae evellentur universi, quae

non tolluntur manibus: et si quis eas tangere voluerit, armabitur ferro et ligno lanceato ignique succensae comburentur usque ad nihilum (II Reg. XXIII).

Crudeles sunt istae spinae, crudeles sunt, ac detestabiles. Quae non tolluntur manibus, quia non possunt evelli de sua crudelitate virtute humana, sed sola potentia divina. Et si quis eas voluerit tangere, armabitur ferro et ligno lanceato, quia quorundam ferina crudelitas nullo modo reprimitur, nisi durissimo et severissimo rigore justitiae feriat. Igne denique succensae usque ad nihilum comburuntur, quia flammis gehennalibus condemnati, quantum ad hoc, quod in mundo fuerint, ad nihilum rediguntur. Non simus, fratres, tales spinae, vel talibus similes, qui spinarum acerbus est fructus, punctio cruenta, et spinae raro rei cuiuslibet adaptantur, nisi tantum igni et combustioni. Et quid amarius peccato, et quid gravius aeternis incendiis, quibus peccatores concremantur? Imitemur beatam virginem Mariam, maxime secundum hoc quod de rosa superius diximus, ut vitiositatis nostrae flammam secundum ejus naturam frigidam extinguamus, corda nostra secundum formam ejus in dilectione Dei et proximi latius expandamus. Simus rubicundi, et si non pro Christo sanguinem effundendo, saltem infirmis ejus membris compatiendo, et odoriferi, bonam opinionem ubique dispergendo Judaicam vitemus nequitiam, a malo declinando, beatae Mariae virginis imitemur sanctimoniam bene faciendo, ut ejus meritis et precibus evadere damnationem, et consequi mereamur beatitudinem. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LXVI. De Deo laudando, in festo cujuslibet sancti.

Multis ex locis sacrae Scripturae didicimus Deum in sanctis suis esse mirabilem, atque laudabilem, et tanto laudabiliorem, quanto mirabiliorem. Diversos autem modos laudationis divinae sanctus Psalmographus in ultimo libri sui psalmo nobis proponit ubi dicit:

Laudate eum in sono tubae, laudate eum in psalterio et cithara, in tympano et choro, in chordis et organo. In cymbalis bene sonantibus, in cymbalis jubilationis (Psal. CL).

Et ut haec omnia non de corporalibus, sed de spiritualibus instrumentis intelligenda esse praedoceret, statim adjunxit: Omnis spiritus laudet Dominum. Omnis spiritus, angelicus scilicet et humanus. Videamus ergo quid haec omnia spiritaliter significant. Tuba terribilem sonum habet, et per hoc praedicationem illam figurat, quae vel de brevitate vitae praesentis, sive de diuturnitate futurae damnationis fortiter nos terret. De brevitate praesentis vitae, ut ibi:

Jam securis ad radicem est posita arboris (Matth. III);

de diuturnitate futurae damnationis ut ibi:

Vermis eorum non morietur, et ignis eorum non exstinguetur (Isa. LXVI).

Et quia de differentia tubarum, id est modo praedicationum superius in quodam sermone sufficienter diximus, nunc eadem repetere non curamus. Laudate eum in psalterio et cithara. Psalterium divina contemplatio, cithara bona actio, quia psalterium a summo, cithara sonat ab imo. Quod psalterium videlicet bene decachordum in sacra pagina vocatur, quia in contemplatione divina tota legis series vere et perfecte consummatur. Sane cithara spiritualis ista sex habet chordas,

id est sex opera misericordiae, quae sunt, dare cibum esurienti, potum sitiendi, etc. Ad hanc citharam sonandam, et per eam laudem Deo decantandam ipse Christus nos hortatur, ubi dicit:

Date eleemosynam, et omnia munda sunt vobis (Luc. XI).

Et antiquos de contemptu culpans per prophetam dixit:

Reficite lassum et hoc est refrigerium meum, et nolulistis audire (Isa. XXVIII).

Laudate eum in tympano et choro.

Tympanum sit ex corio siccato super ligneum circum extenso, quo juvenulae tympanistriae ludere solent, quae meliora instrumenta non habent. Significat autem congrue tympanum abstinentiam, per quam caro siccatur, attenuatur et extenditur. Et hoc tympanum Paulus exprimere videtur, ubi dicit:

Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis (Gal. V).

Sed quia nil valet abstinentia, quam non comitatur concordia, recte postquam dixit:

Laudate eum in tympano, addidit, et choro.

Est enim chorus temperata collectio vocum, et propterea per chorum designatur concordia morum. Qui autem laudare Dominum in tympano abstinentiae, non etiam in choro concordiae conantur, jure jejunia eorum reprobantur, sicut per prophetam dicitur:

Ecce ad lites et contentiones jejunatis et percutitis pugno impie. Nolite jejunare sicut usque ad diem hanc, ut

audiatur in excelso clamor vester. Nunquid tale est jejunium quod elegi, per diem affligere hominem animam suam (Isa. LVIII).

Et post pauca:

Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi. Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes (ibid.).

Qui ergo Domino placere vult ipsum laudando in tympano abstinentiae, studeat etiam placere illi eum laudando in choro concordiae.

Laudate eum in chordis et organo.

Chordae designant virtutes. Chordae, ut sonum reddant, extenduntur; virtutes, ut fructum conferant, exercentur. Chordarum igitur extensio virtutum est exercitatio, sonus chordarum utilitas virtutum. In chordis Deum laudant quicumque recte vivendo sanctis virtutibus eum honorant, et illorum chordae concorditer sonant, quorum virtutes ad proferendam laudabilem justitiam uniformiter concordant. Illae quoque virtutes clare sonum reddunt, quae ab omni humiditate siccatae sunt, quia virtutes illae suaviter Deo sonant, quae vitiorum fluxa non humectant. Chordae denique minime sonant, nisi tangantur, quia virtutes nequaquam clarescunt, nisi prius adversantibus exercentur. Sonus chordarum roboratur, et formatur ex propinqua sibi ligni concavitate; virtutum vero bonitas commendatur ex interna et latente operantis intentione. Organum est quasi turris fistulis diversis fabricata; quod flatu follium sonat. Quid itaque per folles, nisi perfectiores doctores spiritali doctrina repletos, quid etiam per organum rectius, quam audientium discipulorum coetum intelligimus. Per folles organum impletur, ut per suas fistulas sonum reddat, et per doctores Spiritu sancto plenos discipulorum cuneus

doctrina spiritali adimpletur, ut per suos sensus, et membra, vel certe virtutes, et opera laudem Deo dicat. In organo igitur a nobis Deus laudatur, dum in nostris auditoribus, et ex nostra spiritali doctrina per eorum bonam conversationem glorificatur. Et sic implemus quod scriptum est:

In doctrinis glorificate Dominum (Isa. XXIV).

Quod videlicet organum formam habet turris, quia discipulorum turba semper debet esse fortis, et sublimis ad resistendum inimicis. In chordis ergo Dominum laudamus, dum in nobismetipsis virtutes exercemus; in organo dum alios hoc vel illo modo ad laudem Dei promovemus.

Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis jubilationis.

Cymbala invicem se tangunt, et sic sonum reddunt; et significant vicarium honorem quo se invicem justii praeveniunt ad alternam exhortationem qua se invicem admonent, ut semper melius operentur, et semper devotius Deum laudent. Et de his cymbalis, et de compercussione, sive consonantia eorum beatus Paulus sic dicit:

Charitatem fraternitatis invicem diligentes: honore invicem praevenientes (Rom. XII).

Et item:

Certus sum, fratres mei, et ego ipse de vobis, quoniam et ipsi pleni estis dilectione, repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere (Rom. XI).

Et haec sunt cymbala bene sonantia, sancta videlicet sanctorum ad meliorem provectionem alterna monita. Cymbala vero jubilationis

recte labia nostra sunt, quae dum se invicem in laudando Deum percutiunt, jubilationis ejus jucunda suaviter promunt. Est autem júbilus ineffabile gaudium, quod nec taceri potest, nec exprimi valet, quod Ecclesia in praecipuis festivitatibus repraesentat circa eandem syllabam varias formando melodias, ut in Natali Domini cantatur tanquam sponsus quasi non valens mentis exprimere hilaritatem. Nunc igitur, charissimi nobis, laudemus Dominum in sono tubae, ut dictum est, per praedicationem, in psalterio per contemplationem, in cithara per bonam operationem. Laudemus eum in tympano per abstinentiam, in choro per concordiam. Laudemus eum in chordis, virtutes in nobismetipsis exercendo, in organo, alios spiritali doctrina ad divinam laudem praemonendo et provocando. Laudemus eum in cymbalis bene sonantibus, invicem nos ad meliora commonendo. In cymbalis jubilationis, ejus semper laudem nostris labiis concinendo. Laudemus, inquam, Dominum, quia speciale nobis est canticum singularis laetitiae, laus divina. Laudemus Dominum, quia si eum laudamus, sicut debemus, erimus populus ejus, de quo dicit:

*Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit
(Isa. XLIII).*

*Laudemus Dominum, quia sacrificium laudis
honorificat eum; et illic iter, quo ostendet nobis
salutare suum (Psal. XLIX).*

Laudemus Dominum, quem teste Scriptura cuncta sua laudant opera, non tantum sensata, sed et insensata et insensibilia. Et quoniam non omnia possumus omnes, et unusquisque suum donum habet a Deo, unusquisque nostrum in quo se velut specialem agnoscit habere gratiam, in eo excellenter operando laudem decantet divinam. Laudemus ergo Dominum universi, laudemus eum singuli. Laudemus eum moribus, laudemus eum super terram cum hominibus justis in tempore, laudemus cum vocibus, ut meritis et precibus sanctorum, quorum hodie solemniam celebramus, super coelum eum

laudare mereamur cum angelis in aeternitate. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

**SERMO LXVII. De quatuor regum adversus
quinque reges pugnantium allegoria.**

Factum est ut Amraphel rex Sennaar, et Arioch rex Ponti, et Chodorlahomor rex Elamitarum, et Thadal rex Gentium, inirent bellum contra Basa regem Sodomorum, et contra Bersa regem Gomorrhae, et contra Semeber regem Seboim, et contra Sennaab regem Adamae, contraque regem Balae, ipsa est Segor (Gen. XIV).

Quatuor superius dicti reges sunt universi daemones, qui idcirco quatuor esse dici possunt, quia a quatuor ventis nobis incurrunt, vel quia quatuor principales virtutes in nobis debellare contendunt. Ex quibus Chodorlahomor, qui inter alios quasi caput et princeps exstitit, et cujus belli causa principaliter fuit, diabolus singulariter exprimit, qui inter alios malignos spiritus impugnandis vel expugnandis credentibus principatum gerit. Chodorlahomor quasi generatio manipuli, vel quasi decorum manipulum interpretatur, quia diabolus malorum collationem quasi generat, dum eos in malo suis pravis suggestionibus procreat; et velut decorum manipulum manu vehit, dum illos fallaci mundi hujus pulchritudine decoratos ad tormenta portat. Ipse est rex Elamitarum. Elam interpretatur saeculum vel orbis, et significat universitatem hominum saeculum amantium, et per circuitum suae pravitatis ambulantium, sicut scriptum est:

In circuitu impii ambulat (Psal. XI).

Elamitae quoque interpretantur oppositi vel despecti. Et diabolus est rex Elamitarum, id est omnium fidelibus adversantium, et ab ipsis merito despectorum. Cuncti denique reprobati spiritus reges sunt, quia secundum Apostolum, tenebrarum harum rectores existunt (Ephes. VI). Pentapolis regio, suis quinque civitatibus disposita, humanae carnis sensualitas est, suis quinque proprietatibus discreta. Quinque vero sensus corporis, hujus regionis reges sunt, dum

extrinseca negotia, secundum quinquifidam discretionem naturaliter et proprie sibi delegata et designata, regaliter disponunt. Quatuor autem praedicti reges quinque subjunctos reges vincunt, dum maligni spiritus sensus corporis pravis delectationibus corrumpunt. Et Pentapolis duodecim annis in suis quinque regibus Chodorlahomor servit, dum carnaliter viventium hominum universitas servitium, quod Deo secundum apostolicam doctrinam exhibere debuisset, in quinque sensibus corporis corruptis diabolo impendit, a quo anno tertio decimo recedit, dum secundum rectam sanctae Trinitatis fidem, legis Decalogum decernit. Sed cum carnalium collectio per timorem Dei compuncta suis abrenuntiare pravitatibus disponit, tunc diabolus adversus eam acrius saevit. Unde et in hac historia scriptum est quod quinque regibus pentapoleos a Chodorlahomor recedentibus ipse congregatis regibus complicitibus suis adversus eos bellum movit. Sed nequaquam in loco congruo ad commodum quinque regum bellum hoc gestum est. Nam scriptum est, quod direxerunt aciem contra quatuor reges in valle silvestri. Vallis autem silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex Sodomorum, et rex Gomorrhae terga verterunt, cecideruntque ibi; et qui remanserant, fugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem substantiam Sodomorum et Gomorrhae, et universa, quae ad cibum pertinent, et abierunt: nec non et Lot, et substantiam ejus, filium fratris Abram, qui habitabat in Sodomis:

Et unus, qui evaserat nuntiavit Abram (Gen. XIV).

Sic, sic, charissimi, multoties fieri cernimus quod sunt quidam dum Deo servire deliberant, nec tamen suis pravitatibus perfecte renuntiant, contingit non ut ipsi hostes vincant, sed ut ab hostibus caesi cadant, et suam substantiam, id est virtutes et bona opera jam inchoata perdant. Quid enim per vallem silvestrem, nisi terrena et infructuosa actio? Quid per puteos bituminis, nisi profunditas amarae tenacitatis, vel certe vorago viscosae et perversae consuetudinis figuratur? Si ergo contra hostes nostros spirituales dimicare disponimus, non in vallem vitiorum, descendamus, sed in montem

virtutum ascendamus, ut vincamus, vel saltem effugiamus. Tulerunt Lot filium fratris Abram. Abram, qui interpretatur pater excelsus, intellectum significat, qui caeteris animae sensibus videtur eminere et praesidere. Cujus frater Aran, qui interpretatur excelsus, affectum designat, qui homini datus est, non ut infimis incumbat, sed ut summis semper per ipsum inhaereat. Si ergo Abram secundum mysticam significationem est intellectus rationalis, Aran frater ejus affectus cordis, possumus non inconvenienter per Lot intelligere effectum boni operis. Ex affectu namque cordis nascitur effectus boni operis. Nec mirum quod, Aran mortuo et Abram absente, Lot capitur et abducitur. Dum enim cordis affectus per culpam moritur, et intellectus diligens custodia per negligentiam absentatur, statim effectus boni operis a rectitudine bonae intentionis alienatur, suisque bonis funditus privatur. Cujus bona sex opera misericordiae dici possunt. Nuntius autem, qui haec nuntiat Abram, vermis est conscientiae malae, qui, caeteris omnibus abductis, solus solet remanere. Quibus cognitis pater excelsus adjunctis trecentis decem et octo vernaculis, id est aliis animae potentiis hostes insequitur, et caedit, praedamque virtutum et bonorum operum in trecentis decem et octo vernaculis superando reducit. Trecenta secundum doctorum assertionem thau littera, quae formam crucis habet, significat. In sacramento igitur crucis, et in denario legis, et octonario, id est spe futurae beatitudinis noster Abram dimicat, hostes superat, cives liberat, praedam reportat. Cui de caede regum revertenti Melchisedech sacerdos Dei Altissimi et rex Salem, id est Christus, qui nostrae victoriae semper congaudet et congratulatur, occurrit, et profert panem et vinum, sacramentum corporis et sanguinis sui illi participando, et benedicit ei in donis spiritalibus illum multiplicando: et Abram dat illi decimas omnium quae acquisivit, perfectionem virtutum et bonorum operum non suae virtuti superbe attribuendo, sed illi humiliter ascribendo, ac dicendo:

Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam (Psal. CXIII).

Et nunc, dilectissimi, turpe sit nobis cum Lot in Sodomis, id est in carnali delectatione, et circa Jordanem, id est descensum saecularium negotiorum commorari. Timeamus ejus exemplo depraedari et captivari. Ad tutiora semper loca, hoc est ad secretiora virtutum cacumina conscendamus, ut de his periculis magis securi coelestia bona facilius promereri valeamus. Quod nobis praestare dignetur. Jesus, etc.

SERMO LXVIII. De octo terris diversarum rerum plenis moraliter.

Misericordia Domini plena est terra (Psal. XXXII).

Plures diversasque terras hic ad evidentiam propositi sermonis describere decrevimus, ut ex earum descriptione plures nobis sensuum spiritualium intellectus aperiamus. Est itaque terra, quae plena est furore Domini, et est terra, quae plena est correptione Domini. Terra, quae plena est furore Domini, est infernus; terra, quae plena est correptione Domini, est ignis purgatorius. Infernus enim congruedici potest plenus furore Domini, quia in eo ad plenum furem ejus sentiunt, qui se hic vel a peccatis damnabilibus penitus tenere, aut post lapsum emendare contempserunt. Hujus terrae, quae est omnium terrarum infima, et in hac parte ultima, Dominus ad Ezechielem mentionem facit, ubi de quorundam principum gentilium, et gentium eorum damnatione locutus est dicens:

Fili hominis, cane carmen lugubre super multitudinem Aegypti, et detrahe eam ipsam, et filias gentium robustarum ad terram ultimam cum his qui descendunt in lacum (Ezech. XXXII).

Et deinceps:

Ibi Assur et omnis multitudo ejus; in circuitu illius sepulcra ejus; omnes interfecti, et qui ceciderunt gladio, quorum data sunt sepulcra in novissimis lacu. Et facta est multitudo ejus per gyrum sepulcri ejus. Ibi Elam, et omnis multitudo ejus per gyrum sepulcri illius. Omnes hi interfecti gladio, qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam; qui posuerunt fortitudinem suam in terra viventium et portaverunt ignominiam suam cum his qui descenderunt in lacum (ibid.).

et caetera similiter dicta de quibusdam aliis regibus et gentibus. Haec itaque terra vere plena est furore Domini, in qua mors est sine morte, finis sine fine, defectio sine defectione. Ibi vermis semper edens, ibi tortor semper caedens. Hic locus indignis, quo non exstinguitur ignis. Nec qui torquetur, nec qui torquet morietur.

Et non negligenter attendendum quod principes damnati in medio suorum secumque damnatorum esse referuntur, quia justum est ut qui hic in medio fuerunt velut columna et firmamentum in peccato, ibi in medio sint in tormento. Quorum omnium singula sepulcra singularia singulorum sunt tormenta.

Terra vero plena correptione vel correctione Domini, apte dici valet ignis purgatorius. Haec autem differentia inter correptionem et correctionem esse videtur, quod correptio est, quando quis arguitur, etsi non emendetur; correctio vero, quando etiam emendatur. Ignis itaque purgatorius recte terra plena correptione et correctione Domini dicitur, quia in eo plenariam correptionem Domini sentiunt, et correctionem accipiunt, qui in hoc mundo a peractis peccatis recedentes, plenaria satisfactione se purgare neglexerunt, vel certe morte praeventi non potuerunt. Cujus videlicet ignis cruciatio omnes praesentis satisfactionis dolores transcendere credenda est:

Id enim, quod in praesenti est momentaneum et leve tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operatur in nobis (II Cor. IV).

Illic autem pro negligentia, vel longo contemptu gravioris flammae cruciatus sicut ex plerisque sanctorum revelationibus, et locis Scripturarum comprobatur, debetur et adhibetur. Est etiam terra, quae plena est voluptate Domini, et est terra, quae plena est sustentatione Domini. Terra, quae plena est voluptate Domini, est paradus; terra vero, quae plena est sustentatione Domini, est hic mundus. Paradus est terra, quae est plena voluptate Domini, non ea voluptate, quae

ipse est, vel quae in ipso substantialiter et aeternaliter est, sed ea quae ab ipso, vel per ipsum temporalis et mutabilis creata est. Plenus est paradisu voluptate, quia in ipso ab initio facta creduntur, quae plenarie humanis usibus essent necessaria, utilia, commoda, grata, sive jucunda. Ibi perpetuum aeris temperamentum humanae naturae gratissimum, lignumque vitae ad conservandam vitam humanam incorruptibilem et immortalem sua virtute potentissimum. Ibi, si homo in justitia perstitisset, semper mulceret, et delectaret visum diversorum varietas colorum, auditum cantus avium, olfactum redolentia florum, gustum sapor fructuum, tactum suavitas quarumlibet rerum. Terra quoque plena sustentatione Domini non incongrue dicitur hic mundus. In hoc enim mundo accedentium vel recedentium planetarum operatione, et pluviae temporanae et serotinae cooperante virtute, rebus generantibus et germinantibus, plenarie providet, et administrat Deus, nisi peccatis aliquando praepediatur, cuncta quae sunt necessaria sustentationi vitae humanae. Et si nonnunquam ab iis, qui secundum carnem ambulant in deliciis sive divitiis mundi hujus, voluptas quaeratur vel haberi credatur, nunquam tamen ab iis, qui sanum habent intellectum vera voluptas esse credenda est in iis, quae secundum dominicam sententiam spinis comparantur.

Est quoque terra, quae plena est ira Domini, et est terra, quam scilicet in principio sermonis posuimus, quae plena est misericordia Domini. Terra igitur, quae plena est ira Domini, universitas peccantium; terra autem, quae plena est misericordia Domini, convenienter accipitur universitas poenitentium. Terra, quae plena est ira Domini est universitas peccantium, quia revera plenarie Dominus iratus esse creditur in eos, quos secundum desideria cordis eorum ire permittit in adinventionibus suis. Nunquid enim illis non erat iratus, quos, ut ait Apostolus, et superius in quodam sermone posuimus,

tradidit in reprobum sensum, ut facerent, quae non conveniunt, repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione (Rom. I),

et caeteris horrendis detestandisque vitiis et peccatis, quae ibidem consequenter describuntur? In aerumnas hujus terrae miserabilis populum antiquum collapsurum significavit, ubi per Moysen comminando dixit:

Mea est ultio, et ego retribuam eis in tempore, ut labatur pes eorum (Deut. XXXII).

Super hujus terrae inhabitatione Isaias lacrymabilem querimoniam protulit ad Dominum dicens:

Ecce tu iratus es, et peccavimus (Isai. LXIV).

Ab hac denique terra Psalmographus nos coercet, ubi dicit:

Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, et pereatis de via justa (Psal. II).

Terra vero, quae plena est misericordia Domini, manifeste universitas est vere poenitentium, cum ipse Dominus per Ezechielem prophetam dicit:

Quod si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, quae operatus est, et custodierit universa praecepta mea, et fecerit iudicium et justitiam, vita vivet, et non morietur. Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor. In justitia sua, quam operatus es, vivet (Ezech. XVIII).

Haec est terra, in qua solemniter et singulariter quotidie, imo continue cantatur laus illa laetabunda Psalmistae, qua dicit:

Miserator, et misericors Dominus, longanimis et multum misericors. Non in perpetuum irascetur, neque in

aeternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis (Psal. CII),

et caetera, quae sequuntur.

Est denique terra, quae plena est gratia Domini, et est terra, quae plena est gloria Domini. Terra, quae plena est gratia Domini, sancta est Ecclesia. Unde Paulus, Corinthiorum Ecclesiae scribens, ait:

In omnibus divites facti estis in Christo, in omni verbo, et in omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis, ita ut nihil vobis desit in ulla gratia (I Cor. I).

Et item in eadem Epistola de multiplicitate multiformis gratiae Dei, quae est in Ecclesia, dicit:

Alii per spiritum datur sermo sapientiae, alii sermo scientiae, alteri fides, alii gratia sanitarum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spiritum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Haec autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult (I Cor. XII).

Sanctae igitur Ecclesiae gratia coelestis infunditur, quae dum singulis membris sufficienter dividitur, in toto corpore plenaria et perfecta demonstratur. Sane terra, quae plena est gloria Domini, coelestis patria est. Licet enim pleni sunt coeli et terra gloria ejus, illa tamen patria singulariter plena gloria ejus non incongrue dicitur, in qua ejus gloria non per speculum, et in aenigmate, vel ex parte, sed manifeste atque plenarie videtur. Cujus terrae gloriam, nec manu scribere, nec lingua promere, nec sensu sufficimus cogitare, quia ipse Deus, qui

ipsa gloria est, incomprehensibilis cogitatu est. Non enim potest cogitari Deus quid est, etiam si credi potest quia est, non qualis est comprehendi. Unde Apostolus:

Quod oculus, inquit, non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (I Cor. II).

Et Psalmista:

Quam magna multitudo dulcedinis tuae Domine, quam abscondisti timentibus te! (Psal. XXX.)

Ergo quemadmodum supra monstratum est, furore Domini plenus est infernus, correptione ignis purgatorius, voluptate paradus, sustentatione mundus, ira universitas peccantium, misericordia universitas poenitentium, gratia sancta Ecclesia, gloria patria superna. Et quidem superna patria finis est omnium in summo, infernus finis omnium in infimo. Ad finem, qui est in summo, via est justitia. Ad finem, qui est in infimo, via est culpa. Ad finem, qui est in summo, tendunt et perveniunt electi. Ad finem, qui est in infimo, tendunt et perveniunt reprobi. Et sapientia divina, quae est creatrix et gubernatrix omnium,

attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter (Sap. VIII).

Attingit a fine, qui est in summo, usque ad finem, qui est in infimo. A fine beatitudinis ad finem damnationis. hic bonis praemia vitae reddens, illic malis stipendia mortis rependens. Attingit a fine usque ad finem fortiter, quia infra metas utriusque retributionis non deficit, et disponit omnia suaviter, quia modum aequitatis in aliquo non excedit. Haec, fratres, sub brevitate perstrinximus, vobisque majora scrutanda reservamus. Et nunc, charissimi, ad nosmetipsos quam primum redeamus, singuli propriam conscientiam intente

discutiamus, et ubi simus, quo tendamus diligenter attendamus. Donet autem nobis Dominus, ut in terra, quae plena est misericordia Domini, dum vivimus, commaneamus, ut per terram, quae plena est gratia Domini, tendentes ad terram quae plena est gloria Domini, perveniamus. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est benedictus in saecula. Amen.

SERMO LXIX. In Ascensione Domini, de laudando Deo per omnem creaturam.

Laudate Dominum de terra, dracones, et omnes abyssi, ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quae faciunt verbum ejus, etc. (Psal. CXLVIII).

Superius, fratres, in psalmo, cujus haec sunt verba, coelestia quaedam, angelos scilicet, solem, lunam, stellas ad laudem Creatoris sanctus Psalmographus invitavit, nunc ad haec, quae proposuimus et caetera quae sequuntur, invitanda ad ipsius laudem descendit. Laudate, inquit, Dominum de terra, dracones, et omnes abyssi. Non solum autem quae hoc in loco scripta sunt, verum et universa corporalia, quae subsistunt, dum ad decorem universitatis habent et tenent locum suum, laudant Deum. Sed et in hoc universa visibilia semper et sublimiter Deum laudant, quod mirabiliter a Deo condita et decenter disposita ex contemplatione sui ad admirandum, laudandumque Deum jugiter nos incitant, et invitant. Sed quia non tam quid littera foris sonat, quam quid dulcedinis intelligentia spiritualis intus contineat, disserere debemus, ad discutiendos sensus tropologicos ingrediamur, et quid in his, quae secundum litteram hic describuntur, moralis aedificationis lateat videamus.

Laudate Dominum de terra, dracones, et omnes abyssi.

Draconibus, ut beatus Augustinus dicit, non sunt majora animantia super terram. Qui quamvis perniciosi valde animantia sint, habent tamen aliquid, unde in bona significatione poni possint. Nam quia nihil eorum quae sunt est universaliter boni participatione privatum, quia teste Scriptura,

vidit Deus cuncta quae fecerat, et erant valde bona (Gen. I),

possunt etiam quaelibet infima et minima, et quae respectu aliorum videntur deformia, boni aliquid figurare. Dracones itaque eo quod magnitudine corporum animantia caetera superant, illos qui magno justitiae merito, vel boni nominis opinione et auctoritate caeteros transcendunt, significant. Sic admiramur et imitamur Abraham inter patriarchas, Isaiam inter prophetas, Joannem inter evangelistas, Petrum inter apostolos, Stephanum inter martyres, Nicolaum inter confessores, beatam Mariam inter virgines. Abyssi magnae profunditatis sunt et humano visu penetrari non possunt. Illos ergo recte designant, qui occulta et mystica coelestis sapientiae et scientiae profunditate prae caeteris abundant. De qua profunditate Paulus admirans, et exclamans, dicit:

O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei: quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viae ejus! Quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit? (Rom. XI)

Et Psalmista:

Judicia tua abyssus multa (Psal. XXXV).

Et Salomon:

Sunt justii atque sapientes, et opera eorum in manu Dei sunt: et tamen nescit homo, utrum amore an odio dignus sit (Eccle. IX).

Illos igitur congrue possunt abyssi exprimere, quibus prae caeteris datum est vel in sacramentis occulta cognoscere, vel in divinis judiciis secreta profundius investigare. Ignis etiam illos specialiter insinuat, quorum mens per charitatem accensa ferventius flagrat. Charitas enim

ignis est perpetuus, qui nunquam debet deficere in altari Domini (Levi. VI),

id est in secreto cordis humani. Hic est ignis de quo ipse Dominus dicit:

Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur (Luc. XII).

Grando cadendo verberat et per hoc illos aperte figurat, quorum sermo severus est et dissolutos ac inquietos aspere castigat. Sunt vero nonnulli, qui innocenter se vivere credunt, dum delinquentes non reprehendunt. Quos beatus Augustinus redarguens dicit:

Magis innocentes non estis, si fratres vestros, quos iudicando corrigere potestis, tacendo perire permittitis.

Et beatus Gregorius in libro Pastoralis:

Qui inquit, proximorum mala conspiciunt, et tamen in silentio linguam premunt, quasi conspectis vulneribus usum medicaminis subtrahunt, et eo mortis auctores fiunt, quo virus quod poterant, curare noluerunt.

Audiant hoc illi, qui propter timorem, aut amorem, aut muneris acceptionem, aliorum letalia peccata detegere fugiunt, quod nisi ea correctionis et salutis causa prodiderint, similes peccantibus fiant, et uno peccante, et caeteris tacentibus et non corripientibus, omnibus periculum immineat. Qui enim malum videt et tacet, non solum in illud Psalmistae labitur dicentis:

Si videbas furem, currebas cum eo, et cum adulteris portionem tuam ponebas (Psal. XLIX);

verum etiam cum Isaia necesse est clamet, et dicat:

*Vae mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum
(Isa. VI).*

Quisquis ergo mala videt et tacet, vir pollutus labiis existit, et peccantis facinus in semetipsum retorquet. Nix albescit, et per hoc illorum, qui per munditiam cadent, typum recte gerit. Aqua vi frigoris constringitur, et in glaciem redigitur. Glacies ergo vere sunt, qui fluxa mentis et carnis suae rigore disciplinae constringunt. Spiritus procellarum, id est ventus, qui procellas nunc erigit nunc deprimit, Spiritum sanctum significat, qui humanae mentis cogitationes nunc elevat, nunc humiliat, Spiritus itaque non incongrue dici possunt, qui Deo qui spiritus est per amorem adhaerescunt.

Qui enim adhaeret Deo, unus spiritus est (I Cor. VI).

Qui autem per haec, quae dicta sunt, malos accipere voluerit, poterit intelligere per dracones malitiosos, per abyssos subdolos, per ignem cupidos, per grandinem persecutores, per nivem hypocritas, per glaciem obduratos, per spiritum turbantes ac turbidos. Quos omnes ad laudem Dei Psalmista vocat, dum in his verbis, ut ad bonum de malo convertantur, eos subtiliter invitat. Sed melius videtur ut bonos significare dracones caetera dicantur (sic) propter id quod additur:

Quae faciunt verbum ejus.

Boni etenim absque dubio verbum Dei faciunt, quia praeceptis Dominicis obediunt. Sequitur:

*Montes, et omnes colles, ligna fructifera, et omnes cedri,
bestiae, et universa pecora, serpentes, et volucres
pennatae.*

Montes exprimunt provectos et perfectos, colles incipientes et imperfectos. Non solum itaque montes Deum laudant, sed et colles inter eos computantur, qui laudem Dei cantant. Non ergo diffidant colles, id est illi qui bonum inceperunt, etsi nondum perfecerunt. Scriptum quippe est:

Imperfectum meum viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur (Psal. CXXXVIII).

Si omnes, ergo et parvi et magni. Quid est oculi tui viderunt? Approbaverunt. Quid est in libro scribentur? Salvabuntur. Ergo imperfecti quoque salvabuntur. Qui enim imperfecti sunt, aliquid sunt, et aliquid sunt, et in numero ponuntur, et scribuntur. Qui autem nihil sunt, nulli sunt, nec scribi nec numerari possunt, qui nihil habent. Ergo

omni habenti dabitur et abundabit (Matth. XXV).

Omni habenti meritum dabitur praemium. Non dixit habenti magnum meritum praemium dabitur, et parvum praemium habenti non dabitur, sed omni habenti dabitur, et abundabit. Ergo etiam ille, qui parvum meritum habet, cum praemium acceperit, satis habebit: quamvis non tantum habebit quantum ille qui magnum meritum habebit. Solus ille excluditur a percipiendo praemio qui nihil habet de merito. Omnes ergo qui in Domino moriuntur, beati sunt (Apoc. XIV), quia post meritum virtutis ad praemium beatitudinis perveniunt. In Domino moriuntur, qui in carne quidem morientes in Domino viventes inveniuntur. Quomodo viventes? In fide, et spe, et charitate existentes. Ligna fructifera sunt, qui caeteris fructum doctrinae vitalis conferunt. Cedri vero sunt qui contemptis terrenis, ad coelestia speranda se sublimiter erigunt. Per bestias autem omnia silvestria et indomita animalia, quae per solitaria loca vagantur, et humanum aspectum fugiunt, accipimus. Per pecora vero domestica et mansueta intelligimus. Bestiae igitur illos recte significant qui vitam solitariam

agunt; pecora illos qui socialiter cum aliis vivunt, serpentes per terram repunt, et prudentes sunt. Volucres ad alta volant et coelestibus appropinquant. Per serpentes itaque convenienter exprimi possunt cuncti qui ea quae ad activam vitam pertinent administrant; per volucres cuncti qui ad coelestia contemplanda pennis virtutum se sublevant. Sequitur:

Reges terrae, et omnes populi principes, et omnes judices terrae. Juvenes, et virgines, senes cum junioribus laudent nomen Domini, quia exaltatum est nomen ejus solius.

Per reges intelligimus omnes qui aliis recte praesunt. Per populos intelligimus omnes qui suis praelatis humiliter obediunt. Principes dici videntur, quasi primi incipientes. Principes ergo illos recte significant, qui exemplo boni operis alios praecedentes ad justitiam eos informant. Unde et de ipso Domino scriptum est:

Quae coepit Jesus facere et docere (Act. I).

Et beatus Petrus praelatis ait:

Non ut dominantes in clericis, sed forma facti gregi (I Petr. V).

Judices vero sunt, qui verum a falso, bonum a malo veraciter discernunt. In juvenibus autem viget fortitudo. Juvenes ergo illos apte designant qui in bello fortes sunt et malignum vincunt. Et tales beatus Joannes per Epistolam suam alloquens dicit:

Scribo vobis, juvenes, quia fortes estis et verbum Dei in vobis manet, et vicistis malignum (I Joan. II).

Per virgines intelligimus omnes qui virginalem corporis integritatem habent, vel certe illos, qui integritatem fidei ac mentis possident, qui

adhaerent sponso Christo, nec consentiunt corruptori diabolo. Per senes denique accipere possumus omnes gravitate maturos. Per juniores omnes velocitate boni operis expeditos. Omnes igitur isti, qui supra dicti sunt, laudem Dei concinunt, dum juste vivunt. Felix autem, qui vel unum aliquod ex his, quae dicta sunt, habere se veraciter cognoscit, et miser ac miserabilis, qui se bonis omnibus, quae supra designata sunt vacuum cernit. Et nunc, fratres, ad nosmetipsos respiciamus, et an in numero istorum omnium quos supra descripsimus, per aliquam gratiam simus, attendamus. Videamus, an dracones sumus aliquos saltem magnitudine cujuslibet virtutis vel opinionis transcendendo: an abyssi, occultam sapientiae et scientiae divinae profunditatem, prout nostra fragilitas pati potest, continendo. Sed haec magna valde sunt, et nostram parvitatem forsitan penitus excedunt, nec omnibus sunt communia, quae paucis sunt singularia. Si igitur ista, dracones scilicet et abyssi, excellenter esse non possumus, saltem simus ignis spiritu fervendo, grando inquietos corripiendo, nix per munditiam candendo glacies quae in nobis male sunt fluida coercendo, spiritus spiritui Deo per amorem adhaerendo. Simus montes per perfectionem, vel certe colles per boni inchoationem, ligna fructifera fructum caeteris doctrinae conferendo, cedri ad coelestia speranda sublimiter nos erigendo. Et si bestiae esse non possumus vitam solitariam agendo, simus pecora mansuete cum caeteris vivendo; serpentes activae vitae negotia prudenter tractando, volucres ad coelestia contemplanda evolando. Simus etsi non de numero regum caeteris praesidendo, saltem de numero populi nostri praelatis humiliter obediendo. Principes simus, aliis exemplum justitiae praebendo. Judices simus, quae recta sunt discernendo. Juvenes simus, malignum vincendo, virgines integritatem, et si non corporis, saltem fidei et mentis possidendo. Simus denique senes gravitate maturitatis, juniores velocitate boni operis. Unusquisque laudet Dominum secundum donum sibi specialiter collatum. Non enim omnia possumus omnes. Et quia haec singulis anni noctibus canimus, dum ea ore promimus, attendamus si ea corde teneamus. Nostrum est enim specialiter ministerium laudare Dominum. Cujus

laus tunc acceptabiliter canitur, dum quod ore profertur, in corde versatur.

Quia exaltatum est nomen ejus solius.

Sicut ipse solus est, quia vere est et immutabiliter est, ita vere nomen ejus solius exaltatum est. Et licet creatura suum habeat esse et altum esse, nullam tamen habet ejus existentia comparationem ad Creatoris essentiam, ejus altitudo ad illius excellentiam. Quia

omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, et quasi nihil et inane reputatae sunt ei (Isai XL);

et

anni mille ante oculos ejus tanquam dies hesterna, quae praeteriit (Psal. LXXXIX).

Hinc est quod sancti omnes, quando in visione Dei proficiunt, quanto magis divinitatis interna conspiciunt, tanto magis se nihil esse cognoscunt. Nusquam quippe legitur quod Abraham se cinerem esse professus est, nisi cum Domini habere meruit colloctionem. Esse enim se forsitan aliquid crederet, si veracem essentiam, quae supra ipsum est, minime sensisset. At ubi ad immutabilem contemplandum supra se raptus est, impletus tantae contemplationis potentia, dum videret illum, nihil se esse nisi pulverem vidit. Solus quippe veraciter est, quia solus incommutabiliter permanet. Nam omne quod modo sic, modo aliter est, juxta non esse est. Permanere enim in suo statu non potest, atque aliquo modo ad non esse itur, dum ad aliud per temporum vicem ducitur. Et beatus Dionysius nullam essentiam, lumen, sive vitam, ad incomprehensibilem divinitatis infinalitatem, comparationem habere posse talibus verbis testatur dicens:

“Aliquando, inquit, divinitatis beatitudinem manifestativorum eloquiorum traditiones, ut rationem, et

intellectum, et essentiam laudent divinam rationalitatem, et sapientiam ejus declarantes, et vere existentem subsistentiam, et eorum quae sunt subsistentiae causam veram, et quasi lumen eam, formam, et vitam vocant.”

Et quamvis haec, scilicet ratio, intellectus lumen et caetera visibilia, per quae nonnunquam invisibilia Dei intelliguntur, superent, et altiora videantur ad ea, quae divinitatis sunt significanda, deficiunt tamen ad divinam veritatem similitudines. Est enim super omnem essentiam, et viam, nullo eam lumine characterizante, omnique ratione et intellectu a similitudine ipsius incomparabiliter derelictis.

Quia ergo Deus solus vere est, quia et immutabiliter est, recte

nomen ejus solius exaltatum est,

et exaltandum est.

In hac sacra praesertim solemnitate, qua unigenitus Dei Filius aeterno Patri coaeternus in substantia carnis nostrae coelos ascendit, et in dextera majestatis in excelsis resedit. Hodie, inquam, nomen ejus singulariter et solemniter exaltatum est, et exaltandum est, quia hodie

*dixit Dominus Domino meo, Sede a dextris meis
(Psal. CIX).*

Hodie ille, qui

venit de Edom tinctis vestibus de Bosra, formosus in stola sua, gradiens in multitudine virtutis suae (Isai. LXIII),

principibus coeli portas suas, quas humanae naturae diu clauserant

aperientibus, et portis aeternalibus se levantibus, coelorum regna gloriosus intravit. (Psal. XXIII). Hodie

filius hominis ad Antiquum dierum pervenit, et in conspectu ejus obtulerunt eum. Et dedit ei potestatem, et honorem, et regnum: et omnes populi, et tribus, et linguae servient ei. Potestas ejus potestas aeterna, quae non auferetur: et regnum ejus, quod non corrumpetur (Dan. VII).

Hodie praecursor noster

usque ad interiora velaminis in ipsum coelum, in tabernaculum non manufactum, neque per sanguinem hircorum, et vitulorum sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta aeterna redemptione inventa; secundum ordinem Melchisedech Pontifex factus in aeternum, ut appareat nunc vultui Dei pro nobis et interpellat pro nobis (Hebr. VI, VII, IX).

Et nunc charissimi nobis, a terrenis verbum incepimus, sed etiam per illud ad interiora coelorum ascendamus. Utinam autem sicut ascendimus verbo, sic ascendamus animo; sicut ascendimus loquendo, sic ascendamus digne laudando. Laudemus ergo Dominum corde, laudemus eum ore in tempore, ut eum laudare mereamur in aeternitate. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est, etc.

SERMO LXX. In die Pentecostes

Gratiam et gloriam dabit Dominus (Psal. LXXXIII).

Homo, charissimi nobis, ad hoc factus est ad imaginem et similitudinem Dei, ut illius boni, quod Deus est per naturam, particeps esse posset per gratiam. Ad imaginem Dei factus est secundum rationem, ad similitudinem Dei secundum dilectionem. Ad imaginem secundum cognitionem veritatis, ad similitudinem secundum amorem virtutis. Ad imaginem secundum intellectum, ad similitudinem secundum affectum. Sic opifex Deus fecit creaturam humanam ad imaginem et similitudinem suam, ut per hoc, quod facta esset ad similitudinem Dei, Deum diligeret, et cognoscendo et diligendo Deum possideret, et possidendo beata esset. Sicut enim in uno elemento, scilicet igne, duo sunt inter se diversa, et a se remota, splendor videlicet et calor; nec splendor est calor, nec calor est splendor, quia splendor lucet et videtur, calor ardet et sentitur; nec splendor ardet aut sentitur, nec calor lucet aut videtur. Sed in humana creatura imago Dei et similitudo Dei inter se diversa videntur, et a se quodammodo remota. Nam secundum illud bonum, quo facta est ad imaginem Dei ipsa creatura humana, elucet ad cognitionem; et secundum illud bonum, quo facta est ad similitudinem Dei, calet ad dilectionem. Quod autem imago et similitudo Dei secundum praecedentes distinctiones possint accipi, doctores in verbis Psalmistae declarant, ubi dicit:

Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine, dedisti laetitiam in corde meo (Psal. IV).

Per lumen enim quod super nos sive in nobis signatum est, distinguunt in nobis divinam imaginem, quam assignant in discretionem rationis; per laetitiam vero divinam similitudinem, quam determinant in jucunditate dilectionis.

Homine igitur ad imaginem et similitudinem Dei condito, et ipso velut domino mundi in loco deliciarum quasi in parte potiori Dei providentia constituto, et ad conservanda bona quae habebat eadem Dei providentia rationi humanae adjuncta monito, atque ad illa bona quae habiturus erat quaerenda et obtinenda praecepto obedientiae cum gratia operante instructo, vidit diabolus et invidit quod homo illuc per obedientiam ascenderet, unde ipse per superbiam corruisset. Quia vero illi per violentiam nocere non potuit, ad fraudem se convertit, ut dolo hominem supplantaret, quem virtute superare non posset. Decipiens itaque diabolus hominem, duo illi principalia mala contra duo supradicta principalia bona inflixit, duabus lethalibus plagis vulneravit. In eo namque quod factus erat ad imaginem Dei secundum rationem, vulneravit eum per ignorantiam boni. In eo vero quod factus erat ad similitudinem Dei secundum dilectionem, vulneravit eum per concupiscentiam mali. Et haec duo principalia mala sunt, ex quibus caetera hominis mala cuncta procedunt. Ex ignorantia procedit delictum, ex concupiscentia procedit peccatum. Delictum est, quando non fit quod fieri debet. Peccatum est, quando fit quod fieri non debet. Homo igitur spoliatus et vulneratus, spoliatus bonis, vulneratus malis, semivivus est relictus, quia etsi in humana natura possit divina similitudo, quae in dilectione est, penitus corrumpi, divina tamen imago, quae est in ratione, non potest penitus deleri. Quamvis enim tanta malitia possit affici, ut nihil diligat boni, non tamen tanta potest ignorantia caecari, ut nihil noscat veri. Quod in ipso principe mali diabolo liquet, qui, quamvis in tantum corruptus sit, ut nihil boni diligat, non tamen in tantum excaecari potest, ut nihil veri cognoscat. Recte igitur homo semivivus relictus esse dicitur, quia etsi per primordialia mala ex parte corruptus fuerit, non est tamen penitus excaecatus. In eo nimirum etiam post vulnera vixit, quo sibi qualiscunque sensus scintilla remansit. Hostilis ergo gladius penitus hominem non exstinxit, dum in eo naturalis boni dignitatem omnino delere non potuit. Et huic sensui Psalmographus concinit ubi dicit:

*Cor mundum crea in me, Deus, et spiritum rectum innova
in visceribus meis (Psal. L),*

per cor enim mundum divinam in se designans similitudinem, et per spiritum rectum divinam imaginem. Dum cor mundum in se creari, spiritum vero rectum petiit renovari, convenienter insinuavit et divinam similitudinem in toto posse corrumpi, et divinam imaginem nequaquam prorsus posse deleri. Ibi namque, ubi nihil boni remansit, bonum, si tamen restauretur, creatur; et ibi, ubi aliquid boni adhuc superest, renovatur. Est autem cordis munditia in perfecta Dei dilectione; rectitudo vero spiritus in sana ratione. Huic quoque sensui concordat illud iterum in psalmo:

*Emitte Spiritum tuum, et creabuntur, et renovabis faciem
terrae (Psal. CIII).*

Homo igitur per supradicta duo principalia bona in honore positus fuit, sed quod in honore positus esset non intellexit, et diabolo consentiendo, per duo quae jam diximus mala duo in se bona corrumpit. Sed quia per se nec mala depellere, nec bona valuit reformare, contulit illa divina providentia duo principalia remedia, per quae et illata sibi mala curaret, et amissa bona recuperaret, consilium scilicet et auxilium. Sed, ut agnosceret homo morbum suum, dimissus est primum totus sibi, ne forte gratiam superfluum judicaret, si prius infirmitatis suae defectum non agnosceret; positum est ergo tempus naturalis legis, ut natura per se operaretur, non quod per se quidquam posset, sed ut se non posse agnosceret. Illa igitur relicta sibi errare coepit a veritate per ignorantiam, et convicta est de caecitate postmodum etiam convincenda de infirmitate. Data est lex scripta, ut ignorantiam illuminaret, sed infirmitatem non corroboraret, ut in ea parte, qua defectum suum homo agnovit, juvaretur, ubi autem per se stare putavit, relinqueretur. Accepta ergo scientia veritatis per legem conari coepit, ut proficeret, sed pressus concupiscentia, quia gratiam adjuvantem non habuit, ab opere virtutis

defecit. Huic sensui bene concordat apostolica sententia, quae dicit:

Quia ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram illo (Rom. III).

Et item:

Nihil ad perfectum perduxit lex (Hebr. VII).

Quare? Quid per legem? Cognitio peccati subaudi tantum. Per legem sola peccati cognitio, non etiam consummatio. Lex docendo praecipiebat, sed homo per legem habens consilium non etiam auxilium, in faciendo deficiebat. Lex enim scientiam dabat faciendi, non vires perficiendi. Pauper infirmus in languore perseverat, nisi medicus, qui dat consilium evadendi morbum, etiam medicinae praestet antidotum. Sic non potest per peccatum languidus a peccato per solam legem justificari, nisi gratia detur, quae est medicina peccati. Convictus igitur est homo in utroque, quia videlicet per se, nec verum potest cognoscere, nec bonum perficere. In tempore quippe naturalis legis convictus est de caecitate: in tempore scriptae legis de infirmitate. David ergo propheta videns nec naturam, nec legem ad liberandum hominem posse sufficere, et intelligens gratiam esse necessariam, et animadvertens in lege erga genus humanum benevolentiam divinam, consolans se, et omnes, qui in gratia Dei non in operibus legis haberent fiduciam, ait:

Gratiam et gloriam dabit Dominus (Psal. LXXXIII).

Postquam itaque homo cognovit caecitatem et infirmitatem suam, convenienter data est lex, quae et illuminaret caecum, et sanaret infirmum; illuminaret ignorantiam, refrigeraret concupiscentiam; illuminaret ad cognitionem veritatis, inflammaret ad amorem virtutis. Propterea spiritus datus est in igne, ut lumen haberet et flammam. Lumen ad cognitionem, flammam ad dilectionem.

Hujus autem dationis optimae et perfectae, quae desursum est descendens a Patre luminum (Jac. I), sacra solemnitas non est nova, ignota, subita, sed antiqua, celebris, et authentica, quondam per Moysen, et filios Israel in monte Sina typice celebrata.

Lex etenim per Moysen data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est (Joan. I).

Lex data est in monte excelso, gratia data est sursum in coenaculo. Lex data est in fulgoribus igneis, gratia data est in igneis linguis. Lex data est duodecim tribubus, gratia data primum duodecim apostolis. Lex scripta est in duabus tabulis, gratia consummatur in duobus praeceptis charitatis. Lex scripta est digito Dei in tabulis lapideis, gratia scribitur per Spiritum sanctum in cordibus humanis. Lex data est die quinquagesima postquam celebratum est Pascha in terra Aegypti, gratia data est die quinquagesima post resurrectionem Domini.

Cum enim complerentur dies Pentecostes, erant discipuli pariter in eodem loco, et factus repente de coelo sonus spiritus vehementis, etc. (Act. II).

Cujus spiritus plenitudo est in capite, participatio in membris. Caput Christus, membrum Christianus. Caput unum, membra multa; et constat unum corpus ex capite et membris, et in uno corpore spiritus unus. Si ergo corpus unum est, et spiritus unus qui in corpore ipso non est, a spiritu vivificari non potest, sicut scriptum est:

Qui non habet spiritum Christi, hic non est ejus (Rom. VIII).

Qui enim non habet spiritum Christi, non est membrum Christi. In corpore uno spiritus unus. Nihil in corpore mortuum, nihil extra

corpus vivum.

*Haec est unctio in capite, quae descendit in barbam
Aaron, et usque in oram vestimenti ejus (Psal. CXXXII).*

Caput, sicut dictum est, significat Christum, qui est caput omnium fidelium, Barba, quae capiti inhaeret et est signum virilitatis, apostolos designat, qui Christo, dum in mundo conversatus est, adhaeserunt, et adhaerendo cum eo comederunt et biberunt, et ejus salutaris doctrinam audierunt, et miracula viderunt, et post ascensionem ejus accepto plenius Spiritu sancto confortati viriliter egerunt, quia fidem ipsius per regna mundi praedicaverunt, propter nomen ejus in conciliis traditi, in synagogis flagellati, ante reges et praesides ducti: et in his omnibus vicerunt. Unctio itaque Spiritus sancti, quae est in capite secundum plenitudinem, in barbam, id est apostolos, descendit secundum participationem, quando eis ait: Accipite Spiritum sanctum; et, quando post ascensionem suam illis eundem Spiritum misit, et gratiam linguarum distribuit. Descendit in oram vestimenti quia idem Spiritus tribuitur illis sanctis qui futuri sunt etiam in fine mundi. Et nunc, charissimi ad nosmetipsos respiciamus, et utrum ab omni inquinamento carnis et spiritus emundati simus videamus, ut Spiritum sanctum in hac ejus sacra solemnitate habere vel accipere digne valeamus.

In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus disciplinae effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus, quae sunt sine intellectu, et corripietur a superveniente iniquitate (Sap. I).

Imitemur denique Patres nostros, sanctos videlicet apostolos, ex quorum actibus ordo noster sumptus est. Valde enim commendabile est et imitatione dignum quod de eis scriptum est: quod erant pariter in eodem loco. Simus et nos, fratres, pariter non solum unius loci

mansione, sed et una fide, spe, charitate, devotione, oratione, Spiritus sancti invocatione, et exspectatione, ut pariter esse mereamur ejus acceptione et participatione quatenus per ipsum justificati in tempore, pariter gloriemur in aeternitate. Quod nobis praesta re dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LXXI. De apostolis et aliis praedicatoribus.

Arca clangentibus tubis septem dierum circulo circum Jericho ducitur, et Jericho subvertitur, et Raab funiculo coccineo in fenestra posito salvatur et Achan pro furto regulae et pallii lapidatur (Josue VI, VII).

Jerichus, quae interpretatur luna, significat praesens saeculum, quod quasi luna ad perfectionem et defectionem ducitur, dum modo prosperis crescit et elevatur, modo adversis decrescit et humiliatur. Videmus annorum circulos, per quos saeculum volvitur, sole tempore verno terrae poros aperiente, ad similitudinem lunae primae lucem primariam exponentis, germina parturire. Deinde sicut per diurnas successiones cernimus lunam ad plenitudinem venire, sic conspicimus de terra quaeque prodeuntia per caloris vivificationem et humoris vegetationem, maturitatem et perfectionem suam in aestate consummare. Postea vero, quasi luna decrescens, minuuntur, dum in autumnio deficiente naturali calore et humore moriuntur. Ad ultimum autem in hieme, quasi ad quoddam interlunium, redeunt dum frigoris asperitatibus attrita ad occultum iterum naturae sinum recurrunt, et se nostris aspectibus subducunt. Sic et in hominibus, bestiis, avibus piscibusque videmus, quod postquam ad esse prodeunt, prius ad perfectionem venire laborant, deinde per defectum ad non esse festinant. Sic sic, cernimus gloriam praesentis saeculi nunc oriri, nunc crescere, nunc exaltari, nunc minui, nunc ad nihilum reverti. Arca significat Christum. Arca septem diebus circa Jericho portatur, dum Christus usque ad finem saeculi quod septem dierum circulo volvitur in mundo praedicatur. Hujus arcae vectores sunt sancti apostoli et praedicatores, de quibus scriptum est:

In omnem terram exivit sonus eorum, et in fine orbis terrae verba eorum (Psal. XVIII).

Tubae aeneae fortem et invincibilem praedicationis designant

auctoritatem, quas clangentes manibus tenent, dum sancti praedicatores quod clangunt voce, complent opere. Muri Jericho philosophica figurant argumenta, sive culturam idolorum per circuitum mundi roboratam et exaltatam. Quae per circumductionem arcae, et clangorem tubarum corruerunt, quia per Christi praedicationem per orbem terrarum sonantem perierunt. Viri Jericho interficiuntur, dum homines saeculo et saecularibus negotiis dediti in perpetuum condemnantur. Raab meretrix electam ex gentibus Ecclesiam significat, quae quondam fuit serviens et subjecta multis amatoribus, id est multis daemonibus. Raab ut salvaretur funiculum coccineum in fenestra foris posuit, quem domi habuit: et sancta Ecclesia, ut salvetur, passionem Christi ore confitetur, quam corde credit. Achan regulam auream et pallium furatur, et in valle Achor lapidatur: et falsus quilibet Christianus, vel haereticus philosophicam sapientiam, quae per regulam auream figuratur, et saecularem cultum, qui per pallium designatur in Ecclesiam inducens in inferno condemnatur. Sed et cuncta quae illius sunt igne consumuntur, dum corpus ejus, et anima, et quidquid in utroque possidet, gehennali conflagratione comburuntur. Aurum et argentum, et quaelibet metalla, sive Jericho, sive civitatum aliarum per ignem purgata in opus Domini assumuntur, quia philosophica sapientia, vel eloquentia, sive quaelibet eorum doctrina, sacrae Scripturae examinatione ab omni erroris sorde purificata in divinae praedicationis ministerio nostro non reprobatur. Maledicatur qui Jericho aedificat, et maledictus est qui malitiam saecularem in baptizatis destructam verbo pravo vel exemplo reducit et restaurat.

Aedificavit Hiel de Bethel Jericho. In Abiram primitivo suo fundavit eam et Segub novissimo suo posuit portas ejus (III Reg. XVI).

Hiel vivens Deo, Bethel domus Dei interpretatur. Hiel igitur de Bethel destructa a Josue atque anathematizata. Jericho moenia restaurant, cum quis eorum, qui in Ecclesia habitum religionis

assumpserant, ad agenda scelera. quae ei Dominus Jesus in die baptismatis remiserat, redit; quasque ipse anathematizaverat diaboli pompas, luxuriose vivendo repetit. Cumque errorum dogmata, vel gentilium fabulas veritatis ecclesiasticae, qua imbutus erat, praefert, quasi de Bethel egrediens ruinas Jericho resuscitat. Is et fundamenta fidei, a quibus bona aedificia inchoare et claustra bonae actionis, quibus perfici debuerat, perdit. Aliter. In primogenito suo ponit fundamentum, et in novissimo liberorum portas ejus, quia per hanc culpam amittit, et quod primum acceperat donum naturae, et quod ad ultimum accepit donum gratiae, ut jam ad salvationem nihil valeat utrumque. Detestemur, charissimi nobis, Hiel de Bethel, nec ejus actus improbos imitemur, ne si post baptismum, aut conversionis habitum opera diaboli, sive pompis ejus, quibus abrenuntiavimus in nobis, vel in aliis reaedificare praesumimus, nos cum prole virtutum; ac bonorum operum nostrorum aeternae maledictioni subjiciamus. Sed etsi Achan spiritualem praevaricationem spirituali anathemate contaminatum inter nos animadvertimus, statim eum ad vallem humiliationis perducamus, lapidibus, id est duris verbis obruamus, ut, quantum ad nos pertinet, mortificetur diabolo, vivat Deo, ne, si ejus culpam sustinemus, apud justum judicem de consensu peccati convicti, participes contaminationis ejus existamus. Consentire est tacere, cum possis arguere. Semper itaque memores simus quod per Achan hominem totus Israel turbatus est. Ad hoc quoque spectare videtur quod Paulus Corinthiis scribens de illo uno fornicatore dixit:

Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis azymi (I Cor. V).

Non autem solum maxima, sed et minima quaeque peccata debemus inter nos corrigere, ne si succrescant et roorentur, difficile vel nullatenus valeant emendari.

Beatus enim, qui tenet et allidit parvulos suos ad petram (Psal. CXXXVI).

Et illud:

Qui minima contemnit, paulatim defluet (Eccl. XIX).

Nec in celandis, dissimulandis, tolerandisque vitiis alienis misericordes cupiamus existimari: quia sicut

*melior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier
(Eccl. XLII),*

sic magis laudabilis videtur filia Juda, quae non sustinet iniquitatem, quam reges Israel, qui inepte clementes sunt. Ad hanc quoque rationem respicere videtur illud sancti Augustini:

Si frater tuus vulnus habet in corpore, quod velit occultari dum timet secari, nonne crudeliter abs te sileretur, et misericorditer indicaretur? Quanto ergo potius debes manifestare spirituale vulnus, ne deterius putrescat in corde?

Satagamus denique arcam sapientiae ad diversos auditores praedicando circumducere, et in ipsis vociferatione praedicationis nostrae munimenta diaboli circumquaque subvertere. Incitamentum nobis sunt ad hoc negotium sancti prophetae, qui verbum Dei praedicando, tyrannos increpando,

*circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus
(Hebr. XI).*

Exemplum nobis sunt ad hoc idem sancti apostoli, quorum hodie solemnna celebramus; qui per regna, regiones, urbes, castra, domos, vicos circuierunt, et impietatem idololatriae cum pravitate mundanae concupiscentiae sono praedicationis eorum undique personante

potenter destruxerunt. Et nos igitur, charissimi, eorum vestigia pro modulo nostro subsequentes militemus in his omnibus Deo sub Jesu nostro, principe nostro novo, primo duce Moyse jam defuncto. Moyses, qui dedit legem, significat legem. Moyse mortuo, id est lege secundum carnales et veteres observantias mortua, consummata sive finita statim, Jesus Salvator noster, qui populum suum salvat a peccatis eorum (Matth. I). Jesus, inquam, Filius Dei manifestatus est esse princeps super populum Dei, ut expugnatis hostibus Dei dividat populo dona (I Cor. XII). Jesus namque filius Nave, sicut ait Hieronymus,

in typum Domini non solum in gestis verum et in nomine trans Jordanem hostium regna subvertit, dividit terram victori populo, et per singulas urbes, viculos, montes, flumina, torrentes, atque confinia Ecclesiae, coelestisque Hierusalem spiritualia regna describit.

Sic Jesus noster, ejecto principe mundi et militibus ejus foras, in electis operatur, dum modo

unicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem, et alii quidem datur per spiritum sermo sapientiae, alii sermo scientiae, alteri fides, alii gratia sanitarum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum (I Cor. XII),

et postmodum unicuique secundum differentiam donorum tribuetur differentia coelestium bonorum, et secundum merita retribuentur praemia. Non igitur, fratres, marceamus in pugna, sicut filii Israel, quibus ait Josue:

Usquequo marcetis ignavia, et non intratis ad possidendam terram, quam Dominus Deus patrum vestrorum dedit vobis? (Josue XVIII)

Pugnemus itaque viriliter in tempore, ut sublimiter coronemur in aeternitate. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus, etc.

**SERMO LXXII. In anno novo, vel in festo
sancti Joannis Baptistae.**

Benedices coronae anni benignitatis tuae, et campi tui replebuntur ubertate. Pinguescent speciosa deserti, et exsultatione colles accingentur, etc. (Psal. LXIV).

Quemadmodum Deus admirabilis et laudabilis est in creaturis, sic admirabilis et laudabilis est in Scripturis, quia sicut nos ad cognoscendum et amandum se instruit et incitat per creaturas, ita nos ad utrumque docet et admonet per Scripturas. Unde et in his paucis verbis, quae proposuimus, diversas diversorum diverso modo typice nobis describit virtutes, quibus erudiamur et provocemur alio et alio modo, declinare a malo, et facere bonum; ingredi sine macula, et operari justitiam: evadere poenam, et acquirere gloriam. Benedices coronae anni benignitatis tuae. Annus benignitatis divinae est universale tempus gratiae, quod est ab incarnatione Domini usque ad finem mundi. Duo namque praecedentia tempora, tempus videlicet naturalis legis, quod fuit ab Adam usque Moysen, et tempus scriptae legis, quod fuit a Moyse usque ad Christum, velut duo anni iracundiae divinae fuerunt, quia homines, quamlibet justis, sive propheta sive plusquam propheta, necdum pretio redemptionis oblato, pacem perfectam cum Deo nequaquam habuerunt, quia quotquot moriebantur ab Ingressu patriae coelestis interim excluderentur. Postquam autem Christus in carne venit, Patremque nobis sua passione placavit, annus benignitatis divinae exstitit, quia, sicut Apostolus ait:

*Apparuit benignitas et humanitas Salvatoris nostri Dei
(Tit. III).*

Cujus anni coronae Dominus benedicit, dum toto cursu ejus tempore dona suae gratiae nobis incessanter infundit, ut irrigati rore gratiae fructum faciamus, unde manipulos justitiae in horrea coelestia

perferamus. Ex hujus annis benedictione plenaria, campi nostri replentur ubertate, speciosa deserti pinguedine, colles accinguntur exsultatione, arieles induntur vestimento, valles abundant frumento. Campi propter suam latitudinem atque planitiem conjugatos significant, qui, secundum legem conjugalem se suisque rebus utentes, quasi per latiora quaedam ac planiora licenter ambulant, non valentes illos imitari qui per arctam et arduam continentiae viam gradiuntur, et voluntatibus et rebus propriis abrenuntiantes nudi nudam crucem sequuntur. Per speciosa deserti convenienter intelligimus sanctos viros solitarios, qui a mundi strepitu remoti in saltibus nemorum et locis desertis habitant, et eadem loca sua sancta conversatione decorant et adornant. Ex his speciosis deserti Elias exstitit, dum ad torrentem Carith solus pluribus diebus sedit, et dum in deserto Bersabee sub junipero quievit, dumque in monte Sina in spelunca mansit. Ex speciosis imo speciosissimum deserti beatus Joannes Baptista fuit, qui pilis camelorum indutus, locustas et mel silvestre in deserto comedit, et aquam bibit. Speciosa quoque deserti fuerunt innumerabiles Aegyptiorum monachorum multitudines, ex quibus aliis in aliis locis deserti habitabant centeni ac milleni. Speciosa deserti sunt multa millia monachorum seu canonicorum in saltibus nemorum, aut locis solitariis hodie degentium, ut sunt Carthusienses, Cistercienses, Praemonstratenses, et illi qui dicuntur de Magno Monte, et alii plures eremitae, vel anachoretae, plures pariter, aut pauciores, solive, locis desertis commorantes, et ipsum desertum suae sanctitatis perfectione decorantes. Tales etenim universi desertum speciositate suae justitiae adornant in eo conversantes religiose, exemplo, verbo, silentio, abstinentia, labore, continentia, labore manuum, asperitate vestium, duritia lectorum, continuatione vigiliarum, spiritualium melodia cantuum, instantia orationum, eleemosynae largitate, hospitalitatis humanitate, cunctarum denique exercitatione virtutum ac bonorum exhibitione operum.

Ista ergo revera speciosa deserti sunt, et in his, quae dicta

sunt, non in carne, sed in spiritu mirabiliter quotidie pinguescunt. Dum enim carnem macerant, spiritum impinguant, dum carnem debilitant, spiritum roborant; dum carni foris parum auferunt, intus spiritui multum conferunt. Id enim quod in praesenti est momentaneum et leve tribulationis eorum, supra modum in sublimitate aeternam gloriae pondus operatur in eis, non contemplantibus eis quae videntur, sed quae non videntur.

Quae enim videntur temporalia sunt; quae autem non videntur, aeterna sunt (II Cor. IV).

Colles autem illos apte figurant, qui se de terrenis in hac vita ad contemplanda coelestia sublevant. Qui autem in mundo nunc coelestia contemplando colles sunt, in coelo postmodum in aeterna contemplatione montes fiunt. Imperfectum enim est quod nunc de contemplatione percipiunt, perfectum autem erit quod tunc possidebunt. Ad hoc spectare videtur quod ait Apostolus:

Videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc cognoscam sicut et cognitus sum (I Cor. XIII);

et superius:

Ex parte enim cognoscimus, et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est (ibid.).

Modicum vero nosse quod nunc sanctis de cognitione divina datur ad id quod illis in futuro dandum reservatur, innuit illud, quod Salomon de molentibus in minuto numero dicit eos videre per foramina, et quod Dominus, dum prophetam prophetare praeciperet ait:

Fili, hominis, stilla (Eccle. XII);

quodque in Daniele digiti visi sunt scribere (Ezech. XX); quod etiam in mensura spiritualis aedificii post sex cubitos qui significant bonam operationem palmus (Dan. V), qui praesentem exprimit contemplationem, adjicitur. Quod enim est imago, quae videtur in speculo ad corporis veritatem, quod intuitus per foramen ad plenariam visionem, quod stilla ad oceanum, quod digitus ad corpus totum, quod palmus ad cubitum, quod parvitas collis ad magnitudinem montis, hoc videtur esse contemplatio, quae datur sanctis in tempore, ad illam, quae danda reservatur in aeternitate (Ezech. XL).

Colles itaque sunt contemplativi, a terrenis elevati, sole justitiae prae caeteris illustrati. De quibus apte dicitur, quod

accingentur exsultatione (Psal. LXIV),

quia illorum est vere exsultatio, quorum est contemplatio, illi debent merito gaudere, quibus jam datum est boni coelestis gaudia vel tenuiter videre.

Mihi autem quale gaudium potest esse, quia in tenebris sedeo, et lumen coeli non video? (Job V)

Et notandum quod ait accingentur. Praecingimur ad ministrandum, succingimur ad ambulandum, accingimur ad pugnandum. Quia enim praecingimur ad ministrandum, recte de Domino dum discipulis suis lavando pedes eorum ministrare voluit, scriptum est quod, cum accepisset linteam, praecinxit se (Joan. XIII). Succingimur autem ad ambulandum, ne pedes nostri impediuntur per fluxum vestium. Accingimur ad pugnandum, quemadmodum in Psalmo dictum est:

Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime (Psal. XLIV).

Colles itaque exsultatione accinguntur, quia sancti contemplativi quanto perspicacius coelestia gaudia contemplantur, tanto contra hostem antiquum robustius armantur. Et sic accipientibus illis gratiam pro gratia, impletur in eis quod scriptum est:

*Justus justificetur adhuc, et sanctus sanctificetur adhuc
(Apoc. XXII).*

Induti sunt arietes ovium, et valles abundabunt frumento. Per arietes, qui duces gregis sunt, intelligimus sanctos praelatos, qui gregem Dominicum ad pasqua spiritalia quotidie ducunt et illum contra spiritualium luporum incursum vigilanter custodiunt. Qui habent duo cornua, unum per exemplum boni operis, alterum per verbum praedicationis, quibus debent arcere rapaces hostes de finibus suis. Qui habent etiam suae lanæ vellus, id est vestimentum, hoc est bonorum honestatem morum. Per valles denique intelligimus humiles subjectos. Quemadmodum autem in sacra Scriptura per hordeum significatur doctrina Veteris Testamenti, ita per frumentum accipitur doctrina Novi Valles itaque abundant frumento, dum subjecti quivis et humiles replentur scientia quae continetur in sacro Evangelio. Per campos igitur convenienter intelligimus conjugatos propter rerum temporalium usum licentiorum, per speciosa deserti solitarios propter vitam remotiorem, per colles contemplativos propter gratiam eminentiorem, per arietes praelatos propter auctoritatem praestantiorem, per valles subditos propter subjectionem humiliorem. Intelligimus etiam per ubertatem camporum effectum bonorum operum in conjugatis; per pinguedinem speciosorum deserti, plenitudinem charitatis, caeterarumque virtutum consummationem in solitariis; per exsultationem collium, gustum coelestium gaudiorum in contemplativis; per indumentum arietum honestatem morum in praelatis; per frumentum vallium, sacram scientiam in subjectis.

Nunc charissimi, ad nosmetipsos respicientes videamus si aliqui ex his quos superius descripsimus sumus, si aliquid de eorum

plenitudine possidemus. Certe campi non sumus, nec esse debemus. Transcendit namque nostra professio, habitusque nostri, ac tonsurae testatio camporum istorum planitiem, id est conjugatorum conversationem licentiosem; et propterea conscendendum est nobis ad vitae gradum altiosem. Absit enim ut de collegio conjugatorum simus, ut solliciti simus quae mundi sunt, ut divisi simus, ut cogitemus quomodo placeamus uxori. Cogitare namque debemus quae sunt Dei, ut placeamus Deo, ut simus sancti corpore et mente. Sed quamvis esse campi non debemus, per hujusmodi vitam inferiorem, et licentiam latiosem, debemus tamen habere ubertatem eorum per sex operum misericordiae perfectam exhibitionem. Quibus enim melius convenit exercere misericordiae opera quam iis qui religionem habitu tonsuraque profitentur? Sed timendum est nobis, fratres, ne haec opera non secundum intuitum misericordiae, sed secundum acceptionem personae faciamus. Venit aliquando abbas aliquis dives vicinus noster, qui nobis in domo sua diversis ferculis appositis honorifice ministrari fecit, statim discurremus, familiam sollicitamus, diversa fercula parari jubemus, illum honorifice serviri debere protestamur. Quod certe verum est. Meruit hoc enim, et adhuc occasione se praebente merebitur. Venit autem quandoque monachus pauper, peregrinus, jejunus, lassus aestu vel gelu, imbribus aut ventis per totum diem afflictus, et scitante ministro quid comedet, tepide respondetur: Et satis habebit, inquiunt; de ovis habebit. Haec concordare non videntur verbis Christi, quibus de largiendo convivio loquitur, dicens:

Cum facis prandium aut coenam, noli vocare amicos tuos, neque fratres, neque cognatos, neque vicinos divites, ne forte et ipsi te reinventent, et fiat tibi retributio. Sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, caecos et beatus eris, quia non habent retribuere tibi, retribuetur enim tibi in resurrectione justorum (Luc. XIV).

Ex his verbis perpendere potest, qui vult, quia, dum illis qui nobis honorifice in hujusmodi ministraverunt tam operosa cura reservimus, retributio videtur esse humani meriti; dum autem iis, qui nobis nunquam servierunt, solo charitatis intuitu omnem humanitatem exhibemus, praeceptum implemus Christi. Non ergo pauperioribus hospitibus negligenter ministremus, quia saepius qui pauperiores sunt in re, ditiores sunt in fide. Jacet etiam forte frater aliquis dives, id est ex divitibus natus, vel potens in domo aliqua molestia detentus. Statim ab omnibus visitatur, et confortatur, et tota sollicitudine ejus servitium agitur. Jacet quandoque frater alius pauper, id est ex pauperibus natus, nihilque potens in domo, morbo fortiori praegravatus, forte negligitur, contemnitur, molestiam ab iis, qui illi mane ministrant patitur, in tantum ut Psalmistae verbis conqueri juste possit, dicens:

*Super dolorem vulnerum meorum addiderunt
(Psal. LXVIII).*

Et de hujusmodi cura sive negligentia quidam versificator pulchre dixit:

*Si dives jaceat vel febricula maceratus,
Irrumpens thalamos monachalis adest equitatus;
Si pauper jaceat morbo vel morte gravatus
Quo spes nulla vocat, transit nihil appretiatius,
Clausus [clavus] ut in Domini pistrinum praecipitatus.*

Haec omnia, fratres, dicimus, ut opera misericordiae non secundum personarum acceptionem, sed secundum charitatis intuitum, necessitatemque singulorum faciamus. Nec ista dicentes ut hominibus honore dignis honorem non exhibeatis suademus, quia scriptum est:

*Cui honorem, honorem; sed ne caeteris de debito
charitatis quidquam minuatis exhortamur (Rom. XIII).*

Campi igitur non sumus, nec esse debemus, sed utinam eorum ubertate non careamus. Quemadmodum autem campi non sumus, quia campi esse non debemus, sic speciosa deserti non sumus, quoniam haec esse non possumus. Quomodo etenim esse de speciosis deserti possumus, qui pinguia comedimus, mulsum bibimus, qui ad comparationem illorum mollibus vestimur? Quomodo esse de speciosis deserti possumus, qui longe a deserto sumus remoti, et pene seculo juncti? Habitamus enim, ut timeo, cum Ruben inter terminos, ut audiamus sibilos gregum. Habitamus enim, ut ita dixerim, inter terminum vitae spiritalis, et terminum vitae saecularis. Audimus sibilos gregum, id est ludos, clamores, cantus, tumultusque hominum per diversa crimina gregatim ad damnationem currentium. Speciosa igitur deserti esse non possumus; sed utinam pinguedinis eorum, id est charitatis aliarumque virtutum participes simus! Colles autem esse debemus, quod utinam simus!

Idecirco namque in quiete, silentio, lectione, meditatione, oratione, divinae laudis decantatione sumus, ut supernae contemplationi facilius, et perfectius inhaereamus. Sane inter omnia bona spiritalia, quae in praesenti vita possunt acquiri vel possideri, contemplatio optima est.

Maria namque optimam partem elegit, quae non auferetur ab ea (Luc. X).

Sunt autem tria quaedam, in quibus se humana mens nunc exercet, scilicet cogitatio, meditatio, contemplatio. Major autem horum est contemplatio. Cogitatio est cum mens notione rerum transitorie tangitur, cum res ipsa sua imagine animo subito praesentatur, vel per sensum ingrediens, vel a memoria exurgens. Meditatio est assidua ac sagax retractatio cogitationis, aliquid vel involutum explicare nitens, vel scrutans penetrare occultum. Contemplatio est perspicax et liber animi contuitus in res perspicendas usquequaque diffusus. Inter contemplationem et meditationem hoc interest quod meditatio

circa unum rimandum occupatur, contemplatio ad multa vel ad diversa comprehendenda diffunditur. Contemplatio igitur est perspicax et liber animi contuitus, in res perspicandas usquequaque diffusus. Perspicax, ut penetret profunda; liber, ne deprimatur et impediatur per terrena desideria; diffusus, ut comprehendat multa vel universa. Videamus itaque si hunc animi contuitum habeamus, ut merito colles per contemplationem esse dicique valeamus, de qua contemplatione plura loqui praesumo, quia quid sit quantum ad experimentum prorsus ignoro. Arietes quoque non sumus, quia Domini gregem non ducimus. Sed licet arietes ducatu gregis non sumus, utinam tamen istorum arietum cornua per exemplum boni operis, et verbum praedicationis, et eorum indumentum per bonorum honestatem morum habeamus! Quamvis denique speciosa deserti, colles et arietes esse perfecte nequeamus, valles saltem esse per humilem subjectionem studeamus, ut cum illis pro nostro modulo clamare, et hymnum dicere valeamus: clamare in tempore, hymnum dicere in aeternitate. Quare clamare in tempore, hymnum dicere in aeternitate? Quia qui longe est clamat, qui prope est dicit. Longe sumus in tempore, quia

*quandiu sumus in corpore, peregrinamur a Domino
(II Cor. V).*

Prope erimus in aeternitate, quia

videbimus eum sicuti est (I Joan. III).

Sicut ergo oculo ad oculum tunc videbimus, ita ore ad os loquemur. Clamare igitur est Deum laudare in tempore. Hymnum dicere est Deum laudare in aeternitate. Quae autem, et quanta, qualisve sit istius hymni suavitas, jucunditas atque felicitas, scire non possumus donec ad fontem vitae veniamus, et

*inebriemur ab ubertate domus Dei, et torrente voluptatis
suae potet nos (Psal. XXXV),*

et videamus lumen in lumine, Patrem in Filio, Filium in Patre, Spiritum sanctum in utroque.

Cum enim Filius tradiderit regnum Deo et Patri, cum evacuaverit omnem principatum, et potestatem, et virtutem, et erit Deus omnia in omnibus (I Cor. XV),

tunc hymnum hunc cum angelis et sanctis universis dicentes quae sit ejus inaestimabilis melodia perfecte cognoscemus. Quod nobis praestare dignetur, etc.

SERMO LXXIII. In festo sancti Joannis Baptistae.

Justus ut palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur (Psal. XCI).

Vita beati Joannis Baptistae, charissimi, cujus hodie nativitatem celebramus, tota nobis loquitur, tota nobis sermo est, tota nos a malo revocat et ad bonum exhortatur. Nec solum illa quae in illius sanctissima vita continentur, verum et illa quae vitam ejus praecedunt vel subsequuntur subtiliter considerata nos a culpa revocant, ad justitiam informant. Ante conceptionem etenim ejus nobis loquitur ejus annuntiatio, post mortem ejus virtutum ipsius opinio, in vita ipsius tota ejus sancta conversatio. Quemadmodum namque varia diversitas lapidum pretiosorum in vestimento, sic in beato Joanne nobis emicat diversarum virtutum multitudo, et ejusdem multitudinis pulchritudo, scilicet contemptus saeculi, amor Dei, abstinentia cibi, asperitas vestimenti, quies solitudinis, verbum praedicationis, virginitas corporis, humilitas cordis, rigor severitatis, confessio veritatis, virtus patientiae, odor bonae famae. Ipse est aurora veri solis, praecursor Redemptoris, miles superni regis, praeco judicis, vox clamantis. Ipse est propheta venturi, minister Domini, index agni, Baptista Christi, amicus sponsi. Ipse praedicator poenitentiae, amator castimoniae, persecutor luxuriae, testificator justitiae, defensor innocentiae. Ipse sanctorum parentum filius, coelestium secretorum conscius, propinquorum gaudium, vicinorum gratulatio, universorum admiratio. Ipse cum apostolis, imo prae apostolis nuntius Christi, lux mundi, sal terrae, lucerna super candelabrum, civitas super montem posita. Ipse est annuntiatu ab angelo, sanctificatus in utero, clarificatus in mundo, coronatus martyrio, glorificatus in coelo. Ipse igitur merito per orbem terrarum fidelium vocibus attolitur, verbis praedicatur, laudibus honoratur, solemnitatibus recensetur.

Palmae cedroque comparatur. Ipse nimirum vere est palma,

vere cedrus. Palma per justitiam, cedrus per gloriam. Palmae siquidem, ut beatus Gregorius dicit in *Moralibus*, justorum vita merito comparatur, quia scilicet palma inferius tactu aspera est, et quasi aridis corticibus obvoluta, superius vero et visu, et fructibus pulchra. Inferius corticum suorum involutionibus angustatur, sed superius amplitudine pulchrae viriditatis expanditur. Habet aliud palma, quo cunctis arborum generibus differt. Omnis namque arbor in suo robore juxta terram vasta subsistit, sed crescendo superius angustatur; et quanto paulisper superior, tanto in altum subtilior redditur. Palma vero minoris amplitudinis ab imis inchoat, et juxta ramos ac fructus ampliore robore exsurgit; et quae tenuis ab imis proficit, vastior robore ad summa succrescit. Quibus itaque alia arbusta nisi terrenis mentibus inveniuntur similia; inferius vasta, superius angusta. Quia nimirum omnes saeculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in coelestibus debiles. Nam pro temporali gloria usque ad mortem desudare appetunt, et pro spe perpetua nec parum quidem in labore subsistunt. Pro terrenis lucris quaslibet injurias tolerant, et pro coelesti mercede vel tenuissimas verbi ferre contumelias recusant. Terreno judici toto etiam die assitere fortes sunt, in oratione vero coram Domino unius horae momento lassantur. Sunt quoque nonnulli qui, cum coelestia appetunt, atque hujus mundi noxia facta derelinquunt, ab inchoatione sua quotidie inconstantiae pusillanimitate deficiunt. Quibus etiam hos nisi arbustis reliquis similes dixero, quae nequaquam tales surgunt, quales inferius oriuntur? Hi quippe, in conversationem venientes, non tales quales esse coeperunt perseverant. Et quasi more arborum in inchoatione vasti sunt, sed tenues crescunt, quia paulisper per augmenta temporum patiuntur detrimenta virtutum. Sensim namque in eis desideria superna languescunt, et qui robusta ac fortia proposuerant, debilia atque infirma consummant, dumque aetatis augmento proficiunt, quasi flexiles crescunt. Palma vero, sicut dictum est, vastior in summitate est quam esse coepit ex radice, quia saepe electorum conversatio plus finiendo peragit, quam proponit inchoando, quia saepe tepidius prima inchoat, ferventius extrema

consummat, videlicet quia semper inchoare se existimat, idcirco infatigabilis in novitate perdurat. Quasi de caeteris arboribus loquitur Isaias, ubi dicit:

Deficient pueri, et laborabunt et juvenes in infirmitate cadent (Isa. XL).

De palma autem subjungit, ubi addit:

Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas ut aquilae, current et non laborabunt, ambulabunt et non deficient (ibid.).

Sunt autem quidam, qui cum fortia inceperunt, non solum in iis quae inceperunt tepescunt, verum etiam ad vitia turpiter labuntur; et

cum spiritu coeperint, carne consummantur (Gal. III).

Quibus apte convenit poetica illa sententia, ubi dicitur:

*Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, ac varias inducere plumas
Undique collatis membris; ut turpiter atrum,
Desinat in piscem mulier formosa superne:
Spectatum admissi, risum teneatis, amici.*

(HORAT. De art. poet. v. 1-5.)

Humanum etenim, rationabile et pulchrum valde opus est spirituale, quod incipiunt; sed bestiale penitus est, turpe et atrum vitium in quo desinunt. Illi igitur soli palmae videntur comparandi qui licet parva, pauca et acta sunt, quae incipiunt, magna tamen, multa et ampla perficiunt. Cedrus caeteris arboribus altitudine praestantior esse

perhibetur, et ideo per cedrum coelestis gloria, qua nihil est sublimius, convenienter exprimitur. Habet et palma suam altitudinem, per quam significatur altitudo justitiae; sed cedro nullatenus adaequatur, per quam figuratur altitudo gloriae. Et diligenter attendendum quod ait: Ut palma florebit, sicut cedrus multiplicabitur. In praesenti quippe per justitiam florem, id est spem percipiendi futuri fructus habemus, in futuro autem ejusdem floris fructum per gloriam accipiemus. Qui fructus recte multiplex esse dicitur, quia in custodiendis judiciis Domini retributio multa. Beatus itaque Joannes prae caeteris sanctis palma et cedrus est: palma per justitiam, cedrus per gloriam; palma in mundo, cedrus in coelo; palma in merito, cedrus in praemio; palma quia justus, cedrus quia beatus. Qui quanto justior, tanto beatior. Justior in via, beatior in patria. Totis igitur viribus, charissimi, ut cum beato Joanne palma simus, elaboremus, ut cum illo postmodum esse cedri valeamus. Nemo nostrum prave vivendo caeteras arbores in imo vastas in summo graciles imitetur, nemo reliquis arbustis assimiletur, nemo circa spiritalia sit debilis, circa carnalia fortis. Omnes pariter fluxa carnis gaudia perstringamus, animorum penetralia dilatemus, ut velut palma florere per justitiam possimus in tempore, et quasi cedrus multiplicari per gloriam in aeternitate. Quod nobis praestare dignetur Dominus, etc.

SERMO LXXIV. In festo ejusdem sancti Joannis Baptistae.

Joannes est nomen ejus, et in nativitate ejus multi gaudebunt (Luc. I).

[Joannes] Interpretatur Dei gratia. Hoc nomen sanctissimum, charissimi, viro sanctissimo datum, a Gabriele venerabiliter annuntiatum, ab Elisabeth Spiritu sancto repleta prolatum, a Zacharia litteris insinuatum, absque dubio credendum est divinitus fuisse praeordinatum. Non enim sine re tale nomen habuit, qui prae natis mulierum in gratia claruit, quem in utero gratia sanctificavit, qui ad vocem beatæ Mariae de praesentia Christi per gratiam exsultavit, qui adhuc puer per gratiam confortatus saeculo abrenuntiavit, et desertum ingressus usque in diem ostensionis suae ad Israel soli Deo vacavit, vestimento de pilis camelorum se induens, zona pellicea se stringens, locustas et mel silvestre comedens et aquam bibens. Merito Joannes dici debuit qui supernae gratiae praenuntiator et praedicator exstitit, cujus Christus lator et dator statim fuit. Unde et ipse Joannes ait:

Ego quidem baptizo vos in aqua, id est in poenitentia, qui autem post me venturus est, fortior me est, cujus non sum dignus calceamenta portare, ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, et igni (Luc. III).

Gratia enim et veritas per Jesum Christum facta est (Joan. I).

Quia igitur, fratres, tanti viri nativitatem in universo mundo venerabilem celebramus, totis praecordiis gaudeamus, ut et nos sermonis, qui scriptus est, quia in nativitate ejus multi gaudebunt, consortes existamus. In nativitate ejus quemadmodum plus oculis cernitur quam in codicibus legitur, gaudent multi, quia gaudent Christiani; et, ut fama testatur, gaudent pagani. In nativitate ejus

multi gaudent, quia gaudent pauperes, gaudent servientes, gaudent boni, gaudent mali. Gaudent pauperes, quia vident imminere maturitatem messium. Gaudent servientes, quia cernunt adesse laboris sui, et percipiendae mercedis terminum. Gaudent boni gaudio, quod est in Spiritu sancto. Gaudent mali gaudio, quod est in mundo. Est autem gaudium mundi concupiscentia carnis, et concupiscentia oculorum et superbia vitae. In concupiscentia carnis est gaudium foeditatis, in concupiscentia oculorum gaudium curiositatis, in superbia vitae gaudium vanitatis. Omnis enim qui superbit, inanescit. Ista autem species gaudii, quae est in mundo tantum solummodo reproborum est,

qui laetantur cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis (Prov. II),

qui gaudent in vanitatibus et insaniis falsis, in superstitione ludorum, in exercitatione vitiorum, perpetracione peccatorum, qui

vino pretioso, et unguentis se implent, nec praeterit eos flos temporis (Sap. II),

qui coronant se rosis antequam marcescant, et ubique signa laetitiae relinquere volunt. In his gaudent, de quibus damnati in inferno dolent, dicentes: Erravimus a via veritatis, et justitiae lumen non luxit nobis, et sol intelligentiae non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis, et perdicionis nostrae, viam autem Domini ignoravimus.

Quid profuit nobis superbia, aut quid divitiarum jactantia contulit nobis? (Sap. V)

Igitur, charissimi, quia mundana laetitia via est ad aeternam tristitiam;

risus enim dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat (Prov. XIV),

reputemus risum errorem, et gaudio dicamus:

Quid frustra deciperis? (Eccle. II)

Melius est ire in domum luctus quam in domum convivii: in illa enim finis cunctorum hominum admonetur, et vivens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis.

Cor sapientium ubi tristitia est (Eccle. VII),

quia norunt quod tristitia, quae secundum Deum est, poenitentiam in salutem stabilem operatur. Habet autem et miseram tristitiam suam, quemadmodum et ineptam laetitiam, utramque malam. Nam

saeculi tristitia mortem operatur (II Cor. VII).

Sunt itaque duo, ex quibus unus misere tristatur, alter inepte laetatur.

Alter amat fletus, alter crispare cachinnum. Diversisque modis par est vesania cunctis. Tu vero, fili, medio tutissimus ibis. Inter utrumque vola, placeat discretio sola. Virtus est medium vitiorum utrinque reductum.

Quemadmodum enim inter vitium viscosae tenacitatis, et vitium lubricae prodigalitatibus medium est virtus largitas, quae fit cum discretione, ita inter amaram saeculi tristitiam, et inanem ejus laetitiam medium est spiritalis exsultatio, quae fit cum timore. Exsultatio nempe sine timore mater nonnunquam est delictorum, et timor sive tristitia sine exsultatione quaedam amaritudo vivendi. Nec dicat quis tristitiam, quae secundum Deum est, ab hujus vel cujuslibet solemnitatis discrepare gaudio, cum ipsam plerumque constet veram esse viam ad gaudium, quod est in Spiritu sancto. Cum autem gaudemus in Domino, jam aliquid nos confidamus percepisse

de praemio: cum ipsum gaudium, quod a Domino et in Domino percipitur, sit creaturae rationalis beatitudo. Gaudeamus ergo, charissimi, in hac sacra nativitate beati Joannis Baptistae magno gaudio. Sed exultationes Dei non mundi sint in gutture nostro, ut mereamur per hanc sanctam laetitiam ad supernam pervenire gloriam. Quod nobis praestare dignetur, etc.

SERMO LXXV. De Balaam, et filiis Israel in festo quorumlibet sanctorum homilia, seu sermo.

Legimus in Numeris quod egressis de Aegypto filiis Israel, et per desertum ad terram promissionis tendentibus Balac obsistere disposuerit, et conduxerit Balaam, ut malediceret illis. Vertit autem Deus maledictionem ejus in benedictionem. Cujus historiae verba secundum spiritalem intelligentiam vobis transcurremus, ut ex eis, pro posse nostro, vestrorum sanctitatem morum aedificemus. Populus ille, qui nunc Jacob, nunc Israel nomine censetur, populum significat vere fidelium, qui vere Jacob sunt, dum adversum vitia fortiter luctantur; Israel, dum in virtutum bonitate suaviter delectantur. Jacob sunt, dum circa terrena negotia causa corporeae necessitatis fatigantur, Israel, dum coelestia bona sublimiter speculantur. Unde recte per Balaam prophetico spiritu dictum est:

Quis dinumerare possit pulverem Jacob, et nosse numerum stirpis Israel? (Num. XXIII)

ut per pulverem Jacob activos terrena tractantes, per stirpem Israel speculativos intelligamus coelestia contemplantes. Balac, qui interpretatur lingens, vel elidens, sive involvens, diabolum significat, qui quos potest pravae tentationis blandimento lingit, et consensu vel effectum peccati elidit, ac retinaculo malae consuetudinis involvit. Balaam, qui interpretatur populus vanus, universitatem falsorum Christianorum exprimit, qui spernunt veritatem, sequuntur vanitatem, praesertim illos qui inter eos sive prudentia carnis, sive scientia saeculi, vel philosophiae vana gloria, caeteris auctoritate quadam praestare videntur. Isti nempe apud diabolum, et omnes daemones, universosque mundi dilectores velut arioli sunt, dum inanem mundi sapientiam, imo per ipsam daemoniacam impietatem male vivendo colunt. Qui dum quotidie vitia vitiis aggregant, vel vitia pro vitiis mutant, quasi novorum daemoniorum culturam innovant. Quippe apte convenit quod scriptum est:

Novi, recentesque venerunt, quos non coluerunt patres eorum (Deut. XXXII).

Qui cum Balaam obturatum habent oculum, quia, licet quod Deus sit per scientiam videant, quid sit tamen quantum ad dilectionem ignorant. Et dum

Deus de coelo super eos prospicit, ut videat si est intelligens, aut requirens Deum (Psal. XIII),

si est inter eos qui intelligat per cognitionem, non est tamen qui requirat per amorem.

Quamvis igitur in eis unus oculus sit apertus, dum recte credunt, alter tamen est obturatus, dum male vivunt.

Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt (Psal. LII).

Declinaverunt a bono, inutiles facti sunt in malo. Qui cum Balaam auditores sermonum Dei sunt, sed factores esse nolunt. Qui omnipotentis visiones vident per cognitionem, sed eas videre detrectant per operationem. Qui cadunt, et sic aperiuntur oculi eorum, cadunt per damnationem, et sic aperiuntur oculi eorum per perfectam praeteritae pravitate agnitionem. Non enim suam impietatem perfecte cognoscunt, donec poenam sentiant, quam per ipsam meruerunt. Aliter. Cadunt, dum quidam ex illis aliquando compuncti a sua elatione humiliantur, et sic aperiuntur oculi eorum, dum perfecte divinitus illuminantur. Sic enim Deus superbis resistit, sic et humilibus dat gratiam (Jac. IV). Vel certe quemadmodum ipse Balaam inferius de se dicit, quia cadens apertos habet oculos, superbi sapientes saeculi cadunt apertos habentes oculos, quoniam et quae vera sunt cognoscunt, et prava tamen agere non desinunt. Misit Balac ad Balaam principes primum nobiles, deinde nobiliores, quia diabolus mittit daemones ad tentandum strenuos, et si illi non

praevalent, mittit deinde fortiores, ut astutos, et linguatos saeculi viros suis suggestionibus flectant, quatenus justorum conversationi maledicant, id est suis oblocutionibus detrahant, ac per hoc bonam eorum famam minuunt, et sic vel simplices quoslibet, ac minus cautos ad bene operandum desides, negligentes et pusillanimes reddant. Ipsa detractio, ipsa maledictio, et commendatio ipsa est benedictio. Non enim in tota hac benedictione Balaam legimus uspiam filiis Israel bona orasse, sed de illis tantum benedixisse, vel praedixisse. Et quoniam sapientes mundi apud diabolum mundique dilectores, vel etiam quosdam simplices justos, ad laudandum, vel blasphemandum magnam videntur habere auctoritatem, existimaturque eorum derogationibus istos deprimi, illos eorum laudibus sustolli, apte a Balac per nuntios ipsi Balaam mandatur.

Novi quod benedictus sit, cui benedixeris, et maledictus, in quem maledicta congesseris (Num. XXII).

Populus autem Domini superficiem terrae operuisse dicitur, quia

multi sunt vocati, licet pauci sunt electi (Matth. XX),

et diabolus etiam quoslibet falsos Christianos aliquando converti, et sibi obsistere cum caeteris timet, dum necdum eos per fidei negationem secum esse videt. Justi vero populum Balac quasi hos herbam usque ad radicem delent, quia justus non solum malorum opera, sed et consilia radicatus investigare, et refellere solent.

Spiritalis enim judicat omnia, et ipse a nemine judicatur (I Cor. II).

Praetium divinationis ac maledictionis, quod nuntii Balac habebant in manu, aurum sive argentum, vel etiam utrumque fuisse credi potest. Unde et Balaam eis respondisse videtur:

Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti et auri, non potero immutare verbum Dei mei (Num. XXII).

Quos scilicet nuntios apud se nocte remanere fecit, ut sciscitaretur utrum cum eis ire posset, an non? quia malorum est in tenebris, non in luce consilia quaerere, quomodo valeant opera tenebrarum perpetrare. Quos redarguens Isaias ait:

Cum dixerint ad vos: Quaerite a pythonibus, et a divinis qui student in incantationibus suis. Nunquid non populus a Deo suo requiret visionem? pro vivis ac mortuis? ad legem magis, et ad testimonium? (Isa. VIII)

Aurum et argentum, quod maledictionis credimus fuisse pretium, sapientiam et eloquentiam significat mundanam, cujus pecuniae perniciosam copiam cunctis, qui inter vanos sunt vanissimi, totis praecordiis amant. Unde et diabolicis suggestionibus inclinantur, ut sapientes et eloquentes apud amatores vanitatis prae caeteris habeantur. Qui etiam de montibus orientis ad maledicendum adducuntur, quia ex superbia et calliditate procedit quod ad detrahendum bonis flectuntur. Per montes enim superbia, per orientem, in quo mundana lux oritur, calliditas figuratur. Asina, in qua Balaam sedit, stultorum subjectorum coetum congrue significat: in quo ipsi magistri erroris sedent, dum in eis auctoritate doctrinae suae principatum tenent. Sed utrisque in itinere pravae intentionis resistit angelus cum evaginatione gladii, id est ordo angelicus cum terrore divini iudicii. Quem angelum, sive gladium asina prius animadvertit, et ab itinere pravitatis desistit, deinde Balaam, cum cernit, expavescit, quia facilius, et citius simpliciores, et minus callidi terrore divini iudicii procelluntur, et ab inceptae perversitatis intentione refrenantur, quam qui majoris superbiae, et impiae calliditatis tenebris offuscantur. Interim autem Balaam suam asinam calcaribus caedit, quia vanitatem diligentium magistratus, dum adhuc minus territus divinum iudicium nondum intelligit, sibi subjectum

populum verbis asperrimis affligit, et ut secum iniquitatis iter teneat, in quantum valet, cogit.

Vineae sunt diversae congregationis Ecclesiae. Muri, quibus vineae cinguntur, sunt doctores, quibus justorum congregationes muniuntur. Angustae viae praeceptum justitiae, vel diligens censura, et subtilis intelligentia Ecclesiasticae doctrinae. In hanc angustiam Balaam ducitur, et ejus pes eliditur, quia perversus intentionis ejus conatus Deo contrarius esse comprobatur. Ibi asina loquitur, quia subjectos coetus auctoritate sanctorum doctorum adjutus de asperitate justitiae dominationis ejus adversus eum rationabiliter conqueritur. Ipse denique cognito quod contra Deum graditur, dum ejus maledicere populo conatur, timore corripitur, et si non a malignitate pravae voluntatis, a malignitate tamen detractionis refrenatur. Et ejus maledictio in benedictionem vertitur, dum timore divini judicii correptus et malum compellitur tacere, et bona de justis satagit, licet invitus, praedicare. Balaam quoque gladio filiorum Israel perimitur, dum vana sequentium principatus in fine judicio justorum condemnatur. Populus igitur Israel est electorum coetus, Balac diabolus, Balaam vana diligentium magistratus, asina discipulatus ejus, profectio viae promotio intentionis pravae, angelus, qui ei obsistit, ordo angelicus, qui eorum iniquis conatibus contradicit, evaginatio gladii interminatio judicii, muri vinearum doctores Ecclesiarum, angustia viae censura sacrae doctrinae, laesio pedis redargutio pravi operis, maledictio derogatio, benedictio laus justorum et commendatio. Haec, fratres, superficie tenus transcurrimus, vobisque profundiora scrutanda relinquimus. Sane quia prolixa sunt, quae de hac historia declaranda sequuntur, visum est nobis ex his quae dicta sunt sermonem hunc terminare, et quae restant in posterum describenda reservare. Nunc ergo, charissimi, quia de Aegypto spiritali per fidem egressi sumus, et per desertum ire, et ad terram promissionis tendere debemus, videamus utrum veri Israelitae simus. Aegyptus est vita saecularis, desertum vita spiritalis, terra promissionis vita coelestis. Aegyptus caro, desertum animus,

terra promissionis Deus. Veri autem Israelitae sumus, si Deum non tantum oculo cognitionis, sed etiam oculo dilectionis videmus. Quos videlicet oculos si sanos habemus, viam rectam tenebimus, per quam terram supernae promissionis ingrediemur. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est benedictus in saecula. Amen.

**SERMO LXXVI. Ex verbis ejusdem Balaam
in festo quorumlibet sanctorum.**

In superiori sermone de filiis Israel, de Balac, de Balaam, de benedictione qua benedixit filiis Israel, quaedam diximus; nunc ad ejusdem benedictionis verba veniamus, et quid moralis instructionis intus habeant, videamus. Si quis autem quaerat quid significationis habeat holocaustum Balac, qui diabolum significat, respondemus quod non omnia, quae in littera continentur ad spiritalem intelligentiam flectenda sunt. Sed nec parabola currit per omnia. Balaam autem filiis Israel ter benedixit, ut ipsa benedictio licet per hominem, non tamen ab homine, sed a sancta et individua Trinitate data noscatur. Primae quidem benedictionis verba sunt haec:

De Aram adduxit me Baluc rex Moabitarum de montibus orientis. Veni, inquit, et maledic Jacob; propera et detestare Israel. Quomodo maledicam, cui non maledixit Deus? qua ratione detester quem non detestatur? de summis silicibus videbo eum, et de collibus considerabo eum. Populus solus habitabit, et inter gentes non reputabitur. Quis dinumerare possit pulverem Jacob, et nosse numerum stirpis Israel? Moriatur anima mea morte justorum et fiant novissima mea horum similia (Num. XXIII).

Aram interpretatur excelsus, et significat superbiam. Bene ergo de Aram sive de montibus Balaam ad maledicendum populum Dei rex impius adduxit, quia quod mali bonis cooperante diabolo detrahunt, totum de superbia procedit. Moab interpretatur de patre, et significat omnes reprobos, ex quibus illi fuerunt quibus specialiter dictum est:

Vos ex patre diabolo estis (Joan. VIII).

Balac itaque Moabitarum rex Balaam ad maledicendum Israel vocat,

quia diabolus rector tenebrarum harum, id est daemonum per superbiam contenebratorum et hominum impiorum, ex ipso per culpam progenitorum, ex ipsis impiis hominibus impiissimos per impietatem cultui ejus deditos, ad blasphemandum justos cupiditate vanae laudis et gloriae inanis acriter sollicitat. Qui nisi divinae potentiae timore refrenentur, tantum apud homines de suae sapientiae atque potentiae gloria sustollantur, ut ad perpetrandum detractionis ac blaphemiae facinus leviter inclinentur. Quam maledictionem justis saepius, diversisque modis obfuisse multoties expertum est.

Sed cum justos divina protectione muniri considerant, divino timore perculsi, eis suae derogationis maledictionem inferri graviter formidant. Quod tamen libenter facerent, nisi ultionem sibi desuper imminere pertimescerent. Unde et Balaam Dei timore cohibitus maledictionem, quam populo Dei inferre decreverat, si licuisset, conticuit dicens:

Quomodo maledicam, cui non maledixit Deus? qua ratione detester quem Dominus non detestatur? De summis silicibus videbo eum, et de collibus considerabo illum.

De summis silicibus sive collibus perfecti vanitatis hujus amatores, et magistri populum Dei considerant, cum formidine divina territi mentem in contemplationem ejus sublimeriter levant, quam ab aliis gentibus merito distet, subtiliter pensant. Vident quod in Ecclesia

alii datur per Spiritum sermo sapientiae, alii sermo scientiae, alteri fides, alii gratia sanitarum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum (I Cor. XII).

Vident alios bonis operibus insudare, alios virtutibus vernare, alios

miraculis coruscare, alios humiliter subesse, alios excellenter praeesse, omnes omnibus velle prodesse. Cumque populum justorum coelestis gratiae benedictione repletum conspiciunt, suae blasphemiae derogationisque maledictionem inferre superno territi iudicio nulla ratione praesumunt, sed e diverso illi benedicunt dum de illo id quod bonum in eo vident, licet inviti, dicunt. Non enim eorum arbitrio, sed ex divino procedit iudicio quod bonorum justitiam admirando praedicant, quam nec sequuntur, nec amant. Unde et recte Balaam in sequentibus dicit:

Benedictionem prohibere non valeo.

Cujus benedictionis, id est praedicationis verba subduntur cum dicitur:

Populus solus habitabit, et inter gentes non reputabitur.

Magna laus, fratres, quod dicitur populus solus habitabit. Utinam haec vox laudis sit in cordibus praesertim monachorum et illorum qui vitam solitariam hoc vel illo modo lingua praedicant, habitu demonstrant. Erubescant et pertimescant ex his verbis, qui relictis claustris curias solius causa curiositatis non necessitatis frequenter adeunt: qui ad spectacula, fabulasque vanitatis libenter procedunt, qui

salutationes in foro, primas cathedras in synagogis, primos recubitus in coenis diligunt, et vecari ab hominibus rabbi (Matth. XXIII).

Nec ista dicentes authenticas, et honestas, religiosasque virorum personas vituperare dici debemus, qui sanctae matris Ecclesiae necessitatibus exterioribus pro loco, pro tempore, pro causa suffragantur. Aliud est enim curiositate suadente, aliud ratione dictante quid agere. Hujus itaque laudis experts est:

Ephraim vitula docta diligere trituram (Ose. X).

Populus autem justorum solus habitat, nec inter gentes reputatur, quia caeterae gentes universae carnis desideria, et mundi gloriam sequuntur; soli vero electi justitiam, ac spiritalia bona sectantur. Nec solum contemplativi, verum et activi soli habitant, dum reproborum operibus non communicant. Cum igitur universis fidelibus conveniat ut non tam mansione corporum quam unanimitate cordium habitent soli, illos maxime decet, ut habitent soli, non tantum bonorum singularitate operum, verum etiam, quantum est possibile, mansione corporum, qui religionis habitu sunt circumdati religionemque professi. Hoc eorum professio, hoc habitus, hoc exigit ordo, ut a caeteris non solum malis, sed et bene agentibus longe separentur, qui sanctitatem habitu prae caeteris profitentur. Nec debent inter gentes alias reputari corporali conversatione qui ab aliis dividuntur singulari religionis professione.

Quis dinumerare possit pulverem Jacob, et nosse numerum filiorum Israel?

In praecedenti sermone diximus per pulverem Jacob intelligi debere activos, per numerum stirpis Israel contemplativos. Quantum ad litteram etiam pertinet populum Israel non numerari prae multitudine posse verum esse creditur, sicut pluribus ex locis veteris paginae colligitur, sicut ubi dicitur quod

Israel innumerabilis erat sicut stellae coeli, et arena, quae in littore maris (Hebr. XI).

Quantum vero ad spiritalem intelligentiam spectat multo innumerabilior justorum populus credendus est. Unde et David ait:

Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos, id

est si dinumerare voluero eos, super arenam multiplicabuntur (Psal. CXXXVIII).

De multiplicatione carnalis Israel, dictum est, sicut arena multiplicabuntur; de multiplicatione spiritalis Israel, id est amicorum Dei dicitur super arenam. Sed et hac innumerabilitate justorum beatus Joannes in Apocalypsi postquam duodecim millia signatos ex omni tribu filiorum Israel vidisset, adjunxit:

Post haec vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, et tribubus, et populis, et linguis stantes ante thronum, et in conspectu Agni, amicti stolis albis, et palmae in manibus eorum (Apoc. VII).

Quemadmodum namque scriptura teste dies Israel innumerabiles sunt (Eccli. XXX VII), ita et Israel innumerabilis est. Non solum autem activi, qui multo plures sunt contemplativis, verum et contemplativi, qui pauciores sunt activis, innumerabiles sunt. Quod demonstratur, ubi cum praemisisset quis dinumerare possit pulverem Jacob, addidit, aut nosse numerum stirpis Israel? Quasi diceret, nemo. Sequitur:

Moriatur anima mea morte justorum, et fiant novissima mea horum similia.

Profani praesentis saeculi sapientes, qui adversus justos, in quantum possunt, malignantur, dum quandoque timore stimulati elevata mente justorum vitam contemplantur, eorum morte mori desiderant, quorum tamen vitam imitari recusant. Carnis concupiscentiam, mundi gloriam toto corde diligunt, et haec virtutibus et bonis operibus anteponunt; sed nescio qua fronte cum justis mori, et percipere praemia volunt. Sed qui eorum typum gerit, quia vita justorum vivere noluit, eorum morte mori non meruit. Qui procul dubio in oratione, qua bene mori petiit, auditus fuisset, si post orationem bene vivere studisset.

Ex his quae dicta sunt, fratres, colligamus unde in via Dei proficiamus. Studeamus habitare soli, nec inter gentes aliqua dissolutionis inquietudine reputari. Studeamus cum Jeremia

soli sedere,

et secundum ejus verba nos

super nos levare (Thren. III).

Studeamus cum justis juste vivere, ut cum ipsis bene mori, et ad supernam gloriam mereamur eorum meritis et precibus pervenire. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus. Amen.

**SERMO LXXVII. In festo quorumlibet sanctorum
de ejusdem Balaam verbis.**

Quoniam in sermone praecedenti quae in prima benedictione, qua Balaam filiis Israel benedixit, continentur, pro posse nostro, digessimus: nunc ad ea, quae in secunda continentur digerenda succedenter transeamus. Dolens graviter, et conquerens Balac quod Balaam filiis Israel benediceret, quem speraverat eis maledicturum, ait ad Balaam:

Veni mecum in alterum locum, unde partem Israelis videas, et totum videre non possis, inde maledicito ei (Num. XXIII).

Et duxit eum in locum sublimem super verticem montis Phasga. Qui cum divertisset et accepto consilio Dei reversus fuisset, ait:

Sta, Balac, et ausculta. Audi, filii Sephor. Non est Deus quasi homo ut mentiatur; nec ut filius hominis, ut mutetur. Dixit ergo, et non faciet: locutus est et non implebit? Ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo. Non est idolum in Jacob, nec videtur simulacrum in Israel; Dominus Deus ejus in eo est, et clamor victoriae regis in illo. Deus eduxit eum de Aegypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. Non est augurium in Jacob, nec divinatio in Israel. Temporibus suis dicitur Jacob et Israeli quod operatus sit Deus. Ecce populus ut leo consurget, et quasi leaena erigetur. Non accubabit donec devaret praedam, et occisorum sanguinem bibat. Dixit Balac ad Balaam: Non maledicas ei, nec benedicas. Et ille ait: Nonne dixi tibi quod quidquid Dominus imperaret mihi, hoc facerem?

Multiplex est calliditas diaboli, qua justos aggreditur, et eos quotidie subvertere conatur. Unde Balac Balaam de loco ad locum vocat, ut populo Dei maledicat: quia diabolus, dum uno modo adversus justos non praevalet, alio modo nititur, ut vincat. Vanissimos vani populi sollicitat, ut bonorum laudem detractionis et blasphemiae maledictione vel ex parte corrumpat, ut dum in toto sanctorum opinionem destruere non potest, eam saltem in aliqua parte laedat. Hoc etenim et in parte videre, et in parte maledicere. Balaam divertit, et utrum maledicere populo Dei queat, voluntatem Dei requirit, quia vanus populus in hujusmodi tentationibus plerumque se intra se, ut Dei voluntatem super hoc sciscitaretur, colligit, et dum ejus benevolentiam erga electos illius agnoscit, in eos jacula suae maledictionis jacere non praesumit. Cumque mentem in eorum contemplationem sublimius elevant, statim ad proferenda benedictionis verba separant: unde et Balaam post acceptum Dei consilium ad Balac ait:

Sta, Balac, et ausculta, audi, fili Sephor. Non est Deus quasi homo ut mentiatur, nec ut filius hominis, ut mutetur. Dixit ergo, et non faciet? locutus est, et non implebit? Ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo.

Sta, Balac.

Quasi dicatur: Desine, diabole, me ad blasphemandum justos incitare, quia si hoc facere praesumo, mihi damnationem acquirō, et illorum salutem non impedio. Deus, qui non mutatur corde, non mentitur ore, non mutatur proposito, non mentitur verbo, ipse proposuit et promisit in semine Abrahae se benedicturum omnes gentes. Quae ergo proposuit, non faciet? et quod dixit, non implebit? Absit!

Est enim Deus verax, omnis autem homo mendax (Rom. III).

Unde quia Deus verax est in promissis, ejus sermo quotidie cernitur adimpleri. Nam electorum justificatio et salvatio ejus est benedictio.

Dicat itaque vanus populus: Quod ergo Deus statuit adimplere, nunquid ego possum meis maledictionibus evacuare? Quin imo ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo. Reprobi quippe, dum ad contemplandam justorum vitam eriguntur, et ipsa admiratione eorum, justitiam eorum quam non diligunt praedicare compelluntur. Quae benedicendi laus non tam ex eorum voluntate quam ex divina procedit dispositione. Unde et Balaam ait:

Benedictionem prohibere non valeo.

Cujus benedictionis verba sunt haec:

Non est idolum in Jacob, nec videtur simulacrum in Israel. Dominus Deus ejus cum eo est, et clangor victoriae regis in illo.

Removet autem spirituali populo mala, praedicat bona. Mala scilicet idolum et simulacrum removet a populo spirituali, quae in carnali populo antiquitus fere continue constat exstitisse. Praedicat bona, quae in populo spirituali vere et perfecte reperiuntur. Unde sponsus sponsam laudans ait:

Una est columba mea, perfecta mea (Cant. VI).

Removet a populo spirituali omnem idololatriam et infidelitatem, ubi dicit:

Non est idolum in Jacob, nec videtur simulacrum in Israel.

Praedicat perfectam liberationem ejus ac libertatem, ubi addit:

Dominus Deus ejus cum eo est, et clangor victoriae regis in illo.

In eo quod Dominus Deus ejus cum eo est, jam non servit spirituali Pharaoni in Aegypto, in eo quod clangor victoriae regis est in illo, jam cantat canticum gratiarum actionis cum Moyse in deserto. Et diligenter attendendum quod non ait clangor pugnae, sed clangor victoriae. In praecedentis quippe populi liberatione clangor pugnae non fuit, quia Dominus pro eo pugnavit, et ipse tacuit. In sequentis quoque populi liberatione clangor pugnae non exstitit, quia Christus, qui coram tondente se os non aperuit, peccata ejus portando eum liberavit.

Torcular calcavit solus et de gentibus non erat vir cum eo (Isa. LXIII).

Primus igitur, sive primae clangor victoriae fuit canticum, quod cecinit Moyses, et filii Israel liberati de servitute Pharaonis regis Aegypti, dicentes:

Cantemus Domino; gloriose enim magnificatus est, equum et ascensorem projecit in mare (Exod. XV).

Secundus autem, sive secundae clangor victoriae est gratiarum actio, quam canit spiritalis Israel liberatus de servitute diaboli. De hoc clangore victoriae Dominus per Isaiam sub nomine Sion ait:

Gaudium et laetitia invenietur in ea, gratiarum actio, et vox laudis (Isa. LI).

Non ergo est idolum in spirituali Jacob, nec videtur simulacrum in Israel: quia de servitute daemonum liberatus est, et de tenebris infidelitatis eductus est, dum Dominus Deus ejus est cum eo, et clangor victoriae regis in illo. Ad quam etiam sententiam roborandam

subdit:

Deus eduxit eum de Aegypto, cujus fortitudo similis rhinocerotis.

Rhinoceros indomabilis naturae est: et Deus omnino incomprehensibilis, et invincibilis est. Rhinoceros Latine sonat in nare cornu. Et quia nare odores fetoresque discernimus, recte per narem discretionis temperantiam intelligimus: per cornu autem potentiam accipimus. Fortitudo ergo Dei quasi rhinocerotis est, quia Deus fortitudinis suae potentiam mirae discretionis moderamine semper exercet. Unde scriptum est:

Tu Domine Sabbaoth, omnia cum tranquillitate judicas (Jer. XI).

Et de Sapientia legitur:

Quod attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter (Sap. VIII).

Ad hunc etiam sensum pertinet illud Psalmistae:

Misit tenebras, et obscuravit, et non exacerbavit sermones suos (Psal. CIV).

Quia ergo Deus eduxit spirituales Israel de Aegypto antiquae infidelitatis, merito in eo non videtur simulacrum antiqui erroris. Sed quia sunt multi, qui Christianitatis nomine censentur, nec simulacris colla submittunt, qui tamen variis sortilegiis sacrilego more et divinationibus intendunt, recte de vero Israel praedicat dicens: Non est augurium in Jacob, nec divinatio in Israel. Ex falsis enim Israelitis sunt, qui in hujusmodi vanitatibus fidem suam et spem ponunt. Unde et Apostolus Galatas redarguens dicit:

Dies observatis, et menses, et tempora et annos; timeo vos, ne frustra laboraverim in vobis (Galat. IV).

In vero autem Israel, sicut non est idolum sive simulacrum, sic non est augurium, divinatio, incantatio, sive aliqua superstitiosa observatio, vel quidquid sacrae fidei probatur contrarium. Cujus videlicet populi bona spiritalia adhuc eleganter praedicat, ut eum non maledictione, sed benedictione dignum ostendat. Temporibus, inquit, suis dicetur Jacob et Israeli, quid operatus sit Deus. Quomodo? Ipse eis revelabit qui

annuntiat verbum suum Jacob, justitias et judicia sua Israel. Non fecit taliter omni nationi, et judicia sua non manifestavit eis (Psal. CXLVII).

Manifestantur autem judicia, sive opera Dei fidelibus diversis versis temporibus, diversis modis. Manifestantur per naturam, per creaturam, per legem, per prophetiam, per gratiam. Manifestantur post mortem plenius in perceptione stolae primae, manifestabuntur post finem saeculi plenissime, in perceptione stolae secundae et possessione gloriae. Interim autem dum sumus in via nondum in patria, multa latent, pauca patent. Licet enim homini multa incerta et occulta divinae sapientiae manifestentur (Psal. L): nescit tamen utrum odio an amore dignus sit, eo quod talia omnia in futurum reserventur incerta (Eccles. IX), et occulta Dei judicia super nos sint abyssus multa (Psal. XXXV).

Nunc enim cognoscimus ex parte, tunc autem cognoscemus sicut et cogniti sumus (I Cor. XIII).

Et sic temporibus suis dicetur Jacob et Israeli quid operatus sit Deus. Ecce populus ut leo consurget, et quasi leaena erigetur. Nobilissimis bestiis justorum vitam comparat, ut hac comparatione quae sit nobilitas morum in eis luculenter ostendat. Leo sunt viri robusti et

perfecti, leaena imperfecti et infirmi; leo contemplativi, leaena activi; leo Israel, leaena Jacob. Fertur quod dum leo esurit, rugitum emittit, cujus terrore bestias audientes sistit et figit, et sic captans sanguinem earum ebibit, carnes comedit. Qui in hoc etiam caeteras bestias superat, quod nullius bestiae ferocitatem formidat. Leo namque fortissimus bestiarum ad nullius pavebit occursum. Sic, sic justorum populus praesertim praedicatorum coetus, dum male viventium conversionem esurit, terrorem praedicationis emittit, et homines et bestialiter viventes ne de caetero per diversa currant vitia, stringit; et velut ore captos sanguinem eorum ebibit, dum crudelitatem penitus consumit. Quos etiam, ut moriantur mundo, vivant Deo, perimit, et eos sibi incorporando comedit, dum per fidem sibi conjungit et unit. Qui in hoc quoque sicut leo bestias ferocitate, sic homines virtute superat: quod ut se emendatione delinquentium reficiat nullius crudelitatis occursum formidat. Qui nequaquam accubat, donec praedam devoret, et occisorum sanguinem bibat, dum ab animabus salvandorum capiendis, sibi que uniendis, crudelitatibus eorum consumendis nullatenus cessat, donec in fine temporum eligendorum numerum impletum esse cognoscat. Hoc justorum praeconium Balaam, id est vanus populus saepe clamat; et per hoc Balac, id est, diabolus, qui verba blasphemiae et maledictionis suggesserat, ad iram irritat. Unde et Balac ad Balaam ait: Non maledicas ei, nec benedicas. Mallet namque diabolus vanitatis amatores prorsus obmutescere, quam de bonis quidquam boni proferre. Sed Deus ad laudem sui nominis ordinat, ut etiam per malorum ora laus bonorum nonnunquam crescat. Donet Dominus, charissimi nobis, ut gratiae laudisque justorum participes semper existamus, quatenus cum justis eorum adjuti precibus ac meritis supernae promissionis patriam ingredi mereamur. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

**SERMO LXXVIII. In festo quorumlibet sanctorum,
de tertia benedictione Balaam.**

Quoniam quae in duabus primis benedictionibus, quibus Balaam filiis Israel benedixit, scripta sunt diximus, jam ad ea quae in tertia vice continentur declaranda transeamus. Ait Balac ad Balaam:

Veni, et ducam te ad alium locum si forte placeat Deo, ut inde maledicas eis. Et duxit eum super verticem montis Phegor. Cumque vidisset Balaam, quod placeret Domino, ut benediceret Israeli, nequaquam abiit, ut ante perrexerat ut augurium quaereret, sed dirigens contra desertum vultum suum, et elevans oculos suos vidit Israel in tentoriis commorantem per tribus suas, et irruente in eum Spiritu Dei ait: Quam pulchra tabernacula tua Jacob, et tentoria tua Israel, ut valles nemorosae, ut horti juxta fluvios irrigui, ut tabernacula, quae fixit Dominus, quasi cedri prope aquas! (Num. XXIII, XXIV)

Balac Balaam de loco ad locum vocat, ut populo Dei maledicat, quia diabolus diversis modis homines vanos ad blasphemandum justos inflamat, ut dum uno modo non potest, alio laudem eorum imminuat. Quos etiam ad excelsa duxit, dum eos adversus justos, in quantum potest, in superbiam erigit. Sed vanus populus quanto crebrius, et acrius de justorum maledictione tentatur, tanto plerumque de benevolentia quam Deus erga eos habet plenius edocetur, et non ad maledicendum, sed ad benedicendum promptior efficitur. Unde Balaam, cum hac tertia vice vidisset quod placeret Domino, ut benediceret Israeli, nequaquam abiit, ut ante perrexerat, ut augurium quaereret, sed dirigens contra desertum vultum suum, et elevans oculos suos vidit Israel in tentoriis suis commorantem per tribus suas, et irruente in se Spiritu Dei, ait:

*Quam pulchra tabernacula tua, Jacob, et tentoria tua,
Israel!*

Vanus populus vultum suum ad desertum dirigit, dum occulta cogitatione quid in conversatione spiritualiter viventium agatur diligenter attendit. Oculos levat, ut Israel videat, dum in illorum contemplationem mentem exaltat. Qui hinc timore cohibitus ne mala proferat, inde justorum admiratione compulsus ne bona taceat, in vocem benedictionis prorumpit, dicens:

*Quam pulchra tabernacula tua, Jacob, et tentoria tua,
Israel!*

Tabernacula melius dici possunt, quae ex frondibus et ramis constituuntur; tentoria vero, quae ex materia pellium et telarum consuta tenduntur. Tabernacula ergo, quae ex minus cara materia sunt, bonorum effectum operum; tentoria vero quae ex meliori ac magis pretiosa fiunt materia exercitationem rectius designant virtutum. Excedit enim opera bonitas virtutum, quia sine operibus salvari potest, qui non habet quod tribuat; sine virtutibus, praesertim charitate, et quibusdam aliis non potest. Sunt etiam multi, qui exhibent opera bona, sed quia sine charitate sunt, gloriam supernam ex his consequi non possunt.

Materia itaque tabernaculorum videtur esse maxime senarius operum misericordiae, materia tentationum ternarius, sive septenarius virtutum. Senarius operum est dare cibum esurienti, potum sitiendi, etc. (Matth. XXV). Ternarius virtutum, fides, spes, charitas. Septenarius virtutum est septem virtutum descriptio, quae in Evangelio continentur (Matth. V). Quarum prima est humilitas, secunda mansuetudo, tertia mentis compunctio, quarta desiderium justitiae, quinta misericordia, sexta cordis munditia, septima pax mentis interna. Sunt et aliae virtutes plurimae, quas sacra Scriptura commemorat, quae dum bene exercentur, in spiritualium tentorium opus tenduntur. Ipsa quippe exercitatio ipsa est tensio. Bonorum igitur operum exhibitio, ipsa est spiritualium tabernaculorum erectio; virtutum exercitatio, tentorium sive papilionum tensio. Quae sit

autem istorum tabernaculorum sive papilionum pulchritudo, vel certe quam pulchrum sit in ipsis commanere, per quatuor pulchre describitur, cum subiungitur:

Ut valles nemorosae, ut horti juxta fluvios irrigui, ut tabernacula, quae fixit Dominus, quasi cedri prope aquas (Num. XXIV).

Justorum tabernacula atque tentoria quae actio et virtus constituunt, quasi valles nemorosae sunt, quasi valles per humilitatem, nemorosae per protectionem. Ex humilitate quippe, quae est virtutum et bonorum operum stabile fundamentum, surgunt virtutes et bona opera, et quemadmodum ex pinguibus vallibus condensa et sublimia oriuntur nemora, et sicut emittuntur fontes in convallibus, et eorum confluentia gignuntur sublimes arbores, sic humilibus dantur dona gratiae, de quibus conferuntur opera atque virtutes. Sicut quoque quilibet sumit refrigerium in vallibus sub umbra densarum et sublimium arborum, ne gravetur ardore solis, sic justus quisque in humilitate sua refrigeratur sub protectione virtutum et bonorum operum, ne aduratur aestu concupiscentiae carnalis, vel certe animadversione irae coelestis.

Ut horti juxta fluvios irrigui.

Horti diversis areclis distinguuntur, dum diversis areolis diversa semina jaciuntur, et diversa germina differenter in eis oriuntur. Alibi cepe, alibi porri, alibi caules locum accipiunt, et nutrimento terrae germina sua proferunt, et ad perfectionem crescunt. Sic et in hortis aromatum alibi istae, alibi illae species locum tenent, et nutrimentum ut crescant habent. Sicut autem superius per tabernacula opera, ita hic per aromata virtutes convenienter intelligimus, ut pulchritudo et utilitas olerum pulchritudini et utilitati operum, et pulchritudo et utilitas aromatum pulchritudini consignetur virtutum. Fluvii vero, qui istos duos hortos irrigant duo convenienter intelliguntur

compunctionis genera, quae corda humana perfluunt, ut utrobique fructum ferant. Dum enim hinc inde timor et amor corda stimulant, statim fluvii compunctionis emanant, qui dum eorundem cordium aerolas irrigant, statim eas ad proferenda virtutum et bonorum operum germina ubertim fecundant. Tabernacula igitur Jacob, id est opera activorum, et tentoria Israel, id est virtutes contemplativorum, ut valles nemorosa sunt, quia protegunt, ut horti juxta fluvios irrigui sunt, quia pascunt. Quamvis autem haec ita distinguamus, ut activis opera, virtutes contemplativis attribuamus: sciendum est tamen quod activi virtutes exercent, et contemplativi bona opera exhibent, licet ad activos magis pertinere videatur operum exhibitio, et ad contemplativos specialiter quarundam virtutum exercitatio.

Ut tabernacula quae fixit Dominus.

Tabernacula justorum et semper figuntur et semper moventur: semper sunt fixa per firmum, continuumque justitiae stabilimentum; semper moventur per continuum ejusdem justitiae incrementum. Fixa sunt, ut a justitia non deficiant, moventur ut in ipsa semper crescant. Semper fixa sunt quia jucundus homo, qui miseretur, et commodat, disponit sermones suos in iudicio,

in aeternum non commovebitur (Psal. CXI).

Semper moventur ut ait Saul ad David:

Faciens facies et potens poteris (I Reg. XVI).

Et in sequentibus de David scriptum est:

David proficiens, et semper seipso robustior (II Reg. III).

Tabernacula justorum, quae fixit Dominus, semper manent, quia

descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti et irruerunt in domum illam, et non cecidit: fundata enim erat supra firmam petram (Matth. VII).

Semper moventur, dum eorum actiones, ac virtutes fructu justitiae semper augentur. Unde et Paulus Corinthiis scribens ait:

Qui administrat semen seminanti, et panem ad manducandum praestabit, et multiplicabit semen vestrum et augebit incrementa frugum justitiae vestrae (II Cor. IX).

Quasi cedri prope aquas.

Cedri arbores sublimissimae sunt, quae quando juxta aquas crescunt, ut ex his verbis perpendi potest, sublimius solito se sustollunt. Per aquas septem dona sancti Spiritus convenienter intelligimus, scilicet

spiritum sapientiae et intellectus, spiritum consilii et fortitudinis, spiritum scientiae et pietatis et spiritum timoris Domini (Isa. XI).

Per aquam quippe Spiritum sanctum significari posse, Dominus in Evangelio demonstrat, ubi dicit:

Qui sitit, veniat ad me, et bibat. Qui credit in me sicut dicit Scriptura flumina de ventre ejus fluent aquae vivae. Hoc autem dixi de spiritu, quem accepturi erant credentes in eum (Joan. VII).

Tabernacula ergo sive tentoria justorum, id est actiones et virtutes eorum quasi cedri juxta aquas sunt, quia dum ex donis Sancti spiritus nutrimentum accipiunt, non solum opus et fortitudinem humanam transcendunt, verum etiam in coelum usque pertingunt. Unde Paulus ait:

Conversatio nostra in coelis est (Philip. III).

Tabernacula igitur sive tentoria justorum, quae sunt ut dictum est actiones ac virtutes eorum, quasi valles nemorosae sunt, quia protegunt, quasi horti irrigui, quia pascunt, quasi tabernacula quae fixit Dominus, quia stabiles, quasi cedri juxta aquas, quia sublimes. Aemulemur, fratres, habitare in tabernaculis ac tentoriis justorum. Aemulemur imitari opera, et virtutes eorum. Aemulemur cum justis requiescere in vallibus nemorosis in hortis irriguis, in tabernaculis quae fixit Dominus, sub cedris juxta aquas. Et multa quidem de his omnibus dici possunt, sed nos summatenus percurrimus, vobis profundiora rimanda relinquentes. Sed et quia plurima sunt verba, quae adjuc de hac tertia benedictione sequuntur, statuimus ex his quae supra dicta sunt hunc sermonem finire, et quae dicenda restant, in posterum exponenda reservare ne, dum diutius sermonem tendimus, fastidium vobis generemus. Satagamus itaque, charissimi, ex his quae diximus sancte et honeste conversari, ut obmutescere faciamus imprudentium hominum ignorantiam, ut si qui sint, qui Balaam imitantes detrahere nobis velint tanquam malefactoribus, confundantur; magisque quae recta sunt, de nobis praedicare cogantur, considerantes nostram bonam in Christo conversationem. Satagamus denique cum justis de virtute in virtutem progredi, ut cum eis eorum meritis et precibus adjuti supernae promissionis patriam aliquando mereamur ingredi. Quod nobis praestare, etc.

**SERMO LXXIX In festo quorumlibet sanctorum.
De eadem tertia benedictione.**

Fluet aqua de situla ejus et semen illius erit in aquas multas. Tolleitur propter Agag rex ejus, et auferetur regnum illius. Deus eduxit eum de Aegypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. Devorabunt gentes hostes illius ossaque eorum confringent, et perforabunt sagittis. Accubans dormivit ut leo, et quasi leaena, quam suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi, erit et ipse benedictus; et qui maledixerit tibi in maledictione reputabitur.

Pulchre superius pulcherrima justorum conversatione descripta, adhuc laudem eorum idem ariolus Balaam, qui vani populi typum gerit, magnifice praedicat, dicens: Fluet aqua de situla ejus, et semen illius erit in aquas multas. Aquae in sacra Scriptura aliquando Spiritum sanctum, aliquando scientiam sacram, aliquando scientiam pravam, aliquando tribulationem, aliquando defluentes populos, aliquando mentes bonorum fidei praedicamenta sequentium designare solent. Per aquam sancti Spiritus infusio designatur, sicut in Evangelio dicitur:

Qui credit in me flumina de ventre ejus fluent aquae vivae (Joan. VII).

Per aquam sancta scientia significatur, sicut scriptum est:

Aqua sapientiae salutaris potabit illum (Eccli. XV).

Per aquam scientia prava figuratur, sicut mulier prava per Salomonem describitur. Aquarum nomine solent tribulationes intelligi, sicut per psalmum dicitur:

Salvum me fac, Deus, quoniam intraverunt aquae usque ad animam meam (Psal. LXVIII).

Per aquas defluentes populi exprimuntur, de quibus scriptum est:

Mitte panem tuum super aquas transcuntes (Eccles. XI),

id est populos defluentes, quia post longa tempora invenies illum. Per quas quoque populos designari, Joannes testatur, ubi ait:

Aquae vero sunt populi (Apoc. VII).

Aquae istae transeunt, quia per mortalitatem ad mortem defluunt. Super quas etiam panem nostrum mittimus, dum quando nostro ministerio indigent, nostrum eis beneficium per charitatem impendimus. Quod et post longa tempora invenimus, quia post hanc vitam illud in praemio recipimus. Per aquam denique bonorum mentes fidei praedicamenta sequentium designantur. Unde et Ezechiel ait:

Audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum (Ezech. I).

Sonus quippe sacrae fidei, qui primum in paucis sanctis est factus postmodum ex aquis multis, id est ex innumerabilibus populis est multiplicatus. Spiritualis autem Israel, situla Christus est. Ipso antiquo populo petra, ipse nobis est situla: petra, quia in se firmiter subsistit; situla, quia omnia in mensura fecit. Ipse antiquis aquam fudit, ipse situla nobis gratiam infundit.

Ex hac itaque situla fluit nobis aqua gratiae spiritualis, aqua sapientiae salutaris: aqua gratiae ad justitiam, aqua sapientiae ad scientiam. Haec aqua, quam continet ipsa situla, per plenitudinem fluit, et influit nobis per plenitudinis participationem.

Nam de plenitudine ejus nos omnes accepimus (Joan. I).

Et semen illius erit in aquas multas. Quemadmodum autem populi situla est Christus, sic semen ejus debet intelligi Christus. Nam Christus ex illo populo secundum carnem natus est. Situla est, quia spiritalem nostram sitim per suam gratiam refrigerat. Semen est, quia per eadem gratiam nos regenerat. Ipse est semen, de quo ad Abraham dictum est:

In semine tuo benedicentur omnes gentes (Gen. XXII).

Et ad David:

De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

Et per Isaiam:

Nisi Dominus reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuisset; et quasi Gomorrha similes essemus (Isa. I).

Et de quo David ait:

Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum (Psal. XIII),

id est Christum. Licet enim evangelicus ille paterfamilias diversis temporibus ab exordio illucescentis saeculi diversos justos cultores vineae suae habuerit, et cultor bonus; et cultus bonus, id est praelatus et subjectus justus exstiterit, nemo tamen a se habuit quod fuit, vel quod fecit; sed ab isto uno, qui ab omnibus fideliter semper expectatus, omnibus tam misericorditer exhibitus, patiendo fecit ut bonum, quod in fide ipsius fecerant, ipsis esset ad justitiam, per quam redirent in patriam amissam. Unde, quia ipse solus omnium bonum exstitit, nemo justus ante ejus passionem ipsam patriam

introivit, donec ipse veniret, et cunctos redimeret, ac redemptis ejusdem patriae aditum reseraret. Quia etiam justitia omnium ad ipsum solum erat referenda, ipsi soli ascribenda, unus eorum pro omnibus ait:

Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam (Psal. CXIII).

Tibi gloria quia tua gratia, ex qua nobis est justitia, non ex virtute nostra. Nam secundum propheticum sermonem:

Omnia opera nostra nobis operatus es, Domine (Isa. XXVI).

Apud quem, sicut ait Moyses,

per se nullus innocens est (Exod. XXXIV).

Istud semen est illud granum evangelicum frumenti, quod cadens in terram per incarnationem, et mortificatum per passionem attulit fructum multum (Joan. XII) per multorum impiorum justificationem, qui hic significantur per aquarum multitudinem. Aquae enim sunt populi (Apoc. XVII), et aquae multae populi multi. Quorum multitudinem innumerabilem Johannes in Apocalypsi designat, ubi post quadraginta quatuor millia signatos ex omni tribu filiorum Israel (Apoc. VII), testatur se vidisse turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat (Ibid.). Hanc eandem multitudinem Isaias semen longaeuum vocat, ubi de passione Christi, et redemptione generis humani multa locutus in persona Dei Patris, adjecit:

Si posuerit pro peccato animam, suam, videbit semen longaeuum (Isa. LIII).

Permanet in mundo per gratiam, in coelo per gloriam.

Tolletur propter Agag, rex ejus, et auferetur regnum illius. Juxta litteram etiam hoc verum esse omni scienti historiam, quae in libro Regum primo scripta est, perspicuum est. Nam praecipiente Domino perrexit Saul, ut deleret Amalech, et regem ejus, et quidquid ibi vivum reperisset, sed in hoc inobediens Domino fuit, quia Agag regem Amalech vivum reservavit. Unde illi reverso de caede per Samuelem dictum est:

Projecit te Dominus ne sis rex super Israel (Reg. XV).

Et post pauca:

Scidit Dominus a te regnum Israel hodie, et dedit illud proximo tuo meliori te. Et uncto David directus est spiritus domini in David a die illa et in reliquum, et recessit a Saul, et exagitabat eum spiritus nequam a Domino (ibid.).

Quantum autem ad spiritalem pertinet intelligentiam, rex Israel propter Agag tollitur, dum aliquis praelatus ecclesiasticus contra diabolum non secundum praeceptum divinum dimicans in suo regimine reprobatur. Et regnum illius auferetur quia

ubi non est gubernator, populus corruet (Prov. XI).

Deus eduxit eum de Aegypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. Haec sententia bis in hac historia ponitur, ut Deus et mundum in sapientia creasse et genus humanum in sapientia redemisse ostendatur. In creatione namque mundi fortitudo Dei similis esse rhinocerotis recte dicitur, quia scriptum est:

Omnia in sapientia fecisti (Psal. CIII).

In redemptione etiam generis humani fortitudo Dei similis

rhinocerotis convenienter dicitur, quia scriptum est:

Sapientia vincit malitiam (Sap. VII).

Quare autem fortitudo Dei similis esse rhinocerotis perhibeatur, superius dictum est:

Devorabunt gentes hostes illius, ossaque eorum confringent, et perforabunt sagittis (Num. XXIV).

Hostes spiritualis Israel praesertim carnales Israelitae sunt. Unde apte scriptum est:

Inimici hominis, domestici ejus (Matth. X).

Et item:

Unusquisque a proximo suo custodiat, et in omni fratre suo non habeat fiduciam (Jer. IX).

Per gentes autem gentiles intelliguntur. Hoc itaque quod hic dicitur, devorabunt gentes hostes illius, perspicue et realiter contigisse manifestum est, dum Romani Tito duce obsidione Hierosolymorum multa millia Judaeorum peremerunt, muros subverterunt, templum succenderunt, et reliquam partem populi, quae mortem evaserat in captivitatem duxerunt, et per regiones disperserunt. Spiritualiter autem gentes hostes illius devorant, dum conversi ex gentibus ad fidem Christi per suam praedicationem sive Judaeorum perfidiam, sive quorumlibet aliorum perfidiam Judaeorum imitantium, incredulitatem superant; et dum eorum infidelitate devicta eos ad fidem vocent quia eos sibi incorporant. Quorum ossa confringunt, dum duriores quoslibet et fortiores ex ipsis, terrore divinae comminationis emolliunt. Et ossa eorum sagittis perforant, dum eorum dura corda subtilissimae Scripturae sermonibus penetrant, ut

illuc Christum inducant, et eos secundum carnem occidant, et secundum spiritum viventes reddant. Quamvis autem haec secundum spiritalem intelligentiam sic discutiamus, non tamen ea ad litteram antiquo illi et carnali populo evenisse negamus, dum aliae gentes alias eidem populo odiosas subverterunt, ut Cyrus et Darius Babylonios, et plures alii plures alios.

Accubans dormivit ut leo, et quasi leaena, quam suscitare nullus audebit.

Sed et hoc antiquo Israeli secundum litteram evenisse notum est, maxime dum per David subjectis in gyro nationibus, tempore Salomonis tranquilla pax exstiterit, nec rex vel regnum fuerit, quod eum praesumpserit perturbare, vel ejus quietem inquietare. Mystice vero specialiter haec contemplativis, et quibusque perfectis conveniunt, qui quanto a terrenis negotiis, et strepitu mundi longius sunt, tanto quietius et securius vivunt. Qui et in hoc veraciter et quiete dormiunt, quod cordis oculos ad exteriora clausos habentes, solis internis et aeternis intendunt. Hinc in Canticis canticorum sponsa dicit:

Ego dormio, et cor meum vigilat (Cant. V).

Quos etiam suscitare nullus audet, quoniam illorum exercitus terribiles sunt ut castrorum acies ordinata (Cant. VI). Unde et de Salomonis lecto, qui contemplativas designat animas, scriptum est:

En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel: omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi. Uniuscujusque ensis super femur suum propter timores nocturnos (Cant. III).

Sexaginta fortes lectum Salomonis ambiunt, quia contemplativas animas, in quibus noster pacificus praecipue requiescit, perfecti viri

maxime praelati custodiunt. Qui sunt ad bella doctissimi, quia callidi hostis assultibus doctissime resistere norunt. Et uniuscujusque ensis super femur suum, quia ne carnis concupiscentia perimantur, virtute abstinentiae et continentiae se fortissime stringunt. Inde est, quod adjuvante gratia Christi hostes ab eorum incursibus longe arcentur, et ab ipsis inquietandis removentur. Bene ergo de gente justa et vere Israelitico, quod accubans dormivit ut leo, et quasi leaena, quam suscitare nullus audet, perhibetur, quia dum forti perfectorum virorum custodia munitur a portis etiam inferorum non inquietatur.

Qui benedixerit tibi, erit et ipse benedictus; et qui maledixerit tibi, in maledictione reputabitur.

Ut jam ulterius Balac a sua stultitia quiescat, Balaam firmiter in hujus ultimae benedictionis fine pronuntiat: quod illius rei quisque particeps erit, quam in justos Dei benedicendo vel maledicendo protulerit. Qui benedixerit, inquit, tibi, erit et ipse benedictus. De illa benedictione certissime Spiritus sanctus hic agit, quae non solum ore fit, sed ex corde benedicto atque benevolo procedit. Balaam quippe filiis Israel benedixit, sed quoniam hoc solum ore et invitus, et non ex bona voluntate fecit, nequaquam ejusdem benedictionis particeps fuit. Quem potius crediderim maledictionis impiae, quam impio corde gessit, participem exstitisse: et idcirco in culpam pravi consilii adversus filios Israel dandi corruisse, ac tandem eorum gladio interiisse. Quod autem qui populo Dei maledixerit, ejusdem maledictionis particeps sit, manifeste probatur sacra auctoritate, qua dicitur:

Maledici regnum Dei non possidebunt (I Cor. VI).

Maledici namque aeterna maledictione cum caeteris malefactoribus plectentur, cum eis in fine dicetur:

Ite, maledicti, in ignem aeternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus (Matth. XXV).

Et nunc, charissimi nobis, elaboremus ex his quae dicta sunt, benedictionis justorum participes esse, ut eorum meritis, et precibus adjuti et in mundo, et in coelo, benedictionem hereditario jure mereamur possidere. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus.

**SERMO LXXX. De eadem historia, et benedictione Balaam.
In festo quorumlibet sanctorum homilia.**

Iratus Balac contra Balaam complois manibus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus econtrario tertio benedixisti. Revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnifice honorare te, sed Dominus privavit te honore disposito (Num. XXIV).

Diabolus, ut ex his verbis manifeste cognoscitur, tanto acrius irascitur, quanto crebrius suae malitiae conatus non solum inefficaces esse, verum et in bonum justis cooperari, et eis cum tentatione proventum divinitus dari patenter experitur. Dum enim justorum gloriosam vitam et profectum, vani et profani populi blasphemii destruere nititur, et sententia per divinam providentiam in contrarium vertitur, graviter dolet et conqueritur. Tertio autem justorum vita a vano populo benedicatur, dum ab ipso illorum cogitatio, sermo, actio benedicta praedicatur. Vanus quoque populus honore a diabolo disposito privatur, dum favore vanae laudis, quam ex oppressione et diminutione gloriae justorum detrahendo meruisset, penitus defraudatur. Qui ad locum suum infecto negotio revertitur dum a consideratione et laude justorum decidens in consueta vitia relabitur. Sed et Balac per viam qua venit ad suum locum redit, dum diabolus frustrato pravae intentionis effectum in occultum suae malitiae ad alia deceptionis machinamenta cogitanda se retrahit. Vanus denique populus dum verbis nequissimis adversum justos manifeste servire non praesumit, occultis consiliis erga eum invidia adhuc stimulante nonnunquam saevit. Hinc est quod Balaam ad populum suum pergens ait:

*Verumtamen pergens ad populum meum dabo consilium,
quid populus tuus huic populo faciat extremo tempore,*

id est ad ultimum antequam separetur ab eo. Hoc est autem consilium

quod dedit ei, scilicet ut virgines, quarum specie castitas illudi posset, circa tentoria eorum mitterentur; quae juvenes ad se declinantes interim allicere sibi laborarent, ut eos transgredi leges patrias facerent, et deos colerent alienos; ut Deo suo eis irato, vel ad modicum tempus humiliarentur. Quod et factum est. Sane Balaam adhuc quarto sublevatus prophetiae spiritu assumpta parabola sua quaedam de Christo, quaedam iterum de spiritali populo, quae in posterum et in longinquum erant futura, locutus ait:

Videbo eum, sed non modo; intuebor illum, sed non prope. Orietur stella ex Jacob, et consurget virga ex Israel, et percutiet duces Moab, vastabitque omnes filios Seth; et erit Idumaea possessio ejus. Haereditas Seir cedet inimicis suis; Israel vero fortiter aget; de Jacob erit qui dominetur, et perdat reliquias civitatis.

Post haec praedictis quarumdam gentium ruinis, reversus est in locum suum. Nisi autem pluribus sacrae Scripturae testimoniis notum esset, et malos donum prophetiae, quemadmodum et alia quaedam dona spiritalia posse habere, vehementer esset mirandum, ariolum istum spiritu prophetico sublevatum tam sublimia de Christo, populoque justorum prophetare potuisse.

Videbo, inquit, eum, sed non modo; intuebor illum, sed non prope.

Quasi diceret: Consilium nequam, quod vobis dedi, cum filii Israel per terram vestram transibunt, poterit impleri: sed quae subjungo, in tempus longum implebuntur.

*Orietur stella ex Jacob, et consurget virga ex Israel.
Christus stella, Christus virga.*

Stella, quia illuminat; virga quia castigat. Illuminat in bono, castigat

de malo. Illuminat ignorantes, castigat delinquentes.

Et percutiet duces Moab, etc.

Per istos omnes, quos haec virga percussura dicitur, conversio gentium manifeste significatur. Christus quippe gentes percussit, dum eas per fidem suam mortificavit mundo, ut viverent Deo. Hoc autem, quod Balaam de Christo dixit, percutiet duces Moab, etc. videtur et David postmodum in persona Christi cecinisse, dicens:

*Moab olla spei meae, in Idumeam extendam
calceamentum meum (Psal. LIX),*

id est fidem incarnationis meae. Mihi alienigenae subditi sunt.

Moab etenim olla Christi est, dum gentilitas per dilectionem a sua crudelitate bene cocta, ejus desiderium quo nostram salutem esurit, sancte vivendo reficit. In Idumaeam quoque suum calceamentum tendit, dum eidem gentilitati humanitatis suae fidem dedit. Et alienigenae illi subditi sunt, dum et illi, qui non sunt ex Israel, in eum credunt. Primitiva nempe Ecclesia est, quae significatur, ubi dicitur:

*Meus est Galaad, et meus est Manasses, et Ephraim
fortitudo capitis mei Juda, et rex meus (ibid.).*

Deinde conversio gentium quae figuratur, ubi dicitur:

Moab olla spei meae, etc. (ibid.)

Istos omnes Christus percutit, dum mundo mortificans sibi viventes reddit.

*Haereditas etiam Seir inimicis suis cedit, et Israel fortiter
agit,*

dum gentilitas praedicantium verbis colla submittit, et coetus praedicantium eam in bona operatione strenue disponit. Haec fortitudo spiritualis Israel in apostolis primum effulsit, deinde in aliis justis subsequenter enituit. Apostolis nimirum dictum est:

*Estote fortes in bello, et pugnate cum antiquo serpente.
Quod non solis apostolis dictum esse constat, secundum
illud: Quod vobis dico, omnibus dico (Marc. XIII).*

De Jacob erit qui dominetur,

scilicet Christus,

et perdat reliquias civitatis

Babyloniae spiritualis. Illos enim perdit, quos ad damnationem relinquit. Quorum damnatio per ruinas gentium subjectarum designatur dum subditur:

*Cumque vidisset Amalec, ait: principium gentium
Amalec, cujus extrema perdentur.*

*Vidit quoque Cinaeum, et ait: Robustum est quidem
habitaculum tuum, sed si in petra posueris nidum tuum,
et fueris electus stirpe Cain, quandiu poteris permanere?
Assur enim capiet te.*

Venient in triremibus de Italia, superabunt Assyrios, vastabunt Hebraeos; et ad extremum etiam ipsi peribunt. Per istarum igitur gentium subversionem universorum malorum intelligimus damnationem.

*Morabatur autem Israel eo tempore in Setim, et
fornicatus est populus cum filiabus Moab, quae*

vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt, et adoraverunt deos earum; initiatusque est Israel Beelphegor. Et iratus Dominus ait ad Moysen: Tolle cunctos principes populi, et suspende eos contra solem in patibulis (Num. XXV).

Propterea videntur principes puniri, quod debuissent praevaricatores punire.

Dixitque Moyses ad cunctos iudices Israel: Occidat unusquisque proximos suos, qui initiati sunt Beelphegor; et perierunt illa die viginti quatuor millia hominum.

Setim interpretatur spinae. Bene ergo dicitur de filiis Israel quod in Setim, id est spinis morabantur, dum peccaverunt, quia credibile prorsus est quod praecedentium spinae peccatorum exigebant, ut in tam gravia scelera laberentur.

Abyssus enim Abyssum invocat (Psal. XLI),

quia culpa culpam generat. Et alibi de peccatoribus dicitur:

Mea est ultio, et ego retribuam eis in tempore, ut labatur pes eorum (Deut. XXXII).

Per hoc autem quod idolo sacrificaverunt, intelligimus omnem infidelitatem, per hoc vero quod fornicati sunt, omnem pravam actionem. Utroque igitur pede, fidei scilicet et actionis, a semita recta claudicaverunt, quando in praedicta scelera corruerunt. Sed in ultione fornicationis mirabilis et laudabilis Phinces exstitit, qui Zambri duces tribus juda, et Cozbi Madianitidem feminam concumbentes justitiae zelo accensus in locis genitalibus perfodit, et iram Dei in populo saevientem placavit. Unde et Dominus

illi statuit testamentum pacis et principem fecit illum, ut sit illi sacerdotii dignitas in aeternum (Eccli. LXV).

Et nunc, charissimi, nobismet ipsis ex his quae dicta sunt, attendentes; et si non nostrae detrimentum gloriae maledictionibus vani populi patimur, caveamus tamen, ne pravis eorum consiliis in peccatum collabamur. Et si aliquos ex nobis deceptioni diaboli ac vani populi in culpam corruisse cernimus, statim malum ex nobis auferamus, ut exemplo Phinees justitiae zelo accensi, illud nostrae discretionis gladio puniamus, ut cum justis, justorum meritis et precibus adjuti, terram lacte et melle manantem ingredi mereamur. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster.

**SERMO LXXXI. In festo S. Gregorii de candelabro,
de quo Exod. XXV.**

*Nemo lucernam accendit, et in abscondito ponit, neque
sub modio, sed super candelabrum, ut qui ingrediuntur,
lumen videant (Luc. XI).*

Candelabrum, fratres, est Ecclesia; beatus Gregorius, cujus hodie solemniam colimus, est lucerna. Candelabrum est Ecclesia: quia candelabrum malleis extenditur, et instrumentum luminis efficitur, et sancta Ecclesia, tentationibus probata, tusionibus persecutionum attenuata, ardet igne sapientiae coelestis, et lucet opere charitatis. Candelabrum super tres pedes stabilitur, et sancta Ecclesia super fidem sanctae Trinitatis fundatur. Legimus in Exodo quod Dominus Moysi de candelabro faciendo praeciens ait: Facies et candelabrum ductile de auro mundissimo, hastile ejus, et calamos, et scyphos, et sphaerulas, ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egredientur de lateribus, tres ex uno latere, et tres ex altero. Tres scyphi erunt quasi in modum nucis per singulos calamos, sphaerulaeque ac lilia. Hoc erit opus sex calamorum, qui producendi sunt de hastili. In ipso autem candelabro erunt quatuor scyphi in nucis modum, sphaerulaeque per singulos, et lilia. Sphaerae igitur et calami ex ipso erunt, universa ductilia de auro purissimo. Facies et lucernas septem, et pones eas super candelabrum, ut luceant ex adverso. Emunctoria quoque, et ubi ea quae emuncta sunt exstinguantur, fient de auro purissimo.

*Omne pondus candelabri cum universis vasis suis
habebit talentum auri mundissimi (Exod. XXV).*

Sancta igitur Ecclesia candelabrum ductile et aureum est. Candelabrum, quia super fidem sanctae et individuae Trinitatis fundata, et ad continendum verum divinumque lumen instituta. Ductile, quia variis persecutionum tusionibus secundum

successionem et prolixitatem temporum ad incrementa virtutum, augmentumque fidelium suorum producta. Aureum, quia charitatis intimae fulgore praeclara. Candelabrum, et quae de ipso procedebant erant ductilia, quia

quicumque volunt pie in Christo vivere, persecutionem patiuntur (II Tim. III).

Erant aurea, quia cuncta sanctorum justitia, sive flamma charitatis perfectae, sive luce sapientiae probatur esse praefulgida.

Per hastile candelabri, quod in ipso constat esse fortissimum, maximum et intimum, nec solum rectum, sed et erectum convenienter intelligimus viros in sancta Ecclesia in operibus fortissimos, in virtutibus praecipuos in interioribus deditos, ad superna contemplanda sublimiter erectos et elevatos, nec ad exteriora negotia tractanda dextra levaque deflexos. Isti etenim sunt coram divinis aspectibus praecipui et optimi,

qui optimam partem elegerunt, quae non auferetur ab eis (Luc. X).

Unde et in hastili candelabri quatuor scyphi, sphaerulae, et lilia fieri praecipiuntur, cum in calamis ex ipso procedentibus non nisi tres scyphi, sphaerulae, et lilia fuisse describantur, ut per hoc contemplativorum merita activorum vitam transcendere demonstrantur. Aliter. Possumus per hastile, quod est in candelabro fortissimum, principale et medium, et ex quo caetera procedunt, et in quo habent fundamentum, Christum intelligere, qui sanctorum omnium est fortitudo. principium, et fundamentum, et in quorum medio est, sicut ipse testatur, dicens:

Ubi fuerint duo congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum (Matth. XVIII).

Ex quo veraciter procedunt, quia quidquid boni faciunt, ex ipso percipiunt. Hinc est enim quod ipse dicit:

Ego sum vitis, et vos palmites (Joan. XV).

Quasi dicat:

Ego sum hastile, et vos calami. Sicut non potest palmes fructificare, nisi manserit in vite, et sicut calamus non potest se erigere ad supportandum lucernam, nisi manserit in candelabri stipite, sic et vos nisi in me manseritis, non potestis lucem veritatis et fidei ferre.

Hastile igitur Christus, caetera quae ab hastili procedunt cuncti fideles sunt. In hastili quaternarius scyphorum et aliorum quae sequuntur describitur, cum in calamis non nisi ternarius reperitur, ut per hoc manifeste pateat quod bonum, quod in Christo est per plenitudinem in ejus fidelibus non esse nisi per solam plenitudinis participationem. Calami procedentes de hastili, et qui in candelabro post hastile fuere praecipui, sancti apostoli et universi praedicatores sunt. Qui recte dicuntur calami, quia spiritu divino repleti. Qui dum nobis sacram fidem praedicant, quasi canticum novum suaviter sonant. De quo ipsorum sono Psalmista cecinit, dicens:

In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terrae verba eorum (Psal. XVIII).

Qui etiam sex esse describuntur, ut per senarium eorum perfectio designetur. Senarius enim perfectus numerus est, sive quod Deus sex diebus hunc mundum perfecit, sive quod idem senarius ex partibus suis constat. Quemadmodum autem calami significant praedicatores, ita et scyphi designant auditores. Quia namque scyphis vina infunduntur, recte per scyphos auditores verbi figurantur. Et sicut scyphis aliis plus, aliis minus liquoris infunditur, sic auditoribus aliis

plus, aliis minus gratiae coelestis in praedicatione confertur. Unicuique secundum mensuram fidei, et mensuram donationis Christi.

Scyphi denique, id est auditores, dum vino spiritali replentur, et inebriantur, ad effectum boni operis fortiter animantur. Unde et de sphaerulis statim additur. Sphaerulae namque, quae volubiles sunt, justos in bono opere veloces expriment. Sphaerula omni parte volvitur, et perfecta justorum actio, nec adversitate tardatur, nec prosperitate elevatur; quae inter adversa fortis, inter prospera humilis, nec timoris habet angulum, nec elationis. Lilia autem designant supernam retributionem. Per virorem quippe figurant immarcessibilitatem aeternitatis. Per candorem decorem immortalitatis. Calami ergo, scyphi, et sphaerulae pertinent ad laborem, lilia ad retributionem. Calami de hastili procedebant, tres hinc et tres inde, quia et ante incarnationem Christi tempore naturalis legis, tempore scriptae legis, et tempore prophetarum fuerunt sancti, qui fidem sanctae Trinitatis mystice designarent; et post incarnationem ejus existunt, tempore primitivae Ecclesiae, tempore electionis nostrae de gentibus, tempore ultimo quando reliquiae Israel convertentur, quae eandem fidem praedicens. Per singulos calamos describuntur scyphi, sphaerulae, lilia, quia et sub antiquis, et sub modernis praedicatoribus singulis praedictis temporibus inveniuntur fideles potum gratiae sitire, in via Dei bene operando currere, immarcessibilem virorem aeternitatis, et incorruptibilem candorem immortalitatis exspectare. Per singulos autem calamos erant tres scyphi, sphaerulae, lilia, ut designetur omnibus temporibus exstitisse rectores, continentes conjugatos, qui in Ezechiele per Noe, Daniel et Job figurantur. Scyphi in modum nucis, quae testam duram, nucleum dulcem habet, jussi sunt fieri, ut per hoc demonstraretur, quod dulcedo difficile nonnunquam acquiritur, sed cum habetur multum sapit, multum amatur. Si quis autem quaerit quomodo mystice hastile, quod Christum significat, scyphos, et sphaerulas, et lilia continebat, prudenter animadvertat, quod Christus non solum electis suis

virtutum scientiam, operationem, et remunerationem tribuit; sed etiam in seipso scyphi figuram ostendit, cum se plenum Spiritu sancto declaravit, et sphaerulae,

cum exsultavit ut gigas ad currendam viam (Psal. XVIII).

Lilii quoque, cum apud Patrem glorificatus est. Ultimus autem, id est supremus scyphus, sphaerula, lilium in hastili altiora calamis eminent, quia dona, quae Christo Deus contulit, omnem transcendunt modum humanae capacitatis. Unicuique enim nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi (Ephes. IV).

In ipso autem habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter (Col. II).

Septem lucernae, quae super candelabrum ponebantur, ut lucerent ex adverso, universi praelati sunt, qui sanctae Ecclesiae praepositi ex adverso lucent, dum verbo et exemplo peccatoribus justitiae lumen praebent, dum medentur contritis corde, dum praedicant captivis indulgentiam. Septenario autem universitatem significari saepe diximus. Emunctoria quoque et ubi quae emuncta sunt exstinguantur fient de auro purissimo. Sunt quaedam in Scripturis praecepta et in hac vita, et in futuro observanda perpetuo, ut est illud:

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, etc. (Matth. XXII).

Sunt alia, quae tempore vitae hujus jubentur observari, ut in futuro merces retribuatur, ut est illud:

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut recipiant vos in aeterna tabernacula (Luc. XVI).

Sunt et alia, quae in Veteri Testamento Domino jubente servata, jam

coruscante Evangelio non secundum litteram, sed juxta sensum mysticum observantur, ut ritus hostiarum, et alia hujusmodi. Quae dum ab apostolis praedicabantur esse finita, et spiritualiter tantum esse servanda, emungebantur ellychnia candelabri, ut reparata melius lucerent, quia sublimius intellecta lucem doctrinae plenius praeberent. Ad hanc reparationem pertinet quod scriptum est:

Vetera novis supervenientibus projicietis (Levit. XXVI).

Et alibi:

Ecce nova facio omnia (Apoc. XXI).

Constat enim Apostolos ante passionem Sabbatum solvisse, et post ascensionem Domini, et adventum Spiritus sancti finem penitus legalibus hostiis imposuisse. Item finita mortali vita, et succedente immortalis cessabunt maxima ex parte opera vel dona lucis, quibus nunc utimur, ut sequantur praemia aeterna in praesentia divinae visionis. Sive enim prophetiae evacuabuntur, sive linguae cessabunt, sive scientia destruetur (I Cor. XIII). Verba vero sacrae Scripturae, quae haec ita fieri testantur, emunctoria sunt aurea, quia spe futurae claritatis eximia. Vasa, in quibus quae emuncta sunt exstinguntur, corda sanctorum sunt, in quibus istae mutationes fiunt, quae et ipsa sunt aurea, quia luce sapientiae, et flamma charitatis clara. Omne denique pondus candelabri cum universis vasis suis habebat talentum auri mundissimi. Omne nempe quod, Deus facit,

in numero, et pondere et mensura facit (Sap. XI).

Quae tria secundum spiritalem intelligentiam eandem possunt habere significationem. Ad hoc pondus sive mensuram pertinet quod supra dictum est:

Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi (Ephes. IV).

Ab hac mensura solus Christus excipitur, ad quem solum pertinet quod scriptum est:

Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum (Joan. III).

Christus enim, ut et supra monstratum est, habet gratiam plenariam, quae caeteris dividitur ad mensuram.

Intelligimus igitur per candelabrum Ecclesiam; per hastile, Christum; per calamos, praedicatores; per scyphos, auditores; per sphaerulas, operadores; per lilia, retributiones; per lucernas, praelatos; per emunctoria sacrae Scripturae verba, quaedam opera et virtutes quandoque evacuari contestantia; per vasa in quibus emuncta exstinguebantur, corda sanctorum in quibus haec evacuantur; per pondus candelabri, mensuram doni, meriti, sive praemii. Talentum, quod est maximum in ponderibus, perfectionem significat. Haec igitur lucerna beatus, videlicet Gregorius, cujus hodie solemniam celebramus, super candelabrum non in quolibet loco, sed in summo posita, tanto longius et latius suos radios diffundit, quanto sublimius posita fuit. Lucet itaque nobis lucerna radiis diversis, radiis eximiis, radiis praeclaris. Lucet enim nobis virtutibus, lucet operibus, lucet verbis, lucet miraculis, lucet asperrima religione, lucet fragrantissima opinione, lucet merito, lucet praemio. Et nunc, charissimi nobis, ad hujus lucernae radios incedamus, ut devia quaeque devitantes, et per semitam justitiae gradientes, ad superna gaudia venimus. Quod nobis praestare, etc.

**SERMO LXXXII. In festo Omnium Sanctorum.
Expositio tropologica psalmi CXLIX.**

*Exsultabunt sancti in gloria, laetabuntur in cubilibus suis
(Psal. CXLIX).*

In his et in sequentibus verbis, charissimi, quae sit sanctorum dignitas declaratur, et sub paucorum brevitae verborum quae sit eorum gloria designatur. Exsultabunt sancti in gloria, laetabuntur in cubilibus suis. Gloria sanctorum est bona conscientia eorum, Paulo attestante, qui ait:

*Gloria nostra haec est testimonium conscientiae nostrae
(II Cor. II).*

Sancti ergo non inconvenienter exsultare dicuntur in gloria, dum exsultant in sua bona conscientia. Ad hoc quoque spectat quod praedictus Apostolus ait:

*Opus suum unusquisque probet, et sic in semetipso
tantum gloriam habebit, et non in altero (Gal. VI).*

Gloriam autem conscientiae caeteris justorum virtutibus sanctus Psalmographus, imo Spiritus sanctus anteponit narratione, non quia praecedat ordine, sed quia supereminet dignitate. Praecedit enim virtus, et bona actio, et per has itur, et ad bonam conscientiam pervenitur. Quis siquidem bonam habet conscientiam, nisi qui ex virtute, et actione se cognoscit habere justitiam? Illorum ergo tantum est exsultare in gloria, in quibus est bona conscientia, quam sola constituit iustitia.

Laetabuntur in cubilibus suis.

Sancti suis in cubilibus laetantur, dum a carnis desideriiis remoti, a

curis saecularibus elongati, et in pace interna positi, coelestia bona quiete contemplantur. Per cubilia nempe, in quibus dormitur, interna quies accipitur; quam tunc vere mens adipiscitur, cum ab exterioribus perfecte quiescit, et solis internis intendit. Horum cubilium, et quietis in Canticis canticorum sponsa meminit, ubi dicit:

Ego dormio, et cor meum vigilat (Cant. V).

Ille nimirum bene dormit, et cor ejus vigilat, qui sopitis ad exteriora sensibus, intrinsecus ad interna contemplanda devote vacat. Hanc cubilium quietem cuncti carnales odio habent, quibus exteriora sola placent. Quos sub Ephraim nomine propheta subtiliter redarguens dicit:

Ephraim vitula docta diligere trituram (Ose. X).

Vitula namque trituram amat, quia comedit de spicis, quas triturat. Sic carnales omnes exteriora negotia totis praecordiis amant, non ut Ecclesiae necessitatibus vel utilitatibus inserviant, sed ut largiori et lautiori cibo, potuque inanibus etiam verbis et vanitatibus mundanis ad libitum suum se reficiant. Denique grave sibi damnum fieri conqueruntur, quoties eis exteriora custodienda, vel disponenda non injunguntur. At non ita sancti, praesertim perfecti, qui interna magis diligunt, ex quibus potiora gaudia sumunt. Unde et subditur:

Exsultationes Dei in gutture eorum.

Exsultationes Dei in gutture sanctorum sunt, dum pro acceptis beneficiis exsultanter Deo gratias agunt. Hinc est quod propheta de Jerusalem, imo de universitate justorum dicit:

Gaudium et laetitia invenietur in ea, gratiarum actio, et vox laudis (Isa. LI).

Sed quia non sufficit ut cuiquam tantummodo bonum faciat, nisi et in aliis malum pro viribus destruat, apte subditur:

Et gladii ancipites sive bis acuti, id est ex utraque parte acuti, in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis, ad alligandos reges eorum in compedibus, et nobiles eorum in manicis ferreis, ut faciant in ejus judicium conscriptum: gloria haec est omnibus sanctis ejus.

Unde Apostolus, cum de spiritali armatura loqueretur, de gladio dicit:

Et gladium spiritus, id est gladium spiritalem, quod est verbum Dei (Ephes. VI).

Et alibi:

Vivus est sermo Dei, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis (Hebr. IV).

Pluraliter autem hic dicuntur gladii, quia duo sunt Testamenta verbi Dei. Ad quod forsitan spectat illud Evangelicum:

Domine, ecce duo gladii hic (Luc. XXII).

Qui recte bis acuti sunt, quia foris in nobis amputant luxuriam carnis, et intus resecant malitiam cordis. Bis acuti sunt, quia bonos a malis, et malos a bonis discernunt. Gladios autem sancti tenent in manibus, quia verba sacra quae praedicant exercent operibus. Ad quid etiam teneant eos declaratur, cum subditur:

Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis.

Possumus autem per nationes hoc in loco convenienter intelligere malos per populos bonos, infirmos tamen et imperfectos. Sancti itaque in nationibus gladiis Deum vindicant, dum secundum praecepta sacrae Scripturae malos excommunicant, vel certe in eos vindictam quandoque venturam praedicant. Increpationes in populis faciunt, dum bonorum perfectorum et infirmorum quaslibet transgressiones veniales et leves sacris verbis redarguunt. Mali ex industria malae voluntatis, et elatione culpam incurrunt; boni ex ignorantia, vel infirmitate delinquant. Et quantum distat nequitia malorum ab imperfectorum infirmitate, tantum vindicta videtur differre ab increpatione. Nequitia quippe, et vindicta sunt graviore; infirmitas autem et increpatione leviores.

Ad alligandos reges eorum in compedibus et nobiles eorum in manicis ferreis.

Reges hoc in loco dici possunt, quorum est ex officio virtute discretionis alios regere. Nobiles, qui cujuslibet fulgore dignitatis caeteris videntur praepollere. Qui quanto sublimiores sunt, tanto facilius ac citius in culpam nonnunquam cadunt. Quos sancti in compedibus et manicis ferreis ligant, quoties eorum pravitatem auctoritate suae sanctitatis refrenant. Nec solum sancti praelati istos praelatos, et nobiles ignobiliter viventes a suis pravitatibus cohibent; verum et subjecti eorundem malorum ipsos cohibere debent, ne possint manus eorum, quod coeperant, implere, vel si incoeperint, non possint consuescere, vel diutius tenere. Nisi enim subditi cum auctoritate mala eorum reprobent et eis contradicant, seductionis eorum se reos sciant. Si enim asina Balaam sessorem suum usque ad gladium angeli subvexisset, nonne uterque eorum sententiam subiisset? Nunc autem ei restitit, calces allisit, verbis contra naturam increpavit, sicque se et illum salvavit. Sic et Paulus restitit in faciem Petro, quia reprehensibilis erat (Gal. II).

Quod autem praelatus subditorum correptionem libenter

amplecti debeat, beatus Gregorius in Pastoralibus demonstrat, dicens:

Praelatus, qui prava studet agere, et tamen ad haec videt caeteros tacere, ipse sibimet testis est quod plus veritate se appetit diligi, quam contra se non vult defendi. Hinc Petrus increpationem Pauli libenter accepit. Hinc David correptionem subditi humiliter audivit, quia et rectores boni, dum privato amore se diligi nesciunt, liberae puritatis verbum a subditis, obsequium humilitatis credunt. Sed inter haec necesse est quatenus subditorum mens, cum quaedam recte sentire potuerit, sic in vocem libertatis prodeat, et tamen libertas in superbiam non erumpat, ne dum forte immoderatus eis linguae libertas conceditur, vitae ab his humilitas amittatur.

Ut faciant in eis iudicium conscriptum.

Judicium conscriptum dici potest divinum decretum auctore Deo in mundo sancitum a Patribus litteris commendatum. Quod videlicet iudicium sancti in nationibus, populis, regibus, et nobilibus eorum faciunt, dum alios pro contumacia puniunt, alios de suis transgressionibus corripunt, et integritati virtutum restituunt in quantum possunt. Et haec est gloria omnibus sanctis ejus, ut videlicet ipsi boni per justitiam existant, et in aliis puniendis vel corripiendis secundum rationem praedictam gratiam sibi datam exerceant. Omnibus sanctis ejus, id est non solum majoribus, sed et minoribus. Inferiores enim licet in aliis puniendis vel corripiendis potestative non agant, potestative tamen agentibus cooperantur, et si non facto vel verbo, tamen voto. Unde est illud:

Laetabitur justus, cum viderit vindictam (Psal. LVII).

Et si gaudet justus, cum videt iniquis vindictam illatam, multo plus gaudere, credendus est, dum videt peccatoribus per correptionem et

emendationem veniam concessam, sanctitatem restitutam, quemadmodum

gaudium est in coelis super uno peccatore poenitentiam agente, magis quam super nonaginta novem justis, qui non egent poenitentia (Luc. XV).

Sancti itaque, ut supra dictum est, exsultabunt in gloria per bonae conscientiae gloriationem: laetantur in cubilibus suis per internam quietem; exsultationes Dei sunt in gutture eorum per gratiarum actionem; gladii ancipites in manibus per sacri verbi operationem; faciunt vindictam in nationibus malos puniendo; increpationes in populis, delinquentes corripiendo; alligant reges et nobiles etiam superiores, sed cum reverentia a pravitate cohibendo; faciunt in his omnibus iudicium conscriptum, hoc quod Deus per Scripturam faciendum iudicat exsequendo. Laboremus, charissimi nobis, bonorum quae de sanctis dicta sunt esse participes, ut eorum gloriae mereamur esse consortes. Quod nobis praestare dignetur, etc.

**SERMO LXXXIII. In festo Omnium Sanctorum.
Expositio anagogica psalmi CXLIX.**

*Exsultabunt sancti in gloria, laetabuntur in
cubilibus suis.*

Haec superius secundum sensum tropologicum exposita sunt, sed adhuc secundum anagogicum sensum, ad quem etiam magis pertinere videntur, exponi possunt. Exsultabunt itaque sancti in gloria, quia non solum nunc exsultant in gloria, ut supra dictum est, per bonam conscientiam in tempore, verum etiam post tempus exsultabunt in gloria per retributionem in aeternitate. Quae gloria, quanto magis nunc est incognita nostro sensui, inexperta affectui tanto difficilior est locutioni. Gloria namque haec ipse Deus est, quem nemo vidit unquam (I Joan. IV), qui est incomprehensibilis cogitatu, qui dum suos sanctos in coelo luce suae claritatis illustrat, suae gloriae beatitudinem illis perfecte participat. De qua gloria, ut quoquo modo nobis significetur, scriptum est:

*Fulgebunt iusti sicut sol in regno Patris eorum
(Matth. XIII).*

Quis ergo putas fulgor erit, dum innumerabilia millia justorum sociabuntur innumerabilibus millibus angelorum? Et si tam inaestimabilis claritas erit in his creaturis, quis, quaeso, aestimet fulgorem summae majestatis, non solum illum qui est divinitatis, verum etiam illum qui est glorificatae in Christo humanitatis, quem omnis creaturae claritatem incomparabiliter transcendere certissimum est? Nam de ipso etiam ante passionem, et ante resurrectionis ascensionisque ejus gloriam, in ejus transfiguratione scriptum est quod resplenduit facies ejus sicut sol (Matth. XVII). Legimus in Apocalypsi de angelo, qui in similitudinem Filii hominis beato Joanni apparuit, scriptum quod facies ejus erat sicut sol quando lucet in virtute sua (Apoc. I). Clarissimam in rebus visibilibus

creaturam ad exprimendam claritatis ejus gloriam posuit, dum faciem ejus sicut solem in virtute sua lucere, id est in meridie, dixit. Perpendat igitur qui potest qualis sit aeterna et immensa claritas incomprehensibilis et ineffabilis divinitatis, si tam mirabilis fuit apparens similitudo glorificatae in Christo humanitatis. Beata autem gloria justorum, sive gloriosa beatitudo eorum erit summae Divinitatis, et glorificatae in Christo humanitatis claritate perlustrari, et eam sine fine contemplari. Unde et in Apocalypsi iterum scriptum est quod civitas superna, scilicet Jerusalem, non eget sole neque luna, ut luceat in ea; nam claritas Dei illuminabit eam, et lucerna ejus Agnus est (Apoc. XXI). Perpendat enim qui potest (sed non est, ut credo, qui possit) quanta erit sanctorum gloria, quando bonus servus et fidelis intrabit in gaudium Domini sui (Matth. XXV), quando bonus operarius post laborem operis sui percipiet lucrum denarii (Matth. XX); quando sapientes virgines cum sponsa et sponso intrantes laetabuntur in aeternum in coelesti thalamo (Matth. XXV); quando recipientes eos in aeterna tabernacula mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superfluentem dabunt in sinum eorum (Luc. VI); quando absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum suorum, et jam non erit amplius neque luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor; quoniam priora transierunt (Apoc. XXI); quando gaudium et laetitiam tenebunt, quando fugiet dolor et gemitus, quando replebimur ab ubertate domus Dei, et torrente voluptatis ejus potabit nos et quando in lumine ejus videbimus lumen (Psal. XXXV); quando nostrum esse non habebit mortem, nostrum nosse non habebit errorem, nostrum amare non habebit offensionem; quando vacabimus et videbimus, videbimus et amabimus, amabimus et laudabimus nostri magnificentiam Creatoris, qui Deus super omnia benedictus in saecula. Magna est igitur gloria, ut in praecedenti sermone diximus, habere bonam conscientiam, sed longe amplior est gloria habere vitam aeternam. Magnum quippe est si sis justus et incomparabiliter est amplius, si sis et beatus.

Laetabuntur in cubilibus suis.

Possumus hic per cubilia sanctorum intelligere supernas mansiones eorum, de quibus Salvator ait:

In domo Patris mei mansiones multae sunt (Joan. XIV).

Quam etiam domum propheta commendans ait:

O Israel, quam magna est domus Dei et ingens locus possessionis ejus; magnus est, et non habet finem, excelsus et immensus (Baruch. III).

De hoc quoque loco, Salvator ait:

Vado parare vobis locum (Joan. XIV).

In cujus domus sive loci mansionibus, dum sancti secure pacifice, et quiete vivunt, velut in cubilibus suaviter requiescunt. In cubilibus, ait, non in cubili, quia secundum differentiam meritorum erit et differentia praemiorum.

Stella enim a stella differt in claritate, sic et resurrectio mortuorum (I Cor. XV).

Et alibi:

Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem (I Cor. III).

Exsultationes Dei in gutture eorum.

Exsultationes Dei tunc in gutture eorum erunt, quia sine fine Deum laudabunt, eo quod mala evaserunt bona perceperunt, et haec in perpetuum absque detrimento possidebunt. De hac aeterna laude sanctorum est illud Psalmistae:

*Misericordias Domini in aeternum cantabo
(Psal. LXXXVIII).*

Qualis autem sit exsultatio sanctorum in coelesti gloria, et laetitia in cubilibus istis, exsultationes quoque in gutture eorum, illorum solummodo est cognoscere quibus datum est et habere. Unde quidam rhythmico carmine supernam affatus Jerusalem pulchre dixit:

*Quantum tui gratulentur,
Quam festive conviventur,
Quis affectus eos stringat,
Aut quae gemma muros pingat.
Chalcedon an hyacinthus,
Norunt illi qui sunt intus.*

Quia ergo non est qui possit cognoscere quae sanctorum erit gloria, quam possidebunt eum videndo, quae eorum requies, quam habebunt supernis in cubilibus quiescendo: quales exsultationes, quae in eorum personabunt gutture Deo canendo, scrutemur interim, et sanemus infirmitatem nostram, ut ad illa bona mereamur quandoque pertingere, quae nondum valemus videre. Laboremus totis viribus ad illam lucem pervenire, quae in tenebris lucet, et quam tenebrae non valent comprehendere.

*Et gladii ancipites in manibus eorum ad faciendam
vindictam in nationibus, increpationes in populis, etc.*

Insinuatis bonis coelestibus, quae sancti in futuro possidebunt, redit ad insinuandam eorum potentiam, quam in die iudicii cum Iudice in damnandos exercebunt. Apostoli quippe, et perfectissimi quique cum Christo iudicaturi mundum credendi sunt. In quorum manibus gladii ancipites ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis erunt, quia secundum verba Scripturae, quae ipsi tenuerunt, et illi contempserunt, eos in anima et corpore aeternaliter puniri

debere judicabunt.

Tunc enim stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores illorum (Sap. V).

Tunc stabit beatus Benedictus pro suis monachis; beatus Augustinus pro suis clericis; beatus Petrus, et omnes apostoli, et ecclesiastici praelati pro sibi commissis adversus impios, injustos et raptos, qui eos cruciaverunt, et possessiones Ecclesiae, et substantias fidelium injuste diripuerunt; et januas coeli ingredi non sinentes projicient eos in tenebras exteriores. Possumus autem per vindictam in nationibus graviolem poenam his qui graviora scelera perpetraverunt inferendam accipere. Per increpationes in populis, minorem in inferno cruciationem his qui minora commiserunt crimina imponenda intelligere. Gravius enim adulteri quam fornicatores cruciabuntur. Post hoc autem quod post generalem malorum poenam, specialiter regibus, et nobiles eorum singularis quaedam cruciatio attribuitur, patenter ostenditur quod ut scriptum est iudicium durissimum in his qui praesunt, fiet (Sap. VI), et quod potentes potenter tormenta patientur (ibid.). Et item:

Fortioribus autem fortior instat cruciatio (ibid.).

Iustum est enim ut qui caeteris praelati ex concessa sibi potestate caeteris pejus operantur, caeteris gravioribus poenis in damnatione et strictius arceantur. Et hoc est quod additur, ad alligandos reges eorum in compedibus, et nobiles eorum in manicis ferreis. Iudicium autem, quod in die iudicii per sanctos in reprobos exercebitur, iudicium esse conscriptum dicitur, quia per sanctos Patres in divina pagina scriptum est et sancitum. Gloria haec est omnibus sanctis eius. Gloria haec, ut scilicet in semetipsis aeternaliter gloriose fulgeant, et impios suo iudicio aeterno supplicio puniendos decernant. Aestimemus, charissimi, in quantum possumus, quae vel qualis sit sanctorum

gloria, et laboremus, ut consortes eorum esse mereamur in patria.
Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est
Deus benedictus in saecula. Amen.

SERMO LXXXIV. In festo sancti Augustini. De perfectione et gaudiis Ecclesiae militantis et triumphantis.

Anima mea, benedic Dominum, quoniam liberavit Jerusalem civitatem suam. Beatus ero, si fuerint reliquiae seminis mei ad videndam claritatem Jerusalem. Portae Jerusalem ex sapphiro, et smaragdo aedificabuntur, et ex lapide pretioso omnis circuitus murorum ejus. Ex lapide candido et mundo omnes plateae ejus sternentur, et per vicos ejus alleluia cantabitur. Benedictus Dominus, qui exaltavit eam, ut sit regnum ejus in saecula saeculorum super eam. Amen (Tob. XIII).

Ista quae proposuimus, ex verbis Tobiae, quibus Dominum post receptum lumen oculorum suorum laudavit, accepimus. Tobias interpretatur bonus Domini. Tobias ergo sanctorum doctorum praelatorumque coetum rectissime significat, qui vere bonus Domini excellenter est, et vocatur, non solum eo quod sancte vivendo, praecepta Dominica effectui mancipat, verum et idcirco quod sibi creditas animas ad fidem erudit, et ad recte vivendum informat. Ex quorum videlicet praelatorum, ac doctorum numero beatus Augustinus, cujus hodie solemniter celebramus, eminenter exstitit, qui suum discipulatum, gregemque perfectissime docuit, et ad serviendum Deo nihilominus instituit. Qui etiam merito suam animam ad benedicendum Dominum provocavit, quia lumen supernae cognitionis sibi collatum non ignoravit. Per Jerusalem autem sanctam Ecclesiam intelligimus, quae partim in terra peregrinatur, partim in coelo gloriatur. Hic exsultat, ibi regnat; hic filia, ibi mater. Una est tamen civitas, una Ecclesia, una columba, una amica, una sponsa. Civitas civium cohabitatione, Ecclesia fidelium collectione, columba simplicitate, amica dilectione, sponsa fide. Et celebrantur nuptiae utrobique, in mundo scilicet et in coelo; sed hic in fide, ibi in specie; hic in spe, ibi in re.

Videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem (I Cor. XIII).

Hic in nuptiis propinatur vinum gratiae, ibi propinatur vinum gloriae. De qua etiam civitate in principio verbi quod proposuimus intimatur, quod eam Deus liberavit; et in fine quod eam exaltavit. Ait enim:

Benedic anima mea Dominum, quoniam liberavit Jerusalem civitatem suam.

Et in fine:

Benedictus Dominus, qui exaltavit eam.

Primum enim eam liberat, deinde exaltat. Liberat a malo, exaltat in bono; liberat in via, exaltat in patria. Liberat per gratiam, exaltat per gloriam.

Beatus ero, si fuerint reliquiae seminis mei ad videndam claritatem Jerusalem.

Perpendat, qui potest, quanta sit charitas spiritualium patrum erga filios, qui filiorum salutem, ut ex his verbis intelligi potest, suam autumant, quam ut suam veraciter amant, et propriam reputant. Unde Paulus Thessalonicensibus ait:

Quae est spes nostra, aut gaudium, aut corona gloriae? Nonne vos estis ante Dominum Jesum Christum in adventu ejus? (I Thes. II).

Hanc eandem charitatem Paulus exprimit, ubi ad Galatas dicit:

Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis (Gal. IV).

Et notandum quod non ait semen meum, sed reliquiae seminis mei. Licet enim multi sint vocati, pauci tamen sunt electi (Matth. XXII); sicut inter ipsos electos plures sunt imperfecti, pauciores sunt perfecti ad videndam claritatem Jerusalem. Duae sunt Ecclesiae sanctae claritates, una est in tempore, altera in aeternitate; una in justificatione, altera in beatitudine; una in merito, altera in praemio. Quantumcunque autem per primam intrinsecus fulgeat, extrinsecus tamen nigrescit; quia

omnes, qui pie volunt in Christo vivere, persecutionem patientur (II Tim. III).

De hoc fulgore, et hac nigredine ipsa sancta Ecclesia in Canticis canticorum dicit:

Nigra sum, sed formosa, filiae Jerusalem (Cant. I).

Nigra foris per angustiam persecutionis, sed formosa intus per fulgorem charitatis.

Licet enim exterior homo noster corrumpatur, interior tamen renovatur de die in diem (II Cor. IV).

Hoc autem quod dicitur:

Beatus ero, si fuerint reliquiae seminis mei ad videndam claritatem Jerusalem,

ad futuram gloriam ejus magis pertinere videtur, quam Isaias illi promittit, dicens:

Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunae illuminabit te; sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, et Deus tuus in gloriam tuam, id est

non occidet ultra sol tuus, et luna tua non minuetur: quia Dominus erit tibi in lucem sempiternam, et complebuntur dies luctus tui (Isa. LX).

Sanctus itaque quilibet praelatus beatum se asserit, si fuerint reliquiae seminis sui ad videndam claritatem Jerusalem, quia revera beatus erit, cum vel aliquos ex his, qui nunc eum imitari videntur in mundo, supernam sanctae Ecclesiae gloriam secum contemplari viderit in coelo. Beatus erit pro suo bono opere, beatus pro sibi commissorum bona conversatione. Quamvis enim in omnibus sanctis duplex erit gloria, pro corporis videlicet et animae stola, in sanctis tamen praelatis specialiter complebitur quod scriptum est:

In terra sua duplicia possidebunt (Isa. LXI),

pro sua sibique commissorum justitia.

Portae Jerusalem ex sapphiro, et smaragdo aedificabuntur: et ex lapide pretioso omnis circuitus murorum ejus.

Smaragdus per suum virorem significat fidem. Sapphirus, qui firmamenti prae se fert colorem, bonam operationem. Viror smaragdi fidem significat, quia sicut viror in germinantibus primum apparet, ita fides in virtutibus ordine prima est, sine qua impossibile est placere Deo. Prima porta sanctae Ecclesiae fides est, quae per secundum lapidem, id est smaragdum ordine praepostero figuratur; secunda operatio, illa, inquam, operatio, quae per dilectionem, Dei et proximi fit, quae per primam exprimitur. Prima porta fides quasi duas habet valvas per duas partes suas. Duo enim quaedam sunt, et haec duo unum sunt, Creator et Salvator: duo sunt numina, et res una. Tamen aliud notat Creator, aliud Salvator; Creator, quia fecit nos; Salvator, quia salvavit nos. Creator, et quae pertinent ad Creatorem, haec una pars est fidei; et Salvator, et quae pertinent ad Salvatorem,

haec est altera. In prima parte ad fidem pertinet, confiteri Creatorem, ab eo facta esse omnia quae habent esse; in secunda parte ad fidem pertinet, venerari Salvatorem, et confiteri ab eo reparata esse perdita, quibus datum vel dandum est beatum esse. Prima pars fidei spectat ad debitum naturae, secunda spectat ad debitum gratiae. Illa credere debemus, quia per naturam conditi sumus. Ista credere debemus, quia per gratiam reparati sumus. Si igitur illa credis, habes primae portae valvam unam; si ista credis, habes alteram. Sed non sufficit portam primam solam ingredi, nisi ingrediaris et secundam, quia

fides sine operibus mortua est (Jac. II).

Operatio autem porta secunda est, quae per primum lapidem, id est sapphirum, figuratur. Omnis enim operatio, quae per dilectionem Dei et proximi fit, magis coelestis quam terrena est: quia non fit, propter terrena, sed propter coelestia; et ob hoc per sapphirum figuratur. Quae et ipsa duas valvas videtur habere. Si enim quod bonum est opereris diligendo Deum, habes valvam unam; si autem opereris bonum diligendo proximum, habes alteram. Si ergo vis, sive in praesenti sive in futuro civis esse Jerusalem, oportet ut utramque portam ingrediaris, fidei scilicet et operationis, illius autem operationis quae per dilectionem fit. Nam sicut fides sine operatione mortua est, sic et operatio absque dilectione inanis est.

*Omnis quoque circuitus murorum ejus ex lapide pretioso
construitur,*

quia sancta Ecclesia et in merito suarum soliditate virtutum undique circumdatur, et in praemio coelestium fulgore praemiorum circumquaque decoratur; ut in merito sit firma, in praemio fulgida: in merito nihil ei desit virtutis, in praemio nihil beatitudinis. Utrobique tamen est fulgida, utrobique solida, dum et nunc virtute est clara, et tunc claritate perpetua. Sed et

plateae ejus ex lapide candido et mundo.

Candido in bono, mundo a malo sternuntur; dum imperfecti quique qui rebus terrenis licentius et latius utuntur, in tempore munditia bonorum operum, et in aeternitate decore praemiorum ordinatissime disponuntur. Qui licet careant robore passionis, candent tamen byssino suae justificationis, quod habent ex munditia bonae actionis, et decore honestae conversationis.

Et per vicos ejus alleluia cantabitur.

In mundo, et in coelo sanctae Ecclesiae multiplices ordines existunt, qui dum vel merito vel praemio inter se differunt, quasi multos ex se vicos efficiunt. Per quos omnes alleluia cantatur, dum et ab his qui sunt in coelo, et ab his qui sunt in terra, laus divina depromitur. Unde et scriptum est:

Confessio ejus super coelum et terram (Psal. CLXVIII).

Et licet ista, quae dicta sunt, secundum utrumque sanctae Ecclesiae statum exponamus, ad futuram tamen melius referuntur. Unde et subditur:

Benedictus Dominus, qui exaltavit eam, ut sit regnum ejus super eam in saecula saeculorum. Amen.

Quamvis enim regnum Dei super Ecclesiam etiam in praesenti sit, in futuro tamen multo amplius fore videtur, cum videlicet omnis calumnia peccati defecerit, cum nec mors nec mortalitas ultra dominabitur nobis, sed corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem: cum Filius tradiderit regnum Deo et Patri, et erit Deus omnia in omnibus (I Cor. XV). Et nunc, charissimi, videamus, an de semine beati Patris Augustini, id est imitatores ejus simus sicut esse debemus. Attendamus, an verbum

Dei, ejus exemplo legendo, meditando, tractando, praedicando, secundum gratiam nobis datam diligimus; an ejus honestissimam religionem sancte vivendo totis viribus imitamur. Si enim haec facimus, vere semen ejus sumus, vere claritatem coelestis Jerusalem cum ipso contemplabimur. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster. Amen.

***SERMO LXXXV. In festo sancti Michaelis primus.
Ex historia libri Judith.***

Nota est historia de Judith, quomodo Holofernem principem exercitus regis Assyriorum, qui in eadem historia Nabuchodonosor appellatur, et in Ninive regnasse perhibetur, interfecit. Qua peracta victoria et spoliis hostium collectis, dederunt filii Israel Judith in auro, et argento, et vestibus, et gemmis, et omni supellectili universa, quae Holofernus peculiaria fuisse probata sunt; et omnes populi gaudebant cum mulieribus, et virginibus, et juvenibus in organis, et citharis. Tunc cecinit Judith canticum hoc Domino, dicens:

Incipite Domino in tympanis: Cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exsultate, et invoke nomen ejus. Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu inimicorum nostrorum (Judith. XVI).

Judith significat Ecclesiam, Nabuchodonosor diabolum, Ninive mundum, Holofernes aliquem robustissimum principem daemonum, sive principatum gentium adversus Ecclesiam malignantium. Judith gladio Holofernus caput ejus abscidit: quia sancta Ecclesia cujuslibet hostis adversus malignantis superbiam per propriam malitiam confundit. Dum enim adversus Ecclesiam, vel quamlibet sanctam animam callidus hostis malignatur, et ipsa adjuvante gratia ejus malitiam evadit, in ipsum eadem malitia retorquetur, per quam et occiditur. Unde et impio presbytero adversus justam Susannam malignitati dictum est:

Recte mentitus es in caput tuum (Dan. XIII).

Et item scriptum est:

Mentita est iniquitas sibi (Psal. XXVI).

Justum est enim ut quod impius quisque adversus justum conatur, ipse sustinere cogatur.

Omnes enim, qui acceperint gladium, gladio peribunt (Matth. XXVI).

Spolia Assyriorum significant sapientiam, eloquentiam, opera quaedam et virtutes, et bonorum disciplinam morum gentilium. In quibus omnibus nonnulla probantur imitatione utilia. Aurum significat sapientiam; argentum, eloquentiam; vestes bona opera; gemmae, virtutes; varia supellex, bonorem ornamenta morum. Quae filii Israel hostibus auferunt. Judith tribuunt, dum fideles omnes haec exercentes ea ad laudem, et studium Ecclesiae referunt. Sic populus Dei ab Aegypto recedens ipsam spoliavit, unde tabernaculum construxit. Sic justii sub Testamento Veteri, quae hostibus abstulerunt, in ministerium templi consecraverunt. Omnes populi gaudebant cum mulieribus, et virginibus, et juvenibus in organis, et citharis. Mulieres sunt, qui materno affectu erga alios agunt, qui eos verbo doctrinae pariunt, et nutriunt. Mulier sive mater fuit Paulus, quando ait:

Filioli, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis (Gal. IV).

Et item:

Lac vobis potum dedi, non escam (I Cor. XIII).

Nam virgines sunt, qui a negotio doctrinae quiescunt; qui eam tantum, quae Dei, non etiam quae per officium doctrinae proximi sunt, cogitant, et quomodo mente et corpore sancti Deo placeant solum elaborant. Juvenes sunt, qui per nullum boni operis effectum senescunt, sed renovatur ut aquilae juvenus eorum (Psal. CII), et si

exterior eorum homo corrumpitur, interior tamen revocatur de die in diem (II Cor. IV). Cum his omnibus fideles populi exsultant, et quid intrinsecus gaudii de spiritali victoria habeant, extrinsecus demonstrant in organis, id est canticis spiritualibus et citharis, id est bonis operibus. Organa namque, ut sonum reddant, implentur vento, et per hoc significant cantica plena Spiritu sancto. Citharae vero, ut sonent, manu tanguntur, et propterea per citharas opera bona figurantur.

Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum.

Sancta Ecclesia in hoc cantico et pro adepta victoria gratias agit, et fideles suos quando ei concinant instrunt.

Incipite Domino in tympanis.

Intendite, fratres. Ut enim ex his verbis perpendi potest:

non est speciosa laus in ore peccatoris (Eccli. XV),

qui carnis suae voluntati servit. Qui enim commessionibus, et ebrietatibus, cubilibus et impudicitiiis deseruit, carnemque suam per abstinentiam, et continentiam castigare negligit, congrue Deo gratias agere nequit. Tympanum, quod pelle siccata et extensa fit, afflictionem carnis exprimit. Incipite ergo in tympanis, et postea cantate in cymbalis. Cymbala, quae invicem percussa sonant, labia nostra figurant, quae dum invicem cantando percutimus, sonum laudis divinae reddimus. Praecedant ergo tympana, ut bene sonent cymbala, id est nosmetipsos primum per afflictionem perfecte mundemus, ut postea laudem Dei congrue et accepte decantemus. Psalmus sive a psallendo sive "*psallein*", psallo in Graeco, quod est tangere, dicatur, effectum significat boni operis Incipite ergo carnem castigando, cantare in cymbalis Deum labiis laudando, modulamini

psalmum novum bene operando.

Exsultate, et invocate nomen ejus.

Exsultate de beneficiis acceptis, invocate pro accipiendis.

Dominus conterens bella, Dominus nomen illi.

Dominus conterens bella, quia de coelo fortitudo est, quia ipse vicit mundum; Dominus nomen illi subaudi soli, quia etsi sint domini multi, ipse tamen Dominus solus est, quia excellenter, quia immutabiliter.

Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut nos eriperet de manu inimicorum nostrorum.

Haec est causa victoriae, haec est causa laudis divinae, quod Deus posuit castra sua in medio populi sui. Sed quae sunt haec castra, nisi exercitus angelorum, de quibus Jacob, cum eos obviam haberet, ait:

Castra Dei sunt haec (Gen. XXXII).

Quae castra Deus in medio populi posuit, quia quemadmodum Paulus ait:

Omnes administratorii spiritus in ministerium sunt missi propter eos qui haereditatem capiunt salutis (Hebr. I).

Unde et beatus Michael, cujus hodie solemnitatem celebramus contra draconem cum suis angelis pugnasse et vicisse in Apocalypsi perhibetur, ubi dicitur:

Factum est praelium magnum in coelo. Michael et angeli ejus praeliabantur cum dracone, et draco pugnabat, et angeli ejus, et non valuerunt, neque inventus est locus eorum amplius in coelo (Apoc. XII).

Cum enim omnes administratorii spiritus, id est angeli, in ministerium missi credantur propter eos, qui haereditatem capiunt salutis, Michael tamen ex nomine in praelio designatur, et aliorum princeps esse describitur, quemadmodum et in Veteri Testamento populi Israelitici, id est videntis Deum princeps memoratur.

Et factum est praelium magnum in coelo.

Quasi diceretur: Ne timeatis, fideles, tametsi saeviunt adversum vos daemones inferendo tentationes, concitando persecutiones; quia sancta Ecclesia contra omnia eorum molimina magna habet auxilia, non solum sanctorum documenta doctorum et praedicatorum, sed et suffragia angelorum. Et factum est praelium magnum, quia robustum, et longum in coelo, id est in sancta Ecclesia, dum detinetur in mundo.

Michael, et angeli ejus praeliabantur cum dracone, et draco pugnabat, et angeli ejus,

sed illi Ecclesiam adjuvando, isti eam impugnando; illi salubria suggerendo, isti noxia consulendo: draco, et Angeli ejus bonorum exercitum impetendo: Michael, et angeli eorum impetum coercendo. Et non valuerunt, draco videlicet, et angeli ejus sanctorum spirituum remove suffragia,

neque inventus est locus eorum amplius in coelo,

id est in sancta Ecclesia, ut ei vel auferre justitiam, vel eam possent pertrahere ad culpam. Nam et si aliquis de fidelibus Ecclesiae (de his dicimus, qui secundum propositum vocati sunt sancti), permittente divina providentia, et diabolica suggerente malitia, aliquando in culpam labitur, nequaquam tamen in hoc diabolus vincit, sed vincitur, quia praedestinati ad vitam etiam malum in bonum cooperatur, nec hoc tam saevientes adversarii viribus agitur, quam permittentis Dei

provida dispositione ad resurgentis lapsi cautelam ordinatur. Nullatenus ergo diabolus, vel angeli ejus locum amplius habent in coelo, id est talium Ecclesia, quia nequaquam illos expugnare valet, qui coelestia bona vero corde sciunt, et ad illa consequenda praedestinati sunt, ut eos pro libito suo in peccatum trahant, vel quandiu velint in ipso detineant. Magis autem, cum et hoc divina permissione fiat, locus eorum in terra reperitur, id est in iis qui terrena diligunt, et coelestia bona mereri contemnunt. Unde bene sequitur:

Et projectus est draco ille magnus serpens antiquus, qui vocatur diabolus et satanas, qui seducit universum orbem; et projectus est in terram, et angeli ejus cum illo missi sunt.

Draco per ardorem invidiae, magnus per excellentiam superbiae, serpens per astutiae calliditatem, antiquus per peccandi veternam consuetudinem. Nunc ergo, charissimi nobis, quia sanctus Michael et angeli ejus pro nobis nobiscum pugnant, quia plures sunt nobiscum, quam cum illis; non enim est numerus militum Dei: nam

millia millium ministrabant ei, et decies centena millia assistebant ei (Dan. VII);

contra draconem hunc, qui per regem Assyriorum figuratur, viriliter agamus, et superbiam ejus elidendo caput ejus abscindamus, ut peracta victoria cum nostra Judith supernam Jerusalem ingredi cum gaudio mereamur. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus. Amen.

**SERMO LXXXVI. In festo sancti Michaelis secundus.
Item ex libro Judith.**

Venit Assur ex montibus, et montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis suae. Cujus multitudo obturavit torrentes, et equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines meos, et juvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in praedam, et virgines in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus feminae, et confudit [confodit] eum (Judith. XVI).

In his verbis superba fortitudo, et contumax comminatio diaboli describitur, ut dum sancta Ecclesia illum superat, ejus virtus gloriosior ostendatur. Verum ex principio sermonis declaratur, quod ex mira [mera] superbia procedit, quod diabolus adversus Ecclesiam saevit. Nam dicitur, venit Assur ex montibus, id est superbiae suae tumoribus, quibus in principio Deo voluit parificari, et nunc homini vult donari. Nam cum montes aliquando in bona significatione soleant poni, ut ibi:

Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi (Psal. CXX);

et ubi de habitatore Jerusalem dicitur, quod

sint montes in circuitu ejus (Psal. CXXIV),

quod hic non nisi in malo debeant accipi, manifestatur per repetitionem qua subjungitur:

Et montibus ab Aquilone quippe dicente Domino, pandetur omne malum (Jer. I).

Quod autem malum per aquilonem, qui frigidus est, rectius accipimus quam malitiam? Hinc de Jerusalem dictum est quod

frigidam fecit suam malitiam, sicut cisterna frigidam facit aquam suam (Jer. VI).

Assur ergo ex montibus ab aquilone venit, dum diabolus ex superba malitia, vel malitiosa superbia ad persequendum justos prorumpit. Qui in multitudine fortitudinis suae venit, quia ad perficiendam suam nequitiam universitatem daemonum, ac malignorum hominum colligit. Cujus, inquit,

multitudo obturavit torrentes, et equi eorum cooperuerunt valles.

Multitudo diaboli sunt daemones, equi, quibus invehuntur, sunt persecutores. Torrentes docentes sunt praedicatorum, valles humiles auditores. Istos torrentes daemones, ne aquam fidelibus fundant, obturant, dum eos quibuslibet impedimentis ab officio praedicationis retardant. Equi quoque eorum valles operiunt, dum persecutores humiles opprimunt. Magnum itaque flagellum est, dum diabolicis tentationibus fluentia praedicationis auferuntur, et persecutionibus impiorum humiles auditores opprimuntur. Sed quod diabolus intentat ad detrimentum, hoc electis, ut exitus probat, redit ad profectum, sicut scriptum est:

Deus non patietur vos tentari ultra id quod potestis; sed dabit cum tentatione proventum, ut possitis sustinere (I Cor. X).

Dixit se incensurum fines meos, et juvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in praedam, et virgines in captivitatem.

Per fines Ecclesiae intelligimus eos qui sunt infirmiores, per juvenes fortiores, per infantes incipientes, per virgines perfectos in continentia vel virginitate viventes, et quae Dei sunt, quomodo placeant Deo altius cogitantes. Fines ergo, id est extremos et infirmos velut facili congressione minatur diabolus se incensurum igne per libidinem carnis. Juvenes, id est fortiores, quos sine fortiori assultu novit superari non posse, occisurum gladio per malitiam cordis. Porro infantes, id est inchoantes minatur dare in praedam, ne amplius in bono crescant. Virgines, id est perfectos, in captivitatem, ut illaqueet vinculis peccati, et amplius ad culmen perfectionis non ascendant. Diabolus grandia minatur, sed largiente gratia Dei, suffragantibus spiritibus angelicis turpiter a suo desiderio fraudatur. Nam sequitur:

Dominus omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus feminae, et confudit eum.

Dominus omnipotens diabolum nocet, quia praesentiae suae potentia, vel alio quolibet modo ejus pravam voluntatem coercet, vel certe malum, quod ille mala voluntate Deo permittente peragere parat, Deus ad suam justam voluntatem intorquet. Quod angelorum ministerio saepius peragi multis sacrae Scripturae locis declarantibus certissimum est. In cujus rei negotio beatus Michael, cujus hodie solemnia celebramus, cum suis angelis pro populo Dei, velut princeps populi Dei, Deo disponente fortiter pugnat, et hostem antiquum de finibus Ecclesiae potenter fugat. Sed quoniam quidquid Deus per se, sive per angelos, sive alioquolibet modo in hoc spirituali bello debellando diabolum agit, totum Ecclesiae laudibus per suam gratiam attribuit, recte postquam dictum est, Deus nocuit eum, statim additum est, et tradidit eum in manus feminae. Feminam se sancta Ecclesia nominat, quia Deo spirituales filios parit, vel certe quia in hoc bello, et in omnibus quae agit, sine Deo se invalidam et inutilem cognoscit. Et confudit eum. Magna nimirum confusio diabolo est, quod quotidie nunc ab infirmis animabus superatur, qui parentes

primos in innocentia positos se vicisse gloriabatur. Sic victus est a beato Job rebus omnibus spoliato, filiis et filiabus orbato, ulcere pessimo percusso, ab uxore nequiter suaso, ab amicis graviter afflicto, in stercore humiliter posito. Haec igitur victoria, diabolo magna est confusio, Ecclesiae magna gloriatio. Unde et subditur.

Non enim cecidit potens eorum a juvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes imposuerunt se illi, sed Judith filia Merari in specie faciei suae dissolvit eum.

Per juvenes intelligimus fortes et temerarios; per filios Titan, id est solis, nobiles et praeclaros; per gigantes, potentes et elatos. Tales hostem antiquum non puniunt, sed potius per ipsum occumbunt. Sed nec Dominus ad bellum tales elegit. Nunquid enim Alexandrum magnum, aut Caesarem Augustum elegit, ut per eos superbiam diaboli destrueret, ac gloriam mundi sterneret? Absit! Quales ergo? Infirmos, ignobiles, idiotas, qui recte per feminam figurantur. Unde Paulus Corinthiis ait:

Videte vocationem vestram, fratres, id est apostolos, per quos vos, et alii ad fidem vocati estis, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; sed quae stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes; et infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia; et ignobilia mundi et contemptibilia elegit Deus, et ea quae non sunt, ut ea quae sunt destrueret (I Cor. I).

Ecce Judith femina. Sed quomodo filia Merari, id est amaritudinis? Audi:

Usque in hanc horam et esurimus, et sitimus, et nudi sumus, et colaphis caedimur, et instabiles sumus et

laboramus operantes manibus nostris. Maledicimur, et benedicimus. Persecutionem patimur, et sustinemus. Blasphemamur, et obsecramus. Tanquam purgamenta hujus mundi facti sumus omnium peripsema usque adhuc (I Cor. IV).

Et licet haec de caeteris etiam fidelibus possint intelligi; de apostolis tamen specialiter et excellenter intelligenda videntur. Quorum videlicet apostolorum, et apostolicorum virorum maxime species, id est virtutum, et bonorum operum ac miraculorum gloria diabolus in electis dissolvit et occidit. Itaque, charissimi, imitemur Judith, castitatem amando, carnem jejuniis domando, Deum devote orando, misericordiam ejus praestolando, nostras animas illi humiliando, ut ejus imitatores esse mereamur, hostem perimendo, victoriam obtinendo. Et habentes sanctum Michaelem cum suis angelis in adjutorium, multa fiducia utamur. Nam, ut in hac ejus solemnitate canimus,

mare concutitur, terra contremiscit, ubi archangelus Michael de coelo descendit.

Mare sunt daemones, terra reprobi homines. Mare sunt daemones, quia amari, quia tumidi, quia inquieti. Terra sunt homines reprobi, non tam quia de terra sumpti et in terram reversuri, quam quod contemptis coelestibus solis terrenis sunt intenti. Verum Michaele de coelo descendente, mare concutitur, et terra contremiscit, quia et daemones a tentatione, et pravi homines a persecutione territi refrenantur, et fideles liberantur. Agamus ergo fiducialiter in pugna, ut adepta victoria ditemur corona. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus. Amen.

**SERMO LXXXVII. In festo sancti Michaelis tertius.
Ex eodem libro Judith.**

Exiit vestimenta viduitatis suae, et induit se vestimento laetitiae in exultatione filiorum Israel. Unxit faciem suam unguento. Colligavit cincinnos mitra ad decipiendum illum. Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus; pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus, amputavit pugione cervicem ejus. Horruerunt Persae constantiam ejus, et Medi audaciam ejus. Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei, arescentes in siti. Filii puellarum compunxerunt eos, et sicut pueros fugientes occiderunt eos. Perierunt in praelio a facie Domini mei. Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro (Judith. XVI).

In fine sermonis praecedentis dictum est quod Judith hostem suum dissolvit, et occidit in specie faciei suae, nunc in his verbis per partes ornamenta speciositatis suae describit, per quae cor illius subvertit.

Exiit vestimenta viduitatis suae, et induit se vestimento laetitiae.

Vidua fuit sancta Ecclesia, ex quo parens primus peccavit usque dum Christus in mundum venit. Quo tempore toto fuit induta vestibus viduitatis, id est luctu et spiritu moeroris. Veniente autem Christo in carne induta est vestimentis laetitiae, id est oleo gaudii et pallio laudis. Unde ipse Christus per Isaiam praenuntians ait:

Spiritus Domini super me, eo quod Dominus unxerit me, ad annuntiandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, et praedicarem captivis indulgentiam, et clausis apertionem; ut praedicarem annum placabilem Domino, et diem ultionis Deo nostro; ut consolarer

*omnes lugentes et ponerem lugentibus Sion fortitudinem,
et darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu,
pallium laudis pro spiritu moeroris (Isa. LXI).*

Induit ergo se sancta Ecclesia vestimentis suis, ut hic dicitur vestimento laetitiae, ut de veste nuptiali, id est charitate intelligatur, quando tempore gratiae novis actibus renovatur. Et hoc in exaltatione filiorum Israel, id est omnium Deum videntium non solum oculo crudelitatis, sed et oculo dilectionis. Ungit faciem suam unguento in susceptione sacri chrisomatis, colligat cincinnos suos mitra, id est cogitationes suas districtione divini timoris ad decipiendum illum. In hoc enim diabolus mire fallitur, quod, dum fideles cernit divina judicia formidare, tunc se magis existimat illos per pusillanimitatem a bono opere retardare, vel certe in desperationem praecipitare.

Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus.

Sandalia indumenta sunt pedum, quibus sanctam Ecclesiam calceatur in praeparationem Evangelii pacis. Sandalia vero ejus oculos hostis antiqui rapiunt, quia sacrae praedicationis verba praesertim ejus animum ad corripiendam sanctam Ecclesiam accendunt. Quanto nimirum amplius videt numerum credentium crescere, tanto plus inardescit, et laborat eum corrumpendo, si potest, minuere et minuendo corrumpere.

Pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus.

Per pulchritudinem id est per universalem sanctae Ecclesiae compositionem, anima diaboli captivatur, quia conspectis ejus virtutibus, et bonis operibus ita prava voluntas ejus in suo proposito stringitur et ligatur, ut a pravitatibus suggerendis cessare nequeat, donec ab ipsa victus occumbat. Unde et sequitur:

Amputavit pugione ejus cervicem ejus.

Diabolus, ut etiam supra dictum est, proprio gladio perimitur, dum suae malitiae, qua adversus Ecclesiam corrumpendam saevit, conscientia condemnatur. Sicut in Esther legitur, Aman Mardochoaeo lignum, in quo eum suspenderet, paravit; sed Mardochoeus liberatus est, et ipse Aman in eodem ligno suspensus interiit.

Horruerunt Persae constantiam ejus, et Medi audaciam ejus.

Persae interpretatur tentantes; Medi, mentientes. Tentantes sunt spiritus maligni, mentientes falsi Christiani. Persae itaque et Medi sanctae Ecclesiae constantiam horrent, quia daemones, et reprobis homines mirum in stuporem vertuntur, dum sanctae Ecclesiae virtutem, et victoriam vident.

Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quoniam apparuerunt humiles mei, arescentes in siti.

Assyrii dirigentes interpretantur, et significant haereticos, qui se, et sui sequaces se rectissime in suo pravo dogmate dirigere arbitrantur. Qui et castra habent, in quibus habitant, quia pravis disputationibus adversus Ecclesiam dimicant. Quae castra in victoria sanctae Ecclesiae ululant, dum haeretici suam sententiam dolentes falsatam clamant. Humiles sanctae Ecclesiae gravem sitim patiuntur, dum eam daemones, et pravi homines, et praesertim haeretici persequuntur. Qui etiam interim quasi absconditi sunt, quia haeticorum pravitate corrumpi timentes extra sinum Ecclesiae se monstrare non praesumunt. Et fluentia doctrinae securi non hauriunt, dum illorum absinthium in ipsis gustare pertimescunt. Qui peracta victoria se patenter ostendunt, dum sacram Scripturam absque suspitione pravitatis inquirunt et inveniunt. Qui dum apparent, haeretici graviter dolent, quia se victos, illos victores videant.

Filii puellarum,

id est Ecclesiarum eum compungunt, quia sagittis praedicationis pravas eorum assertiones perfodiunt.

Et quasi pueros fugientes occidunt,

quia velut debiles, timidos, et inertes perimunt fugientes. Ante conspectum enim bonitatis standi locum non habet malitia.

Resistite namque diabolo, et fugiet a vobis (Jac. IV).

Perierunt in praelio a facie Domini mei. Hymnum cantemus Deo nostro.

Hoc jam tertio victoriam Domino attribuit, et per hoc cultricem se sanctae Trinitatis ostendit. Primo quippe loco victoriam hanc ascribit Domino, ubi dicit, quod posuit castra sua in medio populi sui. Secundo, ubi ait: Dominus omnipotens docuit eum. Tertio hic, ubi dicit: Perierunt in praelio a facie Domini mei. Quia igitur, charissimi nobis, in hoc spirituali bello castra Dei, id est angelica suffragia in medio populi ejus sunt, et beatus Michael cum angelis suis pro nobis pugnat, fiducialiter agamus, et non timeamus.

Non enim accepimus spiritum servitutis iterum in timore, sed accepimus spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater (Rom. VIII).

Non accessimus ad tractabilem et accessibilem ignem, et turbinem, et caliginem, et procellam, et tubae sonum, et vocem verborum, quam qui audierunt excusaverunt se, ne eis fieret sermo: sed accessimus ad Sion montem, et civitatem Dei viventis, Jerusalem coelestem, et multorum millium angelorum frequentiam, et Ecclesiam primitivorum, qui conscripti sunt in coelis; et iudicem omnium Deum, et spirituum justorum perfectorum, et

*Testamenti Novi Mediatorem Jesum, et sanguinis
aspersionem melius loquentem quam Abel (Hebr. XII).*

Fortiter ergo stemus in pugna praesumentes de victoria. Qua adepta
hymnum cum Judith nostra cantemus,

Domino hymnum novum cantemus Deo nostro.

Hymnum novum, quia peracta victoria

*transierunt vetera, et ecce nova facta sunt omnia
(Apoc. XXI).*

Cantemus, quia a malo liberati. Cantemus, quia beneficio ditati.
Cantemus, quia percepimus gratiam. Cantemus, quia speramus
gloriam. Quam nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus
noster, qui est benedictus in saecula. Amen.

SERMO LXXXVIII. De mandato dilectionis.

*Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, etc.
(Deut. VI).*

Postquam homo Creatorem per culpam primordiale deseruit, et in hujus mundi miseriam devenit, multis subjicitur curis, occupatur actionibus, et fatigatur laboribus, et

ex his omnibus in quibus homo sub sole distenditur, unum est optimum, et quod permanet, scilicet Deo servire (Eccle. I),

quia caetera sunt transitoria, caetera sunt vana! Quisquis ergo Deo non servit, vanus est, et pro nihilo debet aestimari vita ejus, et melius esset illi non esse quam malum esse, et non vivere quam male vivere. Et si talis homo in praesenti vita posset habere fortitudinem Samsonis, pulchritudinem Absalonis, sapientiam Salomonis, velocitatem Azahelis, divitias Croesi, probitatem Alexandri, potestatem Octaviam qui totum mundum in potestate habuit, et longaevitatem Enoch qui in principio saeculi natus usque in finem non morietur: si, inquam, tanta et talia possidere posset in praesenti, nihil ipsi cuncta prodessent; si quidem Deo minime serviret. His etenim omnibus demum exactis, cum moreretur, caro mirera vermibus et spiritus daretur daemonibus, et tormentis gehennalibus, donec in die resurrectionis omnis caro in suam redigatur originem, et tunc, resumpta carne, per quam, et in qua peccavit, aeternam iterum subiret damnationem. Optimum est itaque servire Deo, quia quamvis homo in omni vita sua temporalibus et corporalibus destituatur auxiliis, si serviat Deo, de miseria praesentis vitae ad beatitudinem transit aeternae. Cum igitur inter omnia bona saeculi praesentis, quae genus humanum sequitur, aut consequitur, optimum sit solum, et permanens bonum Deo servire, quaerendum est omnibus modis quid sit Deo servire, et cum quaesitum et inventum fuerit, indeficienter in

eo perseverandum. Solus enim qui in eo perseveraverit, beatus erit. Fratres, brevi sermone, dulci atque jucundo comprehenditur, et declaratur quid sit servire Deo. Deo namque servire, Deum diligere est. Qui non diligit, non servit; et qui diligit, servit; et qui parum diligit, parum servit; et qui multum diligit, multum servit; et qui perfecte diligit, perfecte servit. Qui res possidet temporales, terras, vineas, greges, armenta, vestes pretiosas, domos, argentum, aurum, aut uxorem, quam multum diligit, si se viderit unum ex his omnibus aut haec omnia simul contra Dei dilectionem habere, debet omnia derelinquere, et omnia divinae dilectioni postponere, et eam cunctis praeponere; sed et vitam suam debet homo pro Dei dilectione dare, si contigerit, quod eam non possit cum ipsa pariter conservare. Sic fecit Petrus, sic Paulus, sic fecerunt caeteri Apostoli, et martyres Christi, quia non solum sua, sed et semetipsos pro amore Dei tradiderunt; qui et ipsi homines fuerunt, et nobis exemplum taliter faciendi reliquerunt.

Debemus itaque Deum diligere, quia ipse prior dilexit nos, dona sua multimoda alia nobis dando, alia promittendo, et in his omnibus, ut ita dixerim, meruit a nobis, ut diligatur. Minimum donum, quod Deus dedit homini, ut diligatur ab homine, totus est mundus iste. Causa namque hominis fecit Deus mundum, coelum, terram, mare, solem, lunam, stellas, volucres, pisces, bestias terrae, herbas, arbores, et quaecunque visibiliter subsistunt. Cum igitur inter dona Dei minimum donum sit mundus iste, quantum putas est maximum? Secundum donum Dei est quod dedit homini, quod eum fecit ad imaginem et similitudinem suam. Magnum et admirabile prorsus donum factura Factori fieri similem et conformem. Tertium donum est gratia, quam nobis contulit in redemptione, quia proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum (Rom. VIII). Quartum donum nobis servat, et promittit, donum, scilicet futurae gloriae, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae preparavit Deus diligentibus se (I Cor. II). Primum ergo donum possumus dicere bonum creaturae, secundum donum

bonum naturae, tertium donum bonum gratiae, quartum donum bonum gloriae. Pro his omnibus debemus diligere Deum. Sed quantum debemus eum diligere?

Ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus, ex tota mente.

Ex toto corde, id est sapienter; ex tota anima, id est dulciter; ex totis viribus, id est fortiter; ex tota mente, id est memoriter, et quibuscunque modis aliis dici potest; quia non potest nimis dici, quod non potest nimis amari.

Et proximum tuum sicut teipsum (Matth. XXII).

Debemus diligere proximum sicut nosmetipsos beneficio, verbo, voto. In beneficio est opus bonum, in verbo sanum consilium, in voto desiderium. In his omnibus diligamus proximum in via, quem consortem habituri sumus in patria. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, etc.

SERMO LXXXIX. In prima Dominica Quadragesimae.

Timens Elias minas Jezabel, relicto puero suo perrexit in desertum viam unius diei, et resedit sub junipero (III Reg. XIX).

Sancti viri sublevante spiritu ad summa rapiuntur. Quandiu vero in hac vita sunt, ne superbiant, tentationibus reprimuntur. Hinc est quod Elias, cum tot virtutibus profecisset, Jezabel postmodum quamvis reginam tamen mulierculam fugit; et qui mortuos suscitabat ventura praevidebat, alia quoque praeclara faciebat, timore percussus de manu mulieris mortem fugit, de manu Dei mortem petiit, nec accepit. In virtutibus Eliae potentia Dei pollebat; in infirmitatibus suis quid de se poterat agnoscebat. Ibi ostendebat quid acceperat, hic quod acceperat custodiebat. In miraculis monstrabatur, in infirmitatibus servabatur. Elias propheta Domini, vita, et miraculis clarus, quemlibet designat fidelem. Achab rex impius, Domini, et praeceptorum ejus adversarius, diabolum significat, qui rex est super omnes filios superbiae (Job XLV), et eis principatur in operibus culpae. Jezabel, mulier impudica et Eliae semper inimica, immunditiam exprimit carnis, quae semper justum persequitur et ejus actibus inimicatur. Cujus minis, id est tentationibus Elias, id est fidelis nonnunquam perterritus, quamvis virtutibus et multis bonis operibus prius claruerit, prophetas Baal deleverit, id est omnem infidelitatem, et haereticam pravitatem de corde suo propulerit, et pluviam, id est gratiam coelitus sibi dari meruerit, timens tamen, ne occasio veniat, et eum Jezabel, id est luxuria occidat, obediens apostolico consilio, quod dicit:

Fugite fornicationem (I Cor. VI).

Fornicationem fugit, qui saecularem habitum, et conversationem derelinquit, et in desertum vadit, qui habitum et vitam religionis assumit. Desertum est vita spiritualis, atque religio, quia a multis

deseritur, et a paucis incolitur. Dimisit autem Elias puerum suum, et solus desertum introivit, quia justum est ut fidelis quilibet spirituales conversationem ingrediens, puerilia cuncta, et vana, et frivola deserat; nec in comedendo, bibendo, loquendo, vel aliis actibus suis quidquam pueriliter faciat. Possumus vero per juniperum, sub qua Elias resedit, alicujus ordinis asperitatem, sicut est monachorum, et canonicorum regularium, vel alterius cujuslibet professionis significare. Videtur namque quaelibet professio ordinis sicut juniperus quosdam asperitatis aculos, qui videlicet sunt cultus claustrum, taedium silentii, timor praelati, disciplina capituli, abstinentia cibi, et si qua sunt similia, quae suae adversitatis asperitate pungere possint. Sunt et alii juniperi hujus aculei, acerrimae scilicet et importunae tentationes, quae more spinarum pungunt teneritudinem animorum.

Quatuor sunt autem tentationum modi. Alia est tentatio levis et occulta, alia levis et manifesta, alia gravis et occulta, alia gravis et manifesta. Tentatio levis et occulta est, quando aliquis leviter tentatur; et tamen nondum intelligit an malum sibi sit illud de quo tentatur. Verbi gratia: quando aliquis de aliquo officio sive praelatione leviter tentatur; levis est tentatio, quia leviter tentatur et occulta, quia nescit utrum sibi expediat id quod desiderat. Tentatio levis et manifesta est, quando aliquando leviter tentatur, et manifeste de malo tentatur. Verbi gratia: quando aliquis de fornicatione leviter tentatur, tentatio levis est, quia leviter tentatur; et manifesta est, quia manifeste de malo est. Tentatio gravis et occulta est, quando aliquis graviter tentatur, et tamen non novit utrum noxium sit sibi illud de quo tentatur. Verbi gratia: quando aliquis de praelatione vel aliquo ministerio graviter tentatur, gravis tentatio est, quia graviter tentatur; et occulta, dum nescit quod ibi lateat diaboli fraudulentia. Ad hoc namque diabolus hominem de exultatione tentat, ut per exaltationem magis corruat ad damnationem. Tentatio gravis et manifesta est, quando aliquis graviter tentatur, et manifeste de malo tentatur. Verbi gratia; quando aliquis de fornicatione graviter tentatur, tentatio gravis

est, quia graviter tentatur; et manifesta est, quia manifeste de malo est. Quos quatuor tentationum modos Psalmista bene designat, ubi dicit:

Non timebis a timore nocturno, a sagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris, ab incursu daemonio meridiano (Psal. XC).

Tentatio namque levis et occulta timor nocturnus est; timor enim, quia levis; nocturnus quia occulta. Tentatio vero levis et manifesta, sagitta volans in die est; sagitta volans, quia levis; in die, quia manifesta. Tentatio gravis et manifesta, negotium perambulans in tenebris est; negotium, quia tentatio gravis, perambulans in tenebris, quia occulta. Tentatio autem gravis et manifesta, incursus et daemon meridianus est: incursus et daemon, quia gravis; meridianus, quia manifesta. Isti itaque tentationum modi sunt istius juniperi, scilicet ordinis aculei, quia more aculeorum teneritudinem pungunt, et nonnunquam lacerant, animorum. Non quod ordo malus sit, sed quod diabolus tanto acrius justum per tentationes pungit, quanto eum ad sublimiora et secretiora per habitum et vitam ordinis transire cernit.

Recte igitur secundum supra dicta ordo junipero comparatur, dum variis asperitatibus et tentationibus pungere comprobatur. Ad hanc denique juniperum Elias venit, quando justus aliquis saecularia lugiens, ordinis alicujus asperitatibus se submittit; animae vero suae ut moriatur petit, quando mori penitus mundo, et vivere Deo concupiscit. Qui tamen non mortem quam petit, sed dormitionem quam non petit, invenit, quia plerumque religiosus diversis in spirituali conversatione fatigatus tentationibus et adversitatibus, in propectu virtutum et bonorum operum torpescit. Angelus autem custos et excitator Eliae praelatus est custos et exhortator fidelis animae sibi subjectae. Qui dum Eliam, id est animam sibi creditam conspicit sub junipero dormire, id est sub ordine torpescere, statim eum excitat, pascit et potat; dum eum ad meliora admonet, et de sacra

Scriptura difficiliora quae designantur per pastum, et facilia, quae figurantur per potum, docet. Elias quoque excitatus comedit et bibit, dum admonitus subjectus verbis loquentis patienter acquiescit, nec his quae dicuntur contradicit. Rursum vero obdormit, quia nonnunquam subjectus multis taediis affectus, post primam admonitionem et eruditionem iterum tepescit. Sed Elias per angelum secundo excitatur et pascitur, dum subjectus per prudentem et fidelem praelatum iterum admonetur et instruitur. Surge, dicente, comede, grandis tibi restat via. Quasi dicat: Si contidis in solo ordine, scias tibi nihil prodesse saeculum corporaliter reliquisse, coram aspectibus humanis solummodo habitu religionis palliatum existere. Stude per virtutes ultra proficere, per opera misericordiae proximis subvenire, lege, meditate, psalle, ora, operare. Grandis tibi restat via, quia parum adhuc profecisti, et multum habes proficere. Comedit denique Elias et bibit, et vadit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus et quadraginta noctibus usque ad montem Dei Horeb, dum subjectus, per eruditionem iterum factam bene confortatus, in prosperitatibus quasi in diebus, et in adversitatibus quasi in noctibus per virtutum exercitationem, et bonorum operum exhibitionem proficiens, et quaternarium Evangelii et denarium legis perficiens, ad culmen spiritualis sublimitatis venit. Ubi recte in otio speluncae dicitur stare, dum paratus est, quandocumque eum Dominus vocaverit, de carne exire. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus, etc.

SERMO XC. In purificatione beatæ Mariæ.

Dixit Sunamitis ad virum suum de Eliseo: Animadverto quod vir Dei sanctus est iste, qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo ei coenaculum parvum, et ponamus ei in eo lectulum, et mensam, et sellam, et cadelabrum, ut, cum venerit ad nos, maneat ibi (IV Reg. IV).

Eliseus, qui interpretatur salus Dei, et nominis interpretatione, et miraculorum operatione, et virtutum exercitatione, et bonorum operum exhibitione, et honestæ conversationis sanctitate, et post mortem mortui resuscitatione, Christum significat. Sunamitis, quæ interpretatur captiva sive coccinea, animam exprimit, quam Christus de captivitatis diaboli sanguine suo redemit. Eliseus sæpe venit ad Sunamitidem feminam, quia Christus sæpe, et multis modis venit ad animam. Venit per creaturarum contemplationem, venit per Scripturarum lectionem, venit per miraculorum operationem, venit per præceptorum suorum prædicationem, venit per internam aspirationem, venit per adversitatem, venit per prosperitatem, venit mala comminando, venit bona promittendo, venit mala auferendo, venit bona conferendo, venit per cognitionem veritatis, venit per amorem virtutis. Venit Christus ad animam spiritualiter eam visitando, hospitatur apud eam illam justificando, transit aliquando illi gratiam subtrahendo. Aliquando enim ex parte gratiam subtrahit, ut humilietur mens, quæ de se nimis sublimia sentit. Sed iterum redit, dum iterum infundit. Vir mulieris hujus, id est animæ rationalis intellectus est, qui viribus et sensu, insitis per naturam, vel collatis per gratiam, animæ debet præesse, consulere, providere, eam regere, ducere, et ex ea progeniem virtutum et bonorum operum procreare. Cum hoc viro accepit anima consilium, dicens:

Animadverto quod vir iste Dei sanctus sit, qui frequenter transit per nos.

Vere sanctus est quia Sanctus sanctorum est et nemo nisi per ipsum sanctus est.

Faciamus ei, inquit, coenaculum parvum, et ponamus in eo lectulum, et mensam, et sellam, et candelabrum, ut, cum venerit ad nos, maneat ibi.

Coenaculum, eo quod sursum elevatur, spiritalem significat conversationem. Quam bene fecerat coenaculum istud huic Eliseo Paulus, qui de se suisque similibus ait:

Nostra autem conversatio in coelis est (Philipp. III).

Quod dicit parvum, humilitatem insinuat.

Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (Jac. IV).

Et ideo fidelis anima, si aliquando facit magna in conspectu Conditoris, aestimat parva. In lectulo vero solemus a laboribus quiescere, et dormiendo visibilia ignorare. Recte ergo per lectulum contemplatio figuratur. In ea qui consistit, ab incursu tentationum, et afflictione laborem quiescit, et internis et aeternis intentus quid foris agatur, non attendit. Per mensam significatur Scriptura. Sicut enim mensa repletur cibis, sic sacra Scriptura repleta est sententiis, et aliam nobis refectionem tribuit per historiam, aliam per allegoriam, aliam per tropologiam, aliam per Vetus Testamentum, aliam per Novum. Sella designat cruditionem. Sedere namque solent doctores qui alios erudiunt. Et bene mensam sella sequitur, quia justum est ut qui Scripturam audiendo vel legendo didicit, aliis per doctrinam tribuat bonum quod agnovit. Candelabrum instrumentum est luminis. Habet autem candelabrum inferius pedem, et super pedem hastam erectam, et super hastam sphaerulam per circuitum, et super sphaerulam acumen, cui imponitur luminare. Pes vero candelabri

habet tria brachia, aequalis longitudinis, aequalis magnitudinis, unius formae, unius inter se distantiae. Significat ergo fidem Trinitatis. Qualis enim Pater, talis Filius, talis Spiritus sanctus, etc. Hasta candelabri, in eo quod recta est, rectitudinem exprimit aequitatis. In eo vero quod erecta est, erectionem bonae intentionis. Sphaerula designat circumspectionem mentis. Quasi namque sphaerula candelabro imponitur, dum mens de se bene sollicita per circumspectionem sibi circumfertur. Superius acumen sanae rationis significat subtilitatem. Luminare superpositum exprimit Christum. Cera est humanitas, lumen divinitas. Facit igitur mulier Sunamitis consulens virum, id est anima fidelis docta per intellectum, Eliseo, id est Christo, coenaculum per spiritualem conversationem, parvum per humilitatem, et ponit lectulum per contemplationem, et mensam per Scripturarum lectionem, et sellam per minorum eruditionem. Ponit quoque in eo candelabrum veri luminis instrumentum, cujus facit pedem per fidem sanctae Trinitatis, hastam per rectitudinem aequitatis, et erectionem bonae intentionis, sphaerulam per circumspectionem mentis, acumen per subtilitatem rationis. Quae debet luminari inesse, quia semper debet Christo inhaerere. Anima, quae sic Christo novit hospitium praeparare, Christum hospitem meretur habere, et per ipsum, ipsum Dei Filium possidere. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus, etc.

SERMO XCI. De spirituali Christi convivio primus.
Ex libro Esther.

Anno tertio imperii sui fecit rex Assuerus grande convivium cunctis principibus, et pueris suis, fortissimis Persarum, et Medorum inclytis, et praefectis provinciarum coram se, ut ostenderet divitias gloriae regni sui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentiae suae, multo tempore, centum videlicet et octoginta diebus (Esther. I).

Cujus regni exordium Susa fuerunt. Susa sunt metropolis in Perside, quam urbem dicunt a Susi fluvio nomen accepisse. Ibi est regia Cyri lapide candido, et vario, columnis aureis, et lacunaribus, gemmisque distincta, coeli continens simulacrum, stellis micantibus insignitum. Ibi Assuerus convivium maximis divitiis, et deliciis copiosum celebravit. Cujus convivii pompam et regium luxum historia narrat; sed Christi spirituales divitias, quas unicuique dispensat allegorice significat. Quarum deliciarum convivium fecit anno tertio imperii sui, id est tempore praesentis saeculi. Unde et ipse Christus in ipso tertio tempore praedicavit, dicens:

Simile est regnum coelorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo (Matth. XXII).

Tertio namque tempore saeculi incarnationis suae sacramentum Christus patefecit, et spirituales epulas sacrae praedicationis, corporis quoque et sanguinis sui abundantissime ministravit. Primum tempus fuit ante legem, secundum sub lege, tertium sub gratia. Assuerus autem interpretatur ostium, et per hoc significat Christum, qui ait:

Ego sum ostium ovium (Joan. X).

Cunctis principibus, et pueris suis.

Per principes intelligimus praelatos; per pueros, subietos. Principes enim sunt, qui caeteris exemplo, et verbo praesunt. Pueri sunt qui suis praelatis fideliter obediunt. Qui dum sibi praesidentibus in omnibus parent, per obedientiam ab omni inquinamento carnis et spiritus purificati de impuritate peccati velut pueri nihil habent.

Fortissimis Persarum, et Medorum inclytis.

Per Persas, qui dignitate et potentia Medis noscuntur fuisse superiores, Judaeos; per Medos, qui Persis fuerunt inferiores, gentiles intelligimus. Persae Medis in descriptionem praeponuntur, quia Judaei gentibus propter patrum praerogativam, et alia multa praeferuntur. Unde Dominus in Evangelio:

*Non sum missus nisi ad oves quae perierunt domus Israel
(Matth. XV).*

Et ad Apostolos:

*In viam gentium ne abieritis, et in civitates
Samaritanorum ne introieritis (Matth. X).*

Et Apostolus ad Romanos:

*Quid ergo plus est Judaeo, aut quae utilitas
circumcisionis? Multum per omnem modum: Primum
quidem, quia credita sunt illis eloquia Dei (Rom. III).*

Et in fine ejusdem Epistolae:

*Dico Christum Jesum fuisse ministrum circumcisionis
propter veritatem Dei ad confirmandus promissiones
patrum; gentes autem super misericordia honorare
Deum (Rom. XV).*

Fortissimi sunt, quia a charitate Dei nec verbis, nec verberibus, nec vita, nec morte separari possunt. Unde Apostolus:

Quis nos separabit a charitate Dei? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? sicut scriptum est: Quoniam propterte mortificamur tota die, aestimati sumus sicut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quae est in Christo Jesu Domino nostro (Rom. VIII).

Incltyti vero sunt, qui non solum in opere, verum in cogitatione peccati delectatione ignobilitari contemunt.

Abdicantes

secundum Apostolum

occulta decoris et commendantes semetipsos ad omnem conscentiam hominum coram Deo (II Cor. IV).

Et praefectis provinciarum,

id est praelatis Ecclesiarum. His igitur omnibus Assuerus convivium celebravit; et Christus omnibus, qui per istos figurantur, delicias gratiae suae participavit.

Coram se,

quia et quantum pertinet ad divinitatem, qua ubique praesens est, et

quantum ad humanitatem, qua mundo manifestatus est. Coram se, quia oculo ad oculum viderunt, et manus eorum contrectaverunt. Vel certe coram se, id est beneplacito suo. Quae enim ei placent, quasi coram se habet; quae vero displicent, velut de longe videt. Unde scriptum est:

Quia humilia respicit, et alta a longe prospicit (Psal. CXXXVII),

id est superbia.

Ut ostenderet divitias gloriae regni sui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentiae suae.

Haec omnia in mundo Christus ostendit, quando discipulis suis, ut Scripturas intelligerent, sensum aperuit, et primum insufflando, postea de coelo mittendo Spiritum eis sanctum donavit. De hac ostensione Paulus Ephesiis scribens ait:

In mysterio Christi, quod aliis generationibus non est agnitus filii hominum, sicut nunc revelatum est sanctis apostolis ejus et prophetis (Ephes III).

Et ad Timotheum:

Manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum in spiritu, apparuit angelis, praedicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria (I Tim. III).

Christi vero divitiis per manifestationem sacramenti cognitis, statim saeculi praesentis divitiae viluerunt; justi, quibus gloria coelestis est revelata et oblata, non solum sua, verum et semetipsos pro hac consequenda reliquerunt.

Postquam autem ejus cognitione sunt illuminati, et gustaverunt donum coeleste, et participes facti sunt Spiritus sancti gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque saeculi venturi (Hebr. VI),

ejus amore succensi. Petrus est suspensus, Paulus decollatus, Stephanus lapidatus, Laurentius assatus, et alii aliis suppliciis interempti, ut hujus participes essent convivii: sicut in mundo per gratiam, sic in coelo per gloriam. Spirituale namque convivium inchoatur in via, consummatur in patria. Et modicum quidem est quod ex eo nunc praegustatur; magnam autem et inaestimabile quod in posterum gustandum reservatur. Unde Psalmista:

Quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine, quam abscondisti timentibus te! (Psal. XXX)

Multo tempore, centum videlicet et octoginta diebus. Nota quod etiam determinatio temporis deservit mysterio intelligentiae spiritalis. Centenarius est perfectus numerus, et significat humanae justitiae perfectionem. Octogenarius, quae ab octonario denominatur, exprimit futuram resurrectionem et beatitudinem. In his totum bonum hominis constat: in justitia, cujus perfectionem centenarius designat; et in resurrectione ac beatitudine, cujus gloriam octogenarius figurat. Centenarius praemittitur, octogenarius subjungitur, quia per culmen sanctificationis pertingitur ad octonarium resurrectionis et beatitudinis.

Cumque implerentur dies convivii invitavit omnem populum qui inventus est Susis a maximo usque ad minimum.

Videntur impleri dies convivii, quando Christus in cruce dixit:

Consummatum est (Joan. XIX),

vel certe quando discipulis in unum congregatis Spiritus sanctus plenarie missus est. Tunc impleti sunt dies spiritualis convivii, non quod tunc esse desinerent, sed quod tunc et ex tunc plenarie celebrari deberent. Susa civitas est gentium, per quam vocatio gentium designatur. Invitavit, inquit, omnem populum a maximo usque ad minimum. Hoc est quod Dominus in Evangelio dicit:

Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos (Matth. XI).

A minimo usque ad maximum populum invitavit, quia Dominus pusillis cum majoribus benedixit. Infelix anima, fratres, quae huic convivio deest; et infelix vel forte infelicio, quae aliter quam decet, id est absque veste nuptiali adest. Idcirco namque videtur infelicio, quia, ut Petrus ait:

Melius illi erat non cognoscere viam justitiae, quam post agnitionem retrorsum converti a sancto mandato (II Petr. II).

Felix autem illa anima, quae non solum Christianitatis nomine, sed et veritate convivio Christi nunc interest, quia ut coelesti et aeterno convivio admittatur, sperare potest. Et nunc, charissimi nobis, quemadmodum huic convivio nunc intersumus professione, sic interesse studeamus et virtute, quatenus interesse mereamur in beatitudine. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus, etc.

**SERMO XCII. De spiritali Christi convivio secundus.
Ex eodem libro Esther.**

Et septem diebus jussit convivium praeparari in vestibulo horti, et nemoris, quod regio cultu et manu consitum erat. Et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris et carbasini, et hyacinthini sustentata funibus byssinis atque purpureis, qui eburneis circulis inserti erant et columnis marmoreis fulciebantur (Esther I).

Magnus in his omnibus, charissimi, latet intelligentiae spiritalis fructus, non solum verborum foliis contactus, verum etiam variis rerum visibilium figuris velatus, velut nucleus suo cortice et testula firmiter clausus. Per septem dies, ut saepe diximus, universum tempus hoc exprimitur, quia septem dierum numero volvitur. Quo tempore toto Christus suis fidelibus convivium spiritalium deliciarum parari praecepit, ne unquam eis spiritalis cibus et potus desit. Quantum autem quisque spiritalis cibi interius capiat, bonae conversationis ostensio foris probat. Quantum nimirum unusquisque intrinsecus gratia saginatur, tantum forinsecus in virtute et actione roboratur. Diebus, inquit. Mali nimirum noctibus sua convivia faciunt, quippe quorum sunt in tenebris opera;

laetantur cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis (Prov. II).

In vestibulo horti et nemoris,

quod regio cultu et manu consitum erat. Supercoelestis ille paradus omnibus bonis praeferendus hortus est et nemus: hortus est, quia sua dulcedine satagit; nemus est, quia sua pulchritudine delectat. Hortus est sanctorum affectuum suae jucunditatis sapore mulcendo; nemus est, intellectum suae pulchritudinis admiratione tenendo. Hortus est, quia pascit; nemus est, quia protegit. Pascit bonis, protegit a malis.

Hujus horti et nemoris vestibulum quasi nestibulum, v pro n posita, quod videlicet ibi minime stetur, sed transeatur et ad interiora intretur. Et unicuique fideli in praesenti Ecclesia non est standum, sed magis de virtute in virtutem transeundum, donec intret in gaudium Domini sui, et videat Deum deorum in Sion. In hoc autem vestibulo spirituale convivium datur, et praeparatur. Datur per gratiam, praeparatur ad gloriam. Datur in via, praeparatur accipiendum in patria. Quod autem dicitur quod

regio cultu et manu consitum erat,

sive ad praesentem celebritatis hujus statum, sive ad futurum referatur, nihil interest. Quidquid enim in sancta Ecclesia agitur, quidquid in coelesti patria postea recipitur, totum cultu regio, et manu perficitur: manu quantum ad actum, cultu quantum ad ornatum. Magis tamen quae vario ornatu, hic de spiritali convivio scribuntur ad vestibulum quam ad hortum, et nemus, id est ad praesentem Ecclesiae statum quam ad futurum pertinere videntur.

Et pendebant ex omni parte tentoria.

Ea, quae pendent, a terra quidem elevata sunt, sed coelum necdum tangunt. Tentoria itaque ista virtutes justorum sunt, et bona opera, quae a terra elevantur per devotionem, sed coelum necdum attingunt per retributionem. Quae etiam ex omni parte pendent, dum imperfectionis, nihil habent. Sed quoniam apud Deum parvipenditur quidquid in mundo boni agitur, nisi gratiae divinae bonitate coloretur, apte subditur:

Aerii coloris, et hyacinthini, et carbasini.

Per hos tres colores, aerium, hyacinthinum, carbasinum tria maxima, quae nunc manent, id est fidem, spem, charitatem intelligi posse credimus. Per aerium nempe colorem, pro eo quod scriptum est:

Deus spiritus est (Joan. IV),

accipitur recte fides supernae divinitatis. Per hyacinthinum, quia colori coeli similis est, exprimitur spes coelestis retributionis. Per carbasinum, quia fulgorem imitatur auri, splendor designatur charitatis. Quae tres virtutes tota tentoria virtutum aliarum, et bonorum operum colorant, dum cuncta, quae geruntur in his vel in illis decorant, commendant, consummant. Quasi namque color sunt omnium, dum species et pulchritudo sunt eorum.

Sustentata funibus byssinis et purpureis.

Funis habet longitudinem, byssus candorem, purpura ruborem. Per istas itaque duas species funium intelligimus duas species virtutum: quarum una maxima est foris, quae est castitas corporalis; altera maxima intus, quae est compassio cordis. Funis byssinus castitas carnis; funis purpureus compassio cordis. Quae duae virtutes, dum ad similitudinem tensorum funium in nobis continuo et longanimiter perseverant, utrumque parietem tenteriorum nostrorum immobilem sustentant. Castitas enim foris sustentat virtutes manifestas; compassio sustentat intus virtutes occultas. Nec lapsum virtutis, vel boni operis timet quisquis eas in se bene tensas habet, dum totius ejus justitiae fabrica in eis pendet. Quis enim aliarum detrimentum virtutum timeat, si castitatem corporis perpetuam, et compassionem cordis veram perfecte possideat? Quarum virtutum, scilicet castitatis et compassionis perfectio designatur, dum de funibus, quia easdem virtutes exprimunt subinfertur quod

eburneis circulis inserti erant.

Funes byssini, et purpurei circulis erant inserti, quia castitas, quae per byssum, et compassio, quae per purpuram exprimitur, mundissimae semper debent inesse perfectioni. Cui perfectioni, quandiu machina nostrae justitiae firmiter inhaeret, tandiu firma et inconcussa manet.

De quibus funibus sive virtutibus adhuc subditur, et

columnis marmoreis fulciebantur.

Per columnas marmoreas intelligimus sanctorum doctorum firmam rectitudinem et rectam firmitatem. Columnae namque marmoreae sunt doctores. Columnae quia justitia recti; marmoreae, quia fide firmi. Columnis igitur marmoreis funes byssini, et purpurei fulciuntur, quia ad hoc solertia doctorum mirabiliter laborat, ut in electis castitas in carne, et compassio in corde perpetuo consistat. Per columnas igitur funes byssini et purpurei, et per funes caetera sustentantur, quia per doctores in omnibus castitas et compassio, et per istas virtutes caeterae roborantur. Itaque primo loco erigunt tentoria per virtutum et bonorum operum exercitationem et exhibitionem. Secundo colorantur et decorantur per fidem, spem et charitatem. Tertio sustentantur per funes byssinos et purpureos, id est per castitatem, et compassionem. Quarto fulciuntur ipsi funes, id est virtutes columnis marmoreis, id est per doctorum rectam et firmam eruditionem. Et nunc, charissimi, diligenter attendamus, ut ita nunc in hoc vestibulo tantis tentoriis redimito simus per gratiam, quatenus hortum et nemus ingredi postmodum mereamur per gloriam. Quod nobis praestare, etc.

SERMO XCIII. De spirituali Christi convivio tertius.
Ex eodem libro Esther.

Lectuli quoque aurei et argentei super pavementum smaragdino, et pario stratum lapide dispositi erant: quod mira varietate pictura decorabat. Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis, et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque, ut magnificentia regia dignum erat, abundans, et praecipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum; sed sicut rex statuerat, praeponens mensis singulos de principibus suis, ut sumeret unusquisque quod vellet (Esther. I).

Superius dicta sunt de spirituali vestibuli spiritualis ornatu, nunc adjiciuntur prioribus potiora. Quis enim ignoret contemplationem operibus et virtutibus omnibus potioem? Et de hac infertur cum dicitur:

Lectuli quoque aurei et argentei super pavementum erant dispositi.

Per lectulos enim quies internae contemplationis accipitur. In qua quiete tanto mens humana solertius ad interna vigilat, quanto magis ad exteriora dormitat. Unde sponsa:

Ego dormio, et cor meum vigilat (Cant. V).

Lectuli inquit non lecti. Modicum namque est, quod nunc de contemplatione percipimus, ad id quod percipiendum exspectamus. Sed et apte dictum est non singulariter lectulus dispositus, sed pluraliter lectuli dispositi, quia varius est contemplationis modus, et aliis plus, aliis minus in dono contemplationis confertur. Quemadmodum enim secundum mensuram donationis Christi gratia differenter datur in actione, sic etiam secundum capacitatem

percipientium distribuitur in contemplatione. Plures ergo sunt lectuli, et differenter positi et propter differentiam donorum, et propter distantiam contemplativorum.

Super pavementum smaragdino, et pario lapide stratum.

Pavimentum inferius, et aequaliter stratum omnium utensilium, verbi gratia, lectorum, sedilium, vasorum est sustentamentum. Significat ergo praelatorum aequanimitatem, humilitatem, et laborem; quia licet caeteris potestate sint praelati, ministerio tamen sunt subjecti, sicut ipse Dominus, qui omnibus praelatis est praelatus,

non venit ministrari, sed ministrare, et dare animam suam pro multis (Matth. XX).

Hinc et discipulis ait:

Qui major est in vobis, fiat sicut junior; et qui praedecessor est, sicut ministrator (ibid.).

Hinc Paulus servum illorum, quibus scribebat, se esse dicebat per Jesum. Hinc B. Augustinus de praelato dicit:

“Honore coram vobis praelatus sit vobis, timore coram Deo substratus sit pedibus vestris.”

Praelati itaque pavementum sunt coram Deo se humiliando, sibi commissos aequanimiter tolerando, et ipsis laboriose ministrando; dum enim eis cum labore ministrant quasi super se positos portant. Sed magna laus praelatorum promitur, dum pavementum smaragdino, et pario lapidem stratum dicitur, et per picturam mira varietate decoratum perhibetur. Smaragdus viret, parius candet. Smaragdus fidem, parius castitatem et mundam significat actionem. Pavimentum itaque smaragdino et pario sternitur, dum praelatus fide, castitate, et

actione mundissima perornatur Qui et picturae mira varietate decoratur, dum diversorum justorum varias virtutes non solum ad utilitatem propriam, verum et ad exemplum aliorum imitatur. Pingitur in hoc pavimento Abel per innocentiam, Noe per justitiam, Abraham per fidem, Isaac per longanimitatem, Jacob per tolerantiam, Joseph per continentiam, Moyses per mansuetudinem, Josue per fortitudinem, Samuel per charitatem, David per humilitatem, Elias per zelum justitiae, Daniel per virtutem abstinentiae, et quorumlibet sanctorum forma in ipso depingitur, dum eorum virtutes, in quantum potest, operatur. Et licet de universali sancta Ecclesia dictum sit:

*Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato,
circumdata varietate (Psal. XLIV),*

in sancto tamen praelato excellenter, et velut specialiter debet haec pulchritudo varietatis apparere, ut omnium fulgore virtutum

omnibus omnia factus omnes lucrifaciat (I Cor. IX).

Huic quoque sensui concinit illud Augustini de praelato:

“Circa omnes”

inquit

*“seipsum bonorum operum praebeat exemplum,
corripiat inquietos, consoletur pusillanimes, suspiciat
infirmos, patiens sit ad omnes, disciplinam libens habeat,
metuendus imponat.”*

Et quamvis utrumque sit necessarium, tamen plus a vobis amari appetat quam timeri. Super pavimentum itaque lectuli erant, quia praelati sua providentia, et labore contemplativos sustentant. Vel certe super pavimentum lectuli erant, dum contemplativi in quiete

positi suis praelatis, qui sollicitudine fatigantur, et turbantur nonnunquam amplius proficiunt.

Videamus, fratres, quomodo super hoc venerabile pavementum consistimus, utrum inquiete positi coelestia sublimeriter contemplamur. Sunt enim quidam, qui suos praelatos multis molestiis premunt, et in contemplatione, ad quam in loco quietis positi sunt, minime proficiunt. Quos Paulus in Epistola ad Hebraeos castigans ait:

Obedite praepositis vestris, et subjacete eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, et non gementes: hoc enim non expedit vobis (Hebr. XIII).

Et paulo superius praelatos aliis in exemplum ponens ait:

Mementote praepositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei; quorum intuentes exitum conversationis, imitamini fidem (ibid.).

Et ad Thessalonicenses, de charitate et pace habenda cum praelatis:

Rogamus, inquit, fratres ut noveritis eos qui laborant inter vos, et praesunt vobis in Domino, et monent vos, ut habeatis illos abundantius in charitate propter opus illorum; pacem habete cum illis (I Thess. V).

Unde Augustinus ad subjectos de praelatis:

“Obediendo non solum vestri, sed etiam ipsius miseremini, qui quanto in loco superiore tanto in periculo majore versatur.”

Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis, et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur.

Aurea pocula sunt verba Evangelica, caeteris omnibus pretiosiora, sapientia Dei, quae Christus est, velut auro fulgentia. Quae videlicet verba recte dicuntur pocula, quia facile intelliguntur. Cibi etenim sunt ea Scripturae verba quae difficile et cum labore capiuntur, ut sunt plerisque in locis verba prophetarum. Qui scilicet cibi aliis et aliis vasis inferuntur, dum gratia, quae in ipsis continetur, nunc apertione figurarum, nunc administratione sacramentorum nobis confertur. Quasi enim quaedam sunt vasa sacrae Scripturae aenigmata, et sacra sacramentorum velamina. Quae dum aperiuntur mentes fidelium reficiuntur.

Vinum quoque ut magnificentia regia dignum erat, abundans, et praecipuum ponebatur.

Quid per spiritale vinum rectius accipitur, quam sancti Spiritus consolatio, qua mens fidelis saepius inebriatur? De hac inebriatione scriptum est:

Calix meus inebrians quam praeclarus est! (Psal. XXII)

Et item:

Secundum multitudinem dolorum meorum corde meo, consolationes tuae laetificaverunt animam meam (Psal. XCIII).

Ut, inquit, magnificentia regia dignum erat. In largiendo namque gratiam suam attendit Deus bonitatem suam, non meritum humanum.

Abundans, et praecipuum ponebatur.

Abundans, quia Deus abundanter dat, et non improperat (Jac. I). Praecipuum, quia nihil dulcedine Spiritus sancti in vita suavius. Unde quidam Sapiens admirando dixit:

*Quam suavis est, Domine, spiritus tuus in omnibus
(Sap. XII).*

Praecipuum, quoniam hoc est vinum, de quo architriclinus dixit sponso:

Tu autem servasti vinum bonum usque adhuc (Joan. II).

Hujus convivii sententiae concordare videtur illud in Canticis:

*Comedite et bibite, amici, et inebriamini, charissimi
(Cant. V).*

Comedite cibum, bibite poculum inebriamini per vinum.

*Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum, sed sicut rex
statuerat, praeponens mensis suis singulos de
principibus, ut sumeret quisque quod vellet.*

Ut ex his verbis perpendi potest Deus non vult habere coacta servitia. Nec erat, ait, qui nolentes cogeret ad bibendum. Nemo namque cogitur spirituale donum accipere: filios vult Deus, non servos; secundum voluntatem, non secundum necessitatem. Sicut rex statuerat, praeponens mensis suis singulos de principibus suis. Mensae sunt Scripturae, principes doctores et praelati. Singulos praeponit, quia

*alii datur sermo sapientiae, alii sermo scientiae
(I Cor. XII),*

ut unusquisque dispenset caeteris quod excellenter accepit, ut sumeret quisque quid vellet. Secundum voluntatem, capacitatem, et utilitatem singulorum temperanda est praedicatio, ut omnibus utilis fiat, nulli noceat, et inter omnia vitia quasi gladius anceps transeat; sic superbiam recidens auferat, ut non augeat timiditatem; sic otiosis et torpentibus sollicitudinem operis imponat, ut inquietis et curiosis non augeat importunam actionem: et sic de caeteris. Epulemur, fratres, nunc in vestibulo horti et nemoris per gratiam sic, quatenus in horto et nemore postmodum epulari mereamur per gloriam. Quod praestare dignetur, etc.

SERMO XCIV. In die sancto Paschae.

Hodie, charissimi, paschalis solemnitas est, quae propter sui excellentiam dici potest solemnitas solemnitatum, quemadmodum dicitur Canticum canticorum, Deus deorum, Rex regum, Dominus dominantium. Ipsa quippe non solum aliarum more solemnitatum annuatim, ut est hodie celebratur, verum et singulis diebus Dominicis continue et singulariter commemoratur, et in die iudicii, quando

corruptibile hoc induet incorruptionem; et mortale hoc induet immortalitatem (I Cor. XV),

generaliter et perfecte consummabitur. Quae solemnitas quanto est celebrior, tanto ciborum hodie debet apparatus esse copiosior, lautior et delicatior. Et quoniam in hac hodierna solemnitate more Christiano omnes Christiani pusilli cum majoribus, laici cum clericis, ad mensam magnam, ad mensam divitis, potentis, sapientisque Salomonis consedemus,

quae nobis apponuntur diligenter attendamus (Prov. XXIII).

Noster etenim Salomon

dives est in omnes, scilicet qui invocant illum (Ephes. II).

Potens est quia

data est illi omnis potestas in coelo, et in terra (Matth. XXVIII).

Sapiens, quia

in ipso sunt omnes thesauri sapientiae, et scientiae absconditi (Coloss. II).

Cujus mensae regales divitiae, atque deliciae in libro Regum tertio typice, et aperte declarantur, ubi dicitur:

Erat autem cibus Salomonis per dies singulos triginta cori similiae et sexaginta cori farinae, decem boves pingues, et viginti boves pascuales, et centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum, atque bubalorum, et avium altilium (III Reg. IV).

Haec autem omnia in nostri mensa Salomonis spiritualiter inveniuntur. In mensa nempe Christi inveniuntur triginta cori similiae per sanctae Trinitatis fidem, sexaginta cori farinae per bonam actionem. Similia namque, quae sine furfure est, recte significat fidem, propter fidei sinceritatem. Farina, quae sine aliquo furfure non est, bonam actionem propter actionis turbationem. De hoc furfure scriptum est:

Martha, Martha sollicita es, et turbaris erga plurima (Luc. X).

Decem boves pingues decem praecepta legis sunt; boves, quia bonam praecipiant continentiam; pingues, quia continent charitatem geminam. Nunquid enim pinguedo charitatis non est, ubi dicitur:

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, etc., et proximum tuum sicut teipsum? (Matth. XXII)

Nunquid continentiam non exprimit, ubi dicitur:

Non concupisces uxorem proximi tui, non cuncta quae illius sunt? (Deut. V)

Et viginti boves pascuales: boves pascuales caetera cuncta praecepta legalia sunt, quae in hoc ut boves pascuales pinguibus macilentiora sunt quod praedictas maximas virtutes, charitatem scilicet et

continentiam a malo, tam expresse, tamque authentice ut Decalogus non describunt. Praecepta quippe Decalogi digito Dei, praecepta vero caetera digito hominis scripta sunt. Boves autem significant continentiam, eo quod genitalibus careant, quemadmodum tauri luxuriam, eo quod ipsa habeant. Inferiora quoque mandata Decalogum sequentia, recte ut jam monstratum est, boves propter charitatem et continentiam, quam et ipsa docent, narrantur; et viginti dum secundum Decalogum dupliciter, hinc scilicet amicis, illinc scilicet inimicis, per obsequium pietatis dispensantur. Arietes denique, quia caeteris ovibus in hoc differunt, quod cornuti sunt, et durissimo capite adversarium durissime quatiunt, eminentissimos Scripturae sensus convenienter exprimunt, qui prolati hostem suum diabolum, hominem pravum vicinum gravissime feriunt et conterunt. Qui bene per centenarium describuntur, ut eorum perfectio designetur. In mensa igitur Christi triginta cori similiae, sexaginta cori farinae, decem boves pingues, viginti boves pascuales, centum arietes apponuntur, dum doctrina fidei, et boni operis Decalogi, et quorumlibet aliorum praeceptorum legalium, et excellentissimorum sacrae Scripturae sensuum mentes fidelium per solertiam doctorum plenissime reficiuntur, excepta venatione cervorum, caprearum, bubalorum, et avium altilium. Venationem mensae nostri Salomonis inferimus, dum sensus aliquos velut novos et rarius auditos lectione, meditatione, discurrendo ex diversis libris quasi diversis silvis venamur, et nostris auditoribus novo quodam et inusitato dicendi modo dispensamus. Qua sensuum verborumque nova, salubrique dulcedine illi, qui delicatius in Scripturis sunt enutriti, avidissime se reficiunt, quemadmodum illi, qui in regum curiis, et regalibus quotidie ferculis vescuntur, recentem et opimam venationem delectabiliter comedunt. In cervis autem est timiditas, in capreis velocitas, in bubalis fortitudo, in avibus volatus elevatio.

Ad mensam itaque Christi cervos deferimus, dum loquimur de timore; capreas, dum loquimur de boni operis velocitate; bubalos, dum loquimur de ejusdem operis fortitudine; aves, dum loquimur de

contemplatione. Et notandum quod cum dixisset avium addidit altitium. Illa namque contemplatio coram Deo laudabilis est, quam non solum cognitio veritatis sursum levat, sed etiam amor virtutis impinguat. Possumus totam hanc sententiam in alium sensum vertere, ut intelligamus per similam et farinam doctrinam, quae est in praeceptis duum Testamentorum; per animalia domestica exempla sanctorum ex gentibus pro Christo peremptorum, ut sic habeamus duplicem escam, unam in praeceptis, alteram in exemplis. Per boves autem intelligere possumus illos qui in Veteri Testamento bonis operibus exercendis fortiter insistebant; per arietes illos, qui suae fortitudinis cornibus hostes fortiter quatientes de suis finibus propellabant; per silvestria animalia accipere possumus illos, qui ex gentibus fideles sunt activi; per aves, illos qui sunt contemplativi. Nec solum sancti martyres exemplis suis nobis in esca salutis sunt, verum et sancti confessores, et quilibet sancti suis exemplis vitae cibum nobis conferunt, qui, licet ferro non occubuerint, jejuniis tamen, vigiliis et variis laboribus carnem suam cum vitiis et concupiscentiis crucifixerunt. Non tantum autem escam habemus in praeceptis et in exemplis, sed etiam in sacramentis, ex quibus quammaximum est sacramentum corporis et sanguinis Domini: ad quod venerabiliter, et salubriter sumendum hodie convenire debemus universi. In cuius laudem beatus Gregorius in libro IV Dialogorum (cap. LVIII) ita loquitur, dicens:

“Quis fidelium habere dubium possit in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocem coelos aperiri: in illo Jesu Christi mysterio angelorum choro adesse, summis ima sociari, terrena coelestibus jungi, unumque ex visibilibus et invisibilibus fieri? Sed necesse est ut, cum hoc agimus, nosmetipsos in cordis contritione mactemus.”

Quia qui passionis Dominicae mysteria celebramus, debemus imitari quod agimus. Quam autem sit salubre, quam necessarium, quam

beatum corpus et sanguinem Christi sancte sumere, ipse per semetipsum dignatus est aperire, dicens:

Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat carnem meam, et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam (Joan. VI).

Quam sit vero noxium indigne sumentibus Paulus demonstrat, ubi dicit:

Quicumque manducaverit panem, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini. Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat. Qui enim manducat, et bibit indigne, judicium sibi manducat, et bibit non dijudicans corpus Domini (I Cor. II).

Non dijudicans, id est non discernens per venerationem a caeteris cibis. Debuisset enim se probasse, et per poenitentiam purgasse, vel certe abstinuisse. Hinc Paschasius in libro De corpore Domini dicit:

“Quisquis vel membrum meretricis fit, vel per aliquod grave delictum membrum diaboli, hic utique elapsus de corpore Christi est, et idcirco non licet ei corpus Christi contingere. Quid ergo manducat et bibit peccator? Non utique sibi utiliter carnem et sanguinem, sed judicium. Quare? Quia non se probat prius.”

Si quis ergo, lapsus de corpore Christi, factus membrum meretricis vel diaboli, praesumpserit hoc sacrosanctum corpus contingere, non dubium quin ob id judicium excipiat, et cum Juda culpae societetur obnoxius, tam quia corrui, quam quia, in conscientia damnatus, ausus est, sine poenitentia et correptionis venia, sancta mysteria

temerare. Alius ad communionem accessurus, dum altitudinem sacramenti non cogitat, joco, ira, indignatione communionem non honorat, sed dedecorat. Alius cum reverentia quidem se communicat, scilicet recedens diuturno cachinno, multiloquio, vaniloquio, turpiloquio, detractatione, at caeteris vitiis sacram communionem inhonestat. De talibus dictum videtur:

Gratiae fatuorum effundentur (Eccles. XX).

Tales enim quidquid, legendo, psallendo, orando, vel alio quolibet modo boni hauriunt a mane usque ad vesperam, non solum otio, sed et illicitis delectationibus vacando negligenter effundunt. Unde hoc sacrosanctum mysterium angelis etiam venerandum, nostris temporibus tam magnum in contemptum venisse cernitur, tanquam non sit Pater qui honorem Jesu Christi quaerat et iudicet. Et ita veritas prostrata est ut, sicut in Daniele legitur:

Abominationem in templo Dei fieri videamus (Dan. IX).

Valde itaque contemptoribus tanti sacramenti divina vindicta timenda est. Unde praedictus Paschasius in praedicto libro dicit quod ab angelis, qui ad hoc positi sunt, etiam nunc perimerentur quicumque vel semel indigne communicant, nisi bonitas Christi, cujus iudicio pendent omnia, gladium suspenderet, et temporalem mortem quibusdam, ut poeniteant, removeret. Verum nos non solum auditu auris audivimus, sed et oculis diversis in codicibus legimus gravissimas et horrendas ultiones talibus praesumptoribus sine dilatione divinitus illatas. Dicit sanctus Gregorius Turonensis de quodam presbytero,

“cui in Dominica solemnitate propter suam personam concessum fuerat ut missam celebraret: quod statim ut ad horam communicandi venit, mox "epilepsia" comprehensus, corruit, spumans, sacramque particulam

ab ore projiciens; qui ipsa nocte, sicut plerique testati sunt, ebrius fuerat.”

Item de quodam infami diacono dicit: quod

“dum capsam cum corpore Domini deferret, de manibus ejus elapsa est, et per aerem super altare reversa.”

Sanctus vero Hieronymus, in Vitis Patrum, dicit de beato Eulogio: quod

“cum videret ex monachis quosdam immundos accedere ad communionem, retinuit eos, dicens: Tu hac nocte habuisti fornicationis desiderium. Tu vero dixisti in corde tuo: Nihil interest sive justus sive peccator ad sacramentum accedit. Et alius dubitationem habuit in corde suo, dicens: Quid me sanctificare potest communio? Hos omnes removebat a communione sacramenti, donec per poenitentiam et lacrymas purificarentur.”

Talia quoque scribit de sancto Machario, de sancto Piamone, et monachis eorum.

Haec, fratres, exempla diximus, quia in sancta Ecclesia sunt multi infirmi et imbecilles, et dormiunt multi! (I Cor. XI). Propterea ista scripsimus, quia forsitan aliquis eorum haec lecturus est, qui se, auditis, de sua negligentia corrigit. Absint autem a vobis haec pericula, absit et periculorum causa. Vos enim non estis in tenebris, fratres, ut vos pericula ista comprehendant (Joan. XII).

Omnes enim

fili lucis estis, et filii Dei. Non estis filii noctis, neque tenebrarum (I Thess. V).

Sed et

*nos speramus de vobis meliora, et viciniore saluti,
tametsi ita loquimur (Hebr. VI).*

Unde, charissimi nobis, istud mysterium cum humilitate et reverentia frequentate, ad ejus gloriam frequenter accedite, ejus participes semper fieri diligite. Hoc est enim mysterium, quod specialiter in viventibus dolores internos mitigat, vulnera sanat, hostem expugnat, a malis liberat, in bonis adjuvat, confert gratiam, auget justitiam, et in defunctis culpam diluit, poenam remittit, coelum aperit, vitam tribuit. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus in saecula saeculorum. Amen.

**SERMO XCV. De mensa propositionis ex libro Exodi
ad laudem sacrae Scripturae.**

Loquens Dominus Moysi de facienda mensa propositionis ait:

Facies mensam de lignis setim, habentem duos cubitos longitudinis, et in latitudine cubitum, et in altitudine cubitum ac semissem, et inaurabis eam auro purissimo. Faciesque illi labium per circuitum: et ipsi labio coronam interrasilem altam quatuor digitis, et super illam alteram coronam aureolam. Quatuor quoque circulos aureos praeparabis, et pones eos in quatuor angulis ejusdem mensae per singulos pedes. Subter coronam erunt circuli aurei, ut mittantur vectes per eos, et possit mensa portari. Ipsos quoque vectes facies de lignis setim, et circumdabis auro ad subvehendam mensam. Parabis et acetabula ac phialas, thuribula, et cyathos in quibus offerenda sunt libamina, ex auro purissimo Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper (Exod. XXV).

Quae est haec mensa, nisi sacra Scriptura. Quae quoties ad bene vivendum nos admonet, toties nobis vitae panem praebet? Mensa de lignis setim facta legitur, et veritas Scripturae sacrae nulla vetustate corrumpitur. Ad similitudinem quoque mensae Scriptura sacra duos cubitos longitudinis habet, dum nos utramque partem fidei, et illam scilicet qua in Creatorem, et illam qua in Redemptorem credimus docet. Habet cubitum ac semissem altitudinis, dum nos erudit quae sit altitudo spei et initium contemplationis. Habet denique cubitum latitudinis, dum nos instruit quae sit latitudo charitatis. Sic sacra Scriptura admodum mensae habet longitudinem, altitudinem, latitudinem, dum nos perfecte docet fidem, et spem cum initio contemplationis, et charitatem. Spiritualis autem haec mensa per totum deaurata est, quia non solum miraculorum, verum et sapientiae

coelestis claritate tota refulget. Quae habet labium, sanctorum videlicet ora doctorum. Quod labium per circuitum ducitur, dum a sanctis doctoribus nihil uspiam inemendatum relinquitur. Quasi namque labium per circuitum mensae sancti doctores sunt, dum auctoritate Scripturae undique malos a malo redarguunt, et ad meliora bonos erudiunt.

Duae coronae, quae sequuntur, quarum una dicitur interrasilis, altera aureola, duo justorum significant bona, unum in mundo, alterum in coelo. Prima significat justitiam, secunda remunerationem supernam; prima meritum, secunda praemium; prima bonam conscientiam, secunda sequentem gloriam. Et utraque bona recte coronae comparantur, tum quia perfecta sunt, tum quia coronam conferunt. Prima fore praecipitur interrasilis, quia multiplex et varius nunc est effectus bonae operationis. Quae est etiam quatuor digitorum, quia sanctorum justitia, operante Spiritus sancti gratia, sustollitur exercitatione quatuor principalium virtutum. In digitis enim dona sancti Spiritus, in quaternario virtutes quatuor, prudentia, fortitudo, justitia, temperantia ligurantur. Quae denique corona labio mensae fuit juncta, quia secundum doctorum hortamenta sanctorum consummatur justitia. Super illam fuit corona aureola, quia justitiam sequitur et excellit gloria superna. Quae et aureola dicitur, ut per aurum fulgor contemplationis significetur. Et diligenter attendendum quod non aurea, sed aureola fuisse perhibetur, ut per diminutivum modicum esse ad plenitudinem sequentis boni quidquid nunc de eodem bono per contemplationem percipitur, insinuetur. Magnum tamen est et inaestimabile, quia, Scriptura teste,

quae sub ipso erant replebant templum (Isai. VI).

Et si quae sub ipso sunt replent templum, quis aestimare queat qualia, quantave sunt, quae in ipso sunt, et quae ipsae sunt? Unde de illa mercede superna, quae hic corona superior et aureola dicitur, scriptum est:

Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et supereffluentem dabunt in sinum vestrum (Luc. VI).

Hujus mensae, vel coronae aureolae principium a quibusdam in praesenti jam per contemplationem cernitur et percipitur, et in futuro perficietur. cum non per speculum et in aenigmate ipse Deus, qui est justorum merces et corona, sed facie ad faciem videbitur. Primo itaque loco ponitur mensa, secundo labium, tertio corona interrasilis, quarto corona aureola. Mensa, Scriptura; labium, doctorum hortamenta; corona interrasilis, sanctorum justitia; corona aureola, retributio superna.

Quatuor circuli sunt quatuor libri evangelici, qui bene vocantur circuli, quia perfecti: perfectam namque tradunt doctrinam de fide et operatione, de merito et praemio. Qui et in quatuor angulis mensae per singulos pedes ponuntur, dum eorum auctoritate et perfectione quatuor sensus Scripturae roborantur, et ipsa Scriptura aptatur, ut per quatuor partes mundi in suis quatuor sensibus per praedicationem evangelicam deferatur. Mensa quatuor pedes habet, quia verba coelestis oraculi vel historice, vel allegorice, vel tropologice, vel anagogice accipiuntur. Historia est, cum quomodo res secundum litteram vel facta vel dicta sit plano sermone refertur, sicut populus ex Aegypto exiens salvatus dicitur per sanguinem agni, vel tabernaculum in deserto factum, Allegoria est, cum verbis vel rebus mysticis praesentia Christi et Ecclesiae sacramenta signantur: verbis, ita:

Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet (Isa. XI).

Quod est dicere: Nascetur virgo Maria de stirpe David, et Christus de stirpe ejus. Rebus, ut populus de Aegypto per sanguinem Agni salvatus, Ecclesiam significat Christi passione a damnatione diaboli liberatam. Tropologia, id est moralis locutio, ad correptionem et

institutionem morum, apertis vel figuratis verbis, respicit. Apertis, ita:

Filioli, non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate (I Joan. III).

Figuratis, ita:

Omni tempore sint vestimenta tua candida, et oleum de capite tuo non deficiat (Eccl, IX).

Anagoge, id est ad superiora ducens, locutio est quae de praemiis futuris et de vita quae est in coelis, mysticis vel apertis verbis, disputat. Apertis, sic:

Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. V);

mysticis, sic:

Beati qui lavant stolas suas, ut sit potestas illis in ligno vitae, et per portas intrent in civitatem, scilicet coelestem (Apoc. XXII).

Quatuor ergo pedibus mensae quatuor circuli apponuntur, ut inductis vectibus per eos mensa portetur, quia quatuor sensibus Scripturae libri evangelici junguntur, ut eorum auctoritate ipsa Scriptura circumquaque per doctores praedicetur. Ipsi vero circuli sunt aurei; quia libri evangelici sapientia Dei, quae Christus est, sunt praeclari. Qui etiam circuli subter coronam sive primam sive secundam sunt, quia ordine praecedat doctrina evangelica, doctrinam sequitur justitia, justitiam gloria. Vectes, quibus mensa portabatur, sunt praedicatores, per quos sacra Scriptura praedicatur. Qui de lignis setim sunt, quia justum est, ut qui sanctitatem aliis praedicant, ipsi sine corruptione

vitiorum vivant. Qui etiam deaurati, quia divina sapientia fulgidi.

Parabis et acetabula ac phialas, thuribula et cyathos.

Varia vasa, quae fiunt ad offerenda libamina, variae verbi distinctiones sunt pro capacitate auditorum, quia non omnibus omnia conveniunt: aliter sapientes, aliter insipientes; aliter divites, aliter pauperes; aliter sani, aliter infirmi; aliter senes, aliter juvenes; aliter viri, aliter feminae; aliter coelibes, aliter conjugati; aliter praelati, aliter subditi docendi sunt. Acetabula significant doctrinam mordacem, phialae doctrinam uberem, thuribula orationem devotam, cyathi scientiam angustam. Quae vasa omnia ad mensam tabernaculi, et ad offerenda libamina pertinent. Quaecunque enim diversa pro diversitate audientium dicuntur, in regula sacrae Scripturae inveniuntur, et ad offerenda Domino vota bonorum operum excitant corda audientium.

Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper.

Panes propositionis sunt verba sapientiae coelestis. Quae bene panes propositionis vocantur, quia semper debet patere cunctis fidelibus sermo salutis, nec unquam deesse oportet in Ecclesia verbum solatii, quod Dominus per praedicatores veritatis in mundo proponens in conspectu suo apparere, et usque in finem his qui esuriunt et sitiunt justitiam, incessanter abundare voluit. Mensa igitur Scriptura est; labium, doctorum ora; corona interrasilis, sanctorum justitia; corona aureola superior, remuneratio superna; pedes mensae, sensus Scripturae; quatuor circuli, libri evangelici; vectes, praedicatores; diversitates vasorum, distinctiones verborum, panes propositionis, verba sapientiae coelestis. Haec mensa, fratres, omnibus est divitiis cumulata, cunctis referta deliciis. Si vultis panes et pisces, accipite in ea

panes quinque et pisces duos (Matth. XIV),

vel certe

panes septem et pisciculos paucos (Matth. XV).

Ex illis saturati sunt quinque millia hominum, et de fragmentis eorum impleti duodecim cophini; ex istis saturati sunt quatuor hominum millia, et de reliquiis eorum impletae septem sportae. Accipite itaque panes hos et illos, et pisces licet paucos, et scitote quod abundabit cibus et supererit. Si vultis carnes, accipite vitulum saginatum (Luc. XV), tauros et altilia quae vobis sunt occisa (Matth. XXII). Si vultis saporem accipite granum sinapis, quod quidem minimum est, sed

*jactum in terram crescit, et majus omnibus oleribus fit
(Matth. XIII).*

Si vultis butyrum et mel, cum Emmanuele utrumque comedite, ut sciatis cum ipso

malum reprobare, bonum eligere (Isai VII).

Si vultis fructus diversi generis, accipite omnia poma nova et vetera, quae sponso sponsa servavit, et de horto nucum comedite nuces (Cant. VII). Si vultis potum, accipite vinum electum, de quo scriptum est:

Tu autem servasti vinum bonum usque adhuc (Joan II).

Si vultis potum ampliozem,

emittite absque ulla commutatione vinum et lac (Isai LV),

et cum sponsa bibite vinum vestrum cum lacte vestro (Cant. V). Si

vultis pigmenta nectarea, accipite consolationes Dei, quae secundum multitudinem dolorum vestrorum in corde vestro laetificabunt animas vestras (Psal. XCIII). Si vultis aromata, accipite

*cyprum cum nardo, cum croco, fistulam et cinnamomum
cum universis lignis Libani, myrrham et aloen cum
universis primis unguentis (Cant. IV).*

Et quia periculosum est et turpe, si juxta talem tantamque mensam fame moribundi marceamus, et marcidi moriamur, comedamus, et bibamus, et inebriemur ex his quae nunc apponuntur in hac mensa nobis per gratiam, ut haec postmodum perfectius possideamus per gloriam. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus. Amen.

SERMO XCVI. De quolibet sancto.

Myrrha, et gutta et casia a vestimentis tuis a domibus eburneis, ex quibus delectaverunt te filiae regum in honore tuo. Astitit regina a dextris in vestita deaurato, circumdata varietate (Psal. XLIV).

In his verbis et singulorum fidelium sanctitatis exprimitur, et universalis Ecclesiae justitia figuratur. In primo namque versu virtutes quorumlibet fidelium describuntur; in secundo totius Ecclesiae justitia declaratur.

Myrrha, et gutta, et casia.

Myrrha valde amara est, et per hoc significat mortificationem carnis, non quantum ad naturam, sed quantum ad culpam. Natura namque semper est nutrienda, culpa perimenda. Haec myrrha omnium electorum est:

Qui enim Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis (Gal. V).

Verum quia superius in hoc libello quodam in sermone de myrrha hac, et ejus speciebus plurima diximus, idcirco paucioribus nunc contenti ad sequentia pertransimus. Gutta herba est, quae inflaturas comprimit, et per hoc virtutem humilitatis exprimit. Haec quam sit necessaria Dominus in Evangelio demonstrat, ubi dicit:

Omnis, qui se humiliat, exaltabitur, et qui se exaltat, humiliabitur (Luc. XIV).

Et item.

Qui non susceperit regnum Dei sicut parvulus, non intrabit in illud (Matth. XVIII).

Hanc Abraham vere habuit, cum ait:

*Loquar ad Dominum, cum sim pulvis et cinis
(Gen. XVIII).*

Hanc et Jacob veraciter habuit, dum ad Dominum loquens, dicit:

Minor sum cunctis miserationibus tuis (Gen. XXXII).

Hanc angelus apostata, dum habere noluit, sicut fulgur de coelo irrecoverabiliter cecidit. Hac progenies Adae quando in aedificanda turre Babylonis caruit, confusionem labii meruit. Et sic in caeteris semper evenit, ut

*ante ruinam exaltetur spiritus, et ante gloriam humilietur
(Prov. XVI).*

Casia, quae et fistula dicitur, ventrem purgat et naturam de suis superfluis allevat et per hoc virtutem confessionis significat, quae dum culpam mentis per oris ostium eliminat, ipsam mentem peccati pondere exonerat. Per myrrham igitur intelligimus carnis mortificationem, per guttam mentis humiliationem, per casiam peccati confessionem. A vestimentis tuis. Vestimenta corporis Christi, quod est Ecclesia, perfectiores sancti sunt, quibus sancta Ecclesia, ut homo vestibus, sic circumdatur et ornatur. Ex quibus vestibus sive sanctis, alii sunt coloris rubri, scilicet martyres suo sanguine rubricati; alii coloris hyacinthini et coelestis, videlicet confessores ad coelestia contemplanda sublimer elevati; alii nivei, ut sunt virgines; alii nigri, ut sunt humiles ex memoria peccatorum suorum sibi semper nigrescentes, alii varii mistique coloris, ut illi qui sunt diversarum virtutum et bonorum operum participes.

A domibus eburneis.

Per domos eburneas accipimus congregationes continentes et castas. Elephantes enim, quorum ossa ebur vocantur, animalia castissima sunt, aversi coeunt, non nisi semel pariunt, terrae non accumbunt, trecentis annis vivunt. Quae cuncta justis et castis animabus, si ea perspicere velis, conveniunt. A domibus igitur eburneis sunt Christi vestimenta, et a vestimentis sunt myrrha, et gutta et casia, quia ex castis et continentibus congregationibus sunt quilibet fideles, et ex ipsis fidelibus sunt sanctae virtutes et virtutum opiniones.

Ex quibus delectaverunt te filiae regum in honore tuo.

Reges praelati sunt sancti, qui alios virtute discretionis regunt. Quorum filiae sanctorum subjectorum sunt animae, doctrina eorum enutritae et eorum exemplis adornatae. Quae propterea non filiorum, sed filiarum nomine designantur, ut earum magni fidei devotio significetur. Feminus namque sexus valde devotus est, et quo se ad amandum intorquet, mirabiliter fervet. Vel certe filiarum, non filiorum nomine describuntur, ut, dum (quod etiam infirmas et imperfectas animas, quae per filias significantur, Christum sua sanctitate delectant) ostenditur quantum illi perfectorum mirabilis justitia placeat, melius exprimitur. Regum itaque filiae Christum in honore delectant, dum subjectorum devotae multitudines eum sua bonitate delectabiliter honorant. Et hic delectabilis honor, sive haec honorabilis delectatio ex praedictis virtutibus procedit, et eum suaviter reficit, dum ipsos subjectos per has virtutes juste vivere, et aliis exempla justitiae praebere ceruit.

Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate.

Sicut in praecedenti versu quorumlibet fidelium virtutes et virtutum opiniones insinuantur, sic in isto universalis Ecclesiae justitia, et ejusdem justitiae varia multiplicitas et multiplex varietas designantur. Quae videlicet sancta Ecclesia reginae rectissime comparatur, quia et

coelesti regi copulatur, et ab ipso sublimiter coronatur. Quae stat per fidem, et astat per bonam intentionem. Falsi fideles, etsi stent ea quae vera sunt recte credendo, non tamen astant bona quae operantur recta intentione faciendo. De numero stantium et astantium Elias existit, qui ait:

Vivit Dominus, in cuius conspectu sto (III Reg. XVII).

Dum enim dixit sto, stare se perhibuit; dum vero dixit in cuius conspectu, divinae praesentiae per intentionem se non deesse declaravit. Astat autem sancta Ecclesia Deo nunc a dextris per justitiam, ut in futuro a dextris assistere mereatur ad gloriam. Sic et reprobi nunc a sinistris sunt per culpam, a sinistris in fine statuendi ad poenam.

In vestitu deaurato.

Per vestitum intelligenda est justitia, per deurationem sapientia. Quidquid enim sancta Ecclesia vel in exercendis virtutibus, vel exhibendis operibus bonis operatur, totum sapientiae coelestis fulgore decoratur. Imitatur etenim suum Creatorem secundum posse suum, qui omnia in sapientia fecit, et in universitatis dispositione prima lucem condidit, ac deinde caetera disposuit, et omnibus dispositis,

vidit cuncta quae fecerat, et erant valde bona (Gen. I).

Circumdata varietate.

Non est contenta sancta Ecclesia una virtute, vel opere uno, sed multiplicitate virtutum vult circumdari, varietate bonorum operum vult ornari,

*secundum dispensationem multiformis gratiae
Dei (I Petr. IV).*

Ad hanc varietatem pertinet illud beati Petri:

Ministrate in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem (II Petr. I).

Et illud beati Pauli:

In omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros in multa patientia, etc. (II Cor. VI).

Intelligimus igitur per myrrham, guttam et casiam, fidelium virtutes, per vestimenta ipsos fideles, per domos eburneas eorum castas congregationes, per reginam sanctam Ecclesiam, per vestitum deauratum ejus justitiam, per varietatem ejusdem justitiae multiplicem differentiam. Virtutes itaque, et opera bona totis viribus exerceamus, ut cum fidelibus omnibus, et sancta matre Ecclesia in coelesti patria coronari mereamur. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus, etc.

SERMO XCVII. In festo sancti Joannis Baptistae.

Si dormiatis inter medios cleros, pennae columbae deargentatae, et posteriora dorsi ejus in pallore auri (Psal. LXVII).

Sanctus Psalmographus in his sacris paucisque verbis, quae nobis per Spiritum sanctum canit, sanctorum meritum et universalis Ecclesiae scientiam praemiumque spirituali significatione describit. Meritum namque designat ubi dicit:

Si dormiatis inter medios cleros;

scientiam sanctae Ecclesiae, ubi addit:

pennae columbae deargentatae.

Praemium, ubi concludit:

Posteriora dorsi ejus in pallore auri.

Si dormiatis inter medios cleros.

Duo cleri prophetae et apostoli. In quorum medio dormiunt qui, sacris eorum dictis hinc inde docti, in pace bonae conversationis ab inquietudine daemonum liberi feliciter quiescunt. Inter medios enim cleros sunt quicumque inter prophetarum praeconia, et apostolorum praedicamenta sancte vivunt. Qui et dormiunt, dum, bonis operibus occupati, ab infestatione tentationum quieti sunt. De hoc felici sanctorum somno per Jacob sub Isachar nomine dicitur:

Isachar asinus fortis, accubans inter terminos, vidit requiem quod esset bona et terram quod optima, et supposuit humerum suum ad portandum, factusque est tributis serviens (Gen. XLIX).

Populus nempe justorum asinus fortis est, quia pondus cujuslibet tribulationis pacifice et fortiter sustinet. Inter terminos accubat, dum, per prophetas et apostolos eruditus, ex utrorumque doctrina bene operando pausat. Qui videt requiem, internae scilicet contemplationis quod bona est, et terram supernae beatitudinis quod optima, et utriusque captus amore, supponit humerum ad portandum quodlibet onus impositum. Qui et tributis servit, quia non solum sua, verum et semetipsum pro bonis spiritalibus libenter tribuit.

Electorum itaque coetus inter medios cleros sicut dictum est dormit, et hac dormitatione coeleste praemium acquirit. Dormit et, ut ait Salomon,

suavis est somnus ejus (Prov. III).

Pennae columbae aeargentatae.

Columba, ut saepe dictum est, sancta Ecclesia est. Sancta nimirum Ecclesia, quemadmodum felle caret per charitatem, non vivit de cadavere per mortuorum operum vitiationem, meliora grana eligit per majorum praeceptorum Dei executionem, gemitum pro cantu habet per poenitentiam, alienos saepe nutrit pullos per misericordiam, super aquas sedet ut umbram venientis accipitris, id est diaboli, praevideat sacram Scripturam legendo, in petris nidificat in secreta Christi sublimiter contemplatione quiescendo. Quae duas alas habet per dilectionem Dei et proximi, a dextris dilectionem Dei, a sinistris dilectionem proximi. Alae vero dextrae pennae sunt distinctiones illae, quibus dicitur:

Diliges Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex totis viribus tuis, et ex tota mente tua (Matth. XXII).

Sinistrae vero alae pennae sunt votum, consilium, beneficium, quibus

proximum diligere debemus sicut nosmetipsos. Pennae autem istae deargentatae sunt, quia

in dilectione Dei et proximi tota lex pendet et prophetae (ibid.).

Sane per argentum sacrum eloquium designatur, ut Psalmista testatur, dicens:

Eloquia Domini eloquia casta, argentum igne examinatum, probatum terrae purgatum septuplum (Psal. XI).

Quando ergo sancti inter medios cleros dormiunt, pennae columbae deargentatae sunt, quia tunc sacra scientia in sanctae Ecclesiae virtutibus adimpletur, dum sanctorum universitas prophetica et apostolica praecepta in fide et opere quiescendo pro viribus exsequitur.

Et posteriora dorsi ejus in pallore auri.

Posteriora dorsi sequentia praemii. Quae auro rectissime comparantur, quia sicut aurum caetera metalla transcendit, sic coeleste praemium omnia bona post se sui comparatione longe derelinquit. Beatus autem Joannes Baptista, cujus hodie solemnna celebramus, inter medios cleros, non solum virtute, verum et tempore dormivit, quia non tantum sanctitate conversationis, sed etiam distinctione temporis, inter prophetas et apostolos existit.

Lex enim et prophetae usque ad Joannem (Matth. XI).

Cujus sanctitatem, prout superna gratia donare dignabitur, imitemur, ut ejus meritis et precibus ad superna gaudia pervenire mereamur. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est benedictus in saecula. Amen.

SERMO XCVIII. In Ascensione Domini.

Confessio ejus super coelum et terram: et exaltavit cornu populi sui (Psal. CXLVIII).

Confessionum alia criminis, alia laudis. In hoc autem loco de sola laude intelligitur. Confessio namque Dei, id est laus Dei, super coelum est per spiritus beatos, super terram per homines justos, et ita super coelum et terram. Omne nimirum, quod creatum est, infra ipsum est. Sane quia superius tam de confessione criminis, quam de confessione laudis multa diximus, his relictis, ad caetera transimus. Et exaltavit cornu populi sui. Cornu populi Dominici Christus est. Cornu de carne procedit, sed carnem excedit. Sic Christus de carne virginea processit, sed, culpam non habendo, carnem excessit. Huic sententiae concinit illud Apostoli: Quod impossibile, inquit, erat legi, in quo infirmabatur per carnem,

Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati de peccato damnavit peccatum in carne, ut justificatio legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem, sed secundum spiritum ambulamus (Rom. VIII).

In hoc enim cornu, quemadmodum carnem quodammodo transcendit, quod non in carne peccati, sed in similitudinem tantum carnis peccati venit, cornu omni supereminet corpori, et Christus membrorum suorum universitati. Unde et Zacharias, pater beati Joannis Baptistae, de ipso patre ait:

Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebi [plebis] suae; et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui (Luc. I).

Cornu Christus, quia salutem mundo praedicavit. Unde Apostolus:

Veniens, inquit, evangelizavit pacem vobis qui longe fuistis, et pacem iis qui prope: quia per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad Patrem (Ephes. II).

Cornu populi Dei Christus, quoniam ipso absterret et fugat hostes de finibus suis. Non dixit cornua, sed cornu, quia unus est magister noster Christus. De quo et Psalmista ait:

Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum (Psal. XIII),

id est Christum. Sic Deus Abrahae per promissionem loquens, non ait in seminibus tuis, quasi in multis benedicentur omnes gentes, sed in semine tuo, velut in uno, quod est Christus (Gal. III). Hoc cornu nostrum unicum et singulare hodierna die praesertim exaltatum est, cum secundum hominem assumptum unigenitus Dei Filius coelos omnes penetravit, et summos coelestium spirituum ordines transcendens, ad dexteram Patris consedit. Unde Apostolus:

Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod et Deus exaltavit eum, et dedit illi nomen, quod est supra omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur coelestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris (Philipp. II).

Hodie denique adimpleta est visio Danielis, qua dicitur:

Aspiciebam in visione noctis, et ecce cum nubibus coeli quasi Filius hominis veniebat, et usque ad antiquum dierum pervenit, et in conspectu ejus obtulerunt eum. Et dedit ei potestatem, et honorem et regnum, et omnes populi, tribus et linguae servient ei. Potestas ejus

potestas aeterna quae non auferetur, et regnum ejus quod non corrumpetur (Dan. VII).

Habentes igitur Pontificem magnum, qui penetravit coelum, Jesum Filium Dei, teneamus confessionem (Hebr. IV).

Illam, inquam, confessionem, quae est super coelum et terram, quae fit ad salutem, sicut scriptum est:

Sacrificium laudis honorificabit me, et illic iter quo ostendam illi salutare Dei (Psal. XLIX).

Confiteamur super terram, cui super coelum confitentur angeli, quia Deus, qui

dives est in misericordia propter charitatem, qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos Christo, et conresuscitavit, et consedere fecit in coelestibus in Christo Jesu (Ephes. II).

Spe enim salvi facti sumus (Rom. VIII).

Verum donec transeat spes et sequatur res,

ascensiones in cordibus nostris disponamus in valle lacrymarum, in loco quem posuimus (Psal. LXXXIII).

Ascensiones sunt virtutes, vallis lacrymarum mundus. Locus quem posuimus modus vivendi, quem eligimus. Alii eligunt esse in agro, alii in molendino, alii in lecto. Nos ergo in loco quem posuimus, ascensiones in cordibus nostris disponamus, vel, secundum beatum Petrum,

ministremus in fide nostra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem (II Petr. I).

Istae sunt enim ascensiones, quibus

ascendunt tribus, tribus Domini ad confitendum nomini Domini (Psal. CXXI).

Qui autem gradum ascensionis hujus ultimum, id est charitatem tenet, Deum possidet.

Deus enim charitas est: et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo (I Joan. IV).

Primum vero ascensionis hujus gradum fidem ipsam beatus Petrus posuit, quia ipsa omnium prima est virtutum, dum

sine ipsa impossibile est placere Deo (Hebr. XI).

Ultimum autem gradum posuit charitatem, quae major omnibus est. Unde Paulus, descriptis donis sive virtutibus spiritalibus, de charitate subjunxit:

Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. Si linguis hominum loquar et angelorum (I Cor. XII), etc.

Et post pauca:

Nunc autem manent tria haec: fides, spes, charitas. Major autem horum est charitas (ibid.).

Merito igitur beatus Petrus in scala virtutum fidem primam, charitatem ultimam posuit, quia bonum in nobis fides inchoat, charitas consummat. In caeteris autem scalae virtutibus quascunque videris superiores, si bene perpendis, videbis potiores. Quis enim dubitet amorem fraternitatis fortitudine meliorem? Quis ignoret pietatem scientia utiliorem? Quis nesciat patientiam abstinentia laudabiliorem? Aliter. Quemadmodum charitas amorem fraternitatis et alias omnes virtutes bonitate transcendit, sic amor fraternitatis pietatem et reliquas sub se positas virtutes excedit. Et sic de caeteris intelligendum est. Quemadmodum enim prior virtus sequentem praecedit ordine, sic quaelibet sequens priorem in hac scala superat dignitate. Unde quanto quisque superius conscenderit, tanto firmiter pedem ponit, quia tanto securius stat, quanto sublimiores virtutes attingendo coelestibus appropinquat. Ministrare in fide virtutem, etc. Fides enim sine virtute est impotens et otiosa; virtus sine scientia, indiscreta; scientia sine abstinentia, inflata; abstinentia sine patientia, iracunda; patientia sine pietate, inhumana; pietas sine amore fraternitatis, imperfecta. amor fraternitatis sine charitate, carnalis. Haec denique ascensionis scala octo virtutibus distinguitur quia per ipsam ad octonarium beatitudinum pertingitur. Quarum unaquaeque alii inseritur, ut per hoc earum concordia demonstraretur, et ex ipsis unam et perfectam constare justitiam, et ad unam perveniri posse gloriam ostendatur. Quam gloriam in hac mortali vita sicut est, nemo vidit unquam. Sicut enim beatus Gregorius dicit:

“Quantalibet intentione mens humana tetenderit, etiam si jam phantasias imaginum corporalium a cogitatione compescat, etsi jam omnes circumscriptos spiritus ab oculis cordis amoveat, adhuc tamen in carne mortali posita, videre gloriam Dei non valet, sicut est. Et quidquid de illa est, quod in mente resplendet, similitudo, et non ipsa est.”

Unde propheta Ezechiel hoc, quod in spiritu viderat describens, non

ait: Haec visio gloriae Domini, sed

haec visio similitudinis gloriae Domini (Ezech. VIII).

Mirabiliter tamen ipsa similitudinis visio mentem laetificat, quia quae sub ipso sunt, repient templum. Quae sub ipso namque sunt, templum replent, quia etiam ea quae in similitudine gloriae ejus videntur, humanae menti mira gaudia praebent. Quam gloriam nobis praestare dignetur Jesus Christus. Amen.

SERMO XCIX. In festo sancti Augustini.

Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribae velociter scribentis (Psal. XLIV).

Haec verba, dilectissimi, quae proposita sunt, prophetis, apostolis et omnibus ecclesiasticis doctoribus conveniunt, et universis qui, Spiritu sancto regente, verbum Dei proferunt. Quod dum veraciter constet beato Augustino, cujus hodie sollemnia colimus, haec convenire non dubitamus. Ejus enim revera cor verbum bonum eructavit, qui verbum Dei usque ad ultimam aegritudinem suam in sancta Ecclesia praedicavit. Ipse opera sua regi dixit, quia non sibi, sed Christo ascripsit quod sancte vixit. Lingua ejus calamus scribae velociter scribentis exstitit, quia, Spiritu sancto docente et ducente, verbum Dei elegantissime dispensavit. Unde et de ipso in hac ejus sollemnitate canimus, quod prophetarum et apostolorum plenus spiritu, quae praedixerunt mystica, fecit nobis pervia, post quos secunda dispensandi verbi Dei primus refulsit gratia. Encastum seu atramentum gratia est, cornu vero seu atramentarium Christus, pergamenum audientium corda. Quemadmodum autem scriptor calamo de atramento, quod est in cornu impleto, in pergameno quod vult scribit: sic Spiritus sancti gratia est, quae in Christo, lingua doctoris adimpleta, corda nostra instruit. Et hoc esse videtur quod Christus in Evangelio discipulis suis ait:

Cum venerit Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem: non enim loquetur a semetipso, sed quaecunque audiet loquetur, et quae ventura sunt annuntiabit vobis. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis (Joan. XVI).

Spiritus enim sanctus sicut a seipso non est, sic a seipso non loquitur, sed a Patre et Filio, a quibus procedit. Et loquendo dividit nobis

gratiam, quae in Christo est, prout vult. Nam de plenitudine Christi,

*in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae
absconditi nos omnes accepimus (Joan. I; Col. II).*

Corda quoque nostra, quae pergameni figurari diximus, et in quibus spiritualis haec scriptura spiritualiter scribitur, ad modum materialis pergameni conficiuntur per amaram poenitentiam, extenduntur per districtam abstinenciam, raduntur per totius carnalitatıs abstractionem, et in quaternionem formantur per firmam stabilitatem. Sicut enim omne rotundum volubile est, sic omne quadratum stabile et firmum est. Puncta significant numerum, plumbum pondus, regula mensuram. Omnia namque

fecit Deus in numero, pondere et mensura.

Quae scilicet numerus, pondus, et mensura licet a nobis nequeant comprehendı, Deo tamen incomprehensibilia non sunt. Huic autem spirituali numero ponderi et mensurae, quae spirituali pergameni consignamus, concordare videtur illud Evangelii:

*Homo quidam peregre proficiscens vocavit servos suos,
et tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinque talenta,
alii autem duo, alii vero unum, unicuique autem
secundum propriam virtutem (Matth. XXV).*

Et item:

Cui plus donatum est, plus exigetur ab eo (Luc. XII).

Et Apostolus:

*Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram
donationis Christi (Ephes. IV).*

Scriptura vero, quae nostris cordibus inscribitur, veritas est. De hac inscriptione Dominus per prophetam ait:

Hoc autem testamentum, quod testabor ad illos post dies illos dicit Dominus (Jer. XXXI).

Dabo leges meas in cordibus eorum, et in mente eorum superscribam eas (Hebr. X).

Denique scriptorium, quod huic spirituali pergamento supponitur, ut in ipso pergamento veritas scribatur, videntur terrena subsidia. Unde sponsa in Canticis canticorum dicit:

Laeva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me (Cant. VIII).

Per laevam bona corporaliaper dexteram bona spiritualia volens intelligi. Ad hoc enim corpori apponuntur terrena, ut spiritus facilius sustineat suscipere et peragere divina. Spiritus sanctus ergo est scriba, calamus doctoris lingua, atramentum gratia, cornu Christus, pergamentum corda, veritas Scriptura, scriptorium subsidia terrena. Videamus, dilectissimi, an corda nostra sint apta veritati, ut in ipsis veritas scribatur, an sint confecta amara compunctione, an tensa abstinentiae rigore, an rasa totius carnalitatis abstractione, an in quaternionem formata firma stabilitate. Nam Dei tantum esse videntur puncta, plumbum, regula, id est numerus, pondus, et mensura. Videamus itaque an sacra verba, Spiritu sancto scriba, atramento gratia, calamo sancti Augustini lingua, nobis administrata, in nostris cordibus capiunt. Dicit autem sanctus Augustinus in Regula nostra, imo Spiritus sanctus ejus lingua gratia repleta:

“Ante omnia diligatur Deus, deinde proximus.”

Et in sequentibus de continentia, de obedientia, de communione,

quae in nostra professione specialiter continentur, plurima praecepit. Videamus si haec verba beati viri in nobis convaluerunt. Quod si constiterit, Spiritum sanctum per linguam ejus in nobis non dubitemus operatum. Non solum autem quae in regula ejus continentur, verum et caetera quae sacram Scripturam exponendo, tractando, exhortando scripsit; credendo, amando, operando teneamus, ut superna praemia consequamur. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus, qui est, etc.

SERMO C. In festo sanctae Crucis.

Cum accepisset Jesus acetum dixit, Consummatum est: et inclinato capite emisit spiritum (Joan. XIX).

Haec verba, charissimi, quae proposuimus, brevia quidem, sed excellentissima sunt: quippe quae nobis redemptionis nostrae consummationem describunt. In morte itaque Christi consummata sunt omnia veterum figurarum aenigmata ipsam designantia, omnia prophetarum vaticinia ipsam prophetantia. Unde ipse Dominus ad Apostolos:

Ecce ascendimus Jerosolymam, et consummabuntur omnia quae scripta sunt per prophetas de Filio hominis (Matth. XX).

Consummatum est. In morte namque Christi secundum typicam significationem consummatum est quod Deus de latere Aadae dormientis formavit Evam, quoniam hoc significavit sanguine de latere Christi mortui fluente sanctam Ecclesiam redimendam. Consummatum est quod Cain Abel fratrem suum per invidiam interfecit, quoniam hoc signum fuit quod populus Judaicus Christum per invidiam Pilato ad crucifigendum tradidit. Consummatum est secundum mysticam significationem quod Abraham Isaac filium suum super aram, strue lignorum supposita, ad offerendum Deo posuit, quoniam hoc figuravit: quod genus humanum Christum secundum carnem de se natum in cruce obtulit. Consummatum est secundum eandem significationem quod Deus in agni paschalis occisione filios Israel de servitute Aegyptiorum liberavit, quoniam hoc quod spirituales Israelitae morte Christi de jugo daemonum eriperentur insinuavit. Consummatum est, quod Moyses aquas amaras ligno dulcoravit, et aquas de petra produxit, quoniam hoc praetendit, quod Christus amaritudine suae mortis legis austeritatem in dulcedinem nobis convertit, et de se, qui vera petra est, fluentia

spiritalia nobis emanare fecit. Consummatum est quod hircus emissarius peccata populi in desertum portavit, quoniam hoc, quod Christus peccata nostra tolleret, typus exstitit. Consummatum est, quod mulier Sareptana duo ligna collegit, quoniam expressit quod gentilitas fidem passionis Christi postmodum recepit. Consummatum est quod Raphael angelus in nuptiis Tobiae daemonem felle piscis extricatum ligavit, quoniam hoc innuit quod Christus, felle potatus et morte amaricatus, diabolum superavit. Consummata sunt et vaticinia prophetarum. Consummatum est quod Moyses ait:

Maledictus qui pendet in ligno (Deut. XXI).

Hinc et Apostolus dicit:

Quod Christus pro nobis factus est maledictum (Gal. III).

Consummatum est quod David ait:

Dederunt in escam meam fel, et in siti mea potaverunt me aceto (Psal. LXVIII).

Consummatum est et vaticinium Isaiae, quod dicit:

Propter scelus populi mei percussi eum (Isai. LIII).

Et item:

Oblatus est quia ipse voluit (ibid.).

Multa sunt consummata, fratres, figurarum aenigmata, et prophetarum praeconia mortem Christi figurantia et praecinientia. Verum cuncta quis dinumeret et expediat? Consummatum igitur est. Quidquid enim ante mortem Christi oportebat fieri, in morte Christi consummatum est.

Mors itaque Christi perfecta nobis est vitae restauratio, mors Christi divina nobis reconciliatio, mors Christi ablatio culpae, mors Christi collatio justitiae, mors Christi nobis obseratio inferni, mors Christi reseratio coeli, mors Christi destructio poenae, mors Christi recuperatio gloriae. Ergo consummatum est. Consummatum est quidquid pertinet ad consumptionem mali. Consummatum est quidquid pertinet ad consummationem boni. Consummatum quod Simeon justus praedixit. Consummatum est, quod Caiphas, licet reprobus, prophetavit. Consummatum est quod detestandus Judas Pharisaeis spondit. Consummatum est quod Pilatus, injustus iudex, injuste fieri iudicavit. Consummatum est quod Judaeus infelix optavit ad suam perniciem. Consummatum est quod Deus providit ad nostram utilitatem. Consummata est lex. Consummata est prophetia. Consummata est annuntiatio angelica. Consummatum est quod iusti speraverunt in mundo. Consummatum est quod postea praestolati sunt in inferno. Consummatum est quod sancte vivendo meruerunt possidere coelum. Ergo consummatum est. Consummata autem per gratiam in nobis iustitia, per iustitiam consummanda est gloria. Iustitia consummata est effectu, gloria in nobis consummanda est causa. Omnes enim in Christum vere credentes effectu jam sunt iusti, causa beati, effectu tandem beatificandi. De qua causa beatitudinis Paulus sic de Christo loquens:

Consummatus, inquit, factus est omnibus obtemperantibus sibi, causa salutis aeternae (Hebr. V).

Si enim, sicut alibi dicit,

spiritus ejus, qui suscitavit Jesum a mortuis, habitat in vobis, qui suscitavit Jesum Christum a mortuis, vivificavit et mortalia corpora nostra, propter inhabitantem spiritum ejus in nobis (Rom. VIII).

Bene ergo dicitur quod Jesus, cum accepisset acetum, dixit:

Consummatum est, et inclinato capite, emisit spiritum.

Gustus aceti significat acerbitatem mortis, inclinatio capitis dignationem humilitatis, emissio vero spiritus consummatio est humanae redemptionis. In morte igitur Christi consummata sunt omnia, dum in praesenti consummatur justitia, et in futuro consummabitur gloria. Quando?

Cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem (I Cor. XV).

Cum enim Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria (Coloss. III).

Verum, charissimi, quoniam passionem Christi redemptionem generis humani sufficienter describere ac digne laudare non possumus, ad nosmetipsos stylum vertamus, et utrum Christi vestigia pro nostro modulo mala tolerando, sequamur videamus. Et quoniam hodierna die solemnia sanctae crucis celebramus, et Dominicae passionis reminiscimur, justum videtur, ut de patientia nos invicem moneamus.

Si enim compatimur, et conregnabimus; et si socii passionum fuerimus, erimus simul et consolationum (Rom. VIII).

Quod sponsa diligenter attendens, dicit:

Fasciculus, myrrhae dilectus meus mihi; inter ubera mea commorabitur (Cant. I).

Contendamus igitur per angustam portam intrare, per arctam et arduam viam conscendere, quia non est alibi aditus ad justitiam, nec consensus ad gloriam. Hoc jam centesimo, charissimi, nobis

sermone in hoc libello consummato, libellum ipsum hoc sermone consummandum censemus. Studeamus itaque, quae in hoc sermone vel libello scripta sunt, credendo, sperando, amando consummare, ut ad supernam gloriam mereamur pervenire. Quod nobis praestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in saeculorum saecula. Amen.

